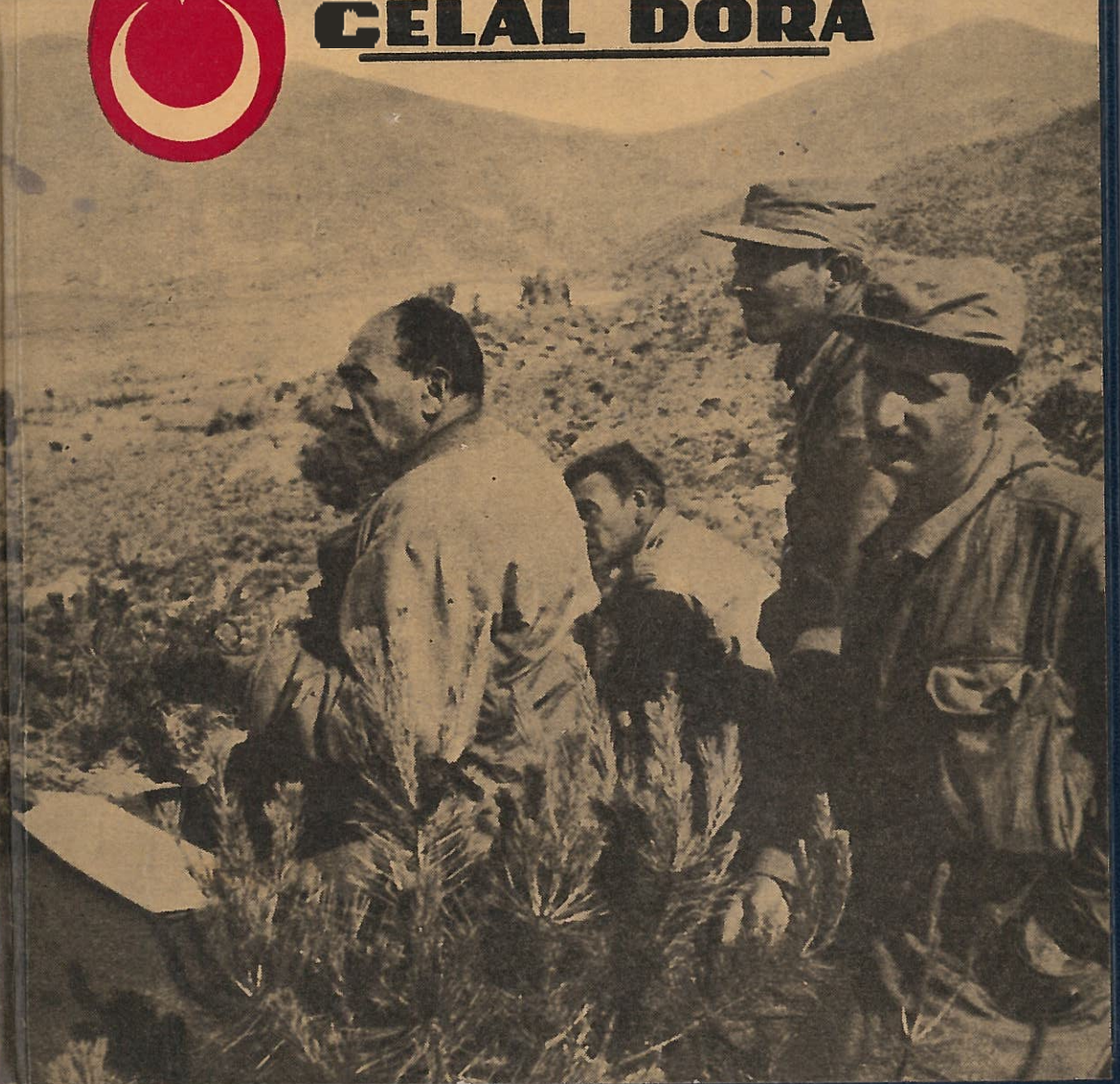

Kore Savaşında Türkler

Cihan KUMBASAR'a ait Güle Güle
İyi Günlerle bu listede oku sağlıkla

CELÂL DORA

CELÂL DORA

KORE SAVAŞINDA TÜRKLER

1950 - 1951

1953

Fiatı: 20 Lira

CELÂL DORA

KORE SAVAŞINDA TÜRKLER

1950 - 1951

— 17 kroki ve 88 resim —

İSMAIL AKGÜN MATBAASI
İSTANBUL — 1963

İSMAİL AKGÜN MATBAASI
Cağaloğlu, Servili Meseli Sokak, No. 24
İSTANBUL - 1963

Ö N S Ö Z

Kore'den yurda dönüşümde kadirşinas yurddaşlarımın her yerde hakkımda gösterdikleri sevgi tezahürleri hizmetime mukabil milletin bana verdiği en büyük manevî mülkâtıdır.

Korede bulunduğumuz ve savaştığımız müddetçe bizlerle maddî ve manevî ilgisini esirgemeyen Ulu Türk Milleti yedi yaşındaki yavrusundan en yaşlı ihtiyarına kadar istisnasız herkes, bir defa daha kendini dünyaya tanıtmaya fırsat bulan Türk askerinin Kore'de yaptıklarını dinlemeyi haklı olarak arzu etmekte ve her yerde bu meczuda konferans vermeye davet edilmekte idim.

Bir senelik çetnîli muharebe hatıralarımın bir iki saate sığdırılmasından tatmin edilemeyenler ve konferanslarımda bulunmayanlar hatıratımın yazılı olarak kitap veya gazetelerle neşrini arzu etmekte ve bilhassa millî heyecanını kabına sığdıramayan Türk gençliği bunu ısrarla ve hararetle istemekte idiler.

Koredeki savaşlarımızda Türk milletinin şan ve şerefini muhafaza uğrunda subay ve erlerimizin canlarını feda etmeyi vazife bildikleri kadar onların yaptıklarını Türk milletine anlatmak ve duyurmak da elbetteki mukaddes bir vazifedir. Bu millî arzuya uyarak hatıratımı yazmaya karar verdiğim zaman onu merakla bekleyen sivil, asker, her sınıf ve meslek sahibi vatandaşlarım tarafından kolaylıkla takip edilebilecek bir şekilde sade bir üslupla kaleme almanın daha faydalı olacağı mülâhazasıyla aşağıdaki hususları göz önünde tutmak mecburiyetini hissettim.

1 . Her sınıf vatandaşlarımıza Kore'de yaptığımız muharebelerimizi, maruz kaldığımız acı ve tatlı günlerin hatıralarını ve muharebe sahasında subay ve erlerimizin yarattıkları kahramanlık menkıbelerini hikâye etmek.

2 — Kore muharebelerine katılmamış meslekdaşlarımıza yaptığımız muharebelerin kroki üzerinde takip edilmesine fırsat vererek muhtasar da olsa mümkün mertebe harp tecrübelerimizden faydalanmalarını sağlamak ve bir muharebe havasını ve heyecanını tattırmak.

3 — Birlikte Kore'de savaştığımız subay, assubay ve er arkadaşlarımızın durumları icabı kendi görüş zaviyeleri dışında kalmış olan hâdisat ve vekayi hakkında bilgilerini sağlamak ve bildikleri acı ve tatlı hatıraları canlandırarak tekrar dile getirmek.

İşte bu mülâhaza ile hatıratımı yazmaya başlarken Kore Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Ankarada teşkilinden itibaren Kore'ye kadar devam eden uzun bir deniz yolculuğuna kısaca temas edip geçerek esas olan Kore'nin Pusan limanına ayak bastığımız günden anayırda dönünceye kadar geçen müddet içinde cereyan eden vekayi ve hâdiseleri günü gününe tarih, mahal ve isim zikrederek canlandırmaya çalıştım. Savaş bölgesinde cephe ve cephe gerisinde harp psikolojisinin insanlar üzerinde yaptığı te'sirlerden meydana gelen çeşilli ruhî tezahürler dolayısıyla vücut bulan fevkelbeşer hallerle bazı nahos hâdiseleri bütün çıplaklıklarıyla vatandaşlarımızın gözleri önüne sererek bugüne kadar birçok mübalâğah ve dedikodu mahiyetinde ortada dolaşan ve fikirlerde istişham bırakmış olan hususları da bu suretle silmeye çalıştım. Yazılarımı hiç bir mübalâğa yapmadan ve edebiyata kaçmadan herkesin kolaylıkla anlayabileceği bir üslupla düzenledim. Muvaffak olabildimse ne mutlu.

Birinci Kore Türk Silâhlı Kuvvetleri
Piyade 241. Alay Kumandanı
halen emekli albay

Celâl DORA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	
Başlangıç. Kore'nin coğrafi durumu	3
 I. BÖLÜM GÜNEY KOREYE TECAVÜZ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN YARDIMI	
Birleşmiş Milletlerin Güney Kore'ye yardımı	7
Koreye gönderilecek Türk silâhlı kuvvetlerinin miktarı	7
Baska milletlerin Kore'ye gönderdikleri kuvvetler	7
 II. BÖLÜM KOREYE GÖNDERİLECEK TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİNİN HAZIRLANMASI	
Benim Kore'ye gönderilecek 241. Alay Kumandanlığına seçilim	9
241. P. Alayın teslim alışı ve alayla ilk konuşmam	12
Birliklerimizin hazırlik safhası	16
İkmal ve eğitim işlerimiz	19
Kore'ye gidecek birliklerimiz hareket arefesinde	21
Kore Türk birliği İskenderun'da	23
 III. BÖLÜM İSKENDERUNDAN KOREYE HAREKET HAZIRLIĞI VE DENİZ YOLCULUĞU	
Birinci nakliye birliğinin hareketi	26
İkinci nakliye birliğinin hareketi ve uğurlama merasimi	26
Üçüncü nakliye birliği Port Said limanında iken gemide baş küsteten korkunc hastalık	28
Gemide laşe durumu	29
Yolculukta gemi mürettebatına iş birliği	30
Gemide yol boyunca devam eden eğitim ve atışlar	30

— VIII —

	Sayfa
Yol boyunca tatbik edilen aşular	31
Süveyş kanalı içinde seyahat	31
Kızıl Denizde seyahat	31
Hind Okyanusuna açılıyoruz	33
Seylân adasının Kolombo limanında ikmal ve şehirde dolaşma	33
Güney Çin Denizine açılıyoruz ve Kore'nin Pusan limanına yaklaşıyoruz	38
Gemiden çıkmadan baskın hakkında birlik mensuplarına yaptığımız nasihatlarım	38

IV. BÖLÜM

PUSAN LİMANINA ÇIKIŞIMIZDA BİRLİĞİMİZİN KARŞILANDIĞI
VE İKMAL MERKEZİ OLAN TAYGU'YA HAREKET

Pusan İstasyonunda tevzi edilen ilk Amerikan komanyaları	43
Taygu şehrinde Amerikalı meslekdaşlarımızın gösterdikleri yardım	45
İkmal işlerimizde başlıyoruz	45
Taygu'da lase durumu	46
Birleşmiş Milletler ordusu içinde tugayımıza kapalı isim veriliyor	50
Lisan bulmamak yüzünden vukua gelen müessif hadiseler	50
General Tahsin Yazıcı'nın F. Kolordudan emir almak üzere Taejon şehrinde gidiş ve dönüş ve geçtiği harp sahası hakkında anlattıkları	53
Yurttan yeni gelen Türk gazetecileri ile tanışıyoruz	54
Komünist Kuzey Kore'nin baş şehri olan Piyongyang'ın zaptı dolayısıyla yapılan şenlikler	55
Taygu Belediye Reisinin ziyafeti ve Korelilerde irf ve âdet	56

V. BÖLÜM

JAPONLAR KOREYİ NASIL KALKINDIRMISLAR

Korede ziraat	60
Korelilerde ağaç ve orman sevgisi	61
Korede inekçilik	61
Korede kıyafet	62
Korede içme suyu	63
Korede elektrik	63

VI. BÖLÜM

TAYGU ŞEHİRİNDE EĞİTİM VE İKMAL İŞLERİMİZ

Korede Türk süfrası	64

- IX -

	Sahife
Tayguda eğitim ve ikmal	65
Korede Türk bandosu ve söhret kazanan caz takımı ve davetli olduğumuz bir müsamerede Amerikalı garnizon kumandanının sürprizle toplan- tımın dağıtılması	66
Kore'de Cumhuriyet Bayramının 27. yıl dönümünü kutluluyoruz	68
Kore'de ilk defa Ankara Radyosunun sesini duyuyoruz	69
Güney Kore Ordusunun bir tümen kumandanı ile ilk defa tanışıyoruz ...	71
Taygu şehrinde kumandanı bulunduğum 241. alayın lûgvi	72
241. alaya veda emrim	75
Alayın lûgvidan dolayı Genelkurmay Başkanlığına yazdığım şikâyetname	77
241. alay ve bağlı birliklerin dağılışı	79

VII. BÖLÜM

**CEPHEYE HAREKET EMRİ ALINIYOR VE
HAZIRLIK BAŞLIYOR**

Alayın lûgvidan dolayı bozulan asabım ve sarıslam morulum yüzünden tugay kumandanına muavazilik yapamıyacağımı bildiriyorum	80
Cepheye hareket başlıyor	80
Yolda seferlerimizin acemilikleri yüzünden maruz kalınan âkîbetler ve zorluklar	81
Seoulde Amerikan Sekizinci Ordu Kumandanını ziyaret ve vazife alıyoruz	82
Komünist gerillâcılarla savaş vazifesine başlıyoruz	83
Taburlar müstakillen uzak mesafelere gerillâcılarla savaşa gönderiliyorlar	84
Taburlara yakinen yardım edebilmek için mecburen kendi isteğimle vazife alıyorum ve Dora gurubüne hareket ediyorum	85
Gerillâ savaşına sun verilmek cepheye hareket için toplanma bölgesinde toplanma	89

VIII. BÖLÜM

**TÜRK TUGAYI KUNTU RÖLGESİNDE DOKUZUNCU KOLORDU
HİTİYATI GÖREVİLE VAZİFELENDİRİLİYOR**

Birleşmiş Milletler Ordusu genel lastruza başlıyor	94
Komünist Çin orduları daha evvel niçin lastruz etmemişlerdi	95
Amerikan ikinci tümen muharebe idare yerini ziyaret ediyoruz	96
Cephede Amerikan Dokuzuncu Piyade Alayını ziyaret ediyoruz	97
Komünist Çin orduları mukabil lastruza geçiyorlar	98
Türk Tugayı Kore'de ilk ve en cefin muharebe görevi alıyor	99
121 taburluk bir muharebe gurubu ile görevlendiriliyorum	100
Tastruz görevile ilerleyen Türk Tugayına savunma vazifesi veriliyor ...	103

	S a h i f e
Komünistler ilk hilelerin tatbika başlıyorlar	107
Savunma için geri yürüyüşün başlaması	107
Artçı görevle geriden gelen takviyeli kesif birliğinin baskına maruz kalışı	109
Düşman taarruzu başlıyor	110
Benim ileri giderek kuşatma yapan bir alaydan fazla bir düşman birliğine bir takvile taarruz edişim ve sonra emrime gelen ikinci taburda süngü hücumumuz	111
28 Kasım akşamına kadar düşmanla yer yer toğuşarak mukavemet edişimiz	120
SİMİNNİ bölgesine çekilme	124
Artçı olarak geriden gelen birinci ve onbirinci birlik K. taburun anlatışları	127
SİMİNNİ köyüne vardığımızda orada toplanan bütün tugay birliklerinin durumları ve bu durumun tashihine çalışmam	130
SİMİNNİ bölgesindeki bütün tugay birlikleri dört taraflarından baskına uğruyorlar	135
Baskına uğrayanların merhumi çekilmeleri	137
Tugay kumandanının savunma kararı ve benim çekilenleri geri çevirmem için üç subayla taklbum	139
Şunson'da Amerikan Birinci Süvari Tümeni Kumandanı ile temasım	142
Piyongyang'da topladığım karışık birlik mensuplarını tertip ve taksim edişim	145
Ordu merkez Seoul'de toplanma ve Tugay K. ile telefonla temasım	146
Emrimde Seoul'de toplananların isyankör hareketleri ve ilerde getirilirken yaptığım konuşmalarım	147
Seoul'de toplananların Tugaya katılmak için Piyongyang'a hareketleri ..	148
Kaesong'da toplanan Tugay birliklerine intibak	152
241. alayın yeniden teskiline Generalin karar vermesi	153
Mukaddes intihar	156
Kurultı muharebelerinde alay subaylarından şehit olanların isimleri ..	158

IX. BÖLÜM

LÂĞV EDİLMİŞ OLAN 241. ALAYIN YENİDEN TEŞKİLİ

241. Alayın teskil için verilen emir ve subay, erat ve silâh ve eşya ikmali ..	159
Tugay Levazım Müdürü Bnb. Kemal beyin intiharı ve harp psikolojisi ...	161
241. Alay kıyı gözetleme vazifesi alıyor	163
Amerikan Sekizinci Ordu Kumandanının Türk Tugayını ziyareti ve madalya merasimi	166
Alaya kıyı savunma vazifesi veriliyor	170
Kimpo kıyı savunma mevzilerinde alay ve tabur karargâhlarının da en ileridekilerin hayat şartlarına intibak ederek sığınaklarda çalışmaları ..	173
Han nehri ile geçerek düşman kıyılarında kesif yaparak gönüllü subay, assubay ve erlerin çokluğu ve kesif faaliyeti	174
Geride yeni mevzilerin keşif ve tahkimi	176
Korgeneral Şahap Gürler'in Kore'ye gelişi	177

X. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN 1951 YILBAŞI GENEL TAARRUZU

Güneye skın halinde çekilen milyonlarca mihacirin acıacak durumları	181
Türk Tugayı Şonan'da kolarda ihtiyatına alınıyor	183
Korgeneral Şahap Gürler veda ten ikinci defa Kote'ye geliyor	185
Türk Tugayı ikinci defa Sekizinci Ordu K. tarafından takdir ediliyor	187
Kunuri muharebelerinin malul gazilerinden bir subay arkadaşım yorda dönmek istemiyor	188
Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore'yi tahliye hazırlıkları	189
Orgeneral Ridgway'nin Sekizinci Ordu Komandanlığına gelişi	189
Türk Tugayı keşif taarruzu vazifesi alıyor	190
Düşman muharebe ileri karakollarının bulunduğu 195 rakımlı tepelere ve Kumyongjon-ni şehrine taarruz ediyoruz	193
Düşman asıl muharebe hattına taarruz ve 156 rakımlı tepede verilen meydan muharebesi	198
Bu muharebelerde er ve subaylarımızın çeşitli kahramanlık menkabeleri	201
Tümen ve Tugay K.ları ile komşu birliklerin birçok yarbay ve albay rütbesindeki subayları ve cenebi gazete muhabirleri ve film alimlerinin gözetleme yerime peşileri ve izlibatları	207
Madalya verilmesi için kahramanların isimlerinin sortılması ve cevabın 156 ve Kumyangjong-ni muharebelerimizin bütün dünya matbuatındaki akisleri	208
Bölgemizin Portarika alayına teslim edilerek ihtiyat görevine Sovan'da toplanışımız	212
Amerikan 27. Alay bölgesini teslim alarak tekrar taarruza geçiyoruz	213
Düşmanın savunma mevzilerine doğru ilerliyoruz	215
Beş Amerikalı albay gözetleme yerime gelerek muharebe tarzımızı tetkik ediyorlar	220
431 rakımlı tepe manxummesine taarruz	223
Düşmanın gece mukabil taarruzları	225
Türk gazete muhabirleri muharebelerimizi yakından takip ediyorlar	229
Topçu gözetleyicisi arkadaşlarımızın ve uçak kontrol gurubunda çalışan havacı Üsteğmen Muzaffer'in takdire değer mesafeleri	233
Amerikalıların tabirince Muşta taarruzuna başlıyoruz	235
Hastalanarak alaydan ayrılışım	237
Amerikan Sekizinci Ordu seyyar hastahanesine gidişim ve oradaki hissi kabul	241
Pusanda İsvec hastahanesine nakledilişim ve ameliyat oluşum	243
Hastahanedan taburcu edilerek alaya ilhak edilişim	247

XI. BÖLÜM

HAN NEHRİNİN CEBRİ OLARAK GEÇİŞİ

Amerikan 25. Tümenin 24, 27 ve 35. alayları Han nehrinin geçiş taahhütlerine bağlıyorlar	258
Yurttan gönderilen 600 kişilik takviye birliğinin Kore'ye gelişleri	264
Kore'de hava durumu	265
Üç aydanberi esir bulunan üç Amerikan erinin esaretten kurtuluşları	266

XII. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN KUYUVERTE TAHRİM ETTİRLERİ
SAVUNMA MEVZİLERİNE TAARRUZ

Bu mevzilere taarruzda subay ve erlerimizden birçoğunun kahramanlıkları	269
Kuzeye doğru taarruzlarımız durmadan devam ediyor	281
Türk Tugayı tümen ihtiyatında	282
Cephede 1/Nisan bağıntı hikâyesi	282
Gelen takviye birliğinin subay ve erlerinden alaya verilenlerin tevzi ve cepheli muhtıat muhabelelerinin eski ve yeni gelen erlerle ve benimle röportaj yapıları	283

XIII. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN ÜÇÜNCÜ SAVUNMA MEVZİLERİNE
TAARRUZUMUZ

Bu taarruzlarımızda subay ve erlerimizden birçoğunun kahramanlık menkıbeleri	295
Östeğmen Ekrem Özeren'in kahraman takım erlerinin yarattıkları harikülâde kahramanlıkları	298
Assubay Muhtıat Teoman çavuşun takımı ile çok başarılı muharebeleri	300
Düşman mevzilerinin derinliklerinde ilerleme	302
Gerillâci Östeğmen İbrahim Akıncı'nın harikülâde muharebesi	303
Subay ve erlerin sıra ile Tokyo'ya izni gönderilmeleri ve bu meyanda General Yano'ya izni gidişi	307
Komünistlerin asıl savunma hatlarına çatıyoruz	310
22 Nisan sabahı 25 kişilik bir düşman topçu kesif ve gözelleme birliğinin esir alıyoruz	313

XIV. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN İLKBAHAR TAARRUZLARI

22/23 Nisan gecesi üstün düşman taarruzları karşısında azami mukavemet ve nihayeti çekilme emri verilmesi	316
Düşmanın takibi karşısında çekilme muharebeleri ve himaye mevzilerinin işgali	331
General Yazıcı'nın izinden dönüşü	337
İlk değiştirme emrinin Kore'ye gelişi	346
241. alay keşif üssü göreviyle asıl savunma hattının bes kilometre ilerisine gönderiliyor ve burada çevre savunma için tertipleniyor ...	347
Tokyo'ya izimli gidişim ve Tokyo hakkındaki intibahatım	350
İzinden dönüşüm	358
17/18 Mayıs gecesi düşmanın keşif üssüne yaptığı taarruzun hikâyesi ...	360
Türk Tugayının kolordu ihtiyatına alınacağı emri ve III. Tb. karargâhında intilâk	363
Komünistlerin demir üçken mevzilerine taarruz	368

XV. BÖLÜM

TÜRK TUGAYI ÜÇÜNCÜ DEFA KOLORDU İHTİYATINDA

Savunma bölgemizi Güney Kore alayına teslim edilişimiz	382
Birinci değiştirme kalitesi Kore'de	385
Türk Tugayı İki bayramı bir arada yapıyor. Sancagımıza takılan mümtaz birlik nisanın merasimi	389
Sancağa takılan nisanın ve Tugay mensuplarına verilen mümtaz birlik rozetinin berati	392
Süleymaniye caminde şehitlerimiz için okutulan mevlûdu şerifin filmi nin gösterilmesi	399
Kanada Tugayını değiştirme hazırlıkları ve savunmaya geçiş	402
Savunma bölgemizin Amerikan 15. Alaya teslim edilerek daha doğuda savunmaya geçişimiz	405
Ö. bölüğün su baskınına maruz kalışı ve helikopterlerle kurtuluşları ...	411
Sekiz erimizin suların sürüklediği mayınlardan yaralanmaları	416
Savunma ateşlerinin yapılması	419
General Yazıcı'nın terfili tebrik	422
Bir istihkâm ekibinin sulara gömülmesi	423
Radyonun subay terfi listesini okuması ve terfi eden subaylarımız	424
General Yazıcı ile çamur içimde mevzilerini istihkâm çalışan erler arasında	428

XVI. BÖLÜM

ALBAY NURİ PAMİRİN 241. ALAY KUMANDANLIĞINA
TAYİNİ VE KORE'YE GELİŞİ

241. Alayı Albay Pamir'e devir teslim edişim hakkındaki alay emri ...	431
Alayın Albay Pamir'e teslimi hakkındaki Tugay emri	436
Düşmanın keşif üssüne taarruz	437
Alay, tugay ve bağlı birlik kumandan ve subaylarına veda ederek ayrılışım	442
Dost ve düşman tarafların mukayesesel	445
Kore'de birlikte çalıştığımız Amerikalı kumandan ve subayların isimleri	448
241. Alay mensubu subayların isimleri ve kıbeleri	450
Tokyo'da 18 gün uçak beklemek için geçen günlerim	460
Birleşmiş Milletler genel karargâhında bana verilen Silver star madal- yasının merasimi	461
Uçakla yurda gönderilen yaralılarımızın uçurulması	464
Japon halkının ürf ve âdetleri hakkındaki intibahlarım	465
Fujiya turistik otelde iki gün kalışım, ...	469
Uçakla anayurda hareket	471
Yeşilköy hava alanında karşılanışım	472
Ziyaretler ve konferanslarım	477
Harp Okulu Alay Kumandanlığına tayinim	480
Ankara'da Genelkurmay Başkanını ziyaret edişim ve General Tahsin Yazıcı'nın gazetelede intişar eden hatıratına cevabım	487
Harp Okulu Alay Kumandanlığından alınıp pasif büro vazifesine verilişim	494
Cankırı'da Piyade Okul Kumandan Muavini'liğine tayin edilişim	497
Sakıt Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'la ilk tanışmamız	497
Meslekten ayrılmaya mecbur edilişim	499
Milletime, sanlı orduma, şehit ve gazilerine minnet ve şükranlarına ifade eden son sözlerim	500

Doğru - Yanlış Listesi

<i>Sahife</i>	<i>Satır</i>	<i>Yanlış</i>	<i>Doğru</i>
9	18	Geçirilmemiş	Geçirilmiş
16	5	Getirmememek	Getirmemek
45	10	Birlikle	Birlikler
59	8	Kakındırmaşlar	Kakındırmaşlar
82	6	Uygu	Uyku
108	30	Ok	Çok
122	24	Sebayının	Sebayının
123	9	Mevlecinizi	Mevzelerimizi
135	2	Ertilmesini	Verilmesini
149	30	Dolayarak	Dolaşarak
187	1	Aktir	Taktir
188	21	Bölüme	Bölüğüme
198	29	Çok şiddetli	Çok çeşitli
216	2	Ana	Ara
219	26	Kaldırtmayacağı	Kaldırtmayacağım
225	21	Alıştıklarını	Çalıştıklarını
227	6	Geçmiş	Gelmiş
242	37	Hasbellerde	Hasbinalerde
248	34	Meziyette	Meziyet
303	37	Kahramanlık	Mahramanlık
316	18	Ekilme	Çekilme
324	1	Eksif	Kesif
338	1	Bölgede	Bolge
343	24	Topuçundan	Topukundan
350	27	Terpit	Yerlip
362	1	Önümde	Önümde
363	20	Tarafından	Tarafından

B A Ş L A N G I Ç

KORE'NİN COĞRAFI DURUMU

Hatıratımın okuyanlar tarafından kolaylıkla takibi için Korenin coğrafi durumu ve Kore harbinin başlaması ile Türk askerinin Koreye gönderilmesi sebeplerinin kısa da olsa bilinmesinin faydalı olacağı mülâhazasıle özet halinde aşağıdaki bilgiyi okurlarımın mütalâasına sunuyorum.

Kore; Asyanın doğusunda Çin ve Sovyet Rusya ile karadan ve Japonya ile denizden komşu olan bir yarımadadır.

Kore; tarih boyunca bu büyük komşularının defalarca tecavüzüne ve istilâlarına maruz kalmış ve en son olarak da 1905 yılında Japonların istilâsına uğrayarak İkinci Dünya Harbi sonlarına kadar Japon işgalinde kalmıştır.

İkinci Dünya Harbinde Yalta ve Postdam anlaşmaları ile Japonya'ya harp ilân eden Sovyet Rusya 1945 yılında sür'atle Mançuriyi ve onu takiben de Kuzey Koreyi işgal etmişti. Bunun üzerine havadan indirilen Amerikan birlikleri de Güney Koreyi işgal etmiş ve 38. arz dairesi sınır olmak üzere Kuzey ve Güney Kore devletleri kurulmuş ve bu iki devlet kendilerini Japon işgalinden kurtaran devletlerin rejim tesiri altında kalmışlardı.

Bu iki devletten Komünist Kuzey Korenin yüzölçüsü 124.000 kilometrekare olup dokuz milyon Koreli burada kalmış ve yüzölçüsü 96.000 kilometrekare olan güney Korede ise 21.000.000 Koreli kalmışlardı.

Körenin iki ayrı rejim altında ikiye bölünmüş bulunması istikbal için tehlikeli bir durum yaratmış olması endişesiyle 1947 yılında Birleşmiş Milletlerde bu iki Korenin birleştirilerek müstakıl bir devlet haline getirilmesi önemli bir mesele olarak ele alınmış ve fakat Ruslar buna asla yanaşmayarak Güney Kore'nin de Kuzey Komünist

Koreye iltihakını istihdaf eden fiil ve hareketlerden geri kalmanışlardı. Bu maksatla Ruslar bir taraftan poetik yollardan mesai sarfedelerken bir taraftan da silâh kuvvetile ve zorla emellerine ulaşabilmek için vakit geçirmeden sür'atle Kuzey Kore ordusunu teşkil ve son model silâhlarla teghiz ederek eğitimine hız vermişlerdi.

Ruslar tarafından kurulan Kuzey Kore ordusunun mevcudu 13 piyade tümeni, bir zırhlı tümen, bir tank alayı ve 150 taktik uçaktan mürekkep 183.000 kişilik bir mevcuda çıkarılmış ve 1950 yılına kadar yapılan sıkı eğitimle bu ordu disiplin ve harp kabiliyeti bakımından güvenilir bir kuvvet haline getirilmişti. Bunun karşısında Güney Kore ordusu çok zayıf ve savaşa hazır olmayan hazer mevcutlu ve ikişer alaylı sekiz tünden ibaret bulunuyordu.

I. BÖLÜM

GÜNEY KOREYE TECAVÜZ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN YARDIMI

Komünist Kuzey Korelilerin Güney Koreye tecavüzleri.

1950 yılının 24 Haziran Pazar günü Komünist Kuzey Kore ordusu hiç bir tahrik sebebi olmadan Güney Kore topraklarına tecavüz etmişlerdi. Mütecavizlerin baskın şeklindeki bu tecavüzleri bir sel gibi kuzeyden güneye akıyor, mamûr şehirler harabeye çeviriyor, zavallı halk canını kurtarma pahasına malını mülkünü ve her şeyini bırakarak aç ve bîlâğ yollara dökülüyor ve insafsızca saldıran düşman zırhlı kuvvetlerinin tekerlekleri altında ezilerek vahşiyane öldürülüyorlardı.

Baskına uğramış olan Güney Kore ordusu ve Amerikan birlikleri bu düşman saldırışı karşısında mukavemet edemiyerek güneye çekiliyorlardı. 25 Haziranda Güney Korenin başşehri olan Seul bölgesinde biraz mukavemete maruz kalan Kuzeykore ordusu sür'atle derlenüp toplanarak yaptığı ikinci bir hamle ile 15 Temmuz gününe kadar Chung-ju bölgesine varmış ve taarruzlarını devam ettirerek 15 Eylülde Taegu şehri yakınlarına ulaşmışlardı. Güney Koreyi tamamen işgalleri altına almaya pek az bir arazi kalmış olduğu bir zamanda Amerikan ordusunun denizden ve havadan yaptığı takviye ve yardımlarile Komünist Kuzey Kore ordusu bu bölgede durdurulabilmiş ve vakit geçirmeden mukabil taarruz hazırlıklarına başlamıştı (Kroki 1).

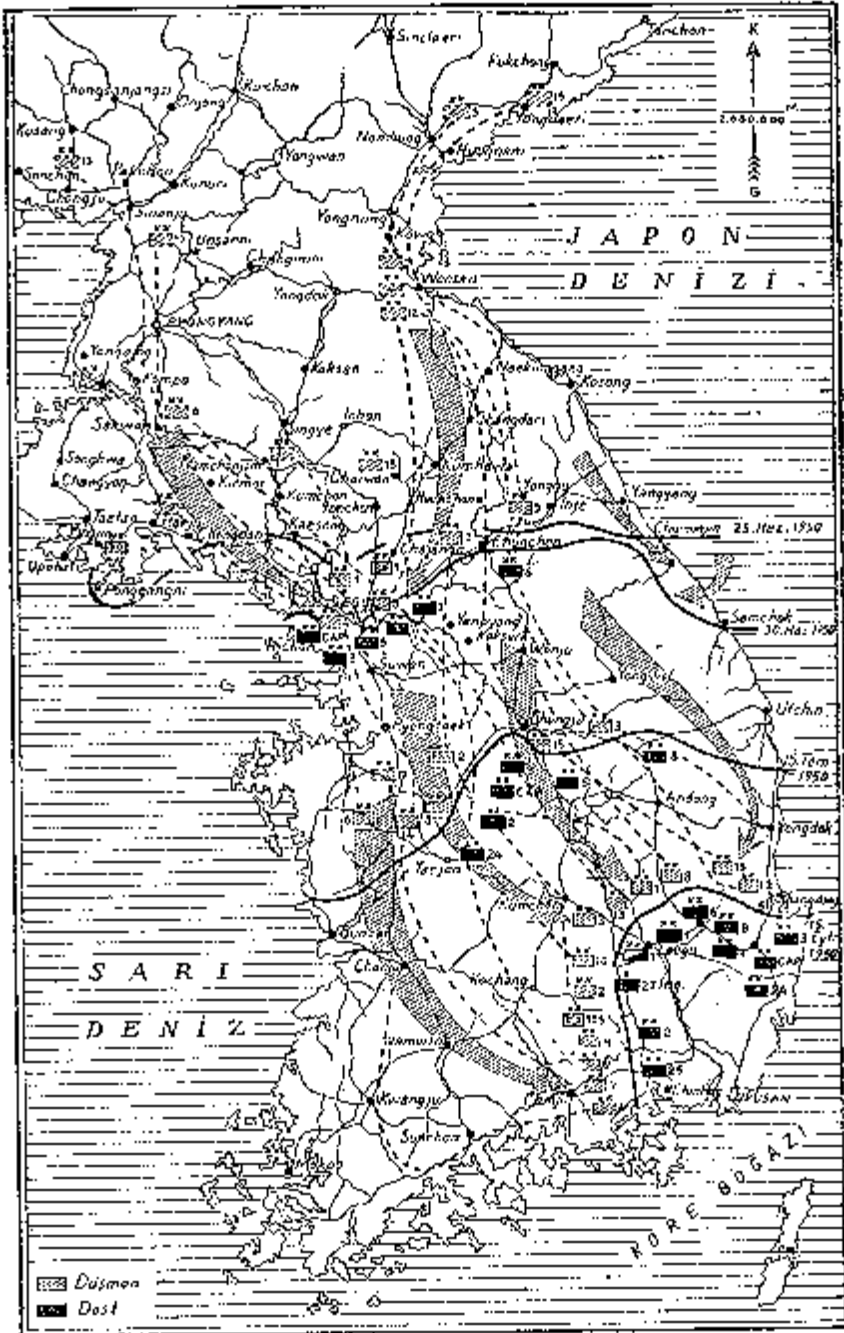
Bu hatta pek kısa bir zamanda mukabil taarruz yapacak bir kudrete ulaştırılan on bir tümenenden ibaret Amerikan ordusu ile 27. İngiliz tugayının müstereken yaptıkları mukabil taarruzla müstevli Kuzey Kore ordusunu 30 Eylül gününe kadar Chung-ju - Seul hattı kuzeyine atmış ve taarruzlarına devam ederek 10 Ekimde Kaesong ve 20 Ekime kadar da Kuzey Korenin başşehri olan Piyangyong şehrini işgalleri altına almışlardı (Kroki 2).

KROKİLERDEKİ İŞARETLERİN ANLAMI

	Dost taraf
	Düşman taraf
XXXX	Ordu işaretleri
XXX	Kolordu işaretleri
XX	Tümen »
X	Tugay »
	Alay »
	Tabur »
	Bölüm »
...	Takım »
..	Yarım takım işaretleri
.	Manga işaretleri
	Türk silâhlı kuvvetleri savunmada
	Savunmada ikinci bölük
	24. tümen ihtiyatta
	Mevzide 4 toplu 10,5 luk obüs
	Mevzide orta havan bataryası
	Türk tugayı muharebe idare yeri
	241. alay muharebe idare yeri
	Alay gözetleme yeri
	Tabur gözetleme yeri
	İstihkâm bölüğü
	Muhabere bölüğü
	Sargı mahalli
	Tahkim edilmiş düşman mevzii
	113, 114, 115. tümenlerden mürekkep 31. Komünist Çin ordusu.

Kuzey Kore Ordusunun Taarruz Harekâtı
25 Haziran 1950 : 15 Eylül 1950

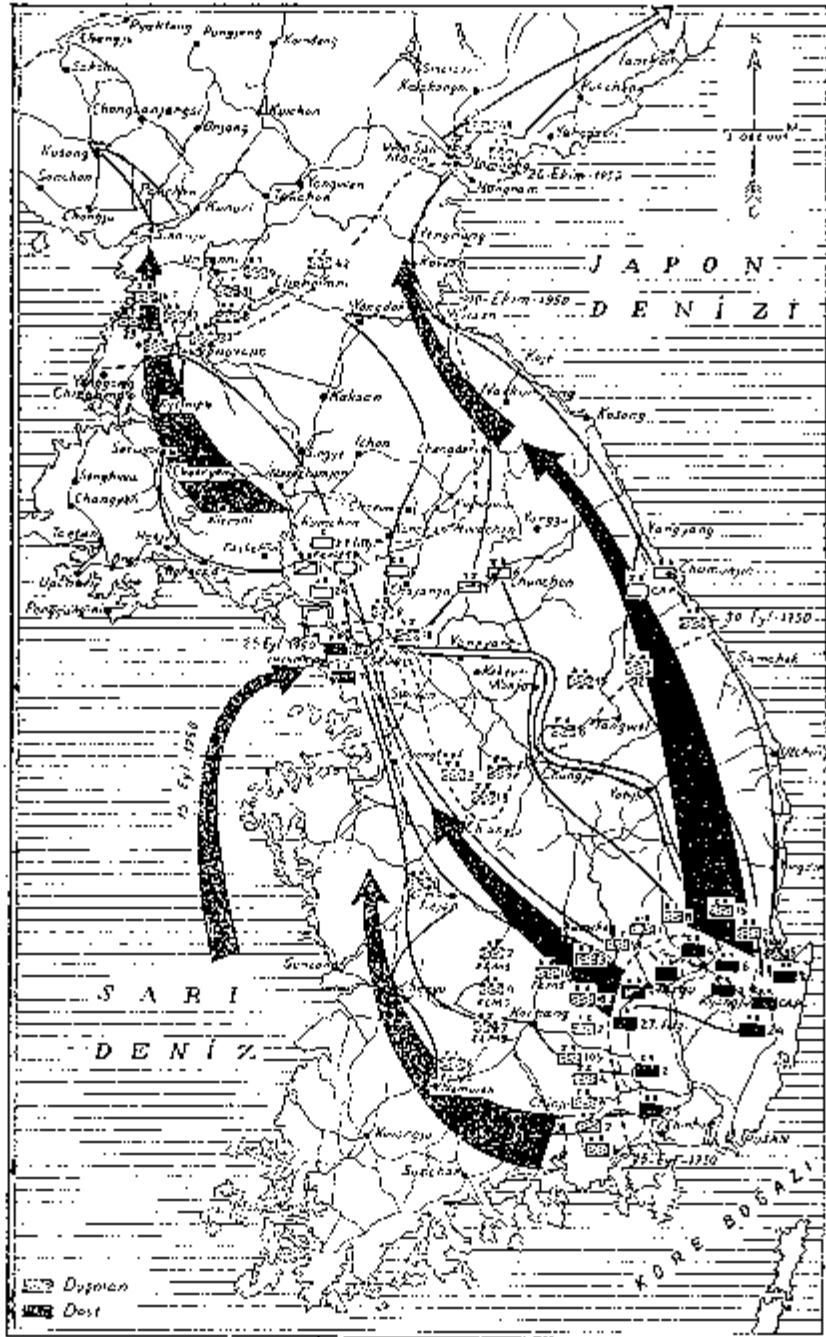
Kroki - 1

(Üç defa büyütülmüştür)

Birleşmiş Milletler Ordusunun Taarruz Harekâtı
15 Eylül 1950 : 20 Ekim 1950

Kroki - 2

(Üç defa küçültülmüştür)

Birleşmiş Milletlerin Güney Korelilere yardımı.

Komünistlerin bu haksız tecavüzleri karşısında Güney Korelilere yardım için teşebbüse geçen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üye devletleri yardımı davet etmiş ve zaife yardımı kendine şiar edinen Türk milleti yardımı koşanların ön safında yer almıştı. 4500 kişilik bir kuvvetle Kore harbine katılacağına karar veren T. C. Hükûmeti bu kararını harp ilân etmeye yegâne yetkili olan T. B. M. M. nin kararını almadan vermiş bulunması selâhiyetini tecavüz bakımından tenkitlere maruz kalmış ise de bilâhare Meclise getirmiş olduğu bu kararını Meclisin de tasvibinden geçirmişti.

Koreye gönderilecek Türk silâhlı kuvvetlerinin miktarı.

Koreye gönderilecek Türk silâhlı kuvvetlerinin çekirdeğini teşkil etmek üzere Ayazta bulunan piyade 241. alay 4 Ağustos 1950 günü Ankaradaki Sarı kışlaya getirilmiş ve sür'atle teşkil ve ikmaline başlanılmıştı.

Korede Birleşmiş Milletler Kumandanlığı emrinde Komünistlerle savaşmak üzere Türk Hükûmetince bîdayetle bir piyade alayı ile bir topçu taburundan mürekkep 4500 kişilik bir kuvvet gönderilmesine karar verilmişken sonradan Amerikalı uzmanların da iştirakile Genelkurmay Başkanlığınca yapılan tugaya benzer hususi bir teşkilâtla ve tugay selâhiyetinde bir kuvvetin gönderilmesi kararlaştırılmış ve adına Kore Türk Silâhlı Kuvvetleri denmişti. Bu kuvvet bir piyade alayı, bir motörlü topçu taburu, tugaya bağlı bir karargâh bölüğü, bir motörlü nakliye bölüğü, bir motörlü uçaksavar bölüğü, bir motörlü sıhhiye bölüğü, bir motörlü ordudonatım bölüğü, bir motörlü istihkâm bölüğü, bir motörlü muhabere bölüğü, bir depo bölüğü, bir inzibat bölüğü ve bir tugay bandosundan ibaretti. Hususi olarak teşkil edilen bu Kore Türk Silâhlı Kuvvetlerinin mevcudu 259 subay, 18 askerî memur, 4 sivil memur, 395 assubay ve 4414 er olmak üzere 5090 kişiye çıkarılmıştı.

Başka Milletlerin Koreye gönderdikleri kuvvetler.

Bizden başka Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin yardım davetine icabet eden milletlerle bu milletlerin Koreye gönderdikleri kuvvetler de şöyle idi:

Kara ordusu için:

İngilizler	—	İki tugay.
Kanadalılar	--	Bir tugay.
Avustralya	—	Bir tabur.
Siyamlılar	—	Bir tabur.
Hollandalılar	—	Bir tabur.
Fransızlar	—	Bir tabur.
Yunanlılar	—	Bir tabur.
Yeni Zelanda	—	Bir topçu taburu.
İsveçliler	—	Bir seyyar hastane gemisi.
Hintliler	—	Bir sıhhiye birliği.
Amerikalılar	—	İkişer tümenli üç kolordu ve bir deniz piyade tümeni.
Güney Kore	--	İkişer alaylı sekiz tümen.

Deniz kuvvetleri:

Amerikalılar — Uzakdoğu donanma kuvvetleri.
Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Hollanda, Fransa ve Siyam-
lılar irili ufaklı deniz birlikleriyle katılmışlardır.

Hava kuvvetleri:

Amerikalılar — Uzakdoğu hava kuvvetlerini bir hava indirme alayı ile takviye edecek.
İngilizler, Güney Afrika ve Güney Kore hava kuvvetleri de hava muharebelerine katılmışlardır.

Ortalama olarak Kore harbine katılan 14 milletin Korede bulundukları kuvvetlerin yekûnu 500.000 civarında idi.

Koröye gönderilecek Türk silâhlı kuvvetlerinin teşkili sıralarında Türk matbuatının Kore savaşları hakkında vatandaşları tenvir edici neşriyatı hemen herkeste yakın bir alâka ve heyecan uyandırmış, bilhassa subay, assubay ve erlerimizden birçoklarının Koröye gönderilecek birliğe gönüllü olarak katılmalarına müessir olmuş ve yurdun her tarafındaki birliklerden M. M. Vekâletine binlerce gönüllü dilekçeleri gönderildiği duyulmuştu. Adetleri gönderilecek miktarı çok aşan gönüllüler arasında her birlikte kur'a çektirilmiş ve kazananlar ayrıca sağlık muayenesine tâbi tutulmuşlardı.

II. BÖLÜM

KORE'YE GÖNDERİLECEK TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN HAZIRLANMASI

Benim Koreye gönderilecek 241. piyade alay kumandanlığına seçilişim.

16 - 17 Ağustos 1950 gecesi evimin dış kapısının hızlı hızlı çalınmasıyla uyandırılmıştım. Çankırı piyade okulu nöbetçi subayı olan arkadaşım cinddeki telgrafi uzatarak acele olarak okul kumandanı tarafından gönderildiğini söylemişti.

Telgrafın metni şöyle idi: Piyade okulunun talimname kurulu başkanı albay Celâl Dora Koreye gönderilecek alay kumandanlığına seçilmiştir. İlk vasıta ile Ankaraya muayeneye gönderilmesini ve muayene neticesinin piyade dairesi başkanlığına bildirilmesinin tebliği, diye yazılmıştı.

Bundan evvel kumandanı bulunduğum Trakyadaki 268. hudut alayının lâğvı dolayısıyla yeni tayin edildiğim Çankırıdaki piyade okulunun talimname kuruluna geleli henüz üç ayı bulmamıştı. Albay rütbesine terfiimin üzerinden bir sene dahi geçmemiş ve faal bir kıt'ada alay kumandanlığı da yapmamıştım. Bununla beraber piyade okulunda gösterilen Amerikan usulü tekâmül kursuna da henüz katılmamıştım. Bu kurstan geçirilmemiş ve bir kaç sene alay kumandanlığı yapmış çok sayıda kurmay ve piyade albayları bulunduğu için benim Kore alay kumandanlığına tayin edileceğimi aklımdan bile geçirmemiştim. Tepeden inme bu emrivâki karşısında hemen bir iki saat içerisinde hazırlığımı yaparak 17 Ağustos sabahı erkence harekt eden tirenie yola çıkmış ve Ankaraya varır varmaz muayene olmak üzere doğruca Gülhane hastahanesine gitmiştim. Hastahane-nin bahçesinde mahşeri bir kalabalık vardı. Burada toplanan 500 den fazla er muayene edilmek üzere sıra bekliyorlardı. Ben iki saat içerisinde hastahanenin bütün servislerinden geçerek sağlam rapo-runu almış ve piyade dairesi başkanlığına götürmüştüm. Oradan Personel Dairesi başkanı Tuğgeneral Mithat Akçakoca'ya ve onunla

birlikte Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral İsmail Hakkı Tunaboylu'ya ve sayın korgeneralle birlikte Kara Kuvvetleri Kumandanı Orgeneral Kurtcebe Noyan'ın huzuruna çıkarılmıştım. Merhum Orgeneral ilk söz olarak: «Sizi tebrik ederim albay Celâl Dora! Bu vazife için sizi nasıl seçtiğimizi arkadaşlar anlattılar mı?» diye sormuştu. «İlayır orgeneralim» diye cevaplandırınca sözüne devamla: «Şu gördüğünüz dört general arkadaşımla birlikte bütün

Resim 3 - Galtane hastahanesinde dahiliye mutchassısı tarafından muayene edilirken

kurmay ve piyade albaylarının dosyalarını buraya getirterek ayrı ayrı inceledik. Emsalleriniz arasında çok parlak bir askeri maziye sahip olduğunuzu görmekte iftihar ettik. Türk milletinin ve ordusunun şeref ve namusunun korunması mevzu bahis olan bu mukaddes vazifeye inanarak ve güvenerek seni lâayık bulduk. Türk ordusunun binlerce albayı arasından bir tek olarak seçtiğinden dolayı seni tebrik ederim. ALLAH gireceğiniz savaşlarda sizi muvaffak ve muzaffer etsin.» diyerek yüksek teveccüh ve iyi temennilerinden

sonra beni Tuğgeneral Tahsin Yazıcıya tanıtmak için Korgeneral Tunaboyluya emir buyurmuşlardı (Resim 1).

General Tahsin Yazıcı ile 1923 seensinde Mardin vilâyetinin Nusaybin kazasında bir sene kadar aynı kışlada beraber yaşamıştık. Ben o tarihlerde teğmen olarak hudut bölük kumandan vekili, General Yazıcı da yüzbaşı rütbesiyle müstakil süvari bölük kumandanı olarak bulunuyordu. Sınıflarımız ayrı olmakla beraber hududun emniyet ve asayişinin muhafazası bakımından vazifelerimiz müşterekti.

Korgeneral Tunaboylu Etimesutta bulunan General Yazıcıya telefonla beni tanıttığı zaman Yazıcı eski bir çöl arkadaşıyla birlikte çalışacağından duyduğu memnuniyeti sayın Tunaboyluya arz etmişlerdi.

General Tahsin Yazıcı 1308 doğumlu ve Manastırlıdır. 1328 de Harp okulundan süvari teğmeni olarak mezun olmuştur. Kendisini ilk defa tanıdığım Nusaybin kazasında hakikaten emsali arasında temayüz etmiş bir süvari bölük kumandanı olduğunu görmüştüm. Çok disiplin sever, bölüğünün subay ve erlerine hâkim durumu ile muhitine itimat telkin eden bir şahsiyetti. Benden on yaş büyük olması ve rütbece üstün bulunması dolayısıyla kendisine karşı derin bir sevgim ve saygım vardı. Ondan sonraki askerlik hayatımızda başka yerlerde birbirimizle karşılaşmamıştık. Kendisi albaylığa kadar olan askerlik hayatının uzunca bir kısmını süvari birliklerinde geçirmiş ve son olarak da albaylık ve generalliğinde zırhlı birlikler kumandanlıklarında bulunmuştu. Eskiden tanıştığımız ve seviştığımız bir kumandanla Kore gibi denizler aşırı çok uzak diyarlarda ve çok mes'uliyetli olan bir vazifede mukadderat birliği yapacağımızdan ben de derin memnuniyet duymuştum.

17 Ağustos günü M. M. V. den müstacelen çıkarılan emirle 241. alay kumandanlığına tayinim yapılarak o gün tebliğ edilmiş ve hazırlığımı yapmak üzere beş gün müddetle izin verilmişti. Çankırıya dönünce beş gün içinde bütün hazırlığımı ikmal etmiş ve ayrılmadan bir gün evvel Piyade okulunun bütün mensuplarının iştirakiyle okulda verilen ziyafette çok sevdiğim okul kumandanı sayın General Kemal Niş'in başarılar temennisi hakkındaki konuşmasını takiben okulun hatırası olmak üzere bir kol saati hediye etmişlerdi. O günden itibaren koluma taktığım bu saatle bütün muharebeleri idare etmiş ve her saate bakışta başta sayın General Niş olduğu halde bütün piyade okulu mensuplarının manevî varlıklarını daima yanımda görmüş ve öyle his etmiştim.

Ziyafetten sonra bana inanan ve güvenen bir çok arkadaşlarım künyelerini bana vererek kendilerinin de Kore birliğine tayin edilmeleri için tavassutta bulunmamı rica etmişlerdi (Resim 2).

Ziyafette hazır bulunan okuldaki Amerikalı meslekdaşlarım da ayrı ayrı başarılar temennileri arasında okuldan ayrılmış ve ertesi günü 23 Ağustos 1950 sabahı Çankırı istasyonunda tertiplenen bir uğurlama töreni arasında aileleri ile birlikte uğurlamaya gelen arkadaşlarıma arzi veda ederek ayrılırken iznimin kılayetsizliği

Resim 2 — Çankırıdan ayrılırken önceki okulunun kadro subayları tarafından uğurlanırken. Ortada ayakta okul kumandanı Tuğgeneral Kemal Nis ve yanında mahzun bir halde kızımın ben

yüzünden İstanbulda akrabalarımın yanına nakline fırsat bulamamaya-
rak Çankırıda bırakmak mecburiyetinde kaldığıma efendi ailemi de
kendilerine emanet etmiştim (Resim 3-1).

241. alayı teslim alışım ve alayla ilk konuşmam.

23 Ağustos 1950 günü Etimesutta bulunan 241. alaya iltihak ettiğimde alayın eski kumandanı olan kurmay albay Asım Erem alaydan ayrılmış ve yerine vekâlet etmekte olan muavini yarbay Nâzik Poyrazoğlunu bulmuştum. Halen emekli olarak hayatla bulunan Asım Erem sınıf arkadaşımıdır. Kumandanı bulunduğu 241. alayı

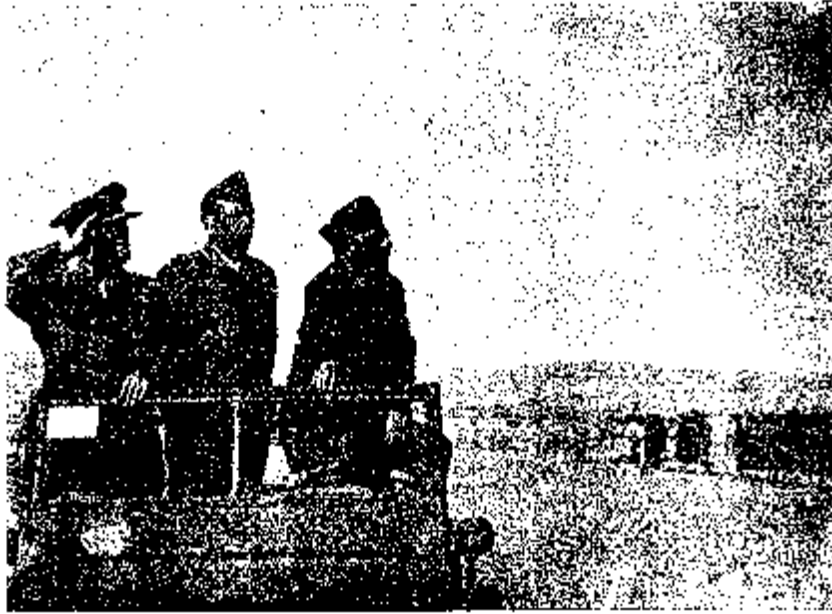
Resim 3 -- Çankırıdan ayrılırken uğurlamaya gelen subay arkadaşlarımın aileleri ve aile efradıyla bir arada

Resim 4 --- Çankırıdan ayrılırken uğurlamaya gelen Amerikalı arkadaşlarımla bir arada

4 Ağustos 1950 de Ayaş'dan Ankaraya getirmiş ve Koreye götürmek üzere ikmal ve hazırlıklarına başlamıştı. Bidayette Ankaranın Sarı Kışlasında toplanan alay verilen ikmal personelleriyle mevcudu kabarmış ve 14 Ağustosla Etimesutta bulunan zırhlı tugayın garnizonuna intikaletmişti.

Albay Asım Erem alayı ile Koreye gitmek vazifesini aldığı zaman kendisine muavin olarak sınıf arkadaşımız yarbay Natik Poyrazoğlu'nun tayinini yaptırmıştı. Poyrazoğlu Etimesuttaki

Resim 5 - 241. alayın bana ilk takdiminde merasim duruşunda bulunan alayı General Yazıcı, Ben ve Natik Poyrazoğlu ile birlikte teftiş ederken

General Yazıcı'nın kumandasında bulunan zırhlı tugayın motörlü piyade tabur kumandanlığından buraya tayin edilmişti. Kendisini Etimesutta 241. alay kumandanlığına muvakkaten tahsis edilmiş motörlü tabur K. odasında görmüştüm. Sınıf arkadaşım olan bu zatla 1334 senesi Şubat ayının ikinci günü İstanbuldaki Erenköy İhtiyat zabıt talimğâhına birlikte katılmış ve 1 Mart 1336 da teğmenliğe beraber terfi etmiştik. Ben İstanbuldan 16 Mart 1336 günü firar ederek Mudanya yolu ile Kuvayı Milliye'ye iltihak ettiğim tarihten bugüne kadar hiç bir kıtada beraber bulunmamıştık.

Poyrazoğlunun odasında ikram ettiği kahvesini içtikten sonra alayın durumu hakkında kendisinden kısaca bilgi almış ve biran evvel işe başlamak üzere alayın bana takdim edilmesini rica ederek kendisi bu hazırlığı yaparken ben de General Yazıcıyı ziyaret etmek üzere makamlarına gitmiştim. General Yazıcı benim kendisi tarafından alaya takdim edilmemi uygun bularak 24 Ağustosta alayın hazırlanmasını telefonla Poyrazoğluna emir vermişlerdi.

Ertesi günü sabahı Etimesut eğitim sahasında toplanan alay yarbay Poyrazoğlu tarafından General Yazıcıya takdim edilmiş ve General tatminkâr hitabesiyle beni alaya tanıtarak muvaffakiyetimiz için dua ve iyi temennilerde bulunmuşlardı (Resim 5).

General Yazıcı tarafından takdim merasimini müteakip pek uzun sürmeyen konuşmamla alayın toplu bulunan subay, assubay ve erlerine ilk olarak şu hitabede bulunmuştum:

Şanlı 241. alay:

Sulh ve hürriyet âşkı dünya milletlerine meydan okuyan ve onları esaret zincirine bağlayıp köle gibi kullanmak isteyen menfur Komünizm rejimi karşısında Türk milleti hür ve sulh sever milletler safında yer almış ve komünistlerin tecavüzlerine uğrayan masum Güney Korelilerin yardımına koşmak maksadiyle Hükûmetin aldığı kararla Koreye müteveccih hareket etmek üzere burada toplanmış ve vazife almış bulunuyoruz.

Kahraman askerler: Yurdumuzun sınırları artık bizim tabii ve coğrafi sınırlarımız değildir. Yurdumuza müteveccih komünist saldırısını Koveden karşılayacak ve yurdumuzu denizler aşırı onbinlerce mil uzakta Kore dağlarında savunacağız.

Değerli arkadaşlarım: Dünya milletleri huzurunda büyük bir imtihan vermeye gidiyoruz. Türk milletinin şeref ve namusunun mevzuu bahsedildiği bu vazife uğrunda seve seve kanımızı aktıcağız, çekinmeden canımızı vereceğiz. ecdadımızdan miras kalan cesaret ve şecaatimizi her fırsatta gösterecek, onlar gibi birçok kahramanlıklar yaratacak ve menkıbelerini Türk milletine ve Türk ordusuna hediye edeceğiz. Türkün şan ve şerefini bir kat daha yükseltecek onu unutanlara Türkün ne demek olduğunu bir daha hatırlatacağız.

Kahraman arkadaşlarım: Aldığımız bu kutsal vazife uğrunda savaşmak aşkıyle gönüllü olarak toplandığınızı biliyorum. Hepinizi toplu olarak gördüğüm şu anda kendinize inanışınızın bir ifadesi olan utesin bakışlarınız, kabadayı duruşlarınız karşısında aldığımız vazifeyi başaracağımıza güveniyor ve inanıyorum.

Aziz arkadaşlarım: Ulu Türk milletinin alayımıza emanet ettiği en mukaddes varlığımız olan şanlı sancağımıza öperek huzurunuzda teslim almakla büyük gurur duyuyorum. Bu şanlı Sancağımızı en büyük bir emanet olarak muhafaza edeceğime ve buna bir leke getirmememek için canımı feda edeceğime huzurunuzda namusum üzerine and içiyorum. (Resim 6).

Kahraman arkadaşlarım: Başlıca düşüncem siz değerli silâh arkadaşlarıma lâayık bir kumandan olabilmek ve sizleri hüsnü suretle sevk ve idare edebilmektir. Bu mukaddes vazife yolunda en büyük yardımcımız ALLAH'tır. Ulu Tanrım beni sizlere ve sizleri de bana hayırlı etsin. Yolumuz açık vazifemiz uğurlu olsun arkadaşlar.

Alayla bu konuşmamı müteakip karşılıklı sağılık temennilerinden sonra alay önümüzden bir merasim geçişı yapmış ve ben de o andan itibaren vazifeye başlamıştım.

Birliklerimizin hazırılık safhası.

Alayın eğitim ve ikmal hazırılığı için 15 Eylül tarihine kadar çok kısa bir zaman tahsis edilmişti. Bu kısa zamandan azami derecede faydalanmak için merasim geçişini müteakip alayın subay ve assubaylarını toplayarak şifahen görüşmek ve mesaiye huz vermek için gereken direktiflerini vermek üzere toplantı yerine gittiğim zaman sukutu hayale uğramış ve karşında subay askeri memur ve assubay olarak cem'an 14 kişi bulunmuşum. Kadrosu 137 subay ve o kadar assubay olan alayda bu 14 subaydan başkası henüz iltihak etmemiş ve birçoklarının henüz tayinleri dahi yapılmamıştı. Tayin emirleri telgrafla kendilerine tebliğ edilenler bulundukları yerden ailelerini en yakın akrabalarının yanına yerleştirmek için haklı olarak on gün müddetle izin almışlar ve bu yüzden er mevcudu 3500 den fazla olduğu halde alay bu 14 subayın idaresine terk edilmiş bulunmakta idi (Resim 7).

Her biri yurdun muhtelif bölgelerinden ve muhtelif kıtalardan gelmiş olan er, onbaşı ve çavuşlar da birbirlerini tanımamakta ve bunları teşkilâtlandırmak için vazifelendirilen çok az miktardaki subaylar da bu eratın kabiliyetlerini ölçmekte müşkülât çekmekte idiler.

Etimesutta eratın ve subayların iskân durumu da pek perişan bir halde idi. Garnizondaki pavyonlar buranın esas sahibi olan zırhlı tugayın bile iskânına kifayet etmez bir halde iken bu garnizona bir de 5100 kişilik bir birliğin misafir edilmesi hem zırhlı tugay birliklerinin durumunu müşkülleştirmiş, hem de bu sıkıntılı vaziyet

Resim 6 - - Elimeşulla 241. piyade alayının sancakını teslim aldığı
gün sancakla beraber çekilen ilk resim

sefalet, perişanlık ve disiplinsizlik meydana getirmişti. İlk iş olarak Kore alayını zorhlı tugay birliklerinden ayırmak ve binaları terk ederek tugayın pavyonlarından uzakta bir yere çadıra çıkmak, subay ve eratı çadırlarda iskân etmek en başta gelen çarelerden birisi idi. Bu maksatla istediğimiz çadırıar kısa zamanda ikmal edilmiş ve çadırı ordugâha çıkmakla iskân sıkıntısı giderilmişti.

Tahsis edilen çok kısa müddet içinde ikmal ve hazırlığımızı tamamlamak için geceli gündüzlü çalışırken bu meşaimizi engelleyen.

Resim 7 Alay karargâh subaylarından bir kısmı ve ikinci tabur komandantı rahmetli Muktat Ulûnî ile ilk resimlerimiz

umulmadık hâdiselerle karşılaşılıyorduk. Ezcümle: Toplanan erat aileleriyle görüşmek için memleketlerine izin talebinde bulunmakta, bu arada memleketleri yakın olanlara onar gün izin verilerek gönderilmekte ve uzak yerlere izin verilemediğinden bunlardan birçoğu da firar ederek en seri vasıta ile memleketlerine gitmekte ve 10 gün içinde geri gelmekte idiler. Miktarı çok kabarık olan bu gibi orlerin kıtalarında bulunmayışları yüzünden teşkilâtta alacakları yerler kestirilememekte, ikmal ve eğitim işleri de yapılamamakta idi. Ayrıca uzak ve yakın yerlerden her gün yüzlerce insan garnizon

kapısına gelmekte ve haklı olarak Koreye gidecek evlâtları ve kardeşleri ile görüşmek talebinde bulunmakta ve bittabi hiç birisi geri çevrilmiyerek arzuları yerine getirilmekte ve bu yüzden yüzlerce er de o günkü işlerinden ayrılarak hazırlık ve eğitimimizi sekteye uğratmakta idiler. Bunlardan başka muhtelif gazete muhabirleri, Türk ve cenebi matbuat mümessilleri, radyo röportajcıları sık sık garnizona gelmekte, birliklerle temas ederek ikmal ve eğitim esnasında röportajlar yaparak eğitim ve ikmal işlerimize bir hayli engel olmakta idiler.

Matbuatın Koreye asker gönderileceği mevzuunda ilk yaptıkları teşriyatta Koreye gönderilecek subay ve erlerin alacakları maaş ve ücret hususunda hiç bir esasa dayanmadan çok mübalâgalı olarak yazdıkları rakamların sübut bulmadığını gören birçok kimseler sukutu hayale uğramışlardı. Gazete havadislerine göre erlere ayda 90, çavuşlara 200 : 300 dola verileceği rivayetine karşılık Korede erlerin 5 ve çavuşların da 10 dolar maaş alacakları tahakkuk edince bu hal çeşitli ruhi tezahürlere sebep olmuştu. Hakikatte Koreye gönderilecek subay ve assubaylara yurtda aldıkları maaşın bir misli daha verilecekti. Subay, assubay ve erlerin memlekette aileleri tarafından alınacak olan maaşları için vekâletname hazırlanması maksadıyla bidayette Ankaradaki noterlere gidip gelmekle başa çıkılmamış ve nihayet iki noter Etimesut garnizonuna celp edilerek vekâletname işi ancak on gün içinde tamamlanabilmişti. İşte bunlar gibi bir çok çeşitli işler hazırlık ve eğitimimizi bir hayli engellemekte idi.

İkmal ve eğitim işlerimiz.

Etimesutta toplanan erat birliklerinden silâhsız ve teçhizatsız olarak gönderilmişlerdi. Korede Amerikan giyim eşyası ve silâhları ile teçhiz edilecek ve muharebelerimizi de bu silâhlarla yapacaktık. Ama o sıralarda Ankarada bu çeşit silâh ve teçhizat bulunmadığı için seferi anbarlardan alaya yeniden Türk ordusunun kullandığı silâh ve teçhizatlar verilerek bu silâhlarla eğitim yapmamız emredilmişti. Bu maksatla M. M. V. teçhizat anbarından gönderilen külliyetli miktarda giyim eşyası ile tüfek, hafif ve ağır makineli tüfek, makineli tabanca, tabanca, 60 ve 81 mm. lik havanlar ve bazokalar birliklere sıra'atle dağıtılmakta, eğitim ve atışlar için hazırlanılmakta idi. Ama Eylül ayının birini bulmuş ve hareketimize çok kısa bir zaman kalmış olmasına rağmen hâlâ subay ve assubay mevcudu 30 kişiyi geçmemişti. Yeni bir teşkilâta binlerce ere baş olacak

subay ve assubay mevcudunun yok denecek kadar azlığı ikmal ve eğitim işlerimizin lâ-yıkile cereyanına imkân vermemekte ve bu yüzden topluluğun disiplini arzu edilen şekilde sağlanamadığından maruz kaldığımız çok çeşitli müşküller karşısında bunatıp kalmakta idim. Sabahları iki bölüğü birden eğitime götüren subay biraz sonra verilecek ikmal malzemelerini almak için bizzatır garnizona çağırılmakta ve bu tek subayın eğitimini yaptırdığı iki bölük başsız ve eğitimsiz kalmakta idi. İşte bu müşküllerimizi bir parçacık olsun hafifletmek için Genelkurmay Başkanlığının emirleriyle subay ve assubay kadromuz tamamlanmaya kadar Çankırıda piyade okulunun gerillacılık kursunda bulunan 40 subay öğretmenleri Amerikalı yarbay Delisco'nun emrinde olarak alayımızın eğitiminde yardımcı olmak üzere vazifelendirilmişlerdi.

6 Eylül gününe kadar bu subaylar emrinde daha çok münferit gerillacılık eğitimi gören alay birlikleri bu tarihe kadar kadrolarının üçte iki nisbetinde subay ve assubaylarının iltihak etmeleri dolayısıyla bugünden itibaren alayca yapılan müstacel pprogram gereğince birlikler kendi subayları emrinde olarak eğitime devam etmişlerdi. Ancak yeniden teşkil edilen ve birbirlerini hiç tanımayan bu birliklerin muharebeye hazırlanmaları için kendi bünyeleri içinde yapacakları münferit ders ve muharebe atışlarından başka manga, takım, bölük, tabur ve alay tafbikatlari ile muharebenin her safhası için esash bir şekilde yetiştirilmesi ve kendisine tam güvenilir bir birlik olarak hareket ettirilmesi kaçınılmaz bir keyfiyet iken birliğimize bu fırsat ve imkân verilmemişti.

En basit bir misalle şunu arz edeyim ki dış memleketlere gönderilecek spor takımları dahi günlerce evvel kamplara atılmakta ve hasımları karşısında muvaffak olmaları için sıkı eğitime tâbi tutulmaktadırlar. Bu takımlar ashında uzun müddet bir arada çalışmış, anlaşmış ve birbirinin kabiliyetlerini tanımış ve hülâsa ashında yetişmiş olmalarına rağmen yine günlerce haftalarca egzersiz yaptırılarak güvenilir bir hale getirildikten sonra gönderilmektedirler. Bu spor takımları yapacakları maçta mağlup dahi olsalar nihayet ferden ve millet olarak üzölmekten başka bir kaybımız olmayacak ve ileride telâfisi de mümkün olabilecektir. Ya muharebe etmek üzere denizler aşırı bir öлкеye gönderilecek olan bir Türk birliği muharebe hazırlığını tamamlamadan hasmı ile karşılaştığı muharebede maazallah mağlup olduğı taktirde yalnız üzölmekle yetinilmeyecek, bu ihmal binlerce kişinin hayatına ve yine bu kadar ocağın sönmesine ve binnetice dünya milletleri yanında şeref ve itibarımızın sukutuna ve

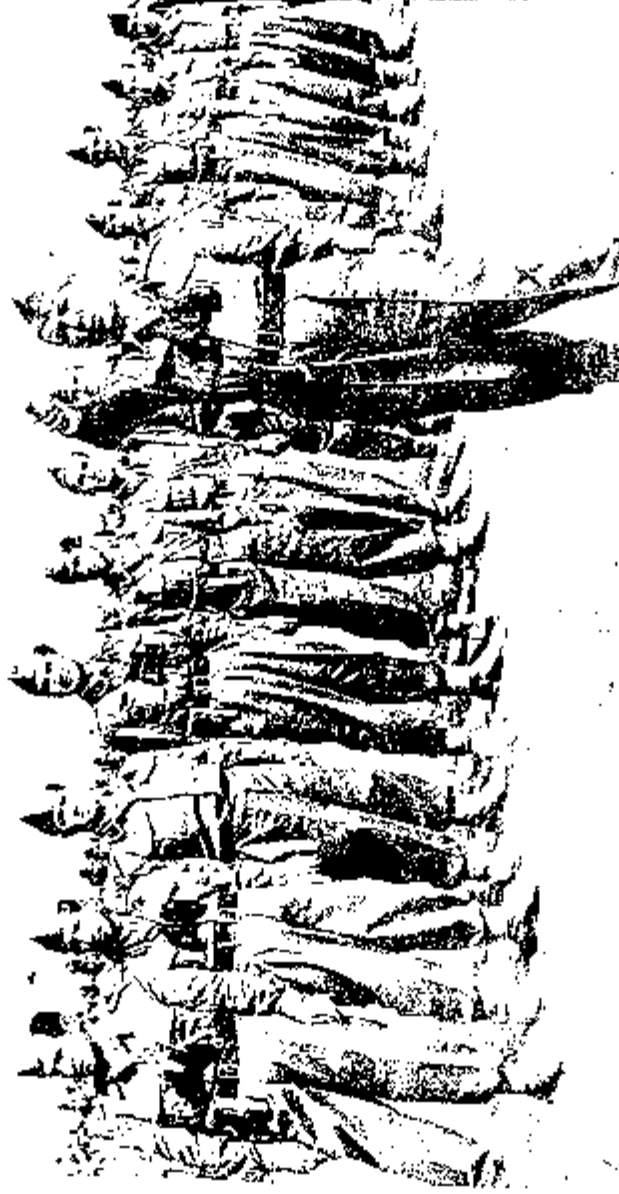
yine millî emniyetimizin kökünden sarsılmasına mat olacak ve bu ağır kaybımızın telâfisi de mümkün olamayacaktı. İleride anlatacağım Kore zaferlerini kazanan işte bu hazırlanmadan Koreye gönderilen Türk birliği idi. Bu birlik bir de Kanadalılar gibi tam kadrosu ile altı aylık bir eğitimden sonra Koreye gönderilmiş olsaydı yaptıklarını gölgede bırakacak daha ne büyük zaferler yaratacaklarına hiç şüphe yoktu.

Hareketimize bir hafta kala Amerikalı meslekdaşlarımızın Almanyadan uçaklarla getirttikleri pek az miktarda Amerikan silâhları ile eğitime başlanmış ve bu silâhların kullanılması ve atışları tam öğretilmeden apar topar yine Türk silâh ve teçhizat ile hareket ettirilmiş ve az miktardaki Amerikan silâhlarını da yolda eğitimini yapmak üzere yanımıza almıştık.

Koreye gidecek birliklerimiz hareket arefesinde.

İskenderuna hareketimizden bir gün evvel 18 Eylül 1950 günü Başvekil Adnan Menderes, M. M. Vekili Refik Şevket İnce ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut Etimesut garnizonuna gelerek tugayı toplu olarak görmüşler ve birliğimizin harbe hazırlık derecesi hakkında hiç bir şey sorup öğrenmeye lüzum bile görmeden birliğimize selâmet ve muvaffakiyetler temennisiyle ayrılıp gitmişlerdi. Mes'ul devlet adamlarının ve kumandanların bu ligisizliğinden müteccsir olmuyor değildik. Bunun karşısında birliğimiz mensuplarına milletçe gösterilen çok samimi ilgi medarı tesellimiz oluyordu. Alâmeti farika olarak kolunda ayyıldız işaretini taşıyan herkes tanıyan ve tanımayanlar tarafından kucaklanmakta, öpülmekte ve göz yaşları dökülmekte idi. Birlik mensuplarının eğlence ihtiyaçlarını tatmin için geceleri tanınmış saz ve söz san'atkârları kendi arzuları ile garnizona gelerek konserler vermekte, matbuat ve radyo müessesileri geçitli mevzular üzerinde röportajlar yaparak gazete ve radyolarda neşrederek moralimizin yükselmesine hizmet etmekte idiler. Milletçe gösterilen bu candan alâka karşısında hepimiz gururlanıyor ve onun manevî ulu varlığından kuvvet alıyorduk (Resim 8).

Hareket edeceğimiz günün arefesine kadar Koreye hangi vasıta ile gideceğimiz malûm değildi. Birçok rivayetler ortada doluşmakta bir kısım gazeteler tayyarelerde Koreye nakledileceğimizi yazmakta işler de bunu teyit veya tezkîp eden bir haber sızmamakta idi. Hareketimizden bir gün evvel vapurla gideceğimiz tahakkuk etmiş ve gemilere İskenderun limanından bindirileceğimiz kararlaştırılmıştı.

Resim 8. — Başvekebin tugayı teftiş edecekleri gün tugayın birlik komutanlarına merasim duruşunda alacakları yerleri gösterirken. Soldan birinci ve ikinci şehit olan arkadaşlarımız

binbaşı Muhtat Lüdmile ve binbaşı Fatih Bilginli.

Askerî tarihimizde Türk ordusunun bugüne kadar denizler aşırı yabancı bir ülkeye nakli ilk defa vuku buluyordu. Uzun bir deniz yolculuğu hakkında kâfi derecede ameli bir bilgiye sahip bulunmuyorduk. Bizi bu hususta tenvir edecek Amerikalı uzmanlar Korenin iklim şartlarına ait unumi bir bilgiden başka bizi aydınlatmamışlardı. Gemi ile bir ay devam edeceği söylenen bu uzun deniz yolculuğunda bilhassa birliğin iaşesinin ne şekilde temin edileceği kaygusu ön plânda düşündüğümüz hususların en başında gelmekte idi. Genelkurmay Başkanlığınca yolculuğumuz boyunca birliğimize yetecek iâşe maddelerinin İskenderunda 39. tümen kumandanlığına hazırlatıldığı rivayet halinde söylenmekte ise de bunların gemide nasıl pişirileceği endişesi içimizde bir soru halinde halledilmeden kalmıştı.

19 Eylül 1950 günü başlayan nakiyatta alay üç katar halinde Etimesuttan trenlere bindirilerek İskenderuna müteveccihen hareket etmişti. Ankara istasyonuna geldiğimiz zaman buradaki çok kalabalık topluluk tarafından uğurlanan alayımız yol boyunca da istasyonlarda toplanan binlerce halk tarafından istikbal ve teşyi edilmişti. Bu arada bilhassa Yerköy ve Toprakkalelilerin gösterdikleri candan ilgi ve tezahürat bütün birlik mensuplarını heyecanlandırmıştı. Fakir, zengin herkes kendi gücünün yettiği nisbette çoluğu, çocuğu, kadını ve erkeğiyle orlerimize çeşitli yiyecek ve içecek ikramında bulunmuşlar ve göz yaşları arasında muvaffakiyetimiz için dua ve iyi temennilerde bulunmuşlardı.

Kudsi bir vazife uğrunda yurttan denizler aşırı uzak diyarlara gitmekte olan Türk silâhlı kuvvetleri mensuplarına milletçe gösterilen bu derin ilgi moralizimi bir kat daha kuvvetlendirmiş ve gerilerinde kendilerini manen ve maddeten destekleyen ulu bir millet olduğunu görmekte bu vefakâr millet uğrunda herkes daha yurt topraklarında iken canını feda etmenin en büyük bir şeref olduğuna inanmışlardı.

Kore Türk birliği İskenderunda.

21 Eylül 1950 günü akşamına kadar bütün alay vukuatsız olarak İskenderunda toplanmış ve mevsimin çok sıcak oluşu yüzünden Atik yaylasında çadırı ordugâha çıkarılmıştı.

23 Eylül Kurban bayramının birinci günü idi. Bayram namazı Atik yaylasında alayca toplu bir halde kılınmış ve müteakiben alay imamı rahmetli bay Muhsin Örtünlü'nün yaptığı duada muvaffakiyetimiz için ALLAH'dan niyaz ve temennilerde bulunurken arkasın-

daki binlerce mücahidin AMİN sesleri Atık yaylasını inletmişti. Bu bayram namazında duyduğum heyecanı hiçbir bayramda duymamıştım. İmamın arkasındaki cemaat yalnız dinen birbirine bağlı kimseler değildi. Aynı zamanda bunların hepsi aynı hedef uğrunda toplanan ve aynı gaye peşinde koşan, aynı mestek sahibi ve mukadderatlarını birbirine bağlamış asil ruhlu mücahitlerdi. Namazı müteakip küçükler büyüklerin ellerini, büyükler de küçüklerin yüzlerini öperek.

Resim 9 - İskenderun'un Atık yaylasında kıldığımız bayram namazından sonra erler ve subaylarla böyle bayramlaşmıştık

birbirlerine karşılıklı itimat hisleriyle sarılıyor ve birbirlerini tebrik ediyorlardı (Resim 9).

Bayramın birinci günü akşamı İskenderunlular tugayın bütün subaylarına kıyıda Marmara gazinosunun önünde büyük bir ziyafet hazırlamışlardı. Bu ziyafette Hatayın millî oyunları oynanmış, Hamasi şiirler okunmuş ve karşılıklı nutuklar söylenerek millî heyecan ve gururlarımız kabına sığmaz bir hal almıştı.

Bundan 12 sene evvel Hatayın işgal tarihi olan 5 Temmuz 1938 günü Dört yıldan 41. piyade alayının üçüncü taburu ile birlikte

öncü bölük kumandanı olarak İskenderuna girmiş ve Hataylılar tarafından o gece yine Marmara gazinosu önünde Hatayın kurtuluşu şerefine verilen bir ziyafette taşkın bir halde yapılan şenlikler içinde en derin neşelere gark olmuştuk. 12 yıl sonra yine bugün Hataylılar arasında bulunuyordum. Şu farkla ki, bu sefer İskenderunluların bir kaç gün misafiri olarak kalacak ve buradan mübarek yurda veda ederek yine bu yurdun müdfaası için uzaklara hem de denizler aşırı çok uzaklara gidecektik.

III. BÖLÜM

İSKENDERUN'DAN KORE'YE HAREKET HAZIRLIKLARI VE DENİZ YOLCULUĞU

İskenderunda hareket hazırlıkları.

Türk silâhlı kuvvetlerini Koreye nakletmek için Amerikalı dostlarımız beş gemi tahsis etmişlerdi. Bunlardan üçü miktarı 5000 kişiye çıkarılan tugayın subay, assubay ve erlerini, iki gemi ise birlikte götüreceğimiz top, mühimmat ve nakil araçlarını taşıyacaktı. Henüz gemiler gelmemiş olmakla beraber her geminin hareket günü Amerikalılar tarafından tesbit edilmiş ve bir gün evvel bize bildirilmişti. Bu arada bir taraftan gemilere binmek için hazırlıklar yapılmakta ve Amerikan usulüne göre binme plânları, binme ve inme listeleri hazırlanmakta ve her gemi için ön heyet olarak binecekler tesbit edilmekte ve diğer taraftan birlik mensupları üzerinde bulunan Türk paralarını bankalar ve posta havaleleriyle ailelerine göndermek işleriyle uğraşılmakta idi.

Birinci nakliye birliğinin hareketi.

İskenderun limanına girecek ilk gemi Macrayt adındaki gemi idi. Bu gemi ile muavinim yarbay Natık Poyrazoğlu'nun kumandasında alayın üçüncü taburu, alay ikmal bölüğü, alay havan bölüğü, tugay depo bölüğü, tugay sıhhiye bölüğü, nakledileceklerdi. Bu gemiye binme 25 Eylül günü başlamış ve gemi o gün saat 19 da İskenderun limanından ayrılmıştı.

İkinci nakliye birliğinin hareketi ve uğurlama merasimi.

İkinci gemi Han adındaki gemi idi. Bu gemiye benim nakliyat kumandanlığım altında alay karargâh bölüğü, birinci ve ikinci piyade taburları tugay karargâh bölüğü ve tugay karargâh şubeleri, tugay istihkâm bölüğü, tugay muhabere bölüğü, tugay inzibat kıtası ve tugayın bandosu bineceklerdi.

Bindirmeyi Amerikalılar idare ediyorlardı. Gemilere binecek subay, assubay ve erler kâmilan isimleri okunmak suretiyle birer birer yoklanarak bindirilmekte ve daha evvel geminin iç tertibatına göre hazırlanmış olan plân mucibince gereken yerlere yerleştirilmekte idiler.

Gemilere binme başlamadan evvel bindirilen ön heyet 160 kişiden ibaretti. Bunlar; temizleyici, yemekhanecisi, aşçı, bulaşıkçı, fırıncı, eşya istifcisi, anbarcı ve gemi içinde disiplini temin vazifesile görevli askeri polislerden ibaretti. Ön heyet gemiye binince geçitli görevlere ayrılan bu ekiplere gemideki Amerikalı uzmanlar tarafından vazifeleri öğretilmiş ve işleri başına geçirilmişlerdi.

Mükatırı 2400 kişi olan ikinci kafile 26 Eylül günü saat 14 de iskeleye yanaşan Han gemisine binmeye başlamış ve dört saat içinde büyük bir sükûnet ve intizam içinde yerlerine yerleşmişlerdi.

25 Eylül günü Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'un birliğimizin İskenderundan hareketinde uğurlamada bulunmak için uçakla İskenderuna geldiğini öğrenmiştik. Bütün birlik mensupları en büyük kumandanlarının kendilerini uğurlamaya geldiğini duymakla çok seviniyorlardı. Hal böyle iken sayın Orgeneral muharebe hazırlığını tamamlamadan müstacelen Korçye sevk mecbur kaldığı bu Türk birliğinin meçhul akıbeti hakkındaki endişelerinin verdiği taessürü saklayamamış ve İskenderuna kadar gelmiş olmasına rağmen birliğimizi uğurlamak için iskeleye gelememişti. Yalnız General Yazıcı'nın yüzünü öperek birliğimize selâmet ve muvaffakiyet temennisinde bulunan Orgeneral Soğukoluk yaylasındaki oteline çekilerek odasının penceresinden Akdenizin mavi sularında uzaklaşan gemimizin hareketini durbünü ile seyretmişlerdi.

Gerek Ankaradan bizleri uğurlamaya gelen binlerce halk arasında hükûmet erkânından hiç kimsenin bulunmayışı ve gerekse İskenderuna kadar geldiği halde yüzünü bizlere göstermeyen en büyük kumandanımızın bu hareketleri birliğimiz mensuplarının moralleri üzerinde çok menfi bir tesir meydana getirmiş ve hepimiz âdeta uçmasın öğrenmeden yuvasından atılmış bir kuş ve himayesiz olarak kendi mukadderatı ile başbaşa bırakılmış bir üvey evlât durumu ve malzunluğu içinde yurttan ayrılmıştık.

İskelede 39. tümen kumandanı ve subayları, başlarında bandosu bulunan bir ihtiram kıtası, Hatay valisi, İskenderun kaymakamı, Antakya'dan, Dörtiyoldan, Adanadan, Mersin ve Tarsustan gelen heyetlerden mürekkep büyük bir kalabalık tarafından uğurlama merasimi yapılmış ve bu arada İskenderunlular tarafından General

Vaziele'ya ve Dörttyohular tarafından da bana birliğimizin selâmet ve muvffakiyeti temennisile birer KUR'ANI KERİM hediye edilmişti.

Saat 18 de iskeleden ayrılan gemimizin güvertesinde yer alan bandomuz İstiklâl marşını takiben çeşitli marşlar çalarak iskeledekilerin ve Kore yolcularının heyecanlarını bir kat daha artırmışlardı.

Uzun deniz yolculuğu yapmış içimizde kimse yoktu. Beni deniz fazla tuttuğu için bugüne kadar deniz yolculuğuna hiç cesaret edememiş, resmi ve hususî seyahatlarımda daima kara yolculuğunu tercih etmiştim. Fakat bu yolun karası yoktu. Havadan gitmek te ihtiyarım dahilinde değildi. Bir ay devam edeceği söylenen bu deniz yolculuğu başlangıçta beni haklı olarak endişeye sevk etmişti.

Gemide subaylar üçer dörder kişilik kamaralara yerleştirilmiş, assubaylara kısmen kamaralar ve kısmen de koğuşlar tahsis edilmişti. Erlerin ve bir kısım assubayların yerleştirildikleri koğuşlar üst üste dörder karyola halinde ve çok sıkışıkta. Bu koğuşlarda çok miktarda vantilâtör konmuş olmasına rağmen bunaltıcı sıcağın içinde barınmak imkânsızlığı karşısında erler kâmilen güvertelere çıkmak mecburiyetinde kalmışlardı. Gemi içindeki hararet derecesi o kadar fazla idi ki koğuşların temizlik ve düzenini kontrol için bir defa iniş ve çıkışında döktüğüm terden bütün çamaşır ve elbiselerim su içinde kalmakta idi. Gecelerin dahi yataklarda uyumak şöyle dursun koğuşların içine bile girilemiyordu. İşte bu kadar bunaltıcı sıcaklar karşısında crat güvertede vaktini geçirmekte ve geceleri de güvertede yatmak mecburiyeti karşısında kalmakta idiler.

Bunaltıcı bu sıcaklara karşı hararetin teskini için geminin koridor ve gazinolarında soğutucu makinelerin hazırladığı buzlu sular imdadımıza yetişiyordu. Ayrıca her kamarada ve geminin baş ve kuyruklarında bulunan bol miktardaki duşlar mütemadiyen aktığı için herkes sık sık duş almak suretile serinlemeye çalışıyordu.

27 Eylül günü sabahı ortalıklık ağarırken kendimizi Akdenizin ortalarında kara sularımızdan ayrılmış ve mübarek yurdumuzun kıyılarını görmez olmuştuk. Gemimiz o gün akşama doğru Portsait limanına varmış ve Süveyş kanalına girebilmek için verilecek müsaa-deye intizarla demirlemişti.

İkinci nakliye birliği Portsait limanında iken gemide başgösteren korkunç hastalık.

Gemimiz limanda intizar durumunda iken birkaç erin hastalandığını haber vermişlerdi. Doktorlarla beraber hastaların yanına

yaklaştığımız zaman 10 kişiden ibaret olan hastaların hepsinin kusmakta ve mide ve borsak sancısından çok ızdırap çekmekte olduklarını görmüştük. Doktorlar bunlarla meşgul olup bir teşhis koymak için uğraşırlarken geminin her tarafından hasta haberleri gelmeye başlamış ve hastalananlar sağlam arkadaşlarının omuzlarında doktorların bulunduğu üst güverteye taşınmışlardı. Ardi arkası kesilmeyen ve hepsi aynı âraza gösteren hastaların mevcudu yarım saat içinde 100 kişiyi bulmuş ve bu fefî durum karşısında gemideki sekiz doktor âdeta ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Kimisi zehirlenme, kimisi deniz tutması ve kimisi sıcak vurma teşhisini koymakta ve aralarında ittifak hasıl olamadığından herkes kendi teşhisine göre tedaviye baş vurmakta idiler. Bu arada taburların ve alayın seferi sıhhiye sandıkları açılmış ve sıhhi personellerin hümmah faaliyetleriyle tedaviye başlamışlardı. Durum çok vahim bir manzara arz etmekte ve yolculuğumuzun ilk anlarında maruz kalınan bu korkunç hastalıktan ziyat verileceği endişesi hepimizi heyecana düşürmekte idi. En fena tarafı hastalara tatbik edilen ilâçların hiç bir tesiri görülmemekte ve hastalık tabii seyrini takip ederek hastaları inim inim inletmekte, kusturmakta ve sancılar içinde kıvrandırmakta idi. Bu telaş ve heyecan içinde geminin Portsait limanından hareketinin farkında olamamışım. Gece saat 24 e doğru hastaların arkası kesilmiş ve mevcut hastaların iniltileri dinmişse de hepsi takatsız ve maccalsız renkleri uçuk bir halde güvertede kendilerinden geçmiş olarak serilip kalmışlardı. Vak'anın sonu alındıktan sonra geminin Amerikalı doktorunun da iştirakiyle toplanan doktorlarımız tarafından bu hastalığın adını müttelikane sıcak vurma olarak koymuşlardı. Bugün General Yazıcı da 38 derece ateşle kamarasında hasta olarak yatmakta idi.

Gemide iâşe durumu.

İlk günden itibaren gemide günde üç defa verilmekte olan yemek servisi çok muntazam cereyan etmekte ve âdeta hergün ziyafet veriliyormuş gibi miktarı ve çeşidi itibariyle bol ve nefis yemek verilmekte idi. Yalnız bizi tatmin edemeyen bir şey vardı ki o da iptidai maddeleri çok temiz ve nefis olmasına rağmen yemeklerin Amerikan usulü haşlama olarak yapılması ve en mühimmi de ekmek miktarının pek az oluşu idi. Her övünde bir santim kalınlığında dahi olmayan iki dilim ekmeği bilhassa erlerimiz iki üç lokmada bitirmekte ve bu yüzden karınları doymadan yemekten aç olarak kalk-

makta idiler. Ekmeğin artırılması için gemi kaptanına ve gemi kumandanına vaki müracaatımızı memnuniyetle kabul ederek herkesin yiyeceği kadar ekmeğin alması müsaadesi verildiği gün ilk defa önde yemekhaneye giren tabur mevcut ekmeği bitirmiş ve sonrakilere ekmeğin kalmadığı görüldüncə kaptan ekmeği tekrar tahdit etmek mecburiyetinde kalmıştı. Bu suretle gemide seyahatimiz müddetince ekmeğin sıkıntısı devam etmiş ve gıdasının dörtte üçünü ekmeğin almaya alışmış olan erlerimiz gözle görülür derecede kilo kaybetmeye başlamışlardı. Gemide 2400 kişi için bu miktar üzerinden 25 günlük un hesap edilerek ikmal yapılmış olduğundan ve başka işkellerden de un ikmalî âdet olmadığından ekmeğin miktarının artırılmasına imkân hasıl olamamıştı.

Yolculukta gemi mürettebatı ile işbirliği.

Gemi kumandanı Amerikalı binbaşı Veygand çok kibar ve cömürten bir zatı. Nakliyat kumandanlığını ben yaptığım için geminin bütün idari işlerinde daima benimle temasta bulunmakta ve samimi işbirliği yapmaktan zevk duymakta idik. Bidayette gemi dahilinde temizlik işlerinde çok sıkıntı çekilmekte iken bu işe tahsis edilmiş olan ekiplerin temizlik usullerini öğrendikten sonra bu sıkıntı da zail olmuştu.

Gemide yol boyunca subay, assubay ve erlerimizin karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan kuvvetli disiplini karşısında gemi kumandanı hayranlığını gizleyememiş ve «bu gemi ile birçok milletlerin askerlerini taşıdım, Türkler kadar saygılı, disiplinli ve seyrüsefer kaidelerine riayetkâr, itaatli bir askere rastlamadım. Ciddet takdire lâyık bir milletsiniz» diyerek mütemadiyen bizleri övmekte idi.

Gemide yol boyunca devam eden eğitim ve atışlar.

Etimesutta birliğimizin muharebe hazırlığı için tahsis edilen zamanın kifayetsizliği ve çeşitli engeller yüzünden fırsat bulup yaptırılmayan eğitim ile yeni verilen Amerikan silâhlarıyla çok eksik kalan atışlarımızın gemide yaptırılması mecburiyeti karşısında bulunuyorduk. Zira Koreye ayak basar basmaz hemen bir muharebe vazifesi verilmesi çok kuvvetle muhtemeldi. İskenderunda iken yaptığımız yolculuk hazırlıkları meyanda bir ay devam edeceği söylenen deniz yolculuğunda alayın harbe hazırlık derecesini artırmak maksadıyla gündüzleri subay, assubay ve erlerin tâbi tutulacakları eğitim ve çeşitli silâhlarla atış programlarını ve geceleri yalnız subaylara ait olmak üzere çeşitli mevzularda konferans ve plân tat-

bikatlari programlarını hazırlamış ve ilk günden itibaren tatbikına başlamıştık. Ancak yapılacak atışlar için Kızıl denize açılmadan gemi kumandanı tarafından emniyet mülâhazasıyla müsaade edilmemişti.

Eğitim için geminin güvertesinde her bölük için ayrı ayrı yerler tahsis edilmiş ve her sınıf ihtisas erleri için çalışmalarına elverişli bölgeler ayırmıştım. Subaylar; hergün biraz daha yaklaştığımız muharebe arefesinde erlerini harbe hazırlamakta âdeta birbirleriyle yarış etmekte, erler bilmedikleri hususları can kulağıyla dinleyip hevesle öğrenmeye çalışmakta idiler. Gündüzleri sabahdan akşama kadar kendi birlikleriyle meşgul olan subaylar geceleri sevk ve idare bilgi ve melekelerini artırmak için geminin salonunda yapılmakta olan konferans, ders ve plân tatbikatlarına hevesle katılmakta idiler.

Yol boyunca tatbik edilen aşılar.

Bulaşıcı hastalıklara karşı korunmak için Koreye gidinceye kadar devam etmek üzere hazırlanan bir plân dahilinde tifo, tifüs, veba, kolera, dizanteri aşıları sıhhi personellerimiz tarafından ilk günden itibaren muntazaman tatbik edilmiş ve hamdolsun sâri bir hastalık zuhur etmemişti.

Süveyş kanalı içinde seyahat.

28 Eylül günü saat birde Portsait limanından ayrılmış ve Süveyş kanalının içine girmiş olduğumuzu hastalarla meşgul olmaklığım itibariyle sonradan öğrenmiştim. Ortalık ağırmaya kadar karanlıktan kanalın içinden başka etrafta bir şey göremiyorduk. Şafak söküpse etraf yavaş yavaş aydınlanmaya başlayınca kanalın batı tarafının çok mamur ve doğu, tarafının da bir kum deryasından başka bir şey olmadığını görmüştük. Batı tarafında birçok İngiliz garnizonları görülmekte ve yine kanalın batı kıyısındaki plâjlarda İngiliz aileleri kumsalda açtıkları rengarenk şemsiyeler altında kum banyosu yapmakta idiler.

Geminiz kanal içinde sekiz miltten daha hızlı gitmiyordu. Bugün saat 21'e kadar kanal içinde seyrimize devam ederek tam bu saatte Kızıldenize açılmış bulunuyorduk.

Kızıldenizde seyahat.

Kızıldenize girdikten bir saat sonra gece olmasına rağmen başlayan yakıcı ve bunaltıcı sıcakları nefes alamıyacak dercede

sıkıntı çekmeye başlamıştık. 29 ve 30 Eylül günleri sıcağın o kadar bunalmıştı ki subay ve erlerin elbiselerini çıkararak gömlekle dolaşmalarına müsaade etmek mecburiyetinde kalmıştık. Hiç bir hareket yapmadığımız halde oturduğumuz yerde bütün mesametimizden sular fışkırmakta ve bir defa yüzümüzü silmekle bir mendili sıkıldığı zaman su akacak derecede ıslanmakta idi.

Kızıldenizde gemimizle yarış yapan kılıç balıklarını ve gemimizin seyri istikametinde küme halinde denizden kalkan üç beş yüz metre uçarak tekrar denize konan uçan balıkları ilk defa görüyorduk. Bu balıklar uskumru büyüklüğünde ve onlardan farkı yalnız kanatlı oluşlarıdır.

Gemimiz Kızıldenize açıldıktan sonra mütemadiyen saatte 17 mil sür'atle ilerlemekte ve arasıra nerede bulunduğumuz kaptan köşkünden hoparlörle bildirilmekte idi.

Kızıldenizde Amerikan tüfekleri, hafif ve ağır makineli tüfekleri ve makineli tabancalarla atışlara başlamıştık. Atış yeri olarak geminin üst ve alt güvertelerini seçmiştik. Üst güvertede kıç taraftan geriye doğru tüfek ve ağır makineli tüfeklerle ve alt güvertede yanlara doğru makineli tabancalarla denize attığımız hedeflere nişan alınarak ateş ediyorduk. Hedef olarak kullanmak üzere bidayette kalın halatlara bağlayıp geminin kıç tarafından denize bıraktığımız tahta sandıklar ve tahta muharebe hedefleri geminin hızlı gidişi ve geride bıraktığı suyun aksi istikamette yaptığı tazyik yüzünden halatlar kopmuş ve tahta sandıklarla hedeflere bir tek mermi bile atmaya fırsat bulamadan parçalanmışlardı. Bu yüzden atışlarımızda hedef olarak her gün Amerikalılar tarafından denize dökülmekte olan işe maddelerinin ambalaj sandıkları, tahta ve mukavva kutular, ağzı kapalı büyük meyve suyu şişelerini bol miktarda denize atmakta ve geride bıraktığımız bu hedeflere nişan alarak atış yapmak suretiyle subay ve erterimizin atıcılık melekelerini arttırmakta idik.

Kızıldenizdeki seyrimiz esnasında solumuzda bıraktığımız Medine ve Mekke hizalarından geçerken Peygamberimizin mübarek ruhuna yanındaki KUR'ANI KERİM'den bir yasını şerif okuyarak muvaffakiyetimiz için şefa'at dileğinde bulunmuştum. İlerledikçe İkinci Dünya Harbinden evvel isimlerini ezberlediğimiz Afrikanın Habeşistan kıyılarını, Eritresini sağımızda bırakmakta ve Babül-mendebe doğru yol almakta idik.

30 Eylül akşamı geminin radyosunda Birleşmiş Milletler ordusunun Korede 38. arz dairesine yanaşarak Kuzey Kore topraklarını topçu ateşine tuttuklarını işittiğimiz zaman gemideki Amerikalılarla

birlikte izharı şadımanı yaparak bu haberin şerefine ilk defa olarak geminin güvertesinde gemi kumandanı tarafından güzel bir film gösterilmiş ve gecemiz çok neşeli geçmişti. Bu sevinçli haberi duyanlardan iç duygularını gizleyemeyenlerden birçok arkadaşlar harp bittiği takdirde Koreye kadar yapılan bu uzun ve yorucu yolculuğun boşa gideceğini ve harbe girmeden sulh olursa çok üzüleceklerini açığa vurmaktan kendilerini alamamışlardı.

Bugün gemideki bütün subay ve erlerle mürettebata can kurtaran yelekleri giydirilmiş, geminin üst ve alt güvertelerinde asılı 16 adet kayığın denize indirilmesi talimi yapılmıştı. Bu talimde herhangi bir tehlike vukuunda birtiklerin geminin neresinde ve ne şekilde toplanacakları gösterilmiş ve tatbikatı yaptırılarak öğretilmişti. Portsaide kadar bizi himayesine alarak gemimize refakat eden ve Mısır sularına girerken bizlere iyi yolculuk ve muvaffakiyet temennilerinde bulunarak ayrılan deniz kuvvetlerinize mensup muhriplerimizden başka artık Kızıldenizde ve daha sonraki geçtiğimiz denizlerde bizi himaye eden ne Amerikan ve ne de İngiliz muhriplerinden hiç birisine rastlamıyorduk. Yalnız pek seyrek olarak uzaklardan geçen çeşitli bandıralı petrol gemilerinden başka bir şey göremiyorduk.

Hint Okyanusuna açılıyor.

2 Ekim günü saat 16 da Hint Okyanusuna girdiğimizi hem kaptanın ihbarından ve hem de gemimizin sallanmaya başlamasından anlamıştık. Fazla miktarda sallanacağımızı bildiren kaptan alt ve üst güvertelerde kimsenin kalmamasını, herkesin kamara ve koğuşlarına inerek bütün eşya ve silâhlarını sımsıkı bağlamasını tavsiye etmiş ve istekleri yapılmıştı. Gittikçe yükselen deniz dalgaları gemiyi fazlaca sallamaya başlamış ve birçok arkadaşlarımız bu sallantıdan rahatsızlanarak yemek ve içmekten kesilmiş hasta bir halde yataklarına yatmışlardı. Deniz tutmasından her tarafı kirlenmiş olan gemi 3 Ekim sabahı baştanbaşa yıkanmak suretiyle temizliği yapılmış ve hastalanan arkadaşlarımız da denizin sakinleşmesi dolayısıyla sıhhatlarına kavuşmuşlardı.

Seylân adasının Kolombo limanında ikmal ve şehirde dolaşma.

7 Ekim gününe kadar Hint Okyanusunda altı gün geceli gündüzlü ve saatte 17 mil hızla seyrimize devam ederek bugün saat altıda Seylân adasının Kolombo limanında rıhtıma yanaşmıştık.

Gemiye çıkan resmi görevli polislerden başka İngiliz Konsolosu da ziyaret maksadiyle gemiye gelmişti. Hanımı Türkçe konuşan konsolos General Yazıcıyı evine davet etmiş ve bu meyanda gemiden 15 subayın şehre çıkmalarına müsaade edilmişti. Alaydan şehre çık-

Resim 10 — Kolombo şehrinde Hindolar tarafından çekilen tek kişilik araba ile sezerken (yanında ayakta duran Bab, Muklat Utuñlü'dür)

teaya istekli bir çok subaylar arasından altı subayı yanıma alarak iskoloye çıkıp şehri görmeye başlamıştık. İlk işimiz postahancye uğrayıp ailelerimize birer mektup göndermek oldu. Müteakiben bize refakat eden ve Türk tarihini, Türk yurdu ve ecdadımızın kahramanlıkları hakkında çok malûmat sahibi olduğu ulaşılan İslâm

dinine mensup Muhammed isminde bir Hintli kendi otomobiliyle şehrin görülmeye değer yerlerini gezdirerek bize göstermişti.

Şehirde umumiyetle fena bir koku vardı. Sokakların kirliliği bu çok mâmur olan şehre hiç de yakışmıyordu. Burada otomobillerden başka nakil vasıtası olarak göze çarpan sırum vücutlu, çıplak ayaklı Hindoların çıktıkları tek kişilik ve iki tekerlekli bol miktarda arabalar vardı. Motör devrinde insanların hayvanlar gibi arabaya koşulması bu asri medeniyette hiç de göze hoş görünmüyordu. Bunun dikkati çeken şeylerinden birisi de çift hayvanı olarak kullandıkları öküzlerin boğa gibi çok besil ve deve gibi horgüçlü oluşları idi. Bunları sevk ve idare için burunlarına halkalar takılmakta ve ip dizginlerle idare edilmektedirler (Resim 10).

Kılavuzumuz Muhammed bizi evvelâ Buda'nın mezarına götürmüştü. Bu mabedin temizliği fevkalâde denecek derecede idi. Adanın gezdiğimiz bir çok yerlerinde muazzam binalar, gazinolar, oteller kışlalar şehrin tabii manzarasını birkat daha güzelleştirmişlerdi. Çarşı ve pazarları güzel vitrinlerle süslenmiş. Dükkanlarına girdiğimiz esnafın ekserisi bizi görünce (Ene müslim, ente müslim) diyerek kendilerinin müslüman olduklarını söylemekte ve bizim de müslüman olup olmadığımızı sormakta idiler. Bize bu suali soranların fazla olduğuna bakılırsa bu adada çok miktarda müslüman olduğu anlaşıyordu. Yalnız adım başı önümüzü kesen ve âdeta tâciz edecek derecede sırnaşık ve yapışkan birçok kadın tellâlları şehrin ahlâki durumu hakkında daha ilk görüşte biz yabancıları menfi fikre sevk etmekte idiler.

Dört saat kadar şehrin görülebilecek yerlerini gezdikten sonra avdetimizde gemi yeteri kadar mazot ikmalini yapmış ve harekte hazırlanmıştı. Bu müddet içinde Kolombodaki İngiliz konsolosluk memurları gemiye gelerek bütün arkadaşlarımızın yazıp hazırladıkları mektuplarını almış ve yurda göndermek zahmetine katlanmışlardı. Paraları bizim tarafımızdan ödenmesine rağmen buradaki İngiliz konsoloslüğünün yaptığı yardım bütün arkadaşlarımızı çok mütehasşis etmişti (Resim 11).

Türkiyeye nazaran Kolomboda güneş üç saat evvel doğmakta ve o kadar evvel batmaktadır. Bu maksatla saatlerimizi burada üç saat ileri almıştık.

Kolombo limanından ayrılışımızdan itibaren bir buçuk saat Seylân adasının güney kıyılarını takip ederek doğuya doğru yol almış bulunuyorduk. Batıdan esmekte olan rüzgâr geminin gerisinden gelmekte olmasına rağmen yine oldukça sallanmaya başlamış-

tık. Gerek deniz tutmasından ve gerekse bu gün bütün subay ve erlere ikinci tifo ve dizanteri aşıları yapılmış olması yüzünden birçok arkadaşlar hastalanmışlardı. Mütemediyen vazifeli ve kontrol için daima ayakta bulunmaktığım dolayısıyla bütün bu deniz yolculuğu devamınca bir defa olsun hastalanmamıştım. Halbuki İstanbul'da iken Beşiktaş'tan Üsküdar'a geçişimde ufak bir lodos yüzünden çok hafif sallantıya dahi tahammül edemezdim. Bundan şunu anlıyordum ki vazifeli bulunanlar kendilerini düşünmek fırsatını bulamadıklarından ve fikren, bedenlen başka işlerle meşgul olduk-

Resim 11 .— Hian gemisiyle seyahatta alayın ikinci tabur subayları ile geminin müfettişinde

larından bundan muaf kalmaktadırlar. Denizcileri de deniz tutmamasının sebebi bundan başka bir şey olmasa gerek.

Bugün beşinci arz dairesi üzerinde seyir ediyorduk. Gittikçe hattı istivaya doğru biraz daha yaklaşmakta idik. Sıcak azamî haddini bulmuş. Çok şiddetli yağmur yağmasına rağmen hava serinlememiş ve koğuşlara girmek mümkün olmamıştı.

10 Ekim gününe kadar Hint Okyanusunda durmadan ve bir yer uğramadan mütemediyen ilerliyorduk. Geride ve çok gerilerde bıraktığımız mübarek yurdumuzun ve ailelerimizin hasreti yavaş

yavaş kendini his ettirmeye başlamıştı. Hergün devamlı aramamıza rağmen Ankara radyosunu duymak fırsatını bulamıyorduk. Bu engin denizlerde radyo sipikerinin sesini duymak dahi bizler için en büyük bahtiyarlık olacaktı. Buna muvaffak olamayınca hareketimiz sıralarında tugay karargâhına hediye edilmiş olan gramafon ve plâklardan şarkılar ve memleket havaları çalarak hasretimizi dindirmeye çalışıyorduk.

10 Ekim günü akşamına doğru Somatra adasını sağımıza ve Malaka adasını solumuza alarak Singapor istikmetine ilerliyorduk. Bidayette sağımızdaki Somatra adasının sınavarı çıplak ve yalın dağlarını ve bir müddet sonra kıyılarında yemyeşil zümrüt gibi bahçelerini seyrediyorduk. Bu denizde de uçan balıklara sık sık rastlıyorduk. Bu gece bunlardan birisi deniz seviyesinden takriben 10 metre yüksekteki geminin güvertesine düşmüş ve her birimiz ayrı ayrı tetkike başlamıştık.

Türkiyeden hareketimizden beri Korede devamlı olarak bizimle beraber bulunacak olan Amerikan müşavir heyetinin başkanı Amerikalı Albay Ganbi ile gemide hoş vakitler geçirmekte ve o bizden türkçe biz de ondan ingilizce öğrenmeye çalışmakta idik. Albay Ganbi daha evvel Korede bulunduğu için Kore iklimi ve arazisi hakkında bize faydalı bilgiler vermekte idi. Kendisinin sınıfı topçu olması dolayısıyla bu gece geminin salonunda subay arkadaşlara topçu ile piyadenin işbirliği hakkında bir konferans vermiş ve hepimiz faydalanmıştık.

Bu müşavir heyette piyade Kurmay yarbay Wedwer, İstinkâm Binbaşı Munsin, Muhabere Yzb. Lorenzo, Ordudonatım Yzb. Robenson bulunuyorlardı. Bu Amerikalı meslekdaşlarımızın Amerikan makamları ile irtibat ve ikmal işlerimizle çok büyük yardımları olmuştur.

Bugüne kadar gündüzleri eğitim ve atışlarımıza durmadan devam etmiş ve geceleri de çeşitli mevzular üzerinde ders, konferans ve plân tatbikatları yaparak bir dakikamızı boş geçirmemiştik.

11 Ekim günü saat 12 de Singapor uzaklardan görünmeye başlamıştı. Cennet misali adalar güzellikte âdeta birbirleriyle yarış eder şekilde denizi süslemişlerdi. Bütün yolculuğumuz devamınca bu adalar kadar tabii manzaraları güzel hiç bir yere rastlamamıştık. Tabii manzarası kadar sun'î olarak güzelleştirilen bu adalar uzaklardan geçen seyyahları zorla kendilerine celp etmekte idiler. Geminizin Singapora yaklaşması ve bir iki saat olsun burayı görmemizi kaptandan rica ettikse de program harici olduğundan haklı olarak

bu arzumuzu yerine getirememiştii. Singaporu geçtikten sonra yolumuz kuzey istikametine teveccüh etmiş ve sıcaklardan yavaş yavaş kurtulmaya başlamıştık.

Güney Çin denizine açılıyor ve Korenin Pusan limanına yaklaşıyoruz.

Bugün saat 16 dan itibaren Güney Çin denizine girmiş bulunuyorduk. Çin denizi tehlikeli bir bölge idi. Gemi radarının çok zayıf ve şüpheli bir haberi üzerine dahi her ihtimale karşı gemi kumandanı tarafından sık sık alârm işareti verilmekte, can kurtaran yelekleri giyilerek güvertelerde toplanmakta ve tehlike zail olduğuna dair işaret verilince tekrar yerlerimize gitmekte idik.

Çin denizinde seyrimiz altı gün devam etmişti. Çin kıyılarından uzakta takip edilen istikamette Filipin adalarını sağımızda ve Formosa adasını 100 mil solumuzda bırakarak Okinava adasının 75 mil batısından geçip 17 Ekim 1950 günü saat 16 da Korenin Pusan limanına girmiştik. Korenin bu büyük limanında Birleşmiş Milletlere mensup 65 gemi saymıştık. Bu gemilerin çoğu erzak, silah ve malzeme yüklü bir kısmı da karaya çıkmak için sıra bekleyen içi asker dolu gemilerdi. Bizim gemimiz de sıra beklemek üzere limanda demirlemeye mecbur kalmıştı. Dürbünle yaptığımız gözetlemede bizden bir gün evvel hareket etmiş olan Macrayt gemisinin iskeleye yanaştığı görülmüyordu.

Bugün akşama kadar gemimize hiç bir irtibat subayı gelmemiş ve ne zaman karaya çıkacağımıza dair bir tebligat yapılmamıştı. Bununla beraber gemiden inmek için gereken emirler verilmiş ve muhtemel bir sabotaja karşı her türlü tertibat alınmıştı.

Gemiden çıkmadan baskın hakkında birlik mensuplarına yaptığım nasihatlarım.

Bu akşam saat 19 da geminin salonunda topladığım bütün subay arkadaşlarıma Kore topraklarına ayak bastığımız andan itibaren maruz kalacağımızı tasavvur ve tehayyül ettiğim tehlikeli durumlara karşı kendilerini ve birliklerini korumak için ne gibi emniyet tedbiri alacaklarını izah ederek not halinde aşağıdaki emrimi şifahi olarak vermiştim:

1 --- Muharebede en büyük bahtsızlık baskına uğramaktır. Baskın en büyük felâketi doğurur.

2 — Baskına uğramamak için en başta gelen tedbir mutasavver her tehlikeye karşı fikren ve bedenen uyanık bulunmaktır.

3 — İster yalnızken, ister birkaç kişi bir arada iken, ister kıtanızla beraberken, dururken, yürürken, muharebe ederken, cephede ve cephe gerisinde iken hulfâs: her yerde, her vaziyette ve her zaman kendinize şu suali sorunuz: EMNİYETTEMİYİM? Bu sualinize EVET cevabını verebiliyorsanız korkmayın hiç bir zaman basılmazsınız.

4 — Silâhınız doludur?, emniyettemidir?, en çabuk kullanabilecek bir yerinizdemidir?, daha da şüpheli hallerde silâhınız elinizdemidir?, parmağınız tetiktedir?, bu takdirde kendinizi emniyette bulabilirsiniz.

5 — İki arkadaşmısınız?, oturuyormusunuz?, bir şeylemi meşgul-sünüz?, uyuyacakmısınız?, biriniz daima her tehlikeyi karşılayacak şekilde hazır bulunmalı ve sizi o işinizi görünceye kadar himaye etmelidir. Bu takdirde baskına uğramazsınız.

6 — Kıtanızla birliktemisiniz?, dururken, yürürken, istirahat halinde iken uyurken binde bir ihtimalle dahi olsa, her hangi bir taraftan gelebilecek tehlikeye karşı o tarafları gözetlettiriniz, dinletiniz, nöbetçilerinizi koyunuz, bunları bizzat ve üsenmeden kontrol ediniz ve ettiriniz. Uyanık bulunduklarına kanaat getirdiğiniz takdirde korkmayın baskına uğramazsınız.

7 — Tehlike his edilince onu hemen karşılayacak bir hazır kıtanız var mıdır?, böyle bir tehlike halinde bu hazır kıtanız ne iş yapacağını, nereyi işgal edeceklerini, nasıl ve ne zaman ateş açacaklarını daha evvel prova yapmış, mevzilerini dört tarafa karşı hazırlamış ve gece karanlıkta dahi şaşımadan mevzilerini işgal edebilecek şekilde hazırlamışsanız baskın denilen felâkete uğramazsınız.

8 - Evlerde, açıkta, çadırlarda ve her yerde havadan ve karadan âni olarak yapılacak baskın tarzındaki ateşlere karşı eğer daha evvel korunma çukurlarını kazmamış, iyice gizlememiş ve araziye serpilmemişseniz baskına uğrayacağınızı ve çok zayıf vereceğinizi bilmelisiniz. Ter dökmeyen kan döker. Duruma uygun çukurlar kazmak işini asla ihmal etmeyiniz. Kendi çukurunuzu kendiniz kazınız.

9 — Hiç bir suretle tek olarak nöbetçi çıkarmayınız. En aşağı iki ve tehlike fazla hissedilen yerlerde üçer kişilik nöbetçi çıkarınız. Gündüz ve gece nöbetçilerinizi dört tarafı gözetleyecek şekilde

yerleştiriniz. Nöbetçilerinizi gezdirmeyiniz. Gezen nöbetçiler çabuk avlanırlar. Oturarak yatarak ve sırtı sırtla vererek nöbet beklettiriniz.

10 — Bir vazifeye giderken yanınıza en aşağı üç kişi almadan gitmeyiniz. Bunların ortasında ve her tarafı gözetleyerek, dinleyerek emniyetle yürüyünüz.

11 — En kaba bir misalle söyleyeyim ki çarşıya, pazara, lokantaya, bara, meyhaneye ve sairere dahi giderken en aşağı üç arkadaş beraber gidiniz. Biriniz işinizi görürken ikiniz onu emniyette bulundurunuz. Hiç bir yerde üç kişi birlikte içmeyiniz basılırsınız.

12 — Nöbetçilerinizi ve arkadaşlarınızı korkutacak hiç bir harekette bulunmayınız vurulursunuz.

13 — Nöbetçilerinizi nöbet yerinde azarlamayınız. Cezayı mucip bir suç işlemişlerse onu nöbetten değiştiriniz ve ondan sonra sorguya çekerek gerekirse cezasını veriniz.

14 — Her nöbetçinin DUR! emrine mutlaka itaat ediniz, kendinizi ve birliğinizi nöbetçiye tanıttırınız, tanımazsa ısrar etmeyiniz vurulursunuz.

15 — Günlük parolaları iyi belleyiniz, erlerinize ve devriyelerinize de iyi belletiniz.

16 — Düdüklerinizin sesini birliklerinize tanıttırınız, işaretle anlaşmaya çok ehemmiyet veriniz, ben düdük kullanmıyorum, iki parmağımla böylece ısıklı kaldığım zaman bu işareti benim verdiğimi anlayınız.

17 — Geceleri uykunuzdan fedakârlık ederek devriye nöbetine çıkınız, uykusuzluk her hâlde ölüme veya ağır bir yara almaya tercih edilir.

18 — Gizliliği ifşa edecek gürültü, açıkta ateş yakmak ve lüzumsuz ısıkl göstermek yerinizi açtığa vuracağından bu gibi tedbirsizliklerin sizi baskına uğratacağını bilmelisiniz.

19 — Hiç bir suretle esir olmak zilletini kabul etmeyiniz, canınızı severek belki öldürmezler diye ümitlenmeyiniz. Silâhsız, eli kolu bağlı ve hiç bir taraftan yardım göremeyecek olan bir insanın işkence ile öldürölmesi veya ölüme mahkûm edilecek tarzda ağır işlerde çalıştırılmasının ölümden çok beter olduğunu bilmelisiniz. Esir olmaksızın ölmeyi seve seve tercih etmelisiniz. Şayet ben de ihtiyarım haricinde ağır yaralanarak kendimi bilmez halde esir olmak bedbahlığına maruz kalırsam bana en yakın arkadaşımın hattâ elinde silâhı yoksa bile bir taşla kafamı ezerek beni öldürürse kanımı anasının sütü gibi helâl ederim.

Bu öğütlerimden çok mütebassis olan arkadaşlarım kendi bir-

liklerine aynı öğütleri yapmak için konuşmanın yazılı olarak verilmesini rica etmişler ve yazılı bir emir halinde verdiğim bu nasihatlarımı bütün birlik mensuplarına duyurmuşlardı.

18 Ekim gününü yine intizar vaziyetinde gemide geçirmiştik. Bu gün Korenin coğrafi durumu hakkında izahat vererek Kore arazisinin cihetlerini, doğu, batı, kuzey, güney istikametlerini erlere öğretmiştik. Pusana gelinceye kadar güney kıyılarını seyrettiğimiz Kore arazisi münferit ve vahşi kayalık dağlar halinde gözümüze

Rusya 12 — Pusana limanında HAN gemisinde geminin Amerikalı kaptanına General Yazıcı tarafından hediye olarak bir Kupa hediye edilirken. Sağdan sola emir Şii Hürşit Gönüşli, tuğay birtinci sube müdürü Çataloğlu, General Yazıcı ve kaptan

çarpmış ve bu arazide muharebe etmek müşkülâtını daha ilk bakışta his etmiştik. Bugün akşama kadar gemide kısmen eğitim ve kısmen marşlar söyleyerek vakit geçirmiştik. Pek yakınımızda demirlemiş olan General POP adındaki gemide bulunan ve bizim gibi karaya çıkmak için sıra bekleyen Amerikan askerleriyle ilk defa burada karşılıklı el sallamak ve yine karşılıklı marşlar söylemek suretiyle selâmlaşmıştık.

Bugün 24 günlük deniz yolculuğumuzun bir hatırası olarak Kolomboda yaptırılmış olan bir kupa General Yazıcı tarafından gemi kaptanına merasimle hediye edilmiş ve kaptan tarafından memnuniyetle kabul edilerek bilmukabele generale geminin şezlonklarından birisi hediye edilmişti.

Akşam saat 19 da Tokyo'daki Türk itibat heyeti başkanı Kurmay Albay Sırrı Öktem iki arkadaşı ile birlikte gemiye gelmiş ve yarın karaya çıkacağımızı müjdelemişlerdi.

IV. BÖLÜM

PUSAN LİMANINA ÇIKIŞIMIZDA BİRLİĞİMİZİN KARŞILANMASI VE İKMAL MERKEZİ OLAN TAYGU'YA HAREKET

Pusan limanında karşılanışımız.

19 Ekim günü subay ve erler öğle yemeği için hazırlanırken verilen emirle gemimiz Pusan iskelesine doğru yanaşmaya başlamış ve bu yüzden yemeğe oturamamıştık. İskeleye yanaştığımız zaman biri Amerikan diğeri güney Korelilere ait iki bando takımı nöbetleşerek marşlar çalıyorlardı. Bandoların yanında yer almış olan Koreli kız talebeler tertemiz kıyafetleri ve ellerinde tuttıkları Türk bayrakları ile kendilerini kurtarmaya gelen Türk kuvvetlerini selâmlıyorlardı. Gemide güvertenin iskele tarafında yer almış bulunan bandamız pırıl pırıl parlayan âletlerle çaldıkları seçkin marşlarla iskeledeki bandolara cevap veriyordu. Bu esnada ilk defa karaya ayak basan General Yazıcı ile bana birliğimiz adına hoş geldiniz diyerek kız talebeler tarafından çiçekler veriliyordu. Karşılayıcılar arasında Cumhuriyet Gazetesi muhabiri bay Faruk Fenik ile Yeni Sabah Gazetesi muhabiri bay Alâattin Berk ve bir çok ecebi gazete muhabirleri de bulunuyorlardı.

Geminin kaptanına, gemi kumandanına ve bütün gemi mürettebatına veda ederek tam bir sükûn ve intizam içinde karaya çıkan birliğimiz iskele meydanında hazır bulunan kamyonlarla istasyona nakledilmişlerdi. İstasyonda üç katar hazır bir vaziyette bekliyorlardı. Saat 16 da harekete başlayan ilk katarı diğerleri yarımşar saat ara ile takip ederek Pusan istasyonundan ayrılmış ve ben son katarla birlikte saat 24 de Korenin Taygu denilen büyük şehrine varmıştık.

Pusan istasyonunda tevzi edilen ilk Amerikan komanyaları.

Birliğimizin Taygu'ya nakli için tahsis edilen her üç katar da birisi birinci mevki olmak üzere bütün vagonlar insan nakline mah-

sus üçüncü mevki vagonlar halinde tertiplenmişlerdi. Subay ve erlerimiz çok rahat olarak yerleştirilmiş ve gemide ögie yemeğini yemediğimizi haber alan istasyondaki Amerikalı nakliyat şefi mevcudumuz nisbetinde tertiplemediği komanyaları sür'atle vagonlarımıza göndermişti. İlk defa gördüğümüz Amerikan ordusuna mahsus bu komanyaları sanki bir daha göremeyecekmışiz gibi hepimiz çok dikkat ve itina ile tetkik ederek ordumuz için faydalı olabilecek hususları tesbite çalışıyorduk (Resim 13).

Verilen komanyalar sağlam mukava kutular içine yerleştirilmiş ve içinde her türlü ihtiyacı karşılayacak şekilde yiyecek ve içecekler doldurulmuştu. Bir komanya kutusu ya üç kişinin bir

Resim 13 — Amerikan komanyalarının açılmış vaziyette muhteviyatı

övinüük veya bir kişinin üç övinüüğü olacak şekilde tertiplenmiştir. İçinde altı konserve kutusu vardır. Bunlar sırasıyle salçalı köfte, etli kuru barbunya fasulyası, tavuklu piring pilâvı veya makarna, komposto, reçel ve bir kutunun içinde yarısı tuzlu yarısı şekerli pisküvit bulunmaktadır. Ayrıca rütubet almayacak şekilde ambalajlar içinde çay, kahve, şeker, üç paket sigara, kibrit, çikolata, şekerleme, jiklet, sabun, üç adet naylon kaşık, çok yumuşak temizlik kâğıtları, ve konserve kutularındaki yemekleri ısıtmak için bir kutu içinde ispiertosu ve pamuğu konmuş ispiрто ocağı bulunmaktadır.

Konserve yemekler gayet güzel pişirilmiş ve bir övünde üç kişiyi mükemmelen doyurmaya kâfi gelmişti. Amerikan tertibi bu

komanyaların temizliği, nefaseti ve her türlü ihtiyacı karşılayacak şekilde tertip edilişi her ordu için örnek olmaya lâyık bir durum arzetmektedir. Kendi ordumuz için de böyle olaması şayanı temennidir.

Taygu şehrinde Amerikalı meslekdaşlarımızın gösterdikleri yardım

19 Ekim 1950 gece saat 24 de Taygu istasyonuna çıktığımız zaman bir gün evvel birinci kafilé ile buraya gelmiş olan muavinim Yarbay Natık Poyrazoğlu Amerikalı subaylarla birlikte bizi istasyonda karşılamışlar ve hazır bulundurdıkları vasıtalarla eşyalar nakledilmiş ve birlikte muntazam yürüyüşle Türk silâhlı kuvvetlerinin ikametine tahsis ettikleri eski Japon Üniversite pavyonlarına doğru ilerlemeye başlamışlardı.

Birliğimiz 20 Ekim günü saat üçe kadar mezkûr binalara yerleştirilmişti. Etrafı yüksek tel örgülerle çevrili ve bir çok pavyonlar halinde geniş bir sahaya yayılmış olan bu binaların etrafında emniyet için güney Koreli askerler nöbet beklemekte idiler. Tayguda da sık sık baskınlar yaptıkları duyulan komünist gerillâcılara karşı mevur emniyet tertibatını zayıf görerek emniyetimizi kendi nöbetçilerimizle sağlamak ve subay ve assubay devriyelerle takviye etmek suretilé bu geceden itibaren tugay ve alay birliklerini tam bir emniyet altına aldırıştım.

Bizi istasyonda karşılayarak misafir edildiğimiz binalara kadar naklimizi ve yerleşmemizi temin eden Amerikalı silâh arkadaşlarımız her türlü yardımlarını esirgememişler ve eksiklerimizi istemeden temin etmişlerdi. Bilhassa misafirhancıye geldiğimiz gece henüz yatak eşyalarımız gelmediği için subay ve assubaylara birer portatif karyola ve birer yatak tulumu vererek istirahatimizi ve soğuktan korunmamızı temin etmişlerdi. Bundan 10 gün evvel hattı üstüva bölgesinde sıcaktan bunalmış bir halde iken şimdi Korenin Taygu şehrinde ayazlamaya ve titremeye başlamıştık.

İkmal işlerimize başlıyoruz.

Birleşmiş Milletler safında muharebe görevi alacak olan Türk silâhlı kuvvetlerinin Amerikan silâh ve teçhizatıyla teçhiz edilmesi eğitim ve ikmal bakımından büyük kolaylıklar sağlayacağı aşikârdı. Bu maksatla Koreye kadar kendi silâhlarımızla gelmiş olmamıza rağmen Amerikan silâhlarıyla teçhiz edilmemiz emredilmiş ve 21 Ekimden itibaren ihtiyaclarımızın teshitine başlanmıştı. Bir taraftan

silâh, malzeme ve teçhizat ihtiyacımız tesbit edilirken bir taraftan da verilecek yeni silâhlarla atış için atış yerlerinin keşfi ve tanzimi işiyle uğraşmak üzere Amerikalı arkadaşlarımızla beraber hızla çalışıyorduk. Ayrıca yeni silâhlar verilinceye kadar elimizdeki kendi silâhlarımızla eğitim ve tatbikatlara çıkmak zaruretinde idik.

İşlerim çok ve müteferrikti. Korenin Taygu şehrine vardığımızın ertesi günü muavinim yarbay Poyrazoğlu sabahleyin yatağından kalkmamış ve emir subayıyla bana hasta haberi göndermişti. Kendisini odasında yokladığım zaman İstiklâl harbinde sırtından almış olduğu süngü yarasının sızlamakta olduğundan rahatsız olduğunu bildirmişti. Ne garip tecellidir ki 30 sene evvel kapanmış olan ve 30 senedenberi nüks etmeyen yara Korede içten sızlamaya başlamış ve Etimesutta olduğu gibi Korede de yardımcısız kalmıştım.

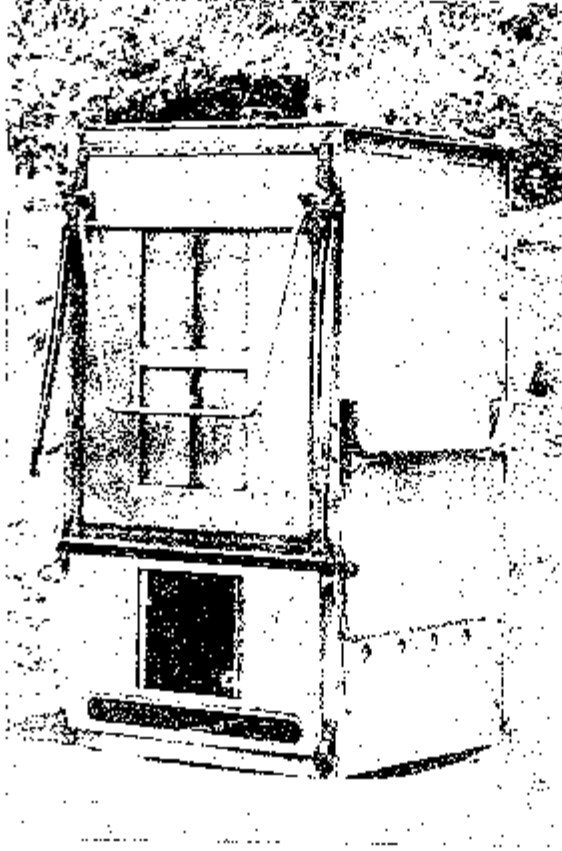
23 Ekim günü Tayguya 100 kilometre mesafede ve kuzeyde TAEJON şehrinde bulunan Amerikan birinci kolordu kumandanı General Yazıcıyı kurmaylarıyla birlikte yanına çağırılmış ve bu sabah saat altıda hareket etmişlerdi. Kara yolundan motörlü vasıtalarla gidilecek olan bu bölgede komünist çeteler bilhassa ordunun geri bölgelerde ikmalini baltalamak maksadiyle sık sık baskınlar yaptıkları ve yolun emniyette olmadığını haber veren Amerikalı dostlarımız bir kısım muhafız alınmasını tavsiye etmişler ve alayın keşif ve muhafız takımından 30 kişilik bir kuvveti generalin muhafazasına memur edilerek yola çıkarılmışlardı.

Tayguda işe durumumuz.

Tayguya muvasalatımızdan itibaren bir hafta müddetle Amerikan mutbaktarından işemiz temin edilmişti. Birlikte götürdüğümüz kendi mutbak malzemelerimiz yerine modern Amerikan mutbaktarının verileceği bildirilmiş ve bu mutbaktarın kullanılmasını öğretmek üzere açılmış olan aşçı kursuna aşçılarımız davet edilmişlerdi. Birliğimizde ücretli üç sivil aşçıdan başka yemek pişirmesini bilen kimse yoktu. Bunlarla birlikte çalışan erler yardımlıktan daha ileri gidemiyorlardı. Amerikalılar bir an evvel aşçı ihtiyacımızın ikmalini için her bölükten üçer kişi ile üç sivil aşçımızı Amerikan mutbaktarında kursa tâbi tutmuşlar ve mutbaktarın kullanılması ile yemek pişirilmesi üzerinde ders ve tatbikat yaptırmışlardı.

Amerikan birliklerindeki aşçı kurslarda çok iyi yetiştirilmiş ve bu mutbaktarda en nefis çeşitli yemekler, pastalar, kurabiyeler,

börekler pişirmekte ustalашmış kimselerdir. Bunların nezaretinde sivil aşçılarımız ve erlerimiz bir haftalık bir kursa tâbi tutulmuş ve her ne kadar onlar seviyesinde yetişememişlerse de mutbakların kullanılması ve kısmen de yemek pişirmesini öğrenerek birliklerine dönmüşlerdi (Resim 14).

Resim 14 . Kumpile kapalı vaziyette Amerikan mutbâğı.

Amerikan mutbakları benzin ocaklarıyla çalışmakta gündüz ve gece yürülyište ve ikametle yemek pişirmeye elverişli ve çok kullanışlı mutbaklardır. Kurs gören aşçılarımız birliklerine avdet ettikten sonra her bölük için üçer mutbak hesabıyla yeni Amerikan mutbaklarıyla ikmalimiz yapılmış ve onu takiben yemeklerimizin kendi birliklerimizde pişirilmesi emredilmişti. Amerikan mutbakra-

rından iŧe edildiğimiz müddetçe yemekler çok bol miktarda verilmekte subay ve erlerimiz mükemmelen doymakta idiler. Sabah kahvaltısı olarak verilen çay, kahve, kakao, reel, tereyağı, peynir, yumurta ve sit gibi çok eŧitli katıktan baŧka öle ve akŧam yemeklerinde verilen asgari dört eŧit yemek mutbaktarın bizim tarafımızdan alıŧtırılmaya baŧlandığı andan itibaren miktarları azalmaya baŧlamıŧtı. Bunun sebebi birliğimiz Koreye çıkmadan evvel Türkiye'den uçakla Koreye gönderilmiş olan Tümgeneral Yusuf Eeli Koredeki selâhiyetli Amerikan makamlarıyla yaptığı temasta bir-

Resim 17. Mutbaktarda piŧilen yemekler yemek tevzi endümleri erlere tevzi edilirken. Arka planda görülen binalardan soldaki Tayguda Japon Üniversitesinin kilisesi, ve sağındakiler Üniversite pavyonları.

liğimize miktarı Amerikalılarınkine nazaran az miktarda yemek tertibi üzerinde mutabık kalmıŧ ve buna göre verilen yemeklerden subay ve erlerimiz doymamıŧlardı. Keyfiyet Taygudaki Amerikan makamlarına bildirilmiş ve bu kanalla Tokyadaki genel karargāha duyurulmuŧtu. Bu durumdan haberdar olan General Macarthur bu iŧin sür'atle tetkiki ve Türk erlerinin ne gib iŧe maddelerinden hoŧlanlıklarının mahallinde incelenmesi için Tokyodan  kiŧilik bir heyet gönderilmiş ve tugay karargāhında General Yazıcı ve karar-

gün levazım heyetiyle temasa başlamışlardı. Çok kadirşinas Genel Kumandanın bu heyete verdikleri emirde evvelce General Yusuf Egeli ile kararlaştırılmış olan miktar üzerinde durulmaksızın Türk erleri ve subayları nelerden hoşlanıyorlarsa tesbit edilecek ve miktarları da doyacakları nisbette verilecektir tarzındaki direktiflerini

Resim 16 — Benzitle ısıtılan bulasık bîdonunun başında
erlerimiz bulasık tabaklarını yıkarlarken

bu heyet arasında bulunan ve çok iyi arapça bilen aslen Suriyeli Amerikan yüzbaşısı bize söylemişti. Bu heyetle yapılan temasta ekmeklerin artırılarak 900 gram üzerinden verilmesi, domuz eti yerine sığır eti verilmesi ve diğer laşe maddelerinden Amerikan

birliklerine verilen geçit ve miktar üzerinden tertibi teklif edilmiş ve teklifimiz aynen kabul edilerek tatbikine başlanmıştı.

İlk birkaç gün içinde verilen ekmekler tamamen yenilmiş ise de yemeklerin bolluğu yüzünden birkaç gün sonra 900 gram ekmek fazla gelerek yenilmediği görülünce ekmek miktarı 600 grama indirilmiş ve böylece devam etmiştir (Resim 15 - 16).

Birleşmiş Milletler ordusu içinde Tugayımıza kapalı isim veriliyor.

Birleşmiş Milletler ordusunda her tümenin bir kapalı ismi ve bir alâmeti farikası vardır. Bu meyanda bu ordu içinde vazife alan Türk silâhlı kuvvetlerine de bir isim takılması Tokyodaki genel karargâhta görüşülürken sayın Genel Kumandan Macarthur tarafından (Nort star) adı takılmış ve birliğimize tebliğ edilmişti. Türkçesi Kutup yıldızı mânasına gelen bu isim tarihimizi, ecdadımızın cihana ün salan savaşlarını ve kahramanlıklarını bizim kadar bilen ve en son olarak istiklâlimizin fatihi ve dünyanın gıpta ile takdir ettiği Atatürk'ü bizim kadar sevdiğini söyleyen sayın Macarthur bize bu en münasip ismi seçmiş ve bu isim mânen hepimizi tatmin ederek gururlandırmıştı.

Macarthur tam mütekâmil bir insan ve en iyi bir kumandan evsafını haiz olması dolayısıyla ki onu sevmeyen ve ondan sitayişle bahsetmeyen bir Amerikalıya rastlamadım. Bütün Pasifik ordusu mensupları ona ve onun verdiği emirlere inanarak dövüşmüşlerdir. Hattâ askerî dehasıyla dize getirdiği Japonlar dahi onu âdilâne ve insanca hareketinden dolayı sevmekte ve saygı duyguları beslemekte idiler.

Lisan bilmemek yüzünden vukua gelen müessif hâdiseler.

21/22 Ekim gecesi saat 23 de nöbetçi subaylarıyla birlikte garnizonun bütün emniyet nöbetçileri hattını dolaşmış ve zayıf bulduğum bazı yerleri yeniden çıkarılan nöbetçilerle takviye etmiştim. Bununla beraber aynı garnizonda birbirlerinin lisanlarını bilmeyen iki milletin askerlerinin müşterek emniyet içinde bir yanlışlığa sebep olacağı gözünden kaçmamış ve garnizonda ekseriyeti Türk birlikleri teşkil ettiği için emniyet işlerinin doğrudan doğruya bize bırakılması hakkında daha evvel garnizonun kumandanı Amerikalı albaya yaptığım teklif kabul edilmemişti. İşte bu yüzden ki bu gece saat 23.30 da garnizonun doğusunda tel örgü civarında nöbet bekleyen bizim nöbetçilerimize doğru gecenin zifiri.

karanlığında yaklaşan ve kim oldukları anlaşılmayan iki kişiye nöbetçimiz DUR! diye seslenmiş ve ne denildiğini anlamayan ve sonradan Koreli nöbetçileri kontrole geldikleri anlaşılan bu iki kişi dur emrine itaat etmeyerek yaklaşmaya devam etmişler ve üçüncü defa dur emrine riayet etmediklerinden nöbetçinin açtığı ateşle biris ağır surette yaralanarak düşmüş ve diğeri kaçarak kurtulmuştu. Vak'a yerine koşan nöbetçi subay ve devriyeleri bu müessif durumdan beni de haberdar ederek yaralı tedavi altına aldırılmış ve ertesi gün bütün Koreli nöbetçiler kaldırılarak garnizonun emniyet işleri tamamen bize bırakılmıştı.

Birleşmiş Milletler ordusu içinde konuşulan resmi lisanın İngilizce olması dolayısıyla nöbetçilerimizin yapacakları ihtarın herkes tarafından anlaşılabilmesi için dur yerine stop kelimesinin kullanılması Amerikalı meslekdaşlarımızın teklifi üzerine erlerimize stop kelimesi öğretilmiş ve bundan sonra dur yerine stop diye bağırmuşlardı. Daha ilk günlerde erlere mecburen öğrettiğimiz bu bir tek kelimeden başka bütün Korede çocuklara varıncaya kadar herkesin her maksat ve mâna için kullandıkları HOKEY kelimesi de salgın halinde ve birdenbire bütün birliğe yayılmış, Amerikalı ve Koreli silâh arkadaşlarımız ne sorarlarsa sorsunlar hepsine HOKLEY! ile mukâbele etmek âdet halini almıştı. Sırası gelmişken yüzbaşı Oğuz Aldoranın bana anlatmış olduğu bir HOKEY hikâyesini anlatmadan geçemiyceğim.

Beride anlatacağım 431 rakımlı tepelerde yaptığımız muharebelerde o zaman 2. bölük kumandanı olan yüzbaşı Oğuz Aldora bölüğü ile taarruz hedefini zapt ettikten sonra karanlık basmadan akşam için bir mum tedarik edilmesini kendi hizmet erine emir vermiş ve hizmet eri bir müddet mum bulmak için şuna buna sorarken o sırada ikinci bölüğün sağında temas halinde bulundukları 24. Amerikan piyade alayının zencilerden mürekkep olan erlerinden birisinin metruk ve harap bir halde bulunan Korelilere ait bir evden elinde bir gemici feneri olduğu halde dolastığını görmüş ve hizmet eri bu zenci ere doğru yaklaşırken elini yukarı kaldırarak CONİ! CONİ! stop diye bağırmış. Bu ses üzerine duran zenci Amerikan askerinin yanına yaklaşan hizmet eri zencinin elindeki feneri sallayarak içinde gaz olduğunu da görünce onunla konuşmaya başlamış. Coni! bizim yüzbaşı için mum aradım bulamadım HOKEY! Biraz sonra hava kararacak HOKEY! emir gelince bizim yüzbaşı ışık, olmadı için okuyamayacak HOKEY! Bu fener senden çok bizim yüzbaşıya lâzım HOKEY! HOKEY! HOKEY! diyerek güler yüzle

feneri zencinin elinden almış ve yüzbaşının yanına doğru ilerlemeye başlamıştır. Bu durum karşısında söylenenlerden hiç bir şey anlamayan Amerikalı zenci hizmet erinin arkasından baka kalmış ve o da anlamadığı bu hal karşısında kabbahalarla gülmeye başlamıştır. İşte Birleşmiş Milletler askerleri arasında erlerimizin onlara anla-

Resim 27 --- Kalın bezden mustuklu su torbelerinden
erlerimiz su ikmallerini yapılarıken.

ması böyle başlamış ve uzun müddet böyle devam etmiştir. Buna benzer yüzbaşı Hüseyin Çatalpınarın yazdığı (Cepheden sohbetler) kitabında yolda vasıtasının benzini biterek geri kalmış bir assubayın nasıl ve nereden benzin bulduğunu sorduklarında Amerikalıların yanına gittim. Ay em Türkîş, benzin finîş dedim onlarda benzin

bittiğini anladılar ve jipin deposunu doldurdular demiş. Bu kitap buna benzer daha bir çok hikâyeler, subay ve erlerimizin lisan bilmediklerinden çıktıkları sıkıntıları karikatörlere edilmiş bir halde zevkle okunmaya değer taşınmaktadır.

Lisan bilmemek yüzünden çekilen müşkülât sonuna kadar devam etmiş ve anlaşılmak zorluğu bazan bizi tamiri mümkün olmayan hatalara düşürmüştü ve bazan lehimize neticelenecek çok müsait fırsatlar kaçırılmasına sebep olmuştur.

Bütün alayda miktarı dördü geçmeyen tercüman adedi hiç bir zaman ihtiyacı karşılayamamış ve bu tercüman arkadaşlarımıza icabında tanklarla müşterek yapılan keşif hareketlerinde Amerikalı tank birliklerine refakat etmek gibi ağır görevler verilmek mecburiyetinde kalmıştır.

General Yazıcıyan 1. kolordudan emir almak üzere Taejon şehrine gidiş ve dönüşü ve geçtiği harp sahası hakkında anlattıkları.

23 Ekim günü akşama doğru General Yazıcı maiyetindeki kurmaylarıyla birlikte Taejon'dan dönmüşlerdi. General yol boyunca harbin tahribatı hakkında gördüklerini şöyle anlatmıştı: 100 km. devam eden yolun her iki tarafında yüzlerce jip, kamyon ve tank teşeleri, henüz üzerleri kapatılmamış insan cesetleri ve içinden geçtikleri bütün köy ve kasabaların kâmiyen yanmış ve bir kül haline gelmiş olduklarını ve yuvalarını bırakarak düşman mezaliminden kaçan yüzbinlerce güney Koreli muhacirlerin çoluk çocuklarıyla bu harabeler içinde sefil ve perişan bir halde inim inim inlediklerini büyük bir teccsür içinde anlatmakla bitiremiyordu.

Mütecaviz komünist kuzey Koreliler güneye doğru akın halinde yaptıkları taarruzda Taygu şehrinin 25 : 30 kilometre kadar kuzeyine gelmişler ve daha güneye inemediklerinden Pusan limanından Tayguya gelinceye kadar yol boyunca harbin tahribatına ait bir şey göremediğimizden generalin görüşlerine dayanarak anlattığı bu haberleri hepimiz can kulağı ile dinlemekte ve komünistlerden bunun intikamını almak için sabırsızlanmakta idik.

General Yazıcıyı yanına çağıran Amerikan birinci kolordu komutanının verdiği emre göre ikmalimizin sür'atle yapılması ve pek yakında Taygu ile Taejon arasındaki yolun emniyetle bulundurulması görevi verileceği ön emir mahiyetinde bildirilmiş ve fakat bugüne kadar mutbaktarımızdan başka hiç bir silâh, teçhizat ve malzeme ikmalimiz yapılmamıştı. Miktarları tesbit edilerek Ame-

14/ rikan makamlarına bildirilmiş olan ihtiyaclarımızdan Pusan depolarında mevcut olanlar oradan, olmayanlar da Japonyadan getirilecekti. Bu yüzden 15 günden evvel ikmalimizin yapılacağı tahmin edilemiyordu. Bununla beraber elimizde mevcut kendi silâhlarımızla her gün eğitime çıkmakta, manga, takım ve bölük tatbikatları yapmakta idik.

Resim 18 — Taygan ikmal merkezinde uayın muhtelif birliklerinden uzay kurucuları ve topçulardan ve Amerikalı muşavir arkadaşlardan bazıları ile birlikte

Yurttan yeni gelen Türk gazetecileri ile tanışıyoruz.

23 Ekim sabahı talimhaneye hareket edeceğim sırada biri kadın diğeri erkek iki Türk gazetecisinin geldiklerini ve Poyrazoğlunun odasında olduklarını söylemişlerdi. Odaya girdiğim zaman o vakte kadar hiç görmediğim ve yalnız Hürriyet Gazetesinde Hindistana ait seyahat hatıralarını okuduğum Hikmet Feridun Es ve bayan Semiha Es olduklarını kendilerini takdim edince anladım. Birkaç dakikalık konuşmamızda bir hafta evvel İstanbuldan çıktıklarını, uçakla geldiklerini anlatınca ilk işim yurttan haber sormak oldu. Bu gazeteci arkadaşları görünce sanki yurdumu ve aile efradımı görmüş kadar sevinmiştim. Yurdumuzdan ayrıtalı bir ay olmuş ve bugüne

kadar hiç bir haber alamamıştık. Mütemadiyen dinlemede kaldığımız halde Türkiye radyolarından hiç birisinin sesini duyamıyor ve duyacağımıza da inanmıyorduk. Henüz adresimiz belli olmadığı için Koreye geleli beş gün olduğu halde mektup da yazamamıştık. Mektupların nereden ve ne yolla verileceği, telgraf vermenin yollarını kimse bilmiyor ve âdeta yurtla irtibatımızın tamamen kesildiğini

Resim 19 Taygu ikmal merkezinde alayın bir grup subayları ile birlikte

zanneden bütün subay ve erlerimiz büyük bir teessür duyuyorlardı. Bugün Amerikan makamlarından bildirilen adresimiz birliklere tebliğ edilmiş ve mektuplar hazırlanmaya başlanmıştı. Adresimiz şöyle idi (I. ST. Turkish armed forces command TAP. 5401. Tokyo - Japan). (Resim 19).

Komünist Kuzey Korenin başşehri olan Piyangyong'un zaptı dolayısıyla yapılan şenlikler.

Bugün öğleden sonra General Yazıcı ile birlikte alay karargâhında benim odada otururken Taygu şehrinin belediye reisi yanındaki tercümanı ile birlikte bizi ziyarete gelmişlerdi. Bu meyanda komünist kuzey Korelilerin baş şehri olan PİYANGYONG'un Bir-

leşmiş Milleller ordusu tarafından işgal edilmiş olması dolayısıyla 24 Ekim günü şehrin istasyon yakınındaki meydanında yapılacak olan törene ve akşamı belediyece verilecek ziyafete bizi davet etmişlerdi. Belediye reisi çok sempatik ve kibar bir zattı. Kendisine Türkiyeden götürdüğümüz Uludağ sigarasından ve Hacı Bekirin şekerinden, Lyonun çikolasından ikram ettiğimiz zaman bunlar Türk mamûlümüdür diye sormuş ve bu hediyelerimizden çok memnun kalmıştı.

24 Ekim günü merasim yerine gittiğimiz zaman meydana toplanan ve çok büyük bir intizam ve sükûnet içinde bulunan birlerce halk yüzleri belediye binasına çevrilmiş ve başlarında bulunan Kore bandosile birlikte bekliyordı. Belediye balkonunda Koreli teşrifatçılar tarafından Türk subaylarına en seçkin yerler gösterilmiş ve Korenin İstiklâl marşıyla başlayan merasimde nutuklar okunmuş ve talebelerle birlikte halkın da iştirak ettiği çeşitli marşlar söylenmişti. Bir geçit resmi ile sona eren merasimi müteakip belediye reisi akşam verilecek ziyafete gelmemizi tekrar rica etmişti.

Tayga Belediye Reisinin ziyafeti ve Korelilerde örf ve âdet.

24 Ekim akşamı garnizona kadar gelerek bizi kendi otomobiliyle götüren belediye reisi ile birlikte ziyafet verilen binaya gitmiştik. Dış kapıdan içeri girince kapıda duran teşrifatçılar ellerini birbirine kavuşturup eğilmek suretiyle bizi selâmlamışlar ve iskar-pinlerimizi çıkarmak için elleriyle işaret etmişlerdi. İskarpinlerimizi çıkarıp önümüze konan hasır terlikleri giyerek dar koridorlardan geçip büyükçe bir salona götürülmüştük. Salonun çepi çevre dört duvarının dibinde yerlere konmuş birçok minderler ve bunların önünde alçak birçok masalar sıralanmıştı. Bizden evvel gelmiş olan Amerikalı, Siyamlı ve Koreli birçok subay bu minderlere oturmuşlardı. Biz de boş olan minderlere oturduktan sonra her birimizin önüne küçük sepetler içinde birer temiz sabunlu elbezi konmuş ve bunlarla elimizi yüzümüzü silmemizi işaret etmişlerdi. Bu vazifeyi yaptıktan sonra sigara ve Korenin yeşil renkli çayından birer bardak ikram etmişlerdi. Biz çayımızı ve sigaramızı içinceye kadar davetlilerden daha bir çok kimseler gelmiş ve müteakiben yemek için başka bir salona davet edilmiştik. Yemek salonunun ötekinden farkı alçak boylu masalar birbirine birleştirilerek üzerlerine içilecek ve yenecek ne varsa konmuş ve masaların her iki tarafına konan minderler 60 santim aralıkla yerleştirilmişti. Davetliler için seronomi yoktu. Herkes rütbe, makam ve milliyet gözetmeksizin arzu ettiği

yere oturmuş ve yalnız davetliler içinde yaşça ve rütbece en büyük olan General Yazıcıya salonun baş tarafında yer gösterilmişti. Benim oturduğum yerin sağında 60 lık Amerikalı yaşlı bir albay ve solunda Siyamlı genç bir teğmen oturmuşlardı. Herkes yerine oturduktan sonra kapıdan çok temiz kıyafetli ve tüvaletli genç bir kız içeri girerek ellerini kavuşturup eğilmek suretiyle davetlileri selâmladıktan sonra General Yazıcının sağına oturmuştu. Bunu ikinci bir kız takip ederek ve aynı şekilde selâmlama usulü ile o da Yazıcının soluna oturmuştu. Müteakiben birbirinden tefrik edilemeyecek derecede temiz giyilmiş ve süslenmiş birçok genç kızlar birbiri ardından salona girerek her biri davetli erkeklerden birinin yanına oturmuşlardı. Resmî bir ziyafette hiç görmediğimiz bu âdetin nereye varacağını düşünmekte ve bidayette bunların da birer resmi mevki sahibi kimseler olup bizim gibi davetli olduklarını tahmin ederek sağında oturan bayanın kuru tahta üzerinde rahatsız olmaması için minderimin yarısını kendisine teklif ettiğim halde teşekkür ederek kabul etmemişti. Teşekkür mânâsına bir şeyler söylerken gülerken başını sallayan bayanın ağzından ilk çıkan söz KOMOPSİNİDA idi. İlk olarak bellediğim Korece bu kelimeyi başka yerlerde kullanabileceğimi kestirerek ezberlemiştim.

Salonda davetli erkekler kadar olan kızlar da yerlerini alıp oturduktan sonra belediye reisi açılış nutkunu Korece söylerken sözleri kendî tercümanı ile İngilizceye tercüme ediliyor ve General Yazıcının yanında oturan ve İngilizce bilen bir arkadaşımız tarafından Türkçeye çevriliyordu. Konuşma bitince herkesin sağında oturan Koreli bayanlar tarafından çeşitli içki şişelerinden bardaklara doldurulan içkiler ikram ediliyordu. Benim sağındaki Amerikalı albay ile benim bardağıma aynı içkiden doldurulmuştu. Ben bunun ne olduğunu anlamamıştım. Amerikalı albay şişenin üzerine baktıktan sonra ondan içmeyeceğini eliyle işaret ederek anlatmaya çalışıyor ve bayan da içmesi için ısrar ediyordu. Bayanın rica ve ısrarına rağmen Amerikalı albayın bu içkiden içmemesi benim de dikkatimi çekerek ben de içmeyeceğimi söyleyince bardaklarımız boşaltılmış ve yerine Kore BİİR dedikleri Kore birasından doldurmuşlardı.

Tayguya geldiğimiz zaman Amerikalılar Kore viskisinin çok fena olduğunu ve bu içkiyi içen dört Amerikalıdan üçünün fücceten öldüğünü ve dördüncüsünün hayatı kurtarılmış ise de mefluç kaldığını söyleyerek içmememizi tavsiye etmişlerdi. İşte bu gece ilk defa bardaklarımıza konan içki Kore viskisi idi ve Amerikalı albay bunun için içmemekte inat etmişti. İkinci defa bardaklarımıza

doldurulan Kore birası âdeta çay gibi sıcaktı. Bizde biranın buzusu onlarda da sicağı makbul olduğunu bu suretle anlamıştık.

Masalarda her şey var yalnız ekmek yoktu. Mevcut yemeklerin iktidai maddelerinin ne olduğu bir türlü anlaşılamıyordu. Kokuları da bize göre hoşu gidecek nimetler değildi. Bunların arasında bulunan Kore fıstığı ve Korenin meşhur kokulu elma ve armutları bu gece başlıca gıdamızı teşkil etmişlerdi.

Koreli kızlar yanlarındaki erkeklere iştahlı yemek yedirmek için çeşitli maskaralıklar yapmakta ve birbirlerinin lisanlarından anlayamayan bu kalabalık davetlilerin karşılıklı anlaşmaları için sarfedilen gayretlere rağmen anlaşmak imkânı hasıl olamadığından kahkahalar salonu çınlatmakta idi. Bir müddet sonra Korenin meşhur sazları ve sazenceleri ortaya çıkmış ve kızlar sazla birlikte Kore şarkısı söylemeye başlamışlardı. Müteakiben yanımızdaki kızlar birer birer kalkarak Kore dansı yapmışlar ve onu takiben gramafonda dans plâkaları çalarak davetlilerle dans etmeyi teklif etmişlerdi. Bu suretle çiftler dans ederken bir taraftan da rakslar yapan kızların neşeli hareketleri salona ayrı bir neşe sağlıyordu. Vakit saat 23 ü bulmuştu. Gittikçe cıvıklaşan hava içinde daha fazla oturmanın doğru olamayacağını kestiren General Yazıcı'nın işaretini üzerine hep beraber kalkılarak belediye reisine ve orada kalanlara veda ederek ayrılmıştık.

V. BÖLÜM

JAPONLAR KORE'Yİ NASIL KALKINDIRMIŞLAR

Kore; Japonya ile Çin arasında bulunmasına ve uzun müddet Çin ve Japon işgalinde kalmış olmasına rağmen kendilerine has usanlarını muhafaza etmişler ve yalnız kültür, örf ve âdet bakımından daha çok Japonlara temayül etmişlerdir. Japonlar 1905 yılından

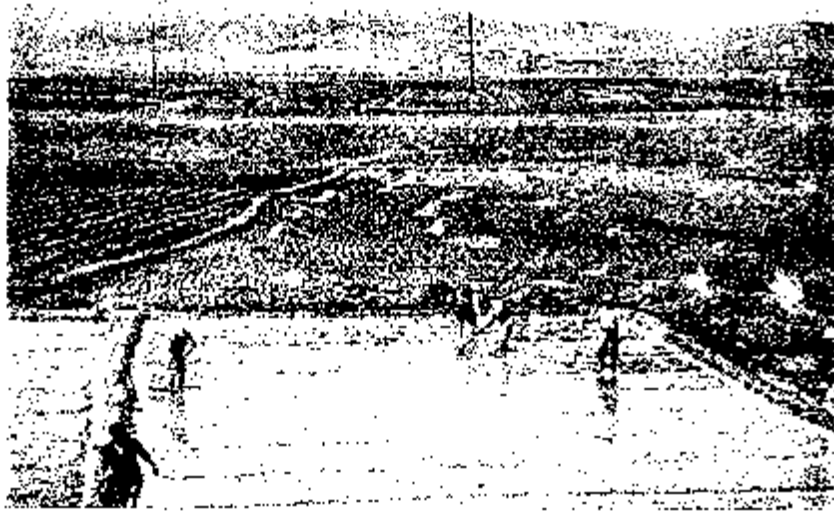
Resim 20 - Taegu şehrinde kapalı kapalı dükkanlardan biri

tebâren 40 yıl işgalleri altında bulundurdıkları Koreyi son yarım asır içinde her bakımdan kalkındırmışlar, gerek kültür, gerek ziraat ve gerekse endüstri sahasında his edilür derecede ileri götürmüşlerdir. Japonlar Kore yarım adasında güneyden kuzeye uzanan birbirine paralel iki ana yol ve iki demiryolu yapmış ve bu yolları doğudan batıya uzanan altı yolla birbirine bağlamışlardır. Bu yolların hepsi çift trafikli geniş ve muntazam yollardır. Kore arazisi umu-

miyetle dar ve geniş vâdilerden ve ekseriya münferit ormanlık dağ ve tepelerle teşekkül etmiştir. Güneyde 35. arz dairesinden kuzeyde 40. arz dairesine kadar batı kesimindeki harekât sahamızda dağlarda hiç bir köy veya eve rastlamamış ve bütün köy ve şehirlerin vâdilerde kurulmuş olduğunu görmüştük (Resim 20).

Korede ziraat.

Korede bilhassa piring ziraatıyla uğraşmaktadır. Umumiyetle vâdilerdeki arazi piring tarlaları halinde tanzim edilmiştir. Sulama

Resim 21 — Korede piring tarlaları ve su içinde çapu yapan Koreli çiftçiler

işleri için tesis edilmiş olan barajlar, beton bentler ve kanallar vasıtasıyla tam bir intizam ve emniyet altına alınmıştır (Resim 21).

Korede çift hayvanlarından başka hayvana nâdiren tesadüf edilmektedir. Bir sene içinde yalnız bir defa Taygu şehrinde evde beslenen beyaz bir keçiden başka hiç bir yerde ne keçi ne koyun ve ne de inek gibi hayvanlara rastlamamıştık. Çift hayvanları çok besili, güçlü kuvvetli ve âdeta boğa gibi bir manzara arz etmektedirler. Bu hayvanları tek olarak hem çift koşmakla hem sırtına yük yüklemekte ve hem de iki veya dört tekerlekli arabalara koşmaktadırlar. Çift hayvanı olarak beygir kullananlara nâdiren rastlanmıştır.

Hasat zamanları piringier kadın ve erkekler tarafından orakla devşirilmekte, bağlanmış veya demet halinde köyler civarına taşınmaktadır. Hülâsa ziraatte makine yerine insan gücünden faydalanılmaktadır.

Piring Kore için en büyük bir nimettir. Halkın başlıca gıdası piringtir. Bundan başka piring sapı da Koreliler için her şey demektir. Şehirlerin kenar mahalleleri ve köylerin bütün evlerinin çatıları piring saplarıyla örtülmekte, çuval, organ, insan ve hayvan semerleri, hayvan başlıkları ve yularları, kadın ve erkek şapkaları, şemsiyeleri, terlikleri, çarıkları hülâsa her şey piring sapından yapılmaktadır. İşte yiyecek, giyecek ve mefrusat ihtiyaçlarını piringten sağlayan Koreliler için piring en büyük bir nimettir. Koreliler her türlü yakacakları için de piring sapı kullanmakta ve arazinin dörtte üçü orman olduğu halde yakacak ihtiyaçları için ormana el uzatmamaktadırlar.

Korelilerde ağaç ve orman sevgisi.

Ağaç ve orman sevgisi Korelilerde göze çarpan mukaddes bir meziyet halindedir. Muharebe sahasında konakladığımız bir köy civarında ısınmak için ormandan ağaç kesmeye çalışan askerlerimizi gören Koreli köylüler yükledikleri piring saplarını koşarak kendilerine götürmüş ve ağaçları kesmemek için yalvararak getirdikleri piring saplarını göstermişlerdi. Bithassa çekilince mülkolarca halk için en şiddetli soğuğu karşısında yine ormanlarına el uzatmamışlar ve ancak köyler civarında bir müddet duraklayarak oradan alıp yaktıkları piring saplarıyla ısınmışlardı. Bu hal Korelilerin ağaca karşı içten duydukları sevgilerini gösteren en mühim bir misal ve örnektir. Piring sapları yakacak ihtiyaçlarına kâfi gelmeyenler tırmıklarıyla ormanların içini taramakta, hem ormanların dibini temizlemekte ve hem de burarlardan toplanan çöplerle yakacak ihtiyacı temin edilmektedir.

Korede mektep.

Korenin rastladığımız her köyünde bir mektep görmüştük. Bütün mektep binaları hepsi aynı plânda yapılmış ve bol miktarda tedris malzemeleriyle donatılmıştır. Bizimle beraber çalışan Korelilerin anlattıklarına göre Korede okumak yazmak bilenlerin nisbeti yüzde seksen kadarmış. Bilmeyenler daha çok yaşlı erkek ve kadınlarmış. Gençliğin okuma bevesinin çok fazla olduğunu bir işle

meşgul olmayanların mutlaka bir şey okuduklarını ve boş durma-
diklarını her zaman şahit olduğumuzdan anlamıştık.

Korede kıyafet.

Kore halkı giyim-iş itibarıyla memurlardan gayrisi arasında
sınıf farkı göze çarpmamaktadır. Zengin, orta, fakir sınıf diye kıya-
fetleriyle birbirlerinden ayırt edilecek kimselere rastlanmamıştır.

Resim 22 - - Kore'den gelen Koreli kadın, erkek ve çocuklar eşyalarıyla birlikte

Memurlar ceket pantolon giymekte ve diğer bütün halk kadını
ve erkeğiyle beyaz patiska veya beyaz ketenden şalvar ve ceket
giymektedirler. Köylüler dahi bu beyaz şalvar ve ceketlerini kolalı
olarak çok temiz giymektedirler. Tarlalarında dahi bu kıyafette
cabışan kadın ve erkekler baharın pagatyasını andırmaktadırlar.

Kadınlar çocuklarını sırtlarında taşımakta ve eşyalarını başları
üzerinde götürmektedirler. Erkekler taşıdıkları yüklerini kenarları
eğac ortası pirinc sapından hasır gibi örülmüş semerier üzerinde
taşımaktadırlar. (Resim 22).

Korede içme suyu.

Kore'nin en mühim derdi içme suyu ihtiyacıdır. Bir sene devam eden muharebelerimizde geçtiğimiz yerlerde bir tek çeşmeye rastlamadık. Şehirlerde ve köylerde bütün içme suları kuyulardan temin edilmektedir. Koreye ayak bastığımız günden itibaren Amerikalıların her alay için tertipledikleri ve sonradan bize de verdikleri su tasfiye makinelerinin depo ettikleri havuzlardan su ikmalimizi yapmakta ve ancak yağmur mevsiminde dağlardaki menbalardan akan sulardan başka yerlerden su almamakta idik. Kuyu suları umumiyetle kirlî ve şüpheli olduğundan kuyulardan su alınması yasak edilmişti.

Korede elektrik.

Japonlar Koreyi köylerine varıncaya kadar elektrik nuruna kavuşturmuşlar ve çok sağlam tesislerle Kore arazisini demir elektrik direkleri ve telleriyle örümcek ağı gibi örmüşlerdün. Batıdaki harekât sahasımızda elektriksiz köye nâdiren rastlanmakta idi.

VI. BÖLÜM

TAYGU ŞEHRİNDE EĞİTİM VE İKMAL İŞLERİMİZ

Korede Türk şoförleri.

25 Ekimden itibaren Amerikan piyade tüfekleri ile ikmalimize başlanmış ve bugün Pusan limanından karaya çıkarılmış olan toplarımız ve nakil vasıtalarımız da ayrı ayrı kafileler halinde Tayguya gelmeye başlamıştı. Ekserisi kıtalarda şoför talimğâhında yetiştirilmiş ve fakat ehliyet almışlarsa da köfi derecede meleke ve mümaresse kazanmadan birliğimize tertip edilen şoförlerimiz Pusan limanından Tayguya kadar getirdikleri vasıtalarımızı daha ilk günlerde şuraya buraya çarpmak ve devirmek suretiyle hasara uğratmaya başlamışlardı. Bugün Tayguda ilk defa olarak kışla kapısından çıkarılan bir kamyon iki Koreli çocuğun ölümü ve beş kişinin yaralanmasıyla neticelenen ilk kaza hepimizi müteessir etmiş ve şoförlerimizin ehliyetsizlikleri bizi endişeye düşürmüştü. İlk anlarda çok büyük kazalara sebebiyet veren şoförlerimiz tedricen melekeleri artmak suretiyle bilâhare ustalaşmışlardı.

21 Şubat 1951 tarihli Tokyoda çıkarılan Amerikan ordusuna mahsus STAR adındaki gazetede şoförlerimiz hakkında şöyle bir yazı vardı: Türk şoförleri Koreye ayak bastıkları andan itibaren Korelileri ve Koredeki Birleşmiş Milletler mensuplarını korku ve heyecana düşürmüşlerdir. Türk şoförleri trafik kaidelerine kat'iyen riayet etmez, yolun daima ortasını takip eder, geriden gelip korne çalarak yol isteyenlere kat'iyen yol vermez, yollarda yazılı azami sür'at işaretine tâbi kalmaz ve vasıtasını her yolda son sür'atle yürütmekten zevk alır, ve bu halleriyle sık sık bir çok kazalara sebebiyet verdiklerinden üzerinde ay yıldız işareti olan vasıtayı gören herkes ya vasıtasını durdurmaya veya bir kenara çekilip ona yol vermeye mecbur kalırlardı. İşte Koreye ilk çıkışlarında acemilikleriyle etrafına korku ve heyecan saçan Türk şoförleri 27 Kasım 1950 günü Kunuri ile Tokşon arasındaki çok sarp ve uçurumlu boğazda yalnız bir tek vasıtanın zorlukla geçebileceği uzun ve

Arızalı yolda vasıtalarını meharetle kullananmış ve dönüş için en küçük bir alanı olmadığı halde muvaffakiyetle geriye dönmüşlerdir. Başlangıçta korkunç derecede acemi olan Türk şoförleri sonradan bu kadar ustalaşmışlardır diyerek şoförlerimiz hakkında Amerikalıların görüşlerini açıklamışlardı.

Vasıtalarımız Pusandan Tayguya geldikten sonra şoförlerimiz direksiyon eğitimine tâbi tutulmuş ve aynı zamanda diğer erler meyanda yeni verilen silâhlarla eğitim ve atışları öğretilmişti.

Resim 23 - Korenin Taygu şehri çarşısında Bnb. İmadeddin ve Yzb. Cihan Kumbasızla birlikte

Bununla beraber Korede verdiğimiz zayıfatın yüzde onunun şoförlerimizin vasıta devirmesinden ileri geldiği acı bir hakikattir.

Tayguda eğitim ve ikmal.

25 Ekimden itibaren başlayan silâh, cephane, teçhizat ve giyim eşyalarının ikmalî gün geçtikçe hızlanmakta, bir taraftan alınan malzemeler sür'atle tevzi edilirken bir taraftan da Amerikalı subaylarla birlikte subaylarımız eğitim işlerinde azamî gayret ve mesai sarfetmekte idiler. Gündüz eğitiminden başka ekseri geceler gece talim ve tatbikatlarına çıkarılmakta ve bazı geceler garnizonun

büyük salonunda toplanan subay ve asubaylarımıza Amerikalı subaylar tarafından Kore muharebelerine ve komünist hilelerine ait tecrübelerini konferanslar halinde anlatarak bilgilerimizi artırmaya çalışmakta idiler.

Korede Türk bandosu ve şöhret kazanan caz talımı ve davetli olduğumuz bir müsamerede Amerikalı garnizon kumandanının sürprizile toplantıyı dağıtması.

25 Ekim günü Tayguda bulunan Amerikan sekizinci ordu seyyar hastahanesinin baştabibi Amerikan binbaşısı BRAVND

Resim 24 Türk bandosu Korede

hastalarını eğlendirmek maksadiyle Türk bandosunu rica etmişti. Gönderilen bandonun çaldığı çeşitli marşlardan ve bilhassa caz takımından fevkalâde memnun kalan baştabip 27 Ekimde hastahanesinin salonunda tertiplediği bir toplantıya Birleşmiş Milletler ordusuna mensup bir çok subaylarla birlikte bizi de davet etmiş ve bandonun tekrar verilmesini rica etmişti. Bu defa bando yalnız gönderilmemiş ayrıca caz takımıyla birlikte milli oyunlarımızı gösterecek bir ekip de gönderilmisti. (Resim 24).

Amerikalı, İngiliz, Avusturyalı, Kanadalı, Filipinli, Yunanlı, Siyamlı bir çok subaylar ve hastahanesinin muhtelif rütbedeki Amerikalı hemşirelerin de hazır bulunduğu bu toplantıya başta General Yazıcı olduğu halde davetli 15 kadar Türk subayı salondan içeri girdiğimiz zaman bandonun marş çalmasıyla bütün hazırun ayağa kalkmış ve alkışlar arasında salondakiler selâmlanarak bize ayrılan yerlere oturmuşuk. Sahnede gerek milli oyunlarımızı gösteren ekibimizin çeşitli figürleri ve gerekse cazın çok cazip ve oynak hareketleri istisnasız herkes tarafından takdir edilerek hararetle alkışlanmıştı. Salonu terk etmeden orada hazır bulunanların hepsi General Yazıcı tarafından 29 Ekimde kutulayacağımız Cumhuriyet Bayramı toplantısına davet edilmişlerdi.

Salonda büyük bir neşe içinde eğlendiğimiz sıralarda sekizinci ordu kumandanından saat 22 de verildiği bildirilen bir emirde; alınan istihbarata göre bu gece komünist garillâcılar tarafından Türk garnizonuna baskın yapılacağı hastahanesinin baştabibi tarafından General Yazıcıya tebliğ edilmiş ve müteyakkız bulunulması emre edildiği bildirilmişti. Yapılan bu tebligat üzerine salon hemen terk edilerek kışlaya avdet edilmiş ve evvekten alınmış olan emniyet tertibatı takviye edilerek bütün alay hazır kıta haline getirilmişti.

Saat 23 te bir Amerikalı üsteğmen garnizona gelerek çok müteessir ve ağlar vaziyette kendisinin bizim garnizona üç kilometre mesafede ve doğuda bulunan takımına komünistlerin tamruuz ettilerini, erlerini kesmekte olduklarını anlatarak yardım istemekte idi. Bu durum karşısında alaydan iki bölük sür'atle harekete hazırlanırken garnizonun kumandanı Amerikalı albay da yanımıza gelmişti. Bölükler harekete hazır bir vaziyette iken Amerikalı albay yalnız olarak jipine atlayıp vak'a mahalline hareket etmiş ve çok kısa zaman içinde dönerek bu Amerikalı subayın fazla alkol aldığından verdiği haberin asılsız olduğunu ve bölüklerin hareketine lüzum kalmadığını bildirmişti.

Cereyan eden bu vak'a zahiren böyle olmakla beraber binnetice bunun iç yüzünün başka türlü olduğu anlaşılmıştı. Şöyle ki:

Birinci defa sekizinci ordu seyyar hastahanesinde bilhassa hastaların eğlencesine tahsis edilen bando ikinci defasında yine hastahanesinin salonunda ve fakat hastalardan gayri garnizonda bulunan Birleşmiş Milletler mensuplarına hastahane baştabibi tarafından bir ziyafet çekilmesi şeklinde idi. Hastaların istirahatlerini selp edecek derecede gürültülü ve büyük bir neşe içinde cereyan eden bu eğlence hastalar tarafından garnizon kumandanına

şikâyet edilmiş ve garnizon kumandanı kendisinin malûmatı ve müsaadesi alınmadan yapılan bu toplantıyı dağıtmak için yalnız selâhiyet ve otoritesini kullanmakla değil bir taşla iki kuş vurmak kabilinden hem toplantıyı dağıtırken kimseyi kalben rencide etmemek ve hem de bir hafta evvel Taygu garnizonuna gelmiş bulunan Türk silâhlı kuvvetlerini aynı zamanda ulak bir denemeye tâbi tutarak bu kuvvetlerin hırbe hazırlık derecelerinin, cesaret ve soğukkanlılıklarıyla sevk ve idare kabiliyetlerinin ölçüsünü anlamak üzere böyle centilmence bir plân tertiplemişti. Zeki bu Amerikalı garnizon kumandanı gerillâcılarını başka garnizonlara değil de Türk garnizonuna baskın yapacaklarını söylemesiyle bu toplantıda bulunan Türk subaylarıyla birlikte aynı zamanda Türk birliğine mensup bandonun da garnizonlarına gideceklerini hesaplamış ve bu suretle toplantıya katılan diğer Birleşmiş Milletler mensuplarının da sür'atle dağılmalarını sağlamıştı. Garnizonda silâhbaşı yaparak emniyet tertiplerinin takviyesi sırasında yarım saat mesafedeki bir Amerikan garnizonuna baskın yapıldığı şeklinde bilhizam uydurulan haber üzerine oraya sevk edilecek kuvvetin hazırlanma derecesini tetkik ederken garnizon kumandanı aynı zamanda garnizonun en cesur adamı imiş gibi tek başına jipiyte hâdise mahalline giderek gûya durumu mahallinde tetkik etmiş ve böyle bir şey olmadığını döndüğünde söyleyerek kendi cesaretini de meydana koyan üçüncü bir kuş daha avlamıştır. Bütün bu tertipler gözümüzden kaçmamış olmakla beraber garnizon kumandanının bu ince düşünüş ve centilmence hareketini takdire şayan bulurum.

Korede Cumhuriyet Bayramının 27. ci yıl dönümünü kutluyoruz.

Yurdumuzdan on binlerce kilometre uzakta yabancı bir muhitte Cumhuriyet Bayramının 27. yıldönümünü ilk defa olarak Taygu şehrinde kutluyacaktık. Buradaki bayramımız elbette ki daha içten duygulu bir şekilde ve heyecan içinde kutlanacaktı. Bizi bu uzak diyarlara sürükleyen sebep ve âmîl Türk yurdunun ve cumhuriyetinin korunması değil mi idi. Uğrunda kan dökceğimiz bu mukaddesatımızın yıldönümünü bizlerden daha iyi anlayışla kutlayacak kim bulunabilirdi.

İçten duyduğumuz bu temiz duygu ile 28 Ekim 1950 günü saat birden itibaren ikamet etmekte olduğumuz Taygu şehrindeki Japon Üniversite binaları baştan başa Türk bayraklarıyla süslenmiş, kapılar, pencereler defne dallarıyla donatılmıştı. Ertesi günü yapı-

lacak olan merasim için herkes en temiz elbisesini hazırlamış ve alayın ikinci taburu merasim duruş ve geçiş provalarını yapmakla meşgul olmuştu.

Nizamiye kapısına konan iki büyük Türk bayrağı ve bu bayraklar altında bütün ihtişamıyla duran süngüleri takılı aslan yapılı ihtiram nöbetçileri gelip geçenlerin dikkatini çekerek burada bir fevkalâdelik olduğunu müşahade ediyorlardı.

Saat 15 te kışla'nın büyük meydanında bütün Tugay mensupları toplanmış ve General Yazıcı bugünün mânasını anlatarak Layramı açmıştı. Müteakiben subay ve erler birbirlerinin bayramını tebrik etmiş ve plânlanan programa göre akşama kadar davul, zurna ve bando ile milli oyunlar oynamak, şarkılar ve türküler söylenmek suretiyle eğlenilmişti. Bu arada içimize sokulan Amerikalı ve Koreli er ve subaylar da bizim milli oyunlarımızı zevkle seyretmişlerdi.

29 Ekim 1930 sabahı saat 9 da merasim birliği meydana toplanmış ve merasim kumandanı binbaşı rahmetli Muktat Uluönlü tarafından General Yazıcıya takdim edilmişti. Bugünkü merasime Tayguda bulunan Amerikan, İngiliz, Siyam ve Koreli subaylar da davet edilmişlerdi. Merasime gelen cenebiler arasında iki film ekibi de vardı. Merasim başlarken Generalin merasim duruşunu teftişleri ve müteakiben kürsüdeki nutuklarını ve merasim geçişini Amerikalılar filme almış ve ses alma cihazlarıyla nutkunu tesbit etmişlerdi. Merasimi müteakip cenebi subaylar bayramımızı tebrik etmişler ve davetliler izzaz ve ikram edilmişlerdi.

Bugün gündüz ve gece için subay ve erlere eğlenceler tertip edilmiş, gece bir kısım subaylar generalle birlikte bayram şerefine sekizinci ordu seyyar hastahanesinin salonunda verilen ziyafete gitmiş, ben de garnizonda tertiplenen eğlencede subay ve erlerimizle beraber bulunmak üzere kışlada kalmışım.

Körede ilk defa Ankara radyosunun sesini duyuyoruz.

Bu gece saat 19,30 da kışla gazinosunda subay arkadaşlarla toplu olarak eğlenirken alay istihkâm takım kumandanı üsteğmen İbrahim Yurdakökün koşarak nefes nefese yanıma geldiğini gördüm. Heyecanlı olduğu yüzünden ve hareketlerinden belli olan bu arkadaşım bana: Albayın, tugay karargâhındaki radyo ile Ankara radyosunu bulduk, sizin amcazadeniz Mahire Onur hanım size hitaben konuşacakmış diye haber vermişti. Bir aydan fazla bir müddet bu kadar aramamıza rağmen duyamadığımız Ankara rad-

yosunun bulunması ve bu arada bir yakınımın bana hitap edeceği haberi beni çok sevindirmişti. Koşarak 500 metre uzakta bulunan tugay karargâhındaki radyonun başına gittiğim zaman karargâhın bütün subay ve erleri gözlerini radyoya dikmiş ve çok derinden gelen sesi duyabilmek için âdeta nefeslerini kesmişlerdi. Tam o anda bana hitap eden amcazadem sözlerinin sonuna gelmiş ve bütün aile efradının sıhhatte olduklarını ve başarılar temennisi ile biten sözlerini başka arkadaşlarının ailelerinin konuşması takip etmişti. Duydu-

Resim 25 — Er ve subayların eğlence ihtiyaçlarını temin için arastıra birliklere gönderilen Koreli ekip ezizlikle takas yaparken

ğumuz bu sesler sanki mübarek yurdumuzun kokusunu da bize getirmiş ve hasretimizi dindirmiş, yürekerimizi ferahlandırmıştı. Artık yurdumuzla irtibatımız sağlanmış ve ümitsizlik perdeleri yırtılmıştı.

30 ve 31 Ekim günleri bir taraftan ikmal işlerimizle meşgul olunurken bir taraftan da subay, assubay ve erlerimiz münavebe ile gruplar halinde şelvi gezineye gönderilmiş ve çalışıldığı nisbette eğlence ihtiyaçlarının teminine önem verilmişti (Resim 25).

Güney Kore ordusunun bir tümen kumandanile ilk defa tanışmamız.

1 Kasım 1950 günü Türk birliğini ziyaret etmek maksadiyle garnizonumuza gelen Kore ordusunun albay rütbesinde ve henüz 30 yaşlarında bir tümen kumandanını alay karargâhının önündeki bahçede karşılamış ve orada birlikte oturmuştuk. Kore albayı kendi tümeninin şimdiye kadar girdiği muharebeler hakkında izahat vermiş ve bu arada erlerimizin kaç yaşında olduklarını sormuştu. 21

Resim 26 Taygan sehrinde bize ziyarette gelen Koreli tümen kumandanı bütün üssünde muharebelerini anlatırken

yaşlarında oldukları cevabını alınca kendi tümenini methüsena ederek benim erlerimin hepsi 17 yaşlarındadırlar. Yaşı küçük olanlar daha iyi muharebe ediyorlar demişti. Zira bunlar daha yaşlı ve evli olanlar kadar aile kaygusu altında olmadıklarından gözlerini budaktan esirgemiyorlar. Ben tümenime 17 yaşından büyük asker almak istemiyorum demiş ve komünist Kuzey Korelilerin muharebe hileleri hakkında da biraz bilgi veren tümen kumandanı bir saat sonra veda ederek yammızdan ayrılmıştı (Resim 26).

Taygu şehrinde kumandanı bulunduğum 241. piyade alayının lâğvı.

2 Kasım 1950 günü akşamına kadar ikmalimizin büyük bir kısmı yapılmış ve çeşitli silâhlarla eğitim ve atışlarımız tamamlanmış ve bir defa da topçu ve diğer piyade ağır silâhlarıyla takviye edilen bir piyade taburunun hakiki mermilerle taarruz tatbikatı yaptırılarak birliğimiz bir muharebe görevi alabilecek duruma gelmişti.

Bu akşam garnizonun konferans salonunda toplanan subay ve assubaylara tugay ordnat bölüğünden yüzbaşı Fuat Dora tarafından muharebe sahasında yapılacak ikmal işleri hakkında bir konferans verilmişti. Konferanstan çıkarken General Yazıcı koluna girerek tugay karargâhında birlikte bir çay içmemizi teklif etmiş ve yarbay Natık Poyrazoğlunun da çağırılmasını emir subayına emretmişti. Biraz sonra tugay kurmay başkanı kurmay yarbay Selâhattin Tokay ve harekât şube müdürü kurmay binbaşı Faik Türün de ellerinde not defterleri olduğu halde generalin odasına gelerek hepimiz masa etrafında toplanmıştık.

General Yazıcı bize çay yapın diyerek hizmet erine emir verdikten sonra bana hitaben Celâl bey hem çayımızı içelim hem de bu akşam mühim bir husus hakkında konuşalım diye sizi buraya davet ettim demiş ve sözlerine başlamıştı. Şöyle ki:

Biliyorsunuz yakında bir muharebe görevi alacağız. Amerikan kumandanlığından verilecek emirler bittabi İngilizce olarak tugaya gelecek ve burada tercüme bürosunda Türkçeye çevrildikten sonra kurmaylarımızla bu iş üzerinde durum muhakemesi yapılacak ve nihayet bir karara varıldıktan sonra emir hâlinde birliklere yayılacak ve bu emir dolayısıyla alayınıza da gönderilecektir. Bu emri alınca hakkı olarak siz de durumun muhakemesi ve işin plânlanması ile taburlarınıza ve bağlı birliklerinize emir verilmesi gibi ikinci bir kademeden daha geçecek ve öyle tahmin ediyorum ki verilen emrin ayrı ayrı iki kademeden geçmesi yüzünden alınan vazifenin icrası gecikecektir.

İkinci bir mahzura gelince: yapacağımız muharebelerde siz alay için ben de tugay için birer ihtiyat kuvvet ayırmak zorunda kalacağımızdan cephede düşmanla karşılaşacak kuvvet zayıflamış olacaktır.

Ayrıca bazan ikimizin muharebe idare yerleri birleşince belki istemeyerek sizin icraatınıza müdahale etmek zorunda kalacağım. Bunların her birisi başlı başına birer mahzurdur. Bu mülâhaza ile

ben alay kademesinin lâğv edilerek taburların müstakillen tugaya bağlanmasını düşünüyorum. Sizin bu husustaki görüş ve düşüncelerinizin bildirilmesini rica edeceğim, demişti.

Hiç beklemediğim ve hayalimden bile geçirmedığım bu teklif üzerinde bir baskın tesiri yaratarak hem sınırlarımı gerginleştirmiş hem de duyduğum teessürden yüzüm bir anda sapsarı olmuştu.

Ankarada iken Amerikan Yardım Kurulunun da iştirakiyle Erkân Harbiyei Umumiye Riyasetince hazırlanan kadroya göre kurulmuş olan Türk silâhlı kuvvetlerinin teşkilâtı üzerinde sevk ve idare bakımından henüz hiç bir deneme yapılmadan indi ve âfaki mülâhazalarla ve bilhassa pek yakında alacağımız muharebe görevi arifesinde teşkilât değişikliği yapmak ileride çok vahim ve tamiri mümkün olmayacak acı neticeler doğurabilecekti. Tahayyül ettiğim bütün bu akibetleri açıkça masa başındaki heyete ve bilhassa General Yazıcıya anlattıktan sonra itiraz ve tekliflerim bir müddet sükût ile karşılanmıştı. Biraz sonra bütün bu konuşmalarımızın hülâsası olarak bu hususta kat'i kararını soran generale cevaben: Paşam alayımın lâğvı hakkında karar vermek şöyle dursun bu mevzuda konuşmak ve münakaşa etmek selâhiyetini dahi kendimde bulamıyorum. Bir alay kumandanı ve hem de alayı ile muharebe etmek zevk ve heyecanile buraya gelmiş olan bir kumandan kendi birliğinin lâğvını tasvip edecek bir karara varabilir mi? Alayım Türk ordusunun kuruluşunda 241. Piyade Alayı ünvanile yer almış, teşekküllü millî iradenin tasdikine iktiran etmiş. Millet namına Cumhurbaşkanının tevdi ettiği mukaddes Sancağı altında toplanmış ve bu kuruluşla buraya gelmişken böyle bir alayın lâğvı hakkında bir karara varmak elbetteki büyük bir mes'uliyeti muciptir. Hiç tahmin etmem ki siz de bu mes'uliyeti üzerinize almış olarsınız, demiştim.

Konuşmamı burada kesen tugay kurmay başkanı kurmay yarbay Selâhattin Tokay; biz bu mes'uliyeti üzerimize almış bulunuyoruz, siz merak buyurmayın albayım, alayın lâğvından sonra zatîâliniz tugay kumandan muavini olacaksınız diyerek sanki bana yeni bir pâye verileceğini açıklayarak kararlarına uyacağımı sanmıştı. Ben muharip bir alay kumandanlığını bırakıp pasif olan muavinlik görevini yapmayacağımı bilmelisiniz diye cevaplandırmıştım. Bu cevabımı takiben sanki hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi bir eda ile yarbay Nâzik Poyrazoğlu ya ben ne olacağım diye sormuş ve kurmay başkanı büyük bir selâhiyetle sizi de tatmin ederiz diye cevaplandırmıştı.

Odada alayın lâğvından doğacak mahzurları açıklayan benden başka kimse yoktu ve iki saat devam eden bu münakaşa sınırlarımızı iyice gerginleştirmişti. General Yazıcı bu sınırlı havayı yumuşatmak için Celâl Bey alayın lâğvı hakkında henüz bir karara varmış değiliz. Bu geceki konuşmamız istisnai mahiyettedir. Yarın akşam tekrar toplanır son bir karara varırız. O zamana kadar sizin de âsâbınız teskin olunmuş ve yarına kadar daha geniş esbabı mucibelerle hazırlanmak fırsatını bulmuş oluruz, demişti. Vakit de saat 24 ü bulmuş olduğundan generalin bu sözü üzerine toplantı dağılmıştı.

Odadan çıktıktan sonra Poyrazoğlu ile birlikte yürüyerek alay karargâhına doğru giderken bana tugayın ne yaptığını ve ne yapmak istediğini bilmeyen bir şaşkınlık içinde bulunduğunu söyleyerek alayın lâğvına aleyhtar olduğunu anlatmaya çalışmıştı. Halbuki Kore'den yurda döndükten sonra sahibi bulunduğu Ayvıldız gazetesinde intişar eden hatıratı arasında tugay teşkilâtının anormalliğinden bahisle bu teşkilâtın yeniden tanzimi için çok uğraştığını ve nihayet taburları müstakillen tugaya bağlayarak alay teşkilâtını lâğv etmeye muvaffak olduğunu kendi kalemile itiraf etmişti. Hakikaten bu lâğv işinde çok büyük emeği sebkât eden Poyrazoğlu hastalık haberini verip kışlada kaldığı 15 gün müddetle bütün mesaisini bu nokta üzerinde teksif etmiş ve evvelâ tugayın kurmaylarını ve sonra onlarla birlikte generalin ikna etmiş ve bu vesile ile kendisini 300 kişilik bir depo bölüğünün kumandanlığına tayin ettirmeye muvaffak olmuştu.

Odama geldiğim zaman çok asebi ve dolgundum. O gece sabaha kadar uyuyamadım. Masanın başında oturarak önümdeki kâğıtlara bir şeyler yazmak istiyorsam da asebiyetimden muhakememi kaybetmiş olduğumu yazdıklarımı okuduğum zaman anlıyordum.

Generalin alayın lâğvı hakkında yürüttüğü esbabı mucibeler hiç bir tecrübe mahsulü olmadan âfaki mülâhazalara dayanmaktan başka bir mâna ifade etmiyordu. Teşkilât bozulmadan tugay bu haliyle muharebeye girdiği takdirde generalin kendisi ve tugay karargâhı daha salim bir fikirle çalışabilir ve birliğimiz için daha çok faydalı olurdu. Hal böyle iken generalin açıklamadığı lâğv işinin asıl hakiki sebeplerinden birisi birliğimizin disiplini hususunda aramızdaki görüş ve tatbikat ayrılığı ve ikincisi ise Türk birliğine ileride teveccüh edecek şan ve şerefın iki kumanda mevkiî arasında dağılmayarak aşhsında toplanması maksadına matuf olduğunu pekâlâ sezmiştim. Disiplin mevzuunda general çok mülâyim davranmakta ve her disiplinin tecavüzünü babaca bir şefkatle karşılayarak

hal etmek yolunu tutmakta, ben ise en ufak bir disiplin suçunun müsamaha ile karşılanmasının birliğimizin disiplinini kökünden sarsacağına inanarak hiç bir suçun affına taraftar olmadığımı söylemekte ve böyle hareket etmekte idim. Bunun acı misallerini burada zikrederek arkadaşlarımı rencide etmek istemem. Ancak şunu belirtmek isterim ki başlangıçta 24 saatlik bir hapis cezası vererek suçların önlenmesi kabilken bu yapılmamış ve bu suretle tedricen artan çok büyük suçlar karşısında 24 sene hapis cezası vermeye mecbur kalınmıştı.

Bu geceyi sabaha kadar masa başında geçirdim ve sabaha kadar durmadan yazdığım 20 sayifelik esbabı mucibe ile alayın lâğv edilmemesini müdafaat etmek üzere yarın akşam yapacağımız toplantıya kendimi hazırladım. Sabahleyin yani 3 Kasım 1950 günü erkence alayla birlikte eğitim sahasına çıktım. Saat 12 de kışlaya avdet ettiğim zaman tugaydan kapalı bir zarf içinde gönderilen kişiye özel işaretli bir zarf aldım. İçindeki yazının muhteviyatı alayın lâğvı hakkında idi. Emrin baştan üç maddesi alayın lâğvını icap ettiren sebepler ve müteakip maddeleri de lâğv edilen alay birliklerinin yeni teşkilâta göre alacakları durum bildirilmekte idi.

Emrin kişiye özel kapalı zarf içinde gelmiş olmasına rağmen durumu tugay karargâhından haber alan ikinci tabur kumandanı binbaşı Muktat Uluönlü ile üçüncü tabur kumandanı binbaşı Lütfü Bilgin ayrı ayrı zamanlarda yanıma gelerek alayın lâğvı hakkında çıkarılan emirden duydukları teessürü açıklayarak ve taburlarının subayları namına konuştuklarını söyleyerek alaydan ayrılmamaları için birer dilekçe hazırladıklarını ve icabederse her şeyi göze alacaklarını söylemişlerdi. Yalnız birinci tabur kumandanı binbaşı İmadettin Kuranel taburunun müstakillen tugaya bağlanacağından memnun kalmış olmalı ki o gün eğitim dönüşü taburunun vukuat haberini dahi alaya bildirmesine lüzum görmemişti.

Vaziyet bu safhaya dökülünce neticenin çok nahoş bir hal alacağı, iki makam arasında günden güne gerginleşecek bir muhalefet havası meydana geleceği ve bu ise Türk silâhlı kuvvetlerinin aleyhine tccelli edeceğini düşünerek tabur kumandanı arkadaşlarının sükûnete gelmelerini ve emir isteklerinin yerine getirilmesini tavsiye ve rica etmiştim.

241. alaya veda eden emrim.

3 Kasım günü akşamına ve gece yarısına kadar devam eden çok sıkıcı durum muhakemesinden sonra tugaydan verilen emri

tatbik etmeye ve keyfiyetten Erkânı Harbiye Umumiye riyasetini haberdar etmeye karar vererek alay birliklerine aşağıdaki emrimi vermiştim.

T. C.
KORE TÜRK SİLÂHLİ KUVVETLERİ
241. Piyade Alayı Kumandanlığı

Kore - Taygan
3 Kasım 1950

Kısmı III
Özel 50/4029
Genel 50

Çok ivedi

ÖZÜ — Teşkilât değişikliği

1 — Kore Türk Silâhlı Kuvvetleri Kumandanlığının 3 Kasım 1950 gün ve III. Şube 30187/1287 sayılı emirlerinin birer nüshası bağli olarak gönderilmiştir.

Türk ordusunun kuruluşunda 241. Piyade Alayı namı ile yer almış ve ylice Türk milletinin güvenlik nişanesi olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından verilen şanlı Sancağı ile de teçhiz edilmiş olan alayımızın bu emirle bugünden itibaren tarihine son verilmiş bulunduğunu öğrenmekle çok müteessirim.

Sebebi ne olursa olsun millî iradenin tasdiki ile teşkil edilen ve lâğvı da ancak millî iradeye iktiran olması icap eden alayımızın lâğvı hakkındaki bu emrin maddî ve manevî mes'uliyeti emri veren makama ait olmak üzere, asker olmamız itibariyle bilâ kaydüşart itaate ve emirlerin tamamen yerine getirilmesi karşısında bulunduğumuzdan emir muhteviyatının eksiksiz olarak yapılmasını ve 5 Kasım 1950 günü saat 12 ye kadar birlik kumandanlarımızca doğrudan doğruya tugay kumandanına bildirilmesini rica ederim.

2 — Alayımızın lâğvı hakkındaki tugay kumandanının emirlerinin bir sureti Erkânı Harbiye Umumiye Riyasetine arz edilecektir.

3 — Şanlı tarihine bugünden itibaren son verilmiş olan alayımızın şerefli Sancağını alarak tugay karargâhında pasif bir vaziyette neticeye intizar edeceğim. Alay karargâhının bütün kısımlarının

dosyaları kısmı kısmı tasnif edilerek hepsi muntazam dosyalar halinde bir sandığa istif edilecek ve lâğv emrinin bir nüshası bugüne kadar tutulmakta olan harp ceridemizin son sayfasına konarak alayımızın kimeyli tarihinin sayfaları kapatılmış olacaktır.

4 --- Bu emir alındıktan sonra tabur ve bağlı birlik kumandanlarının doğrudan doğruya müracaat yeri tugay makamı olacak ve arkadaşların din tebliğ editen hazırlık emrine göre ihtiyaçlarını mezkûr makama arz edeceklerdir.

5 — Bütün alay arkadaşlarımla en yakından omuz omuza en ileri safta birlikte savaşmak zevkinden mahrum kaldığımdan ayrıca üzüntü duymaktayım. Pasif vaziyette kalmakla beraber arkadaşlarıma her hususta müzahir olmayı en büyük vzfeye adedirim.

6 --- Bütün subay, aasubay ve er arkadaşlarıma görevlerinde yüksek başarı göstermelerini ve her zaman muvaffak olmalarını Allaktan dileyerek arzı veda ederim.

7 -- Tabur ve bağlı birlik kumandanlarına, ikmal subaylığına, levazım hizmet müdürlüğüne, personel subaylığına yazılmış, kısımlara okutulmuş ve bir sureti cerideye konmuştur.

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri
241. P. Alay Komandanı
Albay
CELAL DORA

Alayın lâğvından dolayı Genelkurmay Başkanına yazdığım şikâyetname.

Ayrıca Büyük Erkânı Harbiye Riyasetine arz edilmek üzere hazırladığım aşağıdaki yazımı emir subayım yüzbaşı Halim Irsoy ve mülhak subayım yüzbaşı Cihan Kumbasarla Pusana göndererek oradan uçak postasıyla yollamıştım.

Kore - Taygan

4 Kasım 1950

Genel Kurmay Başkanlığına

Ankara

Kumandanı bulunduğum 241. Piyade Alayının lâğvı hakkında Kore Türk Silâhlı Kuvvetler Kumandanlığının emirlerinin bir sureti bağli olarak sunulmuştur.

Sanlı ordumuzun teşkilâtında yer alan, teşekkülü ve kadrosu milli iradeye iktiran etmiş bulunan alayımızın lâğvı şüphesiz ki yine milli irade ve yüksek emirlerinizle tasvip buyurulması icap etmekte ve emirlerinize intizar etmek gerekmekte ise de aziz ve mübarek yurdumuzdan onbinlerce kilometre uzakta ve yabancı yerlerde bulunmaklığımız ve yakın bir vakitte muharebe görevi almak üzere bulunmamızı gözönüne alarak iki makam arasında ihtilâfa sebebiyyet vermeye yol açmamak ve bu suretle yabancıların kötü nazarlarını üzerimize çekmemek düşüncesiyle ve taşıdığım askeri ruh ve terbiye itibariyle Türk Silâhlı Kuvvetleri Kumandanlığının alayın lâğvı ve tensiki hakkındaki emirlerine itaat ve emirlerinin tamamen yerine getirilmesi mecburiyeti karşısında bulunduğumdan birlik kumandanlarına yazdığım sureti bağli alay emrile emir muhteviyatı tamamen tatbik edilmiş bulunmaktadır.

Koreye gönderilecek alayın kumandanlığını deruhte etmek için esasen gönüllü olarak bir metalipte bulunmadım. Ötödenberi lekesiz ve pürüzsüz geçen askeri hayatım ve yüksek kumandanlarımca takdir buyurulan vasıflarım gözönüne alınarak benim bu birliğin kumandanlığına getirilmekliğime müessir olduğunu bizzat Kara Kuvvetleri Kumandanı Sayın Orgeneral Kurtcebe Noyanlıdan dinledim.

Kumandanlarımın bu teveccühüne lâyık olabilmek, milletimin şeref dolu tarihine bir yaprak daha ilâve etmek düşüncesi ve heyecaniyle, bütün vüsümle ve karargâhımın çok seçkin ve her birisi başlıbaşına birer kıymet ifade eden subaylarımınla bidayetdenberi en müşkül şartlar altında bu hedefe doğru yönelmiş ve bütün kudretimizi sarf ederek pek yakında alacağımız muharebe görevi için maddeten

ve manen çok iyi hazırlanmış bir durumda iken kumandanlığın ani olarak verdiği bu karar ve bağlı emirleri moralimizi kökünden sarsmış bulunmaktadır.

Bu durum karşısında karargâhım dağılmış ve yalnız emir subayım ve sancagımın başbaşa kalmış bir vaziyetteyim. Her ne kadar emirde bana tugay kumandan muavinliği vazifesi tevcih edilmiş ise de muharip bir birliğin kumandanlığını bırakıp morali kökünden sarsılmış olarak pasif olan bu vazifeyi yapamayacağımı da teessürlü arz etmeye mecburum. Ortada alay denilen bir birlik kalmadığına göre açıkta kalan ben, sancagım ve karargâhım subaylarıyla birlikte ana yurda dönmemize emir ve müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

İktisadî 241. Piyade

Alay Kumandanı

Albay

CELAL DORA

241. alay karargâhı ve bağlı birliklerinin dağılışı.

5 Kasım akşamına kadar kurmay başkanı yarbay Selâhattin Tokay imzasıyla gönderilen tayin ve tensik emirleri listelerine göre alayın karargâh bölüğü, ikmal bölüğü, havan bölüğü, alay sıhhiye takımı ve bu birliklerin subay ve assubayları her biri ayrı ayrı birliklere tayin edilerek dağıtılmışlardı.

Yeni tayin ve tensik emirleri arasında alay sancagının ne olacağı hakkında bir şey bildirilmemişti. Sancağın kimin muhafazasına tevdi edileceği hakkında telefonda General Yüzbaşı ile şifahi mülakatında taburların ve tugayın kadrolarında sancak bulunmadığından bu hususta düşünülüp sonradan ayrıca emir verileceğini söylemişlerdi. Bu suretle kimse tarafından sahip çıkılmayan 241. alay Sancağı şahsen benim muhafazama terk edilmişti. Tayguda bulunduğumuz müddetçe Sancağın yanında emir subayım yüzbaşı Halim İrsoy'la birlikte gündüz ve gece nöbetleşerek muhafaza vazifesini yapmıştık.

VII. BÖLÜM

CEPHEYE HAREKET EMRİ ALINIYOR VE HAZIRLIK BAŞLIYOR

Alayımın lâğvından dolayı bozulan asabım ve sarsılan moralim yüzünden Tugay Kumandanına muavinlik yapamıyacağımı bildiriyorum.

8 Kasım 1950 günü General Yazıcı Taejan şehrinde bulunan Amerikan birinci kolordu kumandanını ziyaret ederek 10 Kasım'da harekete hazır olabileceğimizi bildirmişti. Buna göre hareket hazırlıklarına bız verilmiş ve fakat bugün akşama kadar temin edileceği vad edilen piyade birliklerinin A. 4. makineli tüfek sehpaları ve 60. milimetrelilik havanları henüz tamamlanmamıştı.

Bugün kurmay başkanı Selâhattin Tokay imzasıyla birliklere tamim edilen emirde tugay kumandanı muavininin vazife ve selâhiyeti yazılmış ve bu emirden bir surette bana gönderilmişti. Benden rütbeten küçük olan bir kimsenin bana vazifemi ve selâhiyetimi bildirmesi esasen bozuk olan asabımı bir kat daha bozmuştu. Gerek bu gibi nahoş hareketler ve gerekse esasen alayın lâğvından duyduğum teessürden asabi rahatsızlıklar geçirdiğimi ve bu vaziyette kendilerine muavinlik yapamıyacağımı bir yazı ile General Yazıcıya arz etmek mecburiyetinde kalmışım.

Cepheye hareket başlıyor.

Pilântıyan yürüyüş tertibine göre motörlü olan tugay karargâhı ve karargâh bölüğü, istihkâm bölüğü, muhabere bölüğü, uçak-savar bölüğü, ve sıhhiye bölüğü ile topçu taburu ve tanksavar takımı karadan Taygu - Taejan - Osan (Unsanni) - Seoul yolu ile hareket edecek ve geri kalan piyade birlikleri ayrı ayrı üç katar halinde trenle Güney Korenin başşehri olan Seoul'e nakledileceklerdi.

10 Kasım 1950 günü saat sekizde motörlü birlikler emredilen yürüyüş tertibine göre harekete geçmiş, ben de emir subayım Yzb.

Edalim Irsoy ve mülhak subay Yzb. Cihan Kumbasarla birlikte bize tahsis edilen bir jip'e ve sancağımızı da jipin yanına bağlayarak tugay karargâhını takiben yola koyulmuşuk.

Yolda şoförlerimizin acemilikleri yüzünden maruz kalınan akibetler ve zorluklar.

Şoförlerimizin acemi oluşları, henüz vasıta kullanmakta kâfi mütâvessese kazanmamış olmaları yüzünden yollarda bir çok vasıtaların devrilmesine ve içindekilerin yaralanıp daha ilk hamlede geriye Amerikan hastahanelerine taşınmalarına sebep olmuşlardı. Bugün uçaksavar bölüğünden devrilen bir kamyonun altında kalmak suretiyle Sedat Boran adında bir başcavuşumuz şehit olmuş ve Kum nehrinin kenarına merasimle defnedilmişti. Gerek devrilme ve gerekse yoldan çıkma gibi vakalar ve seyrüsefer kaidelerine uymayan hareketler dolayısıyla yollarda sık sık tıkanmalar vuku bulmuş ve ileri hareket tahitaa uğramıştı. Bu yüzden sabahleyin erkence hareket etmemize rağmen 150 kilometre tutan bir günlük yürüyüş mesafesini 16 saatte alabilmiş ve kol nihayeti ancak saat 24 de Kum nehri civarındaki ilk konak yerine varabilmışti. Motörlü bir yürüyüş kolunun sevk ve idaretilme şoförlerimiz kadar küçük ve büyük birlik kumandanlarının da acemilikleri göze çarpıyor, yürüyüş disiplini ve düzeni hakkında verilen emirlerin kifayetsizliği nisbetinde tatbikattaki aksaklıklar da gözden kaçmıyor ve bu yüzden intizam-sızlık ve inzibatsızlık meydana geliyordu.

Hareketimizin birinci günü akşamı Kum nehri vâdisinde konaklamaya geçilmişti. Alayın lâğvından beri halâ düzelmemiş olan asap bozukluğu yüzünden generale ve karargâhına karşı kırgınlığım devam ediyordu. Bu yüzden konma yerindeki tugayın konforlu çadırlarına sokulmamış ve onlardan takriben 100 metre uzakta emir subayım ve mülhak subayım ile birlikte üçümüz yanımızda taşıdığımız Amerikanî portatif çadırlarımızı birleştirerek onun altında barınmaya çalışmışık. Vadi çok soğuktu. Hareketimizden bir gün evvel Amerikalılar tarafından verilen kışık kuşüvü uyku tulumlarını kullanmanın tam zamanı ise de gerillâcıların faaliyet subhasında bulunuşumuz yüzünden emniyet mülâhazası ile faydalanamamışık. Amerikan ordusunda seferi yatak olarak kullanılan yazlık ve kışık tulumlar yalnız başın yüz kısmı dışarıda kalmak üzere kollar dahil vücut tamamen tulumun içine girmekte ve içeriden göğüs kısmındaki fermuarla kapatılmaktadır. Kışın ayrıca rutubetten korunmak

için kaotuktan mamûl şişirilen yatak üzerine konulan bu tulumlar içinde çok rahat yatılmakta ve üstünmemektedir. Bu kaotuk yataktan icabında sulardan geçmek için de faydalanılabilmektedir. Ancak bu yatakların cephede ve gerillâcıların ıcrayî faaliyet ettikleri cephe gerisindeki sahalarda kullanılması emniyet bakımından çok mahzurdur. Zira uygu halinde ve birdenbire bir baskın karşısında içinden kolay kolay ve çabukça çıkılamamaktadır.

Hareketimizin ikinci günü ÇONÇON'a ve üçüncü günü saat 15 te Seoul'e muvasalat eden motörlü birliklere Seoul hava meydanı yakınında konak bölgesi gösterilmiş ve birlikler burada çadırı orlogâba geçmişlerdi.

Seoul'de Amerikan sekizinci ordu kumandanını ziyaret ve vazife alışımız.

Amerikan sekizinci ordu kumandanı Orgeneral Walker'in karargâhı Seolde bulunduğundan saat 16 da ordu kumandanını makamında ziyaret etmek ve gereken emri almak üzere General Yazıcı kurmaylarıyla birlikte giderlerken benim de bulunmamı emretmiş ve beraber gitmiştik. Ordu karargâhına gittiğimizde ordu kumandanının o anda orada bulunmamasından ordunun kurmay başkanı bizi makamlarında kabul etmişlerdi. Tümgeneral rütbesinde olan kurmay başkanı ilk söz olarak birliğimizin şimdiye kadar bir muharebeye girip girmediğini General Yazıcıdan sormuş ve Yazıcı İstiklâl savaşından sonra Türk ordusunun muharebeye girmediğini ancak verilecek muharebe görevine hazır olduğumuzu söylemişti. Buna karşılık kurmay başkanı; sizin tarihinizi size yakın derecede biliyorum ve Türk ordusunun cidden muharip bir ordu olduğunu tarihlerinizde okuyorum. Bununla beraber muharebe görevi ahmadan ona hazırlık olmak ve bir egzersiz yapmak üzere size gerillâcılarla savaş vazifesini vermeyi düşünüyorum. Zira ordunun ileri hareketinde dağlarda ve ormanlarda sığınıp kalan düşman kuvvetleri ordunun gerisinde yaptıkları baltalama hareketleriyle ıkmal işlerimizi sekteye uğratmakta yer yer yol kapamaları yapmakta, köprüleri tahrip etmekte ve nakliyat birliklerine baskınlar yapmaktadırlar. Bunların en çok faaliyette bulundukları Kaesong, Tosan ve Changdan havâlisidir. Şimdi bu bölgede gerillâcılarla savaşa memur edilen 25. Amerikan tümeni cepheye yavaşlamak emrini almıştır. Siz Cotan bölgesine hareket ederek 25. tünenden bu vazifeyi teslim alacaksınız diye emir vermişlerdi.

Ordu karargâhından Seoul tayyare meydanındaki ordugâh bölgesine avdet edince ertesi gün için hareket emirleri geceden verilmiş ve hazırlıklar yapılmıştı. Trenle gelecek olan piyade taburlarından hiç birisi henüz gelmemiş ve onların da Çotan'a gelmeleri için gereken tertibat alınmış ve emirler verilmişti.

Han nehri vâdisinde bulunan Seoul tayyare meydanında bu gece âdeta dondurucu bir soğuk vardı. Taygudan hareket ettiğimiz gündüdenberi buraya kadar her konak yerinde arkadaşlarımızla birlikte üçlü portatif çadır kurarak gecelerimizi geçirmiştik. Bu gece de aynı şekilde çadırlarımızı kurmuştuk. Çadır önünde hizmet erlerimizin yaktıkları mukava komanya kutularının ateşi karşısında ısınırken bir arabık General Yazıcı yanımıza gelerek bugün havanın çok soğuk olduğunu ve kendisi için hazırlanmış olan kaloriferli ambulans arabasında beraber yatmamızı ısrarla rica etmiş ve ben de kendisini kırmayarak bu geceyi birlikte ambulans arabasında geçirmiştik.

Komünist gerillâcılarla savaş vazifesine başlıyoruz.

13 Kasım 1950 sabahı Seoulden hareketle bir günlük yürüyüş mesafesinde bulunan Changdan şehrine muvasalât edilmiş ve mezkûr bölgede bulunan 23. Amerikan tümeni emrine girilerek bu tümenin 24. alayından Çotan bölgesinin emniyet görevi teslim alınmıştı. Bizden evvel 10 gündüdenberi buralarda hali faaliyette bulunan 24. alayın içineki taburunun verdiği malûmata göre Çotan ve civarında 10,000 kişilik gerillâcı bulunduğunu ve bunların sık sık baskınlar yaparak köprüleri tahrip ve yolları tıkamaya tevessül ettiklerini bildirmişlerdi. Bu tabur kumandanının anlattıklarına göre dört aydanberi Korede bulunan 850 mevcutlu taburunun bu müddet içindeki zayıflarının 1400 kişi olduğunu ve bu hesaba göre bu tabur iki defa dolup boşaldığını söylemişti. Amerikan tabur kumandanı ve subaylarının dört aylık harp tecrübelerini ve bilhassa gerillâcıların kullandıkları çeşitli muharebe hilelerini subay ve assubay arkadaşlarımıza konferanslar vererek anlatmışlar ve 14 Kasım günü gerillâcılara karşı bir mevkiye nasıl savunma tertibi alınması lâzım geldiğini kendi savunma mevzilerini örnek olarak gezilip göstermişlerdi.

Changdanda ilk geceyi bu Amerikan taburu ile birlikte geçirmiştik. Gecenin sabaha kadar çok sükûnet içinde geçmesinden mütehassis olan Amerikan tabur kumandanı askerlerimizin çok pişkin

ve cesur çocuklar olduğunu söylemiş ve zira ekseri birliklerin tanımadıkları bir yerde ilk geceyi çok heyecanlı olarak lüzumsuz ateş etmelerle geçirdikleri halde bizden bu gece içinde tek bir tüfek patlamayışından birliğimizin yetişmiş bir kıta olduğu intibasını yarattığını ifade etmişti.

14 Kasım günü öğleden evvel birinci tabur trenle Changdana gelmiş ve Amerikan taburu da öğleden sonra ayrılmıştı. Geride kalan ikinci ve üçüncü taburlarda ayrı ayrı katarlarla akşama doğru Changdana muvasalat etmişlerdi. Taburlardan ikinci taburdan başkasında bir vukuat ve zayıat yoktu. Yalnız ikinci tabur trenle geçerken Seoul istasyonunu geçtikten sonraki ilk istasyon civarında puslu kuran gerillâcıların baskınına maruz kalmış ve yapılan ateşten bir erimiz şehit olmuş ve iki erimiz yaralanmışlardı.

Bu gece hararet derecesi sıfırın altında sekiz dereceyi bulmuş ve sabahleyin verilen teknik haberinde bütün tugaydan 24 adet motörlü vasıtanın donmadan mütevellit silindirlerinin çatladığı haberi verilmişti. Şoförlerimizin acemilikleri ve motor eğitimi ile araç bakımı hakkında kâfi bilgiye sahip olmayışları yüzünden vasıtaların suları akşamdan boşaltılmamış veya antifirizleri konmamış olduğundan ilk hamlede jip ve CMS lerden 24 araç elden çıkarılmıştı.

Dünden itibaren şehirde dolastırılan devriyeler ve yolların kavuşak yerlerine konulan nöbetçiler şüphelendikleri şahısları yakalayarak tugay karargâhına göndermekte idiler. Tugayın askeri polisleri tarafından yapılan araştırmalarda birçok sebze yüklü arabaların altında ve erzak yüklü hayvanların semetlerinde ve çuvalların içinde silâh, cephane ve bomba gibi mühimmat bulunmuş ve yapılan soruşturmada bunların o civardaki komünist gerillâcılara götürüldükleri anlaşılmıştı. Bu silâh ve mühimmatı taşıyanlar daha ziyade çok yaşlı erkelerle genç ve güzel kadınlardı. Bulunan silâhlar müsadere edilmiş ve komünistlere yardım eden bu şahıslar geriye esir kamplarına sevk edilmişlerdi.

Taburlar müstakillen uzak mesafelere gerillâcılarla savaşa gönderiliyorlar.

Bugün General Yazıcı kurmaylarıyla birlikte karargâhı Seulün 60 km. kuzey batısında Kaesong'da bulunan Amerikan 25. tümen kumandanını ziyaret ederek yeni vazife almış ve akşama avdet etmişlerdi. 13 Kasım sabahı 25. tümen kumandanı Tümgeneral Kean

ilâci ziyaret maksadiyle Çolan'da bulunan tugay karargâhına geldikleri zaman tugay karargâh bölüğü tarafından karşılanmış ve Amerikalı General hayatımda ilk defa emrimde Türk birliği olarak muharebe edeceğimden çok memnunum demişti.

Tümenden alınan yeni vazifeye göre tugaydan taburlara ayrı ayrı vazifeler verilmiş olduğunu tabur kumandanlarından öğrenmiştim. 15 Kasım sabahı ikinci tabur kumandanı binbaşı Mukiat Uluñlü ile üçüncü tabur kumandanı binbaşı Lütfü Bilgin birlikte yanıma gelerek Generalden aldıkları emre göre üçüncü taburun Chongdong'a 90 kilometre mesafede ve kuzeyde KOKSAN bölgesine ve ikinci taburun da Chongdonga 60 kilometre mesafede ve doğu kuzeyde bulunan SONGSANGSAM bölgesine giderek genişliği 25 ve derinliği 30 km. olan bu bölgedeki gerillâcılarla savaşmak vazifesini aldıklarını söylemişlerdi. Her iki tabur kumandanı bu kadar uzak mesafede tugayla muhabere, irtibat ve ikmal işlerini nasıl yapacaklarını ve icabında nereden yardım görecekları üzerinde endişeye düşmüş ve benden yardım istemişlerdi.

Taburlara yakinen yardım edebilmek için mecburen kendi isteğimle vazife alıyorum ve Dora gurubu ile hareket ediyorum.

Verilen bu emirden haberim olmadığı için mezkûr tabur kumandanlarının müşküllerini hal etmek ve kendilerine yardım etmek üzere ikisini de yanıma alarak General Yazıcının huzuruna çıkarmıştım. Generale taburların bu kadar uzak mesafelerde irtibat, ikmal ve muhabere işlerinde maruz kalacakları müşkülleri etraflıca izah ettikten sonra bîlhassa gerillâcılarla girişecekleri savaşta sıkıntılı bir duruma düştükleri takdirde onları himaye edecek yakınlarında bir birliğin bulunmaması yüzünden kendi mukadderatlarıyla baş başa bırakılmak gibi kötü bir duruma düşeceklerini açıklamış ve bunu önlemek için tugayın geri kalan aksamiyle birlikte tugay muharebe idare yerinin de bu iki taburun ortası gerisine yanıştırılmasının uygun olacağını teklif etmiştim. Bu teklifim bidayette general tarafından müsbet karşılanmış ve bu mevzuda etraflıca durumu incelemek ve bir karara varmak için kurmay başkanı yarbay Selâhattin Tokay'ı çağırtmıştı. Yapılan uzun münakaşada kurmay başkanının ileri sürdüğü hususlardan bîlhassa şimdiki tugay muharebe idare yerinin ana ikmal yolu üzerinde bulunması ve buradan uzaklaşıldığı takdirde bütün tugayın ikmal işlerinin sekteye uğrayacağı tezi general tarafından kabul

edilmiş ve tugay muharebe idare yerinin ileri yanaştırılması hakkındaki teklifim kabul edilmemişti. Bundan sonra hemen aldıkları vazifeye hareket etmeleri emrini alan tabur kumandanları generalin huzurundan ayrılırken müşküllerinin hiç birisinin hal edilmemesinden duydukları üzüntü içinde mânâlı mânâlı yüzüne bakarlarken bu bakışlarıyla bana sanki siz de bir şey yapamadınız demişlerdi. Tabur kumandanı arkadaşların ayrıldıktan sonra generalle bu mevzu üzerindeki konuşmalarınız devam etmiş ve ben bu taburları desteklemek için bir kuvvetin taburların yakınına yanaştırılmasına yiddetle lüzum olduğu üzerinde ısrar etmiş ve şayet alay lâğv edilmemiş olsaydı ben alay kumandanı olarak bu taburları yalnız bırakmazdım demiştim. Changdan da yarıbay Poyrazoğlu kumandasında 300 kişilik bir talimgâh olduğu ve bu birlikle taburların himaye edilmesi imkân dahilinde bulunduğu halde general buna da muvafakat etmemişti. Taburların himayesiz olarak bu kadar uzak mesafelere gönderilmesine bir türlü vicdanım razı olmadığı içindirki son olarak generale şu teklifte bulunmuştum. Ben genelkurmay başkanlığından gelecek emre intizaren zatı âlinize muavinlik yapmayacağımı ve tugayda bir er gibi çabıcağımı arz etmiştim. Amma şimdi bu taburların himayesi için yaptığım bütün teklifler müsbet karşılanmayınca son olarak bana piyade olarak kullanılmak üzere havan ve istihkâm bölükleri ile bir batarya topçu vererek benim kumandanda taburların yakınına yanaştırılmasına müsaadelerinizi rica ediyorum demiştim. Bu teklifim general tarafından çok memnuniyetle karşılanmış ve yerinden kalkarak boynuma sarılıp, Allah senden razı olsun demişti. General istediğim bir batarya yerine topçu taburunu olduğu gibi emrime vermiş ve havan bölüğü ile istihkâm bölüğünden başka bir yarım kesif takımı ve bir de muhabere takımını emrime terfik etmişti.

Karışık birliklerden meydana gelmiş olan bu muharebe gurubunun adına *Dora gurubu* adı verilmiş ve harekete hazırlanmaya başlanmıştı.

İkinci tabur 15 Kasım günü öğleden sonra ve üçüncü tabur 16 Kasım sabahı harekete geçirilmiş ve nakil vasıtası temininin zorluğu karşısında emrime verilen Dora muharebe gurubu ancak 17 Kasım sabahı hareket edebilmişti.

Bu muharebe gurubu ile saat 11.30 da KUIIUVARİ bölgesine varduktan sonra burada gereken emniyet tertipleri alınmış ve birlikler tabakimata başlarlarken ben de motörlü yarım kesif takımını alarak ikinci tabur bölgesine yanaşmışım. Hareket halinde rastla-

duğın bu tabur çok sık ormanlık olan geniş bir araziye dağılmış sırtlarında ağır teçhizatlarla dağlarda ormanların içini taradıklarını görmüştüm. Erler ve subaylar bu çetin arazide çok yorgun bir durumda idiler. Taburun bu hareketine müdahale etmek mecburiyetinde kalarak taburu durdurup o civarda gösterdiğim müsait bir arazide konmaya geçmelerini emretmiş ve bu konma bölgesinden dört istikamete çıkarılacak hafif teçhizatlı ve birer takım kuvvetindeki keşif kollarıyla gerillâcıların bulundukları yerlerin keşfini ve temas hasıl olunca toplu bir halde bulunan taburdan yeteri kadar bir kuvvetle taarruz edilerek tenkillerini emrederek yanlarından ayrılmış ve üçüncü tabur istikametine ilerlemiştim.

Üçüncü taburun bulunduğu Koksan istikametine doğru ilerlerken büyükçe ve geçit vermeyen bir suyun köprüsü başına geldiğimiz zaman bu köprüünün komünist gerillâcılar tarafından tahrip edildiğini ve üzerinden geçilmez bir halde olduğunu görmüştük. Müstacelen tamiri imkânlarını aramak ve vasıtaların geçebileceği bir geçit yerini tetkik etmek için arabalarımızdan inerek köprü başına yaklaştığımız sırada köprüye hâkim ve çok sık ağaçlarla örtülü olan bir tepeden ateşe maruz kalmıştık. Üstegmen Kâmil Doğan kumandasındaki keşif yarım takımı ile orman içinde görünmeyen ve ne olduğu belli olmayan bu düşmana taarruza başlanmış ve gerillâcılar birkaç mermi attıktan sonra ateşlerini keserek orman içinde kaybolmuşlardı. Akşam yaklaşıyor ve ortalık kararıyordu. Biz köprüye doğru ilerlerken bu tepenin gerisinde bulunan büyükçe bir köyün yakınında ve yol üzerinde rastladığımız yaşlı iki kişi ellerini yukarı kaldırarak bağıra bağıra âdeta bizi selâmlar gibi hareketlerinin tepedekilerle aralarında kararlaştırılmış bir işaret olduğunu ateşe maruz kaldıktan sonra anlamıştık. Bize karşı açılan bu ateş üzerine gerimizde kalan köydekilerin gerimizi kesmeleri tehlikesine maruz kalmamak için sür'atle geriye gitmekten başka çare kalmamış ve hemen vasıtalara atlayarak geldiğimiz istikamette geriye dönmüştük. İkinci taburun yanına geldiğimiz zaman bu durumdan tabur kumandanını haberdar ederek ertesi günü bu köydeki gerillâcılara karşı kuvvetli bir keşifle harekete geçmelerini emretmiş ve ayrıca üçüncü tabur kumandanını da telsizle ikaz ve ikinci taburla işbirliği yapmalarını bildirmiştim.

18 Kasım günü ikinci tabur bu bölgede gerillâcılarla temasa belerek yapılan taarruzda düşmana 25 ölü ve bir hayli yaralı zayılat verdirdikten başka 45 kişiyi de yaklayarak gurbumuza sevk etmişti.

İkinci ve üçüncü taburlar devamlı keşif ve hareketleriyle bölgelerini gerillâcılardan temizlemiş ve yakalanamayanlar daha kuzeye uzaklaşmışlardı.

Bu hareketler esnasında Dora gurubu iki taburun gerisini emniyette bulundurmuş ve kendilerine destek olarak irtibat, muhabere ve ikmal işlerini sağlamıştı. Ayrıca Dora muharebe gurubuna güney Koreli olduklarını söyleyen yerli halk tarafından müracaatlar yapılarak gerillâcılardan 50 : 100 kişilik gruplar halinde geceleri köylerine geldiklerini, pirine vesair gibi yiyeceklerini zorla alıp savuşturarak haber vermekte idiler. Hatta bir defasında sığındıkları yerleri bittiklerini söyleyerek baskın yapılmasını teklif etmişlerdi. Bunun da bir komünist hilesi olduğunu ve bizi bir tuzağa düşürmek kasdiyle yaptığını tahmin ederek kılavuzları bize haber verenlerden olmak üzere topçunun himayesinde havan ve istihkâm bölüklerinden mürekkep bir kuvvetle havan bölük kumandanı yüzbaşı Nail Noyanlı'nın kumandasında gönderilen müfreze sabahdan akşama kadar yaptığı aramada izlerine tesadüf edemeyerek geri dönmüşlerdi.

Kuzey Kore komünistlerinin güneye doğru yaptıkları ilk saldırılarında köylerini terk ederek muhacir olan güneyli halk tekrar köyleri düşmandan istirdat edildikten sonra yerlerine döndükleri zaman bir çok evlerin yıkıldığını görmüşler ve nerede barınabilecek bir çatı altı bulmuşlarsa oraya sığınmışlardı. Öyle ki bir köyde görülen Koreliler dahi birbirini tanıyamamakta, kimin güneyli ve kimin kuzeyli komünist olduğunu kendileri de tefrik edememekte idiler. Gündüzleri köylerinde görülen ve mazlûm muhacir süsünü vererek merhamet celp edenler geceleri silâhlarını alıp zayıf buldukları yerlere taarruz ve baskınlar yapmakta idiler. Bu bakımdan güneyli masum halkı kuzeyli komünistlerden tefrik etmek haylice müşkilât arz ediyordu. Son çare olarak güneyli ve kuzeyli diye tefrika tâbi tutmadan hepsini yakalamak, mukavemet edenleri komünist kabul ederek imha etmek emrini alan taburlar bu suretle hareket etmek mecburiyetinde kalmışlardı. Bu suretle bu iki tabur kendi bölgelerinde ciddi bir mukavemete uğramadan temizleme harekâtına devam ederek yakaladıkları bir hayli şüpheli şahısları hergün motörlü araçlarla geriye esir kamplarına sevk etmişler ve bu arada mukavemet eden komünistleri de mahallinde imha ederek vazifelerini bihakkin yapmışlardı.

Birinci taburun muhafazasına tevdi edilmiş olan Kaesong-Seoul yolu üzerinde İmjın nehri üstüne kurulmuş olan tombaz köp-

rünün tahribi için gerillâcılarının bir defaya mahsus olmak üzere yaptıkları baskın teşebbüsü ana yol üzerinde bulunan ve bu köprü-nün muhafaza mes'uliyetini üzerine alan ikinci bölüğün çok iyi tertiplenmiş olması ve daima uyanık ve hazır bulunuşu yüzünden baskın akamete uğratılmış ve bölüğün yaptığı mukabil hareketie komünist gerillâcılar tard edilmişlerdi. Bu suretle Türk tugayı 15 : 19 Kasım 1950 günlerindeki faaliyetile 25. tümenin geri bölgesini emniyetle bulundurmuş ve mezkûr tümen de Piyangyong'un 50 km. gelerek yapılan taarruzda düşmana 25 ölü ve bir hayli yaralı zayıat düzeyinde Sunchon bölgesinde toplanmıştı. Bu sırada I, IX ve X. Amerikan kolorduları ile 2. Güney Kore kolordusundan mürekkep olan 8. Amerikan ordusu genel bir taarruza hazırlanıyordu.

Gerillâ savaşına son vererek cepheye hareket için toplanma bölgesinde toplama.

19 Kasım günü akşamı tugaydan verilen bir telsiz emrinde Türk Silâhlı Kuvvetlerinin cephe gerisine yanaşması emri alındığı ve taburların gerillâ savaşına son vererek Changdan, Kaesong, Kumşon bölgelerinde toplanacakları bildirilmekte idi. Geceden verdiğim emre göre birinci tabur Changdanda, ikinci tabur Kaesongda ve üçüncü tabur da Kaesong-Tosan ve Kaesong-Piyangyong yollarının birleştiği Kumşon mevkiinde toplanmak üzere taburlar 20 Kasım sabahı harekete geçmişlerdi. Dora muharebe gurubu da aynı gün hareket ederek akşama doğru Changdan'a muvasalât etmişti.

Toplanma bölgelerine doğru yine emniyet tertibatıyla ilerleyen taburlardan yalnız üçüncü taburun öncü bölüğü geceleyin gerillâcıların baskın tarzında ateşine maruz kalmış ve iki hafif yaralıdan başka bir zayıatları olmamıştı.

20 Kasım akşamı Changdan'a muvasalât ettiğim zaman General Yazıcı Türk tugayının yeni intikal edeceği KUNURI bölgesini görmek ve emrine gireceğimiz dokuzuncu kolordu kumandanı ile temas etmek üzere 21 Kasım sabahı hareket edeceğini söyleyerek benim tugay birliklerini Kunuri bölgesine sevk etmemi emretmişlerdi. Bu arada Kaesongda bulunan Amerikan 25. tümeninden yarın 200 kamyon verilmek suretiyle vasıta yardımı yapılacağını malûmaten bildirmişlerdi.

21 Kasım sabahı birliklerin hareketlerini düzenlemek ve gereken emirleri vermek üzere teşebbüse geçtiğim zaman tugay karar-gâhından kurmay başkanının, harekât ve eğitim şube müdürünün,

personel şube müdürünün ve hülâsa bütün karargâhın hepsinin genelde birlikte gitmiş olduklarını ve yalnız ikmal şube müdürünün bırakıldığını ve harekât şubesinde yardımcı yüzbaşı Sacit Gürün'ün 25. Amerikan tümeninden verilecek vasıtaları almak üzere Kaesonga gittiğini öğrenmiştim.

25. Amerikan tümeninden verileceği vad edilen 200 kamyonla bütün tugay birliklerinin 22 Kasım günü hareketleri düzenlenmiş ve vasıta taksimiyle birlikte birliklerin yürüyüş sırası ve hareket saatlerini bildiren bir emir yayımlanmıştı.

21 Kasım günü saat 22 de 25. tümen komandanı yanında bulunan Türk irtibat subayı hava yüzbaşı Erdemli Kaesongdan Chongdan'a gelerek 22 Kasım sabahı topçu taburunun erkence hareket edip Kunuride 25. Amerikan tümeni emrine girmesi hakkındaki tümen komandanının emrini tebliğ ederken tümenden verileceği vaad edilen 200 kamyon yerine ancak 134 kamyon verilebileceğini de söylemişti. Bu suretle vasıta taksimi hakkındaki emrimde değişiklik yaparak yeni bir emirle durumu birliklere bildirmiştim.

Topçu taburunun motörlü olması ve başkaca vasıta yardımına ihtiyacı bulunmamasından bu tabura tümen emri geçmeden tebliğ edilmiş ve hareket hazırlığına başlamışlardı. Gece saat 24 olduğu halde tümenden bir tek vasıta dahi gelmemiş ve mütemadiyen takip etmemize rağmen müsbet bir cevap alamadığından tugayın 22 Kasım günü cepheye hareketi şüpheye düşmüştü.

22 Kasım günü saat altıda topçu taburu hareket ettirilmiş ve bu saate kadar tümenden yine vasıta gelmemişti. Bu tümende vasıta işini şahsen takip etmekte olan yüzbaşı Sacit Gürün bugün ancak saat on birde Chongdan'a gelmiş ve tümenden sekiz kamyonun başka vasıta yardımı yapılamayacağını, bu kamyonların da 23 Kasım sabahı emrimize gireceğini söylemiş ve kendi vasıtalarımızdan faydalanarak tugayın sür'atle Kunuri bölgesine intikal ettirilmesi hakkındaki tümen komandanının emrini tebliğ etmişti. Tugayda mevcut bîfûmum nakil araçları ancak bir piyade taburunun nakline kâfi gelebileceğinden diğer birliklerin nakli için civardaki birliklerden vasıta yardım istemek mecburiyetinde kalmıştım. Bu maksatla 22 Kasım günü daha evvel bölgemizi teslim almaya gelmiş olan ve karargâhıyla Kaesongda bulunan 28. İngiliz tugay komandanını ziyaret ederek yardım talebinle bulunmuş isem de maalesef bu tugaydan da bir yardım görememiştim.

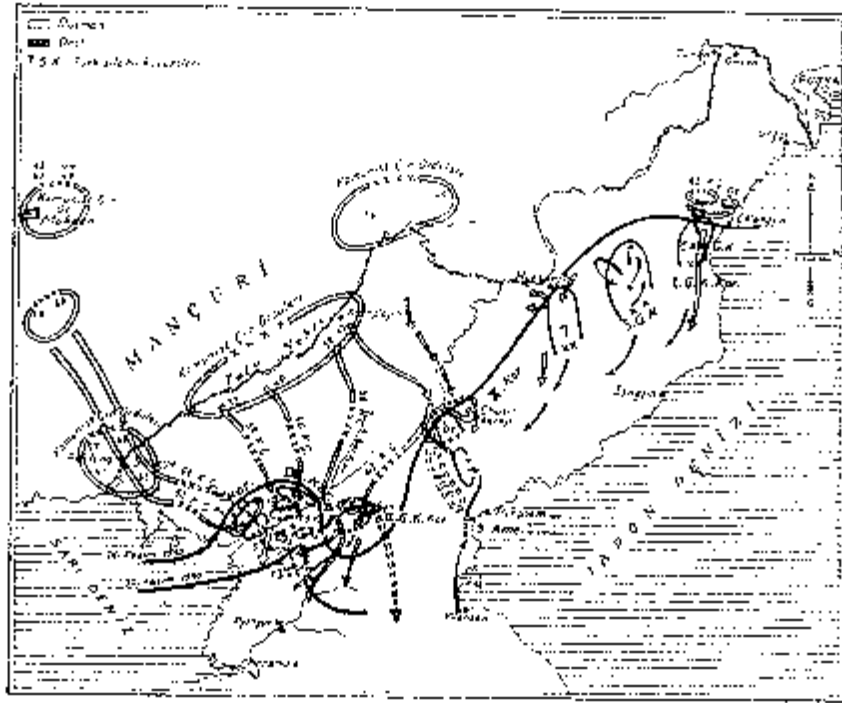
Durumun sıkışık oluşu ve bütün tugayın cephede başlayacak olan genel taarruz günü olarak seçilen 24 Kasım gününden evvel Kunuride toplanmış bulunması gerektiği cihetle bu emri yerine getirebilmek beni yokluklar içinde çare aramaya mecbur etmiş ve maalesef kendi yağımızla kavrulmaktan başka hiç bir çare kalmamıştı.

Bulunduğumuz Chongdan ve Kaesong bölgesinden intikal edeceğimiz Kunuriye kadar olan mesafe 300 kilometre idi. Daha evvel vasıta verilemeyeceği söylenmiş olsaydı tugayın elindeki vasıtalarla faydalanılarak birlikler peyderpey sevk edilerek emredilen günde Kunuriye intikal etmek imkânı hasıl olurdu. Amma bugünkü durumda ve bu şartlar altında buna imkân kalmamıştı. Şimdi yapılacak iş evvel emirle en lüzumlu ve muharip birlikleri birinci plânda önden göndermek hiç olmazsa tugayın üçte ikisiyle emredilen günde Kunuride bulunmaktan başka çare kalmamıştı. Bu maksatla bütün tugaydan toplattığım vasıtalarla birlikte 25. tümeninden gönderilen sekiz kamyonu piyade birliklerinden yalnız birinci taburu bindirmiş ve motorlu olan uçaksavar, havan, istihkâm ve muhabere bölükleri ve tugay sıhhiye bölüğü ile ordnat bölüğü ve tugay karargâh bölüğü-nü ilk parti olarak sevk etmiştim. Kaesongdaki ikinci tabur ve Kumsondaki üçüncü taburla Chongdanda bulunan talimgâh yerlerinde bırakılmış ve benim ileriden çevireceğim vasıtalarla bu birliklerin sevk ve idaresi talimgâh kumandanı yarbay Natık Poyrazoğlu'na bırakılmıştı.

Geri bölgeden cepheye doğru ardı arkası kesilmeyen mahşeri bir vasıta akını Kaesong - Piyonksan - Namsungu - Simnak - Sarmuy - Piyangyan - Sunsan - Kunuri yolunu tamamen kaplamış, yol kavşaklarında bulunan Amerikalı askeri polisler sık sık tıkanmakta olan yolları trafiğe serbest bulundurmak için azami faaliyet sarfetmişlerdi. Bununla beraber bilhassa 23/24 Kasım gecesi sabaha kadar devam eden yolculukta Türk vasıtaları arasına Birleşmiş Milletlerden muhtelif birliklere ait vasıtalar da girmiş ve kendi vasıtalarımızdan bazıları önlerinde giden yabancı birliklere ait vasıtaları yanlışlıkla Türk birliğinden zannederek takip ederlerken onların başka istikametlere sapması yüzünden yollarını kaybetmişlerdi. Bu birliklerin atamıp bulunması ve geri çevrilmesi ve yolların çok sık tıkanmasından başka bu gece iki defa gerillâcıların geçtiğimiz yola hâkim tepelerden yürüyüş kolu üzerine baskın tarzında ateş açmaları ve bunları def etmek için yapılan mukabil hareket ve mecburi

24 Kasım 1950 de başlayan Birleşmiş Milletler umumî taarruzu ve Komünist Çin ordularının mukabil taarruzu karşısında geri çekilme muharebelerini gösterir, 24-30 Kasım 1950

Kroki - 2

İkinci defa çevrilmisti.

duraklamalar gibi sebeplerle 300 kilometrelik yol ancak 16 saatte alınabilmişti.

Kunuriye muvasalatı müteakip vasıtalar hiç bekletilmeden geri çevrilmiş ve her türlü çareye başvurulmasına rağmen tugay yalnız üçüncü taburla talimgâh eksik olmak üzere 24 Kasım günü saat 22 de Kunuri bölgesine intikal edebilmişti. İkinci defa geri çevrilen vasıtalar geride kalan birliklerin nakline tahsis edilmiş ve bu müşkülâtlar yüzünden üçüncü taburla talimgâh 26 Kasım günü akşama doğru Kunurideki toplanma bölgesine varabilmişlerdi (Kroki 3).

VIII. BÖLÜM

TÜRK TUGAYI KUNURI BÖLGESİNDE DOKUZUNCU KOLORDU İHTİYATI GÖREVI İLE VAZİFELENDİRİLİYOR

Türk tugayı emredilen vakitte bütün mevcudu ile Kunuride toplanamamış olmasına rağmen 24 Kasım sabahından itibaren dokuzuncu kolordunun ihtiyatı olarak vazifelenendirilmişti. Yalnız topçu taburumuz 24 Kasım günü sabahından itibaren başlayan genel taarruzda takviye topçusu olarak vazife almış ve ilk defa olarak bugün Kore dağlarına ve komünistler üzerine alev saçan mermilerini yağdırmaya başlamıştı.

General Yazıcı karargâhile birlikte daha evvel Kunuri bölgesine getirmiş olduğu tugayın motörlü kesif takımı ile 23 Kasım günü dokuzuncu kolordu birliklerinin bölgelerine giden yolları keşfettirmiş ve alınacak muhtemel ihtiyat görevine karşı gereken ilk hazırlıkların yapılmış olduğunu öğrenmiştim. Yapılmayan bir şey varsa o da toplanma bölgesine gelen her birlik bir yere konmuş ve diğer birliklerden haberdar edilmemiş ve genel olarak bir emniyet tertibatı alınmamıştı. Birliklerin hepsi uzunca bir vadinin tabanına yerleştirilmiş ve bu vadiye hâkim sırtların bazı kısımlarında Amerikan emniyet kıtaçıkları var diye tugayca bir emniyet tertibatı alınmadığını bu sırtları dolaşırken anlamıştım.

Alayın lâğvındanberi devam eden üzüntüm işlerin yolunda gitmemesinden büsbütün artmış ve bu yüzden General Yazıcıya küskün bir halde kendimi adeta berkesten tecrit etmek mecburiyetini duymuştum. Nitekim bu gece generalin ısrarına rağmen kendisinin yattığı kamyonu gitmeyerek uzakdaki sırtların birisinin yanacında hizmet erime kazdırdığına bir metre derinliğindeki çukurun üzerine örttüğüm portatif çadırın altına geceyi sabaha kadar titreyerek geçirmiştım. Sabahleyin gün doğmadan çukurundan çıkıp birliklerin içinde bulundukları vadiye hâkim sırtların yüksek noktalarında dolaşırken bir Amerikan birliğinin iki mangadan ibaret olan

emniyet kıtasına rastlamıştım. Gizlemedikleri çadırları uzaktan dikkatini çekmiş ve sabahın erken saatlerinde yanlarına yanaştığım zaman şöyle bir manzara ile karşılaşmıştım. Erlerin bir kısmı çadırın içinde ve bir kısmı da dışında uyku tutumlarına girmiş horul horul uyuyorlardı. Çadırın dışında çattıkları ve bir kısmını yere bıraktıkları silâhların başında bir tek nâbetçileri dahi yoktu. Erlerin bir çoğu fişeklerini bellerinden çıkarmış ve el bombalarını dahi fişeklikleriyle birlikte silâh çantasının yanına bırakmışlardı. O anda benim yerimde elinde silâhı dahi bulunmayan bir tek gerillâci olsaydı bu Amerikan emniyet kıtasını kendi bombalarıyla imha etmesi işten bile değildi.

Tepede bu Amerikan kıtasının başında ayakta dururken bir bunların haline bir de vadi içinde tam emniyet altında imişler gibi çadırlarında rahat rahat uyuyan Türk birliklerinin haline bakıyor ve kendilerini dahi emniyette bulunduramayan bu Amerikan kıtasına koskoca bir Türk tugayının nasıl betbağladığını esefle müşahade ediyordum.

Uyku halinde bulunanların birdenbire uyandırılmasının umulmayan hâdiselere sebebiyet verebileceğini eskiden basımdan geçmiş tecrübelerime istinaden bunların hepsini birden uyandırmaya cesaret edemedim ve yalnız birisini yavaşça dürterek H. . ey: Joni Joni diyerek seslenmiştim. Amerikalı bu er gözünü açtıktan sonra yarım dakika kadar kımıldamadan dikkatle yüzüme baktıktan ve kendine geldikten sonra İngilizce Türk birliğinin alay kumandanı olduğumu söyleyerek kendini tanıtmış ve arkadaşlarını uyandırmasını işaret ettikten sonra yanından ayrılarak tepeden aşağı âdeta koşarcasına uzaklaşmış ve doğrudan General Yazcının yanına gitmiştim. Bu feci durumu generale anlatarak ne derecede emniyette bulunduğumuz izah etmiş ve karargâhın harekete getirilmesini rica etmiştim.

Birleşmiş Milletler ordusu genel taarruza başlıyor.

24 Kasım 1950 günü sabahın erken saatlerinde bütün cepheye genel taarruz başlamış ve Birleşmiş Milletler ordusu yirmi gündenbergi hazırlığını ikmal ederek muvakkat savunma mevzilerinden çıkıp kuzeye doğru harekete geçmişlerdi. Bugün bulunduğumuz ihtiyat bölgesinde derinden duyulan top seslerinden başka bir şey görülüyordu. Yalnız Kunuri - Piyangyong ana ikmal yolu birderece ikmal vasıtalarının hummalı faaliyetleriyle meşgul bulunuyordu.

24 Kasım günü cephede genel durum şöyle idi. Birleşmiş Milletler ordusunun doğuda Çin hududuna pek yakın bulunan birlikleri bulundukları arazi kesiminde kalacaklar, merkez ve batı kesimindeki birlikleri ise hazırlanan taarruz plânına göre bir hafta içinde Mançurya hududu olan Yalo nehrine varacaklardı.

Birleşmiş Milletler genel kumandanlığının bugüne kadar yapmış olduğu istihbarat ve ajanlarından elde ettiği malûmata göre Çin orduları Ekim ayının onbeşindenberi Mançurya hududunda toplanmış ve bir kısmıyla Yalo nehrini geçerek Kuzey Kore topraklarına girmiş ve fakat bu orduların bilhassa Mançurya hududunu muhafaza bakımından sınır boyunca savunmaya geçtikleri ve Çin ordusunun Kore muharebelerine karışmak niyetinde olmadıkları şeklinde yanlış olarak kıymetlendirilmişti.

Komünist Çin orduları daha evvel niçin taarruz etmemişlerdi.

Bir aydanberi Kuzey Kore topraklarında bulunan Çin ordularının taarruza geçmeyip savunmada kalmalarının sebebi hikmetini çok sonra anlamıştık. Müteakip muharebelerimizde esir ve ölü olarak ele geçirdiğimiz Çin subayları üzerinde bulunan Çin ordular gurubu kumandanlığının emirlerinde yüksek sevk ve idare kumandanlarına şöyle bir tavsiyede bulunmuştu yazılmakta idi: (Savunma için yerleşmiş ve hazırlanmış düşmana taarruz etmek çok ziyatı ve muvaffakiyetsizliği mucip olur. Düşmanı savunma mevzilerinden çıkarıp ileri harekete mecbur ediniz ve onları hareket halinde yakalayıp mukabil taarruza yanlarını ve gerilerini kuşatarak imha ediniz.) tarzındaki genel direktifleri başlangıçta Çin genel kumandanlığı tarafından da aynen tatbik edilmiş ve kendi lehlerine müsbet neticeler meydana getirmişti. Nitekim kuzey Kore topraklarında yığınak yapmış olan Çin orduları adet itibariyle Birleşmiş Milletler ordusundan çok üstün olmalarına rağmen muvakkat savunma mevzilerinde bulunan Birleşmiş Milletler ordusuna taarruz etmemiş ve mukabil taarruz için her türlü hazırlığı yaparak Birleşmiş Milletler ordusunu savunma mevzilerinden çıkıp taarruza geçmeye mecbur edici siyasi ve askeri faaliyetlerini her geçen gün biraz daha arttırmışlardı.

Amerikan ikinci tümen muharebe idare yerini ziyaret ediyoruz.

Bugün ihtiyatta bulunduğumuz Kunuri bölgesine beş kilometre mesafede bulunan Amerikan 2. tümen muharebe idare yerine gide-

rek hem tümen kumandanını ziyaret ve hem de muharebe durumu hakkında gereken bilgiyi almak üzere General Yazıcı, ben ve karargâh kurmaylarıyla birlikte saat 13 te mezkûr muharebe idare yerine gittiğimizde emrinde bulunduğumuz IX. kolordu kumandanına tümen-den ayrılırken rastlamıştık. Şehidi ziyaretimizi anlatan Yazıcıya kolordu kumandanı memnuniyetini beyan ederek iltifatta bulunmuş ve bizi tümen kumandanıyla başbaşa bırakarak ayrılmıştı. 2. Tümen kumandanı Türk kumanda heyetini harekât ve haber alma çadırına alarak genel durumu haritaları üzerinde muharebenin cereyan tarzı hakkında izahat vermiş ve sabahlanberi hiç bir yerde mukavemete maruz kalmadan tümen birliklerinin ileri harekâta devam ettiklerini ve o anda en ileride bulunan birliklerin yerlerini göstererek işler çok iyi gidiyor diye bizi tesbir etmişti.

Tümen muharebe dare yeri cephaden 10 kilometre kadar geride bir dere içinde bulunuyordu. Büyük Amerikan tipi Boğman çadırları çok muhtazam olarak kurulmuş, her taraf temiz ve bütün karargâh personeli işlerinin başında ve ciddi bir faaliyet içinde bulunduğunu göze çarpıyordu.

Tümen kumandanı ile birlikte tümenin harekât bölgesindeki araziye harita üzerinde inceleyen çok çetin ve sarp dağları göstererek General Yazıcıya hitaben «sizin memleketinizin de dağlık olduğunu ve askerlerinizin böyle çetin dağlarda muharebe etmeyi sevdiğini duydum. Tugayınızla birlikte çalışırsak bu yalın dağları size vereceğim, benim askerlerim düzde muharebe etmeyi çok seviyorlar demisti. Dağda muharebe, muharebe şekillerinin en zoru olduğu malumdur. Yalın dağlara yerleşmiş düşmanı burarlardan söküp atmak için bu dağlara tımanmak, yolu izi olmayan bu çetin arazide sığın, cephane, yiyecek, su ikmallerini yapmak, hasta ve yaralıları geriye nakletmek bir hayli müşkülâtı mucip ve çok miktarda insan gücünü kullanmaya mütevakıftır. Bunun müşkülâtını tadın Amerikan birlikleri güneyden itibaren başlamış oldukları mukabil taarruzda dağlara uğramadan hep vâdileri takiben ileri harekâta devam etmişler ve bu hatalı hareketleriyle dağlarda sığınıp kalan onbinlerce komünist; ordunun gerisinde kalarak yaptıkları gerillâ savaşlarıyla ikmal işlerini ve geri teşkülleri bir hayli hırpalamışlardır. Dağlara uğramadan yalnız vâdilerden ilerlemenin acı akıbetlerini gördükten sonra dağları da temizleyerek ilerlemenin lüzumuna inanan tümen kumandanı şimdiden kendi tümeniyle birlikte çalıştığımız takdirde bize dağlarda muharebe vazifesi vereceğini açıklamıştır.

Cephede Amerikan dokuzuncu piyade alayını ziyaret ediyoruz.

Bu akşam General Yazıcı ile temasında tugayda şimdilik bana terettüp edecek bir vazife olmadığını, burada boş duracağımıza yarın için cephede muharebe eden bir Amerikan alayının yanına giderek onların muharebeyi nasıl sevk ve idare ettiklerini tetkik etmeme müsaade alınmasını rica etmiştim. General benim yalnız olarak gitmeme razı olmayarak birlikte gideriz diye cevaplandırmıştı.

Bugün muharebe durumunun pek müsait bir şekilde cereyan ettiğini ve bu durumda ihtiyatta bulunan tugayımıza terettüp edecek bir vazifenin çıkması ihtimali olmadığını ileri sürerek Amerikan ikinci tümen kumandanından cephede bulunan tümene mensup alaylarından birisinin muharebesini seyretmek üzere müsaade istenilmiş ve mezkûr tümen kumandanı 25 Kasım günü sabahı bu tümene mensup dokuzuncu piyade alayının muharebe idare yerine gitmemize müsaade etmişlerdi.

25 Kasım sabahı saat dokuzda General Yazıcı, ben ve tugayın harekât şube müdürü ile birlikte dokuzuncu alay muharebe idare yerine hareket etmiştik. Bu Amerikan alay kumandanı Türk kumanda heyetinin muharebe idare yerini ziyaret edeceklerinden daha evvel haberdar edilmişlerdi. Saat 11,30 da kül haline gelmiş harap bir Kore köyünde bulunan 9. alay muharebe idare yerine geldiğimizde alay kumandanı Amerikalı albay Charles, S. Sloane bizi bir tarafı yanmış harap bir binanın sağlam kalmış birlik odasında pijamasıyla karşılamıştı. Karşılıklı tanışma yapıldıktan sonra alay kumandanı masasının üzerinde bulunan durum haritasından alayımızın o andaki vaziyetini anlatmış ve sabahtan itibaren alayımızın düşman mukavemetine maruz kaldığını ve bu düşman mukavemeti kıvılarak ileri harekâta devam edildiğini söylemişti. Bu anda muharebe idare yerinde ne bir top ve ne de tüfek sesi duyulmuyor ve herkes derin bir sessizlik içinde kendi işlerinde çalışıyorlardı. Biraz sonra alay kumandanı yemek zamanı geldiğini hatırlatarak bizi yemeğe davet ederken aşçım çok yetişkin bir aşçıdır, sizin için Türk usulü yemekler hazırlanmıştır, umarımki memnun kalacaksınız diyerek hep beraber yemek çadırına girmiştik. Cidden çok güzel pişirilmiş bu Türk yemeklerinden yiyip henüz masadan kalkmadan alay kumandanını cephedeki taburlardan birisinin kumandanı acele telefon başında beklediğini haber vermişlerdi. Biraz sonra yanımıza gelen alay kumandanı düşman mukavemetinin fazlaştığını ve bu

mukavemetli kırmak için topçu ve tanklarla yardım istediklerini söylemişti.

Biraz sonra alay muharebe idare yerinde ihtiyatla tutulan tanklar ileriye hareket ederlerken topçuların da şiddetli ateş sesleri duyulmuş ve biz cephedeki taburlardan birisinin muharebe idare yerine giderek muharebeyi yakından seyretmemiz için müsaade edilmesini alay kumandanından rica ettikse de bu ricamız alay kumandanı tarafından haklı olarak kabul edilmemişti.

Saat 15 te alay muharebe idare yerini terk ettiğimiz zaman henüz düşman mukavemeti kırılmamış ve alay birlikleri bulundukları hattan daha ileri gidememişlerdi. Dönüşte General Yazıcı ile bir jipte idik. General, Celâl bey: gördünüz mü alay kumandanını, adam muharebemini ediyor, yoksa hazer zamanı gibi akşam vazifesinden dönmüş evinde pijamasını giymiş istirahat mi ediyor anlayamadım. Biz bu alayın numarasını belki ileride unuturuz, onun için bunun adını pijamalı alay koyalım diyerek bu alay hakkındaki intibalarını lâfife yolu anlatmıştı.

25 Kasım akşamına kadar düşmanın bütün cephedeki inatlı mukavemeti kırılmamış ve birlikler kendilerine verilen hedeflere ulaşamamışlardı.

Komünist Çin orduları mukabil taarruza geçiyorlar.

Bir aydanberi Kuzey Kore topraklarında pususuna sinmiş bir kurt gibi avını bekleyen Komünist Çin orduları 26 Kasım 1950 sabahı erken saatlerde bütün cephede mukabil taarruza geçmiş ve bilhassa taarruzun siklet merkezi Birleşmiş Milletler cephesinin orta kesiminde teksif edilerek bu bölgede bulunan ikinci Güney Kore kolordusunu parçalamış ve üstün kuvvetleriyle bu bölgeden güneye doğru ilerlemek fırsatını kazanmışlardı. İkinci Güney Kore kolordusu bu çok üstün düşman karşısında darmadağın bir halde cepheyi terk ettiklerinden bu kolordudan hiç bir haber alınamamıştı. Cephenin orta kesiminden yarılmayı ve buradan üstün Çin kuvvetlerinin güneye doğru ilerlemesi karşısında emrinde bulunduğumuz dokuzuncu kolordunun sağ kanadı tehlikeli bir duruma düşmüş olmakla beraber bundan daha tehlikelisi de daha doğuda bulunan Birleşmiş Milletler ordusunun büyük kısmının bu düşman kuvvetleri tarafından gerisinin kuşatılması tehlikesine maruz kalmaları idi. Birleşmiş milletler cephesini bir anda çökertmek için Çin ordular gurubu kumandanı yüksek sevk ve idaresiyle taarruz planını çok esastı ve

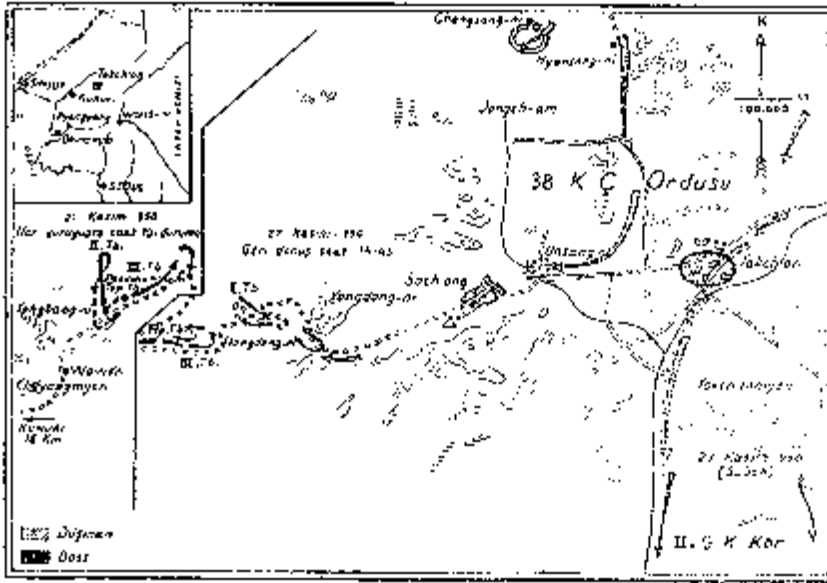
mükemmel bir surette hazırlanmış ve tatbikatında muvaffak olmuştu (Kroki 3).

Türk tugayı Korede ilk ve en çetin muharebe görevi alıyor.

26 Kasım günü saat 15 te dokuzuncu kolordu kumandanından gelen telefon emrinde Türk tugayı kumandanının kurmaylarıyla birlikte acele kolordu muharebe idare yerine gelmesi emrediliyordu.

Tokehon istikametinde yürüyüşten geri dönüş
27 Kasım 1950

Kroki - 3

(Çeşitli küçükletmiştir)

General Yazıcı kurmaylarıyla birlikte beni de alarak dokuzuncu kolordu muharebe idare yerine gittiğimizde orada mevcut Amerikan subaylarının heyecanlı ve hünmah faaliyetleri gözümüze çarpmış ve bir fevkalâdelik olduğunu his etmiştik. Bizi harekât odasına alan kolordu kumandanı genel durum haritası üzerinde vaziyeti anlatarak düşmanın bütün cephede mukabil taarruza geçtiğini, silket merkeziyle cephenin orta kesiminden yarmaya muvaffak olarak

buradaki TOKSON şehrini işgal ettiğini ve bu bölgedeki Güney Kore kolordusundan hiç haber alınmadığını ve bu düşmanın güneye doğru ilerlediğini söyledikten sonra sekizinci ordu kumandanından alınan emre göre Türk tugayının hemen hareketle Tokşona taarruz ederek düşmanı geri atması ve bu suretle bozulan cephe durumunu düzeltmesi hakkındaki emri tebliğ etmiş ve ikinci tümenle irtibat temin edilmesini emrine ilâve ederken hemen hareket etmeniz çok mühimdir. Çünkü kuşatılmak istemiyoruz. Bu şehri almak için muharebe edeceksiniz demişlerdi. Biz bu emri alıp buzurlarından ayrılırken tekrar vakit geçirmeden hemen hareket ediniz, çünkü kuşatılmak istemiyoruz demişti (Kroki 4).

İhtiyat mevkiinde bulunduğumuz Kunuriden Tokşona kadar olan mesafe 60 kilometre idi. Tugayı bu bölgeye nakledecek oto bölüğünden başka bir birlik ve bu bölüğün 30 kamyonundan başka bir vasıtamız yoktu. Kolordu kumandanından vasıta yardımı istendi ise de şimdi vasıtaların çok meşgul olduğunu ve bizim elimizdeki vasıtalarından faydalanarak kısmen motörlü ve kısmen yaya olarak harekete geçmemizi emretmiş ve hiç bir vasıta yardımı yapılmamıştı.

Kolordu muharebe idare yerinden ayrılmadan tugay harekât şubesi müdürü tarafından tugay birliklerinin harekete hazırlanmaları için telefonla ön emir verilmiş ve arkasından biz de tugaya müteveccihen hareket etmiştik. Saat 17 de tugay muharebe idare yerine geldiğimiz zaman birlikler çadırlarını sökmüş ve hareket için hazırlanmakta olduklarını görmüştük.

İki taburluk bir muharebe gurubu ile taarruz için vazifelendiriyorum.

Tugay muharebe idare yerine döndükten sonra kurmaylarıyla birlikte çadırına giren General Yazıcı biraz sonra benim çadırıma gelerek Celâl bey sizden bir şey rica edeceğim, diye söze başlayarak birinci ve ikinci taburlarla havan bölüğünü emrinize alarak oto bölüğünden ve diğer birliklerden toplattıracağını vasıtalarla bir taburu bindirilmiş ve diğer taburu yaya olarak harekete geçirerek Tokşona taarruz etmek üzere hemen ilerleyiniz emrini vermişti.

Tokson bölgesindeki Güney Kore kolordusunu bir anda parçalayan düşman kuvveti hakkında kolordudan dahi açık bir bilgi verilmemiş olmakla beraber bu kuvvetin en az iki ordu olduğu tahmin ediliyordu. (ÇİN ordusunda kolordu teşkilâtı olmadığından

üç tümen bir orduyu teşkil ediyordu). Türk tugayının en az dokuz misli olan bu Çin ordusuna taarruz etmek üzere ben tugaydan iki taburla hem de birisi bindirilmiş diğeri yaya olarak sevki idaresi müşkil bir kıta ve emir subayından başka karargâhı olmayan bir muharebe gurup kumandanı olarak vazifelendirilmiştim.

Tugay birliklerinden toplatılacak vasıtalar ancak bir taburu o da bütün eşyasını terk etmek üzere yalnız silâh ve cephanelerini yanlarına almak suretiyle nakillerine kifayet edebilecekti. Bu maksatla General benim emrime verilen iki taburla havan bölüğünün subay, assubay ve erlerinin eşya ve çantalarını da bulundukları yerlerde terk ederek bunların sonradan tugayca ileriye nakledileceklerini emrine ilâve ederek çok kısa bir zamanda harekete geçmemizi istiyordu. Bu emri aldığım zaman karanlık basmış, erler ve subaylar yemeklerini henüz yememişlerdi. Yemeklerini acele yemelerini ve eşyalarını oldukları yerlerde bırakarak yol üzerinde toplanmalarını telefonla tabur kumandanlarına ve havan bölük kumandanına emir vermiş ben de toplanma yerine gitmiştim. Bu esnada tugayın keşif takımını da emrime girmek üzere toplanma yerine gelmişti.

Saat 18.30 da emrime girecek birlikler toplanma yerinde tamamen toplanmışlardı. Bu sırada tugay harekât sube müdürü binbaşı Faik Türün de bana yardım etmek üzere generalden vazife almış o da gelmişti. Aldığımız vazife ve bu vazifenin icrası için taburlara yazılı olarak emir vermeye ne vakit müsait ve ne de bu işle çabı-tırlacak karargâhım olmadığından toplanma yerinde bulunan bütün subay ve erlere sesimi duyuracak şekilde bağırarak ağızdan emrimi vermiş ve subaylarla erlerin maneviyatını takviye edici sözleri de emrime ilâve ederek harekete geçmiştik.

Bu saate kadar harita üzerinden incelediğim harekât sahasının durumu şöyle idi:

Kunuriden Tokşona doğru doğuya giden tek bir yol vardı. Bu yol başlangıçta 20 kilometre kadar oldukça geniş bir vadiyi takip etmekte ve bundan sonra uzunluğu 22 kilometre kadar devam eden çok dar ve her iki tarafta sık ormanlıklarla örtülü ve çok dik dağlarla çevrili derin bir boğaza girmekte ve bundan sonraki kısmı da tekrar genişçe bir vadiden geçmekte idi. İki gün evvel bu istikamette yol keşfine gönderilmiş olan tugayın keşif takım kumandanı üstteğmen Kâmil Doğan yolun boğazdan geçen 22 kilometrelik kısmının çok dar ve ancak tek bir vasıtanın geçmesine müsait olduğunu, karşı taraftan bir vasıta çıktığı takdirde yanından geçmenin imkân olmadığını, yolun sağ tarafının uçurum, sol tarafının

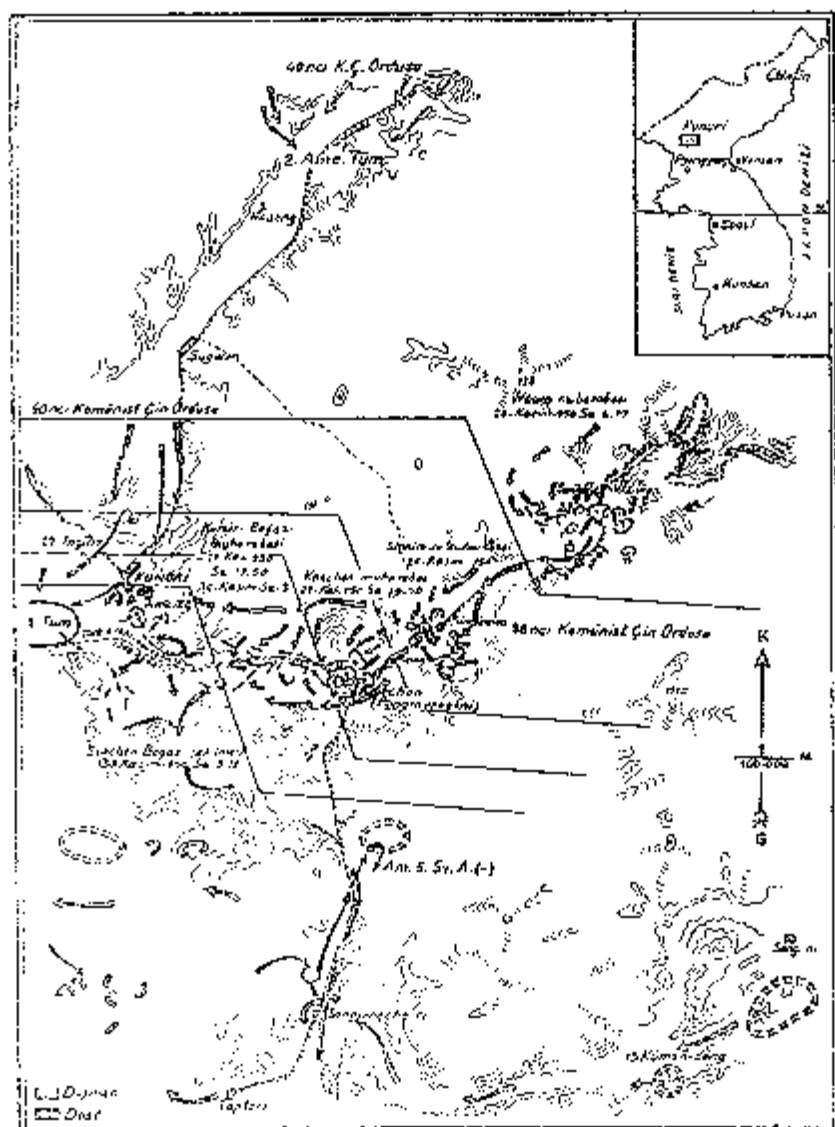
ise çok dik ve kayalık olduğunu kendi müşahedelerine göre anlatmıştı.

Hareketimiz sıralarında kolordudan verilen mütemminin malûmata göre Tokson yolunda uçaklardan görülen sivil ve asker kıyafetli kimselerin muhtemelen bu yolları mayınladıkları bildirilmiş ve bunun üzerine tugaydan mayın aramak için istihkâm bölüğünden bir takım da emrimize gönderilmişti.

Generalden emri aldıktan sonra yaptığım durum muhakemesinde saat 12 de Toksonu işgal eden ve karşısında mukavemet edecek birlik bulunmayan düşman Kumuri istikametine ilerlemeye devam ettiği takdirde emrimdeki birlikler boğaza varmadan daha evvel buralara kadar gelmiş ve boğazı hükimiyetleri altına almış olmaları kuvvetle muhtemel olduğunu hesaba katarak gecenin karanlığında birlikleri boğazın içine sokmamaya ve boğaz dışında sabahı beklemeye karar vermiştim. Bu karara göre bir istihkâm takımı ve üçüncü bölükten bir silâh takımı ile takviye edilen keşif takımına ileriden hareket ederek VOVAN boğazının methaline kadar ilerlemesini ve orada tertiplenerek geriden gelecek birliklerin ŞONG-MİYON mevkiine yanışmalarını himaye etmesini, hareket halinde ve ikamette devamlı olarak telsiziyle irtibatla bulunmasını emrederek harekete geçirmiştim. Birinci tabur vasıtalara bindirilmiş olarak keşif takımını mesafei olarak takip edecek, havan bölüğü bu taburu takip edecek, ben de birinci taburla beraber bulunacaktım. İkinci tabur yaya olarak hareket edecek ve ileride birinci taburu ŞONG-MİYON bölgesine indirecek olan vasıtalar dönerek yolda ikinci taburu bindirip aynı yere getirecekti.

Etraf zifiri karanlık içerisinde ve ayrıca sıfırın altında çok şiddetli bir soğuk hükmünü ıera etmekte idi. Verdiğim karar ve tertiplediğim yürüyüş sırasına göre birlikler saat 19,30 da harekete başlamışlardı. Yol boyunca derin bir ölü sükûtu vardı. Motörlü vasıtalar farlarını söndürmüş olarak ilerlediklerinden yürüyüş sür'atı saatte 10 kilometreden daha fazla değildi. İki saat sonra boğazın methaline varılmış ve birinci tabur indirilerek vasıtalar ikinci taburu almak üzere geriye gönderilmişti. Heride emniyet tertibatı almış olan takviyeli keşif takımı yaptığı dinlemelerle düşmanın meveudiyetine ait bir emare ekle edememiş ve sabaha kadar bu vaziyette emniyet görevinde duraklamıştı. ŞONGMİYON bölgesine gelen birliklere ayrı ayrı konma yerleri gösterilmiş ve her birlik emniyet tertibatını alarak ateş yakmadan ve kapuhtanından başka soğuktan korunacak bir çatı veya çadır altı olmadığından bu şiddetli soğuktan

Kroki - 5

(U) *Sejor* *Angvik* *Angvik*

Görmamak için sabaha kadar uyumadan bulundukları yerde beklemişlerdi (Kroki 4 ve 5).

Sabaha kadar ne dost Amerikan ve Kore birliklerinden ve ne de düşman hakkında bir bilgi alınamamıştı. Bu durum karşısında vaziyeti tahmini olarak aleyhimize kıymetlendiriyor ve ona göre tedbirli bulunmak mecburiyetini duyuyordum.

Gece saat 24 de kadar birandası indirilmiş bir kamyonun içinde ve sönük bir mum ışığı altında ertesi günü yapılacak hareketin plânlarını hazırlamış ve geceden birlik kumandanlarına gereken emirleri vermiştim. Bu saate kadar tugayla telsiz irtibatı aranmış ise de mesafenin uzaklığı ve arazinin arızalı ve sık ormanlık oluşu yüzünden konuşmak imkânı bulunamamıştı. Gece yarısından sonra bir batarya topçunun da emrimize geldiği haber verilmiş ve bunlar da gösterilen bölgede konmaya geçirilmişti.

Geceden hazırladığımız hareket plânına göre 27 Kasım günü saat 5.30 da yaya olarak ileri harekâta başlanacak, takviyeli keşif takımı ve onun arkasından birinci tabur boğaz yolunu takiben ilerleyecek, batarya birinci taburu takip edecekti. İkinci tabur havan bölüğü ile birlikte boğazın kuzeyindeki yüksek dağların hattı balâsın takip eden patikadan ana yola muvazi olarak Tokson istikametine ilerleyecek, ben de birinci taburdan ihtiyat olarak emrime olduğum ikinci bölükle birlikte sol kolu takip edecektim.

Gece ikinci taburun kumandanı rahmetli binbaşı Muktaf Ulu-ünlünün haritasına takip edeceği yolu bizzat kendi elimle ve kumuzu kalemle işaretlemiş olmama rağmen saat 5.30 da hareket eden tabur yanlış bir yola sapmış ve ileri hareketini aksatan bu yanlışlığın neden ileri geldiğini bir türlü anlayamamışım. Sonradan yaptığım tahkikatta kendisini tugayın hareket şubesiinden olduğunu söyleyen bir yüzbaşının yolda tabur kumandanına mülâki olarak taburun bu yolla ilerlemesinin tugay kumandanının emri olduğunu tebliğ etmiş ve taburu yanlış bir istikamete sürükleyen bu yüzbaşı sonradan yapılan uzun araştırmalara rağmen ne tabur kumandanı ve ne de tabur subayları tarafından teşhis edilememişti.

Biz Kumuriden hareket ettikten sonra orada kalanlardan sırtıya bölüğü, orduat bölüğü, ofo bölüğü ve tugay karargâh bölüğü-
nin ikinci kademesi ile talingâh yarbay Nafik Poyrazoğlu'nun emrinde Kumuride bırakılarak tugay geri kalan aksamıyla 27 Kasım 1950 sabahı motörlü vasıtalarla Kumuriden erkence harekete geçmiş ve saat 12 de bütün tugay boğaza girmiş ve birinci taburun bir kilometre gerisine yavaşmıştı. Bu sırada ikinci taburun durumu-

dan generali telsizle haberdar ederek ikinci tabura verilmiş olan vazifede kullanılmak üzere üçüncü taburun emrine verilmesini ve yanlış istikamete saptırılan ikinci taburun geriye çevrilerek tugay ihtiyatına alınmasını teklif etmiştim. Bu teklifim üzerine üçüncü tabur emrine girmek üzere ileriye yanaşmaya başlanmıştı. Ben bu taburun gelmesine intizaren cephedeki durumu teftik etmek üzere birinci taburun yanına yanaştıktan bir saat sonra General Yazıcı da bulunduğum yere gelmişti. Bu sırada Amerikan uçakları Tokşon bölgesi üzerinde uçuş yapıyor ve yaptıkları bombardıman sesleri duyuluyordu. Takviyeli keşif takımı boğazın dışına çıkmış ve Tokşona giden yol istikametinde biraz ilerlemişti. Keşif takım kumandanının telsizle verdiği rapora göre silâhlı ve sivil Koreli kırsalinde düşman gerillâcılar ve keşif kolları oldukları tahmin edilen 30 kişilik bir kuvvetle karşılaştıklarını ve ateş ederek ferd ettiklerini bildirmekte ve doğrudan doğruya veremediği bu raporuna birinci taburun öncü bölüğü vasıta oluyordu. Bundan başka tepemizde dolayan Amerikan keşif uçakları sol kolun takip etmesini emrettiğim solumuzdaki hâkim sırtları takiben bir alaydan fazla bir kuvvetin hatıra doğru ilerlemekte olduklarını ve bu kuvvetin bize mensup olup olmadıklarını soruyorlardı. Sol kolumuzun takip etmesi gereken bu yol üzerinde görülen kuvvet bize mensup olmamakla beraber dağıldığı haber alınan Güney Kore tümenine mi mensup olduğu veya düşman mı olduğu hakkında tereddüde düşülmüş ve uçaklara kat'i bir cevap verilememişti.

Taarruz görevile ilerleyen Türk tugayına savunma vazifesi veriliyor.

Saat 13.30 da birinci tabur ucu ile boğazın mahrecine vardığı zaman dokuzuncu kolordu ile itibatımızı sağlayan telsiz arabasındaki Amerikalı yüzbaşı Lorenzon adındaki muhabere subayı koşarak General Yazıcıya kolordu kumandanından mesaj diye bağırıyordu. Gelen kolordu emrinde dost ve düşman hakkında hiç bir şeyden bahsedilmemekte ve yalnız Türk tugayının taarruzdan safınazar ederek bulunulan yerde savunmaya geçmesi emredilmekte idi. Bu emir üzerine birliklerin ileri hareketi durdurulmuş ve bu mevzuda durumun incelenmesine başlanılmıştı. Her ne kadar kolorduda bulunulan yerde savunmaya geçilmesi emrediliyorsa da bütün tugayın tek trafikli bir yol üzerinde bulunması, yoldan dışarı çıkmanın imkânsızlığı ve bu yüzden geri ikmal yolumuzun tıkalı bulunması, topçu-

nın yol dışına çıkıp mevziye girmesine müsait bir arazinin bulunmayışı ve daha bunun gibi bir çok mahzurlar dolayısıyla bulunan yerin savunma için en elverişsiz bir yer olduğu neticesine varılarak geri yürüyüşle dün geceyi geçirdiğimiz VOVAN boğazının methalindeki arazi kısmında savunmayı geçmek kararına varılmış ve tam saat 14 te birliklere geriye dönme emri verilmişti.

Generalin bu kararı çok yerinde ve isabetli bir karardı. Kolordu emrine sadık kalarak orada savunmaya geçmek tugayı çok müşkül durumlara sokabilirdi. Bu telsiz emrini aldıktan bir saat sonra tugayın haberalma şube müdürü kurmay yüzbaşı Hakkı İnceoğlu ve yardımcısı yüzbaşı Muzaffer Sevilkebe kolordudan bu husustaki yazılı emri getirmişlerdi.

General Yazıcının verdiği kararın tatbiki için birliklerin geriye doğru hareketlerini tanzim ve geride birliklere savunma bölgeleri gösterilmesi vazifesi hareket şube müdürü binbaşı Faik Türüne verilmiş ve o andan itibaren benim muharebe gurup kumandanlığım kaldırılmıştı.

Yol o kadar dar ve sol tarafı o kadar uçurum idiki bir kamyonun geri dönmesi için 30 : 40 defa manevre yapması icap ediyordu. Motörlü topçuların bu yol üzerinde dönüş yapmaları bir hayli müşkül ve uzun zaman sarfını mucip olmuştu. Bu yüzden saat 14 de geriye dönme emri verildiği halde birlikler bulundukları yerde ancak saat 23 e kadar dönebilmişlerdi. Bir vasıtanın diğerinin yanından ileriye geçmesi mümkün olamadığından ileri hareketin tamamen tersine yürüyüş başlamış ve bu yüzden artçılık vazifesi mecburen takviyeli ve motörlü keşif takımına verilmişti.

Kurmay binbaşı Faik Türün generalin emirleri gereğince birliklerden aldığı subaylarla geride VOVAN boğazı mahreğinde savunma bölgesini göstermeye gittikten sonra birliklerin geri hareketlerine intizaren generalle birlikte boğazın hâkim bir boyun noktasında kalmıştık. Savunmanın tertiplenmesi hakkında orada general tarafından hiç bir mütalâa yürütülmeden bu selâhiyet doğrudan doğruya binbaşı Faik Türüne bırakılmıştı.

Hava karardıktan sonra gittikçe şiddetini artıran soğuktan korunmak için birlikler bir taraftan vasıtalarını çevirmeye çalışırken bir taraftanda işini bitiren eller yol boyunca ateş yakmaya başlamış ve ateş başlarında ısınmak için kümelenmeler çoğalmıştı. Bu ateşleri söndürmek bir hayli müşkül oluyor birisi söndürülürken bir başka taraftan yeni bir ateş yakılıyordu.

Komünistler ilk hilelerini tatbika başlıyorlar.

Gündüzden düşman istikametinden çoğu silâhsız ve bir kısmı silâhlı Güney Kore ordusuna mahsus melbusat ve teçhizatı takınmış ve aralarında bazı sahte yarablar da bulunan ve perakende bir halde ardı ardına gelen askerler ve bunların arasında çocuğunun elinden tutmuş yaya olarak nefes nefese âdeta koşarcasına gelen kadınlar. Öküzünün sırtına bir kaç parça eşya yükleyerek heyecanla ilerleyen erkekler bize doğru yaklaşmakta ve yanımızdaki Koreli tercümanlarla yaptığımız soruşturmalarda askerlerin Güney Koreli olduklarını, birliklerinin büyük düşman kuvvetleri karşısında dağıldıklarını, kadın ve erkeklerin de düşmanın TOKŞON'u işgal etmesi üzerine onların şerhlerinden kurtulmak için muhacir olarak kaçtıklarını merhamet celp eden bir eda ile ifade ediyorlardı. Bidayette bunları bir noktada toplamak ve inzibat altına almak üzere ellerinden silâhları alınmış ve 1. Tb. karargâh bölüğünün muhafazasına tevdi edilmişlerdi. Vakit geçtikçe gelen bu asker ve sivil muhacirlerin adedi artmakta ve bunların içimizde kalması tehlike arz edecek bir durum yaratmakta olduğundan tugay askeri polisi tarafından emniyet altına alınmak üzere geriye sevklerine emir verilmişti. Çok sonradan düşman gerillâcıları oldukları anlaşılan bunlar o kadar kalabalık ve o kadar muhteif istikametlerden geliyordu ki gecenin karanlığında hepsini bir araya toplamak imkânı hasıl olamamış ve bir çokları birlikler içine karışmışlardı.

Savunma için geri yürüyüşün başlaması.

Bir taraftan ardı arkası gelmeyen muhacir kılıkları toplamak için faaliyet taraf ederken bir taraftan da birlikler geriye doğru yürüyüş için hazırlanıyor ve fakat gerideki dar boğaz yolunun vasıtalarıyla tıkalı olmasından yürüyüşe geçemeyerek yolun açılmasına intizaren bulundukları yerlerde bekliyorlardı. Yolun açılmasını ve birliklerin geri yürüyüşlerini çabuklaştırmak için General Yazıcı saat 22 de bulunduğumuz yerden ayrılıp yaya olarak geriye gitmişti.

Saat 23 ü bulmuş ve etrafta yer yer yakılmakta olan ateşler tamamen söndürülmüştü. O kadar şiddetli soğuk vardı ki dönmamak için bulunduğumuz yerde tepinmekte ve ileri geri koşmakta idik. Bir aralık ufak bir kulübenin içinde matrasında çay kaynatmış olan tugay karargâh Bl. K. Yzb. Sacit Özbal matrasının hardağına boşalttığı çayı bana uzatırken albayım bunu içiniz yoksa domacaksınız

çemişti. Böyle bir zamanda bir bardak çay battâ bir bardak sıcak su dahi hakikaten insana taze bir hayat verecekti. Fakat erklerden kimse çay içmek fırsatını bulamamış onlar da benim gibi titreyip dururlarken benim çay içmekliğim hiç te hoş kaçımayacaktı. Vakıta etraf zifiri karanlıktı, amma bu karanlıkta ara sıra elektrik fenerleri de kullanılıyordu. Ben çay içerken kazara birisi tarafından üzerime tutulacak bir ışık altında bu hareketim görülecek ve ondan sonra tabiatile erat arasında (Bizi düşünen yok, albay çay içiyor, dursak kimsenin umurunda bile değil) gibi sözler ağzdan ağıza yayılacak ve evvelâ bana karşı olan itimatları sarsılacak ve bu hal erat ve subayların moralleri üzerinde de kötü tesir yaratacaktı. Bu mülâhaza ile ayağıma kadar gelmiş olan bu en büyük nimeti tepmek mecburiyetinde kalmıştım. Bu düşünce ve mülâhazamı kendisine açık olarak anlatmamış olmaklığına rağmen çok zeki olan Yzb. Secit Özbâl ıstır etmeden yamuredan uzaklaşmış ve biraz sonra beni bir bahane ile bulunduğu yerden uzaklaştırarak hiç kimsenin uğramıyacağı bir yere kadar beraberce konuşarak gitmiştik. İşte tam oraya geldiğimiz zaman bana matrastanla barlağına boşalttığı çayı ikinci defa uzatırken albayım, buraya kimse uğramaz, buyurun için yoksa donacaksınız, demişti. Aleminyum bardağı iki elimin arasında tutmak bile büyük bir nimeitti. Onu en büyük suç işleyenlerin duyduğu vicdanî azap içinde nasıl içtiğimi anlatamam. Fazlaca üşümemin sebeplerinden birisi de sabahıtanberi mütemadiyen üzün-ölü bir çok mesguliyet içinde bulunmaktığımdan bir tokmacık bir şey yemek fırsatını bulamamış ve ağlığım üşümemi şiddetlendirmişti.

Saat 23,30 da bulunduğumuz yerden geriye doğru yürüyüş başlamış ve 28 Kasım 1950 gece saat 01,30 da VOVAN boğazından çıkıp ŞONGMİYÖÖN vadisinin methaline gelmiştik. Burada karşılaştığımız manzara çok acayipti. Boğazı çıkar çıkmaz oldukça geniş ve daha ok batıya doğru uzanan ŞONKMIYON vadisi küme küme yanan ateşlerle âdeta bir bayram yerini andırıyor ve gündüzden savunma için verilen emirlerin tatbikatına ait hiç bir şey göze çarpmıyor aksine hazer mülâhazasıle konmaya geçmiş bir birlik manzarasını gösteriyordu. Emir subayım ve mülhak subayımla birlikte aynı fipte idik. Bu manzarayı birlikte seyrediyor ve bir mâna veremiyorduk. Gündüzden düşmanla temas hasıl olmuş ve ne olduğu belli olmayan bir kuvvetin boğazın kuzeyindeki sırtlardan batıya doğru ilerledikleri tayyareler tarafından bildirilmiş ve ayrıca yine hakiki hüviyetleri meçhul bulunan ve bir inzibat altına alınma-

arak birlikler içine kavışan muhacir kılıklılar bu durumu karşı-
sında birliklerin bu lâübatî hareketlerine bir mâna veremiyorduk.

Gece saat ikide zorlukla bulduğumuz tugay karargâhının
bulunduğu vadi içindeki iki odalı bir eve geldiğimizde odanın biri-
sinde yanan bir soluk başında oturmakta olan General Yazıcı'dan
durumu ve alman tertibatı öğrenmek istediğimi söyleyince general;
III. Tb. dan 10. bölüğü boğazın malurucinde muharebe ileri karakolu
olarak vazifelendirdiğini, diğer birlikler bu emniyet perdesinin
gerisinde kendilerine gösterilen bölgelerde istirahat geçtiklerini
bildirmişti.

Kolordudan savunma için tertiplenme emri alınmasına rağmen
birliklerin çok yorgun olmaları mülâhazası ve karanlık yüzünden
savunmaya geçilememiş ve zayıf bir ileri karakol tertibatile konmaya
geçilmiş olduğunu öğrenince derin bir emniyete kapılmışım.

**Artçı görevile geriden gelen takviyeli keşif birliğinin baskına
maruz kalışı.**

Saat tam 4,30 da bulunduğumuz odanın kapısı hızla açılarak
icriye iki subay ve dört er girmişlerdi. Hepsi de çok heyecanlı idiler.
Beni görür görmez iceriden Üsteğmen Kâmil Doğan: Albayım
basıldık, bizden başka kurtulan olmadı, diyerek söze başlarken elimle
işaret ederek sözünü kesmiş ve generalin uyandırılmasını emir
subayına söylemişim. Biraz sonra uyanıp yanıma gelen General
Yazıcıya keşif birliği kumandanı olan üsteğmen Kâmil Doğan
başından geçenleri anlatmaya başlamıştı. Generalin: Artçı görevile
geriye doğru gelirken yolda kolordunun tugayla irtibat için tahsis
ettiği telsiz kamyonunun bozulmuş olduğunu gördük. Amerikalı
muhabere Yzb. Lorenzon arabasını tamir etmekle meşguldü. Tamir
iş bitinceye kadar kendisini beklememizi rica etti. Bu sırada keşif
kolu baş tarafile yolun bildiğiniz kavrum yerine gelmiş bulunuyor-
duk. Arabanın tamirine intizar vaziyetinde iken yolun kuzeyindeki
ormanlıklar içinden birdenbire makineli tüfek, makineli tabanca,
havan ve onları takiben el bombalarıyla yaptıkları baskın karşısında
bir anda yakın boğuşmalar ve bağışmalar başlamıştı. Ben bu hen-
gâmede yolun solundaki uçuruma yuvarlanmış ve kendimi toparla-
dığım zaman benim gibi ucuruma yuvarlanan iki ere rastlamıştım.
Biraz sonra yanımdaki teğmen Hüseyin Günsurla (bu arkadaşımız
o gün sonradan şehit olmuştur) iki erin de yanıma yaklaştıklarını
gördüm. Gerek dinleme ve gerekse arasına sesle işaret vermeme

rağmen diğer arkadaşlarımızın akıbeti hakkında bir bilgi edinemeyerek derenin tabanında rastladığımız patikayı takiben buraya kadar geldik, diyordu.

Baskın yapanların dündenberi kendilerine mülacir veya Güney Kore askeri süsünü vererek gerilerimize doğru akın halinde geçen düşmanın öncüsü gerillâcılarının olduğu ve bunların hemen arkasından düşman birliklerinin gelmekte oldukları anlaşıyordu. Bu durumu şükûnetle dinleyen General Yazıcı binbaşı Faik Türüne hitaben III. Tb. kumandanına telefon et. onbirinci bölük hazırlansın, ve hemen boğazı takiben hareket ederek dağılan keşif takımının er ve subaylarını toplansın ve orada kalmış olan vasıtalarını da getirsin diye emir vermişti. Generalin bu emrini dinleyen oradaki keşif takımının subay ve erleri kendilerinin de onbirinci bölükle beraber gitmelerine müsaade edilmesini rica etmişlerdi.

Generalin bu emrini binbaşı Faik Türün telefonla III. Tb. K. nuna tebliğ ederken odadaki keşif takımının subay ve erleri de onbirinci bölüğe iltihak etmek üzere ayrılmışlardı.

Düşman taarruzu başlıyor.

28 Kasım 1950 sabahı saat 5,30 da ileriden tüfek ve makineli tüfek sesleri ve bunu takiben havan mermilerinin infilâkları bulunduğu yerden duyulmaya başlamış ve o anda III. Tb. K. nın telefonla verdiği raporda düşman boğazın mahrecinde tertiplenmiş olan kendi taburunun 10. bölüğüne taarruz etmekte olduğunu, bildiriyordu. Bu durum karşısında Tb. kumandanı hareket etmek üzere bulunan on birinci bölüğün ileri hareketini durdurduğunu, taburca gereken tertibat alınmaya kadar acele topçu ile 10. bölüğe yardım edilmesini rica ediyordu.

Topçu, diğer birlikler gibi geceden konma bölgesine gelmiş ve karanlıkta hiç bir atış hazırlığı yapamamıştı. Verilen emir üzerine bir taraftan topçu taburu atış hazırlıklarını yapmaya başlarken öte yandan cepheden mültemadiyen topçu yardımı istenmekte ve telefon konuşmaları heyecanla birbirini takip etmekte idi. Verilen tamamlayıcı raporlarda düşmanın üstün kuvvetlerle yaptığı taarruzu çok sayıda havan ateşleriyle desteklendiğini, 10. bölüğün şiddetli ateş baskısı altında fazlaca zarar vermemekte olduğunu, acele topçu ve havanlarla yardım edilmesi rica ediliyordu.

Bu raporlar üzerine konma bölgesinde bulunan diğer taburlara da hazırlanma emri verilmiş ve fakat tugayın hareket tarzı hakkında

henüz bir karara varılamamıştı. Biraz sonra III. taburla telefon muhaberesi kesilmiş ve telsizle de irtibat yapılamadığından ileride olup bitenler hakkında bir malûmat alınamaz olmuştu. Tugay muharebe idare yerinin 10. bölüğün bulunduğu yerden 3,5 kilometre geride ve vadi içinde gukurda bulunması yüzünden cepheye olup bitenleri görmek mümkün olamıyordu. Bu sırada ileriden iki ağır yaralı gelmiş ve fakat bunlar ifade verecek kudrette olmadıklarından ilerideki durum hakkında bir malûmat alınamamış ve telefon hattının tamirine intizar edilmişti. Her geçen dakika aleyhimize işlemekte ve düşmanın kuvvet ve tertibatı hakkında esaslı bir bilgi alınamadığından general de neye karar vereceğini kestirememekte idi.

Benim ileri giderek kuşatma yapan bir alaydan fazla bir düşman birliğine bir takımla taarruz edişim ve sonra emrime gelen ikinci taburla süngü hücumumuz.

Bu sırada ben durumun daha fazla beklemeye tahammülü olmadığını söyleyerek Paşam: Telefon irtibatının ne vakit yapılacağı malûm değil. Burada pasif olarak beklemenin faydası yok, ben ileri gideyim, durumu orada bizat gözümle görüp sizi aydınlatacak bilgiyi oradan göndereyim, diyerek emir subayım Yzb. Halim İrsoy ve Yzb. Cihan Kumbasarla birlikte jipe atlayarak sür'atle III. Tü. bölgesine yavaşmıştık. Cepheden gelen ateşlerin bize de tesir etmeye başladığı yerde jipden inerek hemen yakında orman içinde III. Tü K. muavini binbaşı Ziya Aydemirin yanına vardığımda 10. Bl. K. Yzb. Hüseyin Çatalpınarın telefonla tabura rapor verdiğini görerek muhaberenin bitmesini beklemiştim. Bu raporda düşmanın cepheden bir alayla taarruz ettiğini, bölüğün karşısındaki iki boğazdan birer taburun bölüğüne saldırmakta olduğunu, yapılan şiddetli ateşlerimizle çok fazla zayıat vermelerine rağmen taarruzları durdurulamadığını, geriden mütemadiyen takviye birlikleri aldıklarını, bölüğünün çok şiddetli ateş baskısı altında fazla zayıat vermekte olduğunu, bu saate kadar topçu ve havanlardan yardım yapılmadığını, vazifesinin muharebe ileri karakolu olduğuna göre ne vakit ve nereye çekileceğini sormakta ve arkasından da şu mühim haberi vermekte idi: Düşmanın henüz gerisi görülmeyen büyükçe bir kuvvetinin de yürüyüş kolu halinde solumuzdaki tepeler gerisinden geçen yolu takiben gerilerimize sarmakta olduğunu gördüğünü bildirmekte ve solumuzdan kuşatılıyor demekte idi.

Binbaşı Ziya Aydemirin yanından ayrılıp daha etraflı malûmat almak için ileride 12. Bl. havanlarının mevzilenmekte olduğu tepede bulunan III. Tb. kumandanının yanına gittiğinde Tb. kumandanı merhum binbaşı Lütfü Bilgin'in 10. Bl. ten aldığı rapor üzerine taburun diğer bölüklerine verdiği emirlerin tatbikatını takip ettiğini görmüştüm. Tb. K. 11. bölüğü ile 10. bölüğün sağındaki arazi kısmını ve 9. bölüğü ile de solundaki araziyi işgal ettirmeye karar vermiş ve bu suretle kendi cephesinde 10. bölüğün yanlarının kuşatılması tehlikesine karşı korunma tedbiri almış ve ağır bölüğün makineli takımlarını bölükler emrine vererek havan takımını da 10. bölüğü desteklemek üzere mevzilendirmişti (Kroki 5).

Çok sonradan anlaşıldığına göre bize taarruz eden bu düşman kuvvetinin 38. Çin ordusu olduğunu ve solumuzda kuzeyde bir türlü irtibat yapamadığımız 2. Amerikan tümenine de 40. Çin ordusunun taarruz etmiş olduğu neticesine varılmıştı.

10. bölüğün verdiği malûmata göre solumuzdaki sırtlar arkasından tugayın gerisine giden yolu takiben ilerleyen düşmana karşı bir tertibat alıp almadığını III. Tb. kumandanından sorduğunda; Tb. kumandanı Eno. Lütfi Bilgin elindeki kuvvetlerinin hepsini de kullandığını, halen bütün bölüklerin düşmanla en yakın temas ve muharebe halinde bulunduklarını, kuzeyden gerilerimize doğru sarkan bu düşmana karşı elinde kullanacak bir ihtiyat kuvveti kalmadığını bildirmişti. Bu saate kadar taburun tugaydan istediği topçu yardımı yapılamamış ve tabur kendi gücü ile taarruzu durdurmaya çalışmıştı.

Durum çok nazikti. Bir taraftan cepheden üstün kuvvetle III. tabura yüklenen düşman öte yandan daha üstün bir kuvvetle de tugayın hepsini kuşatacak şekilde gerilerimize sarkmakta ve bu saate kadar bu kuvveti durduracak hiç bir tedbir alınmamış bulunmakta idi. Bu tehlikeli vaziyeti generale anlatarak gereken tedbirin alınması için telefon ve telsizle irtibat aradımın da buluşmak imkânı hasil olmadığından durumun generale anlatılması ve bu maksatla kullanılmak üzere acele emrime bir tabur gönderilmesi için emir subayım Yzb. Halim Irsoyu jiple acele geriye göndermeye mecbur kalmıştım.

Tugay muharebe idare yeri ile birinci ve ikinci piyade taburları ve topçu taburu bulunduğumuz yerden 3.5 kilometre geride bulunuyorlardı. Emir subayım yanından ayrıldıktan sonra yaptığım kısa bir durum muhakemesinde; aşağıdaki hususlar bir sinema şeridi gibi hayalen gözümün önünden geçmeye başlamıştı. Haber ve tekli-

Ben emir subayı tarafından ancak 15 dakika sonra generale ulaştırılacaktı. General emrime istediğim bir taburun gönderilmesine ya muvafakat edecek veya etmeyerek muharebe idare yeri yakınındaki iki taburla kuşatma yapan düşmanı kendisi karşılayacaktı. Bir taburun emrime gönderilmesine muvafakat ettiği taktirle tabur hemen harekete hazır bir durumda olsa bile benim bulunduğum yere kadar olan 3,5 km. mesafeyi ancak bir saatte alabilecek ve buradan itibaren solumuzdaki dimdik ve yüksekliği 550 metre olan kömür ocakları tepesine tırmanarak düşmanın takip ettiği yola yandan müessir oluncaya kadar da asgarî bir saat zaman geçecekti ki bu müddet içinde düşman çoktan tugayın gerisini kuşatmış olacak ve tugay muharebe idare yeri ile bütün birlikler ve ağırlıklar da bu kuşatma çemberinin içine girecek ve geriye doğru çekilme istikametimiz de tamamen kesilmiş olacaktı. Bu taktirde general elindeki iki taburla düşmanla ters cephede karşılaşmak mecburiyetinde kalacak, düşman arazinin hakim noktalarını tutmuş olacağından taburlar vadi içinde düşmana malikûm arazide çok kötü bir duruma düşmüş olacak ve bu ölüm kalım savaşı bir imha muharebesile neticelenecekti. Birinci şıkkı göre generalin emrime bir tabur göndermesine muvafakat etmesi halinde de tabur gelinceye kadar intizar vaziyetinde kalındığı taktirde de mukadder olan akibet değişmeyecekti. Şu halde düşmanı sür'atle varmak istediği kuşatma hedefinden abkoyamak için biran evvel şiddetli ve sür'atli bir tedbire baş vurmak lazımdı ki o da ele geçirilecek bir kuvvetle hemen düşmana yandan taarruz etmekti.

Bu mülâhaza ile III. Tb. kumandanından küçük bir kuvvet dahi olsa taburun ihtiyatının emrime verilmesini istediğim zaman tabur kumandanı mecburiyet karşısında en küçük bir ihtiyat dahi ayrımadığını söylediği sırada cepheye düşmanla en yakın temas ve muharebe halinde bulunan ve taburun sol kanadında muharebe eden 9. Bl. kumandanının bölüğünün makineli tüfeklerini mevzie sokması için hedef göstererek emir verdiğini duydum. Mezkûr Bl. kumandanı Yzb. Turan Ergülgör bizden 150 metre kadar ileride bir tepe üzerinde bulunuyordu. Kendisine bağırarak bir ihtiyat olup olmadığını sordum. Henüz kullanmadığı ve fakat bölüğünün sol kanadının korunması için vazifelendirildiği bir takımı olduğunu ve henüz aldığı vazifeye hareket etmediğini söyleyince o takımın acele benim yanına gönderilmesini emretmiştim. On dakika geçmeden takım yanıma gelmişti. Artık düşünce ve kararım tatbik sahasına konulabilecek

ve bu takım la düşmana yanından taarruz ederek onu hedefine var-
maktan bir müddet olsun ahkoyabilecektim. III. Tb. kumandanına
bu kararımı açıklayarak tugaydan emrime gönderilecek tabur
çeldiği taktirde bu patika yolu takiben arkamızdan 550 rakımlı
tepelere istikametine gelmesinin tebliğ edilmesini emrederek 9. Bl.
intiyat takımı ile birlikte bulunduğumuz yerden 500 metre yüksek-
likte dimdik ve 45 dereceden fazla meyilde olan sık ormanlık tepelere
tırmanmaya başlamıştık. Arazinin çok çetin ve arızalı oluşu, eratin
36 saatteberi devamlı hareket halinde bulunuşları, uykusuz ve
yorgun oluşlarından bu tepelere tırmanmak bir hayli müşkilât arz
ediyordu.

Takımın mevcudu 32 er bir assubay ve bir subaydan ibaretti.
Bu kadarek küçük bir kuvvetle gerilerimize sarktığı haber alınan
ve kuvveti en az bir alay olduğu tahmin edilen bu düşmana taarruz
etmek bir kıymet ifade edemeyeceği ve muvaffak olunamayacağı
yoknazarda hatırdan geçmiyor değildi. Fakat takım çok sık
ormanlık arazi içinde düşmanla temasa gelince düşmanın noktana-
zarı bu tarafa çevrilecek, yanının tehdit edildiğini gören düşman
hareket serbestisini kaybedecek, ve kuvvetimizi tahmin edemeye-
ceğinden üstün bir kuvvetle takıma taarruza teşebbüs edecek ve bu
işler olup bitinceye kadar da tugaya hazırlanmak ve kendini bu
kötü durumdan kurtaracak tedbirleri almak için biraz daha zaman
ve fırsat kazandırabilecekti.

Kül için cüz'ün feda edilmesi gibi meşru bir mülâhaza ile
tugayın içinde bulunduğu bu en tehlikeli durumdan kurtarılması
eğrına büyük bir kuvvet karşısında imha edilmesi kuvvetle muhte-
mel bu bir avuç kuvvetle düşman üzerine atılmaya işte bu mülâhaza
ile mecbur kalmıştım.

Bir taraftan bu dimdik yokuştan nefes almadan olanca kuvve-
timizi sarf ederek ilerliyor, bir taraftan da içimden kendi şanssızlığıma
sitem ediyordum. Öyle ya: Tali beni anayurttan bir alay kuman-
danı olarak Koreye göndermişken şu andaki en tehlikeli hâdiseler
beni bir takım kumandanlığı yapmaya mecbur etmişti. Haddi
zaatında takımın başında teğmen Orhan Özcan adında bir takım
kumandanı vardı. Fakat bu genç ve henüz hiç muharebe görmemiş
olan teğmen arkadaşımın omuzlarına bu çok ağır olan vazifeyi yük-
leneye de bir türlü vicdanım razı olmuyordu. Küskün ve şanssızlı-
ğuma kızgın bir halde ilerlerken: (ne yapalım, zararı yok, her şeyin
üstünde tuttuğumuz milli şeref ve itibarımız yolunda düşmanla

çarpışmanın büyüğü küçüğü yoktur diyerek) kendimi teselliye çalışıyordum.

Gönlüm elbetteki bir alay kumandanı olarak alayımın başında ve benim sevki idarem altında büyük bir birlikle muharebe etmeyi çok arzu ederdi. Şimdi ise elimde ucuna süngüsü takılı Amerikan karabin tüfeği, belimde tabancam, boynunda dürbün ve başımda çelik başlığım olarak takımın başında ve yorgun elleri gayrete getirmek için bacaklarına güvenen sağlam ve çevik üç Mehmetçikle takımın 50 metre kadar ilerisinde gittike loşlaşan, yaprakları bol, yaşlı sık orman içinde yürüyor ve yüksekliği 550 metre olan bu çetin tepeye biran evvel çıkıp hem gerimize sarkan düşmanı gözümle görmek, hem de onu hedefinden alkoymak heyecanile arasıra dinlenmeye bile lüzum görmeden olanca kuvvet ve kudretimi sarfederek ilerliyordum. Uç erden birisi 10 metre kadar ileride diğerleri sağ ve solumda hepimiz ileriye ve yanları dikkatle gözetliyor ve dolayısıyla bizi 50 metre geriden takip eden takımın gözcülüğünü yaparak emniyetini sağlıyorduk. Vakıta bu hal benim için defice bir tarzı hareketti. Takımın en ilerisinde gözcülerle birlikte yürümeye hiç te lüzum yokken biran evvel düşmana müessir olmak heyecanı beni o anda zapt edememişti.

Şimalden tepeler arkasındaki yolu takiben kuşatıcı bir hareket yapan düşman kuvvetinin yanını emniyete alması ve bizim tutmak istediğimiz 550 rakımlı tepeler silsilesi istikametinde kuvvetli bir yancı birliğin çıkarılması düşmanın ihmal etmeyeceği bir hareketti. Düşman bunu ihmal etmişse bizim hareket serbestimiz daha kolaylaşacak, aksi taktirde vaktinde böyle bir yancı çıkarmışsa daha tepelere çıkmadan düşman yancıları ile çatışmak mukadder olacaktı. Bunları düşünerek ileriye doğru her attığımız adımda düşmanla karşılaşacağımızı hesaba katarak çok dikkatli ve gözlerimiz sık ormanın içini tarayarak ellerimiz tetikte ilerliyorduk.

Tepeye 150 metre kadar bir mesafe kalmıştı. Bu kadar dikkat ve basiretle etrafı gözlettiğimiz halde hiç bir şey sezememiş ve birdenbire ileriden, yanlardan ve ağaçların dalları üzerinden kulakları çınlatan bir çok makineli tüfek ve makineli tabancaların yağmur gibi ateşlerine maruz kalmış ve bir anda kendimizi yere atmıştık. Çin alayının yancıları buraları çoktan tutmuş, tahkimat yaparak yerleşmiş ve mükemmelen gizlenmişlerdi. O kadar mahirane gizlenmiş ve gerek siperlerinde ve gerekse ağaç dalları arasında o kadar ustalıkla saklanmışlardı ki ardı arkası ksilmeyen sürekli ateşlerine rağmen bir kişi dahi görmemiz kabil olamamıştı. Bizi 50 metre

mesafeden takip eden takım da aynı zamanda ateşe maruz kalmış ve bu durumda bizden çok evvel bu tepelere yerleşmiş olan düşman yanclarının ağına düşmüştük. Ateş fasıla vermeden olanca hızla devam ediyor ve hiç bir hedef göremediğimizden bir tek mermi dahi atmak fırsatını bulamıyorduk. Bu şiddetli ateş karşısında bulunduğumuz yerde daha fazla beklemenin sonu vurulmak, esir olmak veya ölümlle neticeleneyeceği aşikardı. Geriye doğru sürünerek takımın bulunduğu yere gitmek ve takımı harekete geçirmek için solundaki erle işaretle geri çekilmesini emrederken bunu gören sağındaki yaralı er beni burada bırakmayın albayım ağır yaralıyım diye yalvarıyordu. Bu şiddetli ateş altında onun yanına giderek yarasını sarmak veya geriye doğru sürüklemek imkânı yoktu. Bu yaralı arkadaşına hiç kımıldamadan ölmüş gibi hareketsiz kalmasını ve geriden takımı alarak kendisini kurtaracağını söyleyerek solundaki erle birlikte geriye doğru sürünmeye başlamıştık. En ilerideki arkadaşımız ilk ateşte şehit olmuş ve olduğu yerde cansız ve hareketsiz kalmıştı. Sürünerek çekildiğimizi gören Çinlilerden bir kaçının ağaçlar arasından bizi yakalamak için hayvan gibi uluyarak ve koşarak yaklaştıklarını görmüştük. Âdeta tıra atar gibi bağırarak pervasızca üzerimize saldıran Çin askerlerini ilk defa burada görmüştüm. Ben otomatik karabin tüfeğimle ve beni takip eden erle kendi tüfeğiyle ateş ederek buntardan bir kaçını yere serip bizi takip edemez hale koyduktan sonra sürünerek çekilmemize ve ateşe devam etmiştik.

Takımın bulunduğu yer düşman ateşi ve gözü altında savunmaya çok gayrimüsaît çukureca bir yerdi. Takım bu çukur yerde bir taraftan ileriden ve yanlardan gelen ateşlere karşı kendini korumaya çalışmakta bir taraftan da düşmandan görebildiklerine ateş etmekte idiler. Biz takımın yanına yanaştığımız zaman orman içindeki Çinlilerin yaygaraları ve çakal gibi uluyarak bir birlerine işaret vermeleri fazlaşmış ve ağaçlar arasından koşarak takıma doğru yaklaştıklarını görmüştük. Düşmanın burada karşımızda gördüğümüz kuvveti en aşağı bir makineli tüfek takımı ile takviyeli bir bölük kadardı. Takıma saldıran bu üstün düşman karşısında yerimizi terk ederek geriye çekilmemiz halinde kendileriyle çok yakın temas halinde bulunduğunuz düşman bizi bir daha bir yerde tutunmamıza fırsat vermeyecek şekilde takip ve daha cesaretle saldırmasına devam edecek ve bu halde düşman cephece muamelede bir şekilde savunarak düşman hücumlarına göğüs geren III. taburun yan ve gerisine düşerek bu taburun da savunmasını felce uğratacaktı.

Bulunduğumuz çukur yerde pasif olarak beklemek de takımın imhasından başka bir netice veremeyecekti. Hiç olmazsa bizim ilk defa ateşe maruz kaldığımız 50 metre kadar ilerideki nisbeten daha müsait araziye ele geçirdiğimiz taktirde burada savunmak imkânı bulunacak veya müsait bir zemin ve zamandan faydalanarak düşman üzerine atılmak da mümkün olacaktı. Bu mülâhaza ile takım kumandanına takımın 50 metre kadar ilerideki arazi kısmına yanaştırılmasını emretmiştim. Takım evvelâ ateşlerle düşmanın saldırısını durdurmuş ve arkasından ben de kendileriyle beraber olduğum halde yaptığımız ilk hücum muvaffak olarak yaralı vaziyette bıraktığımız erin bulunduğu arazi kısmını işgal ve burada savunma için tertiplenmiştik.

Vakit geçtikçe yeni yeni takviye birliği alan düşman taarruzunu sık sık tazelemekle ve takım da şiddetli ateşlerle taarruzlarını kırmaya çalışmakta idi.

Bu sıralarda VOVAN boğazı methalinde savunmakta olan III. tabur cephesinde muharebenin çok kızışmış olduğu her türlü silâhların olanca hızı ile çalışmasından ve çeşitli mermi infilâklarından anlaşıyordu. Bu esnada tepemizde en alçak vaziyette uçan Amerikan uçak firoları nerde ise bize de ateş edecekleri endişesi içinde dost olmalarına rağmen ikinci bir düşman gibi bizi onlardan da korunmaya mecbur ediyordu. Takımın yanında tayarelerle anlaşacak panoların bulunmaması, arazinin çok sık ormanlık oluşu yüzünden kendimizi tayarelere tanıtip yardım talebinde bulunamamıştık. Ormanın azıcık seyrek yerlerinde bulunan erlerimiz çelik başlıklarını sallayarak kendilerinin dost olduklarını tayarelere belirtmek istiyor ve fakat muvaffak olamıyorlardı. Bununla beraber bulunduğumuz yerden düşman alayının tepeler hattının arkasından geçtiği yol kısmı görülemiyor ve bu anda bu alayın durumunun ne olduğu bilinmiyordu. Tepelerimizdeki tayarelerin bu yol üzerindeki düşman alayına ateş etmemeleri onların dost ve düşman olduklarını anlayamadıklarından ileri geliyordu.

Bir aralık ormanın seyrek bir yerinden ileriye ve yanlara karşı dürbünle yaptığım gözetlemede düşmanın 550 rakımlı tepelerin batısındaki sınavari tepeleri de işgal etmekte olduklarını görmüştüm. Kuşatma yapan düşmanın en ileri kısımları tugay muharebe idare yerinin hizasında gerilerini kuşatmak için tam müsait bir yere geldikleri anda yanlarından kuvvetini tahmin edemedikleri bizim takımın kendi yarıları ile çatışması onları kuşatmayı tamamlamaktan alıkoymuş ve sola çark edip açılıp yayılarak soldaki

sınavı tepeleri işgale mecbur etmişti. Takımın yanında 536 markalı telsizinden başka bir muhabere vasıtası olmadığından durumumuz hakkında ne III. tabura ve ne de tugay kumandanına rapor vermek fırsatını bulamamıştım.

Burada geçen iki saatlik zaman bir ömür kadar uzun sürmüş ve bu geçen müddet içinde gelmesine intizar ettiğim taburdan da bir afâmet görülmemişti. Sık sık geriye doğru ıslık çalarak işaret veriyor ve fakat hiç karşılık cevap alamıyordum. Bir aralık geriden III. Tb. kumandanı rahmetli birbaşı Lütfü Bilgin her ha'le durumumuzdan endişeye düşmüş olmalı ki kendi taburunun hareketi subayı Yzb. Zeynel Kartalı 9. bölüğün silâh takımından iki bazoka ve bir A. 4 makineli tüfeği ile birlikte bizi takviye maksadile emrime göndermişti. Bu küçükük kuvvetin yanıma gelmeleri bize çok büyük manevi bir kuvvet vermiş ve Yzb. Zeynel Kartalın albayım hücum edelim diye heyecanlı teklifi benim taarruz ruhumu kamçılamış ve takımın taarruza kaldırılması kararını vermeme başlıca âmîl olmuştu.

Bulunduğumuz yerden 150 metre kadar ilerideki 550 rakımlı tepeyi ele geçirdiğimiz takdirde düşman büyük kısmının geçtiği yol görülecek ve bu tepeyi tutmakla oldukça ferahlayacaktık. Bu maksatla takımın taarruz için tertiplerken 550 rakımlı tepenin batıya doğru uzanan sırtlarından ve tahminen bulunduğumuz yerden iki kilometre uzaktan şiddetli makineli tüfek sesleri gelmeye başlamıştı. Dürbünümle o istikameti tarassut ettiğimde sınavı bu tepeleri tutan düşmana bizden bir bölüğün yayılmış olarak taarruz etmekte olduğunu görmüştüm. Bu bölük emrime girmek üzere gelen II. taburun 5. bölüğü idi. II. Tb. bulunduğumuz tepelere doğru yaklaşırken soldaki tepelerden ateşe maruz kalmış ve yanını emniyette bulundurmamak için 5. bölüğünü bu tepelere taarruza mmur etmişti. Biraz sonra taburu aramak maksadile geriye doğru tekrar çaldığım ıslık sesi üzerine geriden düdükle mukabele edince yerimden fırlayarak taburun geldiği istikamete doğru koşarak yaklaşırken taburun ilerisinde bölüğü ile birlikte ilerleyen 6. Kl. K. Yzb. Beşir Günay'ın albayım, albayım diye bağırdığını duymuştum. Yzb. Beşiri bu alaya tayininden evvel Çankırıdaki piyade okulundan tanıdığım için onun olduğunu sesinden anlamıştım. Geriden gelen bu ses takım eratının ve hepimizin maneviyatını yüksellmişti. Yzb. Beşir yanıma yaklaştığında düşman durumu hakkında acele bilgi vererek bölüğü ile taarruz edeceği hedefi göstermiş ve hemen solumuzda tertiplenmesini emretmiştim. Beşir Günay bölüğünü tertiplerken gerisindeki

ormanlıklar içinden ateşe maruz kalmıştı. Bidayette bu ateşin geriden gelen kendi taburunun yedinci bölüğü tarafından yanlışlıkla yapıldığını zannederek bu bölüğe ateş kestirilmesi istenmişti. Yapılan incelemede altıncı bölüğün gerisinden ateş edenlerin orman içinde gizlenmiş düşman olduğu anlaşılmış ve 7. bölük te bu düşmanı temizlemeye memur edilmişti.

Bölüğün gerisinin düşmandan temizlenmesi işi 6. bölüğün taarruz için acele tertiplenmesine engel olmuş ve o sırada karargâh ile birlikte yanına gelmiş olan ikinci tabur komandanı binbaşı Muklat Ulunlî'ye düşman durumu hakkında gereken bilgiyi verdikten sonra taburun taarruz edeceği hedef gösterilerek sür'atle taarruza geçmesini ve 550 rakımlı tepeyi ele geçirmesini emretmiştim. Binbaşı Muklat altıncı bölük komandanının yanına giderek taarruzu tertiplenmeye çalışması o an için bana çok uzun bir zaman gibi gelmiş, haddizatında 20 dakikalık bir vakit dahi geçmemişti. Ancak vakit geçtikçe düşman kuvvetlenmekte ve tepelerden sökülüp atılması zorlaşmakta idi. Soldaki sırtlara taarruz etmekte olan 5. bölüğün de aarruzu düşmanın şiddetli mukavemeti karşısında duraklamış ve tepelerde görülen düşman kaynaşmalarından bir mukabil taarruz için hazırlandıkları anlaşılmıştı.

Türk tugayının toptan imhasını hedef tutarak düşmanın tamamlamak üzere olduğu bu ölüm çemberini parçalamak ve tugayı bu en tehlikeli durumdan kurtarmak için vakit geçirmeden sür'atle düşman üzerine atılarak derinliklerine saldırmak ve onun tertiplerini bozmak lâzımdı. Bundan başka kurtuluş çaresi yoktu. Bu mülâhaza ile sabrımın tükenmiş olmasından kendimi zapt edememiş ve Mehmetçiğin mevcut cesaretine bir kat daha cesaret katmak için bulunduğum yerden bir ok gibi fırlayarak altıncı bölüğün tertiplendiği yere varmış ve ALLAH ALLAH sadalarını göklere yükselten bir kükreyişle hep beraber hücuma kalkmıştık. Hiç duraklamadan önümüzde rastladıklarımızı süngüleyerek 550 rakımlı tepeye çıkıncaya kadar mukavemete yeltenenler ezilmiş ve kaçanlar kendilerini sık ormanlar içine atarak kurtulabilmişlerdi.

550 rakımlı tepenin yüksek noktaları oldukça çıplaktı. Hücum sırasında tepelerimizde dolayan Amerikan tayyareleri halâ dost ve düşman tefrik edemediklerinden bu ane kadar hiç bir yardımda bulunamamışlardı. 550 rakımlı tepelerde süngülerimizin parladığını gören Amerikalı pilotlar kendiliklerinden bunların Türk ve karşılaştıklarıların da düşman olduklarına karar vererek orman içinde ve yol boyunda gördükleri düşman büyük kısmına bomba ve makineli

Tüfek ateşleriyle saldırarak bir hayli hırpalamışlar ve işlerini bitirdikten sonra kanat sallayarak muvaffakiyetimizi tebrik edip ayrılmışlardı.

Türk süngüsü burada da iki dost ve müttefik birlik mensupları arasında anlaşmak için en güzel bir sembol olmuştu.

Türkler süngü hücumu yapıyorlar diyerek filo kumandanının meydana dönmekten dokuzuncu Amerikan kolordu kumandanına telsizle verdiği rapor 550 rakımlı tepeye yapılan ilk süngü hücumu muza aitti.

Uçaklar ayrıldıktan sonra gelen topçu irtibat subayı ve havan bölüğü ile düşman topçu ve havan mermileri ve makineli tüfek ateşleri altına alınarak burada da II. taburda bir savunma cephesi teşekkül etmiş ve düşman tamamen kusatıcı taarruzundan vaz geçerek taarruzunu ikinci tabura tevcih etmeye mecbur edilmişti.

Burada düşmana yaptığımız taarruza ait bir hatıramı anlatmadan geçemeyeceğim. II. Tb. K. Bnb. Muktat Ufuümlü ile birlikte ve 6. Bl. ile beraber hücum ettiğimiz 550 rakımlı tepeye çıktığımızda düşman istikametinden yapılan makineli tüfek ateşlerinden korunmak için ikimiz de ani olarak düşman tarafından kazanmış bir tahkimatın toprak yığını arkasına kendimizi attığımız zaman önümüzde giden Mehmetçiklerin başından süngüledikleri henüz vücudu soğumamış ve yüzü bize dönük bir düşman subayı ile karşı karşıya gelmiştik. Yüzü kanla karışık mosmor bir vaziyette ve dili dışarı sarkmış bir halde bu ölü Çin subayı ölürken dahi elinden bırakmadığı tabancasını Bnb. Muktat elini uzatarak onun kaskatı kesilmiş parmakları arasından kurtarıp bana uzatmıştı. Kalzası gümüş sıvalı kasa bir Rus tabancası olan bu silâh bana verirken albayım: bunu siz alın bugünün hatırası olarak taşırsınız demişti. Ben; Muktat! sahibine hayrı olmayan bir silâh bana da hayırlı olmaz, ben istemem ve senin de almanı tavsiye etmem demiştim. Buna rağmen Muktat siz darılmazsanız ben alayım, güzel bir tabanca ve iyi bir gün hatırası, diyerek tabancayı almıştı.

28 Kasım akşamına kadar düşmanla yer yer boğuşarak mukavemet edişimiz.

Biz sol kanatta ikinci taburda birlikte kuşatılmayı yeltenen bu üstün düşman kuvvetlerinin taarruzlarını kırmak için azami gayretimizi sarf ederken cephede ve sağımızda bulunan III. tabur da düşmanın çok üstün kuvvetle saldırılarına mukavemet etmekte ve

mevzilerine girmeğe çalışan düşmanı geriye püskürtmekte idiler. Bir aralık III. Tb. cephesinde muharebenin daha çok şiddetlendiği bir anda buradaki durumu yakından görmek üzere III. tabur kumandanı binbaşı Lütfü Bilginin muharebe idare yerine gitmiştim. Kendisinden o andaki taburun durumunu sorduğunda: Düşman baskısının gittikçe artmakla olduğunu ve bir çok defalar fazla zayıat verdirilerek taarruzları kırıldığı halde geriden mütemadiyen gelen takviye birlikleriyle taarruzlarını tekrar ettiklerini, taburun da fazla zayıat vermesine rağmen mukavemet etmekte olduğunu ve biraz evvel tugaydan gönderilen bir bölükle de takviye edildiklerini söylemişti. Bundan başka yaptığı gözlemede sağdaki yalın kayalık tepelerden de bazı düşman birliklerinin sağ kanattan gerilere doğru kaydıklarını ve kendi elinde buna müdahale edecek bir ihtiyacı olmadığından durumu bir raporla tugaya bildirdiğini söylemişti.

Muharebe idare yerinde rahmetli Lütfü Bilgin ile yaptığımız hasbihalde cephece sabahın çok erken saatinde taarruza uğruyan 10. bölüğün fazla zayıat vermesine rağmen başlarında kahraman Bl. K. Yzb. Hüseyin Çatalpınar ve takım subayları olduğu halde hiç bir fert yerini terk etmemiş ve taburun 9. Bl. K. Yzb. Turan Ergüngör ve 11. Bl. K. Yzb. Ahmet Çelebi ile temalarında bu kıymetli ve kahraman arkadaşlarının da en sıkışık zamanlarda bile ümit ve kuvvet veren konuşmalarından çok memnun olduğunu ve inatla mukavemet ettiklerini anlatıyor ve bölüklerin bu sıkışık durumları bulunduğumuz yerden görülmüyordu.

III. tabur bölgesinde gördüğüm bu inatlı mukavemet maneviyatını bir kat daha artırmış ve tabur kumandanının yanından ayrılarak II. Tb. bölgesine gitmiştim. Bu tabur cephesinde de düşmanın yaptığı taarruzlar muvaffak olamamıştı. Bununla beraber düşman taarruzundan vazgeçmemiş ve cephenin bazı kısımlarında bomba mesafesine kadar sokulanlarını görmüştüm.

Üstün Çin kuvvetlerine karşı ilk defa giriştiğimiz bu muharebede ve Türk silâhlı kuvvetlerinin mukadderatını tayin edecek olan bu en sıkışık durum karşısında kendimi muharebenin heyecanına kaptırarak, yağmur gibi yağan düşmanın şiddetli ateşleri altında vurulmak, yaralanmak, ölmek gibi hiç birşey aklıma gelmeden bir taraftan ileriye, geriye ve yanlara koşarak birliklere emir veriyor, bir taraftan da en ileri hatta mevzilenmiş makineli tüfeklerin yanına giderek nişancılara hedef gösteriyordum. Âdeta çılgınca yaptığım bu hareketlerimi emir subayı Yzb. Halim İrsoy bir türlü tasvip etmiyor ve albayı yatı vurulacaksınız diye bağırıyordu. Bir aralık

bir makineli tüfek nişancısına hedef gösterirken kolundan vurulan nişancının yaralandığını görünce beni ayaklarımın tutarak geriye doğru çekerken albayın yeter artık vurulacağım diyerek zorla geriye sürüklemişti. Bu sıralarda saatın 15 olduğunu ve akşamın yaklaşmakta olup gece için ne gibi tertibat ve emir vereceğimi bana hatırlatan emir subayına farkında olamadığım bu durumu hatırlattığından dolayı kendisine teşekkür etmiştim.

II. taburun bulunduğu şimdiki savunma mevzileri tugayın bulunduğu ŞONGMİYON bölgesinden çok uzaktı idi. Bu taburun karşısındaki düşman geceleyin taburu oyalayarak küçük bir kuvvet bırakıp yine tugayın gerisini hedef tutan bir hareket yapabildi. Bu maksatla tugayı daha yakından emniyette bulunduracak ve bu düşmanın tugayın gerisine müteveccih hareket istikametini tıkayacak bir savunma mevzisini keşif ve karanlık basıktan sonra bu mevzilere çekilmek üzere II. ve III. Tb. kumandanları ile havan Bt. kumandanını yanına alarak birlikte keşfettiğimiz yeni mevzilerini göstermiştim.

Sabahın saat beşinde generalin yanından ayrılmış ve akşam saat 16 ya kadar geçen on bir saat zarfında tugaydan bir telefon hattı uzatılmaması yüzünden bu saate kadar ne maruz kalmışımız vaziyet ve sıkıntılarımız hakkında tugaya bir rapor verebilmiş ve ne de karanlık basmakta olduğu şu anda müteakip durum hakkında bir emir alabilmişim. Bir defaya mahsus olmak üzere II. Tb. topçu irtibat subayının telsizi ile topçu tabur kumandanı vasıtasile tugaya bir rapor yazdırdımsa da hiç bir cevap ve emir alamamışım. Bu durum karşısında II. ve III. Tb. kumandanlarına ve havan Bt. kumandanına yeni görevlerini verdikten sonra bizzat tugay kumandanı ile temas etmek ve durum hakkında kendilerini aydınlatmak için tugay muharebe idare yeri olan vadi içindeki binaya gitmişim. Generale gereken bilgiyi vermeye meydan kalmadan tugayın haber alma sube müdürü kurbay Yzş. Hakkı İncooğlunun dokuzuncu kolordu kumandanlığından getirdiği şifahi emirleri not halinde okunmaya başlanmıştı. Bu emirde:

1 -- Türk tugayının bugün sabahta (sabah) düşmanla yaptığı muamelelere savaşlar ve yer yer yaptıkları süngü hücumları sayesinde üstün düşman kuvvetlerini üzerine çekmiş ve bu kesimde düşmanın çok üstün kuvvetle yaptığı taarruzları kırılmış ve S. ordu yararına büyük muvaffakiyetler kazanmıştır. Türk tugayını bu muvaffakiyetinden dolayı takdir ve tebrik ederim.

2 2. Amerikan tümeninin çekilmekte olduğunu ve Türk tugayının da bu tümenin sağ kanadile irtibat yapmak üzere harita üzerine işaretlenmiş olan ve takriben 5 km. kadar batıda çok geniş bir cephe üzerinde tertiplenmesi emredilmekte idi.

Hakikaten aldığımız bu çok müşkül vazifenin ehemmiyetini müdrik olarak bugün sabahdan akşama kadar fasilasız devam eden ve bu sıratta hâlâ devam etmekte olan savunma muharebelerimiz yalnız bir mevzide yerleşip savunmakla kalmamış, düşmanın mevzelerimizi çökertmek için yaptığı bütün teşebbüsler mukabil taarruzlarımızla def ve ıtal edilerek karşılarında umduklarından daha büyük bir kuvvet olduğu hissi verilmiş ve daha büyük kuvvetler getirmeye mecbur edilerek IX. kolordunun sağ kanadı korunmuş ve S. ornlunun sağ kanattaki büyük kısmının hareket serbestisi temin edilmişti. Bu sayede gerisi açık kalan sekizinci ordu büyük kısmı ile bu fırsattan faydalanarak ve zayıatsız olarak geriye çekilmeye muvaffak olmuşlardı.

Sırası gelmişken ulu Türk milletine ve meslekdaşlarına şunu arz etmek isterim ki: Türk askeri paha biçilmez bir varlıktır. İtaatlidir, mütehammildir, cesurdur. Ancak sıkışık durumlarda kendi kanında mevent olan bu hisletlerinin vücut bulması için onu ustaca ve meharetle kameçlamasını bilen kumandana sahip olması da şarttır. Sıkışık ve tehlikeli anlarda Türk erinin ilk yaptığı iş mütevekkilâne subayının yüzüne bakmak, kumandanının o andaki ahvalini tetkik etmektir. Bu esnada subayının yüzünde sararma veya vücutunda titreme alâmetleri Türk erinin yukarıda arz ettiğim hassalarını bir anda sıfıra müncer kılar. Subayın en tehlikeli halâlerde bile metin ve sarsılmaz iradeli ve hele her türlü harekâtta önyak olan vekarlı ve kabadayice cesurane tavırları maiyetindeki erlerin bütün bu hislatlarını kameçdar ve önüne geçilmez bir sel gibi kabından ve yatağından coşar ve taşar. Bunun içindir ki subay herkesten daha evvel ölüme karar vermiş olarak itaatte, bütün yoksuzluklara tahammülde, sebatla, metanette, cesaretle ve hülâsa her şeyde muayefine karşı örnek olmayı birliğinin muvaffakiyeti için başlıca şart olarak bilmeli ve öyle yetişmelidir. Subaylara bu yüksek ruhlu aşılayacak unsurların başında millet gelmektedir. Kendisini ve üzerinde yaşadığı vatanın iç ve dış tehlikelere karşı koruyan ve ordunun temel taşı olan subaylara her zaman için milletçe gösterilecek sevgi ve saygı onların maren en yüksek dereceye ulaşmasını sağlar, milleti ve vatani uğrunda seve seve canını vermeyi şeref

bilir. Aksi hâlde subaya karşı milletçe gösterilecek alâkasızlık ve saygısızlık ve onları maddi varlıkları ile ölçerek küçük görme fiil ve hareketleri subaylarda bu yüksek duyguların gelişmesine engel olur ki bu da milletin aleyhine ve vatanın zararına neticelenir.

Kore muharebelerinde subaylarımızın yüzde doksan beşinin yukarıda arz ettiğim vasıfların çok üstünde yüksek bir mevki ihraz etmeleri Türk askerinin meziyetlerini meydana vurmasını imkân dahiline sokmuş ve bu hal sonuna kadar devam eden muvaffakiyetlerimizin başlıca âmili olmuştur.

SİMİNNİ bölgesine çekilme.

Dokuzuncu kolordudan gönderilen emirde kolordunun çekilmesini himaye maksadıyla çekilmekte olan Amerikan ikinci tümenile saat 17 ye kadar irtibat yapılamamıştı. Tugay personel şube müdürü Yzb. İsmail Çataloğlu tümenle irtibat yapmak üzere ikinci tümene gönderilmiş ve bu saatte tümenenden gönderilen bir emirde Türk tugayı bulunduğu mevzileri terk ederek 5 kilometre batıda gösterilen mevzilere çekilip orada savunma için tertiplenmesi bildirilmişti.

Harita üzerinde yapılan incelemede kolordunun çekilme yollarını açık ve emniyette bulunduracak daha gerilerde çok müsait savunma mevzileri varken 5 kilometre geride gösterilen mevzi imkâlî birliklerin çok gayri müsait şartlar altında yerlerinden oynatılmasına bile değmezdi. Böyle olmakla beraber tümenin emrine uyularak sekiz kilometre gerideki SİMİNNİ bölgesine çekilip burada savunmaya karar verilmişti (Kroki 5, sayfa 2).

Verilen bu karar üzerine General Tahsin Yazıcı ilk iş olarak bidayettenberi 20 kilometre geride KUNCURİ'de bırakılmış ve ileri harekâta katılmamış bulunan yarbay Natık Poyrazoğlu'nun emrindeki taahhâttan bir bölüğünün SİMİNNİ bölgesine yanıştırılması ve orada tertiplenerek birliklerin çekilmesini himaye etmesi görevini vermişti. Bu emri almak üzere jipi ile oraya gelmiş olan yarbay Poyrazoğlu emri alınca geriye gitmişti. Bunu müteakip tugayın hareket subayı yardımcısı bir kaç subayla birlikte SİMİNNİ bölgesine çekilecek birliklere yer göstermek üzere general tarafından vazifelendirilmişti. Ayrıca topçu taburu bir bataryasını mevzide bırakarak iki bataryası ile SİMİNNİ bölgesine intikal etmesi emrini almış ve hareket hazırlığına başlamıştı.

Çekilmek ve geride yeni bir mevzide savunmak için yerleşmek

gibi mühim iki vazife ile karşı karşıya bulunuyorduk. Bunlardan birisini ben diğerini generalin yapması en tabii ve normal icaplardan iken bu sırada nedense bana bir vazife verilmemiş çekilmenin idaresini general bizzat kendi üzerine almış ve onun kadar mühim olan gerideki mevzilerde savunma için birliklerin tertiplenmesini bir yüzbaşı arkadaşına tevdi etmesine bir türlü aklım ermemişti.

28 Kasım 1950 saat 17,30 da. Generalle birlikte odadan dışarı çıkmıştık. Çepe çevre savunmada bulunan taburların cephelelerinde yavaşlamış olmasına rağmen halâ karşılıklı ateş sesleri geliyordu. Generalin emirleri üzerine karargâh binasının önünde jip üzerinde monte edilmiş olan SCR. 300 telsizinden harekât şube müdürü binbaşı Faik Türün taburlara çekilme emri vermekte idi. Telsizle verilen bu çekilme emri şifveli olmayıp tamamen açıktı. Evvelâ II. taburu bularak mezkûr tabur kumandanına Aluktatı ben tugay harekât şube müdürü binbaşı Faik Türün. Sesimi duyuyorsan cevap ver, dinliyorum dedikten ve karşılık cevap aldıktan sonra: karanlık basınca SİMİNİ istikametine çekileceksiniz diyerek telsizi kapatmış ve bunu müteakip İ. Tb. K. V. Yzb. Ahmet Tunçere ve ondan sonra da III. Tb. K. Bnb. Lütfü Bilgin'e aynı şekilde çekilme emrini tebliğ etmişti. Sabahıtanberi düşmanla devamlı mücadelelerden sinirleri gerginleşmiş olan Bnb. Lütfü Bilgin'in bağırarak telsizden konuşmasını general ile bulduğumuz yerden duyuyorduk. Lütfü Bilgin: Yahu bu ne biçim çekilme emri, karanlık basalı yıl oldu, bunun saati yok mu? hangi sıra ile çekileceğiz, evvelâ hangi tabur ve biz hangi taburu takip ederek çekileceğiz, arıya kimi bırakıyorsunuz, biz düşmanla burun burunayız rica ederim bunları tertipleysin sonra birbirimize gireriz diye bağırıyordu. Buna karşılık binbaşı Faik Türünün cevabı: Yahu uzun etme ben şimdi sizin oraya gelir tertiplerim diyordu.

General bu vaziyet karşısında seyirci kalınca ben müdahale etmek mecburiyetinde kaldım ve Faik bey bu karanlıkta hiç bir tabur muharebe idare yerini bulamazsınız. Her birisi bir tepenin başında, hem gitmenize ne lüzum var, mademki telsizle konuşabiliyorsunuz çekilmeyi esasi olarak buradan tertipleyin ve sonra taburlar aynı yoldan çekileceklerine göre hakikaten birbirlerine karşıcekler, bunları karanlıkta ayırmak da çok zor ve pahalıya mal olur dedimse de arkasından ben şimdi gidip tertiplerim diyerek aynı jipe atlayıp III. tabur istikametine uzaklaşmıştı.

Saat 18.30 da ortalık zifiri karanlık içinde kalmış ve çekilmeye başlanmıştı. Bu sırada generalle birlikte yol üzerinde çekilenleri

görmek üzere bekliyorduk. Etrafı derin bir sükût kaplamıştı. Bu esnada önünde durduğumuz binanın 25 metre kadar kuzeyinde ve önaya hâkim kayalık bir tepe üzerinde elektrik fenerleri yanıp sönmeye başlamıştı. Tugay karargâhı subayları silâhlarını alarak o istikamette koşarken fenerlilerin kim olduklarını bağırarak soruyorlar ve fakat hiç bir cevap alamıyorlardı. Bunların düşman olduklarına şüphe yoktu. Muhakkak olan bir şey varsa telsizlerle daima bizi dinlemekte bulunan Çinliler açık konuşma ile verilen çekilme emrini dinlemişler ve bizi en yakından takip etmek üzere harekete geçmişlerdi.

Tugayın ve bütün tugay birliklerinin ağırlıkları ve bütün resmi kuyudatı subay ve erlerin eşyaları, cephane ve mühimmat hepsi bulunduğumuz ŞONGMIYON vadisi içinde idi. Bunların geriye etkili için çekilme emri alındığı andan itibaren tugay oto bölüğü vazifelendirilmiş ve biz orada iken bir defaya mahsus olmak üzere yükleyebildiklerini alıp götürmüştü. Saat 19 u bulmuş ve henüz ileriden çekilenler bizim bulunduğumuz yere gelmemişlerdi. Bu esnada General Yazıcı ŞİMİNNİ'de savunma işini tertiplemek üzere karargâhile birlikte ŞİMİNNİ bölgesine hareket etmişti. Benim de birlikte gitmek veya orada kalmaklığım hakkında bir şey söylemediği için ben çekilenleri görmek ve onlara manen müzahir olmak üzere bulunduğumuz yerde yol üzerinde kalmışım.

Çekilme birliklerin en zayıf halidir. Burada sabahıtanberi düşman bütün taarruzlarına rağmen bizi zorla çekilmeye mecbur edememiş ve akşam alınan emirle ihtiyarî olarak kendiliğimize çekilme kararı vermiş olduğumuz halde ve geride başka mevzilerde savunmak maksadı ile çekildiğimiz şu anda dahi çekilenler istisnasız büyük bir heyecan geçirmekte ve kendilerini her an emniyetsizlik içinde his etmekte idiler. Onların bu heyecanını teskin edecek ve kendilerine emniyette olduklarını telkin edecek yegâne hareket en küçük rütbedeki subaylarından en büyük rütbedeki kumandanlarına varıncaya kadar tanıdıklarının karanlıkta sesini duymak ve onların çekilmekte kendilerinden geride kaldıklarını görmektir. Bu taktirde heyecan denilen şey kalmaz ve herkes kendini tam bir emniyet içinde olduğunu kabul ederek yaptıklarını şuurla yapar.

General ŞİMİNNİ'ye gitmek üzere karargâhile yanımdan ayrıldıktan yarım saat sonra üzerinde bulunduğum yoldan geriye doğru çekilme başlamıştı. Âdeti koşarcasına biran evvel düşmandan uzaklaşmak gayret ve heyecanile çekilen kalabalığın karanlıkta kim olduklarını anlayamıyor ve arasıra seslerinden tanıdığım subaylar-

dan çekilenlerin hangi bölük olduğunu kestiriyordum. Ben de bağırarak yavaş yürüyün, sükûnetle gidin diyerek kendi semimi onlara duyurup emniyet telkinine çalışıyordum. Bir aralık yol o kadar kalabalık bir hal aldı ki bunların kim olduğunu anlamak ve sükûnetle çekilmelerini temin etmek için siz hangi bölüktesiniz diyerek yüksek sesle bağırmana karşı kimseden bir cevap alamamış ve önlerine geçerek bir an için durdurmaya muvaffak olmuşum. Yaptığım soruşturmada birçok bölüklerin birbirine karışmış olduğunu görmüş ve o esnada düşman tarafından yapılan havan ve makineli tüfek ateşleri altında yapılacak başka bir şey olmadığını kestirerek sür'atle çekilmelerini emretmiştim.

Karanlıkta ne olduğu belli olmayan karşılıklı ve şiddetli ateş seslerinden düşmanın çok yakın mesafeden çekilen birlikleri ateş ve hareketle takip ettiklerini anlıyordum. Bu sırada orman muhtelif yerlerinden tutuşturulmuş ve alevleri göklere yükselen bu orman yangınının ortalığı gündüz gibi aydınlattığı anda I. taburdan artçı olarak bırakılan birinci bölüğün üzerine yağdırılan havan ve makineli tüfek ateşleri ile mezkûr bölük fena halde sıkıştırılmıştı.

Artçı olarak geriden gelen birinci ve on birinci bölük kumandanlarının anlattıkları.

Bugün sabahdan akşama kadar yapılan savunma ve bu geceki çekilme muharebelerine ait her erin ve her subayın kendisine ait çok kıymetli ve çeşitli hatıraları vardır. Ben bunlardan yalnız iki bölük kumandanının bugüne ait kendi bölükleri hakkındaki hatıralarını yazmakla bu muharebelerin cereyan tarzı hakkında bir fikir vermiş olabileceğimi tahmin ediyorum.

Birinci bölük kumandanı Yzb. Aziz Pekdemir kendisinden dinlediğini o geceki durumu şöyle anlatıyordu:

I. Tb. K. V. Yzb. Ahmet Tunçer'in verdiği emirle bölüğüm taburun artışı olarak vazifelendirilmişti. Çekilen birlikler bizden uzaklaşmış ve düşman da bunu sezerek takibe başlamıştı. O kadar ki bölüğümün hepsini düşmana kapturmak tehlikesiyle karşılaşmışım. III. takım kumandanı üsteğmen Nedim Tugaltay'ı takımı ile artçı ucuna memur ederek bölüğün geri kalan kısmını çekmeye başlarken düşman da bu takımı yüklenmiş ve boğaz boğaza muharebe başlamıştı. Arslan Nedim; bölüğün düşmandan sıyrılmasını korumak için gecenin zifiri karanlığı içinde takımının bütün kud-

retini kullanarak bize zaman kazandırmaya çalışıyordu. Bu takımın kumandan vekili Mehmet Vurma çavuş ile Halil Solak çavuşların bu geceki kahramanlıklarını Nedim meth ede ede bitiremiyordu. 32 mevcutlu takımdan bu geceki boğuşmalarda 9 kişi şehit olmuş ve takım geri kalan aksamile SİMİNNİ'deki toplamı bölgesine gelebilmişti.

III. Yb. kumandanının da artçı olarak görevleidiği onbirinci bölük kumandanı Yzb. Ahmet Çelebinin bu çekilmeye ait hatıratını aynen naklettiyorum.

Akşama doğru bölgesini teslim aldığım 10. bölük mevzilerinde savunurken solunda 9. bölükle olan aramızdaki boşluğa 3. bölük mevzilenmişti. Karanlık basınca muharebe şiddetini azaltmış olmasına rağmen tepelerdeki düşman makineli tüfek ve havanları zaman zaman mevzilerimizi yokuyorlardı. Biraz sonra tabur kumandanı bana çok mühim bir emir vereceğini ikaz etmiş ve arkasından tugayın geri çekileceğini ve bölüğün bu çekilmeyi himaye ederek artçı görevi ile vazifetendirikliğimi emretmişti.

Bölükler sessizce çekiliyorlardı. Bu esnada düşmanın ateşleri durmuş etrafı bir ölüm sessizliği kaplamıştı. Herkes sükunetle düşmanı gözettiyor, dinliyor ben de taburla telsiz irtibatını kaybetmeden çekilme emrine intizar ediyordum. Saat 19,30 sıralarında şesadan bize doğru farlarını yakmış olarak ilerleyen tahminen 60 : 70 kadar düşman motörlü vasıtalarını görüyordum. Bunların topçu ateşi altına alınmasını taburdan istediğimde topçunun SİMİNNİ bölgesine mevzi değiştirmekte olduğunu söyleyerek ateş yapılamamıştı. Bu sırada düşman tarafından yer yer ormanlar tutuşturulmakta göklere yükselen alevler çekilmemizi ifşa etmekte idi. Ayrıca sağımızdaki tepelerin muhtelif yerlerinden elektrik fenerleri ile dalgalar halinde sağ tarafımıza ve gerilerimize sarkan düşman kuvvetleri görüldüyor ve boru sesleri ile karışık acayip sesler çıkarıyorlardı. Sağımızdaki III. takım kumandanı teğmen Kâzım Tarhan düşmanın kendi takımına 30 : 40 metre kadar sokulduklarını ve birçoklarının da gerimize kaydığını bildiriyordu. Esasen aynı durumu biz de görüyorduk. Cıvardaki bütün bölükler yerlerini terk edeli 15 dakika kadar olmuştu. Biraz sonra 12. bölük kumandanı Yzb. Halil Çayan yol boyunca artçı tertibatı alarak derhal çekilmemizi tabur kumandanının emrettiğini biliyordum. Karanlıkta artçı tertibatla solumuzdaki tepenin eteklerinden mümkün mertebe yoldan uzak kalarak fakat yine yola muvazi olarak birerle kolda sessizce çekil-

meye başlamıştık. Düşman çoktan arkamıza geçmiş ve yolu kendi hakimiyetleri altına almışlardı.

Yolda düşman kuvvetlerinin çekilen birliklerimizin gerisinden hızla ilerledikleri görüldü, bazan hafif de olsa sesleri duyuluyordu. Büyük bir soğuk kanlılık ve sükûnetle bu düşmanın içinden geçen ses çıkarmamak için birçok erler ayakkaplarını çıkarıp ellerine almış ve süngülerinin parlamaması için de eldivenlerini süngülerine geçirmişlerdi. Hayatımda bu en heyecanlı anın hatırasını unutamiyacağım. Çünkü bir kilometrelik bir saha içinde düşmanla aynı istikamete doğru yürüyor ve arazi arızaları dolayısıyla bazan birbirimize 30 : 40 metre kadar yaklaşıyorduk. İki saat sonra SİMİNNİ bölgesine vardığımızda duraklayan düşman arasından sızarak tabura iltihak etmiştik.

Bugünkü muharebe ve bu geceki çekilmeye ait yalnız bu iki bölük kumandanlarının değil herkesin birbirinden heyecanlı ve birbirinden üstün başarılı hareketlerini yazmak ve nakletmeye gücüm yetmediği için ancak bu iki arkadaşımın bana anlattıkları hatıralarından bir kısmını yazmakla iktifa ettim.

Solda ikinci tabur bölgesindeki düşman durumunu bizzat gözümle müşahade ettiğim ve burada cereyan eden muharebelerin içinde bulunduğum için durumu bütün cıplaklığı ile anlatmak selâhiyetindeyim. Şöyle ki:

Gündüzden tugayın gerisini kuşatmayı hedef tutan bir düşman alayı en ileri kademelerle tugay muharebe idare yerine hakim tepeleri tutmuş ve bu tepelere taarruza memur edilen ikinci taburun beşinci bölüğü bu hâkim tepeleri kendisinden çok üstün olan bu düşmandan alamamış ve fakat düşman da daha fazla ilerlemeye cesaret edemeyerek burada dost ve düşman birlikleri karşı karşıya hareketsiz kalmışlardı. İkinci tabur akşam üzeri çekilme emri alıp yerini terk edince taburun tuttuğu tepelerden aşağı inen düşman tugay muharebe idare yerini kuzeyinden ve batısından tamamen kavrayarak vaziyette en yakın mesafeden hâkim bir duruma gelmişlerdi. Şu anda verilen çekilme emrine göre birer bölüklerini erteleyip memur ederek aynı zamanda çekilmeye başlayan üç taburumuzu da düşman cepheden, sağdan ve soldan tezyik ederek en yakın mesafeden takibe koyulmuş ve âdeti batıya doğru düşmanla birlikte hareket eder bir durum meydana gelmişti.

ŞONGMİYOM bölgesindeki bütün birliklerin eşya ve cephane ağırlıklarından bir kısmı elde mevcut vasıtalarla bir sefer yaparak SİMİNNİ bölgesine nakledilmiş ve mühlüm kısmını almak fırsatı kalmamıştı. İkinci defa eşya yüklemek üzere gelen vasıtalar düşman ateşine maruz kaldıklarından eşyalar bölgesine yaraşmamışlar ve boş olarak geriye dönmeye mecbur kalmışlardı.

Taburların büyük kısımlarının çekildiklerini ve gerilerinde yalnız artçıların kaldığını anladıktan sonra ben de emir subayım ve mühlak subayım ile birlikte jipimize atlayarak çekilmeye başlamıştık. Yol boyunca çekilmekte olan birliklerin yürüyüş kolları arasından makinelî tüfek ateşleri yapılmakta ve civara havan mermileri düşmekte idi. Bu ateşlerin kimin tarafından yapıldığı bir türlü anlaşılamıyordu.

Düşman gerillâcıları ellerine geçirdikleri esir ve şehitlerimizin elbise ve teçhizatlarını giyerek Türk eri kıyafetinde yürüyüş kolları arasına katılmış ve yürüyüş kollarını dağıtmak için çeşitli hilcelere başvurmuşlardı.

Simiani köyüne vardığımda orada toplanan bütün tugay birliklerinin durumları ve bu durumun tashihine çalışmam.

SİMİNNİ'ye geldiğim zaman saat 22 yi bulmuştu. Karışık bir halde köyün meclisine girmiş olan birlikler subayları tarafından kendi bölüklerinin numarasını yüksek sesle bağırarak orlerini toplamaya çalışmakta ve bu hal hem gecenin sessizliğini bozmakta, hem de birlikleri birbirinden ayırmak hayli müşkülâtı arz etmekte idi. Bütün bu karışıklığı yaratan başlıca âmîl çekilme emrindeki eksiklik ve daha evvel yapılması muhtemel bir çekilmenin plânlaştırılmamış olması idi. Birlik kumandanları kendilerinin hiç te günahı olmayan bu karışıklığın düzeltilmesi için büyük gayret sarfetmişlerdi.

Ben ilk iş olarak SİMİNNİ'de General Yazıcı'nın aldırış olduğu savunma tertibi ve verilen emirler hakkında bilgi edinmek için tugayın harekât şube müdürünü ararken köyün medhalinde tek gözlü büyük bir binada yakılmış benzin ocağının başında ısınmakta olan Amerikan müsavir gurup subayları ile General Yazıcıyı ve karargâh subaylarını sanki tam bir emniyet içinde imişler gibi toplu bir halde burada görmüştüm. Generale geldiğimi ve birliklerin çekilirken maruz kaldıkları durumu anlattıktan sonra SİMİNNİ bölgesinde alınan savunma tertibatı hakkında bilgi istemiştin.

General; yanında bulunan talimgâh birici Bl. K. Yzb. Kaya Aldoğan'ı göstererek Kaya size alınan tertibat hakkında izahat versin, ben tertibatından çok memnun kaldım, sen kaç senelik yüzbaşısın Kaya diyerek ondan altı senelik kumandanım cevabını almış ve Allah seni mallele bağışlasın tarzındaki takdîrkâr sözünü müteakip Yzb. Kaya Aldoğanla birlikte generalin yanından ayrılarak dışarıya çıkmıştık.

Her taraf zifiri karanlıktı. Hava kısmen bulutlu ve kısmen açıktı. Uzaktan havaya mürtesemi düşen dağların tepeleri hayalen görünüyordu. Yzb. Kaya Aldoğan kendi bölüğü ile aldığı tertibatı kolunu tepeler istikametine uzatarak şöyle anlatıyordu:

Albayım: Şu tepede bir assubay kumandasında bir manga ve bir makineli tüfek, onun solundaki tepede bir manga, daha soldaki şu tepede bir assubay kumandasında iki manga ve sola doğru bir alayın bile zorlukla tutabileceği geniş bir arazi parçasının yüksek noktalarına koyduğu mangalarını teker teker sayarak anlatıyordu. Bu sırada bir assubay kumandasında iki mangalık bir kuvvetini bıraktığını gösterdiği tepelerden bir elektrik feneri karşıdaki tepelerle mors harflerile muhabere eder gibi yanıp sönmeye başlamıştı. Yzb. Kaya'nın dikkatini otarafa çekerek Şuraya bak bakalım işaret veriyorlar. Aranızda kararlaştırılmış işaret var mı? acaba ne diyorlar diye sormuştum. Kaya cevaben böyle bir işaret kararlaştırmadıklarını mamafî oraya şimdi iki er göndererek keyfiyeti anlayacağını söyleyince ben bu işareti verenlerin düşman olduğunu tahmin ediyorum, onlar kendi aralarında işaretle mükemmelen anlaşılıyorlar, senin ihtiyatında kuvvetin varsa oraya iki er yerine bir manga gönder demiş ve arkasından taburlar şimdi nerede ve ne yolda emir almışlardır diye sorunca Kaya bundan ademi malûmat beyan etmiş ve bu hususu öğrenmek üzere tekrar generalin yanına girmiştim. General; I. taburun çok yorgun ve zayıf da fazla olduğu için istirahat etmek üzere SEMİNNİ köyünün batısındaki arazi kısmında ihtiyatta kalmasını, diğer taburların da hazırlanmakta olan yemeklerini yedikten sonra I. tabur derenin sağında ve II. tabur solundaki tepeler hattını işgal etmek üzere savunma bölgelerine gönderileceklerini söylemişti. Bu sırada taburlar köy içinde ve binalar arasında toplanmış ve aldıkları emre göre yemeklerinin pişirilip dağıtılmasına intizaren sanki hiç bir tehlike yokmuş gibi istirahate geçmişlerdi.

Generalin bu kararı vermesine âmil olan şey, subay ve erlerin yorgunluk, açlık, ve uykusuzluktan mütevellit içinde buhlandıkları tekatsızlıkçı gidermek için hiç olmazsa biraz dinlendirmek ve sıcak

yemek yedirmek suretife enerjilerini takviye etmek maksadına matuf ve generalin rikkat ve şefkatinden ileri geldiğine şüphe yoktu. Ancak bu sıkışık durumda gösterilecek şefkat ve acıma hissinin galebe çalması birliklerin toplu bir halde basılmasına ve dolayısıyla çok pahalıya mal olurdu. Bu mülâhaza ile generale hitaben Paşam: Bu vaziyette tamamen emniyetsizlik içinde bulunuyoruz. Düşman en yakın mesafeden bizi takip ederek bizimle birlikte SİMİNNİ'ye geldiler, dışarıdaki tepelerde görülen ışık işaretleri bu maruzatımı teyit etmektedir. Mîsaade buyurun taburları yemek yemekleri için bekletmeden savunma mevzilerine sevk edelim, mevzilerini işgal etsinler, tahkimatlarını yapsınlar, yemeklerini mevzilerinde yesinler diye yaptığım teklife karşılık general şu halde siz taburlara bu yolda gereken emri verin, ben geride KAECHONG bölgesindeki tugay muharebe idare yerine gidiyorum, siz de emri verdikten sonra oraya gelirsiniz demiş ve general harekât şube müdürü binbaşı Faik Türünü yardımcı olarak yanında bırakıp diğer karargâh subayları ve Amerikan müşavir görüp subayları ile birlikte 3 kilometre gerideki tugay muharebe idare yerine hareket etmişlerdi.

Karanlıkta köy içindeki taburların yerlerini bulmak ve büyük bir kısmı uyumuş olan erleri uyandırmak ve harekete geçirmek bir hayli müşkül oldu. Birinci tabur kumandan vekili Yzb. rahmetli Ahmet Tunçere tebliğ ettiğim bu emre karşılık generalden yemek yedikten sonra bölgelerine hareket emri akıldıklarını söyleyerek itirazda bulunması ve durumun nezaketini anlamayacak kadar gaflet göstermesi beni asabileştirmiş ve taburunu kaldırarak bizzat savunma bölgesine sevk mecbur kalmıştım. SİMİNNİ köyünün güneyinden geçen dereyi karşıya geçip doğuya karşı işgal edecekleri tepeleri karanlıkta hayalen gösterip alacakları tertibatın ana hatları hakkında gereken direktifleri verdikten sonra içinde bulunduğumuz vadinin doğuya karşı savunulması için bu taburdan bir piyade takımı almış ve II. taburdan aldığım bir makineli tüfek takımı ile birlikte bu takımı mevzilerine bizzat ben yerleştirmiştim.

Müteakiben II. tabur da derenin kuzeyindeki sırtlarda doğuya karşı savunmak üzere sevk etmiş ve yemekleri pişinceye kadar mevzilerini işgal ve tahkimat yapmalarını emrelmıştim.

Bu sırada teepelerden yine elektrik fenerleri yanıp sönmekte ve tabur kumandanlarının dikkatini çekmekte idim. Bu işlerle meşgul olurken karanlıkta ikinci defa rastladığım Yzb. Kaya Aldoğan görülen ışıkların mahiyetini anlamak üzere gönderdiği manganın halâ avdet etmediğini ve bir haber de göndermediğini söylemişti. I

ve II. taburlar savunma mevzilerini işgal ettikten sonra, kendi bölüğünün ne vazife aldığını sorduğunda Kaya, henüz bir vazife almadığını söylemesi üzerine mevzilerini taburlara teslim eden takımlarını SİMİNNİ köyünde toplanmasını ve tugay muharebe idare yerine hareket etmek üzere hazır bulunulmasını emrederek yanından ayırmıştım.

Bu sırada karanlıkta içinde olup bitenleri görmediğim SİMİNNİ köyü içinde bir çok ışıkların yavaş sönmesi beni köye doğru çekmişti. Köyün içine doğru ilerlerken emir subayım Yzb. Halim İrsoy'a ve mülhak subayım Yzb. Cihan Kumbasara koşarak acele bu ışıkları söndürmelerini emretmiştim.

Köy içi çok sık ve yanyana konmuş birçok birliklerin ağırlıkları ve mutbak arabaları ile dolu maşheri bir manzara arz ediyordu. Vazife verdiğim arkadaşlarım mutbaklarda yanan ateşleri dışarıdan görülmez bir hale koyduktan sonra biraz daha ileride yarmakta olan ışığı da söndürmek üzere Yzb. Cihan Kumbasarı tekrar göndermiştim. Işık yanan yere gidip söndürmeden geriye dönen Yzb. Cihan orada topçu taburunun bulunduğunu ve görülen ışık tabur kumandanının ısınmak için yaktığı benzin ocağı olduğunu söylemişti. Hep beraber oraya gittiğimizde topçu tabur kumandanı yarbay Tahsin Kurtayın açtıkları yaktıkları benzin ocağının başında ısınmakta olduğunu ve taburunun hiç bir ateş görevi almadan hazer konusu gibi konmaya geçmiş olduğunu hayretle görmüştüm. Düşman için de geçmeyecek en mükemmel bir av durumunda bulunan bu topluluk tüylerini ürpertmiş ve topçu taburunun hiç te yeri olmayan burasını hemen terk ederek daha gerilere tugay muharebe idare yerine gitmesini emretmiştim. Tabur kumandanı gündüzden kendi taburu için burası gösterildiğini, ve generalden emir alındığı takdirde taburunu buradan kaldıracağını söylemişti. Durumu generale arz etmek ve taburun hemen buradan kaldırılmasına emir istihsal etmek için telefonla temas aradımsa da bu saate kadar tugayın hiç bir taburla telsiz ve telefon irtibatını sağlayamamış olmasından görüşmemiz mümkün olamamıştı. Topçu tabur kumandanının durumunun vehametini anlatarak çok müteyakkız bulunmasını ve çok sıkı emniyet tedbirlerini almasını, acele tugay muharebe idare yerine zidip kendisine generalden emir göndereceğini kuvvetle tahmin ettiğimden geriye hareket için hazır bulunmasını söyleyerek ve yarmakta olan benzin ocağını da söndürüp yanından ayrılırken III. taburun nerede olduğunu sormuştum. Bir saat evvel gerilerine doğru

bir kalabalığın geçtiğini ve ağırlı ihtimal onların III. tabur olduğunu söylemişti.

Takriben 100 metre kadar geriye gittiğimizde III. tabura rastlamıştık. Tabur aldığı emre uyarak gösterilen bu ihtiyat mevkiinde tam ve istirahatı mutlaka durumunda bulunuyordu. Bu taburun komma bölgesinin solunda kuzeyden güneye doğru uzanan genişçe bir vadi vardı. Bu vadi düşmanın yaklaşması için mükemmet bir istikamet arz ediyordu. Tb. komandanı rahmetli Bab. Lütfü Bilgin'e toplu bir halde bulunan taburunu acele kaldırmasını ve iki bölüğü ile bu vadiyi kuzeye karşı işgal ettirerek yerleştirmesini ve tahkimat yaptırmasını, bir bölüğü ile de batıdaki tepeleri işgal ettirerek birliklerin çevre emniyetlerinin alınmasını emretmiştim. Tabur komandanı aldığı bu emre uyarak faaliyete geçerken biz oradan ayrılmış ve köye doğru biraz uzaklaşınca havan bölüğüne rastlamıştık. Havan bölüğü de bu savunmada hiç bir ateş görevi almamış ve topçunun gerisinde istirahate geçmişti. Bu bölüğe gecenin karanlığında bir ateş görevi vermek imkânı kalmadığı için piyade olarak komma bölgesinin güney kısmını emniyette bulundurması vazifesini vererek biran evvel topçuyu geri aldırma için generalin muvafakat ve emirlerini istihsal etmek üzere jipe atlayarak 3 kilometre gerideki tugay muharebe idare yerinin bulunduğu KAECHONG köyüne doğru ilerlemeye başlamıştık. İlerlediğimiz vadi içinden geçen yola hâkim tepelerde de bazı elektrik fenerlerinin yanıp sönmelerinden düşmanın gerilerimize kadar sarktığı ve bu yolu da hâkimiyetleri altına aldıkları anlaşıyordu.

KAECHONG köyüne vardığımızda pencerelerinden süzen elektrik ışıklarından kolaylıkla bulduğumuz tugay muharebe idare yeri köyün okul binasında bulunuyordu. Okulun bir odasında yanan soba başında oturan General Yazıcı, Amerikalı müşavir gurup subayları ve karargâh subaylarını hep bir arada görmüştüm. İlk sözüm: Paşanı ilerisi bu gece basılacak ve belki ondan daha evvel burası basılacaktır. Çünkü her tarafı cemekân olan bu geniş pencerelerden dışarı fışkıran elektrik ışıkları burayı hiç tanımadığımız halde kimseye sormadan yerinizi bulmaya âdeta bize rehberlik etti. Ya elektrikleri söndürelim veya pencereleri battaniyelerle kapatalım demiştim. Bu teklifim üzerine pencereler kapatılmaya kadar elektrik söndürülmüştü. Arkasından topçunun çok tehlikeli durumunu anlatarak onların acele geriye aldırılmasına emir verilmesini teklif etmiş ve III. taburla havan bölüğü için verdiğim emirleri anlatmışım. General donacak derecede fazla üşümüş olduğunu

görünce sobanın üzerinde kaynamakta olan çaydan acele bana bir bardak erilmesini emrederken orada bulunan muhabere bölük kumandanı Yzb. Enver Köllân'a acele topçu taburunu bulmasını emretmişti. Muhabere Bl. kumandanı henüz irtibat sağlanmadığını söyleyince şu halde topçunun geri gelmesi için bir emir yazın ve acele bir jiple gönderin diye kurmaylarına emir vermişti. Odadaki kurmaylar tarafından yazılan kısa bir emir jipli bir haberci ile yola çıkarılmıştı.

Siminî bölgesindeki bütün tugay birlikleri dört taraflarından baskına uğruyorlar.

Tugay muharebe idare yerine geldiğimin üzerinden henüz 15 dakika geçmemişti. Vakit 29 Kasım 1950 gece saat tam birdi. Bulduğumuz odanın kapısı birdenbire hızla açılarak içeri giren jipli haberci yüksek sesle:

Generalim ilerideki birlikler dört taraflarından basıldılar, her taraftan ağır makineli ve havan ateşine maruz kaldılar. Ben buradan topçu taburuna emir götürüyordum. Bu cehennemi ateş altında tabura yanaşamadım ve size haber vermeye geldim diyordu.

Baskın SİMİNNİ köyünün içinde yerleşmiş muhacir kıyafetli gerillâcıların köy evlerinin pencere ve duvarlarından açtıkları şiddetli makineli tüfek ateşleri ile başlamış ve bunun hemen ardından köyün dört tarafındaki tepelerden ve vadi içinden yapılan makineli tüfek ve havan ateşleri takip etmiş ve burada başta düşman gerillâcılarını mühim rol oynamışlardı.

Baskından en çok zarar gören sıra ile bütün birliklerin köy içinde toplu bir halde bulunan ağırlıkları, mutbak arabaları, topçu taburu, havan bölüğü ve III. taburdu. Bu birlikler benim tahminen 20 dakika evvel emrettiğim tertibatı almaya fırsat bulamadan tamacının hazırlıksız ve gafil bir vaziyette avlanmışlar ve daha evvel savunma bölgelerine sevk ettiğim birinci taburun işgal edeceği sahanın uzaklığı ve arızalı oluşu dolayısıyla mevziini tamamen işgal etmek fırsatını bulamadığından bu tabur kısmen baskından zarar görmüş ve savunma bölgesinin yakınlığı itibariyle mevziini vaktinde işgal etmiş olan ikinci tabur ise baskın anında mevzilerinde hazır bulunduklarından hiç bir zarar görmemiş ve mevzilerinde sabaha kadar direnerek müteakız düşmana bir hayli zayılat da verdirmişlerdi.

Bu gece birinci taburdan mevzilerini diğer bölüklerden daha evle işgal etmiş bulunan ikinci bölük; başlarında kahraman kumandanları yüzbaşı Ramazan Akıncı ve her biri birbirinden üstün vasıfta ve karakterde yaratılmış savaşkan takım subaylarından üsteğmen Hilmi Sönmez, teğmen Selâhattin Erkemen, teğmen Kemal Saldıraner ve teğmen İhsan Sözer kahraman takımlarını başlarında düşmanın çok üstün kuvvetlerle ardı ardına yaptıkları saldırılarına karşı inatla mukavemet etmekle kalmamışlar aynı zamanda yer yer yaptıkları süngü hücumları ve bombalarile düşman üzerine atılarak onların baskın ve toarruz ruhlarını kırarak uzun müddet mevzilerini terk etmeyerek ellerinde bulundurmışlardır.

Bir aralık yüzbaşı Ramazan Akıncının bir havan mermisile başından çok ağır surette yaralanması haberi subay ve er hiç kimsenin moralini sarsmamış bilâkis herkesin intikam almak hırslarını kışkırtmıştı.

Kıdemli üsteğmen Hilmi Sönmez bölüğün emir ve kumandasını üzerine aldığı andan itibaren gerek kendi bölüğünün en yakın mesai arkadaşları olan subaylarla ve gerekse o muharebede her birisi kıymetli ve kahramanlıklarına paha biçilmez derecede fedakârlık ve kahramanlık gösteren assubay, çavuş ve erlerle özümle: bölüğün başçavuşu Haydar Yazgan, assubay çavuş Muhittin Teoman, İbrahim Bilgin, Mustafa Yıldız, Remzi Özkaya ve Mehmet Arslan çavuşlarla bu bölükle birlikte çalışan dördüncü bölüğün ağır makinelî tüfek nişancısı Çankırının Kurşunlu kazasından Salılmış Kara ve hafif makinelî tüfek nişancısı Hacı Altınlerin harikülâde savaşkanlıkları dolayısıyledir ki yanlarındaki diğer bölükler çekildikleri halde bu bölük tek başına mevzinde uzun müddet sebat etmiştir. Yalnız isimlerini yazdığım bu kahramanların her birisinin bu savaşta yarattıkları mevkibelerini üsteğmen Hilmi Sönmez'in kalemile Cevdet Canbolatın (Korede Mehmetçik adlı eserinin ikinci baskısında) kitabında tafsilûlile yazıldığı için diğer kahramanların mevkibelerine yer verebilmek düşüncesiyle burada tekrar yazamadım. Bu kahraman arkadaşlarının beni müsamaha ile karşılayacaklarından emisn olarak kendilerini her zaman taktir ile anar ve her zaman muvaffakiyetlerini dilerim.

İkinci taburun başında kumandaları çok cesur ve fedakâr binbaşısı rahmetli Muklat Uluñlü be kendisine en yakın yardımcısı vefakâr ve kahraman 8. Bl. kumandanı Yzb. Nedim Aydınoglundun taburu meharetle sevk ve idareleri ve taburun bütün subay ve erlerinin muannidane mukavemetleri sayesinde düşman bu tabur

cephesinde verdiği çok büyük zayıat yüzünden duraklamak mecburiyetinde kalmıştı.

Baskına uğrayanların mecburi çekilmeleri.

SİMİNNİ - KUNURİ yolu tugay muharebe yerinin içinde bulunduğu Kaechong okul binasının hemen önünden geçiyordu. Jipli habercinin heyecanlı baskın haberini vermesi üzerine odada bulunan yukarıda yazıldığı bizler ve Amerikan müsavir gurup subayları hepimiz dışarı fırlamıştık. SİMİNNİ köyü içinde baskından en çok zarar gören topçu taburu, III. Tbn., havan bölüğü, tugayın ve taburların ağırlıkları ve mutbak arabaları büyük bir heyecan içinde geriye doğru gelmekte ve daha gerilere hızlı hızlı geçmekte idiler.

Bu sırada ileriden çok şiddetli ateş sesleri gelmekte ve fakat henüz hiç bir birlikle irtibat sağlanmadığı için ne olup bittiği anlaşılamamakta idi. Ast birliklerle irtibatın te'sis edilmemiş olduğu bu sıralarda emrinde bulunduğumuz ikinci tümen ve dokuzuncu kolordu ise de irtibat kesilmişti. Sağda sekizinci ordunun büyük kısmı ile solumuzda iken şimdi nerede ve ne vaziyette bulundukları bilinmeyen dokuzuncu kolordu ve ikinci tümen birlikleri ve bunları takip eden düşman durumu hakkında hiç bir haber alınmamıştı.

Tugay kumandanının savunma kararı ve benim çekilenleri geri çevirmek için üç subayla takibim.

Bu kadar nazik bir durum karşısında tugay kumandanı şu anda telühim bir karar vermek mes'uliyeti karşısında bulunuyordu. General Yazıcı; kararının ne olduğunu açıklamadan mütemadiyen tank bölüğünü arattırmakta ve ancak yarım saat sonra bulunabilen Amerikalı tank bölük kumandanına bölüğünü alarak ileri gitmesini emretmekte idi. Amerikalı yüzbaşı yolların tıkaı olması ve karanlıkta dost ve düşman birliklerinin birbirine karışmış bulunmasını ileri sürerek bu durum karşısında hiç birşey yapamayacağını söylemiş ve generalin emrine itiraz etmişti. General ise emrinde ısrar ediyor ve gitmediği takdirde kendisini mahkemeye vereceğini yanımdaki Amerikalı müsavir gurup başkanı albay GANBİ vasıtasile tebliğ ediyordu. Bu kadar ısrara rağmen Amerikalı tank bölük kumandanı neticesinden hiç bir faide beklenmeyen bu durumda bölüğünü bile bile ateşe alamayacağını beyan ve o da emri yapmaktaki ısrar etmekte idi.

Hakikaten yol ileriden çekilmekte olan vasıtalarla tıklım tıklım dolmuş ve tıkanmıştı. Yolum her iki tarafı pirinç tarlalarının bataklığı halinde ve içine girerek geçmek imkânı yoktu. Aynı zamanda gündüz dahi etrafını görmekten mahrum olan tank birliğine gecenin zifiri karanlığında ve hakikaten dost ve düşman birliklerinin birbirine girdiği bu durumda tank bölüğünün yapacağı hiç bir iş yoktu. Böyle bir vazife ile ileri gidecek bölük te ilerdekilerin akıbetine maruz kalacak ve belki daha beter olacaktı. Bölüğünü bu yüzde yüz tehlike içine atmamak için Amerikalı tank Bl. kumandanı düşman karşısında emre itaatsizlik suçunu ve bu hareketinin büyük mes'uliyetini bile bile üzerine almıştı.

Bu mühim anda generatin vereceği karar üzerinde belki faydalı olurum mülâhazasıle kendiliklerinden geriye çekilmekte olanları durdurup daha gerideki sırtlarda savunmaya geçmemiz hakkındaki birinci teklifim cevapsız bırakılmış ve biraz sonra ikinci defa yaptığım aynı teklifim üzerine general; tugayın hareket şube müdürü kurnay binbaşı Faik Türün'e dönerek içinde bulunduğumuz durum hakkında mütaleasını sormuş ve binbaşı Faik Türün cevaben Paşam: Vazifemiz savunmadır deyince general de evet savunacağız diyerek kararını açıklamıştı (Kroki 5, sayfa 3).

Verilecek karar tugayın kurtuluş veya imhasına müessir olacak mahiyette ve çok mühimdi. Benim o andaki görüş ve kanaatimce hiç te yerinde bulmadığım mahiyeti açıklanmayan bu savunma kararı asabımı bozmuştu. Zira bidayettenberi devam eden aksaklıklar ve son olarak SİMİNNİ bölgesinde şefkat ve merhamet hissini galebesile asıl muharip birlikler yemek yemek için bekletilerek vakitinde savunmaya geçirilmemiş ve bir çokları da vazifesiz olarak istirahatete terk edilmişlerdi. Baskına uğrayarak maruz kaldığımız bu kötü akıbet şu anda birlikleri parçalamış ve nitekim biraz evvel tapçu tabur kumandanı yarbay Tahsin Kurtay ve muavini binbaşı Ahben beyler nefes nefese büyük bir heyecanla generalin karşısına dikilerek basıldıklarını ve taburdan ne bir top ve ne de bir tek er kurtulamadığını yana yakılan anlatmış ve onu takiben havan Bl. kumandanı Yzb. Nail Noyanlı da kendi bölüğü hakkında aynı uyarıyı tekrarlamıştı. Bu sırada III. Tb. la birinci taburun bir kısmı da aynı akıbetle uğramış ve ikinci taburun durumu hakkında hiç bir bilgi alınamamıştı. Durumun bu kretik anında yarım saatindenberi üzerinde bulunduğumuz yoldan bir sel gibi geriye doğru akan ve baskına uğramaktan mütevellit moralleri bozulup ne yapacaklarını

ve nereye gideceklerini bilmeden bu akına katılanlarla kimse ilgilenmemiş ve bunlar da kendi mukadderatlarına terk edilmişlerdi.

İşte bu ahval ve şerait altında generalin evet savunacağız demesiyle savunma yapılamazdı. Hangi birliklerle, nerede ve ne gibi bir tertibatla, ne maksatla ve ne zamana kadar savunulacağını açıklayarak birliklere yeniden bu yolda sarîh emir vermek lâzımdı. Halbuki cephada ne ast ve ne de üst birliklerle irtibat kalmamıştı. Aynı zamanda yerlerinden oynamış olan birliklerin kumandanları da o anda nerede oldukları belli değildi. Daha mühimmi bu zifiri karanlıkta baskının başladığı saattenberi kim oldukları belli olmayan karışık mahşeri bir kalabalık batıya doğru hızla çekilmekte idi.

Her ne hal ise; mademki kumandanın kararı savunma idi, şu halde evvel emirle kendiliklerinden bezimmet halinde geriye çekilenleri durdurmak ve geriye çevirmek lâzımdı. Buna da kimsenin tevessül ettiği görülüyordu. Bu sırada ben generale hitaben, Paşam: Mademki burada savunmaya karar veriyorsunuz şu halde bir saat-tenberi akın halinde geriye çekilenler savunmayacak mı? Kim bunları durduracak diyerek asabiyetinden askeri terbiye hudutları dışına da çıkıp bu sorunun cevabını beklemeden generalin yanında emir subayın Yzb. Halim İrsay'a bağırarak acele jipin yola çıkarılmasını emretmişim. Biraz sonra yanıma gelen emir subayım yolların çekilmekte olan vasıtalarla tamamen tıkalı olmasından ve yolun her iki tarafı pirinç tarlalarının bataklık halinde bulunduğundan jipin yola çıkarılmasına imkân olmadığı haberini getirmişti. Bu durum karşısında çekilenleri yaya olarak takibe karar vermiş ve bana bu yolda yardım etmek üzere emir subayından başka mülbak subayım Yzb. Cihan Kumbasar ve tugay harekât şubesinde yardımcı Yzb. Abbas Yurdakul'u yanıma alarak batıya doğru harekete geçmişim.

Evvelâ jipin bulunduğu yere yaklaşarak alayın lâğvındanberi hiç kimsenin sahip çıkınayarak halâ benim şahsi muhafaza ve mes'uliyetim altında bulunan ve o anda jipin yanıma bağlı vaziyette hizmet erim İsmail Albayrakla şoförüb Cevat Sofunun muhafazasında bulunan 241. Piyade Alay Sancığını (Bu çocukları karanlıkta belki kaybederim. veya vurulur bir tarafta kahırlar endişesi ve çekilenleri bu mukaddes emanet altında toplayarak geri çevirmek düşüncesiyle) birlikte götürmek üzere kılıfından çıkarmış ve yaya olarak taşımak zorluğu karşısında çok ağır olan direğinden de ayırarak Yzb. Cihan Kumbasar tarafından taşınmasını emretmiş ve bu üç subay arkadaşım ile birlikte âdetâ koşarcasına ilerlemeye başlamıştık. Bu sırada

içinde bulunduğumuz KATCHONG köyüne hâkim sırtlardan yapılan tüfek ve makineli tüfek ateşleri düşmanın ileri kısımlarının buralara kadar gelmiş olduklarının alâmetleri idi.●

Gecein zifiri karanlığında yaya olarak hızlı hızlı ve âdeta koşarcasına çekilenlerin ardından takip ederken kim oldukları anlaşılmayan bu mahşeri kalabalığa bağnarak ben albay Celâl Dorayın, ilerdekilere söyleyin emrini tekrarlayın, KUNURİ'de toplanılacak, daha gerilere gidilmiyecek diyerek bağna bağna ilerliyorduk.

Baskına uğramak felâketinin asup üzerinde yarattığı yıkıcı moral bozukluğundan def'atla tekrarlamamıza rağmen ne vasıtalar üzerinde bulunanlardan ve ne de yaya olarak vasıtaları takip edenlerden asından hiç kimse emrini tekrarlamıyor ve daha ilerdekilere emrini ulaştırmıyorlardı. Bir arabık jipi yolu çıkarmak fırsatını bulan ve lastiklerini yakarak yolda bizi araya araya yanımıza gelen göfö, Çevat, Sofu jipi getirdiğini haber verince buradan itibaren üç okadaşımıla jipe atlayarak önümüzdeki vasıtaları takip ederken öne geçmek için mütemadiyen korne çalınmamıza rağmen bir türlü yol alınamamış ve geriden takibe mecbur kalmıştık.

Çekilenlerin KUNURİ'den daha gerilere gitmeyeceklerini ve çitmeye tevessül edeceklerin de oradakiler tarafından bırakılmayacaklarını tahmin ediyordum. Zira bulunduğumuz yerden 15 kilometre geride KUNURİ'de tugay sâhiye bölüğü, oto bölüğü, ordnat bölüğü ve talimgâhın bir bölüğünden başka tugayın geri kademesi ve tugay karargâhı bölüğünün bir kısmı yarbay Natık Poyrazoğlunun emrinde her türlü muharebe teşislerinden uzak olarak çadırli ordugâhlarında bulunmakta idiler. Alayın lâğvından sonra talimgâh kumandanlığına tayin olunan ve tugayın TOKCHON istikametinde aldığı ilk muharebe görevi sırasında 40 kilometre geride KUNURİ'de bırakılan bu geri birliklerin kumandanı olan muavinim yarbay Natık Poyrazoğlu; emrine verilen birliklerin disiplini ile meşgul olmak ve başlıca görevlerinden birisi de tugayın gerisini emniyette bulundurmak ve bu gibi enirsiz çekilenleri durdurarak bir inzibat altında toplamaktı. İşte KUNURİ'de Poyrazoğlunun bunu yapacağını tahmin ederek çekilenlerin hepsini toplu olarak KUNURİ'de bulacağını ümit ediyordum.●

Gece saat ikide KUNURİ çayını geçip te yol kenarında çadırli ordugâhta bulunan Poyrazoğlu emrindeki tugay karargâhının geri kademesi ve karargâh bölüğünün bir kısmının ordugâh bölgesine

geldiğimiz zaman mahrutî Türk çadırlarından birisinin ateşler içinde yarmakta olduğunu ve karargâh Bl. K. Yzb. Nedim Aytekin'in telaşlı bir halde yanan çadır etrafında koştuğunu görünce ne oluyor-sunuz, ilerden çekilenler ne oldular diye sormuştum. Aldığım cevapta; Albayım benden başka kimse kalmadı, başını alan buradan geçen Amerikan vasıtalarına atlayıp gittiler demişti. Kendisine metin olunsun ve orada kalanları toplayıp emrine almasını ve ben geri gidenleri çevireceğimi söyleyerek KUNURİ - SUNCION yolunu takiben hızla ilerlemeye başlamıştım.

Tugay geri kademesinin çadırlı ordugâh bölgesinden henüz ayrılmış olduğum sırada geriden jipi ile yanıma yanan tugay muhabere Bl. K. Yzb. Enver Kölan toplananların çevrilmesi hakkındaki generalin emrini bana tebliğ ettiğinde ben de ona çalışıyorum, görüyorsunuz ki hepsi SUNCION istikametine gitmişler, generale böyle söyle demiştim.

KUNURİ'de yarbay Natic Poyrazoğlu emrindeki tugayın gayri muharip geri teşkilleri kendi çadırlı ordugâh bölgelerinde her türlü muharebe tesirinden uzak ve sakin bir halde bulunurlarken gecenin zifiri karanlığında âdeti hizmet manzarası arz eden bir şekilde cepheden akın halinde geriye çekilen Amerikan dokuzuncu kolordu birliklerine mensup içleri tıklım tıklım insan dolu vasıtalar ve tankların KUNURİ'den geçerlerken düşman geliyor diye bağırma-ları ve birçok zenci Amerikalı şoförlerin sanki Korenin ta güneyine kadar dolmuş yapar gibi yağgaraları ile SUNŞON - PIYANGONG - SUEL - PUSA... N diye bağırma-ları ve bir müddet sonra kendi cephemizden de vasıtalı ve yaya bir kafa-balığın akın halinde KUNURİ'ye gelişleri oradakileri de heyecantandırmış ve bozulmuş olan morali büsbütün bozmuş, gerek KUNURİ'de bulunanlardan yol civarında konaklamış olurlar ve gerekse SİMİNİ'den KUNURİ istikametine yaya olarak çekilenlerin bu Amerikan vasıtalarına atlayarak daha gerilere gitmelerine sebep olmuştu.

Yarbay Natic Poyrazoğlu tugayın gerisini emniyetle bulundurma-k için alınması gereken tertibatı aldurmaya ihmal etmiş ve bu yüzden KUNURİ'de kendi emrinde bulunan geri teşkillerden tugay sâbiye bölüğü, tugay oto bölüğü ve tugay karargâhı geri kademesile tugay karargâh bölüğünün ikinci kademesinin çekilen Amerikan kitaları ile birlikte geri gitmelerinden haberi bile olmamıştır.

KORE'ye çıkmadan vapurda tugay ve alay birliklerine baskına uğramamak için alınması gereken tedbirlerin neler olacağını bütün gırtlaklığı ile anlatmıştım. Şimdi basılmamak için alınması lâzım

gelen tedbirde gösterilen ihmalden mütevellit maruz kalmanın kötü akibetin safabatını anlatırken baskının asap üzerinde meydana getirdiği yıkıcı tesirin azametini gözönüne serecek ve bilhassa meslektaşlarıma bu gibi felâketlere maruz kalmamaları için hazerde ve seferde her yerde ve her zaman basılmamak için daima gereken bütün tedbirlerin alınmasını ve uyanık bulunulmasını tavsiye edeceğim.

Sunchon'da birinci süvari tümen kumandanile temasım.

SİMİNŦ'den ve KUNURŦ'den geriye çekilenleri durdurmak maksadile KUNURŦ'den itibaren SUNCHON istikametine hızla ilerlerken bazı yol alıp geçtiğimiz vasıtalarda bulunan Türk tugayı mensuplarına SUNCHON'da toplanılacağını ve daha gerilere gidilmiyeceğini emretmekte idim. Bir aralık yol genişlemiş ve bundan faydalanarak bütün vasıtaları geçip saat 4.30 da SUNCHON'a muvafakat etmiştik. SUNCHON'un medhalinde durarak geriden gelen vasıtalarındaki indirilmiş ve yaya gelenlerin de geldikçe oradaki meydana toplanmalarını emretmiştin. Bizden evvel SUNCHON'a gelmiş Türk ve Amerikan vasıtaları olup olmadığını ve daha gerilere gidenler bulunup bulunmadığı hakkında bir bilgiye sahip değildik. Ancak daha evvel gelip te SUNCHON şehrinin sokaklarına dağılanlar olması ihtimaline karşı yanındaki arkadaşlarımı şehir içinde bir arama yapmaya ve bulduklarını gösterilen meydana toplamaya memur etmiş ve ben de o sırada gözüme ilişen ve biraz İngilizce bilen üstöğmen Seref Ünüvar adındaki arkadaşımı yanıma alıp SUNCHON'da bulunan süvari birinci Amerikan tümeni ile temasa gelerek hem tugayın durumu hakkında bilgi vermek ve hem de toplanan erata yemek temin ve geriye KUNURŦ istikametine götürmek için vasıta tedariki maksadile tümen muharebe idare yerine gitmiştik. Bkayette tümenin harekât sube müdürü ile ve müteakiben tümen kumandanı ile yaptığım görüşmede her ikisi de Türk tugayının imha edildiği haberini aldıklarını söylerken generaliz sağ müdri diye sormuşlardı. Verdiğim cevapta tugayın imha edilmediğini, ancak çok çetin şartlar içinde bulunduğunu ve ben KAECHONG'da saat bir buçukta generalin yanından ayrılarak sağ olduğunu söylemiştim. Bu esnada 8. ordu ihtiyatı olarak SUNCHON'da bulunan bu tümenin ileri emuliyet kademelerinden verilen rapora göre düşmanla temasa geldikleri bilürlülmüş ve bu tümente de çekilme için gereken hazırlıklar başlamıştı. Nitekim yaralılarımızın kendi

hastahanelerine alınarak tedavileri için yaptığım teklife karşılık hastaneyi boşalttıklarını, geçirdiği trafik kazasından dolayı orada tedavi edilmekte olup şifa bulan birinci tabur kumandanı binbaşı İmadettin Kuraneli almamızı söyleyerek yemek hakkındaki ricamız kabul edilmiş ve Tümenin İkmal şubesi müdürüne gereken emir verilmişti. Tümen kumandanına geriye çevireceğim erat için vasıta yardımı yapılması hakkında yaptığım teklife karşılık kendilerinin de çekilmek için hazırlık yaptıklarını ve bu durumda vasıta yardımı yapmak imkânına malik olmadıklarını söylemişti. Kendilerine gösterdikleri yardımdan dolayı teşekkür ederek yanlarından ayrılırken hastaneyi göstermek için yanınıza kattıkları subayla evvelâ hastahaneye gidilmiş ve orada binbaşı İmadettin Kuraneli yanımıza alarak şehrin mehtaline yakın Güney Kore askeri polis karakolunun bulunduğu mahalle geldiğimiz zaman 5 subay arkadaşıyla 5 erden başka kimseyi görememiştik. Bu arkadaşlarım SUNCHON'un sokaklarını aramakla meşgulken meydana toplanmış olan ve miktarı o an için beş yüz kadar tahmin edilen bu topluluğun tekrar vasıtalara atlayarak daha gerilere gittikleri anlaşılmıştı. O anda duyduğum teessürün azametini tarife kendimde kudret bulamıyorum. Bu teessür beni âdeta bir intikam hırsı ile geri gidenlerin sür'atle takibine sevk etmiş ve bir an dahi tereddüt etmeden jipe atlayarak harekete geçmiştim. SUNCHON şehrinin güney mahrecini takriben bir kilometre geçtikten sonra yol üzerinde duran ve üzerlerinde kızıl ay işaretini gördüğüm takriben 15 kadar ambulans ve diğer nakil araçlarının yanına yaklaştım. Bu birlik tugayın KUNURI'de yarbay Naluk Poyrazoğlu emrinde bıraktığı sıhhiye bölüğü idi. Vasıtaları, subay ve er kadroları tamam bir halde başlarında sıhhiye bölük kumandanı doktor binbaşı Şeyfi Azu ile teması gelir gelmez bana albayım başımız sağ olsun general şehit oldu, emir subayı Yzb. Hürşit Güneşli delirmiş bir halde sağa sola koşuyor ve ısrar etmemize rağmen bizimle gitmemekte direniyordu, orada kaldı her halde esir oldu, tugaydan en son kurtulan biziz, bizden başka geride kalanlar kâmilten ya imha edildiler veya esir oldular, demisti.

Moralin bozulduğu anlarda akla haya'e gelmeyecek her türlü yalan haberlerin uydurulabileceğini biliyordum. Bu maksatla verilen bu haberlerin tahkiki için generalin şehit olduğunu gören olup olmadığı hakkındaki soruma karşılık KAECHONG'da tugay muharebe idare yerine yaralı taşımak için giden bir ambülansın şoförü ile sıhhiye erinin yaralıları alıp KAECHONG'dan ayrılırken general de çekilmek üzere jipe bindiği sırada jipin etrafını saran ÇİN asker-

lerine karşı tabancasını kullanmak isterken ÇİNLİLER tarafından süngülendiğini gözleriyle gördüklerini ve bu yüzden çıldıran emir subayı Yzb. Hürşit Güneşliyi de bizzat kendisi gördüğünü söylemişti. İfade o kadar kuvvetli idi ki inanmamak için hiç bir sebep yoktu. Sonra hâdiseyi nakleden de bir doktor binbaşı arkadaşındı. Bunu takiben bir başka doktor arkadaş da kendilerinin arkasından tugay o to bölüğü gelmekte iken SUNCHON'a pek yakın mesafedeki geçitte baskına uğradıklarını ve vasıtalarının ancak yarısını kurtarabildiklerini ve diğer yarısı içindeki subay ve erler ya imha veya esir olduklarını anlatmakta ve kurtulup gelen vasıtaların da biraz evvel daha gerilere doğru gittiklerini söylemekte idi. Bunlardan başka tugay geri kademesindeki subaylardan askeri hekimlerle tugayın ikinci şube müdürü kurmay Yzb. Hakkı İnceoğlu'nun kurtulanlar arasında SUNCHON'da görüldüklerini fakat o anda nereye gittiklerini bilmediklerini söylemişlerdi.

Durum ister anlattıkları gibi doğru ve ister mübalâğalı olsun o anda yapılacak iş dağılıp her biri bir tarafa gidenleri toplamak ve bunları teşkilâtlandırmak disiplin altına almakta. Vaktinde buna muvaffak olunmadığı taktirde Türk kuvvetleri için hicapâver bir durum meydana gelerek ve bir daha toplanmaları çok zor olacaktı. Bu maksatla sabhiye bölüğünün de beni takip etmelerini emrederek sür'atle PİYANGONG yolunda ilerlemeye başlamıştım. Yolda rastladığımız vasıtalar dakiklere artık bir şey söylemiyor ve bunları PİYANGONG'da öntemeyi düşünüyordum.

29 Kasım 1950 günü saat 14 te PİYANGONG'a muvasalat etmiştim. İlk iş olarak orada bir Amerikan birliği veya bir kumandanlık karargâhı bulunup bulunmadığını araştırmak olmuştu. Merkezi PİYANGONG'da olduğunu bildiğim Amerikan 8. ordu karargâhının SEOUL'e çekildiğini ve orada ancak bir Amerikan misafirhanesinin bulunduğunu öğrendim. Arkadaşlarımı geriden gelecek vasıtaların geçmeye mecbur oldukları köprü başına koyarak ben yanımdaki tercüman üstteğmen Şeref Ünüvarla birlikte misafirhaneye gittim. Başlarında bir Amerikalı albay olmak üzere kadro halinde bir kaç subay ve assubay tarafından idare edilen bu misafirhane etrafı tel örgü ile çevrilmiş oldukça büyük ve sağlam bir bina idi. Amerikalı albaya kendimi tanıttıktan sonra Türk tugayının durumu hakkında kısaca malûmat vermiş ve PİYANGONG'da toplanmakta olan Türk askerlerinin misafir edilmesini rica etmiştim. Amerikalı albay bu ricamı memnuniyetle kabul ederek bana acele bir çay ve pisküvi ikramında bulunmuş ve kendi emrindekilere gere-

ken emri vermişti. Ben orada otururken köprü başında bekleyen arkadaşların geriden gelenleri parti parti misafirhaneye göndermekte ve gelenler istirahatete geçirilmekte idiler. Akşama doğru vasıtaların sonu alınmıştı. Ancak bizden daha evvel PİYANGONG'a gelmiş ve daha güneye geçmiş kimse olup olmadığı hakkında bir bilgiye sahip olamamıştık.

Piyangyong'da topladığım karışık birlik mensuplarını tertip ve taksim edişim.

Misafirhanede toplanan erlerle assubay ve subayların bir taraftan isimlerini tesbit ettirirken bir taraftan da hepsini bir teşkilâta bağlayarak disiplin altına almak üzere sınıflarına bakmadan sıbhiye bölüğünden başka hepsini piyade olarak manga, takım ve bölükler halinde teşkilâtlandırarak mevcut assubay ve subaylardan kumandanlarını da tayin etmiştim. Piyade topçu, sıbhiye, oto, uçaksavar, tanksavar, muhabere, istihkâm, havan ve karargâhlara mensup çeşitli sınıflardan mürekkep olan ve miktarları 42 subay, 45 assubay ve 570 er olan bu karışık birlik mensupları baskından en çok zarar gören ve ruhi halleri teşevvüşe uğrayan felâketzedelerdi. Bunların baskına uğramaktan mütevellit bozulan moralleri; generalin şehit ve tugayın imha haberleri üzerine büsbütün bozulmuş ve gözleri daha gerilere gitmekte olduğu için orada disiplin altına alınmaları hiç te hoşlarına gitmemişti. Bundan dolayıdır ki bizi gösterdikleri büyük bir nezaketle misafirhanelerine kabul eden centilmen Amerikalı albaya ve mesai arkadaşlarına bizimkilerin bir kısmı yemekhaneden çıkıp koğuşlarına yerleştirildikleri sırada lisanen ve tavırlarıyla tecavüz-kâr hareketlerde bulunmuş ve bu yüzden aralarında kavgâ çıkmıştı. Bu müessif vak'ayı haber alınca ben Amerikalı albaya tarziye vererek onu teskin etmeye çalışırken böyle mazbut bir bina içinde bulunmaları hoşlarına gitmeyenler etrafında toplanarak burada durmayalım, çıkalım diye ısrar etmeye başlamışlardı. Ben tugayın akibeti hakkında kat'i bir malûmat alınca kadar ve emrinde bulunduğumuz 2. Amerikan tümeni veya dokuzuncu Amerikan kolordu kumandanlıkları ile temas sağlayınca kadar PİYANGONG'ta ve bilhassa böyle etrafı emniyetli mazbut bir binada kalınacağı hakkındaki kararımı kat'i olarak açıklarken bize bu misafirperverliği gösterdiklerinden dolayı da Amerikalı albaya teşekkür etmiştim. Kararımın kat'i olduğunu anlayan etrafımdaki topluluk dağılmış ve ben de misafirhanenin bir odasına çekilerek

istirahate geçmiştim. Aradan takriben bir saat geçmişti ki Amerikalı albay yanıma gelerek SEOUL'de 8. ordu ile irtibat sağlandığını ve ordu kumandanının emirleri ile PİYANGONG'da toplanmış olan Türk tugayı mensuplarının ikmalleri yapılmak üzere hemen SEOUL'e gönderilmesini telefonla bildirdiklerini tebliğ etmiş ve işe ve akaryakıt ikmalimizin de kendileri tarafından yapılacağını ilâve etmişti. Ordu kumandanlığından alınan bu emir arkadaşlara tebliğ edilmiş ve vasıtaların acele benzin ve yağ ikmalleri yaptırılarak saat 20 de SEOUL istikametine harekete geçilmişti.

Ordu merkezi Seoul'de toplanma ve tugay kumandanile telefonla temasım.

PİYANGONG - SEOUL yolu cepheden SEOUL istikametine çekilen yıpranmış Birleşmiş Milletler birlikleriyle ve SEOUL'den cepheye sevk edilen taze ve zinde kuvvetlerin silâh ve vasıtaları ile dolu ve gidiş geliş mahşeri bir manzara arz etmekte idi. Amerikan askeri polislerinin azami faaliyetlerine rağmen yine trafik arasına inkıta uğramakta ve bizim de bu yüzden SEOUL'e muvafakatımız gecikmekte idi.

Tugayın güneyden kuzeye doğru yaklaşma yürüyüşünde SEOUL'de bir gece kalmış ve SEOUL tayyare meydanında konaklamışık. SEOUL'ün bu tayyare meydanından başka bir yerini bilmediğimiz için bu defa da orada konaklamak maksadile doğruca meydana gidilmiş ve bazı vasıtalarda bulunan çadırlardan istifade ederek çadırılı ordugâha geçilmişti. Erat ve subayları burada istirahat ettirdikten ve gereken emniyet tedbirlerini aldıktan sonra 30 Kasım sabahının erken saatlerinde tercüman arkadaşımı alarak 8. ordu karargâhına gitmiştim. Kapı önünde Hürriyet Gazetesi yazarlarından Bay Hikmet Feridun Es'le bayan Semiha Es'i görmüş ve güzel İngilizce bilen bu arkadaşlarımızın yardımlarından faydalanacağım için çok sevinmiştim. Onlarla birlikte ordu harekât şubesi müdürünün odasına giderek kendimi tanıtmış ve tugayla irtibat olup olmadığını sormuştum. Şube müdürü Amerikalı albay tugayla irtibat olmadığını söylerken generalin sağlığından emin misiniz diye sormuştu. Ben KAECHONG'dan ayrıldığım saattenberi cereyan eden durumu münasip bir lisanla anlatmış ve generalin şehit veya sağlığı hakkında kat'i bir bilgim olmadığını söylemiştim. Harekât şube müdürü Amerikalı albay ordunun ikmal şube müdürü ile de temas ederek ikmalimiz için gerekenlere emir verilmiş ve devam

olarak tugayla irtibat aranacağını, bulunduğu takdirde bize malûmat verileceğini ve bizim de teması muhafaza etmemizi söylemiş ve yanlarından ayrılmıştık.

SEOUL'de barmacak bir bina temini hakkındaki ricalarım mevcut ve mazbut bina bulunmaması yüzünden is'af edilememişti. Ancak işe ikmalimiz hakkındaki isteklerim derhal yerine getirilmişti. Buradan yanımdaki arkadaşlarla birlikte hava meydanına dönerken harekât şube müdürünün mânalı bir şekilde tekrar generalin sağlığından emin misiniz diye sorması generalin şehit olduğu hakkındaki rivayetleri kuvvetlendirmişti.

Ana yurtla şahsen irtibat yapmak imkânına malik değildim. Day Hikmet Feridun Es durumumuzun ana yurda bildirilmesine kendi gazetesile tavassut ediyor ve o da generalin şehadet haberi ve tugayın meçhul akibeti hakkında benim gibi şüpheye düşmüş olması dolayısıyla haberlerini kaydı ihtiyatla veriyordu.

Hava meydanına geldiğimde ordunun tugayla irtibat aramakta olduğunu ve haber alınca bize bildireceklerini arkadaşlara anlatmış ve işe ikmalimizin ordudan yapılacağını söyleyerek levazım arkadaşlardan rahmetli levazım binbaşı Kemal beyi bu işe memur etmiştim.

Emrimde Seoul'de toplananların isyankâr hareketleri ve itaate getirilirken yaptığım konuşmalarım.

1 Aralık 1950 günü saat 14 te gönderilen bir haberle ordu karargâhına çağırılmıştım. Ordu harekât şube müdürünün odasına girer girmez Amerikalı albay ayağa kalkarak elini sıkmış ve sizi tebrik ederim, tugayınızla irtibat sağlandı, generalinizle görüşmek ister misiniz demişti. O andaki sevincime pâyân yoktu. Hemen PIYANGONG'da telefon başında hazır bulunan General Yazıcı ile görüşmeye başladım. Generalin sesinden kendisini teşhis etmiş ve daha çok sevinmiştim. Kendilerine geçmiş olsun dedikten sonra SEOUL'de topladığım subay, assubay, er ve vasıta adedi hakkında malûmat verirken tugayın durumunu sormuştum. General ordudan aldığı emre göre tugayın PIYANGONG'da toplanacağını ve ikmalimizin orada yapılacağını söyleyerek benim emrimde topladığım birliğin de PIYANGONG'a getirilmesini emretmişti.

Sözü daha fazla uzatmak istemiyor ve bu müjdeli haberi biran evvel arkadaşlarıma da ulaştırıp onların da benim gibi sevinmeleri için biran evvel hava meydanına gitmek istiyordum.

Telefon muhaberesi biter bitmez ordu harekât şube müdürüne teşekkürlerimi bildirirken generalden aldığım emri anlatmış ve PIYANGONG'a kadar vasıta yardımı yapmalarını rica etmiştim. Amerikalı albay o gün için ellerinde vasıta olmadığını bir gün sonra yeteri kadar vasıta yardımında bulunacaklarını vadetmiş ve tekrar teşekkür ederek yanlarından ayrılmış ve hava meydanına gitmiştim. İlk işim hemen bütün suby, assubay ve erleri toplamak oldu. Kısa zamanda toplanan bu karışık birliğe hitaben, arkadaşlar size sevinçli bir haberim var. Evvelâ hepinizi tebrik ederim. Tugayımız hamdolsun kurtulmuştur. Biraz evvel ordu karargâhından General Tahsin Yazıcı ile telefonla görüştim. General PIYANGONG'dadır ve sıhhattedir. Generalin anlattıklarına göre ordunun verdiği emirle tugay PIYANGONG'da toplanacak ve ikmalimiz orada yapılacaktır. Bu maksatla genêralin emirleriyle biz de yurı buradan hareket edecek ve PIYANGONG'da tugaya iltihak edeceğiz. Bunun için şimdi elimizde bulunan Türk vasıtalarının acele olarak oto bölüğü subayları tarafından bakımı ve ikmali yapılacak ve arızalı olan vasıtalar tamir edilmek üzere ordunun ana tamir fabrikasına bırakılarak bunların yerine eksilen vasıta ihtiyacımız yarın erkence ordudan temin edilecektir. Emirsubayı Yzb. Halim İrsoy hemen şimdi şehre giderek Bay Hikmet Feridun Es'i bulacak ve tugayın kurtuluşunu, generalin sağ olduğu haberinin yurda müjdelenmesi için haber verecektir. Tekrar hepinizin gözleri aydın olsun diyerek yanlarından ayrılmıştım.

Seoul'de toplananların tugaya katılmak için Piyangyong'a hareketleri.

Toplanan birlik dağılmış, ben de çadıra çekilerek büyük bir sevinç ve huzur içinde yatağıma uzanarak istirahat geçmiştim. Bir saat kadar deliksiz bir uykudan sonra hizmet erim tarafından uyandırılmış ve birkaç subayın benimle görüşmek istediklerini söylemişti. Çadırdan dışarı çıktığım zaman karşımda tugayın imamı rahmetli Bay Muhsin Örtünlü ile tugay sıhhiye Bl. K. doktor binbaşı Seyfi Asu'yu görmüş ve ne istediklerini sormuştum. Her ikisinin de çekingen tavırlarından gizli bir şeyler söylemek istedikleri anlaşılıyor ve fakat sen söyle ben söyleyeyim kabilinden hangisinin daha evvel söze başlayacağına karar veremeyerek birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Kararsızlıktan tahminen bir dakikalık bir duraklamadan sonra nihayet doktor binbaşı Seyfi Asu söze başlamış ve albayın

biz sizi çok severiz, demindenberi şahidi olduğumuz bir hâdiseyi size anlatmakta tereddüt ediyoruz. Acaba söyleyelim mi? söylemiyelim mi? diye uzun boylu düşündük ve nihayet sizi çok sevdiğimiz için bunu sizden saklamamaya karar verdik demişti. Ben pekâlâ canım söyleyin bakalım bu kadar çekindiğiniz şey nedir diye sorunca doktor Seyfi Asu sözüne devamla: Albayım! demin siz subay ve erlerle konuşup ayrıldıktan ve o topluluk dağıldıktan sonra gurup gurup toplanmalar oldu. Herkes fiskos halinde bir şeyler konuşuyorlardı. Biz de bunların arasına sokulduk. Konuşma mevzuu hep sizin verdiğiniz haber ve emir üzerine idi. Diyorlar ki albay yalan söylüyor, generalin öldüğünü kendi gözile görenler var. Sonra tugayın kurtulduğunu söylüyor o da yalan. En son çekilen oto bölümünün yarısı bile kurtulamadı. Tugayın başını general yedi, kalın kala Türk tugayından şurada bir avuç bir şey kaldık. Şimdi albay bizi dalavere ile PIYANGONG'a götürecektir ve anlaşılan bizim başımızı da o yiyecek. Albaya söylemeli bu sevdadan vaz geçsin. Şayet ısrar ederse bu topluluğun selâmeti için kendisini harcayacağımızı çekinmeden söyleyelim diyorlardı. Biz sizi çok sevdiğimiz için bunu haber vermeye geldik, demişti. Dinleyici vaziyette bulunan İmam Muhsin Örtünlüye dönerek siz de bu konuşmaları duydunuz mu? diye sorduğumda o da evet böyle konuşuyorlardı demişti. Her ikisine de bunun kimler aralarında konuşulduğunu sorduğumda bir iki kişi değil ki hemen her gurupta konuşulanlar böyle idi demişlerdi.

Bu sözler asabım üzerinde o kadar derin ve üzücü bir te'sir yaptı ki asabiyetimden beynimin kaydığını his etmiştim. Bu arkadaşlarıma duyduğunuz bu sözler karşısında siz bir şey söylemediniz mi? diye sorduğumda gördükleri taşkın manzara karşısında bir şey söylemediklerini ifade etmişlerdi. Bunun üzerine şu halde siz gidiniz beni yalnız bırakınız diyerek onları yanımdan savmış ve çadırın etrafında bir iteri bir geri dolayarak bozulan asabımın sükûnet bulmasına çalışmış ve bu arada yapılacak iş hakkında doğru bir karara varmak için uzun uzun fikren meşgul olmuşum.

Kore gibi yurttan onbinlerce kilometre uzakta ve yine hepsi yabancı olan Birleşmiş Milletler ordusu içinde bulunuyorduk. Moral-leri kökünden sarsılmış ve kendi canlarından başka hiç birşey düşünmeyecek derecede manevi sükûta uğramış olan bu topluluğu itaate getirecek hiç bir Türk birliği yoktu. Bu hususta Amerikan ordusundan yardım istemeyi her babayıgıt kendi millî şerefine ve şahsî haysiyetine yakıştıramazdı. Esasen emirsiz olarak 350 kilometre kadar geri çekilmekle işledikleri suçu dahi müdrik olmayan

hınları tasarladıkları bu suçu da işlemekte tereddüt etmeyecekleri aşikârdır. Milli şerefimizi en lekeli bir hale sokacak olan bu durumu görmektense ölmek elbette müreccahtı. Şüphesiz ki asabım çok bozulmuştu.

Fikri teşevvüşler içinde ne konuşacağımı dahi tasarlamadan birliğin hemen tekrar toplanmalarını emretmiştim. Bu esnada sulu bir karla beraber yağmur yağmağa başladığı için hepsini benim de içinde yattığım bir Amerikan boğman çadırının içinde toplamışım. Toplanma yerine geliş isteksizdi. Çadırın içi hepsini almadığı için bir kısmı da çadır dışında kalmışlardı. Yatağımın yanında uzanmış bir halde bulunan sancağımın yanına geçerek onu dik vaziyete getirdikten sonra evvelâ sükûnetle başlayan ve gittikçe hiddet ve şiddetini arttıran şu konuşmamı yapmışım:

Arkadaşlar: demin sizinle görüşüp ayrıldıktan sonra aramızdan bazı kimselerin konuşmalarına muttali oldum. Bunların kim olduklarını şimdi sizlere tanıtmaya lüzum görmüyorum. Kanlarının bozukluğundan şüphe ettiğim bu adamlar (albay yalan söylüyor, generalin öldüğünü gözlerle görenler var, tugayın kurtulması da yalan, tugayın başını general yedi, şimdi tugaydan kala kala bir avuç bir şey kaldık, bizim de başımızı albay yiyecek, albay bizi tekrar cepheye doğru götürmekte ısrar ederse biz de onu harcamasını biliriz demişler). Konuşmamın buraya kadar olan kısmı toplananlar üzerinde derin bir aksûlâmet yapmış ve herkes hayretle birbirinin yüzüne bakarak bunları söyleyenleri teşhîs çalışmıştı. Birçoklarının tasvip etmedikleri yüzlerinden ve tavırlarından anlaşılan bu durum bana daha fazla cesaret vermiş ve sözlerime şöyle devam etmişim:

Arkadaşlar: Hayatında en çok nefret ettiğim şey yalancılıktır. Ben yalan söylemeyi aslâ irtikâp etmem. Bir an için generalin şehit olduğunu ve tugayın bizden başka geri kalanlarının hepsinin imha edilmiş olduğunu kabul etsek dahi bu durumda bize tekrar düşmanla çarpışmak için cepheye hareket emri verseler, buna karşı bizim tugay imha edilmiştir, biz artık muharebe etmiyeceğiz diye mi cevaplandıracağım. Hayır arkadaşlar böyle bir emir alsam gelip size aynı şekilde emri ıteblîğ edecek ve başımızda ben olmak üzere sizi tekrar düşmanla savaşmak üzere cepheye götürecektim. Şu halde sizi cepheye götürmek için başka türlü yalan havadisler uydurmaya lüzum var mı?

Arkadaşlar: Sakin olun, kendinize gelin. Türklüğünüzü unutmayın. Buraya hepimiz bir millî vazife için geldik. Bu vazife

fenin ifası için elbette sonuna kadar çarpışacağız, bu uğurda belki bu KORE toprakları hepimize mezar olacak. Buraya gelirken de ölümü göze alarak gelmedik mi? Ben de dahil olmak üzere hepimiz bu vazife uğrunda burada gebermeyi göze almadıkça milli şeref kurtulmaz, sizin de canınıza ben kıyacakmışım, verilecek vazifeyi Türke yakışır bir şekilde yapmak için elbette sizin de canınıza, benim de canıma kıyacağım. Tugay inşa edilmişse sizin canı aziziniz onlardan daha mı kıymetlidir. Sonra kanlarından şüpheye düştüğüm bu kişiler sizi tugaya iltihak etmek için PİYANGONG'a götürmekte ısrar edersem beni harcayacaklarmış. Bunu konuşup ve tasarlayıp ta niyetini yerine getirmeyen kalbe evlâhdır. Ben de hepinizin huzurunda namus ve şerefim üzerine yemin ediyorum ki emrime itaat etmeyenleri ve buradan bir adım daha geriye gitmeye tevessül edenlerin boynünde tabancamı pallatacağım. Hpinizi yanımda taşıdığım bu mukaddes Türk sancağının altında toplamaya ve verilecek vazifeyi ecdadımıza yakışır bir vekarla yapmaya davet ediyorum. Sizin taşıdığınız kan ecdadınızdan tovarüs ettiğiniz o temiz Türk kanı değil midir? Türklüğünüzü ne çabuk unutuyorsunuz diyerek sözüme daha da devam edecek iken o anda gözüme görünen İmam Muhsin Örtünlüye bağırarak hocam! niçin orada duruyorsun, gel buraya kötü düşüncelerin kararmış olan ruhlarını aydınlat demiştim. Rahmetli İmam aralarında bulunduğu kalabalığı yararak yanıma gelmişti. ESTEİZZÜ BİLLAH diye söze başlayarak Kur'anı Kerimden bir iki âyet ve hâdisi şeriften bir parça okuduktan sonra Türkçe şu hitabede bulunmuştu:

Cenabı Hak ve Feyyazı Mutlak şöyle buyuruyorlar ki: Ey ümmeti müslimin en sıkışık zamanlarınızda büyüklerinizin etrafında toplanınız. Sizi selâmete ulaştıracak olan tek yol bu yoldur. Herkes kendi hevesine göre ayrılırsa felâket o zaman baş gösterir.

Şimdi arkadaşlarım: hepinizin başında çok şükre delim ki albay Celâl Dora gibi çok sevdiğimiz ve itimat ettiğimiz bir büyüğümüz vardır. Albayın emri altında toplanmak ve onun emirlerine göre hareket etmek bizi selâmete ulaştıracak başlıca yoldur. Ben de dahil olmak üzere hepinizi albayın emrinde ve onun en mukaddes emareti olarak taşıdığı Sancağın altında toplanmaya davet ediyorum, ALLAH hepinizin muini olsun diye yaptığı duayı mütcekip toplanmaya son verirken subay arkadaşlarımdan bir çokları yanıma yaklaşarak bu durumdan duydukları üzüntülerini açıklayarak her zaman için emrinde olduklarını ve bu nahoş durumdan üzülmememi söylemişlerdi. Bundan sonra çadırların etrafında elli metre yarı çapın-

da çizilen bir daire etrafına emniyet nöbetçileri çıkarılmış ve bu arkadaşlarımın yardımı ile subay ve assubaylardan devriye çıkarılarak ben de bizzat nöbet bekleyeceğimi söylemiştim. O gece alınan çok sıkı emniyet tedbirlerini ben de sık sık yatağımdan kalkarak kontrol ediyordum. Saat 24 sıralarında yolunu şaşırarak emniyet nöbetçilerinin bulunduğu hatta giren ve duru ihbarından korkarak kaçan Koreli genç ve güzel bir artist kadın karanlıkta kim olduğu anlaşılamadığından nöbetçilerin açmış oldukları ateşle yaralanmış ve doktorlarımız tarafından ilk tedavisi yapıldıktan sonra SEOUL'de hastahaneye nakledilmişti.

Sabahleyin erkenden PIYANGONG'a hareket için hazırlanırken ordudan gönderilen Amerikan vasıtaları gelmiş, bozuk ve arızalı olan Türk vasıtaları da tamir edilmek üzere ordu tamirhanesine gönderilmişti. Ancak gönderilen Amerikan vasıtaları ihtiyaca kâfi gelmediğinden 100 küsur erin nakline imkân hasıl olamamış ve bunlar bilâhare ordudan verilecek vasıtalarla nakledilmek üzere şahsiyetine himat ettiğim üsteğmen Ahmet Soylunun emrinde SEOUL hava meydanında terk edilmiş ve diğerleriyle PIYANGONG istikametine hareket edilmişti.

Kesong'da toplanan tugay birliklerine iltihak.

SEOUL'e 30 kilometre mesafede KAESONG şehrine vardığımızda Amerikalı yüzbaşı rütbesinde bir askeri polis şefi önümüze çıkarak ordudan aldığı emre göre Türk tugayının KAESONG'da toplanacağını ve bizim buradan daha ileri geçmeyererek KAESONG'da tugayın gelmesine intizar etmemizi tebliğ etmişti. Geceyi şehir içinde KAESONG - PIYANGONG yolu üzerinde vasıtaların yüzleri PIYANGONG istikametinde ve birbirine tamamen yanaştırılmış bir halde erat ve subaylar kısmen açık ve kısmen kapalı vasıtalar içinde ve sabaha kadar lâpa lâpa yağan kar altında geçirtmek mecburiyetinde kalmıştım.

PIYANGONG istikametinden bütün gece akın halinde gelip geviye geçen Amerikan vasıtaları içleri asker dolu olarak durmadan yanımızdan geçmekte ve bunların perişan halleri maneviyat üzerinde menfi tesirler husule getirmekte idi. Türk tugayı hakkında malûmat almak üzere önlerine geçerek durdurmak istediğimiz vasıtalarından çoğu durmadan geçiyor ve duranlar içindeki Amerikalı askerlerin perişan hali Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bu muharebelerde ne derecede yıpranmış olduklarını gösteriyordu.

Ertesi gün akşama doğru General Yazıcı karargâhından bir kaç subayla birlikte KAESONG'a muvasalat etmişlerdi. Generalin çok yorgun ve müteessir bir hali vardı. Güney KORE askeri polis karakoluna hep birlikte giderek ertesi günü trenle gelecek olan tugay birliklerinin yerleştirilmesi için boş ve ikamete elverişli bina aranmış v fakat mevcut sağlam binalar daha evvel KAESONG'a gelmiş olan Birleşmiş Milletler birlikleri tarafından işgal edilmiş olduklarından müsait bir yer bulunamamıştı. Ben bir iki arkadaşımınla şehrin dış mahallelerine yer aramak için gitmiş ve dönüşümde generali ve yanındaki arkadaşlarını polis karakolunda bulamamış ve nereye gittiklerini de öğrenememişim. Bundan sonra emrimde KAESONG'a getirdiğim karışık birlik mensuplarını vasıtalarından indirerek yol üzerinde boş bir kiliseye yerleştirmiş ve bu geceyi de hep beraber bu kilisede geçirmiştik.

Ertesi gün yani 3 Aralık 1950 günü öğleye doğru PIYANGONG'daki tugay birlikleri trenle birbiri ardından gelmeye başlamış ve gelenler münferit evler halinde kısmen harap ve kısmen sağlam olan mskûn yerlere yerleştirilmişlerdi.

241. alayın yeniden teşkiline generalin karar vermesi.

Bugün akşama doğru Japonya'da bulunan Türk irtibat heyeti de KAESONG'a gelmiş ve kendilerince meğhul olan muharebe durumunu anlamak ve Ankaraya Erkânı Harbiye Umumiye Riyasetine rapor vermek üzere benimle ve generalle temasa geçmişlerdi.

Âdeta hezimet denemek derecede perişan bir halde KAESONG'a kadar çekilmiş olan çeşitli milletlere mensup birliklerin erat ve subaylarının moralleri o kadar bozulmuştu ki dışarıda yine moralleri bozulmuş asapları gerilmiş olan Türk tugayı mensupları ile aralarında kavgalar ve dövüşmeler eksik olmuyor ve hizimkiler sanki bizi düşman karşısında yapayalnız bırakarak bu duruma gelmemize sebebiyet verenler onlarmış gibi herkes kendi payına bir hesap sormak sevdasına kapılmışlardı. Moral bozulaınca bittabi muhakeme kudreti zayıflamakta ve kimse ne yaptığına farkında olamamakta idi. Ayrıca ufak guruplar halinde toplanan başka başka birliklerden subay ve erler kendi başlarından geçenleri hikâye etmekte ve bu felâkettten nasıl sıyrıldıklarını çeşitli kahramanlık menkıbeleri halinde anlatmakta idiler. İşte bu sebepler dolayısıyledir ki birlikler kendi cüzütamları içinde toplanamamış ve o güne kadar subaylar kendi birliklerinin zayıfları hakkında kat'i bir malûmata sahip olamamış-

lardı. Biran evvel bu kaotik karışık duruma son vererek birlikleri yeniden teşkil etmek ve bir inzibat altına almak için harekete geçmek lâzımdı. İşte bu maksatla içinde bulunduğumuz durumu ve alınması lâzım gelen tedbirler hakkında fikir ve mütalâamı generale arz etmek üzere kendisini aradığımda KORELİ bir dışının terk etmiş olduğu evde karargâhile birlikte bulunduklarını öğrenmiş ve 4 Aralık 1950 günü sabahı erken saatlerde oraya gitmiştim. Ben henüz odanın dışında iken General Yazıcı uzamış olan sakatını traş etmek için emir subayı Yzb. Hürşit Güneşliden bir traş makinesi bulmasını istiyordu. Odasına girdiğim zaman kendisi dışının metrük yazı masası önünde oturmuş solgun ve endişeli çehresile derin bir hayale dalmıştı. Zayıflatımızın hakiki mahiyeti henüz anlaşılmamış olduğundan general bunun çok fazla olduğunu tahmin ederek bundan mütevellit kederini saklayamamış ve ben söze başlarken bu teessürünü zapt edemeyerek ağlamaya başlamıştı. Yaşlı başlı ve benden on yaş büyük bir zatın yanaklarından sıyrılarak masa üzerine dökülen göz yaşları karşısında ben de çok mütecessir olmuş ve yanına yaklaşarak kendisini teskin ederken Paşam: Ağlamayın, olan oldu, bunun bir daha geri gelmesine imkân yok, insanın başından her türlü musibet geçebilir, hepimize büyük geçmişler olsun, inşaallah zayıflatımız da tahmin ettiğimiz gibi büyük değildir, bizim talihsizliğimizdendir ki Korede ilk muharebe görevini bu kadar ağır şartlar altında yapmak mecburiyetinde kaldık, inşaallah ileride bunun intikamını alırsız diyerek teselli veren sözlerime devam ederken bir aralık size sevineceğiniz bir haber vereyim paşam dedim. Bu sözüm üzerine gözlerinin yaşını silerek yüzüne bakan generale vereceğim haberi şöyle anlattım. Dün gece Güney Kore polis karakolunun radyosunda Ankarayı bularak dinleyen Yzb. Abbas Yurdakul Türk tugayından günlerdenberi haber alınamamasından tugayın toptan imha edildiği endişesi içinde bütün yurtta matem tutulurken tugayın çenberden kurtuluş haberinin yurdun her tarafında en büyük sevinç yarattığını ve bu münasebetle her yerde bayram yapıldığını duymuş ve acele bu sevinçli haberi bana getirmişti. Gece sizi rahatsız etmemesi için yanınıza göndermedim demiştim. Bu haberden çok sevinen general Yzb. Abbası çağırtaım bir de onun ağzından dinleyeyim diyerek haber göndermiş ve Yzb. Abbas gelinceye kadar geçen zaman içinde aramızda şu muhavere cereyan etmişti. Ben bilhassa ziyaret sebebini anlatmaya mukaddeme olarak dışarıda gördüğüm nahos manzarayı bütün çıplaklığı ile izah ederek birlik kumandanlarının kendi birliklerini sür'atle toplamalarını ve disiplin altına almalarını ve belki

pek yakında verilmesi muhtemel yeni bir vazife için sür'atle derlenip toplanmamızı arz ve bu hususla acele birlik kumandanlarına emir verilmesini teklif etmişim. General bu teklifimi sükûnetle dinledikten sonra, paşamı alayımı lâğv ettiğinize çok yazık ettiniz, biz böyle mi olacaktık demiştim. Bu sözime karşılık general: Bu hareketin isabetli bir iş olmadığını şimdi anlıyorum, ne yazık ki benim basiretsiz arkadaşlarım beni bu yola sevkettiler, yarından tezi yok hemen alayımı yeniden teşkil et kardeşim demişti.

Biraz sonra Yzb. Abbas Yurdakul odadan içeri girerek radyoda duyduklarını anlatırken onu çok dikkatle dinleyen general birdenbire ayağa kalakrak kurmaylarına birlik kumandanlarını burada toplayın emrini vermişti.

Zayıat hakkında tugay kumandanlığınca verilen raporda SİMİNNİ baskınında ve onu takiben yapılan mecburî çekilmede Türk tugayının resmî kayıtlara istinaden tesbit edilen zayıatı 238 şehit, 418 yaralı ve 197 kayıp ki cem'an 853 kişidir. Zayıatın bu kadar ağır olması bilhassa muhabere ve iribatsızlıktan başsız kalan birlik mensuplarından karışık bir şekilde teşekkül eden muharebe guruplarının esir olmamak gayretile takatlerinin son haddine kadar dört taraflarını saran düşmanla en yakından ve boğaz boğaza muharebeyi kabul etmelerinden ileri gelmiş ve bu muharebe sahası Türk subayı, Türk asubayı ve Türk erlerinin çeşitli kahramanlık destanları yaratmalarına sahne olmuştur.

Mübarek kanlarla KUNURİ topraklarını sulayan aziz şehitlerimizin ve birçok uzuvlarını kaybederek sakat ve malûl kalan hürmete lâyık gazilerimizin milli mukaddesatları uğrunda ve dünya sulh ve hürriyetinin korunması yolunda canlarını nasıl feda ettiklerini gazetelerde ve kitap halinde intişar eden topçu Yzb. Refik Soykut'un topladığı ve (Korâde Ebedîleşen Kahramanlar) adlı eserinde birçok arkadaşların kahramanlık menkıbeleri intişar etmiştir. Ben de bu eserde yazılı olmayan subay ve erlerimizin kahramanlıklarını, bile bile nasıl öldüklerini gerek kendi müşahedatıma dayanarak ve gerekse sağ kalanların ağızından sırası geldikçe hâdiselerle izah edeceğim. Şimdi sırası gelmişken bu muharebelere ait bidayette 1. taburun 4. bölük kumandanı olan ve daha sonraki muharebelerimizde birinci ve üçüncü tabur kumandanlıklarını çok muvaffakiyetle başaran Yzb. Rıza Vuruşkan'ın (Mukaddes intihar) başlıklı bir hatırasını aynen kendi yazısından nakledeceğim.

Mukaddes intihar.

Korede Türk birliği KUNURİ muharebelerinin üçüncü gününü yaşıyor. Bütün gece muharebe etmiş, sabaha karşı büyük kısmı ile daha gevde bir mevziye çekilmişti. Mevzi, etekleri dik meyilli bir tepede idi.

Bölüğümüzden bir kaç ağır makineli tüfek bu tepede mevzilenmiş ve Çankırılı çavuş İbrahim Ak'ın ağır makineli tüfeği de bunların içinde yer almıştı. Düşman öğleye kadar hiç gözükmedi. Öğleden sonra gözcüler (düşman geliyor) diye haber verdiler. Herkes mevziine koştu, tüfeğinin kabzasını kavradı ve dişlerini lunçla gıcırdatarak gelenleri beklemeye başladı. Önce bunlar bizim ileride kalan ikinci bölümümüz zın edilerek ateş edilmedi. Biraz yaklaştıkları zaman bizden olmadıkları anlaşıldı. Fakat bunların gelişi hiç te kötü niyetli bir gelişe benzemiyordu. Gayet serbest yürüyerek yaklaşıyorlardı. Bu sefer de ileride kalan bir Güney Kore birliği olmaları ihtimali düşünülerek yine ateş edilmedi. Daha yaklaştıkları zaman teslim olmak ister gibi işaretler yaptılar. Buna rağmen görünüşleri hiç te güven verici değildi. O bölgenin kumandanı Yzb. Ahmet Tunçer en zayıf ihtimali hesaba katarak hem insanî hislerle hem de letasına güvendiği için ateş açılmamakta ısrar ediyordu. Artık çok yaklaşmışlardı ki kendilerine silâhlarını yere bırakmaları işareti verildi. Fakat onlar bu ihtarla ateşle mukabele ettiler ve muharebe başladı. Düşman hile ile ve ilk açtığı ateşin tesirinden sür'atle faydalanarak çok yaklaştıklarından ateşleri tesirli idi. Yaralı vermeye de başlamıştık. Nihayet hepsi tepenin eteğindeki ateş tutmayan yere ve daha ilerideki bir demiryolu seddinin arkasına sığınmaya muvaffak olmuşlardı. Vaziyet çok nazikti. Düşmanı kısa zamanda imha edemezsek açık olan sağ yanımızdaki arazi kontrol edilemeyecek ve Türk tugayı bir defa daha sarılacaktı. Mevzimizin önündeki dik iniş süngü hücumuna elverişli değildi. Aynı zamanda biraz sonra daha gerilere çekileceğimiz için düşmandan tekrar sıyrılmak mümkün olmayacaktı. Şu halde düşmanı ateş ile imha etmekten başka çare yoktu.

Şimdi ağır makineli tüfek çavuşu Çankırılı İbrahim Ak'ın yanına geldim. O düşmanın hile ile sokulmasına çok kızmış aynı zamanda durumun nezaketini de kavramıştı. Ne çareki düşman tepenin eteklerine yapıştığı için görülüyor. İbrahim çavuş da ona hak ettiği dersi veremiyordu. Düşmanı görebilmek için tüfeğini yükseltmesi ve önündeki siperin koruyuculuğundan istifade etmeden

açıkta ateş etmesi lâzım geliyordu. Bu hareket yüzde yüz ölümü göze alarak yapılabilirdi. İbrahim çavuş buna çoktan karar vermiş ve etrafında patlayan havan mermilerine, kulağının dibinden geçen merini vızıldırma almış bile etmeden arkadaşları ile beraber bunu yaptılar ve ateşe başladılar. Düşman sınımış ve birçokları da toprağa çivilenmişti. Fakat mukadder akıbet gelip çatmakta gecikmedi. Bir hain kurşun onu tüfeğinin yanına yıkmıştı.

İbrahim çavuşun şehadeti düşmanı ölümden kurtaramıyacaktı. Çünkü başka bir şehit namzedinin mübarek eli onun bıraktığı kabzayı kavramakta gecikmedi. Nitekim tüfek nişanesi Satılmış Çatalkaya bir anda tüfeğin başına geçmiş kızılları biçmeye başlamıştı. Ne yazık ki birkaç dakika sonra birkaç dakika evvelki sahneyi aynen görüyorum. Satılmış Çatalkaya da İbrahim çavuş gibi devrilmiş ve onun daha soğumayan kucağına düşmüştü. Satılmış ta düştü, fakat tüfeğin sustuğu belli bile olmadı. Çünkü aynı tüfeğin erlerinden Ahmet Aşkar sağdı. Rahmetli çavuş onlara ben şehit düşersem yerine Satılmış geçer o da şehit olursa sen ateş edersin, hepimiz ölmedikçe bu tüfek susmayacak diye vasiyetnamesini daha evvelden yapmış ve şimdi düşmana Ahmet Aşkar da ateşe başlamıştı. Düşman artık Türk kayasına çarptığına bin kere pişmandır. Ateşleri her an şiddetini ve tesirini kaybediyor, belli ki erimekte ve can çekiştirmektedir.

1950 yılı Kasımının 29. günü Kuzey Korede KAECHONG köyünün hemen kuzeyindeki çamlıklı tepede önce Çankırılı İbrahim Ak çavuşun sonra Satılmış Çatalkayanın ve daha sonra er Ahmet Aşkarın mübarek ellerinde işleyen makineli tüfeğin ateşleriyle mevzimizin önü düşmana mezar olmuş fakat er Ahmet Aşkar da ağır yaralandığı için bu çok sevdikleri çavuşunun biricik emaneti olan tüfeğini istemeyerek diğer tüfeklerin erlerine teslim etmek mecburiyetinde kalmıştı.

Yzb. Rıza Vuruşkan'ın bizzat şahidi olduğu hatırası burada bitiyor.

Çankırılı İbrahim Ak çavuş Çankırının Kısıcık köyünden Mehmet Ak'ın oğludur. Şehit oğlu için verilen Amerikan ordusuna mahsus en büyük kahramanlık nişanı olan (SILVER STAR) madalyasını 9 Ocak 1953 günü Çankırı stadyomunda merasim kıtası ve çok kalabalık halk huzurunda Amerikan Ateşemilleri ve yüksek rütbeli Türk subayları muvacehesinde Mehmet Ak'ın göğsüne takılmış ve göz yaşları arasında oğlunun kahramanlık madalyasını

gururla taşımıştır. Varolsun böyle İbrahim Ak, Satılmış Çatalkaya, Ahmet Aşkar ve bunlar gibi nice yiğitleri meydana getiren Türk ana ve babaları.

Kıvırcı muharebelerinde alay subaylarından şehit olanların isimleri.

Bu muharebelerdeki subay zayıatı mevcudun yüzde nisbeti itibarıyla erlerden fazla olmuştur. Yalnız üç piyade taburundan şehit olan subaylarımız şunlardır:

Yzb. Ahmet Tunçer	Üstgm. Fevzi Güngen	Teğmen Hasan Günsur
» Kaya Aldoğan	» Nedim Tuğallay	» Osman Gürel
» Kâmil Atalay	» Şerif Yavuz	
» Es'at Tüzün	» Hüseyin Kuşucu	
» Raşit Mete	» Naci Gökçe	

Bunlardan başka topçu taburundan ve tugaya bağlı birliklerinden şehit olan subay arkadaşlarımızın isimlerini hatırlayamadığımdan yazmadığım için ruhlarından afv ve hepsi için Cenabı Haktan mağfiret dilerim.

IX. BÖLÜM

LÂĞVEDİLMİŞ OLAN 241. ALAYIN YENİDEN TEŞKİLİ

241. alayın teşkili için verilen emir ve subay, erat, silâh ve eşya ikmalı

Birleşmiş Milletler kuvvetleri üstün komünist ÇİN kuvvetleri karşısında 350 kilometre kadar bir çekilmeden sonra Güney Korenin başşehri olan SEOUL bölgesine kadar gelmiş ve Türk tugayı da 7 Aralık 1950 günü saat 23 te SEOUL'ün batısında İNŞON limanına yakın SOSARI bölgesine nakledilmişti.

SOSARI'ye geldiğimizizin ertesi günü General Yazıcı 8. ordu kumandanı ile temas etmek ve birliğimiz hakkında gereken malûmatı vermek üzere SEOUL'e giderken 241. Piyade Alayının yeniden teşkili hakkında emirlerin hazırlanmasını kurmaylarına emretmişti. Emir akşama kadar hazırlanmış ve generale imzalatılarak tatbik mevkiine konmuştu. Emrin yazılı olarak birliklere tebliğini beklemeden 8 Aralık günü saat 14 te tabur ve bölük kumandanlarını toplayarak alayın yeniden teşkil edileceğini ve hemen birliklerinin insan, malzeme, silâh ve sair ihtiyaçlarının tesbitini ve mevcut arkadaşların görüş ve duyuslarına göre şehit olan ve yaralamp kurtarılabilenlerin ismen tesbitini emrederek müteakiben arkadaşların morallerini takviye edici bir konuşma yaptıktan sonra alacağımız yeni muharebe görevlerinde KUNURİ'de şehit olan arkadaşlarımızın intikamını alacağımızı ve bu maksatla vazifelerine büyük bir iştiyakla sarılmalarını rica ve muvaffakiyetler dileği ile yanlarından ayrılmıştım.

Zayıflatımızın ismen tesbiti bir hayli müşkül oldu. Bir taraftan kumandanlar kendi birliklerinin mevcut şahısları arasından soruşturarak mevcut olmayanlar hakkında bilgi toplarlarken diğer taraftan Amerikan kumandanlığı vasıtasile KORE ve JAPONYA'daki bütün hastahane ve birliklerde mevcut Türk subay ve erlerinin

miktar ve isimleri sorulmuş ve peyderpey isimler gelmeye başlamış ve ancak bir hafta sonra netice alınabilmişti.

Yeniden teşkil edilmekte olan alayın zayıflığını tamamlamak için talimghâhta mevcut bütün subay, assubay ve erler alay emrine verildiği halde zayıflık ikmalî tamamlanamamıştı. Talimghâhın piyade erleri kâfi gelmediğinden sınıfı topçu olan erlerin de çoğu piyade olarak alaya verildiği halde birliklerin kadrosunun dörtte üçü ancak ikmal edilebilmişti. Talimghâh tamamen dağılmıştı. Kıtası kalmayan ve alayın lâğvından evvel muavinin olan yarbay Nâlık Poyrazoğlu alayın yeniden teşkilinde muavinlik vazifesine gelmemiş ve tugayın gayrimuharip (sıhhiye bölüğü, oto ve ornat bölüklerinden mürekkep ve adına sahra hizmet taburu denilen bu geri birliklere) komandan tayin olunmuştu.

Alay karargâhı lâğvedilmeden evvelkine muazran çok zayıf kalmıştı. İkmal bölüğü ve sıhhiye takımı yeniden teşkil edilememiş ve bu yüzden ikmal işi taburlara bırakılarak taburların ikmal işlerini tugay üzerine almıştı. Alay karargâhı üç kısım halinde çabışıyor ve kısımlardaki personel de asgari hadde indirilmiş bulunuyordu. Alay karargâhının bu en müşkül şartlar altında yeniden teşkili beni hiç bir gün ümitsizliğe düşürmemiş ve başta ALLAH sonra kendime ve arkadaşlarıma olan güvenim bu gayrimüsaait şartlar altında dahi mutlaka muvaffak olunacağı hakkındaki inancımı takviye etmişti. Miktar itibarıyla azalmış ve fakat سعیye itibarıyla kendilerine güvendiğim alay arkadaşlarıma büyük bir itimat bestliyordum. KUNURİ'de kendilerinden daha büyük kahramanlıkı beklenen bu arkadaşlarımdan bazıları şayet bir destan yaratamamışlarsa kabahati sevk ve idarede buluyor ve kendilerini asla suçlu görmüyordum.

8 Aralık 1950 günü akşama doğru bütün alayı SOSARİ'deki okul binasının meydanlığında toplayarak evvel emirde tugaydan verilen talimghâhın ikmal subay, assubay ve erlerini yeni teşkilâta göre birliklere tevziini yapmışım. İkmal erleri de verildikten sonra mangalar 6 : 7 kişi, ağır bölüklerin ve havan bölüğünün ağır makineli tüfek ve havan mürettebatı 1/4 eksigi ile ancak ikmal edilebilmiş, subayların hizmet erleri de bu mevcudun içinde yer almıştı.

İkmal işi yapıldıktan sonra alay toplu bir halde iken bir konuşma yaparak yeniden alacağımız muharebe görevlerinde komünistlerden şehit ve yaralanan arkadaşlarımızın intikamını almak azim ve imanını kuvvetlendirecek sözler söyledikten ve KUNURİ muharebelerinde göstermiş oldukları kahramanlıkları övdükten sonra zaferler dileğiyle yollarından ayrılmışım.

KUNURİ muharebelerinde silâh, malzeme, vasıta, eşya ve teçhizatın bir hayli zayıflatmış olduğundan SOSARİ ikmal merkezinde Amerikan kumandanlığınca bu ihtiyaçlarımızın sür'atle ikmaline başlanmıştı. İkmal işlerinde birinci derecede gıda ve kışın soğuşuna karşı korunmak için eşya ikmali başta geliyordu. Ekmek ikmalı pişmiş olarak yapılamamış yerine mebzut miktarda ekmeklik un gönderilerek SOSARİ'de ikametimize tahsis edilen mektep binasının alt katına çuvallarla yığın halinde istif edilmişti. Bu arada balyelerle battaniyeler, iç çamaşırları, elbiseler, muşambalar, pardesüler, çorap ve eldiven, fotin ve lâstik gibi giyecek eşyaları da mektep binasının meydanında yığılmış ve birliklere tevzic başlanmıştı.

Tugay levazım müdürü binbaşı Kemal beyin intiharı ve harp psikolojisi

9 Aralık 1950 günü saat 11 de tugay levazım müdürü levazım binbaşı Kemal bey yanıma gelerek (Albayım! ben bu kadar mes'uliyetli işin altından nasıl çıkacağım, ve ileride bunun hesabını nasıl vereceğim diye) uzun boylu dert yaranmış ve kendisine endişe edilecek bir şey olmadığını, muharebede zayi olan bu eşyaların kayıtlarını silmek için birliklerden muharebe zayıatı diye alınacak raporlar ve zabıtlar tugayca tasdik edilerek sarfları yapılabileceğini, ve bu hususta kendilerine terettüp edecek bir mes'uliyet olmayacağını anlatarak teselliye çalışmışım. Yanımdan ayrılırken Kemal bey! şurada merdiven altında bulunan yüz çuvaldan fazla unun mümkünse kapalı bir yere naklederseniz iyi olur demiş ve kendisi de pekiyi albayım diyerek tugay karargâhına doğru yollanmıştı. Yarım saat sonra tugaydan verilen bir haberde binbaşı Kemal bey alayla tugay arasındaki yol üzerinde yanında taşıdığı tabancasıyla intihar ettiği bildirilmiş ve hepimizi teessüre boğmuştu. Çok vazife sever bu arkadaşımız taşıdığı mesuliyet yükünden ancak bu suretle kurtulabileceğine daha evvel karar vermiş olduğu üzerinden çıkan not defterinden anlaşılmıştı. Kendisinin yakın akrabası olan III. Tb. K. Bab. Lütfü Bilgine hitaben not defterinde şöyle bir yazı vardı.

Lütfü: Üzerimde 90 dolardan başka param yok, bunu anne-me gönder. Dolma kalemim ..... arkadaşımın çok hoşuna giderdi, onu benim yadigarım olarak ona ver. Bunlar ve daha bazı vasiyetleri Kemal beyin bir gün evvel intihara karar verdiğinin alâmetleri idi. ALLAH rahmet etsin.

Harp psikolojisi herkes üzerinde zaman zaman çeşitli ruhi tezahürat göstermektedir. Korede bulunduğum on bir aylık müddet içinde devamlı olarak düşmanla karşı karşıya bulunmaktan mütevellit hayatın her an tehlikede oluşu, Kışın şiddetli soğuğu, kar, yağmur, çamur, gibi çeşitli harici tesirlere karşı aylarca açıkta ve bir çatı altı görmeden bunlarla mücadele edilmesi, her gün verilen şehit ve yaralı gibi zayıfın ahvali ruhiye üzerinde meydana getirdiği dağlayıcı acı tesirleri, gün geçtikçe artan yurt ve aile hasreti, yurttan onbinlerce kilometre uzakta yabancı bir memlekette bulunmanın ve cennetiler arasında kalmanın tevhit ettiği yalnızlık duygusu herkes üzerinde birbirine benzemeyen çeşitli ruhi tezahürlere sebep olduğuna sık sık şahit oluyordum. Bu haller meselâ bîdayette çok atılgan ve cesur olanları bazan zaman geçtikçe daha ürkek bir duruma sokmuş ve bunun tamamen tersine olarak başlangıçta daha çekingen olanlar zaman geçtikçe birliklerin kahramanlık yıldızı mertebesine ulaşacak kadar cesaret ve şecaat göstermişlerdi. Bu arada tahammülsüzlükten intihar ederek hayatına son vermek isteyen bazıları meydanında kendini kasten yaralayıp sakat hale koyarak kurtulmak yolunu arayanlar olduğu gibi bunun da tamamen tersine neuharebe subasında düşman mermisiyle yaralandığı halde geri gitmeyi düşünmeyerek hattâ yarasını bile sardırmaya lüzum görmeden şarıl şarıl akan kanile ve yaralı bir arslan heybetile düşman üzerine atılanlar ve onu geberilmeyince hırsını yenemeyenler de bu ruhi belirtilerden idi. Çok şayanı şükrandır ki bu gibi intihar ve kendini kasten yaralayanlar çok mahdud miktarda birkaç kişiye inhisar etmişti.

8 Aralık 1950 günü akşamı saat 22 de tugayın hâkimleri, doktorları ve imamları birlikte ziyaretime gelerek alayın yeniden teşkilinden mütevellit duydukları sevinci izhar ederek beni tebrik ederken size hepimizin güveni çok büyüktür, siz başımızda bulunduğça zafer bizindir, diye bana olan güvenlerini açıklamışlardı.

9 Aralık günü garnizon civarında düşman gerillâcılarının muhtemel taarruzlarına karşı savunma mevzileri ve bu mevzilerin işgal provalarını yaptırmakla meşgulken alayı toplu bir halde görmek arzusunu gösteren General Yazıcı'ya alayı saat 11 de taktim etmiştim. General de subay ve eranın morallerini takvive edici sözler ve bazı nasihatlerde bulunduktan sonra KUNUFI savaşlarında kahramanlık gösterenlere 8. ordu kumandanlığıınca madalya verileceğinden bahisle kahramanların isimlerinin tesbitile tugaya gönderilme-

sini emretmiş ve müteakip savaşlarımızda zaferler ve başarılar dileğiyle alayın yanından ayrılmıştı.

Bugüne kadar piyade tüfeği ihtiyacımızdan başka hiç bir silâh ikmalimiz yapılamamıştı. Ağır ve hafif makineli tüfek, 60 ve 81 milimetrelilik havan ve top ihtiyacımız çoktu. Bu silâhların ikmalinin ne vakit yapılacağı da belli değildi.

241. alay kıyı gözetleme vazifesi alıyor (Kroki 6)

Bu akşam saat 19 da General Yazıcı telefonla şunları bildiriyordu: 8. ordu karargâhından bir binbaşı geldiğini, ordudan getirdiği ön emirde tugaya yarım KIMPO yarım adasında kıyı gözetleme vazifesi verileceğinin bildirildiğini ve buna göre gereken hazırlıkların yapılmasını emrediyordu. Ben bu emir üzerine gerekli hazırlıkları yapmakla meşgulken saat 22 de ordudan gelen yazılı emir tebliğ etmek üzere general beni tugay karargâhına çağırmişti. Alaydan gözetleme ile vazifelendireceğim III. tabur kumandanı ve harekât subayını ve ayrıca alay harekât subayını da yanıma alarak generalin odasına girdiğimiz zaman verilen emir muhteviyatının durum haritası üzerinde işlendiğini ve bildirilen genel durumda düşmanın 24 tümeninin PIYANGONG'da toplandığını, ayrıca 12 tümenin de doğuda onuncu kolordu karşısında bulunduğunu ve Birleşmiş Milletler orduları mukavemet ede ede geri çekileceklerini, Türk tugayının bir taburu ile INŞON'un kuzeyindeki KIMPO yarım adası ile KONGWA adasının gözetleme ve savunma vazifesi verildiği bildiriliyordu. Buna göre alaydan bir tabur KIMPO yarım adasında bir bölgeye yanaştırılacak ve oradan kıyıya gözetleme postaları sürecekti. Verilen bu emirde ayrıca Kuzey Kore komünist ordularının ilk defa güneye saldırılarında büyük kuvvetlerle bu adalar bölgesinden güneye sardıklarının dikkat nazarımıza alınmasını bildiriyorlardı.

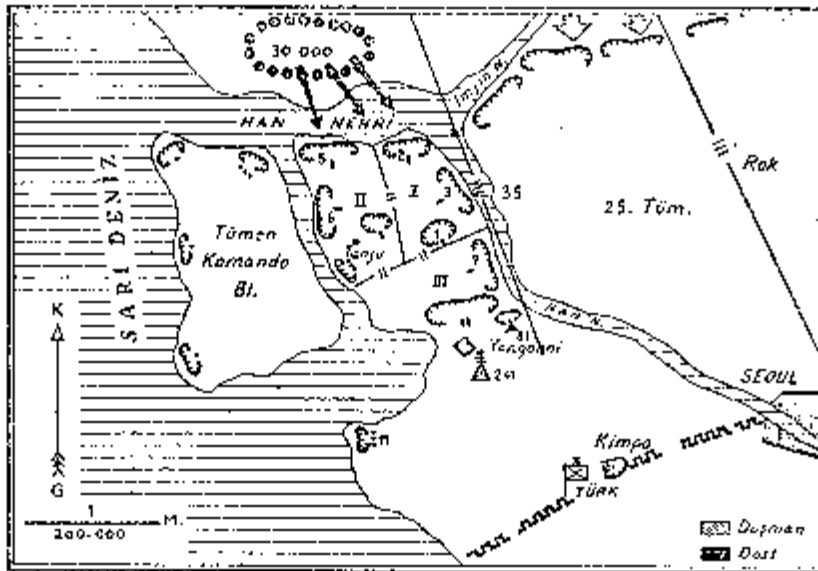
General Yazıcı bu ordu emrini bana tebliğ ettikten sonra kendilerine emrin yapılması için gereken hazırlıklara başladığını, ancak bazı silâh ihtiyaçlarımız henüz ikmal edilmediğinden bu eksiklerimizin sür'atle ikmalî ve ondan sonra hareket etmemize müsaadelerini rica etmiştim. Generale yaptığım bu teklife muttali olan Amerikalı binbaşı durumu ordu kumandanına arz edeceğini, söyleyerek yanımızdan ayrılmıştı. Gece geç vakit ordudan verilen emirde 10 Aralık günü silâh ve mühimmat ihtiyacımıza tamamlan-

naeği ve bu maksatla taburun hareketinin bir gün te'hir edilmesi bildirilmişti.

10 Aralık günü bir taraftan ikmalimizi yaparken diğer taraftan gözetleme vazifesi alacak olan III. taburun kumandan muavini Bnb. Ziya Aydemir emrinde kuvvetli bir keşif kolu tertip ederek kıyıyı gözetleme ve savunma için gereken arazi keşfini yapmak üzere KİMPÖ yarım adasına göndermiştim. Binbaşı Ziya Aydemir

241. Piyade Alayının KİMPÖ Savunması
9 Aralık 1950 : 1 Ocak 1951

Kroki - 6

(U) defn *küçük ölçekli bir işletme*

keşif birliği ayrıldıktan bir saat sonra bulunduğumuz yerin batısından top seslerini andıran infikârlar duyulmaya ve kesif dumanlar çıkmaya başlamıştı. Bu ses ve manzara âdeta düşmanın batıda İNŞON kıyılarına bir çıkarma yapmakta olduğu hissini veriyordu. Bu durumun aydınlatılması için ayrıca bir keşif kolu bu istikamete gönderilmiş ve iki saat sonra getirdiği haberde Amerikalı istihkâm birliklerinin İNŞON limanı kuzeyindeki top ve mühimmat depolarını

atesleyerek imha etmekte olduklarını bildirmişlerdi. Bu gibi hareketler ordu kumandanlığının SEOUL'de de durmak niyetinde olmadığını, buraların da düşmana terk edileceğini his ettiriyor ve böylece kuzeyde savunma vazifesi almış birliklerin gerisinde cephaneliklerin atılması savunma gücünü zayıflatacağı hesaba katılmıyordu.

Gece geç vakit keşiften dönen Bnb. Ziya Aydemir KIMPO yarım adası köylerinin çok manur ve tamamen meskûn olduğunu, bu bölge halkının çok munis ve misafirperver olduklarını, yarım adayı kuşatan HAN nehrinin en dar yerinin 500 metre olduğunu, bu nehrde günde dört defa med ve cezir hâdisesinin vuku bulunduğunu, kıyının her yerinin gözetlemeye ve savunmaya müsait olduğunu, ve nehrin gerek bizim ve gerekse düşman tarafındaki kıyılarında birçok kayık, motor ve mavnaların bulunduğunu, bir kaç yerden yaptığı devamlı gözetlemede nehrin kuzeyinde düşmana dair hiç bir şey görülmediğini bildirmişti.

11 Aralık günü III. tabur motörlü vasıtalarla bindirilerek KIMPO yarım adasının YONGONNİ bölgesine gönderilmiş ve taburun büyük kısmı ile burada kalarak yarım adanın üç tarafına gözetleme postaları sürerek YONGONNİ'de savunma için gereken tahkimatın yapılmasını emretmiştim.

III. Tb. kumandanı aldığı emri yerine getirdiğini akşam üzeri verdiği raporda bildirmişti. Ertesi günü taburun aldığı tertibatı bizzat yerinde görmek üzere yarım adaya giderek Tb. K. Muavini Bnb. Ziya Aydemirle birlikte alınan tertibat ve savunma için yapılan hazırlıklar mahallinde görülmüş ve akşam geç vakit SOSARİ'ye dönmüştüm.

Durum hakkında generale malûmat vermek üzere tugay karargâhına gittiğimde 8. ordu kumandanının yarın 13 Aralık günü SOSARİ'ye gelerek tugayı toplu bir halde göreceğini ve bu arada 15 kişiye madalya verileceği bildirilerek bütün tugayın saat dokuzda SOSARİ okul meydanında toplanmasını emretmişti.

SOSARİ'de bulunduğumuz müddet içinde tugay kumandanı emrile tabur ve bölük kumandanları KUNURİ savaşlarında kahramanlık gösteren subay, assubay ve erlerin isimlerini ve yaptıkları kahramanlıklarını yazarak doğrudan tugaya vermişler ve bu arada garnizonumuza gelen bir çok yabancı ve Türk gazete muhabirleri de bu kahramanlarla temasa gelerek röportajlar yapmışlardı.

**Amerikan sekizinci ordu kumandanının Türk tugayını ziyareti
ve madalya merasimi**

13 Aralık 1950 günü SOSARİ okul meydanında bütün tugay emrinde olarak toplanmış ve merasim duruşunda yerlerini almışlardı. Göğüslerine madalya takılacak 15 kişinin kimler olduğu açıklanmadığından herkes tarafından merakla bekleniyor ve seçilecek bu 15 kişinin madalya ile taltifleri teklif edilen ve miktarları 500 kişiden fazla olan kahramanlar arasından en üstün kahramanlık gösterenlerin seçileceği tahmin ediliyordu.

Saat 8,30 da General Yazıcıya tarafından taktim edilen tugaya bugünkü toplantının mâna ve maksadı anlatılmıştı. 8. ordudan irtibat yapmak üzere önden gönderilen ordu karargâhına mensup Amerikalı bir yarbay bizim örf ve âdetimize göre bu merasimin nasıl yapılacağı hakkında gerekeni izahat almış ve askerle tanışmak için merhaba kelimesini ordu kumandanına öğretmek üzere ezberlemeye başlamıştı.

Saat 9,30 da ordu kumandanı Orgeneral VOLKER maiyeti ile birlikte toplantı yerine geldiğinde General Yazıcı tarafından tugay kendisine takdim edilmiş ve başta bando olduğu halde bütün tugay selâm resmini ifa etmişlerdi. General VOLKER merhaba diye türkçe olarak tugayla selâmlaşmış ve müteakiben kare şeklinde duran tugaya İngilizce hitap etmeye başlamıştı. Generalin bu hitabesi İngilizce bilen arkadaşlar arasında en seçkin konuşan ve hatasız tercüme eden oto bölük kumandanı Yzb. İhsan Gürkan tarafından tercüme ediliyordu. General VOLKER'in not ettiğim hitabesinin türkçesi aynen şöyle idi:

Kahraman Türk Tugayı:

8. ordunun 24 Kasım'da başladığı genel taarruzu 26 Kasım günü düşmanın çok üstün kuvvetleri tarafından yapılan mükabil taarruz karşısında muvaffak olamayarak geri çekilmeye mecbur kalmıştı.

Düşmanın cephemizin merkez kesiminde yaptığı büyük yarma hareketi ordunun gerisini çok tehlikeli duruma düşürmüştü bulundu. Dokuzuncu kolordu ihtiyatında bulunan tugayımızın bu kesimdeki düşmana doğru hareketi, düşmanı kendi üzerine çekmeye mecbur etmiş ve yarma yerinden dört düşman tümeni tugayınıza tevcih edilmişti.

27 ve 28 Kasım günleri bu düşmanla kahramanca çarpışmanız ordunun gerisinin açık bulundurulmasını sağlamış ve orduya çekilme

Resim 27 — 8. ordu kumandanı: Özgürler: Völker, topay karargah subaylarına maddiye verişen

fırsatını kazandırmıştır. Bundan sonra ordunun çekilişini himaye etmek gibi çok mühim bir görevi de hiç bir millete nasip olmayacak derecede başarı ile sonuçlandırdınız.

Bu mukaddes vazife uğrunda fazla zayıf verdiğinizi biliyorum. Bu uğurda can veren şehitlerinizi huzurunuzda hürmetle anarım. Sağ kalan siz gazileri ise saygı ile selâmlar ve hepimizi bu büyük muvaffakiyetinizden dolayı tebrik ederim.

Bu muharebelerde kahramanlık gösterenlerin adedi şüphesiz ki çoktur. Şimdi elimde ancak 15 kadar madalya mevcuttur. Bunları sembol olarak bugün huzurunuzda 15 kahramana takacağım. Diğer kahramanların madalyalarını sonra celp edip göndereceğimi, demiştî.

Bu sözler yhuuz SOSARİ okul binasının önündeki daracık meydana kalmamış, bütün cenebi ve Türk matbuat muhabirleri kendi gazeteleri ile 8. ordu kumandanının bu beyanatını bütün dünyaya duyurmuşlardı.

Tugayca madalya ile taltifleri teklif edilen 500 küsur kişi için en 15 kahramanı seçmek çok müşkül bir işti. Bununla beraber tugay karargâhınca evvelden tesbit edilmiş olan bu 15 kişi isimleri okunmak suretile meydana ortasında yerlerini aldıkları zaman merasim yerinde hazır bulunanları hayretler içinde bırakmış ve bu isabetsiz seçimin yüzlerde yarattığı neş'esizlik içinde herkes dudak bükerek birbirlerine bakmaya başlamışlardı.

Madalya almak için meydana ortasında yan yana dizilen 15 kişiden beşini General Yazıcı dahil olmak üzere tugay karargâhı subayları teşkil ediyordu. Diğerleri taburlardan subay, assubay ve erlerden ibaretti.

Bu madalya merasimi birliklerin subay, assubay ve erleri üzerinde morali takviye edici müsbet tesir yaratacağı yerde büyük milkyasta dedikoduya sebep olmuş ve menfi tesir yaratarak morali sarsmıştı. Mangasının, takımının, bölüğünün başında günlerce fiilen düşmanla boğuşarak muharebe eden ve birçok yararlıklar gösterip bütün arkadaşlarının taktir nazarlarını üzerlerinde toplayan subay, assubay ve erler dururken madalya alanların içine şahsen hiç muharebeye girmemiş kimselerin katılması birçok arkadaşları müteessir etmişti. Merasim yerinden ayrıldıktan sonra yine birçok arkadaşlar gerek kendilerinin ve gerekse maiyetlerindeki kahramanların haklarının aranması için bana dilekçeleri ile müracaat etmişlerdi. Bu yüzden moralleri bozulan arkadaşların yaptıkları kahramanlıklarının herkes ve hepimiz tarafından bilindiğini ve madalyasız kahra-

manlar olarak kalplerimizde yaşayacaklarını ve haklarının ileride alınacağını vadederek tarafımdan teselli edilmişlerdi.

Verilen mdaalyalar SILVER STAR ve BRONZ STAR madaalyaları idi. Bunlardan SILVER STAR bilhassa düşmanla bilfiil muharebde çarpışarak yararlık gösterenlere ve BRONZ STAR ise geri teşkilatta büyük hizmetleri sebkat edenlere verilmesi lâzım gelirken manga, takım kumandanları olarak veya mangası içinde er olarak üflen muharebe edenlerden bazılarına BRONZ STAR ve karargöhta

Resim 28 - Örgeneçli Wetzer kalburumışlarımıza madaalya takarken

cahşanlara da SILVER STAR verilmek suretile yanlışlıklar da yapılmıştı.

Korede bulunduğumuz müddetçe ve yurda döndüğümüzün üzerinden yıllar geçtiği halde hakikaten kahramanlıklarile temayüz etmiş olan subay, assubay ve erlerimizden birçokları halâ madaalya ile taltif edilmemişlerdir. Ayrıca Korede iken alay arkadaşlarımızın takriben dörtte üçünün fedakârane hizmet ve gösterdikleri kahramanlık dolayısıyla hak ettikleri takdirname tarafından tugay kumandanlığına teklif edilmişse de bugüne kadar bu kıymetli arkadaşlarımızın ne madaalya ve ne de takdirname ile taltif edilmemeleri

onlardan çok beni tesellîye sevk etmiş ve onların haklarını aramaya mecbur olan bir kumandanları olmaklığım itibarile bu haklarını alıp kendilerine verememekten vicdani üzüntüm devam edip durmuştur.

Bunun manevi vebali bu işle vazifeli olan tugayın personel şubesi mensuplarına aittir. Çünkü sonradan bizim yerimize gelen Kore ikinci değiştirme tugayından dosyaların tetkiki ile verdiğim madalya ve takdimname tekliflerinin bulunarak muameleye konması rica edilmiş ve fakat maalesef bulunamadığı cevabı alınmıştır. Ne yazık ki bunların müsveddeleri yanında olmadığından tarafımdan bir yeni teklif yapılamamıştır.

Alaya kıyı savunma vazifesi veriliyor

13 Aralık günü madalya merasiminden sonra karargâhına dönen 8. ordu kumandanı bugün öğleden sonra gönderdiği emirde tugayın topluca KİMPO yarım adasına intikali ve mezkûr yarım adada savunma için tertiplenmesi yazılmıştı. Bu maksatla bugün akşama kadar gereken her türlü hazırlık yapılmış ve 14 Aralık günü sabahı tedarik edilebilen motörlü vasıtalarla alay karargâhım ve ikinci taburu emrime alarak yarım adanın TANJU bölgesinde II. taburu savunma için tertipledikten sonra alay muharebe idare yerini III. taburun bulunduğu YONGONNİ köyünde tesis etmiştim.

Alay muharebe idare yerine giderken yol boyunca güneye doğru ukin halinde giden muhacir kıyafetinde binlerce kişi beşer onar kişilik kafileler halinde muhtelif köylere dağılmakta olduklarını görmüştüm. Kendilerile Koreli tercümanlarımızla yaptığımız konuşmada HAN nehrinin kuzeyindeki köyler halkından olduklarını ve düşmanı korkusundan muhacir olarak İNŞON'a gideceklerini bildirmişlerdi. KUNURİ savaşlarında rastladığımız gerillâcılar da kendilerini böyle tanıtmış ve merhametimizi celp ederek bizi gafil avlamışlardı.

Alay muharebe idare yerine geldiğimde ilk iş olarak bu muhacir kıyafetindeki gerillâcılar hakkında tugaya haber vermek ve bunları toplatacağımı, ve bu günden sonra kuzeyden geleceklerin HAN nehrini geçmelerine müsaade etmeyeceğimi bildirmek oldu. Bu teklifim General Yazıcı tarafından emrinde bulunduğumuz Amerikan 25. tümen kumandanlığına arz edilmiş ve emir alınmaya kadar kendisi tarafından bir emir verilmemiş, ben de bunların toplanmasına ve KİMPO esir kampına sevk edilmesine III. taburu

memur ederek kıyıdaki birliklere de geçişe mâni olumması için gereken emri vermiştim.

15 Aralık günü vasıtasızlıktan SOSARI'de bırakmış olduğumuz birliklerden birinci tabur, topçu taburu ve havan bölüğü bulunduğumuz bölgeye celpedilmiş ve çevresi 35 kilometre tutan KIMPO yarım adasında kıyı savunma tertibini aldımıştım. Kıyıyı işgalleri altında bulunduran taburlara kendi savunma bölgelerinde hiç bir muhacir kabul edilmemesini, nehri geçeceklerle ateş etmek suretile geriye dönmelerini ihtar etmelerini gelmekte ısrar edenlere çeşitli silâhlarını kullanarak sandal ve motörlerini batırmalarını emretmiştim.

Bu emrim birlikler tarafından hassasiyetle tatbik edilmekte ve ihtiyatındaki III. tabur bölükleriyle de şuradan buradan sızıp gelenler yakalattırılarak KIMPO esir kampına sevk edilmekte idi. Sızarak yarım adaya çıkanlar arasında Güney Kore polisi kıyafetinde yüzlerce silâhlı şahıslar da yakalanmış ve ellerinden silâhları alınarak muhafaza altında geriye sevk edilmişlerdi. Ayrıca yarım ada halkına fena muameleler yaptıkları halk tarafından ihbar edilen komünistlere de lâıyk oldukları muamele yapılmış ve elleri kolları bağlı olarak esir kamplarına sevk edilmişlerdi.

Bugün akşama doğru ikinci tabur bölgesinde kıyıya zorla yanaşmak isteyen üç motörden ikisi yapılan ateşlerle batırılmış ve içindekiler sulara gark olmuşlardı. Bunun gibi diğer taburlar bölgesinde de hiç bir gece vukuat eksik olmuyordu.

16 Aralık günü savunma tertibatımızı teftiş için gelmesini beklediğimiz Amerikan 25. tümen kumandanı Tümgeneral KEAN havanın çok soğuk ve karlı olması dolayısıyla hareketini tehir etmiş ve 17 Aralık günü kendi uçağı ile ikinci tabur bölgesine TANJU yakınına yola imişti. Bütün taburlar bölgesini teftişten sonra General KEAN emrimize bir tank bölüğü ile ayrıca yarım adanın batısındaki adada gözetleme vazifesi yapmak üzere tümenin komando bölüğünü gönderceği vadile ayrılmıştı.

17 Aralık günü akşamı General Yazıcı telefonla tümen kumandanının aşağıdaki emrini bana tebliğ etmişti.

Türkî uyaıt bölgesinde kuzeyden gelen ve nehri geçmek isteyen muhacirlere ateş edilmekte ve bu muhacirler kabul edilmemekte olduğu vâkı şikâyetlerden anlaşılmıştır. Gelecek muhacirler kabul edilecek ve toplu bir halde güneye gelmelerine müsaade edilecektir, denilmekte idi.

Generale verdiğim cevapta bu muhacir kılıklı adamlar KUNURI savaşlarında rastladığımız düşmanın gerillâcıları olduğu, adaya çıkmalarına müsaade ettiğimiz takdirde bütün yarın adaya dağılacaklarını, içimizden ve gerilerimizden yapacakları baskınlarla savunma gücümüzü felece uğratacaklarını anlatmış ve emri tebliğ etmekle beraber tugayın selâmeti bakımından bu emri infaz edemeyeceğimi ve bundan mütevekkil mes'uliyeti ben üzerine alacağımı söylemiş ve bu emri birliklere tebliğ etmemiştim.

Yarın ada bölgesinde bulunduğumuz müddetçe gerek kıyıda ve gerekse ikinci hat olarak geride YONGONNI bölgesinde hazırlanmakta olduğumuz savunma mevzileri hergün devamlı olarak tahkim ve telâti manî ve mayınlarla takviye edilmiş ve ayrıca üçüncü bir savunma mevzii olarak KIMPO'nun güneyinde yeni bir mevziin keşif ve tahkimi bizzat tarafımdan yaptırılmıştı. Bununla beraber her türlü ihtimal göz önüne alınarak düşmanın birinci ve ikinci taburlar bölgelerinden yapacağı bir çıkarma teşebbüsüne karşı ihtiyat taburu ve tanklarla birlikte yapılacak mukabil taarruzun provalarını sık sık yapmakta ve topçu ile piyadenin işbirliği günden güne olgun bir hale sokulmakta idi. Bu arada çevresi 35 kilometre tutan kıyı savunmasının herhangi bir noktasında olup bitenlerden akabinde telefon ve telsizle malûmat alacak şekilde muhabere şebekemiz en emin bir hale getirilmiş bulunuyordu.

8. orduk umandanlığının yayınladığı müsterek emirde renkli ışık işaretlerinin neye delâlet edeceği herkes tarafından belirlenmiş ve geceleri komşu bölgelerde olup bitenlerin mahiyeti verilen ışık işaretleriyle anlaşılır bir hale gelmişti.

Gündüzleri düşman tarafında kalan kıyılarda hiç bir şey görünmemekte, geceleri birçok elektrik fenerleri ve renkli ışıklarla kıyı boyunca görülen hareketleri her defasında açılan topçu ateşlerimizle faaliyetleri sekteye uğratılmakta idi. Bununla beraber hiç bir gece düşmanın geçiş teşebbüsü durmamış ve her defasında yapılan ateşlerle ya batırılmış veya tard edilmişlerdi. Bu arada düşmanın muhacir kılıklı gerillâcıları ile birlikte kıyılarıımıza çıkmaya teşebbüs eden gûya esir üç beş Amerikalının ölü olarak cesedlerinin geri bölgelerde dalgalarla kıyılarıımıza sürüklenmesi bu bölgelerdeki Amerikan birlikleri tarafından görülmüş ve verilen emrin tatbik edilmediğinden 25. tümen kumandanlığının sorgusuna maruz kalmıştım.

Sağımızda 25. Amerikan tümenine mensup alaylar bölgesinde geceleri sabahlara kadar devam eden top sesleri ve düşman taarruz

ediyor, topçu ateşi istiyoruz, çekiliyoruz mánalarına gelen) çeşitli renklerde ışık işaretleri bir çok geceler sabahlara kadar hepimizi uyanık bulunmaya mecbur ediyordu.

Kimpo kıyı savunma mevzilerinde alay ve tabur karargâhlarının da en ilerdekilerin hayat şartlarına intibak ederek sığınaklarda çalışmaları

Havanın çok soğuk oluşu, sık sık yağan kar tipileri yüzünden kıyıda açıkta mevzilerinde bulunan birliklerden bazı subay, assubay ve erlerin mevzilerine yakın evlere sığındıklarına muttali olmuştum. Herkes açıkta, yalnız taburlarla alay muharebe idare yerleri binalarda bulunuyordu. Karargâhların daha serbest ve verimli çalışabilmeleri için binalardan faydalanmalarını talimnamelerimizin tavsiye etmesine rağmen ben de dahi olmak üzere bütün karargâh subaylarıyla birlikte cephedeki er ve subayların hayat şartları içinde yaşamakla onları vazifelerine karşı daha müteyakkız ve daha bağlı bulunduracağımı göz önüne alarak 19 Aralık günü alay muharebe idare yerini binatlardan çıkartarak arazide kazıp içine girdiğimiz münferit sığınaklara nakletmişim. Taburlara bu yolda hiç bir emir vermediğim halde benim ve karargâhın subay ve erlerinin en ilerdekilerin hayat şartlarına uygun arazide kazalmış çukurlar içinde barındığımızı gören tabur karargâhları ve bölükler de binaları terk ederek arazide yuvalanmışlardı.

Bugünden sonra hiç kimsenin binalara girdiğini duymadım ve görmedim. Bundan sonra 9 ay devam eden bütün muharebelerimiz boyunca yaz ve kış onların hayat şartları içinde yaşamaktan da en büyük zevk duymakta idim.

Bütün gün içinde bulunduğumuz savunma mevzilerimizin telörgü ve mayınlarla biraz daha takviyesine çalışılırken Amerikan kumandanlığı birbiri ardından çeşitli çekilme plânları göndermekte ve buna göre geride himaye mevzileri ve yol keşifleri yaptırmakta idim. 26 Aralık gününe kadar savunma bölgemizdeki faaliyetimizden başka geride yeni yeni keşfettiğimiz mevzilerin de tahkim ve mayınlanmasına çalışıyorduk.

Bugüne kadar cepheye düşme faaliyeti her geçen gün biraz daha artmış ve emrinde bulunduğumuz Amerikan 25. tümen kumandanı da gönderdiği mütcaaddit emirlerinde tümen bölgesinde gücümüzün sonuna kadar savunulacağımı ve asla çekilmeyeceğimizi tebliğ etmişti.

21 Aralık günü INŞON'daki esir kampından fırlar eden ve KLMPO yarım ada bölgesine dağılan 500 esirin toplanması için atlayca geniş mikyasta yapılan faaliyet oldukça müsbet neticeler vermişti. Esirlerin kolları silinmeyecek şekilde damgalı olduğu için yakalanan şüpheli şahıslar arasında bunları tefrik etmekte müşkiât çekilmemişti.

Han nehrini geçerek düşman kıyılarında keşif yapacak gönüllü subay, assubay ve erlerin çokluğu ve keşif faaliyeti

HAN nehri kıyılarında düşman faaliyeti fazlaştığı için 26 Aralık günü akşamı Amerikan 25. tümen komutanlığından tugay komutanlığına gönderilen emirde düşman kıyılarına on beşer kişilik iki keşif kolu gönderilmesi ve düşman faaliyetinin keşfile bir kaç esir alarak geri dönmeleri General Yazıcı tarafından telefonla bana tebliğ edilmişti. Bulunduğumuz şartlar içinde bu vazifenin yapılması çok zordu. Önümüzdeki HAN nehri günün her altı saatinde bir defa yani günde dört defa med ve eczir hâdiseleriyle sular birdenbire beş metre çekilmekte ve çekilirken denize doğru, yükselirken de nehrin menbana doğru büyük bir hızla akmakta idi. Nehrin tabanı bataklık halde çamur olduğundan tedbirli bulunmayan motorlar sular çekilirken ya akıntıya kapılıp gitmekte veya demirli iseler çamura saplanıp kalmakta ve harekete geçebilmesi için suların yükselmesini beklemek mecburiyetinde kalmakta idiler. Bundan başka daha evvel verilen emirle düşmanın kıyılarıımıza yapacağı geçişe mani olmak için kendi kıyılarımızdaki motorlu ve motorsuz deniz araçlarından da belki faydalanırlar düşüncesile miktarı 200 kadar tutan bütün vasıtalar birliklerimiz tarafından yakılmış ve harekete elverişli ufak bir kayık dahi bırakılmamıştı. Üçüncü bir zorluk ta yarım ada bölgesindeki kayıkçıların hepsi muhacir olarak çekilmiş ve bu suların tabiatından anlayan kimsenin kalmamış olması idi. Bu hal ve şartlar içinde tümenden verilen bu keşif emrine göre keşif kollarının ne ile karşı sahile sevk edilecekleri, bunların himayesinin nasıl temin edileceği, ve başları dara geldikleri taktirde nasıl kurtarılacakları keyfiyeti beni derin derin düşündürmüştü ve bu mahzurları generale arz ederek esasen bulunduğumuz mevzilerden gözetleme ile keşif yapmakta olduğumuzu, ayrıca nehrin düşman tarafına keşif kolu gönderilmesinin çok tehlikeli olduğunu arz ederek bundan sarfınazar edilmesinin tümene teklifini rica etmiştim. Teklifim General Yazıcı tarafından da makul görülerek Amerikan 25.

tümen kumandanlığına arz edilmiş ve fakat tümen kumandanı emrimize DAK tâbir edilen hem karada ve hem de suda hareket eden iki vasıta ile iki adet lâyster verileceğini ve keşif vazifesinin mutlaka yapılmasını emretmişti.

DAK'ları ve lâysterleri kullanan Amerikalı mürettebat da bu suyun tabiatını bilmedikleri için emrimize girmek üzere geldikleri gün biri sular çekilirken kendini kurtararak çamura saplanmış, ikisi bozulmuş ve birisi zorlukla kıyıya yanaşabilmişti. Bu çok gayri müsait şartlar altında karşı kıyıya keşif kolu göndermek âdeta onları feda etmek demektir. Bununla beraber kumandanlık emrinde mütemadiyen ısrar etmekte ve gönderilip gönderilmediğini sık sık sormakta idi. 15 kişilik bir piyade keşif kolunun getireceği malûmat pek de sadre şifa verici bir malûmat olmayacaktı. Bunlar nihayet kıyıya çıkınca düşmanın zayıf kıyı gözetleme postaları ile karşılaşacak ve yakayı kurtarabilirlerse bundan başka bir şey göremeyeceklerdi. Kıyıda itibaren içerilere dalmak fırsatını buldukları takdirde gerilerinin kuşatılarak ele geçirilmeleri de muhtemeldi. Böyle olmakla beraber verilen vazife elbetteki yapılacaktı. Bu maksatla:

26 Aralık günü akşamı keyfiyeti telefonla tabur kumandanlarına anlatarak bu keşif kollarına gönüllü olarak katılmak isteyen subay, assubay ve erlerin miktar ve isimlerinin bildirilmesini istemiştim. Aradan bir saat kadar bir zaman geçmeden

I.	taburdan	3	subay,	2	assubay,	40	er
II.	"	5	"	3	"	50	"
III.	"	4	"	1	"	30	erin

gönüllü oldukları haberi bildirilmiş ve bunu takiben gönüllü subaylardan 11. Bl. K. Yzb. Ahmet Çelebi, 11. Bl. Tk. K. Teğmen Ahmet Zihnioğlu, 1. Bl. K. Yzb. Aziz Pekdemir ve 5. Bl. Tk. K. Üsteğmen Rifat Baykal telefonla hususi olarak benimle konuşmuşlar ve her biri bu keşif vazifesi için gönüllü arkadaşları arasından kendilerinin tercih edilmesini rica etmişlerdi. Bu kahraman arkadaşlarımın itimas etmemi rica ettikleri bu iş kendilerinin TOKYO'ya izinli veya eğlenmek için bir düğüne gönderilmelerine müsaade edilmesi değildi. Bu çok gayri müsait şartlar altında sağ salım geriye dönmek ihtimali pek zayıf olan çok tehlikeli bir vazifeye kayırmalarını istiyorlardı. Günlerdenberi Han nehrinin gerisinde kıyı savunması görevi kendilerini almış ve şehit arkadaşlarının intikamını almak gibi ilvî bir gaye ile düşman üzerine atılmak, boğuşmak, ölmek, öldürmek

taşları galeyana gelmişti. Bu arkadaşlarımızın her biri kıymetlerine baha biçilmez kahramanlardı.

Gönüllü olan bu subay, assubay ve erler arasında onların gönüllülerini kurmak için aralarında kura çekilmesine karar vermiş ve taburlarda assubaylarla erler arasında, alayda da subaylar arasında çekilen kura'da ayrılan iki keşif kolundan birinin komandanı 11. Bl. Tk. K. teğmen Ahmet Zihnioğlu ve diğerinin komandanına 5. Bl. Tk. K. üsteğmen Rifat Baykal seçilmişlerdi.

27 Aralık günü teğmen Ahmet Zihnioğlu komandasındaki keşif kolu lâyetlere binerek karşı taraf sahillerini yoklayacak ve bu arada düşman tarafındaki kıyıda yerleri tesbit edilmiş olan deniz taşıt araçlarını bazokalarla yakarak tahrip ederek ve kıyıyı gözetleyerek düşman hakkında rapor verecekti. 1. No.lu keşif kolu bu vazifesini yaparken üsteğmen Rifat Baykalın 2. No.lu keşif kolu bugün kendi taburu bölgesinde keşif için tatbikat provaları yaparak hazırlanacaktı.

Akşam geç vakte kadar vazifesini yaparak keşiften dönen teğmen Zihnioğlu'nun keşif kolu rastladıkları düşman deniz taşıt araçlarını yakmış ve ummadıkları bir anda başlayan ezcir hâdisesi dolayısıyla bindikleri lâyeri batağa oturtmadan zorlukla kurtarabilmiş ve kıydan hiç bir mukavemete maruz kalmadıkları haberini getirmişlerdi.

28 Aralık günü üsteğmen Rifat Baykal komandasındaki keşif kolu topçularımızın himayesinde günün erken saatlerinde karşı kıyıya çıkarılmış ve henüz ortalık ağarmadan baskın şeklinde girdikleri kıyıya en yakın köyden sivil kıyafetli beş kişi yakalamışlardı. Gerek bunlardan yaptıkları soruşturmada ve gerekse dürbünle yaptıkları gözetlemede düşmandan kimseyi görememiş ve bir gün evvel çekilmiş olduklarını anlayarak geç vakit vazifeden dönüştü yakaladıkları beş kişiyi de birlikte getirerek sorguları yapılmak üzere tümene gönderilmişlerdi.

Geride yeni mevzilerin keşif ve tahkimi

29 Aralık günü tugayca DORA mevzii adı verilen KİMPÖ kasabasının güneyindeki arazide yeni bir savunma mevziinin keşfi ve tahkimi vazifesile III. Tb. karargâh subaylarını ve alay harekât subayını yanıma alarak erken saatlerde bu araziye gitmiştim. İki Amerikan istihkâm bölüğü de bu mevzilerin manitenmesinde bize yardım edeceklerinden bunların getirdikleri işaretleyici elemanları da

Bize orada iltihak etmişlerdi. O gün hiç fasla vermeden uzunluğu sekiz kilometre tutan alayın bu savunma mevzii üzerinde makinesi tüfek ve havan mevzilerinin yerleri ve bütün mevzi boyunca yapılacak tel çiti ve mayinlerin yerleri ve sahaları işaretlenmiş ve ancak saat 17 de bitirebilmiştim.

Korgeneral Şehap Gürlerin Koreye gelişi.

DORA mevziinin keşfi, tahkim ve mayınlanması vazifesinden alay muharebe idare yerine döndüğünde General Yazıcı telefonla konuşarak Korgeneral Şehap Gürlerin geldiğini ve benimle görüşmek arzu ettiklerini bildirmişti.

Günlerdenberi radyoda Türkiyeden hareket edeceğini ve ettiğini dinlediğimiz ve hasretle beklediğimiz Şehap Paşanın Koreye geliş haberi yalnız beni değil bütün Türk kuvvetleri mensuplarını sevindirmişti. Nasıl sevinmesinler. Şehap Paşa gelinceye kadar ana yurtla irtibatımız tam bir emniyet altına alınmamış subay ve erlerimiz maaş alamamak yüzünden mektup gönderememiş ve âdeta Türk birliği Türk yurdundan kuşun yuvasından atıldığı gibi sahipsiz ve kimsesiz bir duruma düşmüş ve bu yüzden herkes derin bir ümitsizliğe kapılmıştı.

Saat 20 de bizden on kilometre geride KIMPO kasabasında bulunan tugay muharebe idare yerine gidip generalin odasına girdiğim zaman Şehap Paşa beni kucaklayarak yüzümü gözümlü öperken gazanızı tebrik ederim, sağ olun, göğsümüzü kabarttınız, bütün millet size dua ediyor, size yurdun havasını, Türk milletinin selâmlarını getirdim, her gün saat 13 te bütün millet radyolarının başında göz yaşları döküyor, Türk milletinin kalbi sizinle birlikte çarpıyor, millet bir bütün olarak sizinle beraberdir, demişlerdi.

Çok uzak bir yerde millet için çalışanlara milletın selâmı kadar iç ferahlatıcı ne olabilirdi. Bu millet uğruna bu aziz can nasıl feda edilmezdi. Sevincimden gözlerim nemli bir halde ayakta duruyordum. Şehap Paşanın oturmam için verdiği emri yerine getiremedim ve paşam: Bugünlerde bilhassa komşu bölgelerde düşman faaliyeti günden güne artmakta ve haber alındığına göre düşman yılbaşında bütün cephede taarruza geçeceği kuvvetle tahmin edildiğinden her an için uyanık bulunmamız icap etmektedir. Muharebe idare yerinde bana vekâlet edecek bir yardımcım ve muavinim de olmadığından müsaade buyurulursa ben hemen muharebe idare yerime gideyim demiştim. Şehap Paşanın muavininiz yok mu sueline karşılık olarak

yarbay Nâîk Poyrazoğlu Koreye geldiğimizdenberi bidayette talim-gâh kumandanı ve şimni de sahra hizmet tabur kumandanı olarak geride vazifelendirilmiş ve alay yeniden teşkil edildikten sonra da muavinlik vazifesine gelmemiştir, demiştım. Şehap Paşa durumun nezaketini takdir buyurarak benim daha fazla orıda kalmanıda ısrar etmemiş ve müsaadelerile yanlarımdan ayrılmıştım.

Ertesi günü Şehap Paşa tugayın kurmay başkanile birlikte alay muhabere idare yerine gelerek ibtiyatında bulunan III. taburun iki bölüğünü toplu bir halde görmüş ve onların da gazalarını tebrik ederek iç ferahlatıcı hitabede bulunmuş ve oradan yarım adamın kuzey burnundaki ikinci bölük savunma bölgesine birlikte gidilerek mevzideki erlerin durumunu inceledikten sonra mevzide bulunan topçu taburuna hedef vererek atışlarını seyretmişti. Şehap Paşa durumumuzdan memnun kalarak ayrılırken 31 Aralıkta yaralılarımızı görmek üzere TOKYO'ya gideceğini ve yurda dönmeden tekrar gelerek uzun boylu derhterimizi dinleyeceğini söyleyerek ayrılmışlardı.

Bugüne kadar muhtelif kaynaklardan elde edilen haberlere göre düşmanın yılbaşı gecesi yapacağı genel taarruz bütün birliklere duyurulmuş ve herkes mevzilerinde hazır bir duruma sokulmuştu.

X. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN 1951 YILBAŞI GENEL TAARRUZU

31/1 Ocak 1951 saat 22 de başlayan komünist taarruzu ve geriye çekilme

31. Aralık 1950 saat 22 de sağıımızdaki Amerikan 25. tümen savunma bölgesinden gittikçe artan top ve havan mermi infilâkları bu taarruzun habercisi mahiyetinde hepimizin dikkatini o tarafa çekmişti. Düşman bu gece 25. tümenin sağıındaki birinci Güney Kore tümenine siktet merkezile yüklenmiş ve bu tümen bölgesinde muvaffak olduğu yarma hareketi 25. tümeni de mevzilerini terke mecbur ederek tümen SEOUL şehrini düşmana bırakıp HAN nehri-nin güneyine çekilmişti. Bu vaziyette alayın durumu anormal bir hal almış ve alay yarım adada sipsivri bir şekilde çok ileride kalmıştı. Tümenin çekilip yerleştiği yeni mevziler alayın 15 kilometre gerisinde kalmış ve bu durumda düşmanın gerilerimize yapacağı bir çıkarma hareketile alay yarım ada bölgesinde tecrit edilmiş bir duruma düşecekti. Keyfiyet tarafımdan generale arz edilerek bizim de 25. tümenle ahenkli olarak geride aynı hatta çekilmemiz teklif edilmiş ve bidayette bu teklif 25. tümen kumandanlığına kabul edilmemişse de teklifi makul gören birinci kolordu kumandanının müdahalesile 1 Ocak 1951 günü saat 20 de evvelec keşfini yaptığı-mız ve fakat hazırlamaya fırsat bulamadığımız DORA mevziine çekilmemiz emri verilmiş ve bugün 25. tümen emrinden çıkarak birinci kolordu emrine girmiştik.

35 kilometrelik kıyı boyunca yayılmış olan alayın toplanarak çekilmesi karlı ve çok da soğuk olan bu havada pek zor olmuştu. Tugaydan yapılan çok az miktardaki vasıta yardımı bidayette yalnız birinci taburun yeni mevzilerine nakline kâfi gelebilmiş, diğer taburlar yaya olarak harekete geçirilmiş ve bu yüzden bilhassa 35 kilometre gece yürüyüşü yapan II. tabur ancak sabaha karşı ihtiyat bölgesine gelebilmişti.

Bu gece hararet sıfırın altında 20 dereceyi bulmuş ve DORA mevziine gelen birlikler kendilerine tahsis edilen savunma bölgelerinde soğukun şiddetinden tahkimat yapmak imkânını bulamamışlardı. Gece saat üçe kadar YONGONNI'de alayın bütün birliklerinin çekilmesini bekledikten ve en son kademesinin sonu alındıktan sonra karargâhımızla birlikte hareket ederek yeni mevzi bölgesine geldiğim zaman en evvel gönderilen birinci taburun kendilerini soğuktan korumak için yer yer ateş yaktıklarını görmüş, bilhassa geceleri karanlıkta faaliyete geçen düşman tayyarelerinin baskınından korunmak için bu ateşleri derhal söndürmüştüm. Ben de soğuktan vücudumda uyuşukluk ve donma alâmetleri his ettiğim halde onlardan ayrı olarak ateş yakıp ısımayı aklımdan bile geçirmiyordum ve donmamak için tepinip duruyordum. Bu halimi gören karargâh Bl. K. vekili üsteğmen Yusuf Babacan yakınında bulunduğumuz köyün boş bir çömlekçi binasını açarak benzin sobası kurdurmış ve hiç rıza göstermediğim halde burada hiç olmazsa ısıtılmış olan çoraplarımızı kurutmak için zorla beni bu binaya sokmuşlardı. GİRER girmez ilk iş olarak çoraplarımızı çıkarıp uyuşmuş ayaklarımızı sobaya uzattığım sırada çatısı saz olan bu bina sobanın çıkardığı benzin alevleriyle bir anda tutuştuğunu görünce kendimizi zorlukla dışarı almıştık. Taburun er ve subaylarının ısınmak için yaktıkları ateşleri söndürdükten ve onları soğukta kendi hallerine terk ettikten sonra benim bina içine çekilip soba başında ısınmama elbetteki ALLAH razı olmamış ve bu cezayı vermişti. Bina baştanbaşa kül haline gelinceye kadar büyük alevler çıkararak yanarken muayyetime karşı utancımдан kızaran yüzümü ancak gecenin zifiri karanlığı saklayabiliyordu.

3 Ocak 1951 günü tugay kumandanı emrile ileride bulunan alay muharebe idare yeri ihtiyat taburu ile birlikte cepheye 4 kilometre mesafede geride PUPYON kasabasına intikal etmişti. Geri çekilirken KİMPÖ ve SEOUL tayyare meydanlarının boşaltıldığını, hangarlara, barakalara ve yedek malzeme depolarına ateşler verilerek alevlerinin göklere yükseldiğini görüyorduk. Yollarda ardı arkası gelmeyen nakil vasıtalarının faaliyetinden vukua gelen sık sık tıkanmalar seyrüseferi güçleştiriyordu.

Bu sıralarda düşman HAN nehrini birçok noktalardan güneye geçmiş ve daha güneye ilerlemekte olduğu haber alınmıştı. Bu maksatla Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin de daha gerilere çekilmesi için yol ve yeni savunma mevzileri keşfedilerek yarın 4 Ocak günü

erken saatlerde Türk tugayının da 75 kilometre geride TİLLİ bölgesine çekilmesi ve orada himaye mevziine girmesi emredilmişti.

Vasıta noksanlığından alayın nakline tahsis edilen az miktardaki kamyonlara atmışar kişi bindirmek mecburiyetinde kalmış ve yolların tıkalı oluşu yüzünden 5 Ocak günü gece yarısı TİLLİ bölgesine gelerek himaye mevziine yerleşilmişti. İki gün bu mevzilerde kalmış ve ilerideki Birleşmiş Milletler kuvvetleri bizim himayemizde tamamen geri çekilmişlerdi.

İlerdeki dost birlikler tamamen çekildikleri halde TİLLİ mevziindeki alay birlikleri düşmanla temasa gelmemişlerdi. Alınan haberlere göre düşman büyük kuvvetlerle sağımızda kalan SEOUL-SUVAN ana yolunu takiben ilerlemekte olduğu anlaşılmış ve düşman SUVAN'a vardığı takdirde alayın tek bir yola inhisar eden çekilme istikametinin tıkanacağı ve çok tehlikeli bir duruma düşüleceği kestirilmişti. Cepheden çekilecek ve başkaca himaye edilecek bir birlik kalmadığı halde çekilmemiz için bir türlü emir verilmiyordu.

Güneye alın halinde çekilen milyonlarca muhacirin acınacak durumları.

Himaye mevziimizin ortasından ve TİLLİ köyünün içinden geçen yoldan milyonlarca muhacir güneye doğru akıp gitmekte ve yollar tamamen tıkanmış bir hale gelmekte idi. Bunları yoldan çıkarıp çekilme istikametimizi açık bulundurmak da bir hayli müşküldü. Nihayet bunlar da B. M. K. lığının emirleriyle yuvalarından tahliye edilmiş ve güneye çekilmeye mecbur edilmişlerdi.

Bu Koreli muhacirler üzerinde dikkatimi çeken bazı hususları burada anlatmadan geçemiyeceğim. Şöyle ki:

Kore halkı çocuğu, çocuğu, erkeği ve kadını ile çok mütehammil insanlardır. Herkes bu muhacereyle kaşları çatık, yüzleri asık mağnım ve mütevekkil bir halde sessiz sodasız bu insan seline katılmış kadın ve erkekler çocuklarının ellerinden tutmuş, çok çocuklular küçükleri birbirlerine ipie bağlayarak ipin bir ucunu ellerine almış kendilerinin ve çocuklarının kim bilir kaç gün yiyecekleri yegâne gıdaları olan bir miktar pirincini torbasile başının üzerine alarak nereye gittiklerini veya gideceklerini bilmeden olanca hızlarıyla koşuyor, kaçıyor, takatları tükenenler yoruluyor ve nihayet bir yolun kenarına dinlenmek için yığılıp kalıyorlardı. TİLLİ'de himaye mevziinde kaldığımız iki gün içinde önümüzden

gece gündüz durmadan milyonları aşan bir insan seli akıp gidiyordu. Bunların içinde kör, topak, çolak veya kolsuz gibi malûf denecek kimselere nadiren rastlanıyordu. Çocuklar ve büyükler hepâi dîpiliri ve dimdik bir halde vücut zindelikleri göze çarpıyordu. Gündüzleri çok sakin ve mütevekkilâne akan bu insan selinde akşam karanlık bastıktan sonra sükûnet bozuluyor bir vaveylâ ve yaygara başlıyordu. Bu bağışmalar billhassa karamlıkta anasını babasını kaybeden yavruların feryatları ve çocukların arayan ana ve babaların ağlayarak onları aramalarından ileri geliyordu. Değil küçük çocuklar hattâ büyükler bile bir defa yakınlara yanlarından ayrıldıktan sonra bu mahşeri kalabalıkta bir daha onları bulmak müyesser olamıyordu. Bu hengâmede herkes kendi başını ve en yakın efradı ailesini kurtarmanın çaresini aramakta olduğu için yol boyunca kimseceiz kalan çocukların feryatlarına bakan bile olmuyor, nihayet ağlamaktan takatleri tükenen yavrusuklar da bu sele katılarak gidebildikleri yere kadar gidiyorlardı.

Bu muhaceret sırasında dikkatini çeken mühim bir şey de havanın dondurucu derecede soğuk olmasına rağmen takatleri kesilenler bir köy civarında dîlenirken etrafta bol miktarda orman olduğu halde hiç kimse bir tek ağaca el uzatmamakta ve köy civarında ele geçirdikleri pirinç saplarını yakarak ısınmakta idiler. Yol üzerinde bulunan alay muharebe idare yerinde ısınmak için ormandan kesip yaktığımız kütüklere gelip geçen bütün muhacirler fena nazarlarla bakmakta (ve adeta Güya yurdumuzu müdafaaya geldiniz, ormanlarımızı harap ediyorsunuz gibi hize çevrilen mânidar bakışları ile ne demek istediklerini anlatmakta) idiler.

Korelilerin ağaca karşı ne mükemmel bir sevgi terbiyesi aldıklarının hayranı olmuştum. Bu hareketleri kanun korkusundan ileri gelmiyordu. Herkes yerinden oynamış, malını mülkünü ve hülâsa her şeyini terk etmiş, ortada ne bir kanun ve ne de bunu tatbik edecek bir hükümet kalmadığı böyle karmakarışık bir durumda dahi ağacı siyanet ona karşı beslenen sevgiden başka bir şey değildi.

KİMPO yarım adasındaki savunma mevzilerimizden itibaren geriye doğru yaptığımız çekilmede emrinde bulunduğunuz Amerikan komandantlığınca verilen emre uyarak civarımdan geçtiğimiz köyler ve bu köylerde açıkta ve kuyularda bulunan pirinçler üzerlerine benzin dökülerek yakılmıştı. Bugün de TİLLİ'den çekilirken TİLLİ çayı üzerindeki beton köprüsün berhava edilmesi emri verilmiş ve tugayın istihkâm bölüğü tarafından yeteri kadar tahrip

maddeleri bağlanarak hazırlanmış ve en geriden gelen artımızın geçmesi ile infilâk için her türlü tertibat alınmıştı. TİLLİ'den çekilme emri 6 Ocak günü saat 22 de gelmişti. Tugay karargâhı daha evvel çekilirken içinde barındıkları büyük mektep binasını ateşlemiş ve ayırmışlardı. Gecenin yarısında yolları doldurmuş olan ve içlerinde bir çoklarının da at ve öküz arabaları bulunan muhacir kafilesinin arasından zorlukla geçebilmistik. Artımız köprüyü geçtikten sonra muazzam bir infilâk 80 metre uzunluktaki beton köprüden eser bile bırakmamış ve halâ akın halinde çekilmekte olan zavallı muhacirlerin büyük kısmı suyun öte tarafında kalmışlardı.

Türk tugayı Şonan'da kolordu ihtiyatına alınıyor.

TİLLİ'den 80 kilometre güneyde bulunan ŞONAN şehrine sabaha karşı gelebilmiştik. Buraya kadar çok muntazam olarak yaptığımız çekilme hareketimiz kolordu kumandanlığı tarafından takdir edilmiş ve bidayetle şehir içine muvakkaten evlere yerleştirilen alay birlikleri 7 Ocak günü ŞONAN'ın 4 kilometre güneyinde SİNNİ köyü bölgesinde çadırı ordugâha çıkarılmış ve 25. tümenle birlikte birinci kolordunun ihtiyatı olarak görevlendirilmişti. Pek yakınımızda mezkûr tümenin zencilerden mürekkep olan 24. piyade alayı ve biraz uzağımızda da 27. Amerikan alayı da çadırı ordugâha geçmişlerdi. Hava çok soğuk ve fazla miktarda kar yağmakta, kış bütün şiddetile hükmünü iera etmekte idi. Bu şiddetli soğuktan korunmak için bu gece 27. Amerikan alayı bölgesinde ateş yakılmış ve ordugâh bölgesi ifşa edildiği için düşman uçakları tarafından yapılan bombardımanda 40 kişi zayıat vermişlerdi.

ŞONAN'ın 10 kilometre kuzeyinde 29. İngiliz tugayı ile 15. Amerikan alayı savunma için tertiplenmişlerdi. Bu birliklere yapılacak bir düşman taarruzu halinde Türk tugayı yardım için gereken emri almış ve alay birliklerinin bu durumda hareket tarzları tarafından emredilmişti.

8 Ocak günü General Yazıcı ile birlikte savunma bölgesine giderek 29. İngiliz tugayını ve 15. Amerikan alayını ziyaret ederek bu birliklerin savunmadaki tertipleri ve icabında yapılacak yardım için bu bölgelere giden yaklaşma yolları görülmüş ve araziyi bizzat keşfederek dönmüştük. Bundan başka ŞONAN'da bulunduğumuz müddetçe hergün batıdaki kıyı bölgesine takviyeli ve motörlü birer takım kuvvetinde keşif kolları göndererek bu kıyılara düşmanın bir çıkarma teşebbüsü olup olmadığı keşfettirilmiş ve ayrıca ordu-

dan gönderilen muhtelif çekilme plânlarına göre güneyde KUM nehri istikametinde himaye mevzileri ve çekilme yolları keşfettirilmişti.

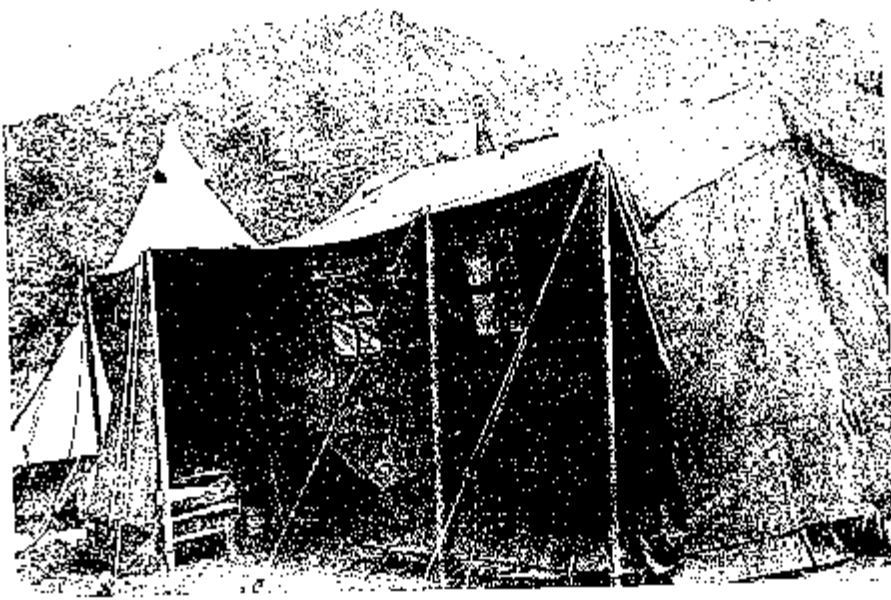
Yine ŞONAN'da bulunduğumuz müddetçe alay birlikleri kendi bölgelerindeki tahkimatı hergün biraz daha takviye etmiş ve hava taarruzlarına karşı sığınaklar yapmakla meşgul edilmişlerdi. Bu arada günlerdenberi temizlik fırsatını bulamayan birlik mensupları ordugâh bölgesine yakın bir Güney Kore köyünden faydalanarak çamaşır ve vücut temizliği yapmak fırsatını bulmuşlardı. Tugay karargâhı ve sahra hizmet taburu ŞONAN şehrinin evlerinde iskân ettirilmiş ve istirahatleri mükemmelen te'min edilmişti. Alay karargâhı ve bağlı birliklerle piyade taburları kar altında ve çadırı ordugâhta işin bu en şiddetli mevsiminde tabiatla mücadeleye çalışmakta ve düşman tayyarelerinin baskınından korunmak için açta ateş te yakılmamakta idi. Bu durum subay ve erlerimizi gömmeye sığınaklar yaparak içine girmeye ve sığınaklar içinde ısıyı dışarıya sızdırmayacak şekilde ocaklar yaparak soğuktan korunmaya mecbur etmişti. Öyle ki çadırı ordugâha çıktıktan iki gün sonra bütün alay birlikleri kendi bölgelerinde ikişer üçer kişilik guruplar halinde toprağa gömülmüş, dışarıdan görülen yüzlerce toprak ve kar kabartılları oraya muazzam bir mezarlık manzarası vermiş ve toprak üstünde hemen hiç kimse kalmamıştı.

Sığınaklarda yakılan ocaklar er ve subaylarımızın soğuktan korunmasına çok yararmış olmasına karşılık arasıra çıkan yangınlar yüzünden patlayan bomba parçalarından bazı yaralanmalar da meydana gelmişti.

Alayın yeniden teşkil edilmesinin üzerinden bir ay geçtiği halde ikmal işlerini takip eden tugay halâ çadır ikmalimizi yapamamış ve Amerikan tümeninden alınan muharebe idare yeri çadırları evvelâ tercihan tugay karargâh şubelerine ve bağlı birliklerine verilmiş ve bugüne kadar geçen bir ay içinde alay kumandanı olduğum halde ben de erler gibi tek bir portatif çadırımın altında barınmaya çalışmışım. Bereket versin ŞONAN'a geldiğimiz ertesi günü III. Tb. K. Bnb. rahmetli Lütfü Bilgin kendi taburunun levazım subayının yolda bulduğu Amerikalılar tarafından atılmış köhne bir muharebe idare yeri çadırını bana göndermiş ve o gün bu çadırı kurdurarak altında barınmaya çalışmışım (Resim 29).

Alay karargâhındaki subaylar da kendi portatif çadırlarını üzerlerine gerdikleri sığınaklarında üç kısım halinde çalışmış ve alayımın bütün subayları burada kış aynı şerait altında geçirmiş-

lerdi. Bu en müşkül şartlar altında kışın şiddetine göğüs geren subay ve er arkadaşlarımı sık sık ziyaret ederek neş'e ve kederlerine ortak olmaya çalışıyordum. Çalışma saatlerinin dışında toplanan subay, assubay ve erler geçmiş muharebelere ait acı ve tatlı hatıralarını birbirlerine anlatıyor ve edindikleri tecrübelerden arkadaşlarına da faydalı olmaya çalışıyorlardı.

Resim 21 - Amerikalıların köhne diye attıkları bu çadır benim muharebe idare yeri çadırım olmuştur

Korgeneral Şahap Gürler veda için ikinci defa Koreye geliyor.

9 Ocak 1951 günü TOKYO'dan uçakla ŞONAN'a gelen Orgeneral Şahap Gürler yurda döneceği için 10 Ocak günü veda etmek üzere alayın çadırı ordugâh bölgesine tefrîf buyurmuşlardı. Kendilerini ordugâh bölgesine girerken karşılamıştım. General Yazıcı ile birlikte otomobilden inen Şahap Paşa elimi sıkarken Celâl! gönülüm seni daima güler yüzlü ve neş'eli görmek ister, sizlere veda etmeye ve bir kahveni içmeye geldim demişti. O anda kendimi yolladığımda hakikaten istemeyerek günlerce devam eden didişmenin neticesi elimde olmadan kaşlarımın çatılmış ve çehremimin asılmış

olduğunu anlayınca Paşam dış görünüşüme bakmayınız için daima güler ve her zaman neşeliyim demiştim.

Yerde 30 santim kadar sulu bir kar esasen toprak olan adı yolları bataklık bir hale sokmuştu. Bulunduğumuz yoldan alay muharebe idare yerine üç dört yüz metre kadar bir mesafe vardı. Otomobillerine binmelerini rica ettimse de kabul buyurmadılar ve dizlerine kadar çamurlara gömülerek muharebe idare yerine geldiklerinde içi ancak bir karyola istiap edecek büyüklükte olan çadıra girerek karyolanın üzerinde kendisine ve onun yanında bulunan sandalyayı da General Yazıcıya göstererek oturmuşlardı. Şahap Paşa tugayda gördüğü konforlu boğman çadırlarını alayda görmeyince hayretinden senin çadırın bu mu Celâl diye sormuştu. Cevaben hayır Paşam bu çadırı yolda gelirken köhne ve işe yaramaz diye Amerikalılar atmış ve III. Tb. kumandanı alarak iki gün evvel içinde barınmak için bana göndermişti. Onun için emanet olarak aldığım bu çadırı benimdir diyemiyceğim. Alay yeniden teşekkül ettiğindenberi bugüne kadar çadır ikmalimiz yapılamadı. Bütün karargâh subayları hepimizin birer portatif çadırından başka barınacak bir şeyimiz yok diyerek yakımda toprağı kazarak üzerlerini portatif ikiz çadırlarda kapatmış olarak karlar altında ve adeta çamur içinde çalışan alayımın karargâh kısımlarını kendilerine gösterdiğimde Şahap Paşa yalnız bana teğmentlik hayatımı hatırlattınız demekten başka bir şey söylememişti. Kendilerine ikram edecek kahvem yoktu. Ancak küçücük bir kişilik çaydanlığında hazırlattığım çaydan birer bardak çay ikram ederken Paşam kusura bakmayınız, alay çirkeçlik bir vaziyette yeni teşekkül etti. Tugay karargâhında gördüğümüz konforlu bittabi burada göremiyceksiniz. eşya, teçhizat ve vasıta ihtiyaçlarımızdan bir çoğu henüz ikmal edilmemiştir. Evvelce karargâhımda mevcut olan 20 kamyonu mukabil bugün bütün subay ve erlerin eşyalarını taşımak için bir tek kamyonun başka vasıtamız da yok demiş ve General Yazıcı da yanımızda olduğu için daha fazla dertlenmeye ve şikâyetime meydan vermemek için veda ederek ayrılmışlardı.

Ertesi gün tugay kurmay başkanı vasıtasile bana gönderdiği mektupta Şahap Paşa şöyle yazıyordu:

Celâl kardeşim: Sizinle hususi olarak görüşmek fırsatını bulamadığımdan üzgünüm. Senin cesaret ve şecaatin sayesinde Türk birliğinin daha birçok zaferlere ulaşacağından eminim. Yolda döndüğüm şu anda fazla meşguliyetin dolayısıyla uğurlamaya gelemedi-

ğini auktir ediyorum. Ayrılrken büyük zaferler kazanmanızı Allahtan diler, hepimizi Allaha emanet ederek gözlerinden öperim, diyordu.

Şahap Paşa Koreye gçliklerinde alay yeniden teşkil edilmiş olduğı için bu mevzuda yalnız alayın zayıf kalan bünyesinin diğer gayri muharip tugay birlikleriyle takviyesini emretmiş ve sağlamıştı. Ayrıca subay ve erat muşlarının muntazaman verilmesi temin edilmiş ve yurtla itibatımız normal bir şekle sokulmuştu. Yurda dönerken parasızlıktan aylardauberi ailelerine mektup gönderemeyen binlerce kişinin mektuplarını çuvallara doldurarak beraberinde götürmüş ve tugayla doğrudan doğruya itibatta bulunmak üzere Ankarada Millî Savunma Vekâleti binasında bir Kore bürosu açılmasına büyük yardımları dokunmuştu.

Türk tugayı ikinci defa sekizinci ordu kumandanı tarafından taktir ediliyor.

11 Ocak 1951 günü ŞONAN mevkiinde iken Birleşmiş Milletler 8. ordu kumandanının bütün orduya tamim edilen emirlerinde (Aralık ayı içinde Seoul'ün kuzeyinde ve Kimpo yarım adasında savunmada bulunduğumuz müddet içinde düşman büyük kuvvetlerle Kimpo yarımadası karşısında toplanmış ve yarımadaya çıkarma yaparak taarruzunu buradan Birleşmiş Milletler ordusu gerisine tevehih etmeyi plânlanmış ve tatbikatına geçmişti. Bu durum karşısında Türk tugayının yarımadadaki dikkatli, kararlı, cesurane ve basiretkâr harekti ve her türlü geçiş teşebbüslerine mâni oluşu sayesinde düşman plânını değiştirmeye ve siklet merkezini doğruya kaldırmaya mehur olmuştu. Türk tugayını bu muvaffakiyetinden dolayı tebrik ve taktir ederim) diyordu.

Kimpo yarımadasında savunmada bulunduğumuz 15 gün içinde kuzeyden akın halinde nehri geçmeye çalışarak kıyılarına çıkmak isteyenlerin Amerikan 25. tümen kumandanının tahmin ettiğı gibi muhacir olmayıp benim tahminim gibi düşman kuvvetlerinin öncüsü gerillâclar olduğı sübut bulmuş ve 25. tümen kumandanının emirlerini dinlemeyerek mes'uliyeti üzerine alıp her türlü geçiş teşebbüslerine ateşle mukabele edişimizden dolayı bu hatlı hareketini muhaze ve beni sorumlu tutan 25. tümen kumandanının hakkındaki tahkikat safabatı da ordu kumandanının bu taktirkâr emirlerle kaplanmış, hem isabetli kararım ve hem de hareketimizin Bir-

leşmiş Milletler ordusuna yayınlanmak suretile taktir edilmesi hepimizi sevindirmişti.

Kunuri muharebelerinin malûl gazilerinden bir subay arkadaşım yurda dönmek istemiyor.

Kunuri savaşlarında yaralanıp Amerikan ve Japon hastanelerinde tedavi edilen er ve subaylarımızdan birçokları yurda dönmek istemeyip yaraları ağır olmasına rağmen gönüllü olarak tekrar muharebelere katılmak üzere alaya dönmekte idiler. Bu meyanda bugün Şonan'da alaya katılan er ve subay arkadaşlarımız arasında alay karargâh bölük kumandanı Yzb. Sacit Özbal da bulunuyordu. Yzb. Sacit Kunuri muharebelerinde bir kaç yerinden yaralanmış ve yarasının en mühimni de tank üzerinden yere düşerek kalçasının oynağından çıkmış olması idi. Tokyo'da hastanede bulunduğı müddet içinde yaraları tedavi edilmiş ve fakat çıkan kalçası bir türlü yerine konamamıştı. Yzb. Sacit hakkında Amerikan doktorları tarafından verilen raporda Türkiyede ameliyat ve tedavi edilmek üzere yurda gönderilecek yaralı kafilesi ile gönderilmesi kararlaştırılmış olmasına rağmen ben bu hatimle dahi alayına faydalı olabilirim iddiasile Amerikalı doktorlara yalvararak müsaade almış ve alaya gelmişti. Kendisini çadırında öperek sevinçle karşıladığım zaman bana albayım: Size yalvarırım beni tekrar bölüme verin, ben elimden geldiğı kadar sakatlığımı size his ettirmem diyordu. Sağ elinde taşıdığı kalınca bir bastonu ile çukuk bacağını zorlukla yere basan bu fedakâr ve kahraman arkadaşımın hizmet yolunda yalvarışı gözlerimi yaşartmıştı. Kendisini kırmamak için ricasını kabul etmiştim. Karargâhta misafir olarak kaldığı iki gün içinde çektiğı ızırabı yakından görüyordum. Durumunu generale bildirerek sanki benim hiç haberim yokmuş gibi doktorlar tarafından muayeneye tâbi tutulup yurda gönderilmesini rica etmiştim. Bu kahraman arkadaşım 21 Ocak günü bütün arkadaşlarının iyi yolculuk temennileri arasında göz yaşı dökerek ayrılırken hepimizi de ağlatmıştı. Tedavisi mümkün olmayan ve malûlen emekliye ayrılmış olan bu arkadaşım müstehlik vaziyette kalarak çok sevdiği milletine yük olmaktan kurtulmak için yine milletine başka sahada faydalı olacak hizmetler yapmak üzere bu malûl halile ve halâ çukuk kalçasının ızırabını çeke çeke bastonuna dayanarak hukuk fakültesine devam etmiş ve fakülteyi bitirerek yeni meslek hayatına atılmıştır. Kahramanlık ünsali ve hayatta mücadeleiden zevk duyan

bu fedakâr arkadaşımın seçtiği yeni mesleğinde de muvaffak olmasını Allâhtan dilerim.

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Koreyi tahliye hazırlıkları.

22 Ocak 1951 tarihine kadar Şonan şehrinin kuzeyinde savunmada bulunan birinci kolordu birlikleri devamlı olarak kuzeye motorlî keşif kolları göndermelerine rağmen düşmanla temas sağlayamamışlardı. Amerikan kumandanlığı istihbaratı ajanlardan ve ele geçirilen esirlerden aldıkları haberlere göre büyük kuvvetleriyle merkez kesiminde Chungju bölgesinde toplanan düşman kuvvetlerinin Chungju - Pusan ana yolu istikametinde hedefi Pusan olmak üzere genel bir taarruza hazırlanmakta oldukları ve son taarruzla kat'i neticeyi almaya çalışacakları anlaşılmıştı. Bu sırada kolordu birlikleri tarafından bir taraftan düşmanla temas aramaya çalışılırken bir taraftan da gerilerimizde çekilme yolları, himaye mevkiileri keşfettirilmekte, diğer taraftan da Korenin tahliyesi için birliklerin yakın iskelelerden vapurlara binme hazırlıklarının yapılmakta olduğu tugay karargâhında hazırlanan ve mahrem tutulan bindirme listelerinden anlaşılıyordu. Gemilere bindirme listelerinin hazırlanması işi 8. ordu kumandanlığının Koreyi tahliyeye karar verdiğinin alâmetleri idi. 15 gün evvel Seoul'de bir otomobil kazasında ölen ordu kumandanı Völker'in ölümünden sonra bugüne kadar 8. ordu kumandanlığı birinci kolordu kumandanı tarafından vekâleten idare edilmekte idi. 20 Ocak 1951 günü 8. ordu kumandanlığına asaleten Orgeneral Ridgway tayin olunmuş ve vazifeye başlamıştı.

Orgeneral Ridgway'in sekizinci ordu kumandanlığına gelişi.

Orgeneral Ridgway ordunun kumandasını eline aldıktan sonra durum birdenbire değişmiş ve 15 gündenberi pasif bir vaziyette bulunan ve savunmada kalmakla inisiyativi tamamen düşmana bırakmış olan ordu birlikleri arasında bir faaliyet göze çarpmaya başlamıştı. İlk olarak birinci kolordu bölgesinde henüz temas sağlayamamış olan düşmanla temas temin etmek maksadile emrinde bulunduğumuz Amerikan 25. tümen bir keşfi taarruzi yapmaya memur edilmişti. Bu taarruzun gayesi düşmanla temasa geldikten sonra onun niyet ve maksadını meydana çıkarmak ve bu bölgedeki düşman kuvveti hakkında bir malumat elde edebilmektir.

Türk tugayı keşfi taarruzi vazîfesi ahyer. (Kroki 7)

Emrinde bulunduğumuz 25. tümen 21 Ocak 1951 günü ibtiyattaki mevkîlinden hareketle birinci kolordunun Şonan şehri kuzeyindeki savunma mevzilerinde bulunan 29. İngiliz tugayı ve 3. Amerikan tümeni birliklerinin ileri sürmüş oldukları kuvvetli kesif kolları himayesinde motörlü olarak yalınlaşma yürüyüşü ile savunma hattını geçerek Türk tugayı sağda Osonni şehrinin doğusunda, 35. Amerikan alayı solda Osonni şehrinin batısında ve 27. Amerikan alayı sol kanat gerisinde Songjonni bölgesinde taarruz için hazırlık mevziine girecek ve 24. Amerikan alayı da ibtiyatta tutulacaktı. 25. tümen- den 79 ve 89. tank taburlarından birisi hafif diğeri orta olmak üzere iki tank bölüğü Türk tugayı emrine verilerek takviye edilecekti.

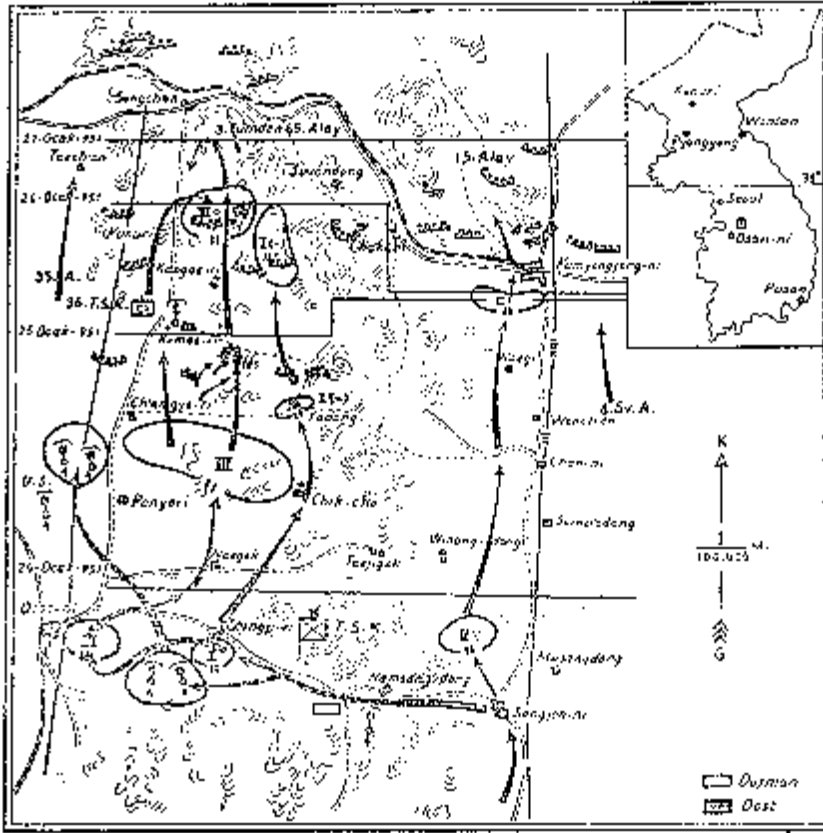
Hazırlanan bu plân ve verilen emre göre 24 Ocak günü tümen- den yapılan vasıta yardımının geç kalması yüzünden alay ancak saat 14 te ordugâhından harekete geçebilmiş ve savunma hattını geçerken 5 gündenberi 29. İngiliz tugayı emrine verilerek Haylant taburunu değiştiren ve savunma görevile vazifelendirilmiş olan birinci taburumuzu da emrine alarak saat 24 de emredilen hazırlık mevzii gerisine gelmişti. Sabahleyin yapılacak taarruz için hazır- lık mevzii gerisinde alacağımız hazırlık vaziyeti hakkında Songjon-ni civarında geceleyin generalle birlikte haritayı mütalâa ederken bize isabet eden arazi kısmı; sağda düşmanın işgali altında bulunduğu tahmin edilen ve Kumyongjong-nı denilen bir şehir ve onun solunda 156 rakımlı tepe ve batıya doğru uzanan 10 kilometre genişlikte bir arazi manzumesi idi. Kumyongjong-ni ile 156 rakımlı tepe arasında kuzeyden güneye doğru uzanan, sağ ve soldaki araziye hâkim yalçın kayalık sırtlar bu iki taarruz bölgesini birbirinden ayırmakta olduğu görülmüyordu.

Kış hükmünü bütün şiddetile devam ettirdiği bu günlerde yerde don halinde 30 santim kar vardı. Bu günlerde yurttan aldığımız mektuplarda ve radyolarda dinlediğimiz meteoroloji haberlerinde aynı arz dairesi üzerinde bulunduğu halde bu sene Türkiyede kışın gayet mutedil geçmesine rağmen Korede bütün şiddetile hükmünü icra ediyordu. Muharebe durumu icabı bir çati altına sığınmak fırsatı bulunamadığından bütün kış açıkta ve çok müşkülâtla geçiriyorduk.

24/25 Ocak 1951 gecesini işte bu ağır şartlar altında sabaha kadar çok şiddetli soğuk ve buz tabakaları üzerinde ve gündüzden görmek fırsatını bulamadığımız meçhul bir arazide taburlar kendi-

25 ve 26 Ocak 1951'deki Kumyongjong-ni, 185 ve 156 rakımlı tepelerle yapılan taarruz muharebelerini gösterir

Kroki - 7

(1/2 defa küçültülmüştür)

lerine gösterdiğimiz hazırlık mevzilerini işgale çalışıyorlardı. II. tabur hedefi Kumyongjong-ni şehri olmak üzere sağda ve III. tabur da solunda olmak üzere araya tahsis edilen 10 kilometre genişliğindeki bu hazırlık mevziinden 25 Ocak günü saat 6'da taarruza başlayacaktı. Tugay muharebe idare yeri sağdaki ikinci tabur bölgesinin gerisinde ve ikinci tabura yakın olması dolayısıyla bu taburun sevk ve idaresini Tugay komutanı üzerine amış ve I. taburun birinci bölüğü tugay karargâhında ihtiyat olarak bırakıldıktan sonra I. Tb.

geri kalan aksamile ve havan bölüğü ile birlikte alay ihtiyacı olarak III. Tb. un gerisinde alay muharebe idare yerine yakın bulundurmıştım. Emrimize verilen iki tank bölüğünden hafif tank bölüğü II. tabur emrine bırakılmış ve orta tank bölüğü de alay muharebe idare yerinde Oson-ni bölgesine celp edilmişti. II. taburun sağında bir Güney Kore taburu açık olan sağ kanatlı koruma görevile kanat gerisinde bulunuyordu.

24-25 Ocak gecesi saat ikide solumuzda 35. Amerikan alayı muharebe idare yerine ve bize komşu olarak muharebeye girecek olan mezkûr alayın birinci tabur karargâhına giderek bu kumandanlarla bizzat temas edilmiş ve yarın yapılacak harekât için karşılıklı anlaşma sağlanmıştı. Bu saate kadar ne komşulacımız bölgele-
rinde ve ne de alay cephesinde düşmanla temasa gelinememişti.

25 Ocak günü saat altıda bütün cephede ileri sürülen keşif kolları himayesinde kuzeye doğru ileri harekete başlanmış ve taburlar açılmış bir halde kendilerine gösterilen hedefe doğru bölgeden bölgeye ilerlemek suretile ileri hareket mukavemete uğramadan devam etmişti.

Alayın bütün subay, assubay ve erleri Kunuride şehit düşen ve yaralanan arkadaşlarının intikamını almak azim ve imanile gözlerini kan bürümüş bir halde bütün dikkatleriyle ilerlemeye devam ediyorlardı. Takım, bölük, tabur kumandanları kendi erlerinin safları arasında ve onlara örnek ve önderlik yapacak tarzda ilerliyorlardı. Bu arkadaşlarıma yetişebilmek için ben de yeni açtığım gözetleme yerinde yarım saat bile kalmak fırsatını bulamadan ileride ikinci bir gözetleme yerine karargâhımla birlikte âdeti koşarak tepeden tepeye ilerliyordum.

Alay karargâhının muhabere takım kumandanı üstteğmen Ahmet Göçmez ve kendisi gibi fedakâr ve feragatkâr olarak yetiştirdiği takım erlerinin ve assubaylarının fâyük gayretleriyle ve taburların muhabere subaylarıyla çok sıkı bir işbirliği yaparak bu harekât esnasında sırtlarında taşıdıkları ağır kablo bobinlerini sermekte gösterdikleri meharetle tugayla bir an dahi irtibatsız kalmamış, taburlar ve bağı birliklerle telli ve telsiz konuşmalarımız inkıta uğratılmamıştı. Yeni açılan gözetleme yerinde muhabere şebekesi faaliyete getirilirken müteakip ve muhtemel gözetleme yerine hatlar çekilmekte v oraya gütildiği zaman hemen her yerde konuşabilmek imkânını sağlamakta idiler. Muhaberesiz muharebe clamayacağına göre Kore muharebeleri boyunca her yerde muvafakiyetle muhabereyi te'min eden kıymetli muhabereci subay,

assubay ve erlerimizi her zaman taktikle anar ve muvaffakiyetimizin yarı yarıya ortağı olduklarını söylerim.

Düşman muharebe ileri karakollarının bulunduğu 185 rakımlı tepelere ve Kumyongjong-ni şehrine taarruz ediyoruz.

Bugün saat 13 te keşif kollarımız düşmanla temasa gelmiş ve hâkim sırtlardan açılan havan ve makineli tüfeklerin atesine maruz kalmıştık. Sağda binbaşı Ziya Aydemir kumandasında bulunan

Resim 30 - 185 rakımlı tepe istikametinde sürülen keşif kolumuz
hazretet halinde

ikinci tabur kendi cephelerindeki Kumyongjong-ni şehrinde şiddetli mukavemete maruz kalmış, bu şehrin hemen her evi düşman tarafından tahkim edilmiş, yollar barikatlanmıştı. Solda III. tabur cephesinde düşman çok arızalı olan 185 rakımlı sırtların hâkim noktalarını tutmuş ve buraları kuvvetli olarak üstleri kapalı mevziler halinde tahkim ederek yerleşmişlerdi. Düşmanın asıl savunma mevzileri süstünü veren bu kuvvetli tahkimat manzumesinden düşmanı söküp atmak bir hayli zor oldu. Akşama kadar yapılan taarruzda mevzilerini terk etmemekte ınat ve ısrar eden düşman

nihayet gün batarken III. tabur bölüklerinin yaptıkları süngü hücumları ile mevzilerini terk ederek çekilmeye mecbur kalmışlardı.

Solumuzda muharebe eden Amerikan 35. alay karşılarındaki düşman mukavemetini kıramamış ve biz 185 rakmî tepе manzumesi ile geçirdiğimiz zaman bu alayın en ileri hattı takriben bizim hatlarımızdan bir kilometre kadar geride kalmışlardı. Bizim alay gözetleme yerimiz bu 35. alayın en ileri hattı ile bir birada bulunuyordu. Bulduğum yerden onların en ilerideki bölüklerinin muharebesini yandan kuş bakışı ile mükemmelen seyrediyordum. Bu

Resim 31 -- Arayış gözetleme yerinden 185 rakmîli tepеye yapılan taarruzu idare ederken

Amerikan alayına bîze komşu olan taburumuzun 910. bölüğünün düşmanla yaptığı yakın muharebesini heyecanla seyretmekten doyamamıştım. Çok sportmen oldukları hareketlerinden belli olan bu bölük tepelerin en yüksek hattında mevzilenmiş olan düşmana doğru yayılmış vaziyette silâhları her an ateşe hazır bir durumda ve kalcada tutarak avını arayan bir avcının dikkat ve ihtimamı ile tepeye doğru yükseldikçe alçalan vücut vaziyetleriyle yaklaşıyorlardı. Bunların yaklaşıklığını gören mevzilerindeki Ç'nliler yerlecinle kaynaşıyorlar daha gerilerindekilerine acele işaretler vererek onları çağırıyorlar geridekiler de sîr'atle ileri yanaşıyorlardı. Her

iki tarafın bu tutumları bu tepede çok yakın mesafeden şiddetli bir muharebe cereyan edeceğini gösteriyordu. Amerikan bölüğü Çinlilere 30 : 40 metre yaklaştıkları sırada Çinlilerin hep birden savurdıkları bomba yağmuruna maruz katarak bir anda ve olanca hızlarıyla geriye çekiliyor ve yatıyorlardı. Bombalar patladıktan sonra aynı ilerleme hareketi tekrar başlıyor ve bu defa bombaların atılmasına fırsat vermeden tüfeklerini kalçada tutarak ve otomatik olarak ateş edip üzerlerine hücum ediyorlar ve fakat yerlerini terk etmeyen düşmanın yine bomba ve tüfeklerle yaptıkları ateşle tekrar geriye doğru koşuyor ve yatıyorlardı. Bu arada zayıat verdikleri de görülmüyordu. Biraz duraklamadan sonra aynı hareketi bir üçüncü defa daha tekrarlamaya hazırlandıkları hareketlerinden anlaşıyordu. Alay gözetleme yerinde mevzide bulunan makineli tüfek takımı mevzi değiştirip yanından ayrılmamış olsaydı şu anda solumuzda bulunan düşmanın bizim için en mükemmel bir av olacak ve bu Amerikan birliğinin bu en sıkışık durumuna elbette seyirci kalmayacaktım. Topçu ve havanlarla yardım yapılamayacak kadar birbirlerine çok yakın bulunduklarından bu yardımı da yapamamıştım. Amerikan bölüğü yılmadan üçüncü bir ilerlemeye başladıkları zaman düşman his ettirmeden mevzilerini boşaltıyor ve gerideki sırtlara olanca hızlarıyla kaçıyorlardı. Düşmanın mevziini terk edişlerinden haberleri olmayan bu Amerikan bölüğü aynı dikkat ve iltimamla ilerliyorlardı. Yine tepeye 30 : 40 metre kadar yaklaşmış ve yine otomatik silâhlarıyla ateş ederek ve koşarak tepeye çıktıkları zaman karşılarında kimseyi göremeyince hem şaşkınlık ve hem de tepeyi ellerine geçirdiklerinin sevinci içinde kahkahalarla gülmeye başlamışlardı. İşgal ettikleri bu tepeden etraflarına bakmak fırsatını bulan dost ve komşu Amerikan bölüğünü bulduğumuz tepeden çelik başklarımızı sallayarak tebrik ediyor ve onlar da aynı şekilde mukabele ediyorlardı.

35 ve 27. Amerikan alaylarıyla bir çok defalar yanyana bulduğumuz sıralarda bu alayların iyi muharebe ettiklerine şahit olmuştuk. Yalnız hoşumuza gitmeyen halleri ekseriya biz hedefimizi işgal ettiğimiz zaman onların bizim hizamızdan çok gerilerde kalışları idi. Tam bir hizaya geldiğimiz zaman kontak noktasına gönderdiğimiz birlikler buluşuyor, kaynaşiyor ve araziyi mükemmelen emniyet altına alarak kolkola girmiş iki dostun samimiyet ve güvenci içinde o gecemizi rahatlıkla ve emniyetle geçiriyorduk. Fakat 29. Amerikan zenci alayı ile komşu bulundu-

ğumuz zamanlar hiç bir vakit bu itimadı besleyemiyor ve onlara güvenemiyorduk.

Bugün akşama kadar cephemizde cereyan eden muharebede sağda ikinci Tb. KUMYONGJONG-Nİ şehrinin birçok yerlerinden ateşlemiş, barikatları yıkmış ve akşama doğru şehrin güney kısımlarını kontrolleri altına almışlardı. Karanlık basarken solda 185 rakımlı tepeyi işgal etmiş olan III. taburun 11. Kl. K. Yzb. Ahmet Çelebi karanlık basarken bir taraftan bu tepenin doğusundaki yalçın sırtlardan mevzilerini yan ateşine alan düşman makineli tüfeklerinin topçu ateşi altına alınmasını teklif ediyor, bir taraftan da düşmanın bir mukabil taarruza hazırlandığını haber veriyordu. Ben bu sırada muharebeyi III. Tb. K. Bnö. Lütfü Bâğın gözetleme yerinden idare ederek topçu ile düşman makineli tüfeklerinin bulunduğu bölgeye ateş toplarken bölüğün gerisini emniyetle bulundurmak üzere ihtiyat taburunun ikinci bölüğünü de ikinci hatta savunmak için görevlendirmiş ve sevk etmiştim (Kroki 7, sahfa 2).

Karanlık basmıştı. İkinci hatta mevzilenmeye giden ikinci bölüğün öndeki takımı daha mevzi bölgesine yanaşmadan hareket halinde iken düşmanın ateş ve hareketle taarruzuna uğramış ve çekilmeye mecbur kalmıştı. Bu durum karşısında düşman şu anda 11. bölüğün gerisine düşmüş bulunuyordu. Bölüğün gerisinin kuşatılması ve fena duruma düşmesini önlemek maksadile gece saat 22 de mevzisini boşaltarak tabur muharebe idare yerine gelmesini ve diğer 9 ve 10. bölüklerin mevzilerinde kalmalarını emretmiştim. Bu emir üzerine yarım saat sonra 11. Bl. Tb. muharebe idare yerine gelmişti. Gece saat 24 e kadar düşmanın yaptığı mukabil darbeler ateşle tard edilmiş ve birlikler mevzilerini sabaha kadar ellerinde bulundurmışlardı. Saat 24 de muharebe sahasına hâkim olan derin bir sessizlik içinde 11. Bl. tekrar eski mevzilerine gönderilerek 185 rakımlı tepe tekrar işgal edilmişti.

Gündüz 185 rakımlı tepeye taarruzun devam ettiği sıralarda alay gözetleme yerini daha ileriye alarak bu muharebeyi yakından ve görerek takip etmek üzere ilerideki bir tepeye çıktığım zaman burası düşman havanları ile ateş altına alınmış ve hemen yatmıştık. Sürünerek ileride mevzilenmiş olan 12. bölükten bu tepedeki makineli tüfek takımının mevzideki bir tüfeğinin yanına yanaşmışım. Tüfek ateş etmiyordu. Tüfek kumandanına hitaben oğlum ne var niçin ateş etmiyorsun diye sormuştum. Tüfek kumandanı olan çavuş cevap vermeden tüfek başında bulunan nişancı er söze karıştı ve kumandanın eği de yanına yanaş bak size anlatayım

demmişti. Sürünerek nişancının yanına yanaşım. Bak kumandanım! şu kayalık tepenin sivri yerinin sağında bir çatlak var. İşte orada düşmanın bir makineli tüfeği piyadelerimize yandan ateş ediyordu. Onu Allahın izniyle susturdum. Sonra şu tepenin göğsüne bak kırmızı bir şişkinlik görünüyor. Orada da bir makineli tüfek vardı onu da geberттіm. Ama biraz sonra geriden takviyemi aldılar ne yaptılar bir daha ateşe başıadı. Ben de demin bir daha üzerine ateş ettim yine sustu. Şimdi tüfeğimi o makineli tüfek üzerine çevirmiş bekli-

Resim 32 Bugünkü muharebeye alınan yaralı bir esirin sedye üzerinde ifadesi alınırken

yorum. Ufak bir kımıldama görsem yine basacağım tetiğe dedi. Bu nişancı erin hedef tarifi ve şuurlu olarak yaptığı hareket o kadar hoşuma gitti ki kendisine oğlum: ne güzel tarif ettin, aferin sana teşekkür ederim dedim ve arkasından kışlada ve hazer garnizonunda iken bir teftişte böyle tarif yapamıyorsunuz orada nedense diliniz tutuluyor deyince nişancı er neden olacak kumandanım orada sizleri aramızda az görüyoruz ve yanlış bir şey söylersek cezalandırılacağız korkusu ile konuşamıyoruz. Ama burada siz de bizimle haşır neşir oluyor aramızdan ayrılmıyorsunuz. Onun için sizden çekinmeden rahatlıkla konuşuyoruz demmişti. Nişancı tam sözünü bitirirken sağda

düşman makineli tüfeğini gözetleyen er başındı. Çavuşum kıpırdıyorlar her halde ateşe başlayacaklar deyince nişancı bir daha nişan hattına bir göz atarak tetiğe bastı ve cayırtıyı kopardı.

Bugün düşmandan alınan esirlerin soruşturmasında karşımızdaki düşmanın bizi Kunuride kuşatan 38. Çin ordusuna mensup 150. Tümen olduğu anlaşılmış ve keyfiyet bütün alay birliklerine bildirilerek intikam almak zamanının geldiği hatırlatılmıştı (Resim 32).

Bugünkü muharebelerimiz ve düşman hakkındaki istihbaratımız kumandanlığa bildirilmiş ve esirlerin ifadelerine göre günlerden beri savunmaya yerleşmiş olan düşmanın asıl muharebe hatlarının beş kilometre kuzeyde olduğu hakkındaki istihbaratımız da kumandanlığa ayrıca arz edilmişti. Bugün solumuzdaki 35. Amerikan alayı bizim hatlarımızdan bir kilometre kadar geride kalmış ve karşılarındaki düşmanın fazla mukavemet göstermesi yüzünden hizamıza kadar gелеmemiş ve sol kanadımız açık kalmıştı. Sağda II. taburla avamızdaki beş kilometreden fazla bir açıklık hasıl olmuş ve her iki tabur bölgesini ayıran ve bize dikey olarak gelen hâkim sırtlar bölgesi gerisine birinci taburu yerleştirmiştim. Bu gece düşmanın acik kanatlarımızdan yapması muhtemel taarruzuna karşı kısmen kanat kırmak suretile çevre emniyeti alınmış ve bu nazik durumda geceyi merhum III. Tb. K. Bnb. Lütfü Bilginin tabur gözetleme yerinde beraberce açıkta ve karlar üzerinde geçirmiştik.

Düşmanın asıl muharebe hattına taarruz ve 156 rakımlı tepede verilen meydan muharebesi.

Geceleyin plânlanan ve birliklere yayılan taarruz emrine göre 26 Ocak sabahı saat altıda başlayan taarruz bidayette yer yer düşmanın küçük mikyasta mukavemetine uğramış ve bu mukavemetler kırılarak saat 11 de düşmanın asıl muharebe hattına yanaştığımızı bu hatlardan açılan çok şiddetli silâhların şiddetli ateşlerinden anlamıştık. Arazinin bütün imkânlarından hakkile istifade eden Çin birlikleri üstü kalın toprak tabakatarile kapalı mevzilere gömülmüş ve mükemmelen gizlendikleri için yapılan ateşlerden başka hiç bir şey görememiştik (Kroki 7, sayfa 3).

Birliklerin taarruzunu desteklemek için yapılan topçu ateşi ancak tam isabet olan mevzileri susturmakta ve fakat parça tesirlerinden hiç bir mevzi zarar görmemekte idi. Sırtların eteklerinden itibaren tepelerin en yüksek noktalarına kadar derinliğine doğru üçer dörder kişilik münferit mevziler halinde tabkım edilmiş olan

bu kuvvetli mevzileri satarabilmek için topçu ve havan ateşleri kâfi gelmemiştir. Envirinde bulunan Amerikan uçak kontrol müfrezesi vasıtasile ardı ardına celp ettiğim dört uçak filosunun mevzi üzerine attıkları Napalm yangın bombaları ve makineli tüfek

Resim 33 - 185 rakımlı mehatche ileri karakol mevzilerinde dahi düşman böyle üstü kapalı mevziler yapmışlardır

ateşleri de düşman mevzileri üzerinde tam tesirini gösterememiş ve bir tek düşman erinin mevzilerinden dışarı çıktığı görülmemiştir (Resim 33).

Mevzilerinde inatla sebat eden bu usta düşmanı yuvalarından söküp atacak veya kendi ellerile kazdıkları çukurlarını kendilerine

mezar edecek yine Mehmetçğin süngüsünden başka bir şey olamayacaktı. Bu düşmanı karşı belediğimiz kin ve garazla meşbu olan intikam hislerimiz istisnasız olarak hepimize aldığımız vazifemizi bir keşfi taarruzı olduğunu nutturmuş ve kat'i neticeli bir muharebe yapmak ve düşmanı yok etmek azim ve imanile bütün kumandanlar kendi birliklerinin başında, yapılan desek nefslerinin himayesinde azami gayretlerini sarfederek bu cehennemî ateş altında düşmana yaklaşmaya çalışmakta ve bütün kumandanların endişesi zayıf

Resim 31 Bugünkü muharebeleri hare ettirdim bir başka alay
gözetleme yerindeki faaliyetimiz

vermeden zafere ulaşmak heyecanile sevk ve idare kudretlerini kullanmakta idiler. Az kan dökerek zafere ulaşmak kumandanlığın askerlik sanatındaki başarısının ölçüsüdür. İşte bu maksadın husulü için arkadaşların ellerinde mevcut bütün imkânları kullanarak kendilerine Allahın vediasi ve ana ve babalarının emaneti olarak teslim edilen evlâtlarının korunması bakımından her türlü tedbirleri almakta gecikmiyorlardı. Kendilerini kendilerinden daha çok düşünen ve koruyan kumandanlarını gören kahraman erlerimiz de

kumandanlarına bir zarar gelmesin ve başsız kalmasınlar düşüncesiyle onlara kol kanat germekte ve böylelikle bu en sıkışık zamanda karşılıklı sevgi ve birbirlerine güvenerek ve kalpten bağlanarak aynı gaye uğrunda bir vücut gibi çarpışılmakta idi. Bu kutsal düşünce ile hedeflerine yaklaştırmaya çalışan birlikler düşman mevzilerine 400 metre kadar yaklaştıklarını pek yakınlarındaki gözetleme yerinden görüyor ve karargâhının bütün subaylarıyla birlikte bu arkadaşlarımıza zarar veren düşman silâhlarını dürbünlerimizle arayarak bunları topçu, havan ve uçaklarla baskı altına almaya çalışıyorduk. Bu maksatla gözetleme yerindeki beş telsizimle devamlı dinlemeye kalıyor ve en ilerideki arkadaşlarımızın hareketini gözümle takip ettiğim için icabında sıkışık duruma düştüğünü gördüğüm takımlarla dahi telsizle görüşerek onları ikaz ve ırsat ederek gereken yardımı yapıyordum (Resim 34).

Bu muharebcede er ve subaylarımızın çeşitli kahramanlık menkıbeleri.

Taarruz ettiğimiz mevzilerin en kuvvetli olarak tahkim ve işgal edildiği yer 156 rakımlı tepe olduğu anlaşılmıştı. Mevzin bu kısmı ele geçirilmedikçe diğer yerlerden yapılacak girme muvaffak olmayacak ve mevzi derinliğine girilse dahi 156 rakımlı tepe mukavemete devam ederek girmenin inkışafına mani olacaktı. Bu tepe manzumesi ele geçirildiği takdirde mevzin diğer mühim bir kısmının kendiliğinden düşeceği aşikârdı.

Saat 15 te düşmanın topçu, havan ve makineli tüfek ateşleri azami şiddetini bulmuş ve bu sırada alay gözetleme yeri de kesif topçu ateşi altına alınmıştı. Bu esnada siklet merkezi 156 rakımlı tepeye müteveccih olarak tepenin eteklerinden tırmanmaya çalışan III. taburun sağda bulunan ve ikinci bölüğün bir takımı ile takviye edilmiş olan on birinci bölüğünün kumandanı Yzb. Ahmet Çelebi telsizle bizzat beni bularak şu malûmatı vermişti. Albayım! Düşman mukabil taarruza kalktı, bir kısım düşman kuvveti sağımızdan bölüğüme kuşatıcı şekilde taarruz ediyor, yardım istiyorum, bölük çok müşkül duruma düşüyor, iki düşman arasında kalıyorum, diyordu.

Bulunduğum gözetleme yerinden bu bölüğün ileri hatlarını görüyordum. Ancak onu kuşatmaya çalışan düşman birliklerinin hareket sahalarının sık fundahırlarla kapalı ve dere içinde bulunmaları dolayısıyla göremiyordum. Daha evvel ihtiyatımdaki birinci

taburu ikinci ve üçüncü taburların muharebe sahalarını birbirinden ayıran ve bize dikey gelen çetin ve arızalı arazi kısmından bölgeden bölgeye iletmiş ve bu anda üçüncü taburun sağ kanat gerisine yarıştırmıştım. İhtiyat taburunun bulunduğu yer o anda kuşatma yapan düşman kuvvetlerine en iyi müessir olacak bir yerdi. Ancak bu taburun bulunduğu yerden de arazinin ormanla kapalı bulunmuşu yüzünden kuşatma yapan düşman görülemediğini taburun bu durum karşısında hareketsiz kalışından anlamıştım. I. tabur kumandanı Enb. İmadettin Kuranel kalbinden rahatsız olduğu için taburun sevk ve idaresinde çok yakından alâkadar olan becerikli, cesur ve atılgan olan harekât subayı Yzb. Ahmet Akagündüze telsizle durumu bildirmiş, mukabil taarruz yapan düşman kuvvetini bizzat görerek telsizle rapor vermesini ve taburun bu düşmana taarruz için hazırlanmasını emretmiştim. Biraz sonra bu istikametten de şiddetli ateş sesleri gelmeye başladı.

Kapalı olan bu arazide cereyan eden muharebeyi gözetleme yerimden göremediğim için çok heyecan içinde idim. Ateş, süngü ve bombalarla yakın boğuşmaya giren birinci taburdan da bu en heyecanlı anda rapor alamadığımdan bir ses ve bir haber alırım ümidile mütemadiyen telsizle birinci taburu arıyor ve dinliyordum.

Bir saat geçmeden heyecanım sona ermiş ve birinci tabur bu düşmandan pek azı kurtulmak suretile ekserisinin imha edildiğini ve geri kalanların püskürtüldüklerini müjdelemişti. Bu besaretili haberi telsizle bütün birliğlere yayınlarken verdiğim emirde; 11. bölüğü kuşatmayı hedef tutarak mukabil taarruza kalkan düşman; birinci taburumuz tarafından kuşatılarak tamamen imha edilmiştir. Düşman mevzilerinde sarsıntı başlamış ve kaçma alâmetleri belirmiştir. Düşmanın kaçmasına ve kurtulmasına meydan verilmeden birlikler kendilerine verilen hedeflere saldırarak ve düşmanı yok edeceklerdir. Ayrıca düşmanı soldan kuşatmak üzere tank bölüğü alay muhafız takımı ile birlikte taarruz edecek ve düşman gerilerine düşerek kaçmalarına meydan vermeyecektir. Topçu ateşi tepeler hattında toplanacaktır, demiştim.

Bu müjdeli haber cephedeki bütün arkadaşlarımın bir anda ve yıldırım hızla düşman yuvalarına saldırımlarına âmil olmuştu. Kulakları çınlatan karşıklı makineli tüfek sesleri, top ve havan mermilerinin infilâkları ile ortağı kaplayan cehennemi ateş altında yaydan okun fırlayışı gibi yerlerinden kopan subay, assubay ve erlerimiz ve hulâsa istisnasız herkes düşman yuvalarına bomba ve süngüleriyle saldırmakta, mukavemet edenlere süngülerini saplamakta

ellerini kaldırıp teslim olmak isteyenleri kulaklarından tutup yuvalarından çekerek dışarı fırlatmakta idiler. Bu arada yuvalarından fırlayıp kaçmak isteyenler mevzilerde avını bekleyen makineli tüfek nişanelerimiz tarafından açılan makineli tüfek ateşleri ile pestil gibi yerlere serilmekte idiler.

Ceride alay muharebe idare yerinde alayın ikinci kademesinde bulunan bütün subay ve askerî memur arkadaşlarımız da bu en heyecanlı muharebeyi seyretmek için gözetleme yerine yanıma gelmişlerdi. Bu sırada telsizle verdiğim emri iyi anlamayan Amerikalı tank bölüğü kumandanı tanklarla halâ ihtiyat mevkiinde bulunmakta ve onlarla birlikte taarruz için gönderdiğim alay muhafız takımından iki manga ile lisan bilmediklerinden anlaşamamakta idiler. O anda yanımda bulunan alay harekât kısmında vazifeli olan 7. sınıf yani teğmen muadili muamele memuru Tarık Kiper pek az bildiği İngilizce ile belki yardımı dokunur diye onu tank bölüğünün yanına göndererek emrimin tank bölük kumandanına ulaştırılmasını ve dönüp gelmesini emretmişim. Bu genç ve cesur, aynı zamanda sportmen muamele memuru arkadaşım tepeden aşağı uçarcasına bir hızla bir hamlede tank bölüğünün yanına gitmiş ve kendisini bu emrimin tebliğinden sonra geri dönmeyi beklerken tankları ve muhafız takımından iki mangayı emrine alarak sol kanattan düşman gerilerine dalmış ve tankların himayesinde bu iki manga ile düşman mevzilerinin gerisine taarruz etmekte olduğunu dürbünümle görmüştüm. Cepheden Mehmetçiğin süngüsüne dayanamayıp kaçan Çin askerleri tankların makineli tüfekleri ve Tarık Kiperin takımının ateşleriyle yok edildiklerini en büyük neşe içinde seyrediyorduk.

Bu sırada yine geri kademeden gelen arkadaşlar arasında alay motörlü vasıtalarının bakım ve tamir takım kumandanı üstteğmen Naim Duygu'nun da silahını kaparak bulunduğumuz tepeden ileriye fırladığını görmüştüm. Bu arkadaşım da eskiden muayyetinde bulunduğu ve çok sevdiği 9. Bl. K. Yzb. Turhan Ergülgör'ün yardımına koşuyordu.

Boğuşma ve didişme bütün cephede devam ederken birlikler yer yer tepelere doğru yuvaları yuvaya ilerliyorlardı. Subaylar makineli tabancalarını, Karabin tüfek ve süngülerile, erler bomba ve süngülerle istisnasız herkes vuruyor, öldürüyor ve Çin leslerini çiğneyerek gözünü budaktan esirgmeden ilerliyor ve bir mevziden diğerine fırlıyorlardı. Muharebenin heyecanı ve arazinin fundalarla örtülü bulunuşu ve ayrıca Çinlilerin siperlerini çok iyi gizlemiş olmaları yüzünden düşman mevzilerinden bazıları bu hengâmede görülememiş ve içindekiler temizlenmeden gerilerinde bırakılmışlardı. Gözet-

leme yerinde dürbünlerimizle gözelleme yaparken birliklerimiz tarafından görülmemiş olan bu mevzilerden dışarı çıkan düşmanın tepelere doğru ilerleyen birliklerine arkalarından ateş ettiklerini gördüğüm zaman gayri ihtiyari eyva...h geride temizlenmeden bırakılmış düşman mevzilerinden ateş ediyorlar diye bağırmağlağım aynı manzarayı kendi dürbünleriyle gören ve heyecan içinde bulunan yanımdaki arkadaşlarımın silâhlarını kaparak ileriye fırlamalarına ömil olmuştu. İlk önce harekât subayını Yzb. Ablaad Yurda kul fırlatmış ve onu diğer subay arkadaşlarım ve muhafız takımından yanımda kalanlar takip etmişlerdi. Bunlar geride kalan bu düşman yuvalarına birer birer taarruz ederek ilerdekilerin gerilerini emniyete almışlardı.

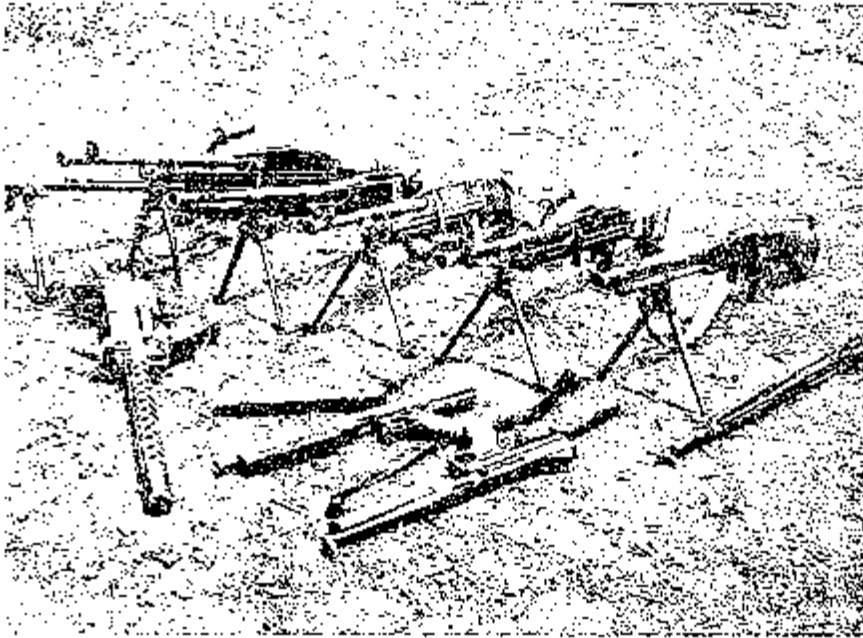
İntikam duygusu ile düşman üzerine saldıran bu Türk cengâverleri tepelere çıkıncaya kadar öldürmekten o kadar daymış olmaları ki tam tepeye çıktıkları zaman kaçıp kurtulmaya çalışan düşman sürülerine ateş etmeden ve yere yatmadan arkalarından kahkahalarla gülererek kaçışlarını seyre dalmışlardı.

Son bir buçuk saat devam eden bu zafer sahnelerinin insanı neşelere gark eden seyri her komandana nasip olur şey değildi.

Muharebe cereyan ettiği müddetçe tugay muharebe idare yerinde bulunan ve oradan ayrılmayarak harekâtımızı takip eden 25. tümen komandanı ve General Yazıcı durum hakkında mütemadiyen rapor istiyorlardı. Cevap olarak kısaca muharebenin muvaffakiyetle devam ettiğini ve çok şanssızmışsınız ki şu anda benim muharebe idare yerinde bulunup Türk askerinin nehere muktedir olduğunu ve nasıl zafer kazandığını gözümlerle görmekten mahrum bulunuyorsunuz. Kat'i raporumu sonra vereceğim, diyordum.

Akşam olmuş, güneş gurbun son şualarını muharebe sahasını kızıl kanlarla boyamış olan Çin leşleri üzerine yayarken dağ taş bir mezbaha manzarası arz ediyordu. Kaçıp canlarını kurtarabilenler bir daha arkalarına bakmadan olanca hızları ile uzaklaşıyor ve muharebe sahasını Türkün muzaffer süngüsüne terk ediyorlardı. Artık mevzilerde birbirlerine yakın olan erler ve komandanlar birbirlerine sarılıp öpüşerek zaferlerini kutluyor, uzak olanları tebriklerini telsizlerle bildiriyorlardı. Ben de bütün arkadaşlarımın el birliğiyle başarıları bu eşsiz zaferi tebrik ettikten sonra karanlık basmadan düşman zayıflarının sayılarak tesbit edilmesini, düşmandan ele geçirilen insan ve malzeme miktarı ile kendi zayıflarımızın acele bildirilmesini istemiştin. Bir buçuk saat sonra birlikler raporlarını vermişlerdi. Karanlık basıncaya kadar ileri hatlarda sayabildikleri

Çin ölüsü 370 ve sağ ve yaralı olarak ele geçirilen 82 esir olduğu haberi verilmişti. Bu hengâmede alayın haber subayı Yzb. Muzaffer Şehükcebe ilerideki birliklerle beraber ve onlar arasında taburların haber subayı arkadaşlarıyla birlikte mütemadiyen dolaşmakta, ölü ve yaralı Çin subayları üzerinden işe yarar evrak toplamakla meşgul bulunmakta idiler. Düşman sayılamayacak kadar çeşitli silâh ve bilhassa 136 rakımlı tope gerisinde çok miktarda mühimmat terk etmişlerdi. Düşmanın bu zayıflığını mukabil başta ALLAHIN büyük koruyuculuğu ve sonra kumandanların kendi birliklerini meharetle

Resim 35 - Düşmanın terk ettiği silâhlardan küçük bir kısım

sevk ve idareleri sayesinde bu muharebedeki zayıflığımız 12 şehit, 4 ü ağır ve 26 sı hafif olmak üzere 30 yaralıdan ibaretti (Resim 35).

Birliklerden alınan bu raporu tugay muharebe idare yerinde bulunan ve neticeyi sabırsızlıkla bekleyen tugay ve tümen kumandanlarına bildirdiğimde iki kumandan da ayrı ayrı zaferimizi tebrik etmekle beraber 25. tümen kumandanı muvaffakiyetin bu derecesini tahmin edemediğinden mübalâğa zannile verdiğim bu raporun muhteviyatını daha üst kumandanlara bildirmekte tereddüde düşmüş ve

ortalık karanlık olduğundan verilen raporun tahkiki için başka bir şey de yapamamıştı.

Bugünkü zaferin verdiği neşeden herkes büyük bir bayram havası içinde idi. Mevzilerde yerleşmek için gereken tertibat ve hazırlıklar yapıldıktan sonra ertesi günkü taarruz planının hazırlanması ve emirlerin verilmesi için gözatılma yerinin biraz gerisinde ve açıkta kar ve buz üzerinde karargâh subaylarıyla birlikte çalışırken III. tabur karargâh subayları da emir almak üzere yanımıza

Resim 36 — 156 tepelerinden bezinaci hüsnüde ağacın dışımanı takip ederken topladığımız esirleri geride esir kaplarına gönderirken

gelmişlerdi. Bu sırada zaferin verdiği gururdan mütevelliit bir hisle düşman bir daba gerilerine dönüp bir harekate bulunamaz diyerek günlerdenberi ateş görmeyen vücudumuzu ısıtmak hevesile gerideki muharebe idare yerinden getirttiğimiz benzin sobası açıkta kar üzerinde kurulmuş ve üç yerde küme halinde ateş yakılmassına da müsaade etmiştim. Saat 22 de tepemizde ve yüksekten uçan birkaç tayyarenin karanlıkta kime ait olduğu teşhis edilemediğinden ve elseriya kendi taraf tayyarelerimiz goccieri bu şekilde devriye uçuşu yaptıklarından bunların da kendi tayyarelerimiz olduğuna hükme-

çilmiş ve ateşleri söndürmeye lüzum görmemiştik. Uzaktaki tayyarelerin ikinci defa motor seslerini duyduğumuz zaman makineli tüfek ateşlerinin yağmur gibi üzerimize yağması aynı anda olmuştu. Tayyareler ikinci bir dönüş yapmaya kadar ateşler sür'atle söndürülmüş ve karanlıkta ikinci defa hedeflerini bulmalarına fırsat verilmemişti.

Tayyare baskınına uğramak bilhassa ona karşı korunma tedbiri alınmayanlar için çok feci bir durum meydana getirmektedir. Bu bakımdan çok şayamı hayrettir ki açıkta bulunanlardan hiç bir zayıat olmamış, yalnız korunmak için yakınındaki tanklardan birisinin altına saklanan ve ayakları dışarıda kalan bir erimiz topuklarından yaralanmıştı. Tedbir her zaman için mutlak ve lâzım olan bir iştir. Fakat kadere karşı koyamamakta ve mukadder olan akıbeta mâni olamamaktadır.

Birlikler tarafından alınmış olan esirler ve bölgelerinde iğtinam edilmiş düşmana ait çeşitli silâhlar gece sabaha kadar muhtelif saatlerde birlikler tarafından gözetleme yerine gönderilmiş ve tugay muharebe idare yerine sevk edilmişlerdi (Resim 36).

Gecedeki plânlanan ve birlik kumandanlarına bildirilen taarruz emrine göre 27 Ocak 1951 günü saat 6 da taarruza başlamıştık. Saat sekize kadar ufak telek mukavemetler kırılarak ilerlemeye devam edilirken birlikler kendi barekât sahalarında ağır yaralanıp kafan ve titlice ölmek üzere çukurlarda saklanmış olan Çinlileri toplayıp göndermekte ve bunlar yeni açılan gözetleme yerinde toplanmakta idiler (Kroki 7, sayfa 4).

Tümen ve tugay kumandanları ile komşu birliklerin birçok yarbay ve albay rütbesindeki subayları ve cenebi gazete muhabirleri ve film alıcılarının gözetleme yerine gelişleri ve intibaları.

Saat 8,30 da yeni intikal ettiğimiz gözetleme yerinin yakınındaki yol üzerine gelen 25. tümen ve tugay kumandanları durum hakkında benden izahat aldıktan biraz sonra 25 ve 3. tümenlerin Amerikalı haber subayları ve ayrıca birkaç Amerikalı albay ve yarbaylarla muhtelif milletlerin cenebi matbuat muhabirleri, ses ve film ve fotoğraf makineleriyle gözetleme yerine gelmişler ve bildirilen düşman ölümlerini görmek üzere muharebe sahasını dolaşmaya müsaade istemişlerdi. Bunlar arasında tugaydaki müşavir Amerikalı gurup başkanı albay Ganbi ve yarbay Wevir de bulunuyorlardı. Kendülerine alayın ve taburların haber subayları katılarak gerileri-

imizde bıraktığımız dünkü muharebe sahasını dolaşmalarına müsaade etmiştim. İki saat sonra bu müşahitler birçok Çin subay ve assubayları üzerinden aldıkları mühim evrak ve haritalarla birlikte gözetleme yerimize geldikleri zaman içlerinden albay Ganbi bana hitaben Alba, Yi sizin verdiğiniz rapor çok yanlış diye seslenmişti. Bir anda yüzüm kıpkırmızı olmuş ve acaba geceleyin birliklerin verdikleri rapor mübalâğalı mı olmuştu diye büyük bir mahcupiyet duymuştum. Bu durumu yüzümden anlayan albay Ganbi beni daha fazla bu sıkıntılı durumda bırakmadan sözünün arkasını tamamlamaya başlamıştı. Biz muharebe sahasının ancak dörtte birini dolaşabildik gezdiğimiz yerlerde gördüğümüz Çin ölüsünü binden fazla saydık. Bu görülmemiş büyük bir muvaffakiyet. Sizi bütün Amerikalı arkadaşlarım namına tebrik ederim dedi ve Çin ölüleri üzerinden topladığı bir tomar evrakı sıkıştırmış olduğu koltuğunun altından gösterirken bunları size veremeyeceğim, yalnız şunlardan beğendiğini al, benim değil Çinlilerin size hediyesi olsun dedi ve ölülerin üzerinden alıp bir çıkın içinde topladığı dolma kalem, saat, bayrak, tüttün ve sair birçok kıyır zıvrak şeyleri bana uzattı. Ben teşekkür ederim maalesef adetim değildir alamayacağım dedim. Amerikalı diğer kumandan ve subaylar hararetle elimi sıkıp zaferimizi tebrik ederek ayrılırken sizin yanınızda daha fazla kalmayı çok arzu ederdik, fakat acele rapor vereriz, kumandanlar bekliyorlar, demişlerdi.

Muharebe sahasının dolaşıldığı müddetce cenebi muhabirler de Çin tesleriyle dolu arazinin film ve resimlerini almış ve benimle de konuşarak kısa tercüme halini sormuş, sesini tesbit ve filimlerini alarak onlar da bizi tebrik edip kendi gazetelerine bu havadisi sıra'ile ulaştırmak için ayrılmışlardı.

Madalya verilmesi için kahramanların isimlerinin sorulması ve cevabım.

Gözetleme yerimizden tugay muharebe idare yerine dönen General Yazıcı telefonla beni bularak bu muharebelerde kahramanlıklar gösteren subay, assubay ve erlere madalya verilmek üzere isimlerinin bildirilmesini istemişti. Cevaben Pasam: Bu zafer alayın bütün subay, assubay ve erlerinin en büyük fedakârlıklar göstererek küll halindeki gayretleriyle kazanılmıştır. Bu kahramanlar kitlesi arasından kahraman seçmek kudretini kendimde göremiyorum. Her birisi diğerinden üstün kahramanlık gösteren bütün alay mensup-

ları hepisi madalyaya müstehaktır. Şayet Amerikan kumandanlığının bütün alay mensuplarına yetercek kadar hazır madalyaları yoksa hepimizin manevi varlığı altında şeref duyduğumuz muzaffer ve şanlı 241. alay sancığına madalya taktılması ile bütün alay mensuplarının taklif edilmiş olacağını arz etmişim.

Amerikan ordusunda alaylara sancak vermek ve sancığa madalya takmak adeti olmadığından bu teklifimiz bidayette Amerikan kumandanlığına kabul edilmemişti. Fakat 241. Türk alayının Amerikan alayı olmadığı ve Türk ordusunun bir parçası olan bu alayın zafer kazanmış sancığına Türk kanunlarına ve Türk örf ve âdetlerine göre kumandanlıkça madalya verilmesi teklif edilmişti. Bu mantıki teklif kabul edilerek Amerikan sekizinci ordu kumandanının teklifi ve Amerikan Cumhur Başkanının tasdikile bu muharebeleri zaferle neticelendiren Türk birliğine Birleşmiş Milletler orduları arasında mümtaz birlik ünvanı verilmiş ve Şanlı Sancığımız 156 muharebelerinin cereyan ettiği KUMYONGJONG-NI mevkiine izafelen mavi kurdela üzerine mezkûr mevkiin adını taşıyan zafer nişanı 6 Temmuz 1951 günü merasimle Birleşmiş Milletler ordusuna mensup kolordu, tümen, ve alay kumandanları huzurunda bizzat 8. ordu kumandanı Orgeneral Vanfleet tarafından takılmıştı. Bununla beraber mezkûr zaferin hatırası ve mümtaz birlik alâmeti olarak tugay mevcuduna göre getirilmiş olan sarı çerçeve içindeki mavi kurdela bütün birlik mensuplarının göğüslerini süslemek üzere sembol olarak General Yazıcı ile benim göğsüme takılmış ve bugünden itibaren Türk birliği mensupları bu nişanla göğüslerini iftiharla süslemişlerdi.

Verilen bu mümtaz birlik nişanını Türk birliğinin Birleşmiş Milletler orduları arasında ve dünya milletleri yanında şeref ve itibarını bir kat daha arttırmış, kolunda ay yıldızı ve sağ göğsünde mümtaz birlik nişanını taşıyan bütün Türk birliği mensupları Birleşmiş Milletler orduları arasında en büyük itibara mazhar olmuşlardı. Bu mazhariyet bize yurdumuzdan onbinlerce mil uzakta ve yabancı ülkelerde Atamızın en büyük yadigarı olarak bıraktığı *NE MUTLU TURKUM DIYENE* sözünü içten duyarak ve göğsümüzü kabartarak söylemekliğimize bir daha hak kazandırmıştı.

Bu mümtaz birlik nişanı 156 muharebelerinin yapıldığı sırada Türk birliğinde bulunan bütün birlik mensuplarının hayati boyunca ve sivil hayatta dahi taşınacak ve sonradan Kore tugayına katılacak olanlar yalnız tugayda bulundukları müddetçe bu nişanı takabileceklerdir. Ne yazık ki Madalya Kanunumuz da istiklâl

madalyasından başka madalya taşınmayacağı hakkındaki kayda uyularak Genelkurmay Başkanlığınca bu madalyaların yurd içinde takılması yasak edilmiş ve subay, assubay ve erlerimiz kantarı phasına kazandıkları kahramanlık nişanını takmaktan mahrum edilmişlerdir.

156 ve Kumyongjong-ni muharebelerimizin bütün dünya matbuatındaki akisleri.

156 muharebelerinden sonra bütün dünya matbuatı Türk birliğinin eşsiz zaferlerini gazetelerinin birinci sayfalarında büyük puntolarla ve geniş izahat vererek yazmışlar ve bu arada Japonyada çıkarılan Star adlı Amerikan gazetesinde ise (Türk birliğinin eşine rastlanmayan harikûlâde piyade muharebesi başlığı altında) şöyle yazılmıştı: Tarih birçok piyade muharebeleri yazmıştır. Kaideten taarruz eden taraf savunan düşmandan en az üç misli kuvvette olması lâzımdır. OSAN-NI kuzeyinde cereyan eden 156 muharebelerinde 10 kilometre tutan cephe genişliğinde taarruz eden Türk alayının karşısında bulunan 150. Çin tümeni günlerdenberi hazırladıkları müstahkem mevzilerinde savunmaya geçmişlerdi. Türk alayı kendisinin üç misli kuvvetinde olan bu Çin tümenine taarruz ederek yaptığı yakın boğuşmada süngü hücumları ile çok üstün bir zafer kazanmış ve muharebe sahasını gezdiğimizde binlerce Çin ölüsünün ekserisi alınlarından vuruldukları görülmüştü. Bu manzara Türk birliğinin ne kadar atıcı ve ne mükemmel savaşı ve süngüsünü muharede kullanan ne cesur bir birlik olduğunun eşine rastlanmayan en büyük şahidi, diyordu.

Ayrıca 156 muharebelerini sevk ve idare ettiğim tepede yanına gelen ve bu muharebelerimizi uzunca bir müddet doya doya seyreden İkinci Cihan Harbinin tanınmış piyade subaylarından Amerikan yurmayı Blair de 27 Ocak günü muharebe sahasını görmeye gelen Amerikan yüksek rütbeli subaylar heyeti arasında bulunduğundan Çinlilerin muharebe sahasında bıraktıkları ölülerini ve terke mecbur kaldıkları mühim miktardaki silâh, cephane ve mühimmatını da gözâ ile görüp döndükten sonra o gün birinci kolordu günlük gazetesinde neşredilen yazısında intibahlarını şöyle yazmakta idi:

Türklerle Kızılara boğuşması

8. ordunun yaptığı mahdut hedefli bu keşfi taarruzi yavaş yavaş ilerlerken bu hafta sonunda Türkler Kore harp tarihine muazzam

kahramanlık menkıheleri yazdırmışlardır. Türklerin karşısında üstün düşman kuvvetleri kaçmağa vakit ve fırsat bulamamışlardır. Düşman birlikleri her ne pahasına olursa olsun mevzilerini terk etmemeleri emrini almış ve onlar da hayatlarını feda etmek pahasına mevzilerini terk etmemişlerdi. Bu hareket hiç şüphesiz ki bu harbin en kanlı muharebesi olmuştur. Şahsi tecrübelerime dayanarak şunu kat'i olarak ifade edeyim ki Türklerin bu taarruzu gördüğüm harplerin en kanlı bir muharebesidir. Bu muharebe harp tarihinde uzun müddet örnek olmaya değer taşıyacak ve yaşayacaktır.

Çinlilerin mevzilerinde gördüğüm boş mermi kovanlarına göre çok şiddetli dövüşmüşlerdir. Bir Çinli de el bombasını atmak üzere bomba elinde iken süngülenerek öldürülmüştür. Komünist Çinliler iyi teçhiz edilmişlerdir. Tüfek bombası, çeşitli otomatik silâhları ve havanları vardı. Yiyecek ve cephaneleri de pek çoktu. Mevzilerinde ölünceye kadar sebat etmeleri disiplinlerinin de iyi olduklarının başlıca şahididir. Aksi halde mevzilerinde ölmezlerdi. Kaide olarak bu gibi hazırlanmış mevzilere taarruzda taarruz eden tarafın savunan taraftan üç misli kuvvetli olması lâzım gelir. Halbuki burada üç kızıl Çinliye bir Türk düşüyordu. Ancak Türkler çok üstün askerlerdir.

Bunun gibi daha birçok cenebi gazete ve mecmualarda birliğimizin bu zaferinden sîtâyîle bahsedilmekte idi. Bütün bunlara karşılık çok sayanı hayrettir ki tugayca alayın bu şanlı muharebesi Türk matbuatına lâyık olduğu ehemmiyetle aksettirilmemiş ve bu muharebelerimiz kendi gazetelerimizde pek sönük olarak yazılmıştır.

156 muharebelerinin sonunda Amerikan kumandanlığına muharebe sahasında süngü, dipçik ve mermi ile ahılarından vurulmak suretiyle çeşitli şekillerde öldürülmüş olan Çin askerlerinin resimlerini gösteren büyükçe bir albüm Birleşmiş Milletler birliklerine yayımlanmış ve tugayınıza da gönderilmişti.

Bundan sonra yine Amerikan kumandanlığına uçaklarla Çin ordusu üzerine atılan beyannamelerin arkasına bu Çin ölüferinin resimleri ve başlarında onlara süngüsünü saplayan Türk erinin heybetli resmi basılmış ve altına da Türk askerinin karşısına çıkacak Çinlilerin akıbeti işte böyle olacaktır ibaresi yazılmıştı.

Bir kesfi taarruzî mahiyetinde başlanan bu harekâta Türk tugayının 156 KUMYONGJONG-Nİ muharebelerinde kazanmış olduğu bu eşsiz muvaffakiyet 8. ordu kumandanının vereceği karar üzerinde çok müessir olmuş ve daha gerilere çekilmek ve hattâ

Koreyi tamamen tahliye etmek için planlar hazırlanmışken ordu kumandanı bu muvaffakiyetimizden cesaretle faydalanarak çekilme halinde bulunan orduya mukabil taarruz emri vermek fırsatını kazanatmış burada da Türk tuğayı Birleşmiş Milletlerin makus talihini bir daha yenmiş, Türkün şerefini bir kat daha yüksettirmiştir.

Bölgemizin Porterika alayına teslim edilerek ihtiyat görevile Suvan'da toplanışımız.

Bütün cephede mukabil taarruz emri alan ordu birliklerinden 65. Porterika alayı bölgemizi teslim alarak bu bölgeden taarruza memur edilmiş ve 27 Ocak 1951 günü saat 12 de gözetleme yerine gelen mezkûr alayın sırmalı elbiseli albay rütbesindeki kumandanına düşman ve kendi durumumuz hakkında gereken bilgi verilerek geriden peyderpey gelen mezkûr alay birliklerine muharebe sahası teslim edilmiş ve Suvan civarında ihtiyata alınmak üzere birliklerimiz kendilerine gösterilen gerideki toplanma yerlerinde toplanmaya başlamışlardı. Geniş muharebe şeritleri içerisinde yayılmış olan bölüklerin toplanması ancak saat 16 ya kadar kabil olabilmişti (Kroki 7, sayfa 5).

Alay gözetleme yerinin gerisinde gösterilen toplanma bölgesine yaklaşan kahramanları görmek ve yakından gazalarını tebrik etmek için Osan'ı yolu üzerinde bir boyun noktasına inmiştim. Uzaklardan itibaren bölük bölük toplanan birlikler en büyük zafer neşesi içinde bazıları; yashı gittim şen geldim, ve bazıları yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadıyız marşlarını söyleyerek bulunduğum yere doğru yaklaşmakta ve hepsinin başları dik, yüzleri neşeli, dünden kanlarını silmeye fırsat bulamadıkları kızıl renkli süngülerini dîmdik tutmakta, üstleri başları kan ve çamur içinde sert ve mevzun adımlarla yanımdan geçerlerken hepsinin gazalarını kutlamış ve karşılıklı sağol temennilerinde bulunmuştuk. Bu geçit resmini hayatım boyunca unutamayacağım. Bu geçit resmi bayram yerinde bir hipodromda değil, muharebe meydanında yiğitlerin verdikleri imtihandan dönüšte kumandanlarımızın gözüne çevirdikleri binbir mâna taşıyan parlak ve ateşin gözleriyle sanki yaptıklarımızı beğendiniz mi, ve başka emirleriniz var mı? diyen bir babayiğit edası ile öldürdükleri Çin leslerini çiğneyerek geçiyorlardı. Ben bu manzara karşısında geçen kahramanları gururla seyrediyor ve onlara karşı duyduğum sevgiden gözlerim yaşattıyordu.

Alayı ihtiyat mevkiine nakledecek vasıtalar gelmediğinden buna intizaren gerinizdeki harap Kore köyünde saat 20 ye kadar beklemek zorunda kalmıştık. Bu köyün her harap evinde içleri sızlatan çeşitli manzaralar vardı. Bunların en hazini topçu veya tayyare bombardımanı ile yatağında öten Koreli bir kadının hatâ memesini bırakmayan ve yaşayan bir buğuk yaşındaki çocuğun masum hali halâ gözümün önünde bir zulüm âbidesi gibi canlanmaktadır.

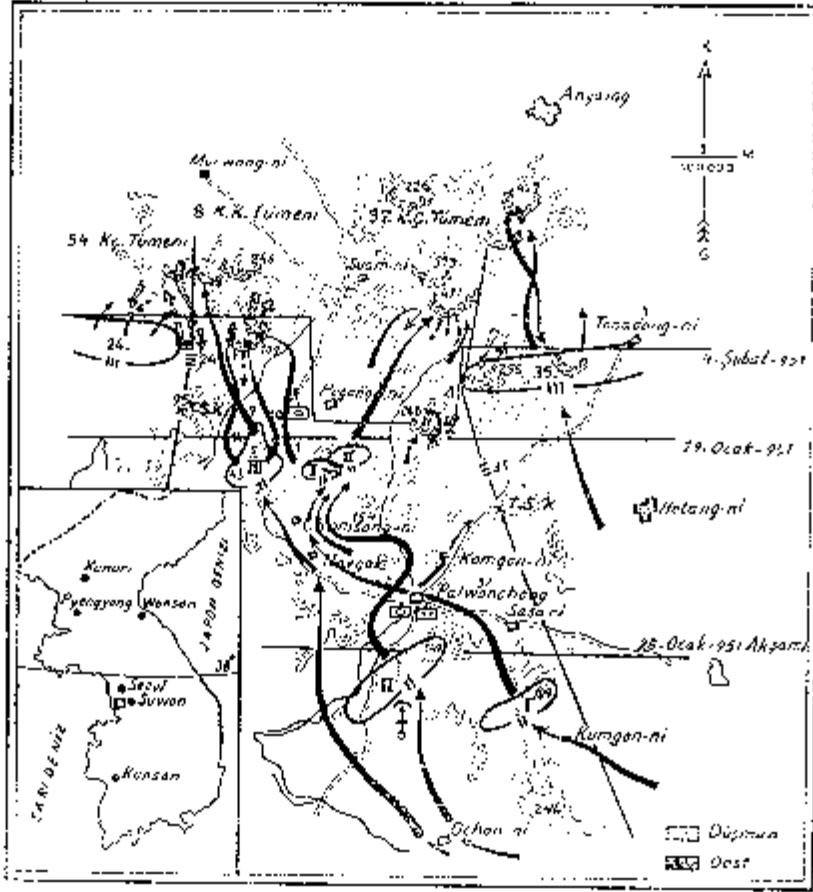
Saat 20 de gönderilen pek az miktardaki kamyonlara ve emrimizdeki tanklar üzerine istif halinde bindirilen alay saat 22 de 30 kilometre batıda Sovan civarındaki ihtiyat mevkiine gelerek soğuktan korunmak için karlar üzerinde acele çadırların kurulmasına başlanmış ben de boş bulduğum harap bir binanın yıkılmamış bir odasında henüz uykuya geçmeden 28 Ocak 1951 saat 1,30 da harekât subayım Yzh. Abbas Yurdakulov acele kaydıle getirdiği emri okumaya başlamıştım. Bu emirde: dünkü muharebelerde fazla zayıat veren 27. Amerikan alayının bölgesi gecedan teslim alınacak ve sabahleyin erkenden bu bölgeden taarruz edileceği yazılmıştı. Birlikler bu soğuk havada çadırlarını zorlukla kurabilmiş ve henüz içine girememişlerdi. Düşmanı önümüze katarak kovaladığımız kendi taarruz bölgemizin başka bir birliğe devredilerek hiç dinlenmeden başka bir düşmanın günlerdenberi yerleşerek mukavemet ettiği mevzilerine tekrar taarruza memur edilmek pek te adilâne ve isabetli bir vazife olmamakla beraber hemen birliklere hazırlık emrini vermiş ve elde mevcut vasıtalarla bidayette birinci tabur ve onu takiben ikinci taburla havan bölüğünü ve karargâhını alarak hareket etmiş ve bilâhare çevrilecek vasıtalarla üçüncü taburu celbetmek üzere bu iki taburla gün doğmadan 27. Amerikan alayının bölgesi teslim alınmış ve taarruz için hazırlık mevzilerine girilmişti.

Amerikan 27. alay bölgesini teslim alarak tekrar taarruza geçiyoruz.

27. alay komandanından düşman hakkında alınan malûmata istinaden hazırladığım taarruz plânına göre verdiğim taarruz emrine uyarak 28 Ocak günü erken saatlerde topçumuzun yaptığı hazırlık ateşini müteakip kuşatıcı şekilde taarruza başlanmıştı. I. Tb. sağda ve II. Tb. solda olmak üzere taarruz çıkış hattından ilerlemeye başlayan birlikler düşmanın çok şiddetli mukavemetine maruz kalacaklarını tahmin ederek bütün dikkatleriyle ilerlemekte idiler. İlk verdiğim taarruz hedefine yaklaşıldığı halde düşman tarafından ne

431 ve 109 rakımlı tepelerde yapılan taarruz muharebelerini gösterir
28 Ocak 1951 : 5 Şubat 1951

Kroki -8

(1. ve 2. defa kayıtlıdır.)

bir top ve havan ne de bir piyade ateşine maruz kalmamıştı. Dün 27. alay karşısında inatla mukavemet eden düşman acaba başka bir plânla bizi pusuya mı düşüreceği endişesi hasil olmuş ve meğer hâdisat tahmin edildiği gibi değil de düşmanın çoktan mevzilerini loğaltarak çekilmiş olduğu anlaşılmış ve sür'atle takibine başlanılmıştı.

Bugün akşama kadar düşmanın en küçük bir kuvvetle dahi karşılaşmadan 15 km. kuzeyde KUMGON-Nİ bölgesine kadar yanaşmış ve orada I. Tb. sağda ve II. Tb. solda olmak üzere tepeler hattında muvakkat savunmaya geçilerek geceyi bu mevzilerde geçirmiştik. Dün gece III. taburu getirmek üzere geriye çevirdiğimiz Amerikan vasıtaları Amerikan kumandanlığınca başka bir vazîfeye sevk edildikleri için III. taburdan yalnız on birinci bölük bugün akşama doğru bölgemize gelmiş ve II. tabur savunma bölgesi gerisine yerleştirilmişti. Hava bölüğü ile tank bölüğü ikinci tabur gerisine ve topçu taburu da her iki taburu ateşleriyle destekleyecek şekilde mevzi değiştirerek ileriye yanaştırılmıştı (Kroki 8).

Doğuda muharebe bölgemizi teslim almış olan 65. Portorika alayı değiştirmenin düşman gözü önünde gündüz yapılması ve gizli tutulması yüzünden bunu fırsat bilen düşman geceleyin yaptığı bir karşı taarruzla mezkûr alaya bir hayli zaiyat verdirmişti.

Düşmanın savunma mevzilerine doğru ilerliyoruz.

29 Ocak günü saat altıda taburlar kendilerine verilen hedeflere doğru mukavemetsiz ilerlemekte idiler. Saat 12 de geride kalmış olan III. taburun I. ve II. taburların ortası gerisindeki yol üzerine yanaştığı haberi gelmişti. Mezkûr taburu yerinde görmek ve gereken emri vermek üzere tabura doğru yaklaşırken çekilmekte tahrir ettiğimiz Tili köyünün beton köprüsü yakınında ve yolların kavuşak noktasında General Yazıcıya rastlanıştım. Durum ve plânımız hakkında kendisine gereken bilgiyi verdikten sonra beraberinde getirmiş olduğu tugayın birinci şube müdürü ve aynı zamanda tercümanı Yzb. İ. Çataloğlu, Generale hitaben: Paşam uçaklardan verilen raporlara göre düşmanın tamamen çekildiği ve düşmana dair bir emare görülmediği bildirilmektedir. Buna göre sağdaki birinci tabura hedef olarak gösterilen 266 rakımlı sarp tepelerde bu tabur çok yorulacaktır. Bu istikamette bir keşif kolu göndermek kâfidir diye bir mütalâa yürütmüştü. General Yazıcı ben de o fikirdiyim, tabur bu arızalı ve çetin arazide çok yorulacaktır demişti. Ben bulunduğumuz yerden her tarafı görülen bu taarruz arazisini mütalâa ederek I. tabura hedef olarak verdiğim sağdaki hâkim arazi parçası elde ve hâkimiyetimiz altında bulundurulmadıkça taarruzumuzun emniyetle inkişaf edemeyeceğini ve yapılan teklifin mahzurlarını anlatarak teribatın bozulmasına veya değiştirilmesine asla taraftar olmadığımı bildirmiştim. General bu mütalâama karşılık olarak bu tepeler istikame-

ünde ilerleyen bir Amerikan alayı bulunduğunu ve bu arazi esasen bizim ana hattımız dışında bulunduğunu ve uçak raporlarından da tekrar bahsederek taburun toplanmasını rica ediyorum deyip emrinde ısrar etmişti.

Sağımızda bu hedefe doğru ilerleyen Amerikan alayından bir tek ce bile görülmüyordu. Bu hâkim arazi kısmını bırakıp solda mahkûm araziden ilerlemeye devam etmek alayı ileride çok tehlikeli bir duruma düşürecekti. Bu mahzurları tekrar tekrar anlatmama rağmen General Yazıcı yine emrinde ısrar edince birinci tabur toplatılmış ve soldaki ikinci taburu ikinci hatton takip etmesini emretmiştim.

Saat 16 ya kadar sağda ikinci tabur ve onun solundaki geniş vadiden ilerleyen III. tabur karşılarına çıkan zayıf düşman mukavemetlerini kırarak hedeflerine varmışlardı (Kroki 8, sayfa 2).

Bugün alınan iki esirden karşıımızdaki düşmanın Kuzey Kore birinci kolordusunun sekizinci ve Komünist Çin ordusunun 37. tümenleri olduğu anlaşılmıştı. Bugün sağımızdaki 35. Amerikan alayı düşman mukavemetini kıramamış ve bizim hizamızdan bir kilometre geride kalmışlardı. Bu yüzden 35. alay ile aramızda bir hayli açıklık kalmış ve evvelce birinci tabura taarruz hedefi olarak verdiğim sağdaki 266 rakımlı hâkim tepeler bölgesi hiç bir birlik tarafından işgal edilmeyerek boş bırakılmıştı. Bu istikametten ilerleyecek düşman; önünde hiç bir kuvvete rastlamadan doğrudan topçu taburumuzun mevzilerine ve onlara çok yakın olan tugay muharebe idare yerine gidecekti. Durum çok tehlikeli idi. Generalin müdahalesile birinci taburu bu bölgeden almamız yüzünden hem topçu taburu hem de tugay muharebe idare yeri tamamen emniyetsiz ve tehlikeli bir vaziyette kalmalarına sebep olmuştu. Bu durum sağı açık kalan alayı da tehlikeli bir vaziyete sokmuştu. Karanlık basmak üzere idi. Tugaydan gerek topçunun ve gerekse kendilerinin emniyeti için ilerlerine bir emniyet birliği sürülmediğini öğrenince generalin dikkatini çekmiştim. General, alaydan bir takımın 266 rakımlı teppeye gönderilerek kendilerinin korunmalarını rica etmişti. Gecenin zifiri karanlığında bu bölgeyi bulmak bir hayli müşküldü. Buna rağmen saat 19 da üstteğmen Tarık Özlük kumandasında birinci bölükten alınan bir takım I. taburun harekât subayı Yzb. Ahmet Akagündüz ile birlikte 266 rakımlı tepenin yakınlarına kadar gönderilmiş ve buraya takımı yerleştirerek Yzb. Akagündüz geri dönmüştü.

Bu takımla telsiz irtibatımız muntazaman yapılmakta ve saat 22 ye kadar sağdaki Amerikan alayı ile irtibat sağlayamadıklarını bildirmekte idiler. Alay muharebe idare yerinde bizzat telsizle kendilerini dinlemede bulunduğum bu takımla bir aralık irtibatın kesilmesi beni heyecana düşürmüştü. Saat 23 ü bulmuş ve mütemadiyen aramalarına rağmen irtibat sağlanamamıştır. Saat 24 te bu takımdan sesini tanımadığım birisi telsiz başında beni arıyordu. Siz kimsiniz sorusuna karşılık Kumandanım: ben birinci takımdan birinci manga kumandanı Ali İyisem çavuşum. Bir saat evvel düşman bulunduğumuz tepeye taarruz etti. Takım kumandanı: kolundan ve takım assubayı göğsünden yaralandılar. Düşmanı taarruzumu püskürttük amma erlerden de zayıflamız var, ben takımın kumandasını üzerine aldım, yaralıların yaralarını sardırıyorum, şehitlerle birlikte geri göndereceğim. Bizi merak edersiniz diye size haber veriyorum. Bizi takviye ederseniz iyi olur kumandanım diyordu. Sen varol aslan çavuşum, sana şimdi kuvvet göndereceğim, metin ol dedim ve hemen bir takviye birliği hazırlanmasını emrettim.

Bu aslan çavuş baskını def ettikten sonra takımını tertiplemiş ve onların morallerini yükseltecek sözler söyledikten sonra gereken emniyet tertibatını almış ve sabaha kadar takımı arasında dolaşarak onlara tam bir örnek olmuştur.

Bu geceki muharebede takım kumandanı ve takım assubayından başka dört er yaralanmış ve üç er de şehit olmuştu. Sonradan birinci bölük kumandanı Yzb. Aziz Pekdemir'in anlattığına göre bu gece şehit olan makineli tüfek nişancısı Mehmet Çelik ile Abdullah Avras çavuşun hücum eden düşmana küfrederek mevzilerinde çivilenmiş bir halde inatla mukavemetlerini ve yaralananlardan bütün muharebelerde en önde pervasızca düşman üzerine saldıran ve bir kaç düşman erini süngüsü ile gebertmeden sükûnete gelmeyen bölüğün kahramanlık yıldızı er Kemal İlçin'in bu gece de düşmanın kudurmuş bir halde saldırışına ondan daha büyük bir şiddetle karşı koymasını ve kükreymiş bir aslan heybetile düşman üzerine atılarak boğuşmasını anlatan Ali İyisem çavuşun hâyesini aynen bana nakletmişti.

Kahraman Ali İyisem çavuş bundan sonraki muharebelerde mangasını ve icabettikçe takımını emniyetle sevk ve idare etmiş çok çetin savaşları yüz akı ile ve emsaline örnek bir surette başarmıştır. 1929 doğumlu olan Ali İyisem çavuş sağ olarak yurda dönmüş ve Elmadag İstasyon mahallesinde ikamet eden çoluk çocuğuna sağ ve salim olarak kavuşmuştur.

Bu çavuşla yaptığımız telsiz muhaberesi aynı zamanda tugay telsizile de dinlendiği için tugay karargâhının bu takıma daha yakın olması dolayısıyla Generalin emrile tugay karargâh bölümünden bir takım bu takımı takviye etmek üzere gönderilmiş ve buna da bilgi verilmişti. Giden bu takviye takımı birinci bölüğün takımını takviye ettikten biraz sonra maruz kaldıkları ikinci bir taarruzda bu takımdan da birkaç zayıf verilmişti. Bu gece taarruzları devam ederken ve sabaha kadar geçen zaman içinde gerek topçu taburu ve gerekse tugay karargâhı büyük bir heyecan içinde kendilerinin de baskına uğrayacaklarını beklemişlerdi.

Gündüz yapılan taarruzda almış olduğum tertibatla birinci taburun bu bölgeden iletiletilmesine General tarafından müdahale edilmemiş olsaydı 266 rakımlı tepede rastlanılacak düşman mukavemeti derhal kırılacak ve bu tepeler bu tabur tarafından daha emniyetle işgal edilmiş olacaktı. Yalnız topçu taburu ve tugay karargâhını değil, alayın sağ kanadını da tehdit eden ve yarınki taarruzumuzda yanımızdan müessir olacak olan bu 266 rakımlı tepelerdeki düşman ve buradaki takımın nuzik durumu sabaha kadar bizi de uyutmamıştı.

Geceleyin verdiğim emre ve plânlanan taarruz tertibine göre 30 Ocak günü II. Tb. sağda 185 rakımlı tepelere ve III. tabur da solda 109 ve 106 rakımlı tepelere taarruz edeceklerdi (Kroki 8, sayfa 3).

Saat altıda başlayan bugünkü taarruz çok çetin cereyan ediyordu. II. taburun 185 rakımlı tepelere yaptığı taarruz sağ gerisinde kalan 266 rakımlı tepelerden yapılan çeşitli silâhların ateşleriyle inkişaf edemiyor ve bu tepelerdeki düşmanın karşısında bulunan takviyeli birinci bölüğün takımının yaptığı taarruz da ilerleyemiyordu. II. taburun taarruzunun muvaffak olabilmesi ancak düşmanın 266 rakımlı tepelerden atılmasıyla mümkün olacaktı. Bu maksatla ihtiyat taburunun üçüncü bölüğü 266 rakımlı tepelerdeki düşmana taarruza memur edilmiş ayrıca ikinci bölük de bu tepelere karşı II. taburun sağ kanat gerisini emniyete almak üzere bu taburun gerisine yanastırılmıştı.

Saat 14 te düşman; Yzb. Necdet Serman komandasındaki üçüncü bölüğün taarruzu karşısında 266 tepesini terk ederek 431 rakımlı yüksek, yalın kayalık ve hâkim tepeler hattına çekilmişti. Bu sırada II. taburun gerisinde bulunan ikinci bölüğün ikinci takım komandanı olan ve Kanuri ile 156 muharebelerinde gösterdiği olağan üstü kahramanlığı ile bütün alay mensupları tarafından

tanınan fedakâr, cesur ve kahraman teğmen Selâhattin Erkemen II. taburun muvaffakiyeti için takımı ile düşman üzerine sakırtışı sırasında şehit olmuş ve hepimizi çok müteessir etmişti.

Saat 16 ya kadar II. taburun 6 ve 7. bölükleri cepheden ve tank bölüğü ile takviye edilen beşinci bölük de soldan yaptığı kuşatıcı bir taarruzla tabur hedefine ulaşmıştı. Solda III. taburun taarruzu sol kanatta bulunan dokuzuncu bölük kumandanı Yzb. Turan Ergüngör'ün üstün sevk ve idaresile taarruz bu kesinde inkışaf etmiş ve fakat sağda Yzb. Nazmi Özoğlu kumandasındaki onuncu bölüğün taarruz hedefi olan 109 rakımlı tepedeki düşman henüz atlamamıştı. Akşama kadar bu tepe ele geçirilemediği takdirde işgal edilen diğer mevzilerin durumu tehlikeye düşecekti.

Onuncu bölüğün taarruz hedefi olan 109 rakımlı tepayı üç kilometre sağ gerisinde ve bu tepeye çok hâkim olan sipsivri ve kayalıklı 164 rakımlı tepedeki gözelleme yerinden mükemmelen görmekte idim. Tepede takriben bir takımından biraz fazla olduğu tahmin edilen bir düşman kuvveti parça parça kayabıklar arasına gömülmüş ve onuncu bölüğün ilerlemesini durdurmıştı. Bu düşman üzerine toplanan topçu ateşini müteakip onuncu bölüğün hemen hücumla kalkmasını telsizle III. tabur kumandanına ve aynı kanaldan konuşmamızı dinleyen mezkûr 10. Bl. K. Yzb. Nazmi Özoğlu'na emrederken bu konuşmamızın arasına giren 9. Bl. K. Yzb. Turan Ergüngör albayım: beni dinleyin lütfen diyerek konuşmaya başlamıştı. Ben 109 rakımlı tepenin hizasını geçtim. Bu tepayı arkasından tehdit eder vaziyetteyim, şimdi makineli tüfeklerimi mevzie koydum, tepayı ateş altına alıyorum, düşmana baş kaldırtmayacağı, onuncu bölük hiç çekinmeden hücumla kalksın diyor ve bu sözü aynı zamanda Yzb. Nazmi Özoğlu da dinliyordu. Kendisine hemen hücumla kalkmasını ve topçu ateşini düşman gerilerine kaydırmak üzere hücumla kalktığını bildirmesini emretmiştim. Topçu mütemadiyen 109 rakımlı tepedeki düşman üzerine ateşini yağdırıyor ve aradan yarım saat gibi uzun bir zaman geçtiği halde 10. bölük halâ hücumla kalkamıyordu. Bu durumdan fena halde sinirlenmiştim. Üstiyatımda ve hemen yakınımda bulunan I. taburun birinci bölük kumandanı Yzb. Aziz Pekdemir bölüğünü alarak ilerdeki vadi içinden geçip 109 rakımlı tepedeki düşmanın sağ gerisine taarruz etmesini ve tepayı zapt etmesini emrettim. Yzb. Aziz Pekdemir çok hâkim olduğu bölüğüne verdiği emirle bulunduğu mevkiden evvelâ mükemmel bir açılma ve enu takiben düşman topçu ateşinin tesirine yakalanmadan yaptığı çok mükemmel bir yayılma ile süratle vadiyi aşmış ve çok kısa

zamanda 109 rakımlı tepelerin gerisindeki sırtların eteklerine varmıştı. Buradan bölüğünü maharetle sevk ve idare eden Yzb. Aziz Pekdemir orman içinden gizlice düşmana yanasmış ve verdiği hücum neticeyle bir anda birinci bölük arslanlarının batınakta olan güneş ışığının parlattığı süngüleri görünmüş ve tepede bulunan düşmanın çoğu süngülenmiş ve pek azı kaçmaya muvaffak olmuşlardı. 109 rakımlı tepe bu suretle birinci bölük tarafından işgal edildikten sonra Yzb. Aziz Pekdemir tepeyi onuncu bölüğe teslim ederek biraz sonra ihtiyat mevkiine gelmiş ve yanıma uğrayarak taarruzuunu beğendiniz mi albayım diye sormuş ve tarafından taktir edilmişti.

Karanlık basıncaya kadar birlikler işgal ettikleri mevzilerini tahkim etmiş ve yerleşmişlerdi. Bugün sağımızda 35. Amerikan alayı ve solumuzda Amerikan tümen keşif bölüğü ile 24. Amerikan alayı hizamıza kadar yanasamışlardı.

Beş Amerikalı albay gözetleme yerine gelerek muharebe tarzımızı tetkik ediyorlar.

Amerikan birliklerinin taarruzlarının inkişaf edememesi ve Türk alayının her zaman için hedeflerini erkence ele geçirmesinin sebeplerini araştırmak maksadile bugün muharebelerimizi seyretmek üzere beş Amerikan albayı muharebe idare yerimizin bulunduğu AREANAMI (Chomsong-ni) köyüne gelmişler ve beni sorduklarında ilerdeki 164 rakımlı tepede gözetleme yerinde olduğumu öğrenince bu istikamete doğru yaklaşmışlardı. Gözetleme yerim dimdik kayalık bu tepenin üzerinde idi. Gelenlerden ikisinin buraya çıkmaya gözleri tutmamış ve üç albay yanıma gelmişlerdi. Bunların arasında albay Gambi de bulunmaktaydı. Kendilerine ancak hoşgeldiniz demekten başka konuşacak fırsat bulamamıştım. Buradan alayın bütün muharebe sahası kuşbakışı olarak görülmüyordu. Takımların dahi nerelerde oldukları panolarından (işaret bezlerinden) seçiliyordu. Bir elimde telefon diğeriyle telsiz mikrofona tutarak mütemaadiyen muharebenin sevk ve idaresine çalışıyor, sıkışan birliklere bir taraftan topçu ve havan ateşi bir taraftan da uçuk celp ederek düşmana baş kaldırtmamaya çalışıyordum. Bugün topçu ve havanlarımızın çok isabetli atışları ve sık sık celbettirdiğim uçakların çok mahirane saldırıları ve bunların himayesinden hakikile istifade ederek düşmana yaklaşan birliklerimizin ustaca hareketleri beş saat yanımdan ayrılmayan seyirci Amerikan albaylarını parmak ısırtacak derecede hayrette bırakmış ve yanımdan ayrılmaları

bazılanmış ve provası yapılmış bir tatbikat bile bu kadar muntazam yapılamaz ve bu kadar emniyetle idare edilemez, sizi candan tebrik ederiz diyerek elimi sıkıp ayrılmışlardı.

Albay Ganbi tugay karargâhına gidince durumu General Yazıcıya ve orada bulunan Amerikalı tümen kumandanına anlatmış ve bunun üzerine General Yazıcı telefonla beni bularak Albay Ganbi'nin 25. tümen kumandanının yanında anlattıkları burada hepimizin göğsünü kabarttı, sizi candan tebrik eder daha birçok muvaffakiyetler dilerim dedikten sonra Albay Ganbi şimdi 25. tümen karargâhına giderek bu muharebenin cereyan tarzını ve muvaffakiyetinizin sırrını bütün karargâh subaylarına anlatacaktır, dedi.

Amerikan alaylarıyla Türk alayının muharebenin sevk ve idare bakımından aralarındaki fark onlar geride bulunuyor, ilerdeki birliklerinden verilen rapora göre muharebeyi idare ediyorlar. Ben ise ilerde kendi gözümle gördüğüm duruma göre muharebeyi sevk ve idareyi tanzim ediyordum. Aradaki fark bundan ibaretti.

Bir senelik muharebe tecrübelerime istinaden selâhiyetle şunu arz edeyim ki muharebe de düşmanla en yakın temas halinde bulunanlar tarafından verilen raporların yüzde sekseni hakikatten çok uzak, yüzde onu yanlış, ve ancak yüzde onu doğruya yakındır. Bu hal tarihen de ötedenberi böyledir. Bunun içindir ki verilen raporlara göre hareketi düzenlemek, sevk ve idareyi tanzim etmek bizzat görerek sevk ve idare etmenin yanında çok az verimli ve ekseriya isabetsiz kararlar verilmesine sebep olmaktadır. Verilen raporları diğer raporlarla kıyaslandırıp süzgeçten geçirerek doğru bir sonuca varma ise zamanında tedbir almayı geciktirmektedir. Bu bakımdan ben yaya olarak yüksek tepelerde tesis ettiğim gözetleme yerime çıkmam çok yorucu ve ezici olmasına rağmen alayının muvaffakiyeti için daima görerek sevk ve idare etmeyi tercih etmişim.

Bugünkü muharebelerimizde Amerikan alayının hizama ulaşamaması yüzünden alayın her iki kanadının açık kalmış olması 25. tümen kumandanlığınca mahzurlu görülerek bilhassa sokta çok ileri çıkan III. taburun sabahıtanberi kan dökerek ele geçirdiği 109 ve 106 rakınlı tepelerin terk edilip diinkü mevzilerine çekilmeleri emredilmiş ve karanlıkta bu tepeler boşaltılarak tabur eski mevzilerine geri alınmıştı.

Saat 22 ye kadar birlikleri yerlerine yerleştirip ikmallerini yaptırdıktan ve zayıf raporlarını aldıktan sonra muharebe idare yerine gitmek üzere arkadaşlarının yardımı ile karanlıkta kayalıklardan tutuna tutuna zorlukla tepenin eteğindeki patikaya indi-

ğim zaman II. tabur bölgesinde gündüz şehit olan teğmen Sebahattin Erkemen'in cenazesi bir sedye içinde kendi takımından dört erin omuzlarında getirildiğini görmüştüm. Teğmenlerini omuzlayan erler yanıma yanaşıp beni tanıyınca içlerinden biri Alb albayım! Bu ne arslandı, bizi boynu bükük yetim bıraktı, yapma teğmenim, gitme makinedi tüfek ateşi geliyor, dur şunu susturalım da öyle gidelim dedikse de haydi oradan görmüyormusunuz ileride yedinci bölüğü sıkıştırıyorlar burada durulurmu dedi ve arkamdan gelin diyerek yanımdan bir fırladı ve henüz 15 adım atmamıştı ki birdenbire beyninden vurularak cansız yere düştü dedi ve mütemadiyen ağlayarak albayım o ne babayığitti, o bizim her şeyimizdi, Kunuride ve 136 muharebelerinde hep bizim önümüzde bizi zaferden zafere o ulaştırmıştı. Şimdi o gitti bizi yetim bıraktı diyerek hıçkıklarla göz yaşlarını zapt edemiyordu. O anda yanımda gözetleme yerinden bizimle birlikte yola inen alay muhafız takımı, karargâh subay ve erleri ile ihtiyat tabur kumandanı binbaşı İsmet'in Kuranel de bulunuyordu. Binbaşı Kuranel çok rahim, şefik ve çok hassas bir zattı. Kendi taburunun bu çok kıymetli subayının cenazesi başında tesessürünü zaptedemeyerek o da hıçkıkarak ağlamaya başlamıştı. Hepimiz de müteessirdik, fakat bu teessürümüzü ağlayarak acığa vurmanın yanımdaki erlerin maneviyatı üzerinde kötü bir tesir yapacağını hesaba katarak acılarımızı içimize atmamız lâzımdı. Bu maksatla binbaşı Kuranel'e çıkışarak ne ağlıyorsun binbaşım, hepimiz öleceğiz. ALLAH bize böyle mertçesine ölmek şehit olmak nasip etsin diyerek bozulan havayı düzeltmeye çalışmış ve biraz tevaküftan sonra merhumun cenazesini önümüze alarak muharebe idare yerine getirmiştik.

Kunuride aldığı yaradan Tokyo hastanelerinde tedavi edilip bu sabah alaya itihak eden ve hemen taarruz halinde bulunan bölüğüne katılan cesur ve kahraman üsteğmen Hâmi Sönmez de bugün tekrar yaralanmış ve hastaneye gönderilmişti. Ayrıca on birinci bölük teğmeni Kâzım Turhan da bugünkü yaralılar arasında hastaneye gönderilmişti.

Bu gece 25. tümen kumandanımızdan verilen emre göre 31 Ocak ve 1 Şubat günleri Türk alayı taarruz etmeyecek ve sağıımızdaki 35. Amerikan alayı ile solumuzdaki 24. Amerikan Zenci alayı binalarımıza gelinceye kadar beklenilecek ve alayımız hazır koşil yapmak ve mevzilerimizi tahkim etmekle meşgul olacaktı. Bu emre uyarak 31 Ocak günü tanklarla takviyeli olarak ileri sürülen keşif kollarımız III. taburun terk ettiği 109 ve 106 rakımlı tepelerin tekrar düşman

tarafından işgal edilmiş olduğu ve 431 rakımlı tepe manzumesinin çok kuvvetli olarak tahkim ve işgal edilmiş olduğunu bildirmişlerdi.

31 Ocak akşamı sağımızdaki 35. Amerikan alayı hatâ hizamıza yanasamamış ve solumuzdaki 24. Amerikan Zenci alayı karşılarında hiç bir mukavemet olmadığı halde bir kilometre gerilerimizde kalmış ve ısrarımıza rağmen bir türlü ilerlememişlerdi.

431 rakımlı tepe manzumesine taarruz.

Ashında 431 rakımlı tepe sağımızdaki 35. Amerikan alayının muharebe şerhinde içerisinde bulunuyordu. Buna rağmen bu gece 431 rakımlı tepenin Türk alayı tarafından zaptı ve işgali hakkında lûmenenden verilen emre uyarak 2 Şubat 1951 günü cephemizin sol kanadındaki III. tabur mevzilerinde kalmak üzere sağdaki II. taburun himayesinde ve bu taburdan da bir takımın iştirakile 266 rakımlı tepelerde bulunan üçüncü bölüğün 431 rakımlı tepeye taarruz etmesi ve bu tepayı ele geçirmesini emretmiştim.

431 rakımlı tepe doğu ve batısından müşkülâtla çıkılabilen ve güney tarafı keskin ve çıkılması imkânsız duvar gibi uçurum ve kayalık, düşman tarafında kalan kısmı ise oyuntulu, çıkıntılı kayalıklardan ibaret çok çetin bir arazi idi. Bu tepeye sağdan taarruz edecek üçüncü bölük ve soldan taarruz edecek II. taburdan üstteğmen Rifat Baykalın takımı mangalarını ancak teker teker sevk etmek zorunda bulunuyorlardı. Taarruz başlamadan evvel 431 rakımlı tepe topçu ateşi ve arka arkaya cebbettiğim jet uçaklarının attıkları Napalm bombalarının cehennemî ateşleri ile tepe adeta bir yanar dağ haline getirilmişti. Bu ateşler himayesinde temkinli olarak tepeye ilerlemeye cabbasan üçüncü bölük ile çok sıkı telsiz irtibatım vardı. Bu bölüğün taarruzu doğrudan doğruya alay tarafından idare ediliyordu. Soldaki üstteğmen Rifat Baykalın takımının hareketi sahası gözetleme yerinden görülmeyişi için bu takımın hareketini II. tabur kumandanı Bnb. Ziya Aydemir takip ediyor ve bana da bildiriyordu. 431 tepesinin 500 metre kadar gerisindeki dere içinde bulunan bir Çin ihtiyat taburu bu cehennemî ateşler altında tepedeki zayıflarını mütemadiyen ikmal ediyor. Bu kadar ateş ve bu kadar zayıfların verdirilmesine rağmen mevziin kilidi mesabesinde bulunan bu tepeler bir türlü terk edilmiyordu.

Sant 16 da üçüncü bölüğün manga manga tepeye çıkmakta olduğunu ve sürüne sürüne düşmana yaklaştıklarını heyecanla

seyrediyordum. Rifat Baykalın takım tepenin güney batıya doğru uzanan burnunu tutmuş ve daha fazla ilerleyememişti. Düşman tepede kayalıklar içinde yerleştikleri mevzilerinde kaynaşıyor, ellerinde bombaları aylarını bekledikleri görüldü ve sürünerek kendilerine yaklaşan 3. bölüğe hep birden bombalarını savuruyorlardı. Bu anda bölük subayları da erelerle birlikte ön safta sürünerek ilerliyor ve bölük kumandanı bu en sıkışık anda yanındaki telsizi ile mütemadiyen rapor veriyor, hareket tarzını ve zayıflığını bildiriyordu.

Resim 37 - 431 rakımlı tepeye sığınan tuartuzcu bu gözelleme yerinden idare etmistim

Üçüncü bölüğün bilmukabele attığı bombalar uçurumlardan yuvarlanarak gerilerde derede patladığından düşmana tesir etmemekte olduğu gözelleme yerimden mükemmelen görülmüyordu. Bölüğün bu çetin arazide süngü hücumuna kalkmasına müsait bir saha da yoktu. Bu anda gözelleme yerimde çok büyük bir heyecan içinde olduğumu gören yanındaki ihtiyat taburunun topçu irtibat subayı üstöğmen Sertay bına yaklaşarak albayın müsaade edin 3. bölük hücumu kalkmasada sığınan topçu ateşle imha edeyim diye teklifte bulunmuştu. Bu anda dost düşman birbirine 25 : 30 metre mesafede

karşılıklı bomba atıyorlardı. Bu kadar yakın mesafede yapılacak topçu ateşinin bizimkilerine de zarar vereceğini söyleyerek muvafakat etmemiştim. Buna karşılık Üsteğmen Sertaç ben 100 metre soldaki sırt üzerine ateşi tanzim eder ve yavaş yavaş sağa doğru yaklaştırarak bizimkilere zarar vermeden 431 tepesindeki düşman üzerine oturturum, kendime ve bugüne kadar ustalaşmış olan topçu taburumuza güveniyorum demişti. O anda bölüğe yardım edecek bundan başka da çare kalmadığından topçu ateşi ile düşmanı baskı altına almaya muvafakat etmiştim.

Topçu Üsteğmeni Sertaç çok ustaca yaptırdığı ateş tanzimini yavaş yavaş sağa kaydırarak hedefi bulmuş ve hemen fesir ateşine geçerek bataryanın iki gurup ateşini düşman üzerine oturtturmuş ve düşmana çok miktarda zayıat verdirmişti. Bu sırada 3. Bl. K. Yzb. Needet Şerman telsizle konuşarak daha ileri yavaşacağından topçu ateşinin kenabilerine de zarar verebileceği endişesile ateşin kestirilmemesini istemiş ve ateş kestirilmişti.

431 tepesinde birçok ölü bırakan düşman tepeyi 3. bölümümüze terk ederek kurtulabilenler çekilmişlerdi. Saat 17 yi bulmuş ve karanlık başlamıştı. Tepelerde hayal meyal görülebilen 3. Bl. erlerinin mevzilenmekte olduklarını ve tahkimata başladıklarını görüyor ve Bl. K. de yerleşmeye alıştıklarını telsizle bildiriyordu. Alay gözetteleme yerinde iken 3. Bl. K. nın saat 17.30 da verdiği bu en son raporu idi.

Düşmanın gece mukabil taarruzları.

431 rakımlı tepenin işgal edilmiş olmasının sevinci içinde geride ARHEANAMI (Chomsong-ni) köyünde bulunan alay muharebe idare yerine hareket etmiştik. Çok yüksek bir tepede bulunan bu gözetteleme yerinden gecenin karanlığında yavaş yavaş aşağıya doğru ilerken yanımızdaki telsizin hareket halinde iken dahi 3. bölümü devamlı olarak dinlenmekle irtibatı kaybetmiyordu. Saat 18 de gerimizdeki derveye indiğimiz zaman burada bir duraklama yaparak telsizle 3. bölümü aramaya başlamıştım. Tabminen yarım saat aramamıza rağmen bölükle bir türlü irtibat temin edememişim. Aktama birçok fenalıklar gelmesine rağmen telsizin alçak ve derin bir dere içinde bulunması yüzünden temas temin edilemediğine hükmederek muharebe idare yerinden daha yüksek bir noktadan temas aranmak üzere yürüyüşe devam etmişim. Muharebe idare yerine gece ancak saat 19.30 da varabilmiştik. Bu saate kadar hareket halinde iken bütün

dinleme ve aramamıza rağmen telsizle irtibat sağlamaya muvaffak olamamıştık. Köye varıp ta henüz dinlenmeye fırsat bulmadan santraleci er tugay kumandanının acile beni telefonla aradığını söyleyince telefon başına koşmuş ve generali telefon başında karşımda bulmuştum. General Yazıcı çok gerilerimizde kendi muharebe idare yerinden telefon ediyor ve 3. bölüğün oraya geldiğini, erler ve subaylar arasında çok yaralı bulunduğunu, şehitlerini alamadıklarını söylüyor ve bundan haberinizi var mı diye soruyordu. Bu haberi duyunca beyimden varulmuşa dönmüştüm ve cevaben paşam: İki saattenberi 3. bölüğü devamlı aramamıza rağmen bir türlü irtibat temin edemediğimden çok endişeli idim. Bu haberi şimdi sizden duyuyorum. Lütfen bölük kumandanına emir verin şimdi yanına gelsin diye rica etmiştim. General Bl. K. Yzb. Necdet Şerman'ın yaralı ve bitkin bir halde bulunduğunu şimdi tugay subhiye takımında ilk yardım yapılmakta olduğundan oraya gönderilemeyeceğini söylemişti. Ancak durum hakkında bölük kumandanının General Yazıcıya anlattığına göre saat 18 de tepelere yerleşmekte meşgul bulundukları sırada düşmanın gecenin karanlığından istifade ederek sessizce 431 rakımlı tepeye yaklaşmış ve bölüğe his ettirmeden bomba mesafesine kadar sokulmuşlar ve hep birden bombalarla bölüğe baskın şeklinde yaptıkları taarruz karşısında neye uğradıklarını şaşırarak bölük bu baskından kendilerini korumak için geriye çekilirken gecenin bu zifiri karanlığı içinde gündüzden zorlukla çıktıkları dik ve yalçın kayalıklı bu arazide birçokları uçurumlardan yuvarlanmak suretiyle fazlaca zayıflar vermelerine sebep olmuş ve bu durum karşısında kendilerini takip eden düşmana yakalanmamak için tugay muharebe idare yerine kadar çekilmiş olduklarını söylemişlerdi.

Durum çok nazikti. Düşman hakikaten gece bölüğü takip etmiş ise biraz sonra topçu taburuna ve onun yakınında bulunan tugay muharebe idare yerine de baskın yapabilir ve ikinci defa daha büyük felâket başgösterirdi. Bu durumu önlemek, tugay ve topçularımızı emniyette bulundurmak üzere ihtiyat taburunun ikinci bölüğünü Yzb. Oğuz Aldora kumandasında derhal harekete geçirerek 266 rakımlı tepeye doğru araziye tarayarak ilerlemesini ve bu tepeleri ele geçirmesini emretmiş ve yola çıkarmıştım. İkinci bölük iki saat sonra düşmanla temas gelmeden 266 rakımlı tepayı işgal ettiğini telsizle bildirmiş ve bu suretle topçularımız ve tugay muharebe idare yeri emniyete alınmışlardı.

Yukarıdanberi anlattığım bu ikinci hâdisi de bidayette bu tepelere doğru ilerlerken 266 ve 431 rakımlı tepeler sağımızdaki 35. Amerikan alayının muharebe şeridi içindedir diyerek bu tepeler istikametine sevk ettiğim birinci taburun toplattırılarak geri alınmasında generalin ısrarı işte böylece üst üste mahşer iki hâdiseyi meydana gelmiş ve dolayısıyla mufide birçok ta zayıyatı mucip olmuştu.

Çinliler hakikaten gece hareket ve muharebelerinde çok iyi yetiştirilmiş ve gecenin bütün hususiyetlerinden çok mükemmel istifade etmesini bilir bir seviyeye ulaşmışlardır. Korede bulunduğumuz müddetçe taarruzda, savunmada, çekilmekte ve hülâsa her türlü muharebe şekillerinde hemen bütün geceleri Çinliler insiyatifi ellerinde bulundurmışlar ve küçük mikyasta da olsa geceleri mutlaka bir hareket teşebbüsünde bulunmuşlardır.

Ateş ve hava üstünlüğü düşmanda bulunduğu müddetçe muvaffakiyet için başlıca müvaceh edilecek muharebe şeklinin gece muharebeleri olduğu Koredeki tecrübelerimizle bir daha meydana çıkarılır. Ordumuzun gecenin bütün hususiyetlerine alıştırılması ve her çeşit muharebe şekil ve tatbikatlarının çoğunun geceleri yaptırılması suretiyle bu eğitimin geliştirilmesi lâzım ve hattâ elzemdir.

431 rakımlı tepenin gece baskınile tekrar düşman eline geçtiği geceleyin 25. tümen kumandanlığına bildirilmiş ve tümen kumandanı 3 Şubat günü tekrar bu tepelere taarruz edilerek tepenin mutlaka ele geçirilmesini emretmişti. Bu emir üzerine geceden ikinci bölüğe taarruz emri tebliğ edilmiş ve sabahın erken saatlerinde taarruz çıkış hattında bulunmak üzere şafakla beraber ileriye yanasmasını emretmiştim. 3 Şubat sabahı bölük taarruz çıkış hattına yaklaşmış ve 431 epeşi yine topçu ve uçaklarla eskisinden daha şiddetli olarak ateş altına alınmış ve bölük bu ateş altında yasmaya başlamıştı. Gözetleme yerinden dürbünlerimizle yaptığımız gözetlemede düşmanın çok zayıf verdiği görülüyor ve fakat kısa bir ateş fasılasından faydalanan düşman ihtiyatları ile ölümlerinin yerlerini doldurarak bu tepayı elden bırakmamakta inat ediyorlardı. Düşmanın zayıflık bakımından bu inatlı mukavemeti ve arazinin daha büyük kuvvetlerle tarruza imkân vermesi bugün ikinci bölüğün de muvaffakiyete ulaştırılamamış ve akşama doğru bölüğün tekrar geriye 266 rakımlı tepelere çekilerek burada savunmasına emir vermeğe mecbur kalmıştım. Bu bölüğün taarruzu muvaffak olamayınca tepenin solundan ve ancak bir takımın hareketine müsaade edecek kadar

lar bir sırt üzerinde ikinci defa taarruza sevk edilen ikinci taburun beşinci bölük takımı da muvaffak olamamıştı.

Bugün bir taraftan 431 rakımlı tepeye taarruz yapılırken soldaki üçüncü tabur da evvelce işgal edilip sonradan emirle terk ettirilen 106 ve 109 rakımlı tepelere taarruz etmiş ve akşama doğru bu tepeler ele geçirilmişti.

Öğleye doğru gözetleme yerine gelen üçüncü bölük kumandanı Yzb. Nejdî Şerman aldığı yaralardan elleri yüzü ve bacakları sarılaşmış bir halde bölüğünün maruz kaldığı müessif durumu anlatırken kendisinin bu durum karşısında bölüğünün başında kalmasını inkâr-ısız gördüğüm için muharebe idare yerine elp ettiğim üçüncü bölüğe birinci taburun karayâh bölük kumandanı Yzb. Hidayet İpek'i kumandan olarak tayin etmiştim. Yzb. Hidayet hemen orada arazi üzerinde bölüğü teslim almış ve manen biraz sarsıntı geçiren bu bölüğün moralini takviye edici birkaç söz söyledikten sonra yeniden tertip ve taksim yaparak bölüğü disiplin altına almıştı. Birinci tabur kumandanı Bnb. İmâdettin Kuranel'e birkaç gün müddetle bu bölüğe mühim bir muharebe vazifesi verilmemesini ve bölüğü alay muharebe idare yerine yakın bir yerde yerleştirmesini emretmiştim.

3 Şubat gece saat. 22 ile gözetleme yerinden AREANAMI köyünde bulunan muharebe idare yerine henüz varmıştım ki santralleri ar acele kaydı ile üçüncü tabur kumandanının beni aradığını söylemişti. Telefonu elime aldığım zaman çok heyecanlı konuşmalar yapıldığını duymuş ve dinlemeye başlamıştım. O anda 109 rakımlı tepede bulunan 10. bölüğe düşman taarruz etmekte ve bu bölüğün kumandanı Yzb. Nazmî Özoglu bu düşman taarruzunu biraz mübaleğa ile anlatarak kuşatılacağız, imha edileceğiz diyerek mevzilerini terk edip çekilmeleri için tabur kumandanından ısrarla emir vermesini istenmekte ve tabur kumandanı rahmetli Bnb. Lâîfî Bilgin ise karşılık olarak sureti kat'iyede çekilmeyecek son erine kadar mukavemet edeceksin diye emrettiğini duymuştum. Ben bu sırada araya girerek mezkûr Bl. kumandanına mukavemet edeceksiniz, bir tek eriniz dahi yerinden kmuldamayacak ve emirsiz geri çekildiğiniz takdirde gerilerinizdeki arkadaşlarınız tarafından vurulacağınızı bilmelisiniz bunu bölüğüne de böylece anlat demiştim.

Bu gece inatla taarruzunu devam ettiren düşman tepesi 10. bölükten almak için saatlerce yaptıkları saldırıları muvaffak olamamış ve taarruzun başladığından 3 saat sonra ölümlerini almaya fırsat bulamadan çekilip gitmişlerdi. Ertesi günü ortalık ağardığı zaman 10. bölük subay ve erleri kendi mevzilerinin önünde 35. Kuzey

Korali komünist ölümlünü saymışlar ve gece savunmasında yerinden kumildamayan bir birlik karşısında mütearrız düşmanın böyle ağır zayılat vererek taarruzu def ve tard edileceğini görerek inanmışlar ve gurur duymuşlardı. Bu geceki muharebede 10. bölüğün çok cesur ve atılğan takım kumandanı üsteğmen Cemal Çağlar yaralanmış ve geriye nakledilmişti. Bölükten başka zayılat yoktu. ertesi günü Bl. K. Yzb. Özoğlu bölüğünün morali bozulduğu için ihtiyat bölüğü ile değiştirilmesini Tb. kumandanına teklif etmiş ve fakat kabul edilmemişti. Bunun üzerine Bl. kumandanı Özoğlu kendisinin vazife göremeyecek derecede morali bozulduğunu haber vermiş ve evvelâ Tb. muharebe idare yerine celp edilmiş, orasını emniyetli bulmadığı için sonra alay muharebe idare yerine getirilmiş ve daha sonra aynı gün oraya da ara sıra düşen top mermileri dolayısıyla kendini emniyetle bulamamış ve benim haberim olmadan alay tabibi Namık Dumlu tarafından tugaya gönderilmişti.

431 rakımlı tepe bir çıban gibi ortada duruyor bunun sağındaki tepeler 35. Amerikan alayı ve solundaki tepeler de alayın II. ve III. taburları tarafından ele geçirilmiş bulunuyordu. 431 rakımlı tepeye çatmadan onu olduğu gibi bırakıp her iki alay bölgesinden taarruza devam edildiği taktirde bu tepenin kendiliğinden düşmesi mukadder iken 3 Şubat gecesi tümenden verilen emirde 4 Şubat günü 431 rakımlı tepeye tekrar taarruz edilmesi ısrarla emredilmiş ve bugün ikinci ve üçüncü taburlar mevzilerinde savunmada bırakılarak alayın elinde bulunan topçu, havan ve uçaklarla bütün ateş kudretimiz 431 tepesinde toplatılarak 2. bölük tekrar taarruza sevk edilmişti. Çok maharetle bu ateş himayesinde düşmana yaklaşan 2. bölük tam tepeye çıktığı ve ateşlerin geriye kaydırıldığı sırada düşmanın yaptığı mukabil taarruzla tekrar geriye atılmış ve bugün de 431 tepesi elden ele geçmek suretiyle akşama doğru yine düşman tarafında kalmıştı.

Türk gazete muhabirleri muharebelerimizi yakından takip ediyorlar.

Bugün muharebenin çok şiddetlendiği sıralarda muharebeyi seyretmek üzere tugay karargâhından ve alayı geri kademesinden alay gözetteleme yerine gelen subaylardan bazılarının ihtiyatsızca hareketleri ve gözetteleme yerinde sağa sola gezinmeleri yüzünden gözetteleme yerimiz ifşa edilmiş ve düşman burasını topçu ateşi ile dövmeye başlamıştı. Tepenin sivri oluşt atılan mermilerden çoğu-

Рис. 38 — Двигатель, работающий на угле, а не на нефти. Двигатель, работающий на угле, а не на нефти. Двигатель, работающий на угле, а не на нефти.

nun tepenin ön yamacında paralandığını gören düşman mesafeyi uzatınca mermiler gerilerimize kayarak muharebe idare yerine doğru giden ve içinden patika yol geçen dereye düşmeye başlamıştı. Bu sırada muharebelerimizi seyretmek ve bizimle temas etmek üzere gerimizdeki muharebe idare yerinden dere içindeki patikayı takiben gözetleme yerine gelmekte olan Hürriyet Gaztesi muhabiri Bay Hikmet Feridun Es ve Bayan Semiha Es topçu ateşine tutulmuş oldukları halde yata kalka bu ateş altında nefesleri kesilmiş bir vaziyette ve kan ter içinde gözetleme yerine gelmişlerdi. Feridun Es Tokyodan hediye olarak getirdiği tahta bir kutu içindeki Tokyonun meşhur çileğini bu ölüm katımı halinde dahi bırakmamış ve tepeye çıkınca kendisini sür'atle bulduğum siperin içine atarak hediyesini bana uzatmıştı. Ayrıca anayurddan kadirşinas vatandaşlarımız tarafından hediye olarak gönderilen küçük boy Kur'anı Kerimlerden birisini cebinden çıkartarak «Albayım al şunu iç cebine koy Tanrım seni korusun» diye vermişti (Resim 38).

Bu sırada topçu ateşi halâ devam ediyor ve yine tepenin göğsünde infilâk eden mermiler tepeyi sarsıyordu. Çukurda boş yer olmadığından mevzi dışında açıkta kalan Bayan Semiha Es çukuru-
rumuza yakın bir yerde yere yatmış ve o halde bile durumu fotoğ-
rafla tespit etmek fırsatını kaçırmamıştı. Cesareti, soğuk kanlılığı
ve zayıf olmasına rağmen her türlü mahrumiyete tahammül ederek
fedakâranca çalışan ve kahramanlarımızın fedakârlıklarını kendi
milletimize ve dünya efkârı umumîyesine aksettirmekle Türk mil-
letini dünyaya tanıtmaya kalemî ile ve fotoğrafları ile hizmet eden
bu aileyi ve diğer çok kıymetli ve fedakâr Türk matbuat muhabir-
leri arkadaşlarımızı her zaman anar ve taktirle yâd ederim.

Bay Feridun Es uzun bir müddet muharebemizin cereyanını
seyrettikten sonra ufak bir muharebe fasılasından faydalanarak
albayım sizinle biraz röportaj yapabilir miyim? diye ricada bulun-
muş ve söze başlamıştı: Albayım: Birkaç gün evvel Tokyoda Ameri-
kan gazetelerini okuduğum zaman mahcubiyetimden yüzüm kızardı.
Okuduğum yazı 156 Kumyongjong-ni muharebelerine aitti. Bu
yazının başlığı Koca Harputlu albay Dora diye başlıyor ve sizin
terede doğduğunuzu, büyüdüğünüzü, tahsil devrenizi ve nihayet
şimdiye kadar eşi görülmemiş bir piyade muharebesini nasıl kazan-
dığınızı tafsilâtile yazıyordu. Çok esef ettim ki biz Türk olduğumuz
ve Türk gazetecisi diye geçindiğimiz halde sizin halâ nereli olduğu-
nuzu bilmiyor ve kazandığınız bu muharebe hakkında onlar kadar
malûmat sahibi olamıyoruz. Şimdi sizden hususî durumunuzla ilgili

Bu sualler sormaya müsaadenizi ve cevaplandırılmasını rica edeceğim diyerek sorularını sormaya başlamış ve tarafımdan cevaplandırılmıştı.

Bay Feridun Es sorularını bitirdikten sonra Albayım sizden bir ricada daha bulunacağım her halde red etmezsiniz demişti. O da gelirken tugay karargâhına uğradığında kazanmış olduğunuz bu 156 muharebeleri dolayısıyla size madalya verileceğini duyunca çok sevindim, yalnız sizden ricam madalyanız gelince bundan evvel Kunuride madalya alan General Yazıcı, kurmay başkanı Selâhattin ve 17 tabur kumandanı Bnb. Muktat Uluönlünün madalyaları gibi sizininki de benim vasıtamla yurda göndermenizi ve orada yaptıracağımız bir merasimle ailenize verilmesini ve başka arkadaşlara verilmemesini rica ediyorum demişti. Ben cevaben Feridun bey benim böyle madalyadan falan haberim yok, olsa da olur olmasa da. Yalnız böyle bir madalya bana verilecekse o ancak burada benim göğsüme takılmak için verilecektir. Madalyanın merasimle aileme verilmesi hem usulsüz hem de çok mânasızdır. Efrakî ailem kendi aile reislerinin böyle bir madalya olmasından ancak iftihar ve gurur duyarlar, o da kâfidir demiştim.

Size asıl şunu tebarüz ettirmek isterim ki: 156 tepelerindeki muharebelerimiz dünya harp tarihlerinde eşine nâdiren tesadüf edilebilen bir muharebedir. Bizden çok üstün bir tümen kuvvetindeki düşmana en ağır darbeyi vuran ve binlerce Çin leşini çiğneyerek tizerlerinden silindir gibi geçen kahraman alayımızın kazandığı bu sarılı şerefli zaferin mânasını bana ve birkaç arkadaşına madalya verilmesi suretile küçültmek istemem. Bu zafer; alayımızın topyekûn celerile, erbaşlarile, subaylarile ve kumandanlarile hepsinin bir vücut halinde gösterdikleri fedakârlıkları ve kahramanlıkları sayesinde kazanılmıştır. Alayımızın bütün kahramanları madalyaya müstehaktır. General Yazıcıya da dediğim gibi her biri birbirinden üstün bu kahraman kitlesinin içinden madalyaya müstehak kahraman seçmek her babayiğitin kârı değildir. Şayet Amerikalıların alaya yetecek kadar madalyaları yoksa en büyük varlığımız olan mukaddes Sancığımıza madalya takılması hepimizi sevindirecek ve bizi en büyük gurura ulaştıracaktır demişim. Cevabını hakkı bulan Feridun Es ricasını bir daha tekrarlanmadan zaferler ve muvaffakiyetler dilediği yannımızdan ayrılmışlardı.

Bugün öğleden sonra ikinci tabur cephesindeki düşmana doğru tanklarla takviyeli olarak ileriye gönderilen keşif takımını ateşlerle destekleyen tanklardan ikisi düşmanın yol boyunca serpiştirdiği

ve çok mükemmel gizlediği tank lüğamlarına çarparak tahrip edilmişti. Düşman geçilirken yollara ve araziye her türlü mayın ve bubi tuzakları dökmekte ve çok mahirane gizlenmekte idiler. Bidayette bubi tuzaklarına düşerek fazlaca zayıf veren erlerimiz sonraları bunları bulmanın ve bunlardan korunmanın ustası olmuşlardı.

Topçu gözetleyicisi arkadaşlarımızın ve uçak kontrolleri gurubunda çalışan havacı üsteğmen Muzafferin taktik değer mesailerı.

Alay yeniden teşkil edildikten sonra bugüne kadar yaptığımız bütün muharebelerimizde alayla birlikte çabşan ve en ileri hatlara kadar sokularak birliklerimizi destekleyen topçu taburumuzun cesur ve faal olan ileri sürülmüş gözetleme subay ve assubaylarının ve tıbbassa bu arkadaşların arasında ancak isimlerini hatırlayabildiğim yuzbaşı Refik Soykut, üsteğmen Sertaç Savın, üsteğmen Halûk Özada, teğmen Necdet Kutluyüksel, Fikret Vardar, Ali Özveren, Kemal Alkan, Mecit Tekirgöl, Edip Bayoğlu, üsteğmen Mehmet Gönen ve üsteğmen Alâettin adındaki arkadaşlarımızın çok üstün başarılı mesailerini taktir etmeden geçemiyceğim. Topçu gözetleyicilerin hepsi bu kadar değildi. Her biri birbirinden üstün kahramanca savaşan ve piyade arkadaşlarına zarar gelmesin diye topçu taburu ateş idare merkezinden telsizlerle ve birbirleriyle adeta kavga edeceğine ateş isteyenlere çok şahit olmuşum. Bir kısmının isimlerini unuttuğum bu topçu gözetleyicisi arkadaşlarımızı her zaman taktirle anarım.

Ayrıca uçak celp edeceğim diye bütün enerjisini kullanan ve didinen tayyareci üsteğmen rahmetli Muzafferin bir hatırasını burada yâd etmeden geçemeyceğim. 431 rakımlı tepeye yapılan taarruzda sık sık uçak celp etmesini emrettiğim alay emrinde çabşan Amerikalı hava kontrolleri müfrezesinin yanında bulunarak onlarla itibatımızı sağlayan üsteğmen Muzaffer her bulduğu fırsatta isteğimi yerine getirmeye çalışmıştı. Fakat 4 Şubat günü yarım saatlenberi istediğim uçak filosunun getirilememesi yüzünden asabilesmiş ve gözetleme yerimin gerisinde yol üzerinde büyük telsiz arabasının yanında bulunan Muzaffere bu asabiyet içinde bağırarak oğlum istinbatlemisin, uyuyormusun, nerede uçaklar, 431 tepesine tırmanın ikinci bölük fazla zayıf veriyor, acele uçak istiyorum, hedefi topçu sis mermisiyle ben göstereceğim diye telsizle kendisine çıkmıştım. Rahmetli Muzaffer hiç uyurmu, o benden daha çok titizlikle uçak getirilmesi için çırpınıyor ve her isteği meydana uçak yok

hepsi meşgul cevabı ile karşılıyordu. Bu sırada uçak kontrol gurubunun yanına omuzunda rütbesi belli olmayan Amerikalı tayyareci iki subay jiplerinden inerek yaklaşıyor ve durumu soruyorlar. Üsteğmen Muzaffer geriden gelen bu Amerikalı tayyareci subaylara çok güzel İngilizcesile çıkışarak ne biçim iştir bu, bölük çok zayıf veriyor, alay kumandanı uçak istiyor meydana bildiriyoruz uçak yok meşgul diyorlar. Diğer Amerikan alaylarının her uçak isteği yerine getiriliyor biz istediğimizde uçaklar meşgul deniyor böyle kepaşelik olur mu diye çıkışıyor. Meğer Muzafferin çıktığı subay Amerikan hava kuvvetleri kumandanı imiş. Bu söz üzerine kendisini üsteğmen Muzaffere tanıtan Amerikalı general merak etmek oğlum sen bir filo istenmişsin ben sana şimdi iki filo birden celpedeceğim demiş ve bulunduğu yerden tayyare meydanına telsizle verdiği emirle 10 dakika içinde arka arkaya dörderli iki jet uçak filosu getirmiş ve 431 rakımlı tepeye attıkları bombaların infilâkı sevinçle seyreden Muzaffer o anda telsizle beni bularak yeter mi albayım başka bir emirleriniz var mı diyerek yaptıklarının sevinci içinde olduğunu sesinden anlamışım. Bundan sonra muhatabım kim olduğunu anlamadan fena konuşmasından mütevellit işlediği kusurun affını generalden rica eden Muzaffere Amerikalı hava kuvvetleri kumandanı Muzafferin sırtını okşayarak seni çok haklı buluyorum ve taktir ediyorum demiş ve elini sıkarak muvaffakiyetler dileyip ayrılmıştır.

Üsteğmen Muzaffer her akşam birlikte çalıştığı Amerikalı uçak kontrol gurubu subaylarıyla birlikte yanıma gelir o günkü meselelerden memnun olup olmadığını sorar ve memnuniyetimi izhar edince çok sevinirdi. Ancak beni memnun bırakan bu mesaisine karşılık olarak benden mükâfat istemekten de çekinmezdi. Her defasında istediği müşkâfat şu idi. Albayım ben daha ne zamana kadar yerde çalışacağım? Hiç mi şu jetlerden birisine binip te kızların tepesine inmeyeceğim? İngilterede uzun müddet kurs gördüm, burada daha çok zaman kalırsam melekemi kaybedeceğim ve hattâ mesleğimi unutacağım, ben buraya yerde itibat subaylığı yapmak için gelmedim ki, bir zaman beni General Yazıcı tercüman olarak kullandı, ondan zor kurtuldum. Sizden çok rica ediyorum beni taltif ederseniz uçmama imkân vermenizi temin buyurunuz, bana en büyük lütfkârlıkla bulunmuş olursunuz diye yalvarmıştı. Nihayet Muzafferin dediği oldu ve hava kuvvetleri kumandanı emrine gönderilerek oradan yaptığı birkaç uçuştan sonra komünist tayyarelerle yaptığı son beşinci savaşında tayyaresi isabet alarak düştü ve susa-

miş olduğu şehitlik mertebesine ulaşta. Kahraman Muzafferî her zaman hürmetle ve rahmetle anarım.

Amerikalıların tâbirince Muşta taarruzuna başlıyoruz.

Uç gündüdenberi karşımızda bir gıban gibi duran ve Amerikan kumandanlığı tarafından zaptedilmesinde ısrar edilen 431 rakımlı tepe birkaç defa el değiştirmiş ve düşman kadar değilse de biz de oldukça zayıat vermiştik. Bu tepeyi bu kadar zorlamaktansa onu tecrit ederek sağ ve soldan taarruza daha müsait arazi kısımlarından ilerliyerek düşman derinliklerine dalmak ve bu tepeyi kendiliğinden teslim olmaya mecbur bırakmak gibi daha müsait hareket tarzı varken Amerikan kumandanlığının tepenin zaptı üzerindeki inat ve ısrarı pek te müsbet netice vermemiş ve nihayet bu tepe karşısında daha fazla beklemekle düşmanın gerilerdeki mevzilerini tahkim ve yerleşmelerine fırsat vereceği düşünülerek bu ısrardan vaz geçilmiş ve ikinci bir taarruz plânı hazırlanmıştı.

Yapılan bu plâna göre hazırlanan ve 4 5 Şubat gecesi tebliğ edilen tümen kumandanının taarruz emrinde 5 Şubat 1951 günü 40 tank ile sağda 35. Amerikan alayı bölgesinden ve 40 tan ile de bizim alay bölgesinden MUŞTA taarruzu yapılacak ve her iki alay da bu taarruza iştirak edeceklerdi. Gecenin alay bölgesine gelen 40 tank ortaklık aydınlanmadan taarruz için hazırlık vaziyetini almış bulunuyorlardı.

Bu taarruz için gecenin hazırlanıp taburlara tebliğ ettiğim alay taarruz plânına göre taarruzun sabahleyin saat 5.30 da başlayacağı ve (ihtiyata alınmak sırası ikinci taburda olduğuna göre) ihtiyatla bulunan birinci tabur ikinci tabur üzerinden geçerek sağda 226 rakımlı tepelere ve 109, 106 rakımlı tepelerde bulunan III. tabur da soldan 246 rakımlı tepelere taarruz edecek ve her türlü hazırlık yapıldıktan sonra alay muharebe idare yeri gerisinde hazır bir vaziyette bulunan tanklar asıl muharebe hattını geçmez geçmez taarruza başlanacağı bildirilmiş ve ihtiyata alınan ikinci tabur da sağdan taarruz eden birinci taburun gerisinden bu taarruzu bölgeden bölgeye yavaşlamak suretiyle takip edecekti. Bu meyanda topçu ve havan destek ateşleri tanzim edilmiş ve saat 5.30 da düşman mevzileri üzerinde toplanan siddetli topçu ateşile birlikte taarruz da başlamıştı.

Yapılan bu MUŞTA taarruzu düşmana bir baskın tesiri yapmış ve çok sayıda zayıata mal olarak akşama kadar birinci tabur 431 kuzeyindeki 266 rakımlı tepeyi zapt ederek 431'i mecburen terk

eden düşmana gerilerinden bir hayli zayıf verdirmişlerdi. III. tabur kendilerine verilen 246 rakımlı tepe manzumesini işgal etmiş ben de akşam karanlığı basarken karargâhıyla birlikte 109 rakımlı tepeye çıkarak geceyi burada geçirmiştim. Gece yine düşmanın baskın şeklinde yaptığı mukabil taarruzları birliklerimiz tarafından def edilmiş ve mevziler elden bırakılmamıştı.

Düşman gece hareket ve muharebeleri için çok iyi yetiştirilmiş ve daima gece hareket inisiyativini elinde tutmuşlardı. Geceleyin çeşitli hilelere baş vurarak sızmaya muvaffak oluyorlar ve kucağımız köpek gibi korkusuzca saldırıyorlardı. Geçirdiğimiz tecrübelere dayanarak bunların bu hilelerini ancak verdiğimiz şu emirle kendi aleyhlerine çevirmeye muvaffak olmuşum. O da karnulık basmaya kadar bütün birlikler her türlü ihmallerini yapacak ve her çeşit ihtiyaçlarını temin edecekler ve karanlık bastıktan sonra hiç kimse mevziinden veya sığınğından dışarı çıkmayacak ve bütün mevzi derinliği içinde ayakta görülen herkesin düşman olduğu kabul edilerek düşman mı dost mu diye soruşturmaya lüzum görmeden ateş edilecekti. Bu emrimin talimatından sonra düşman sızmalarında muvaffak olamamış, en ileride ve en geride mevzilerinde bulunan herkes mevziini terk edip ayağa kalktığı taktirde kendisini de düşman zannedip arkadaşları tarafından vurulacağı endişesiyle mevzilerinden dışarı çıkamayarak düşmanın her çeşit gece teşebbüs ve taarruzlarını bulunduğu mevzide sonuna kadar mukavemet ederek karşılamış ve bu tedbirden sonra düşman gece taarruzlarında muvaffak olamamış ve çok zayıf vererek çekilmeye mecbur kalmıştı. Kore muharebelerinde cephemizdeki düşmana olduğu kadar cephe gerisindeki gerillâcılara karşı da daima uyanık ve tedbirli bulunmamız ve en ileride olduğu gibi en geride de cephe çevre emniyet tertibatı olmamız icap etmekte idi. Bu hususta azıcık olsun ihmal gösteren komşu birliklerinden gerillâcıların baskınına uğrayanlar oluyordu.

Alayımızın karargâh muhafız takımı kumandanı üstüğünen Orhan Akpolat gerçek muharebe idare yerinde ve gerekse gözelleme yerinde karargâhın emniyet içinde ve huzurla çalışabilmesini temin için gündüz ve gece emrindeki takımı ile karargâhı uzaktan ve yakından cephe çevre emniyet içine aldurmakta, mevziler ikiser veya üçer kişilik karuplarla işgal ettirilerek birer kişili devamlı olarak uyanık bulundurulmakta ve kendisile yakın arkadaşları da sık sık doluşarak devamlı kontrollerini yapmakta idiler. Bundan başka ayrıca karargâh subayları arasında da devamlı olarak devriye nöbetleri tutulmakta idi. Arkadaşlarımızın bu çok büyük dikkat ve uyanıklığı saye-

sinde bütün muharebelerimiz boyunca hiçbir gün karargâhımız ne bir düşman ve ne de gerillâcılar tarafından baskına uğramamıştır.

Alay muhafız takım kumandanı üstteğmen Orhan Akpolat sabahları muharebe idare yerinden gözetleme yerine harekete hazırlandığımız zaman çok iyi tolim ettirdiği takımı ile hareket halinde dahi çevre emniyeti alarak uzaklardaki tepelerden ateşte baskına uğramamaklığımız için daha evvel yürüyüş istikametimizdeki bu tepeleri yeteri kadar kuvvetle işgal ettirmeyi hiç bir zaman ihmal etmemişti. İşte bu geceyi de muhafız takımının çevre emniyeti altında 109 rakımlı tepede geçirmiştik.

Hastalanarak alaydan ayrılışım.

Kunuri, Kimpo ve 156 Kumyongjong-ni ve onu takiben bu muharebelerimizde iki buçuk aydanberi gündüz ve gece devamlı olarak karlar üzerinde ve çok müşkül şartlar altında geçen hayatım aslında çok hafif derecede mevcut olan emeroitten mütevellit rahatsızlığımı şiddetlendirmiş ve fazla miktarda kan kaybı etmeme sebep olmuştu. Hastalığım 29 Ocak günü fazla ızdırıp vermeye başlamıştı. Böyle olmakla beraber alayımı muharebenin bu en sıkışık durumunda bırakarak ayrılmama bir türlü gönlüm razı olmamış ve pek yakında ihtiyata alınacağımızı tahmin ederek buna intiazren dışını sıkarak sancılar içerisinde vazifemin başarılmamasına çalışmış- tım. 6 Şubat sabahı çok erkenden başlayarak olan taarruzu ileri hatla yakın bir yerden idare etmek üzere bu akşam muharebe idare yerine gitmekten vaz geçerek geçeden ileride gözetleme yeri olarak intihap ettiğim 109 rakımlı tepede bulunmayı tercih etmiş ve bu maksatla geceyi bu gözetleme yerinde geçirmiştım. Bu gece emir subayım Yzb. Hafim Irsoyun karları kürekle attırarak kazdirdığı derince bir çukurda ve sancılar içinde geçirmiştım. Gece yer yer sabaha kadar devam eden düşman mukabil darbeleri karşısında taburlar mevzilerinde ısratla mukavemet etmiş ve düşmanın mütead- dit taarruzları kırılarak def ve tart edilmişti. Gerek sabaha kadar devam eden bu muharebenin sevk ve idaresi ve gerekse sancıların verdiği ızdıraptan sabaha kadar uyuyamamış ve adeta çamur halinde olan çukurumdan da dışarı çıkamamıştım. Bu gece düşmanın tayyare faaliyetleri de fazla olduğundan mevzilerimizin ifşa edilmemesi için ne açıkta ve ne de çukur içinde ateş yakmak fırsatını da bulamamış ve geceyi sabaha kadar titreyerek geçirmiştım (Resim 39).

6 Şubat sabahı kumandını açtım yakıncıdan büyükçe bir ateşin başını zor almış ve devam eden sınırlarını sınırlan dindirmeye çalışırken geceye ait tafsilâtlı vakat raporunu ateş başında telefonda generale bildirmeye başlamıştım. Bir acalık konuşmamı kesen General, Celâl bey aldannıyordum senin sesinden rahatsız olduğumu anlıyorum, üstümüz öyle sarmıştı. Kendilerine rahatsızlığımın şiddetlendiğini anlatınca istirahat etmek üzere hemen tugay karavânına gelmemi emretmişlerdi.

Resim 39 -- 6 Şubat günü hasta ve etkilen bir halde 109 rakımlı tepedeki alay gözetleme yerinden muhalefeyi sevk ve idare ederken

Taarruz başlayalı bir saat olmuş sağda birinci tabur ve solda üçüncü tabur düşmanla en yakın temas haline gelmiş bulunuyorlardı. Bu heyecanlı ve çok nazik olan durumda alayı bırakamayacağımı ve ancak bugünkü muharebelerin muvaffakiyetle neticesi alındıktan sonra ayrılabilceğimi söylerken general bugünkü muharebeyi idare etmek üzere tugay kurmay başkanı kurmay yarbay Selâhattin Tokayı göndereceğini ve benim muhiaka istirahat etmek üzere tugay muharebe idare yerine gelmemi ısrarla emretmiş ve yarbay Tokay saat 11 de 109 rakımlı tepedeki alay gözetleme yerine gelmişti.

Bu saate kadar sağda birinci taburun taarruz bölgesinde düşman 375 rakımlı tepede şiddetle mukavemet ediyor ve bu tepeyi gerisinden kuşatmaya memur edilen ikinci bölüğün harekâtını telsizimle takip ediyordum. İşte bu sırada Cumhuriyet muhabiri bay Faruk Fenik 109 rakımlı tepeye gelmiş ve kolunda bir tomar Cumhuriyet gazetesi getirerek hepimizi sevindirmişti. Bununla beraber muharebenin bu andaki heyecanı hasret kaldığımız yurd havadislerini okumak değil ona bir göz atmaya bile fırsat vermemiş ve Faruk Fenik te kendisini bu heyecana kaptırarak dürbün başına geçip muharebeyi seyrederken bugüne ait hatıraları fotoğrafla tesbite çalışarak ileri hatlara kadar yanaşmıştı.

Arazinin menanti dolayısıyla bir aralık yayılmış olarak ilerleyen ikinci bölüğün topluluk yaptığı görüncce bölük kumandanı Yzb. Oğuz Aldora'ya bölüğünü çabuk dağıtmasını ve düşmanın şimdi 375 rakımlı tepenin sivri kayabıklarına bir makineli tüfeği yerleştirmekte olduğunu söyleyerek kendisini ikaz etmiştim. Bölük müteakiben gerek yapılan destek silâhların yardımı ile ve gerekse kendi silâhlarının himayesinde yarım saat sonra 375 rakımlı tepeyi ele geçirmişti. Buradan kurtulabilen düşman kuzeye kaçarlarırken bunların uçaklarla takip ve imha edilmesi için uçak isteğimiz meydana mevcudu olmamasından yerine getirilememişti.

İkinci bölük kumandanı yüzbaşı Oğuz Aldora bir gün evvelki muharebede 109 rakımlı tepeye taarruz eden onuncu bölük kumandanına kendisinin daima yanında taşıdığı bayrağını vermiş ve fakat bu sabah bayrağı almaya fırsat bulamadan taarruza başlamıştı. 375 rakımlı tepeyi zaptettiği için sevinç içinde bulunan ikinci bölüğün müteessir olduğu bir cihet vardı ki o da tepeye dikmek istedikleri sevgili bayrakları yanlarında yoktu. Bölük kumandanı yüzbaşı Oğuz Aldora telsizi ile bu tecssürünü şöyle ifade ediyordu. Alhayım, onuncu bölüğe dün muvakkaten verdiğim bayrağımı bu sabah göndermedi, şimdi bu tepeye bayrağımızı dikmek şerefinden mahrum bulunuyoruz diye adeta sızlanıyordu. Bunu söylerken bulunduğumuz 109 rakımlı tepeden bu bölüğün o andaki durumunu mükemmelen görüyordum. Mürtesemî tamamen havaya düşmüş olan sipsivri ve kayabıklı 375 rakımlı tepede er ve subaylarımızın hayali havaya aksetmiş, pırıl pırıl parlayan süngüleriyle dolaşıyorlardı. Yüzbaşı Aldora'ya o andaki hissiyatımı şöyle ifade etmiştim. Yüzbaşım: müteessir olmayın o sipsivri tepede resimleri havaya düşen her birinizi birer Türk bayrağı gibi görüyor ve doyasıya seyrediyoruz. Hepinizi tebrik ederim demiştim.

Korede Türk bayrağı Türk subay ve erlerinin aşk ile yarıp tutuştuğu ve doymadığı bir sevgilisi ve onu yükseklerde dalgalandırmak ise en büyük zevki ve duyduğu gurur nişanesi idi. Bu duygu ile hemen herkes göğsünde bu maşukunu taşımakta ve ondan manevi bir kuvvet almakta idi.

Solda üçüncü tabur 246 rakımlı tepelerden taarruza kalktığı andan itibaren düşmanın mukavemetini kırarak duraklamadan ilerlemiş ve çekilen düşman bu tepelerin kuzeyinde donmuş olan bir göl üzerinden sinsi halinde kaçarlarken taburun şiddetli takibi sayesinde düşmana çok miktarda zayılat vermişlerdi. Burada bilhassa 12. bölük ağır makineli tüfek takım komandanı üsteğmen İhami Candamar kendi takımı ile ve bizzat kullandığı makineli tüfeği ile bu açık arazide arkalarına bakmadan kaçan düşmanı tırpanla ot biçer gibi biçmesi arkadaşlarının ve hepimizin kendisini tebrik ve takdir etmemize vesile olmuştu. Düşmana saldırmakta birbirleri ile yarışan III. taburun bütün subay, assubay ve erleri bu muvaffakiyetten birbirlerini tebrik ediyorlar ve telsizle yine birbirlerine yaşa İhami, yaşa Ahmet varol, Çelebi çok yaşa sesleri dinlemeye bulunduğum telsizden duyuluyordu. Bu arada İhaminin makineli tüfek menziline den kurtulanları yakalamak için subaylar tayyareler nerede? Şimdi tam zamanı diye feryat ediyorlardı. Havada tayyare var fakat komşu Amerikan bölgelerinde çalışmakta olduklarından ısrarlı çağırma-muza cevap bile vermiyorlardı.

Saat 14 ü bulmuş alay ilk taarruz hedefini tamamen ele geçirmişti.

Saat 14.30 da alayı Tugay Kurmay Başkam Kur. Yb. Selâhattin Tokaya emanet ederek çok sevdiğim arkadaşlarıma telsizle zaferler dileği ile veda ederken onların da pek yakında kavuşmak temennileri arasında ve gönül rahatlığı içinde ayrılmıştım.

Tugay muharebe idare yerine giderek General Yazıcı'yı ziyaretimde General halimin perişanlığına fazlası ile üzülmiş ve istirahat için en büyük ihtimamı gösterilmesini karargâh doktorlarına emretmişti.

2 gün 2 gece tugay karargâhında bana ayrılan basret kaldığım sıcak cadurında istirahata geçmiş ve tedavime başlanmıştı. Cephe de harekât normal olarak mukavemetsiz devam ediyor ve alay birlikleri Han nehrine doğru sür'atle ilerliyorlardı.

Tugay Bastabibi Bnb. Resit beyin yaptığı muayenede 80 km. geride Sonan sehrinde bulunan tugay sıhhiye bölüğüne giderek orada tedavime ilzım gösterilmiş ve 8 Şubat günü sıhhiye bölüğüne gide-

rek mütchassıs doktor Aydın Yazıcıoğlu'nun tedavisi altına alınmış-
tım. Birkaç banyo ve iki iğne ile yapılan tedavi iki gün içinde
sancılarımı dindirmiş ve kan da kesilmişti.

Cephede harekâtın muvaffakiyetle inkişaf etmiş bulunması ve
Han nehri güyinde birliklerin savunmaya geçmiş olmaları dolayısıyla
çok geride kalmış olan tugay sıhhiye bölüğünün ileriye yanasması
tugaydan emredilmiş ve geldiğinden iki gün sonra sıhhiye bölüğü
40 klm. kuzeyde Suvan şehrine istikal ederken 11 Şubat günü ben
de bu bölükteki hasta ve yaralı subay ve erlerle birlikte Suvan'a
gelmiştim.

Tugayın sıhhiye bölüğü ile ordnat bölüğü ve hafif yaralı olup
Tokyodaki hastahanelerden tabureu edilerek Koreye gönderilen ve
bir müddet istirahatle terk edilen erlerden mürekkep sahra hizmet
taburu Suvan'da Yb. Naluk Poyrazoğlu'nun emrinde toptu olarak
bulunmakta idiler.

**Amerikan sekizinci ordu seyyar hastanesine gidişim ve oradaki
hüsnü kabul.**

11 Şubat günü sancılarım dionmiş ve vücudumda zindelik hisset-
tiğinden beni tedavi eden doktorum Yzb. Aydın Yazıcıoğluna tabureu
edilmemi rica etmiş ve muvafakatile Suvan'dan ayrılarak alaya
iltihak etmek üzere yola çıkmıştım. Yol üzerinde rastladığım tugay
muharebe idare yerinde sökülmüş çadırının yanında oturmakta
olan General Yazıcıyı görmüş ve yanına gitmiştim. General alay ve
tugay muharebe idare yerlerinin yer değiştirerek daha ileriye
yanastıklarını ve benim bugün için tugay muharebe idare yerinde
kalmamı ve kendisinin misafiri olmamı rica etmiş ben de muvafakat
etmiştim. Hastahğımın geçmiş olması sevinci içinde idim. Fakat
aksine geco şiddetli sancılar içinde uyandım ve sabaha kadar uyuya-
madan mütemadiyen kan zayı ettim. Bunun farkında olan General
tugay başhekimini Enb. Reşit beyi yanıma göndermiş ve beni mua-
yene ederek sıhhi durumum hakkında kendisine bilgi vermesini
istemişti. Dr. Reşit beyin yaptığı muayene neticesinde vakit geçiril-
meden mutlaka ameliyat olmam lâzım geldiği tavsiyesinde bulun-
muş ve durumu generale de arz etmişti. General Yazıcı'nın da ameli-
yat olmam hakkındaki ısrarı üzerine sabahı beklemeden sıhhiye
bölüğünün bir ambulansı ile tekrar geriye Suvanda bulunan sıhhiye
bölüğüne gitmiş ve Dr. Aydın Yazıcıoğlunun refakatile Suvan'ın 70
Kilometre güneyindeki TAEJAN'da bulunan sekizinci ordunun seyyar

hastahanesine götürülmüştüm. Hastahanenin başhekimini Amerikalı Dr. Tabb. Bravnd hastahanenin baştabip odasında yüzbaşı rütbesinde iki bayan doktorla birlikte oturduklarını gördüğümüz zaman bir hüsnü tesadüf eseri olarak o anda bir Amerikan mecmuasında Türk alayının Kumyongjong-ni ve 156 rakımlı tepelerde cereyan eden muharebeleri hakkında yazılmış olan bir yazıyı okumakta olduklarını ve o yazının yanında alay kumandanı olan benim resmini birbirlerine göstermekte ve tercümei halimi okumakta olduklarını söylemişlerdi. Koreye geldiğimiz ilk günlerinde TAYGU şehrinde tanışmış ve sevişmiş olduğumuz bu Amerikalı doktor bizi görünce büyük bir hayret ve sevinçle yerinden kalkarak hayırdır inşaallah, bu ne hüsnü tesadüf biz de şimdi sizin kahramanlıklarınızı okuyor-duk diyerek odasına almış ve oturturmuştu. Yanındaki arkadaşlarına şu tesadüfe bakınız şimdi menkıbelerini okuduğumuz Türk alay kumandanı albay Celâl Dora diyerek bizi onlara da tanıtmış ve önderindeki mecmuayı yanımdaki İngilizce bilen Dr. Yazıcıoğluna uzatarak siz bu mecmuayı okudunuz mu diyerek göstermişti. Hepsi ayrı ayrı elimi sıkarak muvaffakiyetimi tebrik ettikten sonra sebebi ziyaretimizi sormuşlar ve anlattıktan sonra sizin gibi bir kahramanı hastahanemde yatırmak ve tedavi etmekten büyük bir şeref duyacağım, demişti.

Hastahane de boş bir oda olmadığı halde acele bir oda boşalttırılmış ve her şeyi hazırlattırılarak bana tahsis edilmişti. Ayrıca hastahanenin bütün doktor, hemşire ve müstahdemlerine beni tanıtarak azamî ihtimam göstermelerini emretmişlerdi. Hastahanenin hemşire ve müstahdemleri birisi gelip diğeri giderek hepsi bir şeye ihtiyacım olup olmadığını soruyor ve isteklerimi derhal yerine getiriyorlardı.

Hastahaneye yatışımın ertesi günü başhekim beni yoklamaya geldiğinde odamın soğuk olduğunu ve yalnız olduğumdan sıkılacağımı anlayınca başka büyükçe bir oda boşalttırarak paravan ile ayırttığı odanın bir kısmında tercümanım için yatak yaptırarak istirahatimi sağlamıştı. O gün idrar, kan, röntgen ve dahiliye muayenelevim yapıldıktan sonra odama geldiğimde hastahanenin papazı ziyaretime gelerek hoş geldiniz dedikten sonra yakın bir vakitte şifa bulmam için dua okumuş ve tercümanım vasıtasile bana nakledilen güzel ve feraklatıcı hasbillerde bulunarak sağlık dileğiyle yanımdan ayrılmıştı. Tercüman olarak yanımda getirdiğim er alay karargâhından Ermeni erkandan Jan adında bir erdi.

Pusanda İsveç hastahanesine nakledilişim ve ameliyat oluşum.

Hastahaneye yattığımın dördüncü günü ameliyat olacaktım. Aksi tesadüf 15 Şubatı orından gelen bir emirde hastahanesinin 16 Şubat günü cepheye yanaşması bildirilmiş ve talimat gereğince hastalarını tahliye etmek mecburiyetinde olduklarını başhekim üzülerək bana anlatmıştı. Beni kendi hastahanesinde tedavi etmek fırsatını bulamadığından üzüldüğünü söyleyen baştabip çok itimat ettiği PUSAN'daki İsveç hastahanesine göndereceğini ve oradaki arkadaşlarına beni tavsiye ederek orada daha büyük bir ihtimalla bakılacağından emin olmamı söylemişti.

8. Amerikan ordusunun bu seyyar hastahanesinde bulunduğum üç gün içinde aylardanberi yüzünü görmediğim rahat yatakta gündüz ve gece uykuya dalınca rüyamda en müşkül şartlar içinde çeşitli muharebe sahneleri arasında boğuşa boğuşa kan ter içerisinde kahyor ve heyecanla uyaniyordum. Bu yüzden bir daha uykuya dalacağım diye âdeta ürküyordum. Fazla kan ziyai vücutta da zayıf düşmeme sebep olmuş ve kan zafiyeti bu kabil sıkıcı rüyalar görmeme âmil olmuştu.

15/16 Şubat gecesı ağır yaralılar uçaklarla Japonyaya ve benim gibi ikinci derecede hasta ve hafif yaralılar da gece saat 23 te kalkacak hasta trenile Pusan'a gönderilmek üzere ambulanslarla TAEJIAN istasyonuna nakledilmiştik. Hasta treni hiç te hastahane-den farklı olmayan her türlü konfor ve istirahat imkânlarına malikti. Her vagonda altı üstlü ve somyalı 16 yatak vardı. Hastabakıcılar, hemşireler ve doktorlar sık sık yol boyunca hastaları yoklamakta ve her övünde verilen nefis yemeklerle her türlü esbabı istirahatimizi temin etmekte idiler. Yatağımın yanındaki pencere camında dört mermi deliğı vardı. Hasta ve yaralı trenleri dahi cephe gerisinde baltalama hareketlerinde bulunan komünist gerillâcıların taarruzuna uğramakta ve tren geçerken kurdıkları pusulardan ateş edilmekte idi. İşin en feci tarafı silâhsız ve hasta bir halde silâhlı çetelerin taarruzuna uğramaktı. Bereket versin bizim tren hiç bir tecavüze maruz kalmamış ve 16 Şubat günü saat 16 da PUSAN istasyonuna muvasalat etmişti. İstasyonda Amerikalı doktorlardan mürekkep bir ayırma ekibi hastaları hastalık derecelerine ve Pusan'daki mevcut hastahane ve boş yatak adedine göre sür'atle ayırmakta ve ambulanslarla muhtelif hastahanelere sevk etmekte idiler. Bu meyanda ben de bir ambulansla İsveç hastahanesine gönderilmiştim. Karantinede kayıf ve kabul muamelesinden sonra boş ve müstakil odaları

olmadığından özür dileyerek 10 kişilik subay koğuşunda bir karyola hazırlatmışlardı. Koğuştan içeri girdiğimde İngilizce olarak kendimi taktim edip Türk silâhlı kuvvetlerinin alay kumandanı olduğumu söyleyince yataklarında uzanmış bir halde bulunan hastalar doğrularak hoş geldiniz demişlerdi. Bunların arasında yaralı ve kolu boyundan asılı Yorgi Papagos isminde Yunanlı bir yedek subay yatağından kalkarak yanıma gelmiş ve rumca birşeyler söylemiş ise de anlayamamıştım. Konusmak için o anda tercümanım da yoktu. Fransızca biliyormusunuz sualine karşı bir parça bilirim cevabını vermiştim. Onun da benden biraz daha iyi derecede olan fransızca ile çat pat birbirimizle anlaşmaya başlamıştık. Türk olarak beni burada gördüğünden kendini memleketine kavuşmuş ve efradı ailesi arasında bulunuyormuş gibi sevinç duyduğunu söyleyerek bana, sizin her türlü hizmetinizi ben yapacağım diye büyük bir yakınlık ve nezaket göstermişti.

Odada yatan 10 hastadan biri İngiliz, biri Kanadalı, ikisi Filipinli, biri Siyamlı, üçü Amerikalı, biri Yunanlı ve bir de Türk olarak ben bulunuyordum. Koğuşta konuşulan müsterek dil İngilizce idi ve ben bunlarla ancak tercümanım vasıtasile konuşabiliyordum.

İsveç hastahanesinde çok büyük bir faaliyet göze çarpıyordu. Koğuşlar tıklım tıklım yaralılarla dolu, ameliyathaneler geceleri dahi mütemadiyen çalışıyor ve hasta nakil arabaları ve tayyareleri vızır vızır cepheden yaralı taşıyorlardı. Bu kadar kalabalığa rağmen hastahane kadrosundakiler doktorlarından tutun hademesine ve hastabakıcılarına kadar her kes büyük bir titizlik ve çok büyük bir nezakette vazifelerini bihakkın yapıyorlardı. Hastahane ihtimamla meydana getirilen ve devam ettirilen temizlik hastalara şifa verici başta gelen bir unsurdur. Hastahane mensuplarının hepsi İsveçli olup kadın ve erkeği ile sanki dünya güzellik müsabakasında birinci gelenler arasından seçilmiş hepsi güzel yüzlü, muntazam endamlı ciddi, hastalarına karşı müsfik insanlardı.

Bugün yanıma yalnız bir hemşire gelerek hoş geldiniz dedikten sonra âdetleri veçhile ağzına derece koyarak hararetimi tesbit edip ayrılmıştı. Gece sabaha kadar hemşireler nöbetleşerek koğuşları gezmekte ve uyuyamayan hastalarla mesgul olarak onları uyutmağa ve izabraplarını dindirmeye çalışmakta idiler. Hastahane öyle liyakatli ellere tevdi edilmiş ki bunların gösterdiği şefkat ve ihtimam insana kendi aile efradı arasında bulunuyormuş hissini veriyor ve hiç yadırgatmıyordu.

Hasta ve yaralıların çok fazla oluşundan ancak 18 Şubat günü ameliyat olacağımı bildirmişlerdi. Akşam yemeğinden evvel koğuşun

kapısından iki kişi tarafından taşınan bir sedye içeri sokularak benim yatağımın yanına yere konmuştu. Bana bu sedyeye yatmamı işaretle söyleyenlere ben yürüyerek gidebilirim dedimse de âdetleri veçhile ameliyat olanlar istisnasız hep sedye ile götürüldüklerinden beni de sedyeye koyarak ameliyathaneye götürmüşlerdi. Bir sıhhiye ossubayı tarafından koluma yapılan bir iğneden başkasını bilmiyorum. Gece saat 22 de yatağımın başına gelmiş olan bir hemşire tarafından uyandırıldığım zaman her taraf dönüyor ve ne olduğumun farkında bile olamıyordum. Aceba ameliyat oldum mu diye sorduğunda hemşire evet ve geçmiş olsun cevabını vermiş ve arkasından bir iğne yaparak bir de uyku hâpı verdikten sonra ayrılmıştı.

Hastahane'de bulunduğum müddetçe her gün hastaların eline günlük Amerikan gazeteleri, haftalık mecmualar ve çeşitli romanlar bedava olarak verilmekte idi. Benim maalesef okuyacak hiç bir şeyim yoktu. Meğer okumanın ne kadar büyük bir ihtiyaç ve lisan bilmemenin ne elim bir mahrumiyet olduğunu orada nefsimde duymuş ve hastahane'ye gelirken tertiklerimi sandığım 5 Aralık tarihli Cumhuriyet gazetesini en küçük illerine kadar bir kaç defa okumak mecburiyetinde kalmışım. Nihayet üzerinden üç ay geçmiş bu bayat gazete beni ancak bir gün meşgul edebilmişti. Akşamları Amerikalıların günlük Star gazetesinin bilhassa Kore muharebelerine ait havadislerini tercümanına tercüme ettirerek cephe durumu hakkında haber alıyor ve Türk tugayının nerede ve ne vaziyette bulunduğunu bu suretle öğreniyordum. Ben alaydan ayrıldıktan iki gün sonra alay hiç bir mukavemele maruz kalmadan Ilan nehri kıyılarına varmış ve orada savunmaya geçmiş olduğunu burada öğrenmiştim.

Ameliyat olduğumun üçüncü günü zorlukla yatağımdan kalkarak bir kaç adım yürüyebiliyordum. 21 Şubat günü yatağımda otururken muharrir Bay Feridun Es ve Bayan Semiha Esin koğuşun kapısından içeri girdiklerini gördüğüm zaman ne kadar sevindiğimi tarif edemem. Bu aile beni Pusan hastahanelerinde aramış ve ziyaretime gelmişlerdi. Koğuştaki hasta arkadaşlara kendilerini ben tanıttım. Onlar da güzel İngilizce'lerle beni methüsena ederek hastalara tanıtmışlardı. Eksik olmasınlar bana yine Tokyo çileğinden getirmişlerdi. Biraz oturduktan sonra yarın sabah tekrar geleceklerini söyleyip ayrılırlarken gazete getirmelerini rica etmiştim (Resim 40).

Ertesi günü tekrar hastahane'ye geldiklerinde yakın tarihli bir kaç Cumhuriyet ve Hürriyet gazetesi getirmişler ve sizin hasta-

Resim 40 21 Şubat 1951 günü beni İsveç hastahanesinde ziyaret eden Feridun Es'le birlikte

lanmanız yurdda merak uyandırmış olduğunu haber aldığımızdan müsaade ederseniz sizinle birlikte birkaç resim çektirip yurda göndereceğiz diyerek birlikte hastahane kıyafetile resim çekti-miştik. Bugün yanından ayrılırken beni tedavi eden doktora aman doktor bey albayımıza çok ihtiyacımız var çabuk iyi etmenizi rica ediyoruz, demişlerdi.

Hastaneden taburcu edilerek alaya iltihak edişim.

Kunuri muharebelerinin ilk günü ani bir ateş baskınına uğradığım zaman kendini sür'atle yere attığımda o zamandanberi devam eden sağ kolumun sızısı da beni bir hayli rahatsız etmekte idi. Bunun da muayenesini doktora rica ederek alınan röntgen filmi üzerinde yaptıkları inceleme sonunda sağ dirseğimde bir sinirin kopmuş olduğuna karar vererek bunun ancak elektrik tedavisile mümkün olacağını ve bu tedavinin de ancak Tokyo hastahanelerinde yapılabileceğini söyleyerek arzu ederseniz oraya sevk edelim demişlerdi. Sağ kolumla bir şey tutmak ve kaldırmak zorluğundan ve bu hareketleri yaparken duyduğum sızlamadan başka fazla bir ızdırabım olmadığından Tokyoya gitmeye muvafakat etmeyerek biran evvel arkadaşlarıma kavuşmak için taburcu edilmemi doktora rica etmiştim. Doktorum vücutça da fazla zayıf düşmüş olmakiğim ve bilhassa fazla kan zayı etmiş olmakiğim dolayısıyla bir ay kadar istirahatata ihtiyacımı olduğunu söylerken siz Türklere hayret ediyorum, erleriniz ve subaylarınız kendinizde azıcık iyilik alâmeti his edince hemen cepheye gitmek istiyorsunuz. Halbuki bu hastahaneye gelenlerden öylelerini tanıyorum ki taburcu edilmemek için iyiliğe yüz tutmuş yarasını kendi elile kasten berbatlaştırıyor. Ayağındaki ufakık nasurunu bahane ederek günlere hastahane yatmak istiyorlar. Halbuki siz ameliyat olalı 10 gün olmuştur. Normal olarak ameliyattan sonra bir ay istirahatata muhtaç olan bir hastayı tabur etmek selâhiyetim de yoktur. Ancak bu arzunuzu baştabibe söylerim. Sağlık kurulunun vereceğı karara uymak mecburiyetindesiniz demişti.

Aksama doğru hastahane baştabibi yanıma gelmişti. Kendisi de beni umumî muayeneden geçirdikten sonra vücutça zayıf düştüğümü ileri sürerek bir müddet istirahatata ihtiyacım olduğunu tavsiye edince cevaben sıhhatim çok iyidir, hiç bir ağrım sızım yok, mevzuatınıza göre taburcu edilmekliğimde bir mahzur yoksa müsaadelerinizi rica ediyorum, demiştim. Baştabip cevaben şu halde ben de sizden mukabil bir ricada bulunacağım. Zahmet olmazsa bizim gazinomuza kadar teşrif edermisiniz, demişlerdi.

Baştabiple aramızda tercümanlık yapan uğaksavar bataryasından üsteğmen Ali Sait isimindeki arkadaşımı. Bu zat orada tugayın ırtibat subayı vazifesini görüyordu. Aynı zamanda Türkiyeden birlikte götürdüğümüz ve sonra Amerikan eşya, teçhizat ve silâhlarla ikmalimizi yaptıktan sonra garnızonda terk ettiğimiz Türk malı

eşya ve silâhlarımızı Türkiyeye sevk etmek üzere Pusan'a gönderilen. 15 kişilik Türk müfrezesinin de kumandanı olarak bulunuyordu. Esas vazifesi bu olmakla beraber kendiliğinden hastahaneleri dolaşarak ve rastladığı Türk hasta ve yaralıları ile de çok yakından alakadar oluyor ve bildiği İngilizcesile yardımlarına koşuyordu. Hastahane de bulunduğum müddet içinde bu vefakâr arkadaşım hemen hergün hastahaneye gelmekte ve benimle meşgul olmakta idi. İşte bu subay arkadaşımı birlikte baştabibin davet ettiği gazinoya gittiğimizde hastahane doktorlarından beş doktor daha yanıma gelip geçmiş olsun dedikten ve yanıma oturduktan sonra baştabip benden Kunuri muharebelerimizle 156 Kumyongjong-ni muharebelerimizin tarzı cereyanını anlatmamı rica ederek basit bir kroki üzerine işaretlemek üzere kâğıt kalem de getirmişlerdi. Ben her iki muharebelerimizi de tafsilâtile anlattıktan sonra baştabip söze başlamış ve şöyle anlatmıştı. Ben ikinci dünya harbinde Fin ordusunda bir alayın baştabibi idim. Ruslarla savaş halinde bulunduğumuz sıralarda bizim alay bir gün Rusların bir tümeninin yürüyüş kolu halinde bize yaklaştığını haber alınca onların yürüyüş istikametlerindeki bir boğazın her iki tarafını tutarak Rus tümeni bu boğaza girdikten sonra baskın tarzında açtığımız ateş karşısında koskoca Rus tümeni bir tek tüfek patlatmadan silâhlarını kaldırıp teslim olmuşlardı. Şimdi aklımın ermediği gazetelerin yazdığına ve sizin anlattığınıza göre 4 Çin tümeni sizi kuşatıyor, çenber içine alıyor ve siz hiç biriniz sağ olarak teslim olmayı aklınızdan geçirmiyerek hatlâ münsediden ve küçük müfrezeler halinde dahi boğuşuyor, savaşıyor ve kurtuluyorsunuz. Sonra 156 Kumyongjong-ni muharebelerinde sizin üç misliniz olan bir Çin tümenine taarruz ediyor ve sizin mevcudunuza yakın miktarda onlara ölü olarak zayıat verdiriyor ve hezimete uğratiyorsunuz. Bunlar ancak sizin gibi muharip bir millete has ve ektiden ifliharı mucip meziyetler, demişti. Arkasından bütün doktorlar elimi sıkarak muvaffakiyetimizi tebrik ederlerken tam sıhhatına kavuşmadan istirahatini teperek cepheye koşmak isteyen bir kumandandan elbette bundan başka bir şey beklenemez. Sizlerin her haliniz bir meziyetle demişlerdi. Añrılmadan baştabipten ricalarımı hatırlatarak müsaadelerini istediğimde bir dakika diyerek odasına gitmiş ve avdetinde bana hastahanemizin bir hatırası olmak üzere size kendi bayrağımızı hediye etmek istiyorum kabulünü rica ederim demişti. Ben de teşekkür ederek İsveç bayrağını almış ve onu en büyük bir kıymet olarak koynumda

saklayacağım diyerek ayrılırken baştabip size başka ne gibi hizmetle bulunabilirim diye sormuş ve hep beraber beni uğurlamışlardı.

1 Mart 1951 günü Üsteğmen Ali Sait bey arkadaşım ile birlikte misafir bulunduğu Amerikan ikmal karargâhına gitmiştik. Bugün Amerikan ikmal kampının Korede teşekkülünün birinci yıldönümü olduğundan bu maksatla akşam için tertip edilmiş olan eğlenceye kamp kumandanı tarafından benim de davet edildiğimi kamp subaylarından birisi söyleyerek davete icabet etmemi rica etmişti. Bu arada üsteğmen ile birlikte uçak seyrüsefer karargâhına giderek uçakla Suvan'a gitmek müzakeresini almış ve müteakiben sevk kampına uğrayıp ihtiyacım olan uzunlu eşyaları alarak ikmal kampına dönmüştük. Amerikan sevkiyat kampları hastahaneden çıkan er ve subayların kıtalarına sevki için çok temiz hazırlanmış misafirhanelerdir. Güzel tertemiz koğuşlar, temiz karyota ve yataklar, gündüz ve gece daima hazır bulunan nefis yemeklerle misafirlerini kabul, izzaz ve ikram eden bu misafirhanelere gelen herkes evvelâ giyim dairesine uğrayarak orada giyime ait her türlü eşyadan ihtiyacını alarak kendine uzatılan listeye imza edip üzerindeki kileri çıkararak bir torba içinde teslim etmektedirler. İzinden veya hastahaneden çıkıp avdetle uğradıkları bu kampta bırakmış oldukları eşyalarını temizlenmiş, ütülenmiş, söküğü yırtığı tamir edilmiş olarak almakta ve ayrıca başka türlü ihtiyaçları varsa temin edilmektedir. İşte ben de bu maksatla Amerikalıların Kampdirek dedikleri bu sevkiyat kampına uğramış ve ihtiyacım olan eşyaları almıştım.

Bu akşam Amerikan ikmal kampının öğrencilerine ben de iştirak etmiştim. Kamp kumandanı Amerikalı albay büyük bir hüsnü kabul göstererek yanında ayırttığı yere oturtmuştu. Kampın bütün subay ve assubayları burada toplanmış ve her türlü yiyecek ve içeceklerle gazinonun sofraları hazırlanmıştı. Ayrıca hazırlanmış olan sahnede Koreli kızlar çıplak rakıslar yaparak seyircileri eğlendiriyorlardı. Eğlenmeler devam ederken saat 23,30 da benim bineceğim tayyare hareket edeceğinden müsaadelerini alarak Ali Sait bey arkadaşım ile birlikte uçak meydanına hareket etmiştik. Bindiğimiz tayyare 4 motörlü ve içi kâmilan elma yüklü bir askerî nakliye uçağı idi. 4 saat havada ayazladıktan sonra Suvan hava meydanına inerek buradan doğrudan Suvandaki Türk tugayının sıhhiye bölüğüne gidip kendimi sıcak bir odaya zor atmıştım. Girdiğim oda hasta ve yaralı Türk subaylarına tahsis edilmiş bir oda idi. Odada kalbinden rahatsız birinci tabur kumandanı Bnb. İnadettin Kuranel ile ordnat Bnb. Sadi beyi görmüştüm. Kendilerine geçmiş olsun dedikten sonra

tugayın nerede ve ne durumda olduğunu sorarak aldığım cevapta tugay biraz daha doğuya alınmış ve Han nehri gerisinde savunma mevzilerini işgal etmiş olduklarını öğrenmiştim. Misafirperver sıhhiye bölüğü baştabibi Bnh. Seysi Asu'nun hazırlattığı kahvaltıyı yedikten sonra bir fipte doğruca alay muharebe idare yerine giderek buradan telefonla General Yazıcıya hastahaneden döndüğümü ve biraz sonra ziyaretlerine geleceğini söylemiştim. General cevaben

Resim 41 - 10. Bl. savunma bölüğüne teftiş ettikten sonra III. Te. K. rahmetli Bnh. Lütfü Bulgin ve Harekât subayı Zeynel Karıncı ile Ayaktakiler 10. Bl. subayları

yahu yine mi ameliyat olmadan döndün diye sorması üzerine hayır paşam ameliyat oldum hiç bir şeyim kalmadı demiştim. Aradan pek az bir zaman sonra General alay muharebe idare yerine gelmişti. Bana pek acele ettiğimi, biraz daha istirahat etmekle sıhhi durumun daha da düzeleceğini ve biraz da kilo almış olacağımı tavsiye ettikten sonra alaya vekâlet etmekte olan tugay kurmay başkanı Kur. yarbay Selâhattin Tokay'a alayı teslim edip tugaya dönmelerini emretmişlerdi.

Bu akşam Selâhattin Tokayla birlikte aynı çadırda yatmıştık. Günün cereyan eden muharebelerinin çeşitli mevzuları üzerinde konuşmuştuk. Bu arada alay kumandanlığının muharebede yutulması çok zor bir demir leblebiden beter olduğunu söyleyen Kur. yarbay Selâhattin Tokay Allah yardımcımız olsun demişti.

3 Mart 1951 günü yarbay Tokay aylaydan ayrıldıktan sonra ben de savunma bölgesinin solundan başlayarak sağa doğru asıl muharebe hattındaki birlikleri dolaşmaya başlamıştım. En solda vadi tabanı içinde bölüğünü yerleştirmiş olan on birinci Bl. K. Yzb. Ahmet Çelebi ve bu bölüğün neşe ve cesaret kaynağı olan teğmen Ahmet Zihnioglu ve diğer arkadaşlarını tam bir anlayış içinde birbirlerine kaynaşmış bir halde çok güzel bir savunma tertibi aldıklarını göverek kendilerini tebrik ve teşekkür ederek yanlarından ayırmıştım. Hepsinin maneviyatları çok üstündü. Bl. kumandanını biraz dinlenmek üzere geriye almayı hakındaki teklifim üzerine gerek kendisi ve gerekse arkadaşları tarafından hep bir ağızdan albayım bizi birbirimizden ayırmayın, geriye de gitmek istemiyoruz sözleriyle birbirlerine ne kadar bağlı olduklarını açıkça ifade etmişler ve beni de bu sözlerle sevindirmişlerdi (Resim 41).

Sağda Yzb. Nazmi Özoğlu kumandasındaki 10. bölüğün tepeler altında ip gibi bir hat halindeki savunma tertibini beğenmeyerek hemen öğrettiğim şekilde tashihini emrederek daha sağa doğru uğradığım 9. Bl. ve daha sağda birinci taburun birinci ve ikinci bölüklerinin aldıkları tertipler ve arkadaşlarının dikkatli ve uyanık bulunuşları güvencimi artırmış ve geç vakit muharebe idare yerine dönmüştüm. İşte alay bu suretle Han nehri güneyinde Kivangdongni bölgesinde birinci tabur sağda ve üçüncü tabur solda olmak üzere birinci hatta savunma mevzilerini işgal etmiş ve ikinci tabur alay muharebe idare yeri yakınında ihtiyatta tutulmuştu. Ayrıca pek yakında cebri bir geçişle Han nehrinin geçilmesi hazırlığına başlanacağı da rivayet halinde söylenmekte idi (Kroki 9, sayfa 1).

17 Aralık 1950 günündenberi hasta olarak Tokyo hastahanesinde bulunan ikinci tabur K. Bnb. Muktat Uluünlü iyileşerek hastahaneden bugün dönmüş ve taburuna iltihak etmişti. Bu Muktat Uluünlünün hastahane tedavide bulunduğu müddetçe iki buçuk aydanberi bu tabura kumanda etmekte bulunan Bnb. Zira Aydemir de biraz dinlenmek ve istirahat etmek üzere Sovanda bulunan sıhhiye bölüğüne gönderilmişti. Ayrıca kalbinden rahatsız olup sıhhiye bölümünde tedavi altında bulunmakta olan birinci tabur K. Bnb. İmadettin Kuranel'in tedavisi anayurdda yapılmak üzere ve ayrıca

ismen alay kumandanı muavini olup Koreye ayak bastığımızdan itibaren bugüne kadar geçen dört ay on beş günlük zamanı çok gerilerde sahra hizmet tabur kumandanlığında geçiren yarbay Natık Poyrazoğlu'nun bana yardımcı olamaması yüzünden yerine bir muavin gönderilmek üzere yurda gidecek yaralı kafilesile anayurda iade edilmişlerdi.

Bugün geç vakit tugaydan verilen bir habere göre Amerikan sekizinci ordu kumandanlığınca hazırlanmakta olduğu haber alınan

Resim 43 -- Han nehrinin zeifit yerlerinin tesbitine menhur bir keşif kolumuz faaliyet halinde

taarruz plânında Han nehrinin Seoul şehri bölgesinden geçilmesi ve Seoul'ün zaptı ile buradan daha kuzeye taarruzun devam ettirilmesi ve Güney Korenin başşehri olan Seoul'ün zaptı şerefine Türk tugayına verilmesinin düşünülmekte olduğu bildirilmişti. Düşmanın Seoul şehrinin sağlam ve harap bütün binalarını kuvvetle tahkim ettiği ve burada muazzam bir meskûn yer muharebesine hazırlanmış olduğu keşif neticesinde anlaşılmıştı. Şehir muharebesinin sahra muharebesinden daha çok zor olduğu bir hakikatti. Bununla beraber böyle

bir emir verildiği taktirde onu da başarmak için her türlü çareye baş vurulacağı tabii idi. Amerikan komandanlığınca düşünülen bu tarzı hareket pek pahalıya mal olacağı anlaşılmış olacak ki bu tasavvurdan sarfı nazar edilerek şehrin 30 mil kadar doğusundaki ve bizim savunma bölgemizden nehrin geçilmesi ve bu istikametten ilerlenerek Seoul'un gerisine düşerek düşmanın kendiliğinden şehri tahliye etmeye mecbur edilmesi kararına varılmış ve bu karar gereğince hazırlıklara başlanılmıştı (Resim 42).

Han nehrinin geçilmesi hazırlıkları başında keşif faaliyeti gelmekte idi. Bu maksatla Han nehri güneyindeki sınırlarda savunma mevzilerinde bulunduğumuz müddetçe yapmakta olduğumuz normal keşifler bugünlerde daha ciddi ve tanklarla takviyeli keşif kollarının taarruzi mahiyette faaliyetleri başlamıştı. Keşif kollarımız bu faaliyetlerinden nehrin geçişe müsait yerlerini tesbit etmekte, ve düşmanın karşı kıyıda ve tepelere kadar uzanan derinliğine tahkim edilmiş mevzilerindeki silâhlarının yerlerini onları ateşe mecbur ederek öğrenmeye çalışmakta idiler. Buna mukabil düşman da karşı kıyıda gündüz ve gece aynı keşif faaliyetlerinde bulunmakta ve bilhassa geceleri topçularımızı ateşe mecbur ederek topçu mevzilerimizin yerlerini keşif ve aynı zamanda boş yere mermi sarf ettirmek için çeşitli hilelere de başvuruyorlardı. Ezciümle 2:3 Mart gecesi cephedeki birliklerimiz tarafından telsiz ve telefonla verilen raporlarda nehrin kuzey kıyısını takiben batıdan doğuya doğru uzanan yol boyunca ardı arkası kesilmeyen düşmanın uzun bir motorlu yürüyüş kolunun geçmekte olduğu bildirilmiş ve topçu ile bu yürüyüş kolunun ateş altına alınması teklif edilmişti. O sırada Türk topçusu ile birlikte bölgemizde çalışmakta olan Amerikan 25. tümen takviye topçusu kendilerine verilmiş olan talimata göre düşman mevzileri üzerine taciz ateşi yapmakla meşgul bulunuyorlardı. Cephedeki birliklerin ve alay gözetlemesinin verdikleri bu rapor üzerine iki topçu taburunun ateşleri bu motorlu kola çevrilmiş ve uzun müddet ateşe devam etmişlerdi. Ateş devam ederken farların söndürülmesinden yürüyüşün inkıta uğradığı anlaşıyor ve topçularımızın verdikleri ateş fasılasından biraz sonra yürüyüş kolu tekrar faaliyete başlıyor ve topçularımız da tekrar ateşe başlıyorlardı. Bu hal sabaha kadar uzunca bir müddet böylece devam etti. Binnettice düşmanın Han nehri kuzeyinde nehre muvazi olarak geçen yol boyunca ve takriben ellişer metre aralıkla dizdikleri otomobil lambaları bir elektrik tesisatına bağlanarak yanar söner hale getirilmek suretile sahte bir motorlu yürüyüş kolu süsü verildiği anlaşılmış ve bu gece

Resim 43 — Han nehrii geçmek için gecis ediniyi yapan Tark erleri

düşman kullandığı bu hile ile hem topçalarımızı boş bir arazi üzerine çok miktarda mecmi sarf ettirmeye mecbur olmuş hem de dolayısıyla kendi mevzileri üzerine akşandan itibaren yapılmakta olan taciz etişinin tesirinden de masun kalmak suretile bu geceyi mevzilerine mişıl mişıl uyumak suretile rahat bir halde geçirmişlerdi. Bu da Kore muharebelerinde karşılaştığımız muvaffak olmuş Çin hilelerinden birisi idi.

Resim 41 Han nehrini geçmek için geçiş eğitimi yapan başka bir grup Türk erleri

4 Mart 1951 sabahı gelen gizli bir emirle 6 Mart günü Han nehri geçilerek taarruza başlanılacağı bildirilmekte ve bu maksatla birliklerin geçiş eğitimi yapmaları emredilmekte idi. Geride tugay muharebe idare yerine yakın hüyükçe bir suda Amerikan istihkâm bölüğü tarafından hazırlanan hücum bottarı ile sudan geçiş eğitimi yapmak üzere bugün ihtiyat taburunun 5 ve 7. bölükleri mezkûr böl-

geye gönderilerek akşama kadar geçiş eğitimi ile meşgul edilmişlerdi. 5 Mart günü yine ihtiyat taburunun 6 ve 8. bölükleri ile cepheden III. taburun 9 ve 11. bölükleri geçiş eğitimi ile meşgul olmuşlardı (Resim 43, 44).

Birliklerimizde yüzme ve kürek kullanmasını bilenlerin azlığı yüzünden geçiş eğitimi pek verimli olmamıştı. Bu yüzden birayette geçişin Türk tugayı tarafından yapılması kararlaştırılmışken sonradan gönderilen tamamlayıcı emirde geçiş gününün bir gün sonra 7 Mart'a bırakıldığı ve geçişe Amerikan 25. tümenin 24, 27 ve 35. alaylarının memur edildiği bildirilmişti. Han nehrinin geçilmesi sırasında Türk tugayının mevzilerinde savunmada kalarak geçişi himaye edeceğini ve ayrıca sağda birinci tabur bölgesinde sahte geçiş teşebbüsleri ve gösterişi yapılacağı da emredilmekte idi.

XI. B Ö L Ü M

HAN NEHRİNİN CEBRÎ OLARAK GEÇİLİŞİ

Amerikan 25. tümenin 24, 27 ve 35. alayları Han nehrinin geçiş faaliyetlerine başlıyorlar. (Kroki 9, sayfa 2).

25. Amerikan tümeni bölgesinde geçişten iki gün evvel kolordu ve tümen istihkâm taburları kumandanları bizzat Han nehri kıyılarına yanaşarak yaptıkları keşiflerle üç alay için tahsis edilecek geçiş bölgesinde geçil yerlerini, piyade köprüsü ve 50 tonluk tombaz köprülerin kurulacak yerlerini ve ayrıca tankların geçişine müsait sığ yerleri keşif ve tesbit etmişlerdi.

Han nehrinin cebri bir surette geçilmesi için 25. tümen kumandanlığınca hazırlanmış olan plâna göre sağda 35. ortada 27. ve solda 24. alaylar geçişten bir gün evvel yani 6 Mart akşamına kadar kendi bölgelerinde gerekli keşifleri yapmış ve bu üç alay da ikişer tabur-tarıle 6-7 Mart gecesi kendi bölgeleri gerisine yanaşmışlardı. 27. Amerikan alayı savunmada bulunan alayımızın sol kanadında III. tabur bölgesine yanaşmış ve bu gece bu alay bölgesinde kullanılacak olan hücum botlar Amerikan istihkâmcıları tarafından karanlıktan faydalanılarak nehrin kıyısına taşınmışlardı.

Geçiş plâna göre 7 Mart sabahı saat 6,15 te başlayacak ve bundan 20 dakika evvel topçu hazırlık ateşi yapılacaktı. Bu mevsimde güneş 6,50 de doğuyordu. Korede bulunduğumuz müddet içinde Han nehrinin geçişinde kullanılan muazzam topçu kesafeti hiç bir muharebede görülmemiştir. Geçiş 10 topçu taburu himaye edecekti. Bu taburlar 10,5 luk, 15 lik ve 22 lik olmak üzere muhtelif çapta idiler Adet hesabı ile ortalama 150 top geçiş bölgesi gerisinde mevzilenmişti. Ayrıca 63 tank ve 36 adet 10,5 luk havanlar da topçu ateşlerini takviye edeceklerdi. Geçiş başladığından itibaren düşmanın asıl muharebe sahası birlikler tarafından ele geçinceye kadar 20,000 topçu mermisi düşman mevzilerine yağdırıldığı tesbit edilmişti.

Geçiş seyretmek üzere 7 Mart sabahı saat 5,30 da cephede bulunan 10. bölüğün birinci hattaki birinci takımının gözetleme

yerine gitmiştik. Oradan 27. alayın geçiş sahası mükemmelen görünüyor ve sağda 33. alayla solda 24. alayın geçiş sahaları yandan seyrediliyordu. Topçu ateş hazırlığı başlamadan biraz önce General Yazıcı ve tugay karargâhından birkaç subay da bulunduğunu yere gelmişlerdi. Ortalık karanlık ve nehrin yatağı boyunca vadi üzerinde hafif sis vardı. Önümüzdeki Han nehri bu karanlıkta beyaz bir şerit halinde görünüyor ve nehrin kıyısı boyunca yanyana dizilmiş iki

Resim 45 General Yazıcı, Top. Tbn. K. Bnt. Yahya Kurtay ile birlikte Han nehrinin cepheli geçişini seyrederken izahat veriyorum

tank taburu hareket saatinin gelmesine intizar ediyorlardı. Bu saatte nehrin kuzey kıyısındaki komünistler kim bilir ne âlemde idiler. Başlarına gelecek akıbetten belki de tamamen habersiz idiler. İşte tam saat 5,55 de topçular plânlanan 20 dakikalık hazırlık ateşine başladılar. Bunu tanklar ve arkasından 10,5 luk havanlar takip ediyordu. Toplar makineli tüfekler gibi çalışıyor, nehrin kuzey sahiline ve derinliğine alevler yağıyorlardı. Bu saatte sağda birinci

tabur bölgesinde 3. bölük sahte geçiş teşebbüsleri gösterisi yapıyor ve düşmanın dikkat nazarını o tarafa çekmeye çalışıyordu (Resim 45).

Hazırlık ateşine başlanır başlanmaz hemen yakınıımızda bulunan 27. Amerikan alayının III. taburu süratle nehrin kıyısına hareket etmişlerdi. Bu taburun önde giden bölüğü nehir kıyısındaki köy bölgesinde bulunan hücumbotları suya iterek binmeğe başlardarken öte taraftan bu köyün 300 metre kadar doğusunda istihkâmcılar piyade köprüsünü kurmaya başlamışlardı. Saat 6.15 te topçu yine ateşe devam ederken tanklar için evvelden keşfedilmiş olan geçit yerinden başka o anda daha doğuda buldukları daha müsait geçitten geçmeye çalışıyorlar ve bu esnada makineli tüfekleri ve topları ile karşı kıyıya mütemadiyen yağmur gibi ateş yağdırıyorlardı. Bu sırada piyadeler de hücumbotları ile kıyıdan nehre açılıyor ve geride bulunan 27. alayın ikinci taburu da ileriye yanaşıyordu. Tam bu esnada yandan geldiği tahmin edilen düşman topçu ateşi geçit yerini ateş altına almış ve vadi tabanında savunma mevzilerinde bulunan onbirinci bölüğümüz mevzilerine zarar vermeye başlamıştı. Bu bölüğümüzün düşman topçusundan zarar görmemesi için mevzileri muvakkaten boşalttırılarak geriye aldırılmıştı.

Düşman topçu ateşi devam ediyor, gerek bu topçuların ve gerekse geçiş başladığındanberi bu kadar muazzam ateş baskısı altında olmalarına rağmen bir türlü ateşlerini kesmeden devamlı olarak geçen birlikler üzerine ateş eden iki düşman makineli tüfeği uzun müddet susturulamamıştı. Bununla beraber geçiş faaliyeti durmadan devam etmekte, ilk geçen Amerikan bölüğü açılmış ve yayılmış vaziyette ilerlerken onu taburun diğer bölükleri takip ediyorlardı. Geçiş kış bakışt geriden ve dürbüne lüzum hissetmeden gözle rahatlıkla görecekt şekilde seyrediyorduk. İlerlerken yaralanıp ve ölüp düşenler düşüyor ve fakat geriden gelenler duraklamadan ilerlemeye devam ediyorlardı. Tanklar nehrin geçişe müsait yerlerinden geçerek düşmanın kanadını kavrayacak şekilde hızla ilerlerken ilerdeki piyadelerle işbirliği yaparak düşman mevzilerine giriyorlardı. Bu sırada vadi içindeki köye giren öndeki bölük köy içinde ve civarındaki Çinlilerden esir aldıkları 35 kişiyi geriye gönderdikleri görülmüyordu. Bu esirler bizim savunma mevzilerimize geldikleri zaman verdikleri ifadede kendilerinin 26. Çin ordusuna mensup 78. tümenin 228 ve 230. alaylarına mensup olduklarını söylemişlerdi. Esirlerden sağlam olanların sırtlarına yaralıları bindirilmiş olarak nehrin kıyısına geldikleri zaman Amerikan Dakları da (Hem karada

ve hem de suda hareket eden kamyonlar) nehre girerek ve yüzerek asker taşımaya başlamışlardı. İstihkâmçıların gerek köprü kurma faaliyetleri ve gerekse hücumbotları ve dakları çalıştırmaları bir dakika sekteye uğramıyordu.

Saat 7,30 da nehri geçen ilk bölük köprübaşı olarak seçilen ilk hedefleri ele geçirmişlerdi. Saat 8,30 da piyade köprüsü tamamlanmış ve artık ileriye doğru hareket bu köprüden geçerek yapılmaya başlanmıştı. Saat 10,30 da köy civarında kurulan ağır sal tamamlanmış ve ileri giden birliklerin kamyon ve jipleri bu saldan geçerek ikmal vasıtalarının da ileriye doğru akınları başlamıştı. Bunlar yapılırken heri tarafta 50 tonluk tombaz köprüünün inşası da devam ediyor ve gece dahi fasılasız olarak 25 saat çalışmakla bu muazzam köprü de 8 Mart günü saat 7 de seyrüsefere açılmış bulunuyordu.

Bugün seyrine doyamadığımız bu geçiş harekâtı Amerikan komutanlığınca ciddi çok mükemmel şekilde plânlanmış ve topçu, tank, piyade, istihkâm sınıflarının ve geri ikmal teşkilâtının işbirlikleri en iyi bir tarzda cereyan etmişti.

Nehri ilk geçen Amerikan 27. ve 35. alayların en ilerideki birlikleri subayları başlarında olduğu halde düşman tarafından yapılan çok şiddetli ateş altında gözlerini budaktan esirgemeyecek şekilde pervasız olarak ilerliyor, yaralanan ve ölenlerin çokluğu geriden gelenlerin ilerleme azmini kırmıyordu. Yaralı ve ölümler birlikleri en yakın mesafeden takip eden sıhhiye personeli tarafından derhal sedyelerle nehrin kıyısına taşıyor ve buradan daklara bindirilerek nehrin bizim taraftaki kıyısına ve oradan jiplere monte edilmiş sedyelerle sıhhiye bölüklerine naklediliyorlardı.

Sıra gelmişken bütün muharebelerimizde şahit olduğumuz bir noktayı burada arz etmeden geçemiyordum. Amerikan ordusu çok mükemmel teşkilâtlandırılmış olan sıhhiye birliklerinin yaralıları ve ölümler hakkında gösterdikleri ihtimam ciddi bütün ordular için örnek bir mahiyet taşımaktadır. En ağır şekilde yaralanan bir askeri en asgari bir zamanda memleket içi hastahanelerine naklederek yaralandığı yerden kaldırdıktan azami üç dört saat içinde en modern alât ile ameliyatları yapılarak yüzde doksan dokuz ölüm tehlikesinden kurtarılmaktadırlar. En ileri hatta yaralananlar sedyeleriyle ateş tutmayan yere çekilince orada hazır bulunan sedyeli jiplere yatırılmakta ve şayet yaralı çok ağır ve hemen ameliyatla müdahalesi icap ediyorsa en ileri hattın hemen gerisine çağırılan helikopterlerin sağ ve solundaki kapaklı sedyelere yerleştirilerek doğrudan memleket içi hastahanelere nakledilmektedirler. Amerikan

tümün karargâhlarındaki bu helikopterler cepheden en ilerideki sahihiye takım kumandanlarının gösterdikleri kordinatlara (harita-daki yerler) sevk edilmekte ve yaralıları acele yardımına koşmak-tadırlar. Biz de bir çok muharebelerimizde ağır yaralılarımızı bu Amerikan helikopterleri vasıtasile süratle geriye hastahanelere sevk etmek fırsatını bulmuş ve çok faydalanmıştık.

Amerikan ordusunun yaralılarına karşı gösterdikleri bu büyük ihtimamı ölülerinden de esirgememektedirler. Şöyle ki: muharebe

Berlin 46 . . . Bir yere toplanan şehitlerimiz. Türk mezarlığına sevkine kadar başlarında bekleyen Alman militreisi ve şehitler

sahasında ölenler; ölü toplama ekipleri tarafından sür'atle toplan-makta ve ambulanslarla şehitliklere sevk edilmektedirler. Bu ekipler ölüleri toplarken yalnız kendi ordularına mensup olanları değil başka milletlere ait olanları da toplayarak kendi birliklerine götür-mekte ve ölülere karşı herkes en büyük ihtimamı esirgememekte-dirler. Şehitliklere götürülen Amerikan ölüleri şehitlikteki personele künyeleriyle birlikte teslim edilmekte, burada ölülerin elleri ve yüzleri alkolle temizlendikten sonra on parmağının ayrı ayrı izleri alınmakta gerek getirilen kitayesi ve gerekse boynunda veya kolundaki harp

künyesi karşılaştırılarak bu künyeden beşer nüsha yazılmakta ve bunlardan birisi küçük bir şişe içine konularak ağız tıpa ile iyice sıkıştırıldıktan sonra ölünün alt ve üst dişleri arasına yerleştirilmektedir. Müteakiben ölü plâstik bir torba içine konmakta ağız bütülerek bağlanmaktadır. Bütün bu hazırlıklar bittikten sonra defin merasimile ölü defnedilmekte ve mezarının başına dikilen tahta levha üzerine ayrıca künyesi yazılmaktadır. Teksir edilen künyelerinin diğer nüshalarından birisi parmak izi ile birlikte askerlik şubesine birisi yazılan bir taziye ile ailesinin adresine gönderilmek suretile bu merasim tamamlanmış olmaktadır (Resim 46).

Türk Şehitleri evvelce Suvanda münferit çamlıklı bir tepede defnedilmiş ve bilâhare Pusandaki Birleşmiş Milletler Şehitliğinde Türkler için ayrılan kısma nakledilmişlerdi.

Bugünkü nehirden geçiş muharebeleri hazerde birçok defa pravaaları yapılmış bir geçiş tathikatından daha mükemmel cereyan etmişti. Başladığından hedef ele geçinceye kadar uçaklar hariç bütün muharip ve yardımcı sınıfların işbirlikleri hakikaten örnek olacak mahiyette idi. Bugün yalnız uçakların piyadelerle işbirliği çok aksak cereyan etmiş uçaklara şiddetle lüzum hasil olduğu anda havada uzak görülememiş ve ancak ilk hedefler ele geçirildikten sonra uçaklar faaliyete başlayabilmişlerdi.

Amerikalılar taarruz plân ve emirlerinde birliklere verilen hedef hattına her zaman birer isim takarlardı. 8 Mart günü birliklere hedef olarak gösterilen hatla yeşil safha hattı adını vermişler ve bu hat bugün akşama kadar birlikler tarafından ele geçirilmişti. 9 Martta kehrübar hattına varılmış ve kırmızı safha hattı da 12 Martta ele geçirilebilmişti. 13 Mart günü birliklere verilen sarı safha hattı ele geçirilince o zamana kadar Han nehri güneyinde savunma mevzilerinde bırakılan Türk piyade alayı savunma mevzilerinden hareket ederek ileride 27. Amerikan alayının bölgesine yanaşması ve bu alayın üzerinden geçerek taarruz etmesi emredilmişti (Kroki 9, safha 2, 3, 4).

Geçiş harekâtı devam ederken ve harekâtın ileriye doğru inkişafı sırasında savunmada bulunan alayımız şu vazifeleri yapmakta idi:

Geçiş başlamadan evvel 25. Amerikan tümen kumandanlığından verilen emirde geçiş sırasında Türk alayı savunma mevzilerinde kalacak ve tümenin emri olmadan ihtiyatını kullanmayacaktı. 9 Mart günü ihtiyatta bulunan ikinci taburumuz kolordu ihtiyatı olarak

alınmış ve SANGBONJONNI bölgesine naktedilmişti. İkinci tabur ayrılınca ihtiyatsız kalan 25. tümen kendi ihtiyatında kullanılmak üzere üçüncü taburumuzun savunma mevzilerini boşaltarak geride toplanması emredilmiş ve alay yalnız bir taburu ile savunma mevzilerinde bırakılmıştı. İşte alay bu durumda iken 13 Mart günü 27. alay bölgesinin teslim alınması emrini almış ve kendi emrinde yalnız birinci tabur olduğu için ancak bu taburla 27. alay bölgesine hareketle mezkûr alayın gerisine yanaşılmıştı. 14 Mart günü tümen ihtiyatında bulunan ve kendi muvafakati olmadan kullanılmaması emredilen üçüncü taburumuzu tümen kumandanının müsaadesile mezkûr bölgeye celp edebilmiştik.

İkinci taburumuzun halâ kolordu ihtiyatı olarak tutulması ve serbest bırakılmaması 27. alay bölgesini teslim almamızı geciktiriyordu. Bununla beraber mezkûr taburu beklemeden teslim almaya başlanması emredilmiş ve 14/15 Mart gecesi iki taburla 27. alay bölgesi teslim alınmış ve sabahın erken saatlerinde taarruza başlanmıştı. Bugün kolordu ihtiyatındaki ikinci taburumuz ancak akşama doğru alaya iltihak etmiş ve alay ihtiyatı olarak vazifelendirilmişti (Kroki 9. safha 5).

15 Martla başlayan bu taarruzumuz düşmanın bazı oyatayıcı mukavemetlerine maruz kalmışsa da her defasında bu mukavemetleri kırılmış ve 20 Mart gününe kadar verilen günlük hedefler ele geçirilmek suretile beş gün devam eden taarruzumuz 50 kilometre kuzeye kadar ileri hareketimiz aksamadan devam etmişti. Bu taarruzumuz karşısında düşman birçok silâh, malzeme ve mühimmat terk ediyor ve ölülerini kaldırmağa veya gömmeye dahi fırsat bulamadan mütemadiyen çekiliyordu. Bununla beraber artçıları bizimle teması kat'iyen kaybetmiyor ve hemen her gece karşı taarruz teşebbüsleri yaparak çekilen birliklerinin daha gerilerde savunmaya yerleşmelerine zaman kazandırmaya çalışıyorlardı.

Yurddan gönderilen 600 kişilik takviye birliğinin Koreye gelişleri.

25 Şubat günü ana yurddan yola çıkarılmış olan 600 kişilik takviye birliği 18 Martta Pusan limanına çıkmış ve trenle Suwan'a nakledilmişlerdi. Bütün arkadaşlarımız ana yurddan yeni gelen arkadaşları ile görüşmek, onlardan hasret kaldıkları yurd kokusunu almak için bu arkadaşlarımızın içimize karışmalarını sabırsızlıkla bekliyorlardı. Bu takviye birliği mensupları Korede kullandığımız

Amerikan silâhlarının kullanılmasını öğrenmek ve bugüne kadar tecrübelerimizle kazandığımız muharebe usullerini kendilerine göstermek üzere alaydan üsteğmen İbhami Candamar, üsteğmen Ahmet Soylu ve üsteğmen Zeki Tanrıverdi ile teğmen Harun Vural adında dört arkadaşımız bu vazife ile Suva'a gönderilmişlerdi. Bu arkadaşlarımız 2 Nisan gününe kadar 15 gün müddetle yeni gelenlerin eğitimi ile meşgul olmuşlardı.

Takviye birliği ile yurddan birçok vatandaşlar çeşitli hediyeler göndermişlerdi. Bunlar arasında sandıklarla lokumlar, çeşitli Türk sigaraları, beş ton kadar kayseri pastırması vesair birçok yiyecek maddeleri vardı. Bunlar herkese isabet edecek şekilde birliklere dağıtılmış ve bu hediyeleri alan arkadaşlarımız bu yurd nimetlerini koklayarak yiyip içerlerken yurd hasretini dindirmeye çalışmışlardı. Hamiyetperver yurddaşlarımızın tanıdık ve tanımadık gibi bir tefrik yapmadan Koredeki muharebelerle bütün dünya milletleri yanında kendilerinin yüzünü ağartan kahraman asker kardeşlerine karşı gösterdikleri bu yakın alâka bütün arkadaşlarımızın moralleri üzerinde çok müsbet tesirler yaratmış ve hepimizi mütehassis etmişti.

Korede hava durumu.

Korede kış boyunca havanın normal olarak üç gün fasılasız çok soğuk ve onu takip eden üç günün ılık geçtiğini yanımızdaki Koreli tercümanların tecrübelerine dayanarak anlatmaları bir hakikatti. Bilhassa Mart ayının son günlerinde tamamen bir bahar havasına kavuşulacağı havadışı hepimizi sevindiriyordu. Emir subayım Yzb. Halim İrsoy şu Martı bir atlatsak artık bize ölüm yok sözünü sık sık tekrarlardı. Devamlı tesiri altında kaldığımız kar, şiddetli soğuk ve çamur bizi düşman kadar rahatsız etmekte ve bilhassa bu harici tesirler moral üzerinde mühim derecede tahribat yapmakta idi. Mart ayında havaların düzeleceğini beklerken mevsim icabı bu ayda başlayan ve Ağustos sonlarına kadar tedricen fazlalaşan yağmurlar bizi kışın soğuşundan daha fazla taciz etmekte ve bütün giyecek ve örtünecek eşyalarımızı sırsıklam bir hale getirmekte idi. Etrafımızda bol miktarda yakacak odun olmasına rağmen gündüzleri devamlı taarruz halinde bulunmamızdan ve geceleri de düşman tayyare baskına maruz kalmak tehlikesinden korunmak için ateş yakmak ısıtmak ve kurunmak fırsatını bulamıyorduk. Bu hal muharebelerimizde maruz kaldığımız sıkıntıların başında gelmekte ve dolayısıyla moral üzerinde tahripkâr bir tesir husule getirmekte idi.

Üç aydanberi esir bulunan üç Amerikan erinin esaretten kurtarılışı.

20 Mart günü tanklarla takviyeli vadi boyunca ileri sürülen bir takım kuvvetindeki keşif kolumuz vadi içinde düşman elinde bulunan köye girememiş ve tanklar bir müddet toplanıle köyün bir kısmını tahrip ve yangın çıkarttıktan sonra geriye dönerlerken 10 yaşlarında Koreli bir çocuk koşarak tankların yanına gelmiş ve yazılı bir kâğıdı tank takım kumandanına vermişti. Bu kâğıt köyde bulunan üç Amerikan eri tarafından yazılmış ve Koreli çocuğa yalvarılarak gönderilmişti. Kâğıtta kendilerinin üç ay evvel esir olduklarını ve Çinliler tarafından ikmal işlerinde çalıştırıldıklarını ve fakat şimdi ayakları donmuş bulunduğundan hareket kabiliyetlerinden mahrum kaldıklarını anlatarak kurtarılmalarını rica ediyorlardı. Akşam keşiften dönen tank bölük kumandanı bu durumdan beni haberdar edince ertesi günü keşif kolunu daha kuvvetli olarak tertip edip yapılan taarruzda köy düşmandan zapt edilmiş ve düşman bu üç Amerikalı esiri köyde terk etmek mecburiyetinde kalmışlardı. Keşif kolumuz tarafından kurtarılan bu Amerikalı esirler dönüşte alay muharebe idare yerine getirildikleri zaman şahidi olduğumuz manzara çok hazindi. Sarımsak sakalları bir tutamdan fazla uzamış, ayakları bileklerinden itibaren sapsarı bir kemik halinde kalmış, elleri düşmüş, çektikleri izraptan bütün vücutları kadit hale gelmiş, gözleri imdat ve yardım talep eden masum bakışları etrafındakilere çevrilmiş bir halde idiler. Doktorlarımız bu zavallılara teselli bakımından ayaklarını pansuman yaparak el ve yüzlerini alkolle temizlemişlerdi. Bu esirlerin anlattıklarına göre kendileri ile birlikte üç ay evvel esir düşen Amerikalı subay ve assubaylardan bir kısmını Mançuryaya gönderdiklerini ve bir kısmını da telsiz dinlemelerinde çalıştırdıklarını ve keidileri gibi mühim bir kısmını da sırtları ile erzak ve vephane naklinde kullandıklarını ve fakat soğukun şiddetinden ayakları donunca bir aydanberi o köyde bakımsız bir halde terk edildiklerini anlatırken gözlerinden yaşlar akıyordu. Bunlara her övün verdikleri küçük bir tabak içindeki yağsız pirinç lâpasını önlerine koyup yemeğe başlamadan bir saat evvel komünistlik ve faydaları hakkında telkinlerde bulunduktan sonra yemek yemelerine müsaade ettiklerini yana yakıla titrek seslerle anlatıyorlardı. Bu üç Amerikalı meslek arkadaşımızın ilk yardım tedavileri yapıldıktan sonra ambulansa bindirilerek tümene sevk edilmişler ve bu limitsiz hallerinde bile kendilerini kurtardığımızın minneti altında tekrar tekrart teşekkür etmişlerdi.

XII. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN KUVVETLE TAHKİM ETTİKLERİ İKİNCİ SAVUNMA MEVZİLERİNE TAARRUZ

(Kroki 10, sayfa 1)

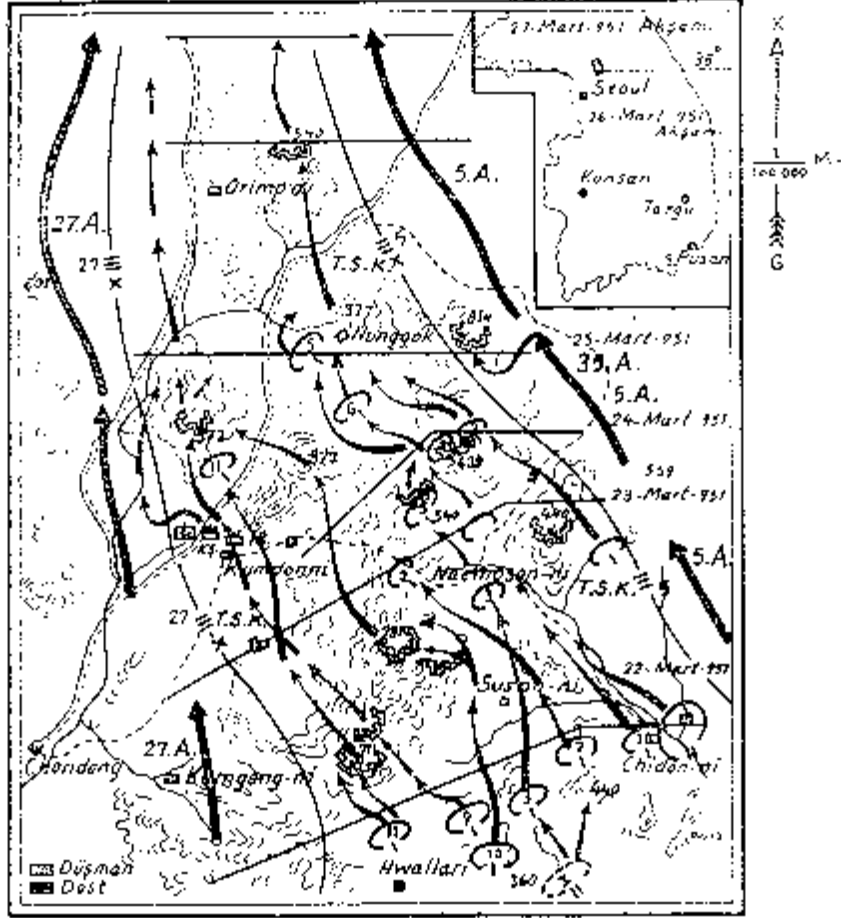
21 Mart 1951 günü düşmanlar çok kuvvetli olarak tahkim etmiş olduğu 814, 639, 540, 781, 711 tepelerini ihtiva eden yalçın sıra dağlardaki asıl savunma mevzilerine yanaşmış bulunuyorduk. Düşmanın bu hatta inatla savunacağı aşıkardı. Han nehri kuzeyindeki savunma mevzilerinden sonra ikinci savunma mevzileri olarak seçilen bu mevziler daha evvelden tahkim edilmiş ve kuvvetle işgal edilmişti. Bugün akşama kadar savaştığımız ve nihayet mevzilerini terke mecbur ettiğimiz muharebe ileri karakol mevzilerinin dahi çok kuvvetli olarak tahkim edilmiş olduğunu görmüştük. Birliklerimiz düşman elinde bulunan bu hâkim sırtların kuş bakışı nezaretleri altında ve en yükseği 440 rakımdan fazla olmayan mahkûm bir arazi bölgesinde bulunuyorlardı. Arazi çok sık ormanlık ve ekseri kısımları duvar gibi yalçın kayalıklardan ibaretti.

Taarruz cephemizdeki arazinin ilerlemeye ve düşman mevzilerine girmeye en müsait ve en önemli yerini solda 711 rakımlı tepeler bölgesi olarak kıymetlendirmiştim. Bu bölgeyi ele geçirdikten sonra mevziin şimal ve sağa doğru olan kısımlarının çözümleri kolay olacaktı (Kroki 10, sayfa 2).

Sağdaki arazi kısmı taarruza daha müsaitti. Ancak buradaki taarruz arazisini çevreleyen düşman elindeki dağlar âdeta buradan ilerleyecek birlikleri bir torba gibi içine alacaktı. Bu mülâhaza ile sağda ikinci tabur keşif faaliyetinde bulunarak gösteriş mahiyetinde bir taarruz yapacak ve üçüncü tabur solda 711 rakımlı tepeler bölgesine taarruz edecek, topçu taburu ve havan bölüğü üçüncü taburu destekleyeceklerdi. Birinci tabur III. Tb. gerisinde ihtiyatta bulunacak ve bölgeden bölgeye taarruzun inkişafına göre ilerletilecekti.

Türk Silâhlı Kuvvetlerinin çetin taarruz muharebeleri
22 : 27 Mart 1951

Kroki - 10

(Bu deki kısıtlıdır.)

Plânladığın bu taarruz tertibine göre 22 Mart 1951 sabahı saat altıda taarruza başlanmıştı. Bidayette topçu ve havanların yaptığı bazarlık ateşi sırasında bütün orman tutuşmuş alevleri ve dumanları göklere yükselmeye başlamıştı. Bu sırada III. Tb. 711 rakımlı tepeye doğru yaklaşıyordu. 711 tepesi her ne kadar tabur hedef olarak gösterilmiş genişçe bir arazi manzumesi ise de bu tepenin ancak

güney kısmından azami bir manganın yayılmış olarak ilerlemesine müsait tek bir ilerleme istikameti olduğu için tabur kumandanı 9. ve 11. bölüklerini ve bu bölükler de takımlarını mecburen derinliğine tertipleyerek taarruza sevk etmek mecburiyetinde kalmışlardı. 10. bölük sağda 781 rakımlı tepeye taarruz etmek üzere 360 rakımlı tepede hazırlık mevziine yerleştirilmişti. III. taburun solundaki Amerikan 27. alayının birinci hattaki taburu da aynı çetin durumda bulunuyordu. Sağımızda 814 rakımlı tepelere taarruz edecek olan 5. Amerikan alayının da taarruz arazisi çok menaat arz ediyordu.

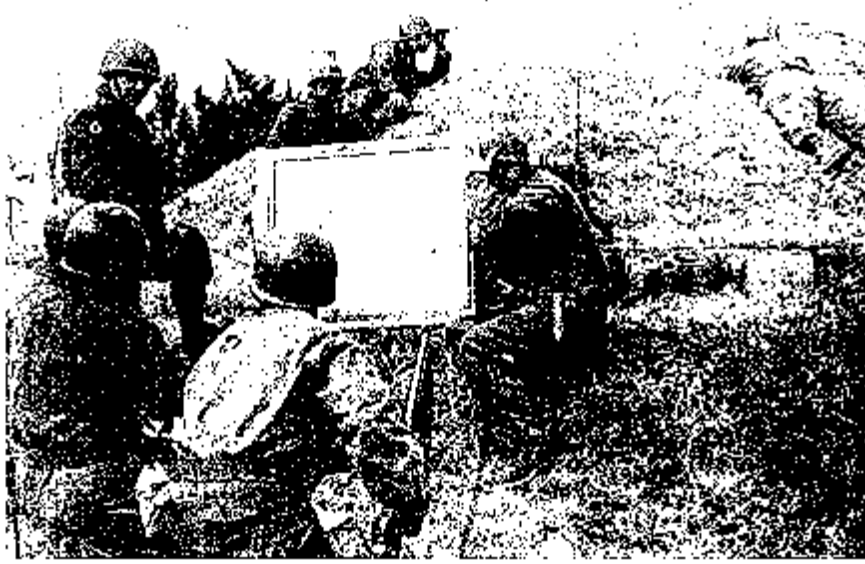
Bugün akşama kadar topçu ve havanların çok şiddetli ateş yardımlarından başka arka arkaya celbettiğim iki Amerikan uçak filosu da 711 ve 781 rakımlı tepeleri bombardıman ettikleri ve bunların himayesinde III. tabur bu tepeleri almak için azami gayret sarfettikleri halde 711 ve 781 rakımlı tepeler ele geçirilememişti. Düşman da mevzilerinin kilit noktası olan bu tepeleri çok kuvvetli tutmuş ve bu tepelerin gerisinde bulundurdıkları kuvvetli ihtiyatları ile verdikleri zayıfları hemen ikmal etmişlerdi.

Bu mevzilere taarruzda subay ve erlerimizden bir çoklarının kahramanlıkları

Gece tugay muharebe idare yerine gelen Amerikalı tümen kumandanı bu tepelerin bir an evvel ele geçirilmesini kolerdu kumandanının ısrarla talep ettiği bildiriyor ve sabahleyin tekrar taarruza geçilmesini emrediyordu. Bugünkü muharebeden elde ettiğimiz keşif neticesine göre düşman mevzilerini başka yerlerden yoklamak ve zayıf kısımlarını tesbit etmek icap ediyordu. Bu maksatla gecedan hazırlayıp taburlara tebliğ ettiğim taarruz plânına göre 23 Mart sabahı II. tabur bölgesinden bir tank takımı ile takviyeli alay keşif takımı üsteğmen Kâmil Doğan kumandasında keşfe memur edilerek ileri gönderilirken mezkûr taburun 5. bölüğünün de bu keşif takımını geriden himaye etmesi emrini vermiştim. Bugün yapılacak taarruzda dünkü taarruz tertibinde bundan başka belli başlı bir değişiklik yapmamıştım. Buna göre III. Tb. saat altıda yine aynı hedefine taarruza başlamış ve topçu ile havanların desteği bu tabur bölgesine tahsis edilmişti.

Solda III. taburun ciddi taarruzu ve sağda II. taburun gösteriş mahiyetindeki taarruzları devam ederken tanklarla takviyeli alay keşif takımı alçak bir araziden düşman mevzilerine doğru giden Chidon-ni - Naemonson-ni yolunu takiben ilerlemeye başlamıştı

(Resim 47). Bu keşif takımı doğrudan doğruya benim idaremden ve telisizle doğrudan bann bağıta bulunuyordu. Bu keşif takımı kumandanı İsteğmen Kâmil Doğan bir aralık yolun tankların ilerlemesine müsait olmayan bir yerine geldiklerini ve yol dışındaki arazinin de ormanlık olduğundan tankları orada bırakıp ilerlemeye devam edeceğini söylemiş ve muvafakatini almıştı. Biraz sonra bu takımı yakından ve gerisinden himaye vazifesi almış olan 5. Bl. K. Yzb. Kâmil Cerkân'ın verdiği bir telsiz haberinde Kâmil Doğan'ın düşman

Resim 47 - Ateş izletme yerinden keşif takımına harita üzerindeki kotevlerini anlatırken

mevzileri derinliğince taarruza başladığını ve rastladığı düşman yuvalarını tepeleyerek mevzi derinliğine ulaştığını, kendisinin de yakından takip ettiğini bildirmişti. Bu sırada durumu daha yakından görerek muharebeyi kolaylıkla sevk ve idare edebilmek için karargâhının birinci kademesiyle taarruz bölgesinin ortasında bulunan 360 rakımlı tepeye çıkmıştım. Çünkü taarruz tertibine göre bu tepede onuncu bölük bulunmakta ve 781 rakımlı tepeler kendisine taarruz hedefi olarak verilmiş bulunmakta idi. Ben bu tepeye çıktım.

ğın zaman saat sekizdi. Sabahleyin taarruza çıkış saati altıda olmasına rağmen bu bölüğü toplu bir halde orada görmüş ve hattâ bir keşif kolu dahi ileri sürmemişti. Bu durum asabımı bozmuş ve bu bölüğün kumandanı olan Yzb. Nazmi Özoğlu'nu niçin vaktinde taarruza kalkmadığından şiddetle muabaze etmiştim. Şu anda 20 kişilik bir keşif takımı ile düşman içine dalan ve yuvadan yuvaya taarruz ederek düşmanın mevzi derinliğinde ilerleyen Kâmil Doğanın keşif takımının solunun açık kalmasından bir felâkete uğraması endişesi ve heyecanı içinde acele olarak onuncu bölüğü taarruza kaldırmış ve 781 istikametine sevk etmiştim. Bu bölüğün birinci hatta taarruz eden üsteğmen Ekrem Özeren'in takımı hızla bulundugumuz tepeden ileriye fırlamış ve pek az bir zaman sonra çok çetin, kapalı ve kayalık olan bu arazide gözden kaybolmuştu. Aradan yarım saat geçtiği halde telsizle de irtibat yapılamamıştı.

Arazinin çok sık ormanlarla kapalı oluşundan içindeki harekâtı gözle göremediğim için vakit geçtikçe gerek bu takımın ve gereksé sağdaki alay keşif takımının durumundan çok endişelenmiştim. Yarım saat sonra Ekrem Özeren'in takımının bölükçe verilen ilk taarruz hedefini ele geçirmiş olduğunu ve bölüğün geri kalan kısmının da bu takımın yanına yaştıkları haberini telsizden öğrenmiştim.

Solda üçüncü tabur bölgesinden kat'i neticeyi beklerken taarruzun sağda inkişaf etmesi üzerine ihtiyat taburunun birinci ve ikinci bölüklerini sağ kumanda kaydırarak ikinci taburu da ciddi olarak taarruza sevk etmiş ve topçuların ateş desteğini bu tabur bölgesine tahsis etmiştim. Bunun üzerine ikinci tabur topçuları şiddetli ateş desteğinden faydalanarak kendi cephesinde bulunan 639 ve 540 rakımlı tepelere taarruza başlamıştı.

Saat 15 te ikinci tabur bölgesinden taarruz etmekte olan üsteğmen Kâmil Doğan 20 kişilik kuvvetle 540 rakımlı tepeyi ele geçirdiğini telsizle bana bildirmiş ve arkasından gelen 5. bölüğe bu tepeleri teslim ederek geriye alay muharebe idare yerine gelmesini emretmiştim. Üsteğmen Kâmil Doğanın bu cengâverane harekâtı bugünkü muvaffakiyetimizin başlıca âmili olmuştu. Bu cesur ve kahraman arkadaşımı her zaman taktirle yâd ederim.

639 rakımlı tepelere taarruz eden altıncı bölüğün harekâtı biraz yavaşlayınca bu bölüğü ihtiyatla bulundurduğum birinci bölükle takviye ederek taarruza sevk ettiğim halde sağda Amerikan 5. alay bölgesinde bulunan düşmanın yan ateşleri yüzünden bu iki bölüğün taarruzları inkişaf edememişti. Bu iki bölüğe yandan ateşlerle müessir olan düşman yuvalarının kendi topçumuzla ateş altına aldı-

ılması suretile yardımımıza bir türlü imkân hasıl olamıyordu. Sebebi ise komşu bölgelere ateş edebilmek ancak tümen topçu kumandanlığının muvafakat ve müsaadesine bağlı idi. Tümen topçu kumandanlığından istediğimiz bu müsaadeye karşılık arazinin çok kapalı olmasından bu bölgedeki Amerikan beşinci alayının en ileri hatlarının yerlerini tesbite imkân olmadığı cihetle müsaade verilmemiş ve bu iki bölüğümüze yapılan düşman silâhlarının ateşi baskı altına alınamamıştı.

Saat 16 da 10. bölüğün en ilerideki üsteğmeni Ekrem Özeren'in takımının cesurane hareketi ile 781 rakımlı tepeyi ele geçirdikleri bildirilmiş ve arkasından bölüğün geri kalan kısmı ile bu tepelerin işgal edilmiş olduğu haberi verilmişti.

Bugün akşama kadar 639 ve 711 rakımlı tepelerdeki düşman muamelesine mukavemetlerle bu tepeleri terk etmemiş ve cephemizdeki düşman mevzilerinin orta kısmına giren 5 ve 10. bölükler birbirlerinden bir kilometre aralıkla yalnız başlarına ilerde kalmışlardı. Karanlık basmadan bu iki bölüğün arasındaki boşluğu kapatmak üzere ihtiyatında bulunan Yzb. Nedim Denizoğlu kumandasındaki ikinci bölük cepheye yanaştırılmış ve bölükler çepeçevre tertiplenerek gecceyi 540 ve 781 rakımlı tepelerde geçirmişlerdi.

24 Mart günü için gecedan hazırlatıp birliklere ulaştırdığım taarruz plânına göre 7. Bl. gecceyin 5. Bl. bölgesine yanaşarak bu tepenin sağında 639 rakımlı tepeye sabahleyin yandan ve birinci, altıncı bölükler de cepheden taarruz edeceklerdi. Aynı zamanda iki gündenden beri bir türlü düşürülemeyen 711 rakımlı tepeye de 10. bölük 781 tepesinden yandan taarruz edecek ve bu tepeleri ele geçirecekti. Bu taarruzda topçu ikinci taburu ve havan bölüğü de III. taburu destekleyecekti.

Yapılan bu plân dahilinde taarruz 24 Mart sabahı saat altıda başlamıştı. Gecedan beşinci bölük bölgesine yanaştırılmış olan Yzb. Turan San kumandasındaki 7. bölüğün yandan yaptığı taarruz saat sekize kadar inkişaf etmiş ve düşmana hücum mesafesine yarıdaştıkları halde bir türlü hücumla kalkamamışlardı. Bunu yakinen gören beşinci bölük kumandanı Yzb. Kâmil Cerkân ve bu bölüğün kıymetine paha biçilmez kahraman üsteğmeni Hasan Basri Günalp'in teklifi ile 7. Bl. üzerinden aşarak 639 rakımlı tepeye kendilerinin taarruz etmelerine müsaade etmemi mezkûr Bl. kumandanı tarafından telsizle benden rica etmişlerdi. Cepheden 639 rakımlı tepeye taarruz eden Yzb. Aziz Pekdemir kumandasındaki birinci bölük takriben 60 derece meylinde olan bu dümdüz araziden adeta turmanarak zorlukla

herlediği görülüyordu. 6. Bl. ise komşu 5. Amerikan alayının henüz elde edemediği hedef bölgesinden yan ateşi yediği için taarruzu inkısa edemiyordu. Bu esnada 10. bölüğün işgalinde bulunan 781 rakımlı tepeden sola doğru yaptığı taarruz karşısında tutunamayan düşman 711 rakımlı tepeyi terk etmiş ve JIL. Tb. bütün kuvvetile 711, 781 plâtosunu işgal etmiş bulunuyordu.

Dün akşamdanberi 540 rakımlı tepede bulunan 5. bölüğün biraz evvelki teklifi tarafımdan kabul edilmesi üzerine bu bölüğün üsteğmen Hasan Basri Günalp kumandasındaki takımının yıldırım hızı ile yerinden fırladığını ve 7. bölüğün üzerinden geçerek tepeden tepeye sıçrayıp 639 rakımlı tepeye hücum mesafesine kadar yanaştığını gördüğüm zaman bu kahraman takımın savleti karşısında heyecanımdan âdeta nefesim duracak hale gelmiş ve fazla zayıat verecekleri merak ve endişesi içinde acaba bu arkadaşta nasıl yardım edebileceğimi düşünüyordum. Düşmana hücum mesafesine yaklaştıkları için kendilerine de zarar vereceği kuvvetle muhtemel olan topçu, havan ve uçak yardımı yapmama imkân yoktu. Tek tesellim onun kendisi gibi kahraman Bl. K. Yzb. Kâmil Cerkânı onu yalnız bırakmayarak yakından desteklemesi idi. Nitekim 5. bölüğün geri kalan kısmını Kâmil Cerkân yanıstırıyor ve onu yakından himayeye çalışıyordu (Kroki 10. safha 3).

Çok sevdikleri bu arkadaşının düşmana en yakın mesafeye yaklaştığını gören 8. Bl. Tk. kumandanı üsteğmen Sevki Kiliçkayalar ve üsteğmen Şahap Güreli makineli takımları ile en yakın mesafeye yanaşarak piyade hatları içinden ve birer makineli tüfeği de kendileri bizzat kullanmak suretile düşmana ateş yağdırmaya başlamışlardı. Düşman bu tepede inatla savunmakta ve tepeyi kat'iyen bırakmamak niyetinde olduğu mevzide direnmelerinden ve mevzi gerisinden ileriye doğru koşarak yaklaşmakta olduklarından anlaşılıyordu. Gözetleme yerinden bu manzarayı bütün çıplaklığı ile görüyor ve tugay karargâhından bugünkü muharebelerimizi seyretmek için gelen birkaç subayla birlikte muharebenin bu en heyecanlı anını gözlerimizi bir an bile dūrbūnlerimizden ayırmadan seyrediyorduk.

Muharebede her zaman Çinliler hile yapar da bizim aslanlarımız onlardan geri mi kalırlardı. İşte kahraman üsteğmen Hasan Basri Günalp o andaki buluşu ve mükemmel hilesi ile şöyle hareket etmişti. Günalp hücum mevzii olarak takımını yerleştirdiği bu ufacık tepenin gerisinde takımına süngü taktırdıktan sonra ellerine bağırarak süngülerinizi ileriye doğru uzatın ve düşmana gösterin, hücum diye

bağırdığım zaman yerinizden kalkmadan Allah Allah diye sesinizin çıktığı kadar bağırın diyor ve eller kumandanlarının verdiği bu emri aynen tatbik ediyorlar. Düşman hücum başladı zannile bu cenada bombalarını hep birden fırlatıyorlardı. Ardı ardına atılan bu bombalar hepsi boşlukta patlıyor ve arkasından kimse geirmedığı anlaşılmıca bomba ateşi duruyordu. Günalpın bu hilesini ve takımına vermiş olduğu emirleri gözetti me yerinden doymadığımız için düşman tarafından boş yere atılan bu bomba yağmurunun mânasını anlayamıyorduk. Günalp aceba daha atılacak bombaları var mı diye bir daha denemek için bu defa yine ellerine bağırarak bu sefer hücum diye bağırdığımda hep ebraber ayağa kalkıp Allah Allah diye bağıracaksınız fakat ilerlemeden hemen yatacaksınız emrini veriyor ve arkasından bu emri de aynen tatbik edildiği zaman düşman tarafından evvelkinden daha az miktarda bombaların savrukduğunu görüyorduk. Bundan sonra Günalp artık son ve hakiki hücum emrini veriyor ve takımına çocuklar bu defa hücum emrimle evvelâ Allah Allah demeden sessizce şu ilerdeki küçük tepenin arkasına kendinizi atacak ve oradan itibaren hiç duraklamadan Allah Allah nidaları ile düşman üzerine atılacaksınız. Hiç kimse benden geri klmayacak, diye ilâve ediyor ve aynen tatbik ediliyor.

Bu sırada birinci bölüğün üsteğmeni Hüseyin Ömür kumandasındaki takımı da cepheden tırmana tırmana 639 rakımlı tepeye gizlice yanaşmış ve hücumu hazırlanmakta olduğu görülmüştü. Her iki takımın kumandanları kendilerine ve takımlarına güvenen tam bir inançla ve son olarak verdikleri hücum kumandası ile kendileri takımlarının önünde olarak yerlerinden fırlamışlar ve düşman mevzilerine dalmışlardı. Düşman şaşkına dönmüş ve bir kısmı kaçarlarken bir kısmı da mukavemete çalışıyorlar ve ekserisi de ellerini havaya kaldırarak teslim olacaklarının işaretini veriyorlardı. Mevzi derinliği içinde yuvadan yuvaya saktıran aslanlarımız ellerini kaldıranlara bir şey yapmıyor onlara geriye gitmelerini işaret ederken kaçmaya çalışanları ateşlerle yere seriyorlardı. Bu esnada 639 rakımlı tepenin en yüksek yerine henüz hiç kimse çıkmamıştı. Bu tepeye çıkıp bayrak dikmekte bu iki takım kumandanı âdeta yarış ediyorlardı. Üsteğmen Hüseyin Ömür bu tepeye güneyden yaklaştığı için daha yakındı. Kendisini çok yakından destekleyen birinci bölüğün silâh takım kumandanı üsteğmen Kadir Mahramanlı'nın havan ve makineli tüfeklerinin desteği altında kendi takımının kahraman kıdemli başçavuşu Fikri Osman'la birlikte biraz sonra tepeye çıkmış ve şanlı bayraklarını dikerlerken bunun sevinci içinde Hüseyin Ömür telsizile bizzat beni bularay albayım tepeye bayrağı ben diktim diye

müjdelemişti. Bu ilvi manzara ve bu meserretli haberden sonra her iki takımın ve iki bölük kumandanının gazalarını tebrik ederken halâ heyecanını devam ediyordu.

Artık muharebelerimiz bu kahraman ve cengâver arkadaşlarımız ve aslan Mehmetçiklerimiz arasında oynacak gibi bir hal almış şu tepeyi sen mi evvel alırsın ben mi diye aralarında bahse girmeye başlamışlar ve herkes Korenin yalın dağlarına birer bayrak dikmekle bütün muharebe yorgunluğunun giderileceğini kendi nefislerinde tatmışlardı.

Bu muharebelerimize ait kahraman Mehmetçiklerimizden bir ikisinin menkıbelerini anlatmadan geçemiyeceğim. Ama hangisini anlatacağımı ben de kestiremiyorum ve birisininikini anlatırken diğerlerinkini anlatmak fırsatını bulamadığımdan onların haklarına kürmetsizlik gibi bir harekette bulunacağımdan da üzülüyorum.

II. Tb. K. muavini Yzb. Nedim Aydınoglu şöyle anlatıyordu:

II. Tb. muhabere takımından Çankırılı er Bekir Çepikçi Koreye er olarak gelmiş ve çavuş olarak dönmüştü. Tellî muhabere işlerinde taburun bel keniği idi. Onun için durmak dinlenmek yoktu. Nerde en tehlikeli bir vazife varsa oraya gitmekten zevk duyardı.

24 Mart günü alayın keşif takımının işgal ettiği 540 rakımlı tepeye 5. Bl. gönderilince bu bölükle taburun telefon irtibatını sağlamak için gönderilen hat postasının başında Bekir gitmiş ve irtibatı sağlayarak gece geç vakit tabura dönmüştü. Saat 23 te 7. bölüğün 5 Bl. bölgesine yanasması hakkında alaydan emir gelince geceleyin bu bölüğü tınmadığı bir arazide oraya götürmek için bir kılavuz aramaya başlamıştık. Bu sırada sesini duyduğum Bekir henüz vazifeden dönmüştü. Kendisini çağırarak ne haber Bekir diye sormuştum. Bekir hayırlar komutanım, yalnız ilerisi çok karışık 5. bölüğün gerisi düşmanla dolu, gelirken bunların arasından yakalanmadan nasıl geçtiğime hayret ediyorum, demişti. Biraz sonra benim bir kılavuz aradığımı duyan Bekir yanıma gelerek komutanım 7. Bl. ileri gidecekmiş, geceleyin bu çok tehlikeli araziden geçmesi bölüğün başına bir felâket getirebilir. Müsaade ederseniz bölüğe ben kılavuzluk yapayım, başkasını gönderirseniz yolu iyi bilmez bölük bir pusuya düşebilir, demişti. Ben Bekir sen yorgunsun şimdi geldin heyecanın üzerinde olmaz git dinlen dedimse de Bekir âdeta yalvarırcasına kendisinin kılavuzluk yapmasında ısrar etmişti. Nihayet muvafakat ederek 7. bölüğe katıldı ve bölüğü selâmetle götürdü ve yalnız olarak döndü. Ertesi günü 7. Bl. K. Yzb. Turan San'la konuşurken bana

yüzbaşım bu Bekir ne yaman bir adammış, dün gece önümüze düştü ve hakikaten yolun civarında birçok Çinlilerin arasından sızarak bizi öyle bir yerlerden geçirdi ki Çinlilerin ruhu bile duymadı, demişti.

Bu muharebelerin içinde yaşayan üsteğmen Şevki Küçükayalar da şöyle anlatıyordu. Üsteğmen Hasan Basri Günlap'ın 639 rakımlı tepeye taarruzu sırasında takımın en yakından makineli tüfeklerle destekliyordum. Bir evvelki mevziden geriye gönderdiğim habercim er İhsan Samur vazifesini yapmış ve bize katılmak üzere eski mevzilerimize geldiği zaman bizi bulamayınca etraftan sormuş ve ileri gittiğimizi anlayınca Hasan Basri'nin takımının içine kadar gitmiş ve o sırada Hasan Basri'nin verdiği hücum kumandasıyla bu da süngüsünü takarak ileri fırlamış. Sonradan gördüğüm Hasan Basri şöyle anlatmıştı: Hücum sırasında bir er takımın en ilerisine geçmiş elinde süngüsü ile yuvalardaki Çinlilere saldırarak Ulan illiğini, ümdüğünü bilmem ne yaptığının deyyüşleri, diye bağırarak habire süngüsünü saplıyordu. Benim takımdan olmadığını ve tanımadığımı bu eri tepeyi alıp yerleştikten sonra aradım. Kim olduğunu, nereden takıma katıldığını sorduğunda senin habercin olduğunu anlayınca alnından öperek hayranlığımı bildirdim ve tebrik ettim. Allah bunun gibi askerleri millete bağışlasın, demişti.

Bugün 711 rakımlı tepeye taarruz eden 11. Bl. K. Yzb. Ahmet Çelebi de şunu anlatıyordu:

Teğmen Erdoğan Metenin takımı en ileride bu tepeye taarruz ediyordu. Takım 711 tepesinden çok şiddetli ateşe maruz kalınca tekrar topçu ile bu düşman mevzilerini döğdürmek için takımın biraz geri gelmesini emretmiştim. Takım geri çekilirken en ileride bulunan ve takımın panosunu taşıyan Mut kazasının Kavrangil köyünden Ahmet oğlu Osman Gezer sürütürerek geri çekilirken panosunun (işaret bezi) bir ucundan tutarak onu da sürüte sürüte çekmekte idi. Bu sırada takımın geri çekildiğini gören düşman, mevzilerinden fırlayarak çekilmekte olan takıma doğru yavaşmakta olduğu görül müştü. Bu esnada bir kayanın arkasından birdenbire çıkan bir Çinli Osman Gezerin sürütürerek çekmekte olduğu panoyu kapmak için bir ucundan yakalamış ve Osman panosunu Çinlinin elinden kurtarmak için hızla çekerken panosu ile birlikte o hızla kayalıklardan aşağı yuvarlanmıştı. Osman Gezer kendisine gelince elleri ve dizleri yaralanmış olmasına rağmen hemen orada rasladığı ağır yaralı bir arkadaşını belinden kavrayarak onu da orada bırakmadan emrettiğim yere

kadar getirmişti. Birkaç yerinden yaralanmış olan Osman Gezer pancasını kapmak isteyen Çinliyi öldüremediğinden eseleniyor ve topçu ateşini müteakip yaralarını sardırmadan taarruza kalkan takımı ile ileri fırladığı görülmüyordu. O hızla birkaç Çinliyi süngüleyen Osman son olarak bir Çinli ile boğuşurken kendisi de Allahın rahmetine kavuşmuştu. Osmanın bu cengâverane hareketini gözetleme yerinden bizimle beraber seyreden 27. Amerikan alayının bize komşu olan (K) bölüğünün subayları Osmanın 711 rakımlı tepede defin merasimi yapılırken hepimizin göz yaşları arasında Amerikalı subaylar da uzun müddet iltirâm vaziyetinde kalmışlar ve gözleriyle gördükleri bu kahramanlık menkıbesinin hayranı olmuşlardı. Milletinin ecdattan kalan şan ve şerefini bir daha bütün dünya milletlerine tanıtmaya yolunda seve seve canlarını feda eden bu kahramanlarımızın ruhu şâd olsun.

639, 540, 711, 781 rakımlı tepeler hattı alayımız tarafından tamamen işgal edilmiş ve fakat sağda komşu Amerikan 5. alayı değiştirmiş olan 35. Amerikan alayı da kendi taarruz hedefleri olan 814 rakımlı tepeleri ele geçirememişlerdi. Tam sağımızda bizim mevzilerimize hâkim ve âdetâ kuş bakışı mevzilerimizin derinliklerine kadar nezaretleri altında bulunan bu tepenin düşman elinde bulunması ve ateşleri ile bize de müessir olmaları mevzilerimizin emniyetini ihlâl ediyordu. Bununla beraber bu ateşlerden korunmak ve mevzilerimizi elden bırakmamak için acele olarak tahkimata başlanmış ve üstleri kapatılmak suretile yapılan yuvalara girilmişti (Kroki 10, sayfa 3).

Bugün tepeler hattında bu tahkimat faaliyetleri cereyan ederken guruptan biraz evvel helikopterle alayın mevzileri üzerinde dolaşan tümen kumandanı Amerikalı general daha alçaklara kadar inerek el sallamak suretile bizleri selâmlamış ve avdette tugay muharebe idare yerine indiğinde General Tahsin Yazıcı ile yaptığı konuşmada dağların aslanları Türk askerlerini yalnız kayablıklarda görmekle en büyük gururu duyduğunu varolsun Türk askerleri diyerek alayı tebrik ve taktir ettiklerini General Yazıcı telefonla bana anlatmıştı.

24/25 Mart gece saat 23 te tugaydan tebliğ edilen Amerikan 25. tümen kumandanlığının emirlerinde 25 Mart günü saat altıda taarruza devam edilerek 377 ve 372 rakımlı tepelerin zaptı emredilmekte ve sağda Amerikan 35. alayın henüz ele geçiremediği 814 rakımlı tepenin zaptı beklenilmiyorek düşman derinliğine ilerlenmesi istenilmekte idi (Kroki 10, sayfa 4).

On gündenberi devam eden taarruzlarımız ve buna inzimam eden şiddetli yağmurlar ve dondurucu soğuklar birliklerimizi oldukça hırpalamıştı. Bugünkü muvaffakiyetli muharebelerimiz bu yorgunluğumuzu kısmen gidermiş olmakla beraber günlerdenberi uyku gıdalarını alamayan askerlerimiz bu gecenin sükûneti içinde uyumak fırsatını bulmuşlardı. Fakat gece yarısı gelen taarruz emri ertesi sabah yapılacak taarruz hazırlığı için yine birlik kumandanlarını uykularından uyandırmak mecburiyetini doğurmuştu.

Alayca hazırlanan plâna göre taarruz sabah saat 6 da başlayacak. III. tabur soldan 372 rakımlı tepelere ve ikinci tabur da sağdan 377 rakımlı tepelere taarruz edecek ve bu taburların yan ve gerisini korumak üzere birinci tabur halen işgalimizde bulunan 639 ve 540 rakımlı tepeleri işgal ederek bugünkü hedeflerimiz ele geçirilinceye kadar bu tepelerden savunmada kalacaktı. Topçu ve havan ateş desteklerini de tanzim eden bu emrim gece saat 24 de tabur kumandanlarına tebliğ edilirken taburlardan bölüklere verilecek emirlerin de geçeden ulaştırılmasını hatırlatmışım.

25 Mart sabahı saat altıyı bulmuş ve taburlardan taarruzun başladığına dair bir malûmat gelmemişti. Bu saatte çok şiddetli bir rüzgârla birlikte bardaktan boşanırcasına şiddetli yağmur da yağmakta idi. Bu yüzden dereler taşmış ve en küçük hattı içtimalar bile dere gibi akmaya başlamıştı. Taburlardan haber alamayınca telefonda II. ve III. tabur kumandanlarını bularak taarruzun başlayıp başlamadığını sormuştum. Her iki tabur kumandanı da taarruzun başlamış olduğunu cevaben bildirmişlerdi. Biraz sonra telefon hattı rüzgâr ve yağmur sularının tesiriyle her halde kopmuş olmalı ki muhabere inkıta uğramış ve bu çok gayrimüsaıt havada telsizler de çalışmamıştı. Saat 7.30 da bu taarruzu sevk ve idare etmek için ileriye taburların muharebe idare yerine yanaşmaya mecbur kalmış ve alay muharebe idare yerinden hareket etmişim. Evvelâ uğradığım II. tabur muharebe idare yerinde tabur kumandanı ve karargâh subaylarını toplu olarak bir çadırın içinde ve yataklarına uzanmış bir halde görünce hiç beklemediğim bu manzara karşısında asabım bozulmuş ve nedir bu hal? hanı taarruz başladı diye bana bildirmiştiniz. taarruz başladı ise sizin burada işiniz ne? Niçin gözetleme yerine çıkmadınız diye çıkışınca hep beraber yerlerinden fırlayarak gözetleme yerlerine giderlerken ben de III. Tb. muharebe idare yerine gitmişim. Tb. K. Bnb. rahmetli Lütfü Bilgin çadırında haritasının başında ve harekât subayı Yzb. Zeynel Kartal da aynı çadırda yatağında uyumakta olduğunu görünce orada da asabım bozulmuş ve

II. kumandanı harekât subayının hasta olduğunu söylemesi üzerine o halde siz niçin gözetleme yerine çıkmadınız diye çıkmıştım. Bu tabur subaylarını beklemeden doğrudan en ileri hatta ve 5. Bl. le kısmen ikinci bölüğün isgallerinde bulunan 540 rakımlı tepeye çıkarak burada henüz taarruza kalkmamış olan bölükleri bizzat ben taarruza sevk etmiştim. Biraz sonra II. ve III. tabur kumandan ve karargâh subayları da bulunduğum yere gelmişlerdi. Ben kızgınlığımdan kimse ile konuşmuyor ve tabur kumandanları da afiflerini talep eden bir eda ile yanına sokuluyor ve beni konuşmaya mecbur etmeye çalışıyorlardı.

Bölüklerin günlerdenberi devam eden bu taarruzlarında çok yorgun düştüklerini biliyor ve şahsen ben de bu yorgunluğu his ediyordum. Aynı zamanda bugünkü havanın çok gayrimüsait oluşu yüzünden taarruz saatinin biraz havanın açılmasına kadar tehir edilmesi gibi bir hissin de yorgunluktan ileri geldiğini idrak ediyordum. İşte tam bu anda benim en ileri hatta giderek bölükleri taarruza sevk edişim bütün tabur subaylarına ve bölüklere yeniden bir gayret vermiş, yorgunluklarını unutturmuş ve sicim gibi yağın yağmur altında ileriye fırlamışlardı. Bugün akşama kadar devam eden yağmurdan sırtımızda muşambalarımız da olduğu halde ıslanmayan hiç bir yerimiz kalmamıştı.

İleri hareketimiz sırasında dünden ele geçirdiğimiz 639 rakımlı tepenin düşman tarafında kalan arazi kısmından geçerken çünkü muharebelerde cepheye yanıştırılmakta olan bir Çin ihtiyat birliğinin Amerikan uçakları tarafından görülerek bunların üzerine atılan Napalm bombalarıyla yüzden fazla tahmin ettiğimiz bu Çin birliğinin simsiyah âdeti marsık kömür haline geldiklerini gördüğümüz zaman Napalm bombasının tahrip ve imha kudretinin azametini müşahade etmiştik. Gündüzleri yürüyüş halinde ve bilhassa açıkta uçaklara yakalanan Çin birliklerinin hali pek perişandı. Bu yüzden Çinliler ekseriya geceleri hareket halinde bulunur ve gündüzleri saklanırlardı.

Bahsi uçaklardan açmışken Amerikan hava kuvvetinden de habesmeden geçemeyceğim. Amerikan pilotları cidden çok iyi yetiştirilmiş iftihar edilir elemanlardan teşekkül etmişti. Muharebelerimizde topçu ateşleriyle müessir olamadığımız düşman hedefleri üzerine Amerikan tümen kumandanlığınca emrimize gönderilmiş olan uçak konturöl gurubu ekipleri delâletile meydandan sık sık uçak celp etmekte ve bombardıman edilmesini istediğimiz hedefleri göstermekte idik. Meydandaki uçaklara evvelâ hedeflerin yerleri harita-

daki kordinatları bildirilerek tarif edilmekte ve bu bölgeye geldikleri zaman döğülmesini istediğimiz hedefler ya topçunun veya yakınıımızda tanklar varsa onlarla attırdığımız sis mermisile hedefleri nokta halinde göstermekte idik. Gelen uçak filosu evvelâ bu hedef üzerinde bir tur yaptıktan sonra ikinci turda birerle kola geçerek birbirini arkasından hedef üzerine aynı zamanda hem bombalarını ve hem de makinelî tüfeklerle yağmur gibi mermilerini yağdırmakta ve ekseriya nokta halinde gösterdiğimiz hedeflere tam isabet kaydetmekte idiler. Bihassa F-86 tipindeki Jet uçakları tepemize geldikleri zaman sevincimize pâyân olmazdı. Uçaklar tam isabetle hedeflerini tahrip ettikten ve bombalarını boşalıktan sonra avdelerinde kanat sallayarak kendi muvaffakiyetlerini kutularken lizi de zafer temennisile selâmlayarak gitmekte idiler. 25. tümenden emrimize gönderilen hava kontrol gurubu ekiplerinden kendilerine en iyi bir şekilde anlaştığımız ve her ihtiyacımızda bütün gayretlerini sarfederek uçak celp edip müşkülümüzü gidermek için canla başla çalışan gurup personelinin kinyelerini burada yazarak kendilerini yâd ederken bu silâh arkadaşlarımızı taktikle anarım. Bunlar: 1 - Tayyare yüzbaşısı Capt. Opalenik B. C. Ao 2069390. 40 Th Fighter Sgth. 35 Th Fighter group Apo 970. 2 - Telsiz erbaşı J. K. Sagers Af 1631826. 61 64 Th TAc. Consqd. Apo 970. 3 - Makinist: PFC. Robert T. Morrow Af 15267779. 6164 Tac sgd Apo 970.

Bugünkü taarruzumuzda pervasızca düşman derinliklerine dalan birinci hat taburları hedeflerini işgal ettikleri zaman sağ gerimizde kalan 814 rakımlı tepede 35. Amerikan alayı karşısında mukavemet etmekte olan düşman tepeyi mecburen boşalmış ve mezkûr alay da bu tepeleri işgal etmişti. Solda 27. alay bölgesinde fazla mukavemet olduğu bu alay karşısındaki düşman üzerine çok şiddetli topçu ve tayyare bombardımanlarının toplanmasından anlaşılyordu.

Bugün akşama kadar birlikleri yeni işgal ettikleri tepelerde yerleştirdikten ve gereken ikmallerini yaptıktan sonra alay muharebe idare yeri olan Chimbolli mevkiine geldiğimde alay kumandan muavinliğine tayinen takviye birliğiyle anayurddan gelen yarbay Gafur Enönü burada görmüş ve çok sevinmiştim. 3 Kasım 1950 günü alayın lâğvunda talimgâh kumandanlığına tayin edilen alay kumandan muavini yarbay Natık Poyrazoğlu 7 Aralık 1950 de alay yeniden teşekkül ettiği zaman yine hastalığım ileri sürerek bir daha alaya gelmemiş ve o gündenbergi muavinsiz olarak bu çok ağır olan yükün altından kalkmaya bütün enerjimi kullanarak sarfı gayret

ediyor ve dolayısıyla çok yoruluyordum. İşte yeni bir muavin arkadaşımın gelişinden duyduğum sevinç bundandı (Resim 48).

Kazeye doğru taarruzumuz durmadan devam ediyor.

13 gündenberi durmadan dinlenmeden yaptığımız taarruzlar hepimizi oldukça yormuştu. Değiştirilmek için yaptığım teklifler boşa gidiyor ve üstelik yeni yeni taarruz emirleri birbiri arkasından veriliyordu. İşte bu gece verilen taarruz emrinde de 26 Mart sabahı

Resim 48 -- Alaya katılmak eden yeni muavinim Yarbay Gafur Ezen ile birlikte

640 ve 547 vakımlı tepeler hatına taarruz edilecek ve bu hat ele geçirildikten sonra bölgemiz 5. Amerikan alayına teslim edilerek alayımız tümen ihtiyatına alınacaktı. Tertipleğim ve geceden taburlara tebliğ ettiğim taarruz emrine göre sabahın erken saatlerinde taarruza başlayan taburlar bu tepeleri iki saat içinde ele geçirerek mezkûr tepelerde savunma için mevzilenmeye ve tahkimata başlamışlardı. Bizi değiştirecek olan Amerikan 5. alayı akşama kadar gelmediği için birlikler bu geceyi de bu mevzilerinde geçirmişlerdi. 27 ve 28 Mart günleri dahi mezkûr alay gelmediği için bu

mevzilerde savunmada kalmış ve düşmanla teması kaybetmemek için devamı keşif faaliyetlerinde bulunmuştuk. 29 Mart günü 3. Amerikan alayı ancak bir taburu ile bölgemize gelmiş ve yalnız bir taburumuzun mevzilerini teslim almışlardı. Bu yüzden ikinci tabur kendi savunma mevzilerinde bırakılarak alay geri kalan aksamile geride tümence gösterilmiş olan ihtiyat bölgesinde toplanmış ve II. Tb. bölgesini ancak 30 Mart akşamı teslim ederek alaya iltihak etmişti.

Türk tugayı tümen ihtiyatında.

30 Mart akşamından itibaren alay ihtiyat bölgesinde çepecevre emniyet tertibatı olarak yerleşmiş ve ertesi günden itibaren çamaşır, vücut ve silah temizliği yapmaya başlamıştı. Bugün General Yazıcı beni muavinim Yb. Cefur Enön ile birlikte karargâhına davet ederek hazırlattığı zengin bir sofrada yiyip içtikten sonra alayın bu muharebelerde kazandığı göğüs kabartıcı muvaffakiyetini tebrik etmiş ve üçümüz birlikte 3 Nisanda birliklere katılacak olan takviye birliği subay, assubay ve erlerinin tevzi şekli üzerinde görüşüp karara vardktan sonra kendisinin tekrar muvaffakiyet temennileri arasında ayrılarak gece muharebe idare yerine dönmüştük.

Cephede 1 Nisan balığı hikâyesi.

Bugün Nisanın birinci günü idi. Her sene bugün kendi aile cfradım ve yakın dostlarımla çeşitli ve eğlenceli lâtif şakalar yapardım. Korede nelerse fazla meşguliyet yüzünden bugün şakalaşmak şöyle dursun Nisanın biri olduğumun farkında bile değildim. Sabahın erken saatlerinde General Yazıcı beni telefonla arayarak şu emri vermişti. Celâl bey: Yarın alayınızdan bir taburun havadan paraşutla düşman gerilerine indirileceği 25. tümen kumandanlığından emredilmiştir. Bu vazifeyi hangi tabura verecekseniz hemen şimdiden gereken hazırlığı yapmak üzere emir vermenizi ve bana da bildirmenizi rica ederim demişti. Ben cevaben: Paşam bu ne biçim emir tümen kumandanına söylemedinizmi ki siz ve ben de dahil olduğum halde hiç bir subay ve er bugüne kadar paraşutla atlamak değil paraşutun yüzünü bile görmüş değiliz. Amerikalılar bizi paraşut alayı mı zannediyorlar. Paraşutla eğitim yapmanın bir birliğe böyle bir vazife vermek o birliği bile bile ölümün kucasına atmak demektir. Şayet tümen kumandanına bunları söylemedinizse rica ediyorum anlatın böyle saçma emir olmaz diyin ve bizim

alaydan atlatılacak tabur olmadığını söyleyin demiştim. Bu cevabım üzerine General Yazıcı ben bunları söyledim amma emirlerinde ısrar ediyorlar ve yarın mutlaka düşman gerisine bu taburun indirilmesi lâzımdır diyorlar, zannetmemki sizin bu teklif ve cevabınız karşısında kararından vazgeçsinler. Bununla beraber ben söylerim ama her ihtimale karşı siz hazırlık yapmak üzere emirlerinizi verin demiş ve telefonu kapamıştı. Yarın saat hiç kimseye bir şey söylemeden derin bir düşünceye dalmış ve kabili iera olmayan bu emirde ısrar ederlerse ne yapacağımı kararlaştırmaya çalışmıştım. Taburlardan herhangi birisine böyle bir emir veremezdim ve onları bile bile ölümün kucağına atamazdım. Bu geçen yarın saat içinde vicdan huzursuzluğundan kanter içinde kalmış ve şu karara varmıştım. Hemen telefonla generali bularak Paşam: Tümen kumandanı ısrar ederse ben bu emri yapamayacağım ve hiç bir tabura böyle bir emir veremeyeceğim, durumu size bildiriyorum, isterseniz ya siz veya bu emri yapacak bir alay kumandanı yerine gönderin demeyi tasarlamış olduğum bir anda telefon çalmış ve heyecanla dinlerken generalin, Celâl bey bugün Nisanın biri muvafakiyetler dilerim diyerek telefonu kapattığı zaman anamdan yeni doğmuşa dönmüş ve çektiğim ızdıraptan kurtulmanın sevinci içinde dışarı fırlayarak keyfiyeti arkadaşlarıma anlatmıştım.

Gelen takviye birliğinin subay ve erlerinden alaya verilenlerin tevzii ve cenebi matbuat muhabirlerinin eski ve yeni gelen erlerle ve benimle röportaj yapıları.

1 Nisan günü birlikler temizlikle meşgul olduktan sonra 2 Nisan günü atış ve küçük mıkyaşa tatbikatlar yaptırarak yeni muharebe tecrübelerimize göre eksiklerimizin telâfisine çalışmıştık. Bu üç gün içinde cephedeki birliklerin taarruzları bir hayli ilerlemiş ve ihtiyat mevkiî oldukça geride kalmıştı. 2/3 Nisan gecesi 25. tümen kumandanlığından verilen emir üzerine 3 Nisan sabahı bulunduğumuz ihtiyat bölgesinden hareketle cephe gerisinde gösterilen bir bölgeye yanaşmıştık. Bu yeni ihtiyat mevkiine vardığımızdan biraz sonra Suvanda 15 günlük eğitime tâbi tutulmuş olan 600 kişilik takviye birliğinden bugün 18 subay, 9 assubay ve 280 er alaya iltihak etmiş ve birliklere tevzi edilmişlerdi. Takviye birliği alaya geldiğinde bunların arkasından Amerikan, İngiliz ve Fransız matbuat muhabirleri de gelerek eski ve yeni iltihak eden erlerle temasları için benden müsaade istemişler ve muvafakatimle onların arasına girmişlerdi.

İki saat sonra gazeteleri için kahraman erlerimizden büyük sermaye toplamış olmalarının sevinç içinde teşekkür ederek ayrılırlarken benden de şu iki sual sormuşlardı:

- 1 - Alayınız bugünkü harp kudretini nasıl ıktisap etmiştir?
- 2 - Memleketteki ordunuzun diğer alayları da böyle midir?

Bu cenebi muhabirlerin sorularına cevaben şunları söylemiştim:
Türkler dünyanın en eski milletlerinden birisidir. Türk hürriyet

Resim 49 - Yunanlıların yeni gelen silahları birliğlere tevzi yaparken

ve istiklâlini çok sever ve onun uğrunda can vermeyi şeref bilir. Bunun içindir ki Türkler şimdiye kadar tarihine esaret denilen zilleti yazdırmamışlardır. Bu yolda ölenler şehit olur ve büyük ölümler mertebesine ulaşarak sorgusuz cennete gider. Harp tarihimiz ecdadımızın hürriyet ve istiklâlleri uğrunda can vererek bizlere miras bıraktıkları çeşitli kahramanlık menkıbeleriyle süslenmiştir. Ecdadımızın yaptıkları bu kahramanlıklar dededen toruna canlı hikâyeler halinde anlatılmakta ve Türk çocuğu besikte bile kabra-

marlık nînileri dinleyerek büyümektedir. Askere gelen her Türk çocuğu yuvasından ayrılırken o da milletin hürriyet ve istiklâli uğrunda kabarmınca canını vermeyi şeref bilerek bu mukaddes ocağa seve seve koşmaktadır. Bu yüksek duygu ile gelen erlerimize bir de kıymetli ellerle idare edilen eğitim ve tatbikatlar da eklenince harp kudreti büsbütün artmaktadır. Türk subayı çok vatanperverdir. Yurd içinden ve yurd dışından hürriyet ve istiklâline yönelecek her tecavüze karşı tarihen her zaman göğsünü siper etmiş ve bu uğurda ölmeyi şeref bilmiştir. Bu yolda giriştiği bütün savaşlarda muhakkak olan bir ölüme doğru pervasızca koşarak erlerine her yerde örnek olmuştur. Bu ulvi duygularla peşinen ölüme karar vermiş olan subay, assubay ve erlerimizin cesaretleri en yüksek seviyeye ulaşmış ve buna inzımanı eden kanaatkârlığı ve en büyük mahrumiyetlere tahammülleri ve çok itaatli oluşları kendilerine hiç bir milletin askerile mukayese edilemeyecek kadar üstün bir muharebe kudretini kazandırmıştır. Burada benim alayımın şahidi olduğumuz harp kudreti ne ise memleketimizde ordumuzun her alayı da aynı harp kudretini haizdir. Buraya gelen o şanlı ordumuzun bir parçasıdır, diye cevaplandırmışım. Tercümanımı vasıtasile aynen tercüme edilen bu konuşmamı olduğu gibi defterlerine yazan bu ecnebi muhabirler kendilerine ikram ettiğim çaylarını bile tamamlamadan gazetelerine havadis yetiştirmek heyecanile tekrar tekrar teşekkür ederek yanımdan ayrılmışlardı.

4 ve 5 Nisan günlerini yeni ihtiyat mevkiinde geçiren birlikleriniz yeni gelen subay ve erlerimizin kıta içindeki kendi branşlarına göre eğitim ve tatbikatları ile meşgul olunmuş ve muharebede alacakları vazifeye göre mümkün mertebe yetiştirilmiş ve alıştırılmışlardı.

5 Nisan akşamına kadar yedi gün tümen ihtiyatında kaldıktan sonra 5/6 Nisan gecesi 25. tümen kumandanlığından verilen emre göre cephedeki 27. alay bölgesini teslim almak üzere 6 Nisan günü motorlu vasıtalarla cepheye yanaşmıştık (Kroki 11).

XIII. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN ÜÇÜNCÜ SAVUNMA MEVZİLERİNE TAARRUZUMUZ

7 Nisan günü birinci tabur sağda ve III. tabur solda olmak üzere mezkûr 27. alay bölgesi teslim alınmış ve Hantan nehri gerisinde bulunan sarp ve ormanlıklı arazi kesiminde savunmaya geçilmişti. Ortada dolaşan rivayete göre Birleşmiş Milletler kuvvetleri Hantan nehri ile İmjin nehrinden daha ileri geçmeyecek ve bu sular gerisinde araziye tahkim ederek savunmada kalacaklardı. Bu havadis henüz yorgunluğunu tamamen gidermemiş olan alay mensuplarını oldukça sevindirmişti. Bu sevinçle birlikler işgal etmiş oldukları savunma mevzilerini daha iyi tahkim etmek üzere kazma ve küreklerine sarılarak faaliyete geçmişlerdi. 7/8 Nisan gecesini mevzilerimizde sükûnet içinde geçirmiştik. Düşman Hantan nehrinin kuzeyindeki bize hâkim sırtlarda görülüyor ve bizim mevzilerimizin derinliğine kadar her tarafımızı gördükleri halde nedense bu gece tahkimat faaliyetimizi aksatacak hiç bir ateş ve hareket teşebbüsünde bulunmamışlardı.

8 Nisan günü verilen emirde Hantan nehrinin geçide müsait yerlerinin keşfi ve taarruz için hazırlık yapılması bildirilmekte idi.

Hantan nehri her iki tarafı duvar gibi dindik kayalık ve nehre inilen yerleri pek mahduttu. Bu soğuk havada erat ve subayları suya sokup ıslatmadan nehrden geçirmek için alayın istihkâm takımı tarafından birinci tabur bölgesinde nehre yakın ormandan kesilen ağaçlarla iz köprüsü inşasına başlanmıştı. Köprü malzemesini gündüz gözü ile nehir kenarına götürmenin imkân yoktu. Düşmanca malûm olan nehrin geçişe müsait yerleri de gündüz ve gece devamlı ateş altında bulunduruluyor ve buradan keşif kollarımızın geçmesine fırsat verilmiyordu. Buna rağmen topçu ve havanlarımızın desteği altında keşif kollarımız hem geçit yerlerini keşif ve tesbit etmiş ve hem de buralardan geçerek ileride keşif faaliyetlerinde bulunmuşlardı.

9 Nisan günü 25. tümen kumandanlığından verilen taarruz emrine göre alayımıza ilk hedef olarak 282, 411, 306 ve 162 rakımlı tepeler hatı gösterilmiş ve taarruzun 10 Nisan sabahı saat beşte başlayacağı bildirilmişti. Alayımızın sağındaki 35. Amerikan alayı bölgesine 24. zenci Amerikan alayı gelmiş ve 35. alayı değiştirerek taarruz için hazırlık mevziine girmişlerdi.

Tününden verilen taarruz emri üzerine birinci tabur bölgesinde en ileri hatta yanaşarak taarruz edeceğimiz arazi üzerinde bizzat yaptığım tetkikatta birinci taburun 282 tepelerine taarruz edeceği arazinin tamamen düşmanın hakimiyeti ve gözü altında bulunduğu. buradan birinci taburu taarruz ettirmenin çok zayıfa mal olacağını gördüm. Arazi durumuna göre ya sağdaki 24. zenci Amerikan alayı kendi hedefi olan 463 tepesini aldıktan sonra birinci tabur bu alay bölgesine yakın bir yerden taarruz edecek veya solda III. taburun taarruz bölgesindeki 411 rakımlı tepe ile geçirildikten sonra bu taburun da himayesinde birinci tabur 282 tepesine taarruz ettirilebilecekti. Bu tetkikatın sonunda verdiğim karar şu idi: Taarruzun başlangıcında birinci tabur Hantan nehri gerisinde savunmada bırakılacak ve gösteriş mahiyetinde yapacağı taarruzla bölgesinde ateş tutan ve tutmayan yerleri tesbit edecek ve düşman istikametinde keşif kolları sürecektir ve III. Tb. 411 rakımlı tepeleri işgal edince tabur da kendisine verilen hedefe ciddi taarruzunu yöneltecekti. Soldaki III. Tb. topçu taburu ve alay havan bölüğünün desteğiyle 411 ve 306 rakımlı tepelere taarruz edecek ve 411 rakımlı tepe işgal edildince bu tepeden birinci taburun taarruzu desteklenecekti. İhtiyatta bulunan ikinci tabur taarruzun başlangıcında bulunduğu yerde kalacak ve sonradan vereceğim emre göre harekete hazır bulunacaktı.

Kısaca ve ana hatlarıyla verdiğim bu karara göre hazırladığım taarruz planı mucibince 10 Nisan günü saat 5 te taarruza başlanmış ve alayın bütün destek silâhları ile topçu ve emrimize verilmiş olan tank bölüğünün de desteği III. taburun himayesine tahsis edilmişti. Bu taarruzda alaya verilen taarruz cephesinin genişliği sekiz kilometre idi. Birinci tabur bölgesinde Hantan nehrini geçmek isteyen keşif kolları düşmanın çok şiddetli ateşi karşısında bugün nehrini geçmeye muvaffak olamamışlardı. Buna mukabil solda III. Tb. saat 5 te taarruz çıkış hattından fırlayarak Hantan nehrini kalçalarına kadar soya girmek suretile geçmeye muvaffak olmuşlardı. Bu sırada ihtiyatta bulunan II. Tb. III. taburun boşalttığı taarruz çıkış hattına yanastırılmış ve bu mevziler muvakkaten işgal ettirilmişti. Bu

esnada alay gözetleme yerini de hemen bu tabur bölgesine ve taarruz arazisini çok yakından ev tamamen görebilecek bir tepeye nakletmiştim.

III. tabur nehri geçtikten sonra vadi içindeki tepeliklerde yerleşmiş olan düşmanın kuvvetli muharebe ileri karakollarının şiddetli ateşlerine ve mukavemetine maruz kalmışlardı. Bu vadi içinde yerleştirilmiş olan bir düşman bataryası üzerlerine kalın toprak tabakası ile örtülmüş mevzilerinden mütemadiyen ateş etmekte idi. Bugün düşman istikametinden esen şiddetli bir rüzgârla sicim gibi yağan şiddetli yağmur taarruz eden birliklerin suratlarına kamçı gibi çarpıyor ve hedeflerini görme ve ateş etmelerine mani oluyordu. Bu müşkül şartlar altında bile III. Tb. iki saat içinde düşmanın muharebe ileri karakol mevzilerini ele geçirmeye muvaffak olmuş ve düşman toplarını mevzilerinden çıkarmak fırsatını bulamadan oldukları gibi mevzide terk ederek kaçmağa mecbur olmuştu. Bu sırada ihtiyatta bulunan II. taburun 5. bölüğü ağır silâhlarla takviye edilerek Hantan nehrinin kuzeyine geçirilmiş ve III. taburun sol kanadını koruma görevile mezkûr taburun solunda geriye doğru kademeli olarak mevzilenendirilmişti (Kroki 11, sahfa 2).

III. Tb. düşman muharebe ileri karakol mevzilerini zapt ettikten sonra bugünkü taarruz hedefi olan 411, 306 ve 162 rakımlı tepelerden geçen düşman asıl savunma mevzilerinden açılan çok şiddetli ateşlerden ve havanın çok gayrimüsait şartları altında bulunmasından taburun ileri harekâtı inkışaf edememişti. Vakit geçiyor ve akşam yaklaşıyordu. Taburun akşama kadar hedefine ulaşamayacağını anladığından geceyi zapt ettikleri muharebe ileri karakol bölgesinde ve 126 rakımlı tepe civarında geçirmek üzere tertiplenmelerini emretmiştim. Sağda 24. Amerikan alayı hedeflerine taarruz ederlerken düşmanın yaptığı bir karşı taarruzla bu alay panik halinde geri çekilmiş ve ancak bir kısmı eski mevzilerinde zor tutunabilmişlerdi. Şimdi Hantan nehrinin kuzeyinde III. Tb. yalnız başına kalmış bir durumda idi. Yağmurun şiddetli yağışı gerilerindeki nehri vakit geçtikçe kabartmakta ve yağmur kesilmediği takdirde biraz sonra nehri geçilmez bir hale sokacağı görülmekte idi. Bu taktirde gece III. tabura yapılacak bir düşman taarruzu karşısında bu tabura fiilen yardımda bulunulamayacak ve tabur kendi mukadderatına terk edilecekti. III. tabur; mevziinin sağ kanadını Hantan nehrinin dirsek teşkil ettiği yere dayanmış ve fakat sol kanadı tamamiyle açık kalmıştı. Karanlık basmadan ve nehir geçit vermez bir hale gelmeden II. taburu çayın kuzeyine geçirerek bir kısım kuvvetile III. taburun

solunu emniyete almak ve geri kalan kuvvetile de taburun gerisinde ihtiyat olarak bulundurmak kararile saat 16 da II. tabur da kabarmış olan Hantan nehrinden zorlukla geçirilerek emrettiğim tertip atdırılmıştı. Gece düşmanın III. tabura yaptığı baskın teşebbüsleri mezkûr tabur tarafından kırılarak def edilmiş, subay ve erler sabaha kadar devam eden şiddetli yağmur ve çamur haline gelen mevzilerinde kalarak hepsi sabaha kadar geceyi uykusuz olarak geçirmişlerdi. Ben karanlık basmadan topçu ve havanlarla bilhassa III. Tb. mevzilerinin önüne tevkif ateşlerini tanzim ettirmiş ve düşmanın geceleyin bir mukabil taarruz yapacağını kuvvetle tahmin ettiğim için bu geceyi karargâhımla birlikte gözetleme yerinde ve sabaha kadar devam eden yağmur altında geçirmiştik. Sabaha doğru yağmur dinmişti. Gecedan verdiğim emre uyarak 11 Nisan günü saat 5 te III. Tb. 411 ve 306 rakımlı tepelere ve II. Tb. da solta 162 rakımlı tepeler manzumesine taarruza başlamışlardı. Taarruz çıkış mevzilerinden itibaren ileriye doğru yaklaştıkça düşman ateşi şiddetlenmekte ve mukavemeti artmakta idi. Saat 9 da muharebenin çok kızışmış bir anında II. taburun 7. bölüğünün yayılmış olarak ilerleyen erlerinin birbirlerine çok yaklaştıklarını gözetleme yerimden görmüş ve zayıf verecekleri korkusu ile heyecanlanmışım. O sırada bu bölüğün kumandanı olan Yzb. Cevat Olhon'u telsizle bularak acele bu topluluğu dağıtmasını emrederken Yzb. Cevat: Çalışıyorum albayım şimdi dağıtacağım, demişti. Tam bu anda düşman fırsatı kaçırmamış ve bu topluluk üzerine kesif bir şekilde havan mermi-lerini yağdırdığını görmüştüm. Ateş devam ediyor, bu toplu hale gelmiş olan kalabalık oldukları yerde kaynaşiyor ben de gözetleme yerinde bulunan arkadaşlarımla heyecandan yerimizde duramaz bir hale geliyorduk. Bu heyecanlı anda ben dürbünümle muharebenin cereyanını takip ederken emir subayım Yzb. Halim Irsoy, harekât subayı Yzb. Abbas Yurdakul ve haber subayım Yzb. Muzaffer Sebükcebe telefon ve telsizlerle birliklerle devamlı irtibat halinde ve dinlemede bulunuyorlardı.

Topçu taburumuz o anda iki bataryasla ve alay havan bölüğü ile kâmilen II. taburun taarruzunu desteklemeye tahsis edildiği halde düşman havan mevzilerinin yeri kestirilememiş ve susturulamamıştı. 7. bölük ateşten kurtulmak için yayılmaya ve ilerlemeye çalışırken bölük kumandanını aradığımda karşıma bölüğün telsizeisi çıkarak albayım bölük kumandanı yaralandı, ben telsizciyim bir emrin var mı diye sormuştu. Arkasından bu bölüğün takım kumandanı üstegmen Niyazi Taştepe telsizle bana şu malûmatı vermişti. Albayım yüzba-

Resim 30 -- Emir subayın Halim İrsoyla 162, 306 ve 411 rakımlı tepelere yapılan taarruzu alay gözlemcisi yetinden takip ederken, Yzb. Cevadın şehit haberini duyduğumuz an

şım çok ağır yaralandı, şimdi koma halinde, yarasını sarıyolar, bölüğün emir ve kumandasını ben üzerine aldım şimdi taarruz hedefine ilerlemeye çalışıyoruz, solumuz açık kaldı, solda dost birlikleri göremiyoruz bizi korumanızı rica ediyorum, demişti. Biraz sonra üsteğmen Niyazi ikinci bir telsizle Yzb. Cevat Oñhon'la birlikte üç erimizin şehit olduklarını ve 12 erin ağır yaralı bulundukları haberini vermişti.

Muharebede ufak bir ihmal ve tecrübelere müstenit yazılmış talimname kaidelerine riayetsizlik her zaman için böyle kan dökülmesine mal olmaktadır. Bugün yedinci bölüğün taarruz arazisinde bidayette çok mükemmel bir şekilde açılmış ve yayılmış olarak düşmana yaklaşmakta iken düşman istikametine doğru uzanan bir su yarantısı bir çok erleri buraya çekmiş ve bu yarantı içindeki toptuluk düşman havanları için mükemmel bir hedef teşkil etmişti. Topluluğun dağıtılması için kendilerini vaktinde ikaz ettiğim halde onları dağıtmak gecikmiş ve bu feci akibete maruz kalmışlardı. Verilen bu zaiyat hepimizin nessesini kaçırmış ve yüreklerimizi dağlamıştı (Resim 50).

7. Bl. bidayette sol kanadını Hantan nehrinin solda dörsek teşkil ettiği maniaya dayanmış olarak emniyetle ilerlemiş ve nehir gerilerinde kalınca solu açık kalmıştı. Bölüğün solumun korunması için üsteğmen Niyazinin teklifi yerinde ve çok haklı idi. Kendi taburu her nekadara sola geriye kademeli olarak ilerlemekte ise de bu tertip bölüğe tam bir emniyet veremiyor ve soldan taarruz eden Amerikan birliklerinin ne durumda oldukları da görülmüyordu. O anda alay gözetleme yeri yakınında ihtiyatta bulundurduğum bir tank bölüğü kule mevziinden yaptıkları ateşle taarruzu destekliyordu. Bu tank bölüğünün bir takımını daha evvel birinci tabur bölgesine göndermiş ve o bölgede kule mevziine sokularak III. taburun 411 rakımlı tepeye taarruzunu desteklemeye tahsis etmiştim. Elimde ihtiyat olarak alay muhafız takımı ile alay keşif takımından başka bir piyade birliği kalmamıştı. Sağda birinci tabur her nekadara taarruza sevk edilmemişse de taarruz çıkış hattına yanastırılmış ve 411 rakımlı tepenin alınması ile taarruza kalkacak bir durumda bekliyordu. Bu durum karşısında II. taburun açık kalan sol yanını korumak üzere ihtiyatla bulunan tank bölüğüne emir verirken alay keşif takım kumandanı üsteğmen Kâmil Doğan kendisinin de takımı ile tanklarla birlikte gönderilmesini rica etmişti. Ben daha evvel verdiğim kararda teğmen Orhan Akpolat kumandasındaki alay muhafız takımını göndermek niyetinde idim. Bu kararımı sezen üsteğmen

Kâmil Doğan yanıma yaklaşarak albayım ben hiç mi muharebe etmeyeceğim size çok yalvarırım müsaade edin takımında ben gideyim, diyor ve Yzb. Cevat Olhon ve onunla birlikte şimdi şehit olanların haberinden nemlenmiş gözleriyle tecssürünü saklayamıyor, onların intikamını almak gayretile düşman üzerine atılmak istiyordu. Yzb. Cevat Olhon alayda sevilen ve sayılan bir insandı. Kendisi alayın Elimesuttaki teşekkülünde alay karargâhı personel subaylığına tayin edilmiş ve bir hafta kadar bu vazifede kalmıştı. Bir gece erat ve subayların çadırları arasında dolaşırken ve onların haleti ruhiyelerini anlamaya çalışırken saat 22 de Yzb. Cevat çadırında soyunmadan yatağında uzanmış ve dalgın bir halde görmüştüm. O kadar ki uyumadığı ve gözleri açık olduğu halde çadırının içine girdiğimin farkında bile olmamıştı. Bir müddet kendisini bu dalgın halinde soyrettikten sonra dalgınlığının sebebini sorduğunda birdenbire ayağa kalkarak evvelâ bir şey söylemek istememiş ve ben kendisine hitaben: Cevat ben seninle burada tanışmıyorum. Biliyorsunki sen Harp Okulundan yeni çıkmış genç bir teğmen olarak Dörtöldaki 41. piyade alayına geldiğinde ben Yzb. sı olarak senin taburunun bölük kumandanı idim. Uzun müddet beraber çalıştık. Hatayın işgalinde de beraberdik. Sana karşı bir baba, bir ağabey kadar şefkat ve muhabbetim vardır. Bir derdin varsa sana bu kadar yakın olan bir kumandanına söylemez ile kime söylersin, demiş ve kendisini desmeye çalışmışım. Cevat bu zorlamam karşısında: Albayım iyi olacak hastanın doktoru ayağına gelmiş, diye bir darbimesel vardır. Benim en büyük sıkıntım şudur: Ben gönüllü olarak Kore birliğine katılmamı istedim. Bütün gayem bir piyade bölük kumandanı olarak muharebe etmek hevesi ile gelmiştim. Şimdiki bu büro vazifesi beni sıkıyor. Sizden istirhamım beni bir piyade bölük kumandanlığına vermektir. Bunu yaparsanız beni en büyük taltife mazhar etmiş olursunuz, demişti. Cevadin bu arzusu yerine getirilerek kendisini 5. Bl. kumandanlığına tayin etmiş ve bu bölükle girdiği Kumuri savaşlarında kolundan yaralanarak hastahaneye gitmiş ve henüz yarası tamamen iyileşmeden colak kolu ile tekrar alaya katılarak o zaman münhal olan yedinci Bl. kumandanlığına verilerek bölüğünün başına geçmişti. Bu defa da mukadderat bu kahraman arkadaşımızı aramızdan almış ve hepimizin yüreğini dağlamıştı. İşte üsteğmen Kâmil Doğan da bu tecssür içinde sıcağı sıcağına onun ve arkadaşlarının intikamını almak için sabırsızlanmış ve âdetla yalvarmıştı. Kâmil Doğan atılganlığı yüzünden bir yerde vurulup kalacağı sanki içime doğmuş gibi idi. Buna rağmen

ısrarına tahammül edemeyerek tanklarla birlikte kendi takımını vazifelendirmiştim. Alayın teşkilindenberi yanımdan ayırmadığım ve gece gündüz yanımda telsizimi kullanan ve en büyük vazife duygusu içinde yorulmadan uyumadan inkıfâsız olarak bütün birliklerle didinircesine irtibatımı sağlamaya çalışan telsizcim İbrahimi de muhabere takım kumandası üsteğmen Ahmet Göğmez'in teklifi ile keşif takımına vermiştim. Keşif takımı bulunduğumuz sırtlardan tankların yanına koşarken telsizcim İbrahim sanki içine doğmuş gibi elimi öperek albayım hakkını helâl et. diyerek ayrılmış ve muvaffakiyet temennîlerin arasında sakın irtibatı kesmeyesin İbrahim diye tenbih etmiştim. 30 dakika sonra tanklar II. taburun soluna yaklaştıkları sırada o zamana kadar devamlı irtibatla bulunduğumuz keşif takımının telsizi susmuş ve irtibat kesilmişti. Bir aralık tankların soldan yaptıkları ateşin 162 rakımlı tepelerin eteklerine varmış olan 7. bölüğün içine de düştüğünü görmüştüm. Bir türlü tanklarla irtibat sağlanmadığından bu yanlışlığı önlemek ve tanklara ateş kestirmek mümkün olmadığından irtibat subayımı acele jipi ile tankların yanına göndermiştim. Bu arkadaşımın beraberinde götürdüğü telsizi ile verdiği ilk raporda birkaç Amerikan erile üsteğmen Kâmil Doğan'ın yaralanarak hastahanece kaldırıldıklarını ve telsizci İbrahim'in şehit olduğunu bildirmiş ve kendisi tank bölüğünün yanında kalarak bu bölüğün piyadelerle birlikte emir ve kumandasını üzerine aldığı söylemişti. Kâmil Doğan bu vazifesi sırasında üzerinde bulunduğu tank 10 kişilik bazokalı ve bombalı bir gurup düşmanın pususuna düşmüş ve 10 metre gibi yakın bir mesafeden anı olarak açılan ateşle tank tahrip edilmiş ve kendisi tanktan atlayarak bu 10 kişilik düşman yuvasına saldırırken bu esnada düşman tarafından atılan bombaların tesirile muhtelif yerlerinden yaralanmış ve bu heyecanlı anda durumu hemen telsizle bana bildirmek isteyen telsizci İbrahim de bu mükâdes vazifesi başında pek yakın mesafeden atılan bir piyade mermisiyle alından vurularak şehit düşmüştü. ALLAH rahmet eylesin.

Bugün sekiz kilometre tutan cephemizde düşmanın karşımızda tesbit edilen kuvveti 76. ÇİN tümeninin 228 ve 262 alayları olduğu alınan esirlerin ifadelerinden anlaşılmıştı. II. Tb. düşmanın şiddetli mukavemetini birçok zorluklara maruz kalarak kırmaya çalışırken III. Tb. cephesinde cereyan eden muharebe çok muvaffakiyetli ve düşman için sürprizli hâdiselere sahne olmuştu.

Bu taarruzlarımızda subay ve erlerimizden bir çoklarının kahramanlık menkıbeleri.

411 rakımlı tepeye taarruzun ancak 306 rakımlı tepeler işgal edildikten sonra bu tepeler üzerinden yandan yapılacak taarruzla mümkün olabileceğini kıymetlendiren düşman 306 tepesini kuvvetle tahkim etmiş ve bu tepeden 411 tepesine doğru uzanan sırt üzerinde derinliğine kademelemişti. Yzb. Veli Kocapınarın kumandasındaki 10. Bl. 306 rakımlı tepeye taarruz ederken şiddetli mukavemete maruz kalmıştı. (Bu bölüğün eski kumandanı Yzb. Nazmi Özoğlu hastalanarak alaydan ayrılmış ve 30 Marttanberi tugayın personel kısmında vazifelendirilmişti.) Bu sırada III. Tb. K. rahmetli Bnb. Lütfü Bilgin onbirinci bölüğü bu 306 tepesine çatırmadan daha sağdan sarp ve çıkılması çok zor olan araziden doğruca 411 tepesine tevcih etmişti. 11. Bl. K. Yzb. Ahmet Çelebi ve onun güzide takım kumandanları teğmen Ahmet Zihnioğlu, teğmen Fahrettin Yöndem ve bu bölüğün birbirlerine candan bağlı assubay ve erleri bu sarp araziden o kadar gizlilik ve meharetle his ettirmeden ilerlemişlerdi ki düşmanın hiç ummadığı bir anda baskın tarzında 411 tepesine çıkışları orada bulunanları şaşırtmış ve mukavemet etmeye fırsat bulamadan tepelenmişlerdi. Çok sayıyı hayrettir ki alay gözetleme yeri bu araziye mükemmelen gördüğü halde 11. bölüğün ilerlemesini ve tepeye çıkışını ne ben ve ne de mütemadiyen dürbinle gözetlemede bulunan karargâh subayların görmemişlerdi. 11. Bl. kumandanının III. Tb. kumandanına telsizle verdiği raporda 411 tepesini işgal ettiklerini bildirdiği zaman o anda ben de dinlemekte bulundum telsizinden bunu duymuş ve bu arkadaşımın raporunu haksız olarak yalanlamış ve telsiz konuşması arasına ben de girerek 411 tepesinde kimseyi göremiyorum, bölük oraya çıkmamıştır, diyerek Tb. kumandanının dikkatini çekmiştim. Bunu duyan Yzb. Ahmet Çelebi telsizle albayın bölüğün panosunu (İşaret bezini) şimdi bu tepenin en yüksek ağacından size karşı sallandıracağım dikkatle bakarsanız göreceksiniz, diyordu. Biraz sonra bölüğün kıpkırmızı panosu 411 tepesinin en yüksek ağacından sallanarak hepimizi hayretler içinde bırakmışlardı.

411 rakımlı tepe ele geçirildiği halde 306 rakımlı tepede düşman halâ inatla mukavemet etmekte idi. Bu tepede cereyan eden savaş pek enteresan ve çok heyecan verici manzaralar arz ediyordu. 10. bölüğün takımları kuşatıcı şekilde ve âdeta yılan gibi kayalıklar arasından sürüne sürüne tırmanarak düşmana bomba mesafesine

kadar yanıştıkları görölüyor ve düşmanın hep birden fırlatıkları bomba yağmuru altında takımlar bu bombaların parça tesirlerinden korunmek için aşağıya doğru sıyrılıyor ve yuvarlanıyorlardı. Bir aralık sırtında iki metre uzunluğundaki kırmızı renkli panosunu taşıyan bir erin yalnız başına sarı bir hattı içtimadan tepeye doğru bırmandığını görmüştüm. Bu esnada tepedeki düşmanın hareketli bir halde mevzilerinde kaynaştıklarını ve bu erin yaklaşmasını takip ettiklerini de görüyordum. İki metre uzunluğundaki bu kıpkırmızı pano bir kilometre uzaktan dahi mükemmelen görölüyordu. Pano taşıyan bu er tepenin sivri yerindeki düşmanı yuvasına 50 : 60 metre kadar yaklaştı. O esnada birdenbire üzerine 10 kadar bomba atılınca bombalar daha yere düşmeden panocu er geriye doğru sür'atle yuvarlanarak oradan uzaklaşmıştı. Biraz sonra bir telsiz konuşmasını bizzat duyuyordum. 10. bölüğün birinci takım teşiseisi bölük kumandanına şöyle anlatıyordu: Kumandanım Zeynel Karabulut bacağından yaralandı. Üsteğmenim geri göndermek istiyor ama o; beni yaralayan bu gâvutları gebertmedikçe bir yere gitmem diye ısrar ediyor, diyordu. Bl. kumandanı Zeynelin yarası ağır mı diye sorunca telsizeci er yok canım kaba baktırından delmişle geçmiş diyordu. Hakikaten bu yaralı kahraman yarasını bile sardır-madan kendi mendilile sıkıca bağlamış ve tekrar tek başına tepeye ırmannmaya başlamıştı. Gözümün önünde cereyan eden Zeynel Karabulutun bu ünlü menkıbesini onun en yakın şahidi kendi takım kumandanı üsteğmen Ekrem Özeren'den sormuş ve Ekrem'in kendi imzası ile bana gönderdiği yazıda kahramanlar kahramanının bu menkıbesini hiç değıştirmeden aynen burada nakletmeyi ve Türkün ne bahadır evlâtlar yetıştirdiğini Türk gençliğine ve Türk milletine anlatmayı bir vazife bilmıştim.

Üsteğmen Ekrem Özeren'in kahraman takım erlerinin yarattıkları harikülâde kahramanlıkları.

11 Nisan 1951 günü 10. Bl. 126 rakımlı tepede hazırlık vaziyeti olarak 306 rakımlı tepeye taarruza başlamıştı. Hava çok soğuk ve yağmurlu idi. 306 tepesinin eteklerine varmak için takımlar bir kilometreden fazla pirinç tarlaları ile bataklık haline gelmiş düzlüğü düşmanın çok şiddetli topçu ve havan ateşi altında geçmeye mecbur o'dular. Sağımızda 9. Bl. solda da 7. Bl. taarruz ediyorlardı. O gün ben silâh takımına ve üsteğmen Şahin Yıldız da benim takıma kumanda ediyordu. Bölük kesif ateşe rağmen tarlaları meharetle ve

zayıtsız olarak geçti. Önümüzdeki ilk tepenin cephesine birinci takım çıkmış ve üçüncü takım da tepeyi kuşatıcı bir şekilde ilerlemeye başlamıştı. Ben de her iki takım arasında açık kalan vadiden ilerlemeye çalışıyordum. Yaklaştıkça düşman piyadelerinin tesirli ateş sahasına girmiştik. Bu sırada taarruzumuz pek tabii olarak ağırlaşmıştı. Bu cehennemî ateş altında birinci takım olduğu yerde sırta yapışmış ve üçüncü takım gelen şiddetli ateşlerden korunmak için benin bulunduğu vadiye sığınmışlardı. Piyade mermileri rüzgâr gibi kulaklarımızın altından vızıldayarak geçiyordu. Etrafımızda topçu ve havan mermilerinden âdeta bir çember meydana gelmişti. Mahkûn bir arazide idik. Burada durmak hiç bir fayda sağlamayacaktı, derhal ilk tepeyi ele geçirmek ve hâkimiyeti tesis etmek lâzımdı. Bu maksatla yapılan şiddetli bir taarruzla Çinlileri mevzilerinden attıkça da düşmanın ağır silâhları burayı da baskı altına aldıkları için Çinlilerin boşalttıkları mevzilere girerek bu ateşlerden korunmaya çalışıyorduk. Önümüzde üç tepe daha vardı. Sonuncu tepeye taarruzda arazinin çetinliği dolayısıyla bölük ve takım halinde yapılacak taarruzun çok zayıfla mal olacağı anlaşıyordu. Bu maksatla gözü pek, çevik ve çok cesur 8 eri sıkışık zamanlarda kullanır azamî ateşle taarruzlarını destekledik. İkinci tepenin cephesine Çavuş Mehmet Şahin'in mangasını yolladık. Çinliler bu mangayı bombalarla allak bullak etmeye çalışırken Kastamonun Kargı kazasının Gölet köyünden Mustafa oğlu 928 doğumlu bazokaçı Zeynel Karabulut'u, takımın tehsiz eri, onbası Ankaralı Ali Keser'i, Başkale'nin Hakan köyünden Ömer Delibaşı, Gereğiş kazasının Haskan köyünden İbrahim Çimen'i, Çaycumanın Düz köyünden çavuş Ziya Buruş'u, Kırklarelli Mehmet Selci'yi tepeye geriden taarruz etmeye sevk etmiştik. Bu kahramanlar sür'atle araziden ustalıklı istifade ederek cesaretle Çinlilere arkadan hücum etmişlerdi. Çinliler neye uğradıklarını düşünmeye vakit bulamadan bir kısmı ellerini kaldırarak teslim oldular ve bir kısmı da kaçmaya teşebbüs ettierse de muvaffak olamadılar. Bu kahramanlar üçüncü tepeye de aynı plân maharetle tathik ve muvaffak oldular. İbrahim Çimen bu tepede ellerimize öldürücü darbelerle ateş eden düşman hafif makineli tüfek nişanetsını sessizce ensesinden yakalamıştı.

Üçüncü tepe de ele geçirilmiş ve sıra son hedef olarak 306 rakımlı tepeye gelmişti. 200 metre ilerimizde 15 metre yüksekliğinde kocaman bir kaya parçası ile karşılaşmıştık. İşte bu kayalık yer 306 tepesi idi. Tek bir patika yol bu tepeye doğru uzanıyor ve her iki taraftı uçurum bir halde bulunuyordu. O bir avuç aslan kuvvetine

sahip kahraman Türk yavruları ile 306 nın dibine kadar yanaşmış-
tık ki ani olarak bir bomba yağmuruna tutulduk. Çinliler kayaların
içine gömülmüşler ve hiç görünmeyecek şekilde gizlenmişlerdi.
Yağmur durmadan yağıyor ve rüzgâr bu yağmur damlacıklarını
suratımıza kırbaç gibi şaklatıyordu. Aynı zamanda akşam yakla-
şıyor ve 306 tepesini her ne pahasına olursa olsun almamız gereki-
yordu. İZra geceyi mahkûm yerlerde geçirmeğe kalkışmak bütün
muvaffakiyetimizin bir anda heba olması demekti. Çinliler de bu
hâkim tepenin ehemmiyetini takdir etmiş olmalı idiler ki canlarını
düşlerine takarak inatla savunuyorlardı. Bu esnada havan ve bazoka
mermilerimiz bitmiş ve henüz İkmal kademesi mermi ihtiyacımızı
yetiştirememişlerdi. Bu durum karşısında gene iş ister istemez
coşkun piyadelerimizin süngüsüne kalmıştı. Kartal yuvası diye
tarfımızdan isimlendirilen bu vahşi tepeye bölüğün güzide eleman-
ları cesaret ve soğuk kanlılıkla tırmanıyorlardı. Bu yiğitler yanla-
rına düşen ve vücutlarına çarpan düşman bombalarını kendilerin-
den uzaklaştırmasını bilmeselerdi 306 yı pek ucuza mal edemezdik.
İsmi hatırlayamadığım takım panocusu karadenizli cesur bir eri
gedikli uçavuş Mustafa Aslan'la birlikte sağdan dere içinden tepe-
nin yan ve gerisini tehdit için göndermiştik. Diğer kahramanlar
cepheden küçük fundalara tutunarak ve tırmanarak ilerliyorlardı.
Bu kahramanlar civa gibi kaygan kurt gibi yırtıcı, kuzu gibi itaatli
ve tilki gibi kurnaz çocuklardı. Bunlar almış oldukları esirleri Çini
arkadaşlarının teslim olmaları için bağırıyorlardı. Çinliler cevap
olarak bitmez tükenmez bombalarını kayalardan aşağıya yuvarlı-
yorlardı.

Tabur kumandanı gözetteleme yerinden bu olayları merakla sey-
rediyor ve neticeyi soruyordu. Alay kumandanı albay Celâl Doranın
da o andaki durumu soran telsiz konuşması üzerine arkadaşları:
bütün gözler sizde, her yerde olduğu gibi bu defa da kendinizi gös-
tereceğinizden ve muvaffak olacağınızdan eminim. Haydi gayret
aslanlarım diye bağırarak kahramanları teşvik ediyordum.

Çavuş Mehmet Şahin ve Zeynel Karabulut dağ kırallarını bile
gölgede bırakan bir cesaret ve çeviklikle hedeflerine varmışlardı ki
o anda ikisi de yaralandılar ve takatları kesildiği için sendeleyerek
aşağıya doğru kaydılar. Tanrı onları korumuş uçurumun kenarında
kalmışlardı. Şahin çavuş parmaklarından yaralandığı ve Zeynel
Karabulutun parçalanan elbisesinin her tarafından kanlar aklığını
görmüştüm. Her ikisinin de tabur sargı yerine gitmelerini söyledi-
ğim zaman Zeynelin gözleri yerinden fırlamış yüzü hırs ve kinden

kıpkırmızı bir hal almıştı. Sanki çatacak bir yer arıyordu. Bu sırada diğer arkadaşlarının atılan bombalardan sakınmak maksadile geri çekildiklerine sinirlenen Zeynel o yaralı halile şöyle haykırmıştı: Arkadaşlar Türk geri gitmez. Kunuride ölen arkadaşlarımızın henüz intikamını almadık nereye gidiyorsunuz? diye bağıırıyordu. Kendisine sükûnet tavsiye ederek geriye sargı mahalline gitmesini bir daha emretmiştim. Zeynel âdeta bana karşı gelircesine üstöğmenim beni kendi halime bırak bu tepedekileri gebertmeden ve bu tepeyi almadan bir adım dahi geri gitmem dedi ve cevabımı beklemeyen yerinden fırladı ve paçasından sakır sakır akan kanlarına bakmadan avının üzerine atılmış kudurmuş bir panter gibi saatlerce önünde mücadele ettiğimiz kayadan mütceşekkil ateş ve ölüm kalesine tek başına tekrar turmanmaya başlamıştı. Bu durum karşısında tüylerim diken gibi olmuş ben de o anda kendimden geçmiş olarak bu kahramanlar kahramanı mübarek erimin yarattığı bu canlı tabloyu seyre dalmışım. Bir an gönlümü istilâ eden Anadolunun bu asil, mert ve fedakâr evlâdını göz göre göre nasıl feda edebileceğimin taşkın heyecanile arkasından koşarak kanlar içinde halâ ileriyeye atılan Zeyneli paçasından tutarak geriye doğru çekerken ona biraz da çıkışarak ite kaka daha geriye sürükledim. Zeynel haline bakmadan yalvarırım sana komutanım bırak beni şu köpeklere kim olduğumuzu göstereyim diyordu. Ben kendisine sen tabur sargı yerine gidinceye kadar tepeyi aldığımızı telsizle sana bildireceğime söz veriyorum, gözün arkada kalmasın, diyerek ve yanaklarından öplüp okşayarak ancak ikna edebilmişim.

Zeynel Karabulut hepimize hayat, kuvvet ve cesaret aşılamıştı. Kendisi daha sargı mahalline varmamıştı ki o kayalık yalın tepeleri inatla savunan Çinlilerin çoğu kaçmış, kalan 6 seçme Çinli de içinde savastıkları yuvalarını kendilerine mezar etmişlerdi. Sonra Şanlı Bayrağımız bu defa da Türk askerinin cesaretini dünyaya ilân ediyormuşcasına bu tepede durmadan esen rüzgârın tesiri ile gururla dalgalanmaya başlamıştı.

Sağ olarak yurda dönen bu kahraman Beykoz deri fabrikasında 40. kısımda 20403 sıra numarasında kayıtlı işçi olarak çalışmakta idi.

Bugün akşama kadar alayımıza verilmiş olan 411, 306 ve 162 rakımlı tepeler de geçirilmiş ve birlikler bu mevzilerde yerleşerek tahkimata başlamışlardı. Sağımızda Amerikan 24. zenci alayı ise hedeflerine varamayınca geceyi mahkûm arazide geçirmemek için

karanlık basmadan eski mevzilerine çekilmişlerdi (Kroki 11, sayfa 3).

Assubay Muhittin Teoman çavuşun takımı ile çok başarılı muharebeleri.

12 Nisan günü için taarruz plânımız şöyle idi: Bugün II. ve III. taburlar kendi mevzilerinde savunmada kalacaklar ve sağda 24. Amerikan zenci alayı 463 rakımlı tepelere taarruz ederlerken onlarla birlikte sağda Hantan nehrinin güneyinde bulunan birinci taburumuz da nehri geçerek 282 rakımlı tepelere taarruz edecekti. Akşamdan plânlanan bu taarruz tertibine göre 12 Nisan günü I. T.b. saat 6 da taarruza başlamıştı. Nehrin geçit yerleri düşmanın makineli tüfek ve havan ateşlerinin baskısı ve tesiri altında bulunuyordu. Mezkûr taburun 2. bölüğü düşmanın görmediği geçit yerinden gizlice geçerek sarp kayalık 282 tepesine tırmanmaya başlamıştı. Bu tepeyi inatla savunan düşmanla bir saat kadar yakın boğuşmadan sonra tepe düşmandan alınmış ve kaçabilenler 463 rakımlı tepenin çok sık ormanları içinde kaybolmuşlardı. Bu taburun diğer bölükleri de sonradan nehri kuzeye gemiş ve fakat 24. zenci alayının taarruzunun inkışafına kadar ilerletilmemişti. Akşama kadar cereyan eden muharebe sonunda 24. Amerikan alayı yine muvaffak olamamış ve üstelik akşam karanlığı basar basmaz düşmanın yaptığı bir mukabil taarruz karşısında o saate kadar elde ettikleri mevzilerini de bırakarak ta Hantan nehrinin gerisine çekilmişlerdi. Bu alayın geri çekilmesi yüzünden sağı açık kalan birinci taburun yalnız 2. bölüğünü 282 rakımlı tepede bırakmış, diğer bölüklerini Hantan nehri gerisine almışım. 282 rakımlı tepenin sivri noktası bir takımdan daha fazla bir kuvvetin yerleşmesine müsait olmadığından 2. B.l. bu sivri tepede gedikli çavuş Muhittin Teoman'ın takımını bırakarak diğer takımlarla derinliğine bu tepede tertiplenmişlerdi. Tepede bulunan takımın mevcudu 25 kişi idi. Fakat başlarında bu 25 kişinin tapınurcasına sevdikleri ve inandıkları Muhittin Teoman çavuş vardı. Henüz assubay okulundan yeni çıkmış bu assubay şahsi cesareti ve takımına karşı tam bir kardeş sevgisile bağlı bulunuşu her bakımdan önderlik vasıflarını nefsinde toplamış bulunmasından istisnasız olarak takımın her ferdi onu bir ağabey gibi sever ve inanırlardı. İşte bugün düşmana çok zayıat verdirilerek alınan 282 rakımlı tepe gece mutlaka kanlı hâdiselere sahne olacaktı. Muhittin Teoman çavuş bunu idrak etmiş ve arkadaşlarını bekle-

dikleri bir gece baskınına karşı tertipleyerek hepsini ikaz etmiş ve mevzilerinde uyutmamıştı. Takımın her ferdine bu tepe bizim takımın tepesidir. Takımdan tek bir kişi sağ kaldıkça düşman buraya ayak basamayacaktır, demişti.

12/13 Nisan gecesi saat 22,30 da beklenen taarruz başlamış ve 282 tepesi bir meydan muharebesi halini almış ve bu taarruz hepimizi heyecana düşürmüştü. Bu gece arka arkaya tekrarlanan üç gece taarruzu Muhittin Teoman çavuşun daima uyanık bulunan takımından bir tek erin dahi burnu kanamadan def edilmiş ve en son taarruzlarını gece saat ikide yaptıktan sonra ölülerini dahi almaya fırsat bulamadan çekilip gitmişlerdi. Bu en sıkışık halde bile Muhittin çavuş sükûnet içinde tam bir soğuk kanlılıkla telsizi ile rapor vermeyi ihmal etmemiş ve yalnız cephane yardımından başka bölük ve taburdan hiç bir yardım talebinde de bulunmamıştı. Sabah olup ta ortalık ağarınca ölerinde 40 Çinli leşi gören 2. bölüğün bu cengâver takım sipsivri bu tepede düğün bayram etmiş ve hepimiz tarafından tebrik ve takdir edilmişlerdi.

Muhittin Teoman çavuşun bundan sonraki muharebelerde de gösterdiği büyük yararlıkları kendisinin alayın bütün subay, asubay ve erleri tarafından tamınasına vesile olmuş ve herkesin sevgi ve saygısını kazanmak gibi bir mazhariyete nail olmuştu.

Sağda 24. Amerikan zenci alayının 463 rakımlı tepeye üç gündüzenberi yaptığı taarruzun muvaffak olmayışı alayımızın ve dolayısıyla 25. Amerikan tümeninin ileri harekâtına frenlemiş ve bu hal tümenden verilen günlük hedeflerin zaptına da engel olmuştu. Bu durum karşısında 12-13 Nisan gecesi tümenden verilen emir üzerine 13 Nisan günü 463 rakımlı tepeye 24. Amerikan zenci alayı ile birlikte alayımızın birinci taburu da taarruz ederek mezkûr tepe zapt edilmiş ve öğleden sonra yine 25. tümen kumandanının taarruz hedefi olarak gösterdiği Roz hedefine alayın üç taburu da birinci hatta olarak taarruz edilmiş ve taarruzumuz muvaffakiyetle cereyan ederek hedef karanlık basmadan ele geçirilmişti. Bu taarruzda düşman çok kuvvetle tahkim ettiği mevzilerinde çok zaiyat vermiş ve kaçmaya çalışanlar da havan, ağır makineli tüfek ve top gibi ağır silâhlarını ve bol miktarda her çeşit cephane ve mühimmatını ve yine bol miktarda sandıklar halinde bombalarını mevzilerinde terk etmeye mecbur kalmışlardı.

Düşman mevzilerinin derinliklerinde ilerleme.

Düşmanı kadar silâh ve mühimmat terk ediyordu ki bunları toplamak ve geriye nakletmek için ayrıca bir alay kadar kuvvete ihtiyaç vardı. Halbuki 10 kilometre tutan bir cephe genişliğinde ihtiyat olarak elimde alayın muhafız, keşif ve istihkâm takımlarından başka bir kuvvet kalmamıştı. Bu imkânsızlıklar içinde düşmanın terk ettiği bu mühimmatın yerleri cephedeki taburlar tarafından işaretlenerek geçilmiş ve alay istihkâm takım kumandanı üsteğmen İbrahim Yurdakök'ün yorulmak bilmeyen gayretile ve mezkûr takımın tabrip postaları vasıtasile mahallinde tabrip ettirmek mecburiyetinde kalmıştı. Buna rağmen yine geçtiğimiz bu geniş arazide perakende olarak terk edilen birçok silâh ve mühimmatta olduğu yerlerde terk edilmişti.

14 Nisan günü I. Tb. yine sağdaki 24. Amerikan alayının taarruz şeridi içinde bulunan 450 ve onun solunda 485 rakımlı tepelere ve III. Tb. her iki yanı dayalı olarak ortada 452 ve 503 rakımlı tepelere taarruz edecek ve daha solda bulunan II. Tb. da mevzilerinde savunmada kalarak ileriye doğru muharebe güçlü keşif kolları sürecekti. Akşamdan plânlanan ve geceleyin taburlara bildirilen bu taarruz emrine göre sabah saat altıda başlayan taarruz başlangıçtan itibaren düşmanın şiddetli mukavemetile karşılaşmıştı (Kroki II, sayfa 4).

Birinci taburun taarruz bölgesinin sağındaki rakımsız tepeye taarruz eden birinci bölüğün taarruz ettiği arazi o kadar sık ormanlıktı ki ağaçların yapraklarından başka arazinin hiç bir yerinde toprak görülüyordu. Bundan dolayı bu bölüğün taarruz arazisinin içini gözelleme ile keşif mümkün olmuyordu. Bölük bu sık orman içinde muharebe ede ede rakımsız tepenin eteklerine geldiği zaman birdenbire karşılarına duvar gibi dündük kayalıklara rastlamış ve bulundukları yerden tahminen 40 : 50 metre yükseklikte olan kayaların içerisine yerleşmiş düşmanın bomba yağmuruna maruz kalmışlardı. Bölük bugün ve bu anda atılan bomba parçalarının tesiri ile 16 yaralı vermişti. Bl. K. kahraman Yzb. Aziz Pekdemir bölüğünün başında ve onun kıymetli kahraman arkadaşları üsteğmen İbrahim Akıner ve üsteğmen Kadir Mahramanlı takımlarının önünde bu kayalardan tırmanacak yerleri keşfetmekte ve Yzb. Pekdemir karşılaştıkları bu arazi durumunu ve verdikleri zayıtı telsizile bildirmekteydi. Biraz sonra içi görülmeyen bu arazinin yakılması için celp edilen dört Jet uçağından mürekkep bir uçak filosunun bu

tepeye attıkları Napalm bombaları ile tepenin mühim bir kısmı tutuşturulmuş ve sonradan gördüğümüze göre düşman burada bir hayli zayıf vermesine rağmen geriden getirdikleri ihtiyatlarla tepayı tekrar işgal ederek terk etmemişlerdi.

Birinci taburun muharebesinin sevk ve idaresini yakinen takip etmek üzere bu muharebelerin cereyanı sırasında birinci tabur gözetleme yerine gitmiştim. Tabur kumandanı muavini Yzb. Rıza Vuruşkan o sırada birinci bölüğün harekâtını yakından takip etmek üzere o da birinci bölük kumandanına yaklaşmış ve durum hakkında ondan da gerekli malûmatı aldıktan sonra 90 derece meyilli duvar gibi bu arazi karşısında bölüğün daha fazla beklemesinin zayıfı çoğaltmaktan başka bir netice vermeyeceği mülâhazasıyla bu bölüğün taarruzdan sarfı nazar ederek ateş tutmayan bir yere çekilmesini emretmişti.

Birinci bölüğün solunda 485 rakımlı tepeye taarruz eden 3. Bl. ve bölüğün ilerisinde birinci hatla taarruz eden üstteğmen Hamdi Aslan'ın takımı bu sarp arazide düşman mukavemetini kırarak ve takım kumandanı takımına örnek olacak şekilde en ileride pervasızca saldırarak fevkalâde muharebe etmekte olduğunu birinci Tb. gözetleme yerinden Tb. K. Bnl. Ziya Aydemir'le beraber heyecanla seyre diyorduk. Derinliğine tertiplenmiş olan düşman yuvalarını birer birer zapt eden Hamdi Aslan her muvaffakiyetini telsizi ile bildir-meyi ihmal etmiyor ve takımın teşei eden sözleri de telsizinden duyuluyordu. Bugün bu hızla 3. bölüğün taarruz hedefini zapt etmesi muhakkaktı. Ancak bölük hedefine kadar ilerletildiği taktirde talih-sizliği yüzünden bugün taarruzu inkisaf edemeyen birinci bölüğün yanı açık kalacağı ve geceyi emniyetle geçiremeyeceği cihetle 3. bölüğün taarruzu durdurulmuş ve bulundukları hatta tahkimat yaparak yerleşmelerini emretmiştim.

Gerillâcı üstteğmen İbrahim Akmer'in harikûlâde muharebesi.

15 Nisan sabahı taarruz hedefimizin en mühim kısmını yine birinci bölüğün karşısındaki rakımsız tepe teşkil ediyordu. Dünden bu tepenin muhtelif yerlerinde keşif yaptıran birinci bölüğün fazla miktarda topçu ve havanlarla desteklenerek taarruza sevkî ve 3. bölüğün de 485 tepelerine taarruz ederek mezkûr tepeler zapt edildikten sonra bu bölgenin Amerikan 24. zenci alayına teslim edilerek taburun alay emrine alınması tümen kumandanlığından emredilmişti.

Rakımsız tepenin zaptının yine kendi bölüğüne verileceğini dünden kestiren birinci Bl. K. Yzb. Pekdemir 14/15 Nisan gecesi subay arkadaşlarını yanına çağırarak tepenin zaptı hakkında tasarladığı plân anlatırken arkadaşları arasında cereyan eden konuşmayı sonradan bana şöyle anlatmışlardı: Yzb. Pekdemir diyor ki ben düşüncelerimi arkadaşlarıma anlatırken üstüğüm İbrahim Akmer söz alarak yüzbaşım siz taarruza katılmayın. Ben yalnız başıma kendi takımım ile bu tepeyi zapt edeceğim ve emin olun ki tepeyi işgal etmeden geri dönmeyeceğim. Yalnız sizden ricam beni hiç bir suretle ne alay bakanları ile ve ne de topçularımız himaye etmesin. Ben düşmanı kıskırtmadan gizlice tepeye tırmanacak ve düşmanın hiç ummadığı yerden birdenbire tepesine çullanacağım. Dün yaptığım keşifle bu tepeye nereden çıkılacağını tesbit etmiş bulunuyorum, emin olun ve hiç merak etmeyin, demişti. Ben İbrahim Akmer'in bu teklifini memnuniyetle karşıladım. Yalnız ilâve olarak hiç olmazsa bir manga kadar kuvveti çünkü taarruz ettiğimiz yere sevk edip buradan şiddetli ateş ettirerek yine taarruz buradan yapılmış gibi düşmanın dikkatini o tarafa çekmenin faydalı olacağını söyleyince bu teklifim Akmer tarafından muvafık bulunmuş ve işte 15 Nisan günü taarruzumuzu bu şekilde plânlamıştık, demişti ve devam ederek taarruzun cereyanını anlatmıştı.

Üstüğüm İbrahim Akmer gerillâ kursu görmüş, gözü pek, atılgan ve kahraman subaylarımızdan birisi idi. 15 Nisan sabahı saat beşte takımı ile ormanın en sık yerlerine dalmıştı. Ben kendisi ile SCR. 300 telsizi ile devamlı irtibat halinde bulunuyordum. Bu takım hareket ederken ikinci takımdan da bir mangayı çünkü taarruz arazisine sevk etmiş ve manga biraz sonra şiddetli bir ateşe başlamıştı. Üstüğüm Akmer düşmanın hiç çıkılmaz zannettiği rakımsız tepenin en çok sarp olan bölgesine sağ taraftan takımını yanaştırmış ve burada takımın orlelerini birer birer ellerinden tutup yukarıya çekmek ve birbirlerinin omuzuna basarak kayalara tırmanmak suretiyle sessizce ilerlemeye devam ediyorlardı. Bu takım bölgesinde derin bir sessizlik vardı. Meraklandığım zaman telsizle durumlarını soruyor ve gayet kısık sesle ilerlemekte oldukları haberini alıyordum. Çok zorlukla tırmandıkları için tepeye zaman geçmiş ve saat 9 olduğu halde halâ tepeye çıkamamışlardı. Saat 9,15 te birdenbire göklere yükselen ALLAH ALLAH sedaları ormanı inletirken onu bomba infilâkları takip ediyordu. İbrahim Akmer takımı ile tepeye çıkmış ve yandan haskın tarzında birdenbire bomba ve süngüleri ile düşman üzerine atılmışlardı. Nece uğradıklarını şaşırarak düşman

bir hayli zayıf verdikten sonra sağ kalanlar kuzeydeki sık orman içinde kaybolmuş ve bu haber üzerine ben de bölüğün geri kalan aksamile yarım saat sonra tepeye çıktığım zaman düşmanın bizden evvel uçakların attığı Napalm bombasından nasıl kavrulup yandıklarını ve Akmer'in takımı tarafından süngülenerek gebertilenleri görmüş ve bu sevinç içinde Akmer'in boynuna sarılarak kendisini ve takımını tebrik etmiştim, diyerek Yzb. Aziz Pekdemir bu başarılı muharebe hikâyesini bitirmişti.

İbrahim Akmer'in takımı ile rakımsız tepeye taarruz ettiği sırada ben de yine I. Tbl. gözetleme yerinde bulunuyor ve bu esnada birinci bölüğün pek heyecanlı geçeceğini tahmin ettiğim taarruzunu takip ediyordum. Gözetleme yerinde içini göremediğimiz bir orman deryası içinde neler olup bittiği anlaşılamıyor ve sessizlik içinde cereyan eden bu taarruz hepimizi merak ve heyecana düşürüyordu. Ben bu merakımı gidermek için telsizle İbrahim Akmer'i aradığım zaman bu takımın telsizcisi çok kısık bir sesle bana şu cevabı vermişti. Allahım yavaş konuş düşman çok yakın sonra duyarlar, üstegmenim kayalara tırmanıyor, erleri birer birer çekiyor, çok sessiz ve gizli ilerliyoruz. Aman albayım bizi ararken yavaş konuş ben biraz sonra üstegmenin yanına çıkacağım sizi görüştürürüm, diyordu. Her zaman üst rütbeliler astlarına emir vermezler ya işte bazen ve böyle durumda bu telsizci erin bana yaptığı bu tavsiye ve emir tam yerinde ve makul bir tarzı hareketti. Bundan sonra İbrahim Akmeri ararken telsizcinin emirlerine uyararak ve onu kızdırmadan ondan daha kısık bir sesle konuşuyor ve bu hareketim telsizci erin ödeti bana aferin diyecek kadar hoşuma gidiyordu. İşte bu minval üzere ilerleyen 1. Bl. yukarıda beyan edildiği gibi saat 10 da rakımsız tepayı işgal etmişti. Bu saate kadar solda 3. Bl. 485 rakımlı tepayı zapt etmiş ve saat 11 de bu tepeler 24. Amerikan zenci alayının 111. taburuna teslim edilmişti. Bu suretle taarruz bölgesini teslim eden birinci tabur kendilerine göstermiş olduğum ihtiyat bölgesine hareket etmiş ve orada toplanmaya başlamıştı.

Bugünkü rakımsız tepe savaşını kazanan kahraman üstegmen İbrahim Akmer ve onun isimlerini saymakla bitiremeyeceğim kıymetli bahadır takım arkadaşlarını ve Korede bulunduğumuz müddetçe bir saat dahi bölüğünün başından ayrılmayan Yzb. Aziz Pekdemir'i ve üstegmen Kadir Kahramanlıyı her zaman derin sevgi ve taklirle anarım.

Bugün 111. tabur bölgesinde de çok şiddetli muharebeler cereyan etmiş ve düşman çok kuvvetli olarak tuttuğu 503 rakımlı tepeler

bölgesinde birçok ölü ve yaralı esir bırakarak ve bir hayli havan mermisi, el bombası ve çeşitli silâh ve mühimmat terk ederek bu tahkim edilmiş mevzilerini de aslanlarımıza terk etmek mecburiyetinde kalmışlardı (Kroki 11, sayfa 4).

Akşam geç vakte kadar birliklerin yeni mevzilerine yerleşmeleri, tahkimat ve ilmal işlerini takip ve her şeyin yoluna girdiğini tabur kumandanlarından öğrendikten sonra saat 22 de gözetleme yerini terk ederek muharebe idare yerine gelmiştim. Yorgunluğumu öndürmek için bir dakika olsun nefes almaya fırsat vermeden santuralı acele III. tabur kumandanının beni telefonla aradığını söylemişti. Rahmetli Bnb. Lütfü Bilgin düşmanın tabur cephesine mukabil taarruza başladığını ve sağdaki Amerikan 24. zenci alayı bölgesinde de birçok gürültüler duyulduğunu ve bu Amerikan alayının mevzilerini terk ettiğini tahmin ettiğini ve bu durum karşısında taburunun yan ve gerisinin tehlikeli bir vaziyete düştüğünü söylüyor ve korunmasını rica ediyordu. Kendisine mukavemet edilmesini ve mevzilerin terk edilmemesini emrederken 24. Amerikan alayı şayet mevzilerini terk etmişlerse alayca taburun yan ve gerisi emniyete alınacağından endişe etmemelerini söylemiştim.

Yapılan tahkikatta ve biraz sonra ihtiyatta bulunan birinci tabur kumandanının verdiği raporda 24. zenci alayının mevzilerini terk ederek birliklerinden bir kısmı dağılmış bir halde taburun gerisinden daha gerilere doğru geçtikleri bildirilmiş ve hakikaten dağılan bu alaydan birçok er ve subayları biraz sonra alay muharebe idare yerine kadar gelmişlerdi. Bu durumda III. taburun sağ yanı açık kalmış ve düşman buradan güneye doğru sarkmıştı. Buna rağmen III. tabur bulunduğu mevzilerinde mukavemet etmekte idi. Onun bu mukavemetini takviye ve kuşatılmak gibi bir tehlikeden korumak için ihtiyatta bulunan birinci taburu gece saat 24 te III. taburun sağ kanat gerisine yanastırması ve orada tertiplemiştim. Durum tugaya ve oradan da tümen kumandanına bildirilmiş ve dağılan Amerikan alayının bize komşu olan taburu sabaha kadar toplatılarak erkence tekrar eski mevzilerine taarruza sevk edilmişlerdi. Ayrıca geceleyin tümenenden alınan emir gereğince 16 Nisan günü III. taburun 605 ve II. taburun da 477 rakımlı tepelere erkence başladıkları taarruzda düşmanın pek fazla inat ettikleri mukavemetleri kırılmış ve taarruzumuz muvaffakiyetle devam etmiş ve bu taburlar hedeflerini erkence işgal etmişlerdi.

Bugün de sağımızdan taarruz eden Amerikan 24. alayı akşama kadar hedefine ulaşamamış ve bizden iki kilometre geride kalmış-

lardı. Bu yüzden geceyi yine sağımız açık olarak geçirmek mecburiyetinde kalmış ve yine bu mecburiyetledir ki alay ihtiyatı olan birinci taburu açık kalan sağ kanat gerisinde tertiplenmişim (Kroki 11, sayfa 5).

Korede bulunduğumuz müddetçe ne vakit bu Amerikan 24. zenci alayı ile yanyana kalmışsak yanımızda hiç dost bir birlik yokmuş gibi o tarafı kendi ihtiyatıyla korumak mecburiyetinde kalmış ve bu alaya hiç bir gün itimat edememiştik.

17 Nisan günü sağ ve solumuzdaki dost birlikler hizamıza gelinceye kadar bulunduğumuz mevzilerde savunmada kalacak ve onlar bulunduğumuz halta yanaştıktan sonra 18 Nisan günü hep birlikte tekrar taarruza başlayacağımız 25. tümen kumandanlığından bildirilmiş ve böylece bugün mevzilerimizde savunmada kalmıştık. Bugünkü faaliyetimiz yarınki taarruz bölgemizde kuvvetli keşif kolları ile keşif yaptırmak ve mevzilerimizi tahkim etmekten ibaret kalmıştı.

Subay ve erlerin sıra ile Tokyo'ya izinli gönderilmeleri ve bu meyanda General Yazıcı'nın izinli gidişi.

Amerikan genel kumandanının verdiği emre uyarak, subay, assubay ve erler bir nisbet dahilinde Tokyoya izinli gönderilmeye başlanmış ve bu maksatla Türk tugayı için beheri 44 kişilik iki askeri nakliye uçağı tahsis edilmişti. Her birlik içinde müsavi nisbette ve kura ile sıraya konan subay assubay ve erler sırası geldikçe en şiddetli muharebe halinde bulunulsa bile izinli gönderilmekte ve 5 gün Tokyoda kaldıktan sonra avdet etmekte ve yerlerine başkaları gönderilmekte idi. Ben izin sıramı alaydaki bütün subay arkadaşlarımdan sonraya bırakmayı tercih etmiş ve General Yazıcı'nı biraz dinlenmek için izinli gitmekliğim hakkındaki ısrarına rağmen arkadaşlarımdan hepsi gitmeden ben bu izne hak kazanamayacağımı söyleyerek gitmemiştim.

17 Nisan 1951 günü General Yazıcı, tugayın hareket şube müdürü kurmay binbaşı Faik Türün ve emir subayı Yzb. Hürşit Güneşli ile birlikte Tokyoya izinli gideceklerdi. Ayrılmadan evvel alay muharebe idare yerine gelen General Yazıcı keyfiyetten bentli haberdar etmiş ve tugaya vekâlet etmemi emretmişlerdi. Generali uğurlamak üzere tugay muharebe idare yerine gittikten biraz sonra 23. Amerikan tümen kumandanı da oraya gelmişlerdi. Hamtan nehri kuzeyinde ve nehrin dirsek teşkil ettiği yerde nehre nazır olarak

kurulan generalin çadırı önünde oturuyorduk. Hasbihal sırasında Amerikalı general çekilmek için bir plânımız olup olmadığını General Yazıcıya sormuş ve Yazıcı cevaben biz böyle bir şey düşünmüyoruz, demişti. Böyle olmakla beraber bir çekilme ihtimaline karşı hangi yoldan faydalanacağımızı soran tümen komandanı General Yazıcıdan yine aynı cevabı alınca Amerikalı general çekilme ihtimaline karşı o istikametteki yolu ve geçit yerini düşünmek ve plânlamak lazımdır. Bununla çekilmek fikrinde olduğumuzu kast etmiyorum. Ancak her durumda her ihtimali gözönünde bulundurmak lazım ve faydalıdır, demişti.

Biraz sonra Seoul uçak meydanından kalkacak tayyareye yetişmek üzere hareket eden generali ve muayyetini uğurlayarak tugay karargâhı hakkında gereken direktifi kurmay başkanı yarbay Selâhattin Tokay'a vererek ayrılırken tümen komandanının ikazı üzerine her ihtimalle karşı gerimizde kalan Hantan nehrinin geçiş yerinin keşif ve islâhını da kurmay başkanına emretmiş ve tugay komandan vekili olarak orada kalmam icap ederken 8 kilometre ileride bulunan alay muharebe idare yerine giderek oradan hem alayı, hem de tugayı idare etmeye karar vermiş ve ayrılmışım.

Bugün ihtiyatta bulunan I. tabur III. taburun mevzilerini teslim olarak 18 Nisan günü yapılacak taarruz için hazırlığını yapmasını emretmiş ve III. taburu ihtiyatına almışım. Geçeden hazırladığım taarruz plânına göre yarın saat altıda başlayacak olan taarruzda I. tabur sağda 400 ve 535 rakımlı tepelere ve II. tabur solda olmak üzere 500 ve 207 rakımlı tepelere taarruz edecek ve ihtiyatta bulunan III. tabur sağ kanat gerisinden bölgeden bölgeye ilerleyecekti. Bu tertip üzerine 18 Nisan sabahı başlayan taarruz düşmanın zayıf mukavemetini kırarak muvaffak olmuş ve taburlar erkence hedeflerine ulaşarak yerleşmişlerdi.

Bugün tugayın istihkâm bölüğü gerimizdeki Hantan nehrinin geçit yerine inen 45 derece meylindeki yolun islâhı için akşama kadar çalıştırılmış olmasına rağmen bu yol emniyet vâdeden bir hale sokulamamıştı. Bu yolun Hantan nehrine inen ve karşı yakadan çıkan kısmı 45 derece meyilde olmakla beraber çok dar ve nehre doğru olan kısmı uçurum ve çok tehlike arzeden bir durumda idi. Nehrin iki tarafı dik duvar gibi kayahlardan ibaret olduğu için yolun genişletilmesi ve meylinin azaltılması çok uzun ameliyeye ve makine kuvvetine ihtiyaç gösteriyordu. Burada zaman mûsall

değildi. Bir çekilme halinde en kestirme olarak tugayın bu yolu kullanması lâzımdı. Bundan başka solumuzdaki komşu Porterika alayı bölgesinde daha müsait geniş bir yol ve Hantan nehrinin üzerine kurulmuş 50 tonluk vasıtaların da geçmesine müsait bir köprü olup icabında bu yoldan da faydalanılabılırsa de tümenince bu yol Porterika alayına tahsis edilmiş ve şayet düşmanın yapacağı bir mukabil taarruzda biz çekilmeye başlamadan düşman bu alay bölgesine girmeye muvaffak olur ve bu yol kontrollerini altına girence bu yoldan faydalanmak imkânı kalmayacağı için bizzat gerimizdeki gayrimüsait yoldan çekilmek mecburiyetinde kalacaktık. Bunun için her ihtimale karşı bu yolu gücümüzün yettiği nisbette ıslah etmek lâzımdı ve birinci gün istihkâm bölüğü tatmin edici bir iş yapamamasına rağmen bundan sonraki günlerde de devam etmesini emretmiştim.

Bugün yanıma gelen Amerikan müşavir gurup başkanı albay Gambinin anlattığına göre batıda İnjin nehrinin doğu güney kıyılarından başlayarak kuzey doğuya doğru uzanan ve Şorvan şehrini içine alan bir hatla kadar ilerlendikten sonra orada savunmaya geçileceği 8. ordu kumandanının kararları icabı olduğunu duyduğunu söylemişti. Akşam geç vakit gelen taarruz emrinden de bunu istihbar etmek mümkündü. Zira tümen emrinde 19 Nisan günü yapılacak taarruzda solda 11. taburun 6 ve 7. bölükleri bulundukları mevzilerde savunmada kalacaklar ve bu bölükler mihver olarak sağdaki diğer birlikler kendi cepheeleri istikametinde ve sola çark ederek 6 ve 7. bölüklerle bir hizaya gelecek şekilde taarruz edeceklerdi. Bu duruma göre bugüne kadar kuzey istikametinde taarruz eden alayımız bugünkü taarruzunun sonunda hedeflerini ele geçirince cephesini batı kuzeye alacak ve burada savunmaya geçecekti (Kroki 11, sayfa 5).

Bu taarruzumuzun muvaffakiyeti sağımızdan taarruz edecek olan Amerikan 24. zenci alayının daha büyük mikyasta çark ederek yapacağı taarruzunu muvaffakiyetine bağli idi. Zira bu alayın taarruzu inkişaf etmeden alayımızın yapacağı ilerlemede sağımız daima açık kalacak ve yanımızı düşmana vermek gibi çok tehlikeli bir duruma düşmüş olacaktık. Bu durum tümen kumandanına başlangıçta arz edilmiş ise de 24. alayın yanımızı açık bırakmadan taarruzlarını hızlandıracaklarını bildirmiş ve verilen taarruz hedefine taarruzumuzda ısrar edilmişti.

Komünistlerin asıl savunma hatlarına çatıyoruz.

19 Nisan günü verilen emir gereğince başladığımız taarruzumuz devam etmiş ve saat 12 olduğu ve alay bir hayli ilerlediği halde sağdaki 24. alay hiç bir ilerleme kaydetmemiş ve alayımızın sağı açık kaldığı için daha da ilerlemek imkânı varken taarruzu mecburen durdurmuş ve 24. alayın bizimza yaklaşmasını beklemiştim. Akşam karanlık baskıncaya kadar 24. alay bizimza gelmemiş ve itibut da temin edilememişti. Bu durum karşısında ihtiyatım olan III. taburu sağ kanat gerisine ve cephenin yakınına sokarak tertiplemiş ve sağımızın korunmasını sağlamıştım.

Akşam keyfiyet tekrar tümen kumandanına arz edilmiş ve 20 Nisan günü taarruza devam ettiğimiz taktirde sağımızın bütünü açık kalacağı ve bu durumda yalnız sağımız değil aynı zamanda gerimizin de tehlikeye maruz kalacağını bildirerek ve evvelki teklifimi tekrartayarak sağımızdaki 24. alay bizimza gelinceye kadar mevzilerimizde beklememiz ve ancak bu alay bizimza yanaştıktan sonra taarruzu kalkmamıza müsaadeleri istemiş ve tümen kumandanlığınca da kabul edilerek 20 Nisan günü böyle hareket edilmişti. Cephedeki taburlar mevzilerinden ileriye kuvvetli kesif kolları sürerek taarruz arazisini ve düşman durumunu keşif ve tesbite çalışmışlardı. Yapılan keşif neticesinde düşmanın 402, 638 ve 541 rakımlı tepeleri çok kuvvetli olarak tahkim ettikleri anlaşılmıştı (Kroki 11, sayfa 6).

Bugün erkence taarruza başlayan 24. zenci alayı akşam geç vakit bizimza yanaşmışlardı. Gece ufak mıkyaşa yapılan düşmanın gece baskın teşebbüsleri birliklerimiz tarafından tart edilmişti.

21 Nisan günü sağımızdaki 24. alayla müştereken aynı zamanda taarruza geçilecekti. Sabahın erken saatlerinde 20 dakika devam eden topçu hazırlık ateşi bilhassa 638 ve 541 rakımlı tepeler üzerinde teksif edilmişti. Solda II. taburun 6 ve 7. bölükleri mevzilerini tahkim etmekte ve 5. bölük ise 541 rakımlı tepenin batısına taarruz etmekte idi. Sağda da birinci tabur 402, 638 ve 541 rakımlı tepelere taarruza başlamıştı. Bugünkü taarruzumuz çok çetin oluyor, düşman bu mevzilerde inatla mukavemet ediyor, topçu havan ve makineli tüfeklerimizle verdirdiğimiz zayıfları bu tepelerin gerisinde ve pek yakınlarında tuttukları ihtiyatlarla mütemadiyen ikmal yaptıkları görülmüyordu. Bu tepelerin üzerinde uçan Moskito devriye uçaklarımız tepelerin gerisinde toplu birlikler gördüklerini bildir-

...neleri üzerine uçak kontrol ekibimiz vasıtasile meydana gelip ettiğimiz bombardıman filoları ile bunların imhalarına çatılmış ise de daha gerilerden ihtiyatların cepbeye yanaştıkları yine devriye uçaklarımızdan bildirilmiş ve bu hareketler düşmanın bu tepeleri bırakmak istemedikleri ve her neye mal olursa olsun bu tepelerde direnecekleri anlaşılmıştı. Bidayette solda 5. Bl. ve onun sağındaki 2 ve 3 bölüklerle 541 tepesini kuşatacak şekilde yapılan taarruz tepenin en yüksek noktasına kadar ulaşmış, sağda birinci bölük 402 rakımlı tepeyi işgal etmişti. Bu inatlı savaş esnasında biz de zayıflık vermeye başlamıştık. 541 rakımlı tepeye taarruz eden 2. bölüğün kumandan vekili üstteğmen Bedri Çidem de bu tepe önünde şehit düşerek Allahın rahmetine kavuşmuştu. Bedri Çidem tugay karargâhında vazifeli iken dahi fırsat buldukça müsaade alarak alay muharebe idare veya gözetleme yerine gelir muharebelerimizi yakından seyretmekten zevk duyardı. Arkadaşlarının gösterdikleri kahramanlıklara bizzat şahit olan Bedri Çidem kendisinin de bu şerefe kavuşması iştiyakile General Yazıcıdan müsaade alarak 28 Martta alaya gelmiş ve kendi arzusu ile ikinci bölük takım kumandanlığına verilmişti. Orta boylu, çevik, daima güler yüzlü ve değişmez karakter sahibi mert ve cesur olan bu arkadaşım bugün 541 rakımlı tepeye yapılan taarruzda birinci hattaki takımı ile ön safta savaşmış ve takım bu tepede düşmanla 25 metre karşı karşıya gelip yakından bomba muharebeleri yaptıkları sırada habis bir Çinli kurşunu ile orada şehit olmuştu. Allah rahmet eylesin.

Hergün sabahları neş'e içinde başladığımız muharebelerde ilk şehit haberini aldığım andan itibaren içime derin bir sızı gökmekte ve müteakip haberler ciğerimi dağlamakta idi. Şehadet haberleri geldikçe bir ocağın söndüğünü ve evlerinde vuku bulacak feriyat ve figanı hayalen gözümün önünde canlandırır gibi olur ve o andan itibaren neş'em mateme çevrilirdi. Evlâdını kaybeden bir babanın duyduğu teessürün daha muazzamını hemen her gün onların özbeöz habaları sıfatile kendi nefsimde duymakta, bu acılar birbiri üzerine inzinam edince maruz kaldığım keder ve elem tahammülî edilmez bir hal almakta idi. Bunun en acı bir tarafı da kumandan olmak itibarıyla maruz kaldığım ve içinde kıvrandığım bu derin teessürü muayyete his ettirmemek, onların moralleri üzerinde menî tesirler uyandırmamak gibi bir mecburiyet karşısında bulunmaktıyım. Teessürümü tahlif edecek sigaradan başka hiç bir ilâcım yoktu. Öyle zannediyorum ki Amerikalıların bol miktarda verdikleri her

türlü yiyecekten en az müteâzî olanlardan birisi de benaim. Bu acılar karşısında iştah denilen bir şey kalmamakta ve her gün biraz daha zayıfladığımı his etmekte idim. Emir subayım Yzb. Halim İrsoy olmasaydı bir gün aşıktan ölecek ve ben de Korenin bilmem hangi tepesine gömülecektim. Onun beni çocuk besler gibi beslemesi ve her zaman bizimle beraber gözetleme yerine çıkan alay sıbhiye takım kumandanı doktor yüzbaşı Namık Dumlunun devamlı çay ve kahve pişirttirmesi hayatımı kurtaran başlıca yardımlardı. Koreden yurda döndüğüm zaman 17 kilo zayıflamış bir halde idim. Yurda dönüş hazırlığı olarak eşyalarımı toplayan vefakâr hizmet erim İsmail Albayrak eşyaların arasına yerleştirmeye çalıştığı yabancı kocaman bir sandığı gördüğüm zaman oğlum o benim değil yanlış koyuyorsun dedüğümde, İsmail cevaben: albayım bu hergün size verilir yemediğiniz çikolata ve şekerleme istihkakınızdır. Her gün masanızın üzerine kor ve yemediğinizi görünce kaldırarak biriktirirdim işte bunlar onlardı, demişti. Çok dürüst ve vefakâr olan hizmet erim hakikaten berkes gibi günlük istihkak meydanında bana da verilen çikolata, limonlu naneli kokulu çeşitli şekerler ve eklet gibi maddeleri çalıştığım yere bırakır ve yemeyince ertesi günkü aynı istihkak geldiğinde eskilerini kaldırır yenilerini kor ve eskilerini haberim olmadan biriktirmiş. Ben kendisine teşekkür ederek onları karargâhtaki arkadaşlarımıza dağıtmasını söylemiştim.

21 Nisan günü âlela boğaz boğaza yapılan şiddetli muharebelerimizde birlikler yerlerinde tutunmuş ve fakat yine sağımızdaki 24. zenci alayı çok gerilerde kalmış ve hedeflerine ulaşamamışlardı. düşmanla pek yakın temasta bulunmamız ve sağımızın açık kalmış olması evvelki durumlara nazaran daha çok tehlike arz etmekte ve cephemiz daha genişlemiş bulunmaktaydı. Bu durum karşısında geceyi bu mevzilerde geçirmek alayı akıbeti çok vahim olacak bir duruma düşüreceği mülahazası ile birliklerin dünkü mevzilerine ve 24. zenci alayın bulunduğu hatta çekilmesi için 25. tümen kumandanına yaptığım teklif kabul edilerek geceleyin alay bu hatta çekilmiş ve geceyi dünkü mevzilerimizde geçirmiştik.

Bu gece tümene yaptığım ikinci bir teklif de yarın 22 Nisan günü başlangıçta 24. alayın taarruza sevkî ve bu taarruz inkişaf ettiği taktirde alayımızın da taarruza geçmesi ve bu saate kadar bulunduğu mevzilerde kalmarak yalnız keşif faaliyeti ile hedefimizin yoklanmasına müsaadelerini rica etmiştim. Bu teklifim de

tümün kumandanlığına kabul edilmiş ve 22 Nisan günü mevzilerimizde savunmada kalacağı birliklere bildirilmişti. Bu gece müstesna olarak düşman tarafından gece baskın teşebbüsleri yapılmamış ve sükûnet içinde geçmişti.

22 Nisan sabahı 25 kişilik bir düşman topçu keşif ve gözetleme birliğini esir alıyoruz.

22 Nisan sabahı saat 4,30 da solda 6. bölük bölgesinde savunma hatlarımızın önündeki tenvir mayınları ile ve bombalarla yapılmış

Resim 51 :- Yakalanan Çinli bir esirle konuşurken

bubi tuzaklarımıza düşen bir düşman kuvvetine 6. bölüğün ve bu bölgede mevzilendirilmiş olan tankların makineli tüfekleriyle açtıkları ateş sonunda düşmanın 25 kişilik topçu keşif kolundan beş kişisi diri olarak ele geçirilmiş ve diğerleri imha edilmişti. Esir alınan bu beş kişiden üçü yaralı ve ikisi sağlamdı. Bunlar acele olarak alay muharebe idare yerine cebo edilmiş ve esir sorgulama ekibi tarafından yapılan soruşturmada yaralıların birisinin 27. Çin ordusuna

mensup ve bu gece cepheye yanaşan 26. topçu alayından bir topçu yüzbaşısı, bir diğeri topçu gediklisi ve geri kalan üçü de topçu eri oldukları anlaşılmıştı. Topçu yüzbaşısının üzerinde taşıdığı harita çantasından çıkarılan haritada ve yüzbaşı ile gediklinin ayrı ayrı alınan ifadelerinde Çin ordularının 22-23 Nisan gecesi bütün cepheye genel olarak ilkbahar taarruzuna geçecekleri ve bu maksatla 21/22 Nisan gecesi cepheye yanaşan 26. sahra topçu alayının gözetleme heyeti olarak 541 rakımlı tepelere gelmek üzere vazife aldık-

Resim 52 — Yakalanan Çinli esir Üçgen Yüzbaşısının esir sorgulama ekibi tarafından ifadesi alınırken

larını ve fakat istikametlerini şaşırarak bizim içimize düştüklerini ifade etmişlerdi. Bunların üzerlerinde taşıdıkları ve sonradan ölülcünün de üzerlerinden toplatırılan topçu optik malzemelerinin kâmilen Rus imali ve hiç kullanılmamış yepyeni malzeme olduğu görüldü. Bu ilk malûmatı aldıktan sonra bekletilmeden esirler ve üzerlerindeki malzemelerle 25. Amerikan tümen kumandası muharebe idare yerine acele olarak gönderilmiş ve telefonla da keyfiyet arz edilmişti (Resim 51, 52).

Düşmanın mukabil taarruza geçeceği dünkü taarruzlarımız karşısında fazla zayıf vermelerine rağmen mevzilerinde inatla mukavemet ettiklerinden anlaşılıyor ve uçakların cephe gerisinde gördükleri topluluklar bunu ima ediyordu. Esirlerin verdikleri taze malûmat da bunu teyit edince her ihtimale karşı gereken tedbirlerin alınması iktiza etmekte idi. Esirler tûmene varduktan bir saat sonra tûmen kumandanlığından verilen emre uyarak tugayın, alayın ve taburların ağırlıkları geriye Hantan nehri güneyine gönderilmiş ve tamamen lüzumsuz olan malzemeler de Seoul'e kadar gönderilmişti.

XIV. BÖLÜM

KOMÜNİSTLERİN İLKBAHAR TAARRUZLARI

22/23 Nisan gecesi üstün düşman taarruzları karşısında azami mukavemet ve nihayet çekilme emri verişim.

Düşmanın bu gece yapacağı tahmin edilen mukabil taarruzu için birliklere ön emir verilerek tabkinatların derinleştirmelerini ve üzerlerini kalın toprak tabakası ile kapatmalarını emretmiş ve birlikler çalışmaya başlamışlardı. Ayrıca tugay kurmay başkanını tabur kumandanlarını ve alay bağlı birlik kumandanları ile topçu tabur kumandanını alay muharebe idare yerine çağırarak esas görevimizin bulunduğumuz hatta savunmak olduğuna göre gereken her türlü tedbirin alınmasını teferruatile açıklayarak emretmiş ve sayet çekilmek için emir verildiği takdirde bulunduğunuz mevzilerden 8. kilometre geride ve bundan evvelki mevzilerinize çekilmek için de her birlik tarafından o mevzilere giden istikametlerin işaretlenmesi ve bu bir evvelki mevzilerde birlikler nereyi işgal etmiş iseler yine aynı yeri işgal etmek üzere gerekli hazırlıkların da yapılmasını ve ancak bu hazırlığı yapmak demek bir ekilme emri demek olmadığını, her muharebe durumunda her türlü ihtimali düşünmek mecburiyetinde bulunduğundan bu emri verdiğimin bilinmesini ve tekrar olarak esas görevin savunma olduğunun bilinmesini emretmiştim.

Ayrıca bölgemizde dar ve derince bir dere de mecburen mevziye sokulan biri Türk diğeri Amerikan olan iki topçu taburundan birisinin dereden çıkartılarak geriye alınmasını tümen topçu kumandanına teklif etmiş ve muvafık görülerek Amerikan topçu taburu dere içinden çıkarılarak daha geride müsait bir yere mevzi değiştirilmişti. Bununla beraber dere içinde kalan Türk topçu tabur kumandanına verdiğim emirde çekilme emri verdiğimde bir saat içinde mevzilerini tamamen terk edecek şekilde her türlü hazırlıklarını yapmalarını emretmiştim.

Birlikler yanında ve yakınlarında cephan kademelerinden ve taburların cephan ağırlığından başka bir şey bırakılmamıştı.

Sağımızda 24. zenci alayı ile aramızda yine büyük bir boşluk vardı. Bu yüzden ihtiyat olarak kullanmak üzere alay ihtiyatı olan

III. taburdan cephedeki birinci tabur emrine verdiğim 9. bölüğü tabur kumandanı birinci Bl. yerine 402 rakımlı tepeye yerleştirmiş ve birinci bölüğü sağdaki 24. alay bölgesinden sızacak düşmana karşı 9. bölüğün takriben 500 metre kadar sağ gerisine mevzilen-dirmeye mecbur kalmıştı. Ayrıca birinci bölüğün bir takımı bir ağır makineli tüfek takımı ile takviye edilerek 24. alayla aramızda bulunan ve Hantan nehrine kadar düşman için esası bir istikamet teşkil eden uzun bir boğazın medhalinin kapatılmasına memur edilmişti. III. tabur iki bölüğü ile alay ihtiyatında bulunmakta ve düşmanın muhtemel taarruz istikametinde ikinci hatta tıkaç mev-zilerine yerleştirilmiş bulunmakta idi.

Bugün akşama kadar bütün birlikler olanca hızları ile mevzi-lerini tahkime çalışmış, topçu ve havanlarımız verilen plân gereğince birinci hattaki birlikler önüne tevkif ateşlerini tanzim ederek hazırlanmışlardı.

Saat 15 de cephedeki birliklerden birbiri arkasından haberler gelmeye başlamıştı. İlk haber havan bölüğünden gelmişti. Bu Bl. kumandanı Üsteğmen İzzet Özbay saat 15 de havan bölüğü mevzi-lerinin civarına düşmanın sis mermisi attıklarını, havan ve topçuları ile tanzim ateşine başladıklarını ve müteakiben bu mermilerin bölük mevzilerinin tam içine düştüğünü söylemişti.

Bulunduğumuz mevziler düşman mevzilerine karşı mahkûm bir arazide olduğu için düşman mevzilerimizin içini ve geriye doğru bütün tertiplerimizi kuşbakışı mükemmelen görmekte idiler. Bunun için ateş tanzimlerini takribi olarak değil görerek yapıyor ve tam isabet alınca kadar ileri geri kaydırabiliyorlardı.

Havan bölüğünden sonra topçu taburumuz mevzilerine de düşman topçularının ateş tanzimi başlamış olduğu topçu tabur kumandanı tarafından bildirilmişti.

Cephede düşmanla yakın temasta bulunan bilhassa sağda birinci hatta bulunan 9. bölük düşmanın orman içinden sık sık açtıkları makineli tüfek ateşleri ile mevzilerinin baskı altına alındığını bil-dirmekte ve tepemizde uçan dost devriye uçakları düşmanın geri-lerden cepheye doğru çok miktarda birlikler yanastırdıklarını haber vermekte idiler.

Düşmanın havan ve topçu mevzilerinin yerlerini tayin edecek ölçme cihazlarımız olmadığından hakiki bir kestirme yapılamamış ve tahmini olarak kestirilen yerlere açılan topçu ateşlerimizle müs-bet bir tesir husule getirilememişti. Bu müşkülât karşısında düşman topçu ve havan mevzilerinin keşfedilerek uçaklarla bombardıman

edilmesi defatla 25. tümen kumandanına arz ve rica edilmiş ise de tümen emrinde meydana uçak kalmadığı cevabı verilerek isteklerimiz yerine getirilememiştir.

Düşmanın muhtelif birlikler üzerine ve bilhassa topçu ve havanlarımız üzerine yaptıkları bu tarzım ateşleri, gece yapılması beklenen mukabil taarruzun müsbet alâmetlerinden idi. Bu durum karşısında herkes düşmanın bu taarruzunu mevzilerinde uyanık olarak beklemekte idiler. Telli ve telsiz irtibatlarımız bütün birliklerle inkıta uğramadan muntazam çalışabilecek bir duruma getirilmiş, alay muharebe idare yerinde emrimdeki bütün birliklerle tesis edilen telefon irtibatından başka 3 adet telsiz ve her birinin başında karargâhımdan bir subay devamlı olmak üzere muhtelif frekanslarla birlikleri dinlemeye memur edilmiş ve ayrıca benim ve muavinim yarbay Gafur Enön'ün de yanımıza birer telsiz konmuştu (Kroki 12).

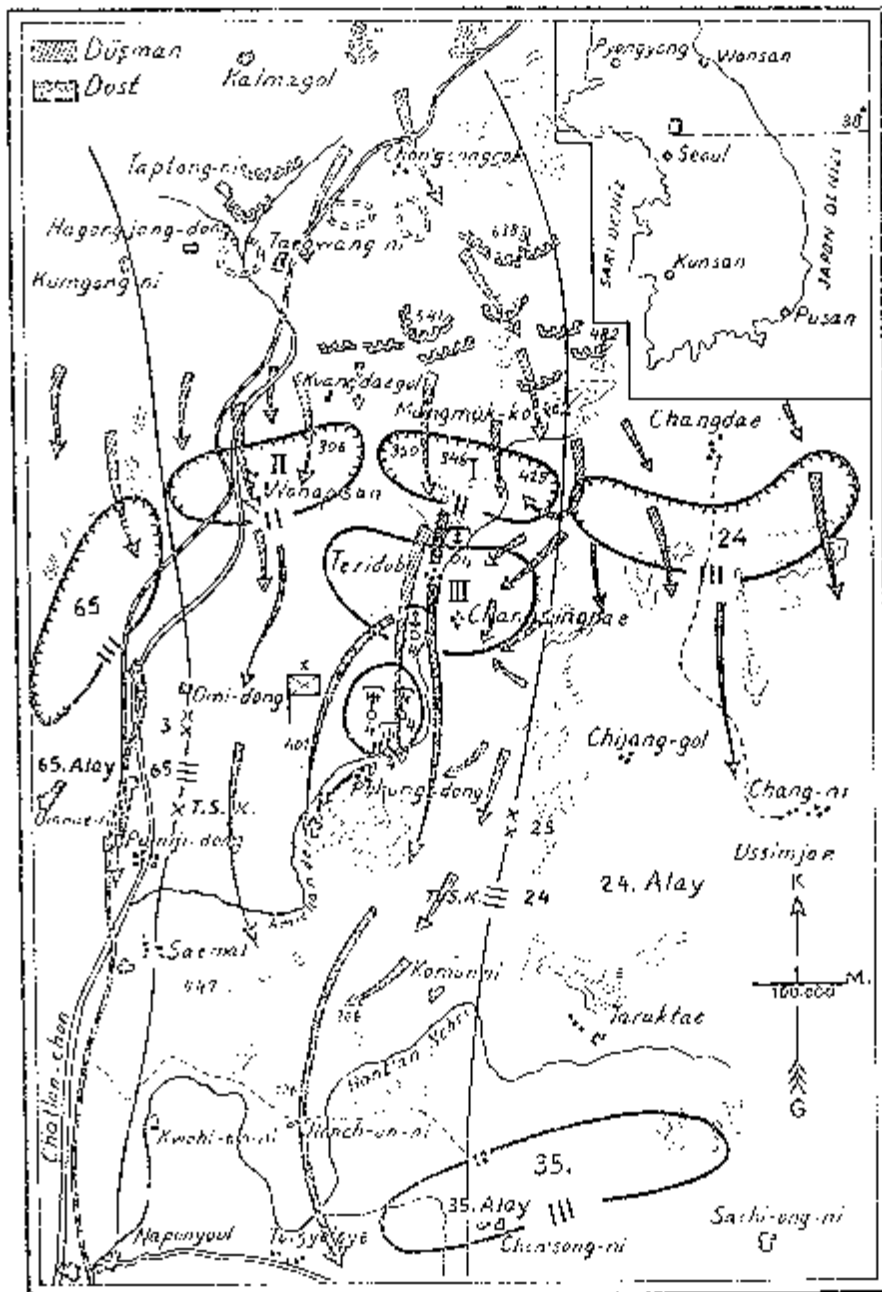
Saat 19,30 da havan bölük kumandanı üsteğmen İzzet Özbay telefonla şu haberi vermişti. Düşman baskın şeklinde şimdi mevzilerimizi döğmektedir. Havan mermileri mevzilerimizin içinde infilâk etmekte ve baş kaldıramıyacak bir duruma gelmiş bulunmaktayız. Bu haberi mütenkip topçu taburu da sağdaki bataryasının yakınlarına düşmanın kesif miktarda topçu mermileri düşmekte olduğunu bildirmişti. Bunlar taarruzun hemen başlayacağını alâmetleri idi. Keyfiyet tümen kumandanına bildirilmişti.

Saat 19,40 da sağda 9. Bl. K. Yzb. Hamit Yüksel ve cephenin ortası ilerisinde bulunan 2. Bl. K. Yzb. İhsan Serim aynı zamanda telefonla verdikleri raporda düşmanın bu iki bölük mevzilerine taarruza başladıklarını ve boru çalarak, köpek gibi uluyarak mevzilerine yaklaşmakta olduklarını bildiriyorlardı. Düşmanın beklenen gece taarruzları fiilen başlamış bulunuyordu. Durumu acile tümen kumandanına arz etmiştim.

Bu iki bölük cephesinde başlayan düşman taarruzu bölüklerin ve taburun ağır silâhları ile karşılanmış ve topçumuz da tevkif ateşine başlamıştı.

Cephenin 10 kilometre gibi çok geniş olması ve arazinin çok arızalı ve ormanlık oluşu yüzünden her tarafın ateşle kapatılmasına imkân vermiyordu. Bununla beraber ateşle kapatılan yerlerden saldıran düşman zayıflata bakmadan miltemadiyen ilerlemekte ve her verilen rapor düşmanın biraz daha yaklaştığını bildirmekte idi.

Kroki - 12

Saat 20 den itibaren telsiz ve telefon konuşmaları o kadar sıklaşmıştı ki birliklerden birisinin raporunu dinlerken onu cevaplandırmadan diğer birliklerden daha mühim haber, acele albayla konuşmak istiyoruz diye tabur, bölük ve hattâ bazı takım kumandanları mütemadiyen rapor yağdırıyorlar ve her birisi kendi cephesinden düşmanı üstün kuvvetle taarruz ettiklerini ve durduramadıklarını bildiriyorlardı. Alay muharebe idare yerinde gecenin sessizliğini bozan derelerde aksi sesleri ile kulaqları patlatarak derecede devamlı uğultular meydana getiren top, havan ve makineli tüfek seslerinden başka hiç bir şey sezilmiyor ve zifiri karanlık ikinci bir düşman gibi görülüyordu.

Taarruz başladığından itibaren arka arkaya telefon ve telsizlerle verilen raporların bir kısmını aşağıda sırasıyla yazıyorum.

Saat 20,10 - I. Tb. K. telsizle: 9. Bl. düşmanla çok yakın temasta nerede ise boğaz boğaza gelmek üzere, topçu ateş ediyordu. Kesti, topçu ile irtibatımız kalmadı, ateş istiyoruz diyor. Cevap olarak şimdi topçuya emir veriyorum ateş edecek bölük mukavemet etsin emrini veriyor ve bir taraftan da yanındaki topçu irtibat sahaya durumu bildirerek ateş yardımı yapılmasını emrediyordum.

Saat 22,12 - II. Tb. K. telefonla: 6. bölük cephesine düşman çok üstün kuvvetle taarruz ediyor. Bu bölüğün ilerdeki takımı ile irtibatı kesildi ve düşman buraya işgal etti. Bu tepelerden bölük mevzilerine şimdi makineli tüfek ateşi geliyor, diyor. Cevap olarak bölük mukavemet edecek. Üsteğmen Tanık Erbay'ın takımını telsizle arayın. Ben de arayacağım. Bu takımın terk ettiği yere hemen topçu ateşini taksif edin derken sözümü tamamlamadan santural araya girerek kumandanım III. Taburdan çok acele sızıle görüşmek istiyorlar dedi ve bu taburu bağladı.

Saat 20,15 - III. Tb. kumandanı telefonla: Birinci tabur emrindeki 9. bölüğüm çok sıkışık durumda, şimdi birinci tabura verdiği raporda fazla zayıflık verdiğini bildiriyor diyor. Cevap olarak topçu iki bataryası ile bölük cephesindeki düşmana ateş etmesini biraz evvel emrettim. Şimdi havan bölüğüne de emir vereceğim. Bölük mukavemet edecek. Ayrıca onurcu bölük hazır bulunsun belki bu bölükle 9. bölüğü takviye ettireceğim, dedim ve sözümü bitirdikten sonra yanındaki telsize: albayım birinci bölük kumandanı acele sizi arıyor buyurun dedi.

Saat 20,17 - 1. Bl. kumandanı telsizle: 9. bölük istikametinden bir çok karartı bize doğru geliyorlar. Düşman mı dost mu bilmiyorum. Bu bölükle irtibat yapamıyorum, Ateş ettireyim mi? diyordu. Cevap olarak gelen topluluk üzerine bir keşif kolu gönder tabkik et belki 9. bölüğün ikmal erleridir yanlışlık yapma, düşmansa ateş emrini ben mi vereceğim, demiştim. Akabinde emir subayın Halim Irsoy dinlemede bulunduğu telsizi ile yanıma yaklaşarak: albayım acele 9. Bl. kumandanı sizinle görüşmek istiyor, demişti.

Saat 20,20 — 9. Bl. kumandanı telsizle: Çok kalabalık düşman uflyarak ve borular çalarak mevzilerimize yanaşılar, bomba atıyorlar, Biz de bomba ve silâhlarımızla çok yakından savaşıyoruz, süngülerimiz takılı merak etmeyin mukavemet ediyoruz, diyordu. Cevap olarak yüzbaşım size güveniyorum, ALLAH yardımcınız olsun derken telsiz konuşmalarımız arasına havan bölük kumandanı girdi.

Saat 20,22 — Havan Bl. kumandanı telsizle: Devamlı ateş altındayız, Zorlukla ateş ediyoruz. Burada kaldıkça zayıat veriyoruz, diyordu. Cevap olarak zayıata bakmadan 9. bölüğün ateş isteklerini yapın ve ateşe devam edin diyordum.

Saat 20,25 — Tümen kumandanına yazdırılmak üzere telefonla tugay kurmay başkanına rapor: Düşman alayın her iki tarafından üstün kuvvetlerle taarruz ediyor. Yakın muharebe halindeyiz. Sağımızda 24. alayla temasımız yok, diye ilk raporu yazdırmıştım.

Saat 20,27 — 1. Bl. kumandanı telsizle: 9. bölük istikametinden bölüğümüz üzerine doğru gelenlerin düşman olduğu anlaşıldı. Ateş açtım. Pek yakınımıza kadar sokuldular. Ayrıca sağımızdan makineli tüfek ateşleri geliyor. Boru çalarak gerilerimize doğru ilerliyorlar, diyordu. Cevap olarak: Benden bir yardım istiyormusun?, bölük mukavemet edecek mevzilerinizde savunmaya devam edeceksiniz, demiştim.

Saat 20,35 — Tümen kumandanına yazdırılmak üzere tugay karargâhında kurmay başkanına telefonla yazdırılan ikinci rapor: Düşman sağımızdaki 24. alay bölgesinden girerek ikinci hatta bulunan sağdaki bölüğümüzün sağ yanından taarruz etmektedir. Cephenin orta kesiminde ve ilerde bulunan 3 ve 5. bölüklerimizde temas yoktur. Solda 6. bölük bölgesinde muharebe şiddetle devam etmektedir.

Saat 20,35 - II. Tb. kumandanı telsizle: 6. bölükte irtibatımız kalmadı. Düşman 6. bölükle onun solundaki tank bölüğü arasından girdi, Tanklar geri çekiliyorlar, diyor. Cevap olarak tank bölüğü sizin bölgenizde ve emrinizdedir. Niçin emirsiz çekiliyorlar, Şimdi emir verin çekilenler tekrar yerlerini işgal etsinler. Ben de ayrıca tank bölüğü ile beraber çabucak Yzb. Nail Noyanlı'ya emir vereceğim, demiştim. Bu konuşmamızı telsizinden dinleyen Yzb. Nail Noyanlı araya girerek şöyle söylüyordu. Düşman 6. bölüğün havan mevzilerine girdi ve aynı zamanda tanklara da bombaları ile hücum ettiler. 6. bölükle irtibatımız kalmadı. Tank bölüğü mevzii olarak 100 metre kadar geriye çekildi ve şimdi burada tertiplenmektedir, diyor. Cevap olarak çekilmeyeceksiniz, Bulunduğunuz yerde savunacaksınız. Solunuzda 7. bölük var onların sağını açık bırakmayın ve bu bölükle işbirliği yapın. diye emir verirken aynı kanaldan bu konuşmayı dinleyen II. Tb. K. Bnb. Muktat Uluñlı araya girerek albayım 7. Bl. düşmanın üstün kuvvetlerle yaptığı taarruz karşısında dayanamıyarak o da şimdi tankların bulunduğu yere kadar geri çekildi. Düşman boşluklardan sızıp tabur muharebe itare yerinin gerisine doğru geçtiler. Bu istikamet sizin alay muharebe idare yerine gelmektedir. müteyakkuz olmanız için haber veriyorum, diyor. Cevap olarak tank bölüğüne emir verin 7. bölükte beraber bulunduğuları yerde savunacaklar. 6. bölükle irtibat yaptınız mı, 3. bölükten ne haber irtibatımız var mı acele bildirin, demiştim.

Saat 20,45 - I. Tb. kumandanı telsizle: Cephedeki 3. bölüğe hiç bir düşman tazyiki yok. Bu bölük solundaki ikinci bölük ve sağındaki 9. bölük bölgelerinde çok şiddetli muharebeler olduğunu bildiriyor ve bu bölükle irtibat yapamadığını söylüyor. ben de 2. bölükle bir türlü irtibat yapamıyorum. Ne vaziyette olduklarını bilmiyorum diyor. Cevap olarak ben 2 ve 9. bölüklerin biraz evvel konuşmalarını dinledim. 2. bölüğünüz düşmanın üstün kuvvetleri karşısında halen mevzilerini muhafaza etmekte olduğunu ve muharebenin şiddetle cereyan etmekte olduğunu söylüyordu. Telsizle sık sık ara ve hulus, demiştim.

Saat 20,47 - 3. Bl. kumandanı telsizle: Cephemizde düşmanla temas yok. Solunuzda 6. bölük bölgesinde çok şiddetli muharebe oluyor. Bu bölüğün üstteğmen Tarek Erbayar kumandasındaki takımı şimdi bizim bölük üzerine çekildi. Takım kumandanı şimdi yanımda, bu takımı şimdi emrine aldım. Takım kumandasının anlatışına göre iki bölük kadar tahmin ettiği bir düşman kuvveti bombalarla

anı olarak mevzilerine girdiklerini ve mevzilerini terke mecbur kaldıklarını, Takımın zayıflı olduğunu söylüyor, diyor. Ayrıca II. Tb. kumandanı ve 6. bölükle irtibat temin edemediğinden bu malumatı doğrudan bana vermek mecburiyetinde kaldığını ilâve ediyordu. Cevap olarak 6. bölüğün takımı ile birlikte bölgenizde savunmaya devam edeceksiniz, Durumunuz hakkında tabur kumandanınıza malumat veririn, demiştim.

Saat 20,50 Birinci bölük kumandanı telsizle: Sağ gerimizde boğazın tıkanması için vazifelendirdiğim üsteğmen Ali Büyükkirisci'nin takımı ile irtibatım kesildi, Burada şiddetli muharebe cereyan ediyor, Düşman hem cephemizde hem de sağ gerimizde en yakını-mıza kadar sokulmuş ve daha gerilerimizde boru sesleri ve ulumalarla güneye doğru geçiyorlar, demiş ve cevaben bölüğümüz mukavemet edecek, takımınla irtibat teminine çalış. Ayrıca ben 9. bölükle irtibat yapamıyorum sen daha yakın mesafeden telsizle ara durumlarını sor ve benimle görüşmesini temin et, demiştim.

Saat 21 — 9. bölük kumandanı telsizle: Düşman mevzilerimize girdi, bozağ boğaza sözlünden sonra ses kesildi. Bu anda heyecanım artmış ve devamlı olarak aramama rağmen hiç bir cevap alamamış-tım. Bu saatten sonra bir daha bu bölükle görüşmek nasip olmadı. Durumu bu bölüğün tabur kumandanına bildirerek 9. bölükle irtibat sağlanmasını ve son durumlarını bana bildirmesini emrettim.

Saat 21,05 - - Telefonla geride tugay kurmay başkanına aşağıdaki raporun tümen kumandanına yazdırılmasını emrettim: Düşman taarruzu bütün şiddetle devam ediyor. Bu taarruzda düşman cephe-mizin orta kesimindeki 3. ve 5. bölüklere çatınmış ve alınan rapor-lara göre alayın her iki kanadını kuşatacak şekilde taarruzunu tevehh etmiştir. Verilen raporlar düşmanın üstün kuvvetlerle taar-ruzunu bildirmekte ve sağımızdan çekilmiş olan 24. zenci alayı bölgesinden giren düşman gerilerimize geçmiş bulunmaktadır. Sağda 9 ve solda 6. bölüklerle irtibatımız kesilmiştir. Bu bölüklerin bir felâkete kurban gittiklerini tahmin ediyorum. İkinci hatta sağ kanat gerisinde yarı 24. alayın iki kilometre gerisindeki boğazın tıkan-masıyla vazifelendirilen takviyeli takımın da aynı akibete uğradığını ve bu takımın ikinci hattaki bölüğünün de kuşatılmak üzere bulun-duğunu, sol kanatta tank bölüğüne bombalarla saldıran düşman karşısında tank bölüğü de 7. bölükte birlikte 500 metre kadar geriye çekilmişlerdir. II. Tb. kumandanının raporuna göre boşluklardan

sızan düşman gerilerine geçmiş ve topçu taburu ile alay muharebe idare yerine doğru ilerledikleri bildirilmişse de şu anda muharebe idare yerimiz yakınında düşmanla temasa gelinmemiştir. Bu duruma göre düşmanın her iki kanadımızı kuşatıcı şekilde yaptığı bu tarruzu muvaffakiyete ermek üzere olduğunu tahmin ediyorum. Bu andaki durumunuz çok endişe vericidir. Daha kötü duruma düşmeden gerimizdeki bir evvelki mevzilerimize çekilmemize emirlerinizi rica ederim.

Bir taraftan bu raporu yazdırırken diğer taraftan telsizler ve telefonlar mütemadiyen çalışmakta ve sık sık raporlar yağmakta idi. Bu esnada II. tabur kumandanının saat 21,10 da telsizle verdiği raporda: Albayım Amerikan tank bölüğü emirlerinize rağmen çekiliyor, bu arada himayesiz kalan 7. bölük tabur muharebe idare yerine kadar geri geldi, düşman çok sıkı takipte, solumuzdaki Filipin taburu bölgesinde ve onun solundaki İngiliz tugayı cephesinde çok şiddetli muharebeler olmaktadır. Düşmanın Filipin taburu bölgesinden girdiğini bu taburun gerisinden duyulan boru seslerinden anlıyorum, devamlı aramalarımıza rağmen 6. bölükle irtibat sağlayamadım, bu bölük mevzilerine doğru tabur yarım keşif takımını gönderdim fakat telsizle verdikleri haberde 6. bölük mevzilerine varmadan ateşle karşılandıklarını bildirdiler, keşif yarım takımını geri çekiyorum, diyordu.

Saat 21,15 te tank bölük kumandanını zorlukta bulabilmiştim. Telsizle nerede olduklarını ve niçin çekildiklerini sorduğumda düşmanın gerilerine düştüklerini ve ayrıca Filipin taburu bölgesinden giren düşmanında gerilerinden saldırdıklarını ve bu yüzden eski mevzilerinden daha 500 metre kadar geriye gelerek orada mevzilendiklerini bildirmişlerdi. Bu sırada acele birinci bölük kumandanını beni aradığını söylemişlerdi.

Saat 21,30 -- 1. Bl. kumandanı telsizle: Düşman dört tarafımı da kuşattı, çepeçevre savunuyoruz, Ali Büyükkırışçı'nın takımı ile irtibat yapamadım, bu takım bölgesinde derin bir sessizlik var, takımın akıbetinden endişeliyim, demişti. Cevap olarak bölük savunmaya devam edecek ve telsiziniz devamlı dinlemeye kalacaktır, demiştim.

Saat 21,40 Havan Bl. kumandanı telsizle: Mevzilerinde tutunacak balde değilim. Halâ devam eden şiddetli top ve havan mermilerinin baskısı altındayım, bu mevzide kaldıkça zayıflam çoğa-

lıyor, geriye mevzi değiştirmeme müsaadenizi rica ediyorum, diyordu. Cevap olarak mevzi değiştirtince nasıl ateş edeceksin? tarzındaki soruma karşılık kumandanım bu vaziyette burda da zaten ateş edemiyorum, üstelik zayıf ta veriyorum, ayrıca mevziimizin sağındaki yoldan birçok kimselerin kerîye geçtiğini duyuyorum, düşman mı dost mu bilmiyorum, bunu anlamak için o tarafa birkaç kişi gönderdim henüz dönmediler, diyordu.

Bütün birlikler güçlerinin yettiği nisbette yerlerinde inatla mukavemet ediyor, gerek Türk topçu taburu ve gerekse Amerikan takviye topçu taburu mütemadiyen fasılasız ateş etmelerine rağmen düşman taarruzu durdurulamıyor ve çok geniş olan bu cephede boşluklardan sızan düşman gerilerine doğru ilerlemeye devam ediyordu.

Saat 22,00 de tümene zorlukla yazdırabildiğim raporda daha fazla mevzilerimizde kaldığımız taktirde tugayın fena akibete düşer olacağını ve vakit geçtikçe her iki tarafımızdan yapılmakta olan kuşatmanın tamamlanacağını bu kötü duruma düşmeden çekilmemize emir vermelerini ısrarla rica etmiştim. Tümén kumandanı bu teklifime cevap olarak çekilme emri vermek benim salâhiyetim dahilinde değildir. Durumunuzu kolordu kumandanına bildirdim, Emir verilinceye kadar mevzilerinizde mukavemete devam etmeniz lâzımdır, demişti.

Yukarıdaki bu heyecanlı anları bildiren ast birliklerin raporları saat 22,00 den sonra daha da sıklaşmış ve ekseri hallerde kendilerini dinlemek fırsatını bulamadığım veya yetişemediğim bir çok bölük, tabur ve hattâ takım kumandanları kendilerine tahsis edilen telsiz frekanslarını bırakarak konuşmakta olduğumuz diğer birliğin kanalına girip konuşmamızı inkılas uğratarak kumandanım ben falan bölük kumandanıym dinleyin çok mühim haber vereceğim, diye biri diğerini beklemeden araya girenler çoğalmış ve bu durum muharebe heyecanını bir kat daha artırmıştı. Verilen raporlardan hiç birisi sadre şifa verici ve ferahlatıcı değil her rapor o birliğin durumunun çok sıkışık bir halde olduğunu bildirmekte ve herkes yardım istemekte veya çekilmeye emir beklemekte idi.

23 Nisan 1951 gece saat ikiye kadar tümén kumandanına verdiğim dört raporla vakit geçtikçe durumun aleyhimize tecelli etmekte olduğunu açıklayarak çekilmemize emir vermelerini istedimse de her defasında cevap olarak benim çekilme emri vermeye

salâhiyetim yoktur. Durumumuzu kolorduya bildiriyorum, diyor ve son defasında mukavemet edin 33. alay mukabil taarruz yapmak üzere bölgenize gönderilecektir, diye teselli ediyordu.

Sağda 24. zenci alayı mevzilerini terk etmiş ve bu alayla irtibat sağlamaya imkân kalmamıştı. Solda 63. alay ve Filipin taburu bölgesinden düşman girmiş ve gerilerimize sarkmıştı. Bu ana kadar Filipin taburu ile de irtibat sağlanamamış ve onların da akıbetleri meçhul kalmıştı. 33. alayın gece bir mukabil taarruz yapmasına imkân yoktu. Nerede olduğunu bilmediğimiz bu alay böyle bir mukabil taarruzu yapsa yapsa ancak sabah saat yediden evvel yapamayacak ve bu saate kadar düşman gerilerimizi kuşatacak ve daha gerilerden gelmek fırsatını kazanacak olan düşman ihtiyatları ile bu kuşatma çemberi içinde son ve kat'i bir imha muharebesi vermeye mecbur kalacaktık. Bu durum tümen kumandanına arz edilmiş ve cevaben durumumuzu kolordu kumandanına arz edeceğim, demişti. Bu anda alay muharebe idare yerindeki durum şöyle idi. Muharebe idare yeri muhafız takımı, keşif takımı ve istihkâm takımı tarafından çevre mevzilenmek suretile emniyet altında bulunmakta ve subaylar da kendi birliklerinin başında bütün dikkatleriyle sızıp muharebe idare yerine gelmesi muhtemel düşmanı beklemekte idiler. Karargâhın bütün subayları emir subayım Yzb. Halim İrsay, harekât subayı Yzb. Abbas Yurdakul, haber subayım Yzb. Muzafer Sebükcebe, irtibat subayım Yzb. Cihan Kumbasar ve muavinin yarbay Gafur Enön ve hülâsa hepimiz ellerimizde telsizler ayrı ayrı kanallardan bütün birliklerle devamlı irtibat sağlamaya çalışmakta, topçu irtibat subayı Yzb. Refik Soyğüt telsizle ve telefonle topçu taburuna emirlerini ulaştırmaya çalışmakta, muhabere takımı kumandanı üsteğmen Ahmet Göçmez ve yardımcısı üsteğmen Zülfi Çötel telefonlardan telsizlere ve telsizlerden telefonlara koşarak irtibatın kesilmemesi için azami faaliyet göstermekte ve karargâhtaki diğer yardımcı subayların hepsi bu gecenin her an değişen heyecanlı haberlerini can kulağı ile ve dikkatle takip etmekte idiler. Herkesin kafasında bir istihkam dolaşarak verilecek karara intizaren ve çok yakınlara sokularak dikkatle bana bakmakta idiler. Bu çok kritik anda I. Tb. K. Bnb. Ziya Aydemir ve III. Tb. K. muavini Yzb. İhsan Sarpkaya muayyetlerle alay muharebe idare yerine geçecek bölüklerinden hiç birisi ile irtibatları kalmadığından muharebe idare yerlerini terk ederek buraya geldiklerini söylemeleri hem asabımı bozmuş ve hem de bu durum vereceğim kararda müessir olmuştu.

Bu anda herkes muhakkak ki kendi görüş ve duyusuna göre bir karara varmıştı. Kimisi son erimize kadar mukavemete devam etmek ve kimisi de çekilme için çok geç kaldığımızı ve daha da beklediğimiz takdirde bir felâkete kurban gideceğimiz kanaatle heyecan içinde benim vereceğim karara sabırsızlıkla intizar etmekte idiler.

Çok nazık bir durumda bulunuyordum. Sağda 9 ve 2. bölüklerle, solda 6. bölükle irtibat kesilmiş, ne oldukları meçhul, sağda ikinci hatta bulunan birinci bölük dört tarafından kuşatılmış ve bu bölüğün bir takımı ile irtibatı kesilmiş, son anlarda 9. bölükten kurtulabilen bazı erler ikinci hatta ve ortada bulunan 10. bölük üzerine ve 6. bölükten kurtulandan da 5 ve 11. bölükler üzerine geldikleri haberi alınmışsa da bu bölüklerin büyük kısmınının akıberi meçhul kalmıştı. Yanlardan giren düşman gerilerimize sarkmış ve biraz sonra topçu mevzilerimize de girecekleri pek yakın bir ihtinul dahiline girmiş, solda tanklar ve 7. bölük mevzii çekilme yapmış, şimdi kesin olarak yerleri belli değil, havan bölüğü başta altında ateş edemeyecek vaziyette mevzilerine gömülmüş halde, topçularımız da birliklerdeki topçu gözetleme subaylarıyla irtibatlarını bozulması yüzünden düşmana müessir bir ateş yapamayacak hale gelmiş, I. ve III. Tb. kumandanları bölükleriyle irtibatları kesilmiş diyerek yerlerini terk ederek alay muharebe idare yerine gelmişler ve takrar yerlerine gönderilmişlerse de gidip gitmedikleri meçhul. Bu vaziyette saat yediye kadar kararsız beklemekle birşey olup bitecek ve bu kararsızlık belki Türk tugayının imhasına sebep olacaktı. İşte bu sıkışık anda mühim bir karar vermek mecburiyetinde bulunuyordum. Bu durumu âdeti bir yıldırım hızı ile kısaca muhakeme ederek bir karara varmak istedim.

Bu durumda yapılacak iki tarzı hareket vardı:

- 1 — *Tugayın emrine sadakat ve tam bir itaatle irtibatla bulunduğum birliklerle sonuna kadar savunmaya devam etmek.*

Bu taktirde tugayın toptan imha edilmesi veya esir edilmesi felâketile karşı karşıya bulunuyordum. Türk tugayının Birleşmiş Milletler safında imha edilmesi komünistler muvacehesinde Türk milletinin emniyetini sarsacak ve dünya milletleri huzurunda Türk milleti aleyhine aksülameller yaratacak ve Türk milleti bu emre körükörüne itaatten dolayı her halde bu birliğin mes'ul kumandanı olan bana rahmet okumıyacaktır.

2 *Tugayın çekilmesine emir vermek ve bu çekilmekten mütevellit mes'uliyeti şahsen üzerine almak.*

Sağda ve soldaki Birleşmiş Milletler birlikleri yerlerinden oynamış olduklarından tugayın çekilmesinin cephe üzerinde bir rolü oynamıyacaktı. Tugaya çekilme emri vermekten mütevellit mes'uliyet doğrudan doğruya şahsına raci olacak buna mukabil tugay çok fazla zayıflatılmaktan veya toptan imha edilmekten kurtulacak ve bu vaziyette gerideki mevzilerde tutunarak orada derlenip toparlandıktan sonra tekrar taarruz edilerek terk edilen mevzilerin ele geçirilmesi mümkün olabilecekti. Bu tarzı hareket her halde birincisi kadar Türk birliğinin şeref ve itibarı üzerinde fena aksü-l-meller yapmayacak, bilakis Türk birliğinin düşmanın kurduğu imha tuzağına düşmemesi taktikle karşılanacaktı.

İşte muharebe durumunun bu heyecanlı olan safhasında kısaca yaptığım muhakeme sonunda vardığım ikinci kararın tatbikine geçilmiş ve 23 Nisan 1951 gece saat 02.30 da tugay karargâhına, piyade ve topçu tabur komandanlarına, tank ve havan bölük komandanlarına ve alay bağı birliklerine bir evvelki mevzilerine çekilmelerini emrederek keyfiyetten tümen komandanına da bilgi verilmesini tugay kurmay başkanına emretmiştim.

Çekilme emri olan birlikler gündüzden plânlanan ve emredilen mevzilere doğru çekilmeye başlamışlardı. Yalnız topçu taburunun çekilmesi için bir saat kadar zamana ihtiyacı vardı. İhtiyatta bulunan 10. bölükle ona yakın olan havan bölüğü piyade olarak topçu taburu çekilinceye kadar bu tabura doğru düşman istikametinden gelen boğazın ve yolun tıkanmasını ve bu birliklerin buraya mevzilenmelerini emretmiştim. Bu saate kadar 2, 6 ve 9. bölüklerden halâ bir haber alınmamıştı. Birinci bölüğe tabur komandanı çekilme emrini tebliğ edememiş ve ben telsizle mezkûr bölük komandanı Yzb. Aziz Pekdemir'i bularak çekilmesini emrettiğim zaman dört tarafının kuşatılmış olduğunu ve çekilmesine imkân bulunmadığını bildirmişti. Cevaben ve çıkışarak mutlaka geriye doğru taarruz edeceksin, bir kişi kalmaya kadar savaşa savaşa çekileceksin, diye emir vermiştim. Bu emir üzerine birinci bölük taarruza geçmiş ve saat 03.30 da bölüğünü düşmanın kuşatmasından kurtardığını, ancak tutulması emredilen bir evvelki mevzilere yaklaşırken oradan da ateş yediğini bildirmişti.

Çekilmeye başlayan diğer birliklerden 3, 5 ve 11. bölükler de çekilirken gerilerinden ateş yediklerini ve 11. taburun tutacağı gerideki mevzilerin daha evvel düşman tarafından ele geçirildiğini mezkûr tabur kumandanı telsizle bildirmiş ve bunun üzerine mecburen bu hattan vaz geçilerek bütün birlikler tarafından taahhüt Hantan nehrinin güneyindeki mevzilere çekilmeleri emrini telsizle hareket halinde bulunan birliklere emretmiştim.

Topçu taburu ile tugay karargâhının çekilmesi için emrettiğim solumuzdaki müsait yoldan ve köprüden faydalanmaları icap ederken topçu bu yoldan faydalanmış ve fakat tugay karargâhı gerimizdeki çok gayri müsait olan yoldan ve geçilmesi güç geçitten çekilmekte olduğunu duyunca ortalık ağartırken buraya geldiğinde gördüğüm bu manzara karşısında âdeta beynimden vurulmuşu gönmüştüm. Tank bölüğünü 7. bölükle birlikte tugay karargâhının çekilmesini emrettiğim en müsait yolun himayesine terk ederek bu yolu emniyete aldığım halde hangi düşünce altında olduğunu anlayamadığım bir mülâhaza ile tugay kurmay başkanı karargâhı bütün vasıtaları ile bu fena yola sokmuş ve vasıtalar birbiri arkasına dizilerek Hantan nehrinin geçiş yeri tıkanmıştı. Etraf bataklık halde olduğu için vasıtaları yol dışına çıkarıp geri döndürmek de imkân haricinde idi. Düşman çekilen birliklerimizi takip etmek ve bir kısım kuvvetle de bizden daha evvel Hantan nehri civarına gelerek 282 rakımlı tepe istikametine çekilen 2. bölüğün bir takımı aldıkça zayıflatıyordu. Tugay karargâhının 50 : 60 vasıtasını ve birâhane banların gerisine yanaştığını gördüğüm bir Amerikan topçu taburunu Hantan nehrini geçmelerini korumak maksadile bu nehre hâkim ve gerilerimizde bıraktığımız 306 ve 162 rakımlı tepeleri tutarak geçiş himaye etmek icap etmekte idi. Tümenin elinde ihtiyat olarak 35. Amerikan alayı varken çekilmemizi himaye etmek için Hantan nehri kuzeyindeki tepelere göndermemişti. Yorgun bir halde çekilen birliklerden 10. bölük 306 tepesine ve 3. bölük te 126 rakımlı tepeye ve Hantan nehrinin dirsek teşkil ettiği yere himaye mevziine konarak tugay karargâhının ve Amerikan topçu taburunun vasıtaları zorlukla karşıya geçirilebilmişti. Bu sırada düşmanın bir kısım kuvveti geçiş yerini yakından baskına uğratmak maksadile sivil kıyafette nehir içinden geçiş yerine doğru yaklaşmakta oldukları 3. bölük kumandanı Yzb. Hidayet İpek tarafından bildirilmiş ve sinsi sinsi baskına gelenler 3. bölüğün baskın tarzındaki tanrızu ve ateşleri ile imha edilmişlerdi.

Bugün saat 13 e kadar bütün tugay Hantan nehrinin güneyine geçmiş ve birliklere gösterilen toplanma bölgelerinde toplanmışlardı. Toplanma bölgesine giden birlikler arasında don ve gömlekten başka üzerlerinde elbise ve teçhizatı kalmamış ve ayrıca üstleri başları paramparça olmuş perakende yürüyen beş kişiye rastlamıştım. Nazarı dikkatimi çeken bu çocuklardan yaptığım soruşturmada birkaçı 2. bölüğün Hantan nehri civarında baskına uğrayan takımdan ve ikisi de 9. bölükten olan bu erlerin esir düştüklerini, düşman elbise ve teçhizatlarını soyarak silâhlarını da alarak geriye sevk edilirlerken silâhlı dört kişiden ilaht olan muhafızlarını öldürerek kurtulduklarını ve ancak bu vaziyette kaçabildiklerini söylemişlerdi.

Hantan nehrinin geçiş yerinde birliklerin toplanmalarına intizar vaziyetinde iken buraya gelen 25. tümen kumandanının yardımcısı Amerikalı general Maykils zayıat raporunu istemiş ve o saate kadar birliklerden verilen ve akıbetleri belli olmayan zayıatın 205 kişi olduğu kendisine bildirilmişti. Bunun üzerine bu gece size taarruz eden düşman kuvvetinin ne kadar olduğu sualine karşılık en aşağı bir tümen cevabını verince general; hayır bu gece düşman iki tümenle size ve iki tümenle solunuzdaki İngiliz tugayına taarruz etti, İngilizlere nazaran sizin zayıatınız çok az, bu geceki muharebede İngiliz tugayından iki tabur kâmilten elden çıktığını, kurtulabilen taburun da zayıatının fazla olduğunu söylemesi üzerine ben asabileşerek generale mademki düşmanın bu kadar üstün olduğunu biliyordunuz, size maruz kaldığımız durumun uezaketini sık sık bildirdiğim halde neden vaktinde çekilmemize emir vermediniz, sualine karşılık çekilme emri vermek salâhiyetimiz yok ta ondan cevabını vermişti.

Tümen kumandan yardımcısı tam zamanında ve çok haklı olarak verdiği çekilme kararını kendileri de haklı bulmuş ve büyük geçmişler olsun diyerek yanından ayrılmıştı.

Bu geceki muharebelerimizde en fazla zayıat veren 1, 2, 6 ve 9. bölüklerdi. Diğer bölüklerden de zayıat varsa da bu bölüklere nazaran miktarları pek azdı. Bu gece akıbetleri anlaşılmayan arkadaşlarımız arasında 9. Bl. K. Yzb. Hamit Yüksel, 2. Bl. K. Yzb. İhsan Sevim, 9. Bl. takım subayı üsteğmen Kâzım Ün, 1. Bl. takım subayı üsteğmen Afî Büyükkırışçı, 9. Bl. refakatinde topçu ileri sürülmüş gözetleme subayı üsteğmen Mehmet Cülcenç arkadaşlarımızın şehit mi yoksa ağır yaralanarak düşman eline esir mi düştükleri hakkında bir bilgi edinilememiştik. Bilâhare Haziran ayı içinde yaptığımız

taarruzlarda bu araziyi tekrar ele ele geçirmiş ve her tarafı arattırılarak şehitlerimiz toplanmış ve cenazeleri bulamayanların esir olduklarına hükmedilmişti.

Alay Hantan nehri güneyinde toplanma bölgesinde iken iki saat istirahatten sonra 25. tümen kumandanlığınca 5 kilometre güneyde gösterilmiş olan toplanma bölgesine hareket ederek 23/24 Nisan gecesini bu bölgede geçirmiştik. Buraya hareketimizden biraz evvel geride tümen ihtiyatı olan 35. Amerikan alayı bulunduğumuz bölgeye gelmiş ve Hantan nehrinin güneyindeki surlarda savunmaya geçmeye başlamışlardı. Gece tümenden verilen emre göre 24 Nisan günü alay iki taburu ile 3 kilometre kuzeyde gösterilen tıkaç mevzilerini işgal edecek ve 27. alayla 35. alayın çekilmelerini bu bölgeden himaye edecektik.

Bugün alınan haberlere göre 22/23 Nisan gecesi düşmanın bütün cepheде yaptığı mukabil taarruz muvaffak olmuş ve sağımızdaki 24. Amerikan tümeninin İngiliz tugayından sonra insan, silâh ve malzemece en fazla zayıyata uğradığı öğrenilmişti.

Düşmanın takibi karşısında çekilme muharebeleri ve himaye mevzilerinin işgali.

24 Nisan günü saat 6 da tümen emrine uyularak I. Tb. sağda, II. Tb. solda olmak üzere bulunduğumuz yerden 3 kilometre kuzeyde seçilen tıkaç mevzilerini işgal etmek üzere hareket ettirilmişlerdi. III. Tb. alay muharebe idare yeri yakınında ihtiyatta bırakılmış ve topeımız ilerdeki taburları himaye etmek üzere bir kilometre ileride mevzilendirilmişti. Taburlar mevzilerini işgal ve tahkim ettikten sonra tümenden birbiri ardınca verilen emirlerle birkaç defa mevzi değiştirmeye mecbur bırakılmıştık. Bu maksatsız yer değiştirmeler esasen yorgun ve uykusuz olan birliklerin yorgunluklarını bir kat daha artırmış ve moralleri üzerinde kötü tesirler yapmaya başlamıştı. Subay ve erat o kadar yorulmuşlardı ki henüz yeni çıktığımız alay gözetleme yerinde biraz dinlenirken emir subayın ihtiyarı elinde olmadan uyuyup kalmıştı (Resim 53).

Bugün alay gözetleme yerinde iken ani olarak kopan bir kasırga önünde yerde serili olan ve üzerinde bütün cephemizin muharebe durumu işlenmiş bulunan haritamı kaplığı gibi havaya uçurmuş ve düşman istikametine doğru götürürken hepimiz heyecanlandırmıştı. Havada takriben beş on dakika kadar haritamı çeşitli istikametlere uzaklaştıran kasırga son dakikalarda yine üzerimize doğru getirmiş

ve hemen 100 metre kadar uzağımızda yere bırakmıştı. Bu hal bana bir ders olmuş ve bundan sonraki muharebelerimizde haritamı elinden bırakmamıştım.

Öğleden sonra 25. Hümen komandanı emrini tekrar değiştirmiş ve sağdaki birinci taburun yerinde kalmasını, ikinci taburun ise 27. Amerikan alayının savunma bölgesinin arkasına yavaşmasını bildirmişti. Mezkûr tabur son verilen emre göre yeni mevziine hareket etmiş ve sağındaki 35. Amerikan alayı ile ilerisindeki 27. Amerikan

Resim 34 -- 24 Nisan 1953 günü iki züm ve iki gözle aykuzla ve yavaş bir halde zeni çekilmekte olan mevzilerinde. Üstün emir subayına Yzb. Halim İrsaydan.

alayının çekilmelerini himaye vazifesile bu alaylarla sıkı irtibatla bulunması emredilmişti.

II. Tb. cephedeki bu iki Amerikan alayının en son kademeleri çekilinceye kadar orada himaye mevzisinde kalacak ve bu alaylardan kimse kalmayınca tabur da çekilecek ve alay muharebe idare yerine gelecekti. Akşam karanlık başlamıştı, sağ ve soldaki Amerikan alayları bölgelerinden bir çok vasıtalarını geriye doğru çekilmeye başladıkları görülmüyordu. II. Tb. Amerikan alaylarıyla irtibat yapmak için elinde tek bir tercüman vardı. Sağındaki alayla irtibata bu tercü-

manı memur edince solundaki alayın durumundan haberdar olamamış ve tabur kumandanı Enb. Muklat Uluñlü telsizle benden bir tercüman istemişti. Benim de yanımda tek bir tercümanımın başka azıcık olsun İngilizce bilen kimse yoktu. Ermeni ırkından olan Jan adındaki er bana tercümanlık yapmakta idi. Tabur kumandanının bu hakkı talebi karşısında saat 20,30 da tabur kumandanının bulunduğu tepeyi bilen taburun ikinci kademesine mensup bir jip şoförüne tercümanım Janı teslim ederek bu vazife için muvakkaten II. Tb. kumandanının yanına götürmesini emretmiştim. Şoförle birlikte jipe atlayarak giden Jan tabur muharebe idare yerinin bulunduğu tepe eteklerine geldikleri zaman Jan jipten inerek yine şoförle birlikte karanlıkta tepeye doğru çıkartırken tabur muharebe idare yerine uzanan telefon telini gören Jan bu telefon teli beni tabur kumandanının yanına götürür mü? diye sormuş ve şoförün evet cevabı üzerine şoföril geri çevirerek kendisi yalnız olarak muharebe idare yerine doğru ilerlemeye başlamıştır. Sonradan esarettен avdetте anayuvda rasıladıgım Jan'ın anlattıgına göre tepeye çıktığı zaman birdenbire Çinlilerin içine düşmüş ve üzerine saldıran Çinliler tarafından esir edildiğini söylemişti. Jan tepeye çıkmadan10 dakika evvel Amerikan alaylarının tamamen çekildiklerini anlayan tabur kumandanı alaya mülumat vermeden ve müsaade almadan çekilmiş ve boşalan o tepeleri düşman ele geçirmiş olduğu anlaşılmıştı. Tabur kumandanının vaktinde mülumat vermeyişi bir tek tercümanım olan Jan'ı da kaybetmeme sebep olmuştu. Korede Birleşmiş Milletler camiası içinde muharebe olmakta muhtac olduğumuz tercüman bir silâh kadar hattâ ondan da mühim bir destektі. Jan'ı kaybettiğimden duyduğum üzüntü hakiakten büyüktü.

Jan Ermeni ırkından olmasına rağmen tanınmış bir Türk ailesinin yanında yetişmiş, hiç bir ırk ve din mefhumunu gütmeyen Türkleri seven ve kendi Türklüğü ile iftihar eden münevver bir gençti. Türkçe, rumca, ermenice, fransızca ve İngilizceyi mükemmelen konuşur ve yazar cesur, atılgan ve çok iyi atıcı bir çocuktur. 26 Ocakta 156 Kunyongjong-ni mevkiinde kazandığımız zaferimizin ertesi günü gözetleme yerimde benimle görüşmeye gelen cenebi matbuat muhabirleri ile aramızda birkaç lisandan konuşarak tercümanlık yaparken cenebi muhabirler bu gence hayran kalmışlar ve Janın ismini ve hangi ırktan olduğunu sormuslardı. Bu suale karşı Jan yalnız Türki'im diye cevap vermiş ve o günden itibaren kendisini daha çok sevmeye başlamışım. Tercümanlılık yüzünden Jan'ı birkaç defa keşfi taarruzı vazifesile Amerikan tank bölükleriyle

tekviye edilerek keşfe gönderdiğim tekviyei ekşif birliğine terfik etmiş ve verdiğim vazifeleri hakkile ifa ederek dönmüştü. Bu münasibetle şunu da yazmadan geçemeyeceğim. Kore Türk Silâhı Kuvvetleri içinde ekalliyette dahi olsalar miktarları 60 : 70 kişiyi bulan Rum, Ermeni ve Musevi çocuklardan hiç birisi bu dâva uğrunda döğüşürlerken ırk ve dîn telâkkisi ve tesiri altında kalmamışlar. İslâm arkadaşlarından ve üstlerinden sevgi ve müzaheretin başka hiç bir fena muameleye maruz kalmamışlardı. Bunlardan tugay geri hizmet kadrosunda çalışan bir kaç bir gün vazife ile alay muharebe idare yerine geldiklerinde beni görerek Albayım! Biz geride tugay karargâhında yazıcılık yapmaktâ Türk ve diğer mezhebe mensup arkadaşlarımızdan utanıyoruz, biz de buraya muharebe etmek için geldik, Tugay karargâh bölük kumandanına bu yolda müracaat ettik kabul etmedi. Sizden çok rica ediyoruz aynınızda şehit düşen ve yaralanarak ayrılan bir çok arkadaşlarımızın boş kalan yerlerini doldurmak için bizi de cephedeki bölüklere verin, diye yalvarmışlardı. Bu çocuklar yanında iken telefonla generali bularak bunların ricalarını anlatmış ve generalin müsaadesile alaya alarak ve kendi arzu ettikleri bölüklere vererek onlar da aylardanberi cepheye çarpışan diğer arkadaşları gibi canla başla ve cesaretle düşmanla çarpışmışlardı.

24/25 Nisan gecesi saat 22 de alay gözetleme yerinde cepheden çekilmekte olan taburların çekilmesine intizaren beklemekte iken bir anahik karanlıkta nefes nefese koşarak yanıma sokulan topçu taburundan bir üstegmen üçüncü bataryanın düşman tarafından dört yanının kuşatıldığını ve nerede ise imha edilmek üzere bulunduğunu söyleyerek acele yardım istiyordu. Bu durum karşısında alay gözetleme yerinin gerisinde ihtiyatta ve ikinci hatta bulunan III. taburun bu bataryanın yardımına koşması kararını vererek o anda Tokyoda izni bulunan Bnb. Lütfü Bülğine vekâlet etmekte bulunan muavini Yzb. İhsan Sarpkaya'ya telsizle kısaca şu emri vermiştim: Acele bir vazife alacaksınız, taburunu topla ve hemen alay gözetleme yerine getir, demişim. Taburun gelmesine intizarda iken bu durumu o gün Tokyodan izinden dönmüş olduğunu haber aldığım General Yazıcı'ya arz etmişim. 10 dakika sonra tabur kumandanı muavini Sarpkaya yalnız olarak yanıma gelmiş ve emir almaya geldiğini söylemişti. Tabur nerede diye soruca ben taburun toplanıp buraya gelmesini emrettim, kendim daha evvel emir almak için geldim demişti. Bu taburun o anda ihtiyattaki durumu

şöyle idi: Taburun 10. bölüğü ile 22/23 Nisan gecesi fazla ziyat veren 9. bölüğün bir takımı alay gözetleme yerine yakın ikinci batta tıkaç mevziine tertiplenmiş ve taburun geri kalan kısmı bir kilometre kadar geride topla olarak tabur muharebe idare yerine yakın bir yerde bulunuyordu. Böylece bir kısmı ilerde ve bir kısmı geride yayılmış vaziyette bulunan taburun toplanıp hep birlikte gelmeleri ve bilhassa yeni gelmiş olduğumuz bir arazide gecenin karanlığında birbirini kaybetmek ihtimalini önlemek için tabur kumandanına taburunu topla ve beraber alay muharebe idare yerine gel demiştim. Tabur kumandanı yalnız gelince kendisini geri çevirerek git taburunla beraber gel, demiştim. Jipine atlayarak sür'atle geri giden tabur kumandanı 10 dakika sonra telsizle verdiği haberde tabur muharebe idare yerine gittiğinde taburdan hiç kimseyi bulamadığını ve emri yanlış anlamaları ihtimaline karşı başka bir istikamete gittiklerini tahmin ederek taburu aramak üzere yolu takiben güneye doğru ilerlemekte olduğunu söylüyordu. Ancak tek vasıtanın geçmesine kifayet edebilecek derecede dar bir yoldan güneye doğru ilerleyen tabur kumandanı ile devamlı olarak telsizle irtibatla bulunuyor ve tabur hakkında sık sık verdiği raporunu dinliyordum. Bir saat sonra bu yolda taburumu bulan Sarıkaya'nın tek trafikli olan bu yolun cepheden gelen Amerikan vasıtaları ile tıkaç olduğundan yol bulup geriye gelemediğini ve haritadan tarif ettiği bir hayvan noktasında yolun açılmasına intizar ettiğini bildiriyordu.

Tabur kumandanı yanımdan ayrıldıktan 20 dakika sonra tıkaç mevziinde bulunan 10. bölükle 9. bölüğün başlarında bulunan cesur ve kahraman üsteğmen Şahin Yıldız ile üsteğmen Ömer Kökdü alay gözetleme yerine gelerek taburdan alay gözetleme yerine gelmeleri hakkında emir aldıklarını, ancak tabur kumandanını göremedikleri için doğrudan bana müracaatta bulunduklarını ve vazife talep ettiklerini söylemişlerdi. Bu rkadaşlarıma kısıtlanmış olan üçüncü bataryanın kurtarılması vazifesi verilerek sevk edilmiş ve alay gözetleme yerinden ayrıldıktan biraz sonra bu bataryanın düşmandan sıyrılarak tugay muharebe idare yerine gittikleri haberi alınca telsizle verdiğim emirle bu bölükler geri çevrilerek tekrar alay gözetleme yeri ilerisinde tıkaç mevziine sokulmuşlardı. Bunlar olup biterken henüz III. taburun geriye gitmiş olan birliklerinden bir haber alınmamıştı. Bu sırada cephedeki birinci ve ikinci taburlarda çekilmekte ve gece olmasına rağmen düşman da en yakın mesafeden bu taburları takip etmekte idiler. Karargâh subaylarımla beraber gözetleme

yerinin yakınındaki yol üzerine inerek çekilmekte olan taburların gelmesine intizar etmekte idik. Biz yola indikten sonra alay gözetleme yerini işgal eden düşman buradan açtıkları makineli tüfek ateşinin izli mermileri tepemizden ucmakta ve düşmanın bu hareketi çekilmekte olan taburların gerilerine düşüp paniğe uğratmak maksadına matuf olduğu anlaşılmakta idi. Gecenin karanlığında düşman tarafından yapılan bu ateşler gözetlemeli olmadığımızdan pek tesirli olmamakla beraber mermilerin ateş böceği gibi izi olarak havada uçuşları ve vızılı sesleri maneviyat üzerine oldukça tesir yapmaktan da geri kalmıyordu.

Saat 24 de yol boyunca perakende bir halde büyüğe bir kalabalığın bize yaklaşmakta olduğunu yakinen görmekte idik. Sessizlik içinde yaklaşan bu kalabalığın dost veya düşman olduğu fark edilemiyordu. Biraz evvel Amerikan 35. alayın tankları üzerleri tıklım tıklım erterte dolu olarak son hızlarla yanımdan geçmişti. Çekilmekte olan taburlarla o sıralarda telsiz irtibatı sekteye uğradığı için taburların o anda nerede oldukları hakkında haber alınmıyordu. Gelenlerin düşman olduğu takdirde himaye mevziindeki Şahin Yıldız ve Ömer Köklünün emrindeki birlikler onları ateşle karşılayacak şekilde elleri tetikte avlarını bekler gibi beklemekte ve ben de bizi çevre ameliyeti altında bulunkuran karargâh muhafız takımının ortasında v karargâh subaylarımızla birlikte silâhlarımız elle elimizde ateşe hazır bir vaziyette beklemekte idik. biraz sonra dağınık gelenlerin bizden oldukları anlaşılmış ve bunlar II. Tb. K. muavini Yzb. Nedim Aydınoğlu kumandasında ateş tutmayan bir yerde toplatılmış ve daha sonra gelen tabur kumandanı Bnb. Muklat Uluñlî kumandasında toplanan taburu beş kilometre gerideki tkaç mevziini işgal etmek üzere sevkolmuştim. Bu sırada birinci tabur kumandanlığını yapmakta olan Bnb. Ziya Aydemir'le devamlı olarak irtibatla bulunuyor ve taburunun çekilmekte olduğunu bildiriyordu. Biz de aynı mevkide taburun bulunduğu yere gelmesini beklemekte idik. Saat 24 olduğu halde hâlâ birinci tabur gelmemiş ve fakat düşmanın bize daha fazla yaklaşmakta olduklarını ateş ederek yaklaşan silâhların ağız seslerinden anlıyorduk. Bu vaziyette birinci taburun düşman içinde kaldığından endişe ediyor ve fakat telsizle tabur kumandanı ile her temasında taburun hiç bir engelle rastlamadan ratahlıkla çekilmekte olduğu haberi heyecanımızı teskin ediyordu. Saat 00.30 da birinci taburun çekilirken alay gözetleme yeriçe doğru gelen yotun kavtacak yerinden ayrılan ve yine güneye giden yolu takip ettiklerini ve bu saatte çok gerilerimizde bulunduk-

ları anlaşılmış ve alay karargâhı ile yakınımızda himaye mevzîinde bulunan üstegmen Şahin Yıldız ve Ömer Köklü kumandasındaki birlikler de çekilmeye başlamışlardı.

General Yazıcı'nın izinden dönüşü.

Sabaha kadar birlikler münavebe ile himaye mevzilerine konulmak suretile çekilme arzıasız olarak cereyan etmiş ve en son olarak 35. Amerikan alayının himayesinde 25. tümen kumandanının emirlerinde 15 kilometre geride gösterilen tümen ihtiyat mevkiine ancak gün doğarken muavazalat etmiştik. Bu geceki çekilmede bir vukuat olup olmadığı hakkında taburlardan istediğim zayıat raporunu almış ve hamdolsun bir iki yaralıdan başka zayıat olmadığı anlaşılmış o gün izinden dönmüş olan General Yazıcı ile görüşmek ve tugayın durumu hakkında bilgi vermek üzere tugay muharebe idare yerine gitmiştim. Yarım saat sonra oradan ayrılırken tümenden verilen yeni bir emirde alaydan iki taburla 8 kilometre kuzeyde yani düşman istikametinde bulunan tepelerin işgali ile 35. alayın çekilmesinin himaye edilmesi isteniyordu. Erat ve subaylar günlerden beri muharebe halinde bulunmanın ve dün gece sabaha kadar yürümenin tevhit ettiği yorgunluğu azıcık olsun dindirmeden bu yeni vazifenin verilışı birlikler tarafından hiç te iyi karşılanmamış, buna rağmen verilen emrin ifası için II. ve III. taburlar tümenden gönderilen vasıtalarla bindirilerek emredilen sırtları işgal ve çekilecek olan 35. alayı himaye etmeleri emredilmişti.

Bugün akşama kadar emredilen bu himaye mevzîinde katarak 35. alayın çekilmesini beklemiştik. Bu alaydan sabahın erken saatlerinden itibaren jiplerle mütemadiyen geriye yaralı taşınması mezkûr alayın düşmanla çok yakın temas ve muharebe halinde bulunduğunu anlatmakta ve yaralı taşıyan şoförler de böyle söylemekte idiler. Saat 16 da cephede Amerikan birliklerinden kimse kalmamıştı. Gün batarken alayımızın da çekilmesine tümen kumandanlığınca emir verilmiş ve 3. Bl. K. Yzb. Hidayet İpek kumandasında iki tank bölüğü ile bir piyade bölüğü orada himaye mevzîinde bırakılarak 15 kilometre geride gösterilen toplanma bölgesine intikal etmişlik. Çekilmeye başladığımız sırada bulunduğumuz bölgeye toplu bir halde yaklaşmakta olan düşmana topçularımızla birlikte arka arkaya celbedilen iki jet uçak filosunun yaptıkları bombardmanla düşmana bir hayli zayıat verdirilmişti.

Çekilip toplandığımız bölgede bizden daha evvel çekilen ve himaye mevziine giren 24 ve 35. Amerikan alaylarının gerisinde oldukça emin bir yerdik. Bu gece alaya hiç bir vazife verilmediğinden birlikler kendi yakın emniyet kotalarının himayesinde dört gün dört gecenin yorgunluğunu dindirmek ve uykusuzluğunu gidermek fırsatını bulmuşlardı.

26 Nisan günü öğleden sonra cephedeki Amerikan alaylarının çekilmesini himaye maksadı ile 25. tümen kumandanlığından alaya tutulması emredilen tıkaç mevzilerinde beklemekte iken sağda 24 ve solda 35. alayların tamamen çekildiklerini ve cephemizde dost birlik kalmadığı bildirilmiş ve saat 21 de çekilerek 10 kilometre geride gösterilen oldukça geniş bir himaye mevziine intikalimiz emredilmişti. Gündüzden keşfini yaptığımız bu mevzilere intikalimiz tam zamanında ve şaşırmadan muvaffakiyetle yapılmış ve geceyi bu mevzilerde uykusuz olarak geçirmiştik. Herideki Amerikan alayları düşmanla yakın temasa geldiklerinden çekilmeleri zorlaşmıştı. 27 Nisan günü saat 16 da bu alaylar himaye mevzilerimizin içinden geçerek çekiliyorlardı. Saat 19,30 olduğu halde alayımızın çekilmesi için henüz bir emir verilmemişti. Bu sırada cephe-
deki bölüklerden bazı ateş sesleri gelmekte ve düşmanın yaklaştığı bildirilmekte idi. Saat 19,45 te verilen çekilme emri üzerine taburlar daha gerilerde kendilerine gösterilmiş olan bölgelere çekilmeye başlamışlardı. Alay ihtiyatında bulunan III. tabur gündüz gözü ile bulunduğumuz yerden 6 kilometre gerideki himaye mevziine gönderilmiş ve mevzilendirilmişti. Sabahtanberi hafif hafif yağmakta olan yağmur bu sıralarda hızını artırmış ve sular kabarmıştı. Bu mevzilerden daha geriye çekilmek için hazırladığımız çekilme plânına göre cephede ve sağda bulunan birinci tabur alay muharebe idare yeri istikametine çekilecek ve buradan geçip 2 kilometre gerideki tıkaç mevziine yerleşecek, soldaki II. Tb. ise kendi mevzilerinin gerisindeki şosayı takiben III. taburun işgal etmiş olduğu mevzilerin gerisinde gösterilen ihtiyat bölgesine intikal edecekti. Bu taburların çekilmesinden sonra alay karargâhı gerimizdeki toprak yoldan dereyi batıya geçerek şosyeye çıkacak ve bu yolu takiben geride seçilen muharebe idare yerine intikal edecekti. Yağmurun devamlı olarak yağması ve bu sırada ileriden çekilen Amerikan birliklerine ait tankların çamur haline gelen bu toprak yoldan geçerken yolu içinden çıkılmaz bataklık bir hale sokması yüzünden gerimizdeki yoldan istifade etmek imkânı kalmamıştı. Yine bu yüzden alay muharebe idare yeri yakınından geriye geçen

birinci taburun mevzilerine intikali de çok zor olmuş ve bir çok vasıtaların çamura saplanması sebep olmuştu. Cephedeki taburlar çekilmiş ve en sonra çekilme sırası alay karargâhına gelmişti. Biraz evvel gerimizdeki yolu keşif için gönderdiğim alay muhabere takım kumandanı üsteğmen Ahmet Göçmez bu yoldan vasıtaların geçmesine imkân olmadığı haberini getirmişti. Gece zifiri karanlık ve yağmur bütün şiddetile devam ediyordu. Taburlar çekilmeye başlarlarken verdikleri raporlarda düşmanın gece olmasına rağmen takibe devam ettikleri bildirilmişti. Bu çok müşkül durum karşısında yapılacak iki tarzı hareketten birisine acele karar vermek lâzımdı. Birincisi geriye doğru bataklık hale gelmiş olan toprak yoldan yürümek ve vasıtaları gittiği yere kadar götürmek ve batıp kaldıkları yerde bırakarak ateşlemek, ikincisi ise bulunduğumuz yerden düşman istikametine doğru giden ve bataklık olmayan ham yolu takiben 1,5 kilometre kadar ilerlemek ve oradan ana yola çıkmak ve şoseyi takiben geriye doğru yürünmektir. Birinci sıkın tabirinde vasıtaların terk edilmesi ve yakılması mukadderdi. İkincisinde ise düşmana rastladığımız taktirde vasıtalar kurtarılacak ve düşmana rastladığımız taktirde müsademe ederek belki bir kısmı kurtarılabilecek veya kâmilan terk edilecekti. Elimizdeki vasıtalar kolay kolay feda edilecek şeyler değildi. Bunların en mühimni alayın telli ve telsiz muhabere matzemeleri yüklü vasıtalarıydı. Bunları bırakmaya mecbur olduğumuz taktirde bundan sonraki muharebelerimizde hem kendi alayımızın birlikleriyle ve hem de tugayla irtibatımız felce uğrayacaktı. İkinci sık çok tehlikeli olmakla beraber kurtuluş ümidi de vardı. Bu maksatla cesaretle ikinci sıkın tabirine karar vererek düşman istikametine doğru ileri harekete başlamıştık. Pek yakınımda olan düşmana doğru ilerlediğimiz için vasıtaların farlarını söndürmüş ve bu vasıtalara yol göstermek ve düşman istikametini ileriden keşfetmek üzere ileriye bir keşif ve emniyet kotası sürmüştük. Bizi düşmana çatırmadan ve vasıtaları bir batağa saplattırmadan çok ustalık ve cesaretle önümüze düşen muhabere takım kumandanı üsteğmen Ahmet Göçmez ve yardımcısı üsteğmen Zülfü Çötelinin bu geceki cesaret ve fedakârlıklarını hiç unutamıyacağım. Kendilerini taktirle andığım bu arkadaşlarımızın kılavuzluğu altında alay karargâhı tek bir insan ve vasıta ziyafatı vermeden en tehlikeli olan bölgeden sıyrılmış ve gerideki muharebe idare yerine intikal etmiştik.

Geceyi bu yeni mevzilerinde yağmur altında geçiren alay 28 Nisan günü saat 8 de aldığı emirle Seoul'den geçerek Han nehrinin

güneyinde toplanması bildirilmiş ve tahsis edilen vasıtalarla saat 11 de bulunduğumuz bölgeyi terk ederek saat 16 da emredilen bölgede toplanmıştık. Bu sırada alınan yeni bir emirle II. Tb. Han nehrinin güneyinde savunma mevziine yerleştirilmiş ve tugayın geri kalan birlikleri daha geride üç köyler diye adlandırdığımız Dedum-ni - Kambung-ni bölgesinde tümen ihtiyatı olmak üzere konmaya geçilerek ertesi günü için birliklerin temizlik yapmaları akşamdan düzenlenmiş ve gereken emirler verilmişti (Kroki 13, sayfa 1).

29 Nisan sabahı birlikler erkence temizlik işine başladıkları saat 6 da 25. tümen kumandanlığından gönderilen emirde Türk tugayının hemen hareketle Han nehrinin kuzeyine geçmesini ve Seoude gösterilecek bölgede tümen ihtiyatı olarak bulunacağı bildirilmiş ve alınan bu emir gereğince temizlik için yapılan hazırlıklar barakalarla birlikler tümenden gönderilen vasıtalarla hareket ettirilmişti. Verilen başka bir emirle II. Tb. Han nehri güneyindeki savunma bölgesini Filipin taburuna teslim etmiş ve sonradan alaya ihtihak etmişti.

Seoul'ün kuzeyinde savunma vazifesi alan 25. Amerikan tümeni 24. zenci alayı sağda, 27. alay ortada ve 35. alay solda olmak üzere mevzilenmişlerdi. Verilen tümen emrine göre alayımız ortada bulunan 27. alay gerisinde ikinci hatta savunma için tertiplenecek ve geceleyin bu alay bölgesinden düşmanın girmesi halinde mukabil taarruz yapacak ve aynı zamanda tümen ihtiyatı olarak verilecek diğer ihtiyat görevlerine karşı hazır bulunacaktı. Bu emir gereğince alay ihtiyat mevkiinde tertiplenmiş ve mevziin tahkimine başlamıştı (Kroki 13, sayfa 2).

Tümenin verdiği emrin en zoru ve tatbiki gayri mümkün olanı geceleyin mukabil taarruz yapmak vazifesi idi. Düşman geceleyin 27. alay bölgesinden girmeye muvaffak olduğu takdirde dost ve düşman birbirlerine karışmış bir halde iken ve bunları gecenin zifiri karanlığında ayırmanın imkânı yok iken karanlıkta yapılacak bir mukabil taarruzun düşmana olduğu kadar dost birliklere de zarar vereceği ve böyle bir mukabil taarruzun faydasından çok zararlı olacağı mülâhazasıyla böyle bir hal vukuunda alayın ikinci hattaki mevzilerinde düşmanı karşılamasının daha uygun olacağı ve mukabil taarruzun ertesi günü şafakla beraber yapılmasının daha isabetli bir hareket olacağının tümene telif edilmesi için tugay kumandanına arz edilmişti. Tümen kumandanı bidayette emrinde ısrar etmişti. Bunun üzerine yukarıda anlattığım mahzurlar daha teferrüatlı olarak anlatıldıktan sonra modernki tümen kumandanı ısrar ediyor

O hâlde teşrif etsinler gece mukabil taarruzun nasıl yapılması lâzım geldiğini bize öğretsinler diye cevaplandırmışım. Bu maruzatın üzerine tümün karargâhında her halde bu mevzuda yapılan inceleme neticesi gece mukabil taarruz yapılmasını sarfınazar edildiği bildirilmişti.

Bugün saat 17 ye kadar ikinci hatta savunma için her türlü tertibatımız ve tahkimatımız bitmiş, bildikler her çeşit ikmallerini yaparak istirahatetmişlerdi. Saat 17 de tümenden verilen yeni bir emirle yarın 30 Nisan sabahı 24. alayın savunma bölgesinin alayımız tarafından teslim alınacağı ve 24. alayın da tümün ihtiyatı olarak alayımız bölgesine geleceği bildirilmişti. Bu emir akşamdan birliklere ön emir mahiyetinde bildirilmiş ve geceleyin 24. alayla teması geçilerek bu alay bölgesine giden yollar keşfettirilmiş ve değiştirme için gereken hazırlıklar yapılmıştı. 30 Nisan sabahı birlikler hareket için kendi bölgelerinde toplanmış oldukları sırada tümün emri tekrar değiştirilerek 24. alayın kendi bölgesinde savunmada kalacağı ve alayımızın şimdiki mevzilerini terk ederek 24. alayın gerisinde gösterilen ikinci hatta savunma için tertiplenemizi ve hemen tahkimata başlamamız emredilmişti.

Tümün emrinin mütemadiyen değişmesi hem alayı devamlı olarak rahatsız etmekte, sınırlarımızı bozmakta ve hem de üst kumandanlığa karşı itimadımızı sarsmakta idi. O kadar ki tümenden verilen bu emirleri tebliğ etmek üzere alay muharebe idare yerine gelen tugay harekât şube müdürü kurmay binbaşı Faik Türün kendisinin bu işte hiç bir dahilî olmahğı halde sanki getirdiği emri kendisi değiştirmiş gibi utanmakta ve gidip gelmekten usanmakta idi. Binbaşı Faik Türün çok çalışkan ve tugay karargâhında tugay kumandanının biricik yardımcısı idi. Yorulmak, bıkmak bilmeyen ve kendi vazifesinden başka kurmay başkanlığı görevini de yapan cesur bir arkadaştı. Tümünün bu son emrini getirdiği zaman albayım vallahi ben de utanıyordum. Kaç defadır emir değişti ve kim bilir daha kaç defa değişecek, demişti.

Son verilen bu emir gereğince I. Tb. 24. alay mevzilerinin gerisinde birinci hatta ve arazi durumuna göre III. Tb. birinci taburun gerisinde ikinci hatta kendilerine gösterilen mevzileri işgal ve tahkime başlamışlardı. II. taburdan iki tank bölüğü ile takviyeli bir piyade bölüğü Han nehri üzerindeki tombaz köprüünün muhafazası ile görevlendirilmiş ve bu tabur geri kalan oksamile III. taburun sağ gerisinde kademeli olarak tertiplendiği mevzisini işgal ve tahkim

almeye başlamıştı. Bugün akşama kadar birlikler mevzilerini boy çukuru halinde derinleştirerek yerleşmişlerdi.

Amerikan kumandalığının kendi ajanları ile elde ettiği istihbarata göre 1 Mayıs günü komünist bayramı olması dolayısıyla komünistlerin bu gece Seul'ü zapt etmek için taarruz edeceklerini ve komünist âlemine sürpriz olarak 1 Mayıs sabahı Seul'ün zapt edildiği haberini bir bayram hediyesi olarak sunacakları bildirilmiş ve bütün birlikler bu durumdan haberdar edilerek düşmanın bu gece baskın şeklinde bir taarruzu beklediği haberi yayımlanmıştı. Saat 20 den sonra 24 ve 25. tümenlerin ve bu tümenlerin bağlı bulundukları kolorduların bütün topçuları ateşe başlamış ve sabaha kadar hiç durmadan makineli tüfek gibi işleyerek düşman üzerine alev yağdırmışlardı. Düşmanın bir taarruz teşebbüsü veya niyeti varsa dahi bu kesif topçu ateşi karşısında hiç bir teşebbüste bulunamamış ve gece sabaha kadar kulakları uğuldataan Birleşmiş Milletler topçusunun sesinden başka hiç bir faaliyet olmamıştı.

1 Mayıs günü alayın bütün mevzilerini birer birer dolayarak gereken tashihleri yaptırmış ve tahkimatın daha çok takviyesini emrederek o gün mevzilerin üzerlerinin örtülmesine ve inşasına başlamıştık.

2 Mayıs günü Yzb. Beşir Güney alay muharebe idare yerine gelerek kendisinin tekrar alaya alınmasını ve bölüğünün başına geçmesi için bana ricada bulunmuştu. Beşir Güney 6. Bl. kumandanı olarak Kumuri muharebesinde savaşırken iki ayağının topucundan makineli tüfek mermileriyle yaralanmış ve Tokyoda uzun müddet tedavi edildikten sonra henüz doğru düzgün yere basamaz bir halde iken yurda dönen yaralı arkadaşlarına katılmayıp yine komünistlerle savaşmak askile Koreye gelmişti. Beşir'in bu durumunu gören General Yazıcı onu bir müddet istirahat etmek üzere tugay karargâhında alıkoymuş ve bu müddet içinde birkaç defa telefonla ve bizzat gelerek bölüğünün başına geçmesi için generalin müsaadesini almak üzere tavassutla bulunmamı rica etmişti. İşte en son bugün bu ricasını âdeta yalvarırcasına yapıyordu. Telefonla generalden aldığı müsaadeyi Beşire söylediğim zaman onun sevinçle ve yerinden hoplayarak sağol kumandanım şimdi bölüğüme gidebiliymişim demesi gözlerimi yaşartmıştı.

11 Mayıs 1951 gününe kadar geçen her gün içinde bu mevzilerimizdeki tahkimatımız bir kat daha kuvvetlendirilmiş, telörgü mânileri üç kat haline getirilmiş ve fazla miktarda antipersonel mayınları ve bubi tuzakları serpiştirilerek savunma bölgemiz için-

den geçilemez bir baie getirilmişti. Bu geçen 12 gün içinde mülemadiyen mevzileri dolamış erat ve subay arkadaşlarımızla yakın temaslار yaparak mevzilin zayıf noktaları üzerinde gereken incelemelerde bulunarak burakların da takviyesine çalışılmıştı.

6 Mayıs günü bölükler ve tabur kumargâhları kendi savunma bölgelerinde baharın yemyeşil çimenleri üzerinde hadirellez eğlenceleri tertip ederek çeşitli oyunlar, saz ve sözlerle yurt hasretini gidermeye çalışmışlardı. Subaylar ve erler kendi avatlarında tertip-icdikleri saz heyetleri, seçkin plâklarla çalınan yanık Anadolu şarkıları, millî oyunlar o gün herkesi neşelendirmişti. Bugün ben de yer yer arkadaşlarımın yanına uğrayarak eğlencelerine katılmış, ben de onlar gibi muhtaç olduğum gülmeyi almış, neş'e ve iyi eğlenceler temennisiyle ayrılmıştım. Neş'e deyüp geçmeyelim. Morali sarsılmış kendini yese kaptırmış insanlar içinde bir tek neş'eli insanın bulunması, nükteli söz ve hareketlerle muhitinin moralini düzeltmekte yenis ve kederlerini gidermekte başlıca âmîl olmaktadır. Subay ve erlerimiz arasında bu vasıfları haiz birkaç arkadaşımızın bulunması bizim için büyük bir varlıktı. Bunların içinde subay arkadaşlarımdan herkesin tanıdığı ve muhabbetlerinden zevk duyduğu tabip Bibi Seyfi Asu, levazım üsteğmeni Hayri Gülmüş, üsteğmeni Ahmet Zihni-oğlu ve üsteğmeni İbhami Candamar'ı misal olarak gösterebilirim. Bu arkadaşlarım nükteli sözleriyle öflileri bile güldürecek kabiliyette muhitlerine neş'e yağdırmak için yaratılmış şahsiyetlerdi. Subaylar arasında bunlar gibi daha isimlerini hatırlayamadığım bir çok arkadaşlar ve erat arasında en sıkışık zamanlarda bile muhitine güven ve himat telkin eden nice hayati hiçe sayan neş'eli insanlar vardı.

Bugün Amerikan deniz kuvvetlerinde deniz piyade tabur kumandanı olduğunu bildiren Ermeni ırkından binbaşı Ohanes isminde bir deniz subayının Amerikadan bana gönderdiği mektubunda kendisinin esasen Türkiyeli olduğunu anlattıktan sonra Türk birliğinin Korede yarattığı üstün zaferlerle kendisi de Amerikalı arkadaşları arasında öğündüğünü ve Amerikan gazete ve mermualarının hemen her gün Türk birliğinin arı ardına kazandığı zaferlerinden bahsettiklerini ve Türkü hiç tanımayanların bu çeşitli zafer haberlerini okuyarak tanıdıklarını yazıyor ve bilhassa Kumuri ve 156 Kumyongjong-ni muharebelerimize ait (Şimdiye kadar eşi görülmemiş piyade muharebesi başlığı altındaki) yazılarını ele alarak sizden üç misli üstün düşmana karşı hasardığımız bu muazzam muharebeleri nasıl idare ettiniz, diye sormakta ve ben de Amerikan deniz kuvvetlerinde bir deniz piyade tabur kumandanı olarak belki

Korede vazife aldığımda sizin bu örnek muharebenizden ders almak için sizi rahatsız ettim, demekle idi. Bundan sonra sizi rahatsız etmemek için birliğinizde Ermeni arkandan er, subay ve assubay varsa onlarla bu mevzularda muhabere etmek için adreslerinin gönderilmesini rica etmekte idi. Bay Ohanes'in İngilizce yazdığı bu mektubu o zaman alay karargâhında tercümanlık yapmakta olan Yzb. Halit Hocnoğlu'na tercüme ettirmiş ve ben de cevaplandırarak bir Ermeni er arkadaşımızın adresini de göndermiştim. Bu mektuptan bahis açmışken şunu da arz edeyim ki ana yurttan tanıdığım ve tanımadığım her sınıf meslek sahibi erkek kadın birçok vatan-daşlardan ve bilhassa bunların içinde mühim bir yekûn tutan münevver Türk gençlerinden ve Türk kızlarından hemen her posta gelişinde destelerle mektup alıyor ve bepsi zaferlerimizi tebrik ederek yeni yeni zaferler temennisinde bulunuyorlardı. Bu değerli vatandaşlarımızın mektuplarını cevapsız bırakmamak onlara cephe-nin barut kokan mektubumla muharebe havasını tattırmak için her müsait fırsatı istifade ederek teşekkürlerimi arz ve ıblâğ ediyordum. Mektup yazmak için sıkışık durumlarda fırsat bulamamakta bunun için ya ihtiyata çekilmemizi beklemekte veyahüt vaziyetin çok sıkışık olduğu günlerin geceleri uyumamak merburiyetinde kaldığım zamanları seçerek o sıkışık ve heyecanlı anın ürpertisi içinde yazıyordum. Ayrıca gelen mektuplar içinde maneviyatımızı takviye eden ve savaşmak azim ve irademizi kamçılایarak kuvvetlendirmeye âmîl olan içten duyularak yazılmış ne mükemmel şiirler de vardı. Bunları Kore albümünün en güzel süsü olarak saklıyorum ve arasına bir göz gezdirince o anların heyecanını yaşamak fırsatını buluyorum. Bunlardan başak yaşlı annelerimiz tarafından yavrularını ALLAHIN büyük koruyuculuğına emanet ederek gönderdikleri Ehamı Şerifleri koynumuza koyarak cesaretimize bir kat daha cesaret eklememize âmîl olmuşlardı. Kız enstitülerinde okuyan kızlarımız ve bayan öğretmenlerimiz tarafından kendi ellerile ve ipekle işlenmiş ve isimlerimize hitaben göndermiş oldukları ayyıldızları kollarımıza takarak ayyıldızın yaşaması uğrunda hepimiz canımızı feda etmekten aslâ çekinmiyor ve bu kıymetli hediyeler başarılarımızın en büyük mükâfatı yerine geçiyordu. Ayrıca yardım her tarafındaki okullardan bir çok genç yavrularımızın kendi kantarile boyuyarak gönderdikleri Türk bayrağını bütün birlik mensuplarına gösterdikten sonra en mukaddes bir emanet olarak koyunlarımızda saklamakta idik. İşte bunların her biri anayurddan onbinlerce kilometre uzakta bulunan, bürriyet ve yurdlarının istiklâli

için garpışan bütün Türk tugayı mensuplarına birer kuvvet ve kudret kaynağı oluyordu.

İlk değiştirme emrinin Koreye gelişi.

8 Mayıs 1951 günü mevzilerimizin tahkimi ile meşğul bulunduğumuz sıralarda Genelkurmay Başkanlığından gönderilen değiştirme emrinde ilk kafiye olarak 1800 kişinin değiştirileceği haberi gelmiş ve değiştirmenin Temmuz ayı içinde başlayacağı bildirilmişti. Bugüne kadar değiştirme hakkında bir emir atılmamış olması erat ve subaylar arasında bir daha anayurda dññlemiyecek gibi ümitsizlik yaratmıştı. Bu emrin gelişi bütün tugay mensuplarının içini ferahlatmış ve herkesi neşelendirmişti.

8 Mayıs gññü sekizinci ordu kumandanı Orgeneral Van Fleet ve birinci kolordu kumandanı Korgeneral Milbor ve 25. tümen kumandanı Tümgeneral Bradley savunma mevzilerimizi gezmışler ve avdette memnuniyetlerini beyan ederek başarılar temennisiyle ayrılmışlardı.

Ötedenberi Amerikalıların zencilerden mürekkep 24. alayı ile ne vakit yanyana muharebeye girdikse bize çok zararları dokunmuş ve onların yüzünden beyhude yere zayıat vermiş olduğumuzdan bizim bu alaydan baktığımız kadar Amerikalılar da bıkımlardı. 25. tümenin 27 ve 35. alayları çok savaşkan birlikler oldukları halde bu 24. alayın durumundan Amerikan tümen ve kolordu kumandanları da hiçbir yerde memnun kalmamışlardı. Bu yüzden bu alaya kumanda etmek bedbahtlığında bulunan birkaç Amerikan albayının tekaüt-lükleri yapılmış ve tabur kumandanlarından bir çoğu değiştirilmişti. Nihayet Amerikan ordusunda zencilerden mürekkep bir birlik bulundurulmamasına karar verildiği şayiası ortada dolayarak pek yakında 24. alayın da lāğvedileceęi tevatfñren söylenmekte idi. Bu defaki savunma mevzilerimizde de önümüzde 24. alayın bulunması dolayısıyla bu alay kumandanı ile işbirliği yapmak üzere 8 Mayıs gññü temas aramış ve randevü isteyerek ziyarette bulunacağımı söylemiştim. Amerikalı albay öğleden sonra makamında bulunacağını ve beni beklediğini telefonla söylemişti. Tercümanımınla alay muharebe idare yerine gittiğimde masasının üzerinde viski şişeleri ve mezeleri dizilmiş kendi muavini ile birlikte içiyorlardı. Tanıştıktan sonra bana da bir kadeh ikram eden Amerikalı albayın bu işe çoktan başlanmış olduğunu gözlerinin dumanlanmış olmasından anlaşıyordu. Sehebi ziyaretimi söyleyerek kendilerinin gerisinde ikinci hatla bulunduğumuzu ve mevzilerimizin önünü mani ve mayınlarla

kapatmak emrini aldığımızdan kendi alayımızın geri gidiş ve geliş yolları ile icabında mevzilerinin tahliyesi için emir aklıklarında nerelerden geçeceklerini plânladıklarını ve ona göre mani ve mayınlarımızı düzenlememiz için bu plânların bize de bildirilmesini rica etmiştim. Korede 24. alayın yedinci kumandanlığını yapan bu zat tekaüt olmaya veya mahkemeye verilmeye hiç te niyeti yoktu. Konuşmamı sonuna kadar sabırla dinledikten sonra cevaben alayımızın gerisinde hiç boş bir yer bırakmadan her tarafı mayınlarımızla kapatınız ki kimse bir tarafa kaçmasın. Ben topçularına da emir verdim düşmanın mevzilerimize girmesi halinde onları mevzi içinde savaşı ve boğuşmaya mecbur etmek için topçumuz kendiliğinden ateşini alayımızın gerisine tevelli ederek bir baraj meydana getirecektir. Ben tekaüt olmak istemiyorum, demişti. Amerikalı albayın kafası dumanlı olduğu için lâfife yaptığını tahmin ederek biraz sonra sözümü tekrarladığımda cevap olarak aynı şeyleri yapmamı hem de rica ederek söylemişti. Anlaşıyordu ki Amerikalı albay alayımızın tabansızlığından çok kızgın ve onları bir düşman taarruzu karşısında mevzilerinde tutabilmek için her şeyi göze almıştı. Fazla kalmaya vaktim müsait olmadığı için yarım saat sonra yanlarından ayrılmıştım.

241. alay keşif üssü görevile asıl savunma hattının beş kilometre ilerisine gönderiliyor ve burada çepe çevre savunma için tertipleniyor.

12 Mayıs gününe kadar Seoul'ü çepe çevre savunmaya tahsis edilen kuvvetlerden başka 25. tümen savunma mevzilerinin 10 kilometre kuzeyinde 24. Amerikan tümeninden bizim tümen emrine verilmiş olan 5. Amerikan alayı keşif üssü olarak ileride bulunmaktaydı. Bu 5. Amerikan alayı düşmanla teması muhafaza ederek mevzili çekilmelerle 12 Mayıs günü savunma mevzilerinin 5 kilometre kuzeyine gelmişlerdi. 12 Mayıs günü verilen emirle alayımız bu alayın vazifesini teslim alacak ve 5. alay kendi tümenine iltihak edecekti. Bu maksatla 13 Mayıs sabahı topçu taburu da emrimizde olarak saat 7 de hareketle kavaklı bölge dediğimiz Poptong ve Furam-dong köyleri ortasındaki mevkiye varılmış ve çepe çevre savunmak üzere mevzilenmiştik (Kroki 13, sayfa 3).

Keşif üssü olarak gösterilen bu kavaklık bölge 25. tümenin asıl muharebe hattının 5 kilometre kuzeyinde tek bir yolla asıl savunma mevzilerine bağlı ve etrafımızda bizden başka kimse bulunmayan bir arazi idi. Bir düşman taarruzu halinde burada yalnız başımıza

savunmak mecburiyetinde bulunuyorduk. Buradaki vazifemiz emri-mize verilen bir Amerikan tank bölüğü ve bir keşif bölüğü ile takviye edilecek birliklerle buradan kuzey istikametinde keşif yapmak ve düşmanın her günkü durumu hakkında bilgi edinerek kumandanlığa rapor vermektir. Bu çepe çevre savunmada topçu taburu çevrenin tam ortasında bulunmakta gündüzleri her ne kadar ateşlerle keşif kollarımızı himaye etmekte ise de geceleri savunma mevzilerimizin önüne tevkif ateşi yapamayacak kadar yakın bulunması yüzünden geceleyin bu taburun mevzilerimiz içinde kalması faydasızdan çok bizim için zararlı olmakta idi. Topçunun geceleyin geriye alınması için yaptığımız teklif bidayette kabul edilmedi ise de hilâhale bölgeye gelen tümen topçu kumandanı durumu mahallinde tetkik ederek teklifi mantıklı bulmuş ve geceleri topçumuzun geri alınmasına muvafakat etmişlerdi.

5 kilometre gerimizde savunma mevzilerinde bulunan 25. tümenin 24, 27 ve 35. alayları birinci hatta olarak mevzilerini 4 kat telörgü ile manilemiş ve gerek telörgülerin iç kısımlarına ve gerekse dışta her çeşit antipersonel mayınlarla mayınlanmış, aynı zamanda bütün ateşli silâhlarla her taraf kapatılmıştı. Açık olan tek bir yer şosenin mevzilere girdiği nokta idi ki burası da karanlık bastıktan sonra telörgülerle kapatılmakta idi. Gündüz veya gece bir düşman taarruzu karşısında çekilmek kendimizi gerilerimizdeki mayın tarlalarının içine atarak intihar etmek demektir. Bu husus bütün subay ve erlere gösterilerek anlatılmış ve düşman taarruzuna maruz kalınca herkesin kendi mevziinde ölünceye kadar mukavemet edeceğini kat'i olarak emretmiştim. Buna göre birlikler mevzilerini derinleştirmiş, üstü kapalı sığınaklar yapılmış, ateş plânları yapılmış, çepeçevre telörgü manileri yapılmış ve bol miktarda bombalarla bubi tuzakları, tenvir mayınları ve antipersonel mayınlar döşenmek suretile mevzili çepeçevre dört tarafa karşı iyice kuvvetlendirilmişti. Hergün tanklarla takviye edilerek ileri gönderilen ve topçularımız tarafından himaye edilen keşif kollarımız düşmanla temas etmekte ve her geçen gün düşmanın biraz daha yakastıklarını bildirmekte idiler. Düşmanın yaklaşmasından hiç kimse endişe etmiyordu. Çünkü mevzilerde ölünceye kadar savaşma kararını herkes peşinen vermişti. Geceleri geride asıl muharebe hattı gerisine çekilen Türk topçusu ile birlikte 25. tümenin takviye topçusu da çepeçevre mevzilerimizin önüne, yanlarına ve gerisine ateşlerini tanzim etmekte ve düşman hangi taraftan taarruz ederse etsin o tarafa karşı bütün

silâhlarımızın tevkif ateşi hazırlanmış bulunmakta idi. Kendi silâhlarımız ve toplarımızdan başka tugay emrinde bulunan uçaksavar bataryası da emrimize gönderilmiş ve kara hedeflerine karşı mevzilen-dirilmişlerdi.

15 Mayıs günü gönderilen keşif kolumuz düşmanın mevzilerine üç kilometre kadar yaklaştıklarını ve bu mevzilerden yapılan kuvvetli ateşe maruz kaldıklarını bildirmişlerdi. Tercüman kifayetsizliğinden keşif kollarının tanklarla irtibatını sağlamak maksadile bugün mecburen alayın biricik tercümanı olan Yzb. Halit Hocaoglu bu görevle vazifelendirilerek keşif kolu ile birlikte ileri gönderilmiş ve bugünkü muharebede yaralanarak hastahaneye kaldırıldığı için alay yine tercümansız kalmıştı.

Düşmanın temkinli olarak hergün biraz daha yaklaşmakta olması bir taarruzun alâmetleri idi. Bu kadar yavaş ve temkinli yaklaşmanın başlıca sebebi 22/23 Nisan gecesi yaptıkları ilkbahar taarruzunda fazla miktarda zayıat vermiş olmaları ve birliklerinin dağılmış olmasından ileri geliyordu. Düşman bu geçen günler içinde bir taraftan zayıatlarını ikmale yetecek takviye birliklerinin cepheye gelmesini beklemek bir taraftan da dağılmış olan birliklerini toplayıp ontara bir çeki düzen vermek için muhtaç oldukları zamanı kazanmak mecburiyetinde kalmıştı.

Yapılan keşif neticesi her akşam raporla tugaya ve oradan tümene arz edilmekte idi. Cephemizde ve kendi keşif bölgemizde durum böyle iken sol ilerimizdeki düşman durumunun ne halde olduğu meçhulümüzdü. Bu istikametteki düşman durumunu meydana çıkarmak için 25. tümen kumandanlığınca bir tank taburu ile takviye edilen bir Amerikan taburu cebri şekilde keşfe menur edilerek ileri sürülmüş ve asıl savunma hattından 7 kilometre kadar ilerledikten sonra düşmanın çok şiddetli mukavemeti karşısında geri çekilmek mecburiyetinde kalmıştı.

16 Mayıs günü General Yazıcı telefonla beni bularak izin sıramın geldiğini ve tümenden gönderilen listede isminin bulunduğunu söylemiş ve 17 Mayıs günü Kimpo hava meydanından kalkacak uçakla gitmemin icap ettiğini bildirmişti. General Yazıcıya evvelâ telefonla ve sonra tugay karargâhına gittiğimde şifahen durumun nezaketini, Düşmanın mevzilerine çok yaklaşmış olmasının yakında bir taarruzuna alâmet oluşunu ve bu yüzden iznimin sonraya bırakılmasını teklif ve rica etmiştim. General sırayı bozmaya lüzum olmadığını ve gözümün arkada kalmamasını söyleyerek güle güle gitmek temennisinde bulunmuştu. Bunun üzerine alaydaki arkadaşlarıma

veda ederek ayrılırken bütün alay mensuplarını evvelâ ALLAH'a ve sonra kendilerine emanet ettiğim değerli subay arkadaşlarıma ve muavinim yarbay Gafur Enön'e veda ederek ayrılmıştım.

Tokyo'ya izimli gidişim ve Tokyo hakkındaki intibalarımı.

17 Mayıs sabahı Kimpo hava alanına gittiğimizde muhtelif Amerikan birliklerinden gelen izimli kafileleri muazzam bir kalabalık halinde meydanda toplanmışlardı. Uçak alanına hemen her dakika birkaç tayyare iniyor ve birkaçı kalkıyordu. Saat 9,30 da sıra Türk tugayının izinlilerine gelmişti. Bize tahsis edilen iki uçak birbiri arkasına yanaşarak birisine subay ve assubaylarımız, diğerine de bir kısım subaylarla erlerimiz binmişlerdi. Hepsi 84 kişiden ibaret olan Türk izimli kafilisini taşıyan iki uçak meydandan havalandı ve yolculuğumuz çok rahat geçmişti. Ancak saat 16 da Yakohama hava alanı üzerine geldiğimiz zaman havada çok kesif bulutlar peyda olmaya başlamış ve bu kapkara bulutlar içinde meydan üzerinde bir saat dolastıktan sonra meydana inebilmiştik. Meydanda Tokyodaki genel karargâhta bulunan irtibat heyetimizden kurmay albay Sırrı Öktem ve üstegmen Kemal Çam bizleri karşılamışlardı (Resim 54). Üstegmen Kemal Çam subay ve erlerimizi meydanda hazır bulunan vasıtalara bindirerek Amerikan Kampdirek'ine (misafirhanesine) götürürken Alb. Sırrı Öktem de beni kendi otomobiliyle evvelâ Tokyo'daki Türk irtibat heyeti binasına ve bilâhare Amerikalıların üst subaylar için misafirhane olarak tahsis ettikleri Japonların Turistik otellerinden birisi olan 700 odalı DAVIÇİ oteline giderek daha evvel benim için hazırlattıkları odaya yerleşmiştim. Diğer odalarda olduğu gibi benim odamda da konfôr fevkalâde idi. Her şey ve her türlü servis dörtbaşı memûr olarak terpit ve tanzim edilmişti. Albay Öktem beni yalnız bırakıp ayrıldıktan sonra odamdaki kustuüyü yatağa uzanarak derin bir hayale dalmış ve bu halin hakikat olduğuna bir türlü inanamamıştım. Acaba rüyamı görüyorum diye sık sık kendimi yokluyor, gözlerimi açıyor ve bazı hareketler yaparak rüya içinde olup olmadığını kontrola çalışıyor ve bir türlü hakikat olduğuna inanamıyordum. Kaç aydanberi ve çok uzağa gitmeyelim bir gün evveline kadar kazılmış toprak çukur içerisinde ve her an Cüşman tehlikesi altında gözüme uyku nedir girmez bir halde iken bugün onunla hiç münasebeti olmayan şu kustuüyü yatağı ve hemen yambaşımda teritemiz banyosuna ve şu nur gibi elektrik ışığına bakarak buharın hakikat olduğunu bir türlü kabul etmiyor ve daha ziyade aylardanberi içinde yatmaya alıştığım toprak ve çamur

çukurunda nasılsa derin uykuya dalmış bir anda gördüğüm tatlı rüya olarak kıymetlendiriyordum. Çünkü bugünkü durumun tamamen tersine bir rüya daha görmüştüm. O da 23/24 Kasım 1950 gecesi Çotan'dan cepheye doğru yavaşırken gece yürüyüşünde arkamızdan bizi takip eden motörlü kolun bir an yolu kaybederek gelmediklerini görünce bunlara intizaren yol üzerinde beklemekte iken jip şoförünün sağındaki yerimde uykusuzluktan sızmış bir halde

Resim 54 - Yakulama havas alanında beni karşılayan irtibat heyeti başkanı Rkr. Alb. Sırt Ülkem ve Çatgömen Kemal Çam'la birlikte

olduğumu gören emir subayını Yzb. Halim Irsoy soğuktan korumaklığı için üzerine başından aşırarak bir battaniye örtmüştü ve bu sırak yerde uykum derinleşmişti. Bir de ne göreyim aman Yarabbim her taraf güllük gülistanlık. İstanbulun güzelim ilkbaharında ailem ve çocuklarımla Hünkâr suyuna eğlenmeye gümüşüz. Ne güzel eğleniyoruz, yiyip içiyoruz, çocuklar salıncaklarda sallanıyor biz de güzel sazlar ve sözlerle zevk ve safa içinde neş'eleniyoruz. İşte tam bu sırada vücudumun sarsıldığını ve albayımı ne duru-

yorsun çabuk aşağı atla ateş geliyor diyen bir ses ve itme kakma karşısında şaşırmuş bir duruma düşmüştüm. Ne ateşi burası Hünkâr suyu eğleniyoruz, ateş ne demekmiş diye afallamış ve takriben bir dakika kadar kendimi o âlemden ayıramamıştım. Bir dakika sonra kendime geldiğimde ateş sesledini duymuş ve kendini jipten aşağı atabilmişim. Evet ateş ve burası Hünkâr suyu değil Kore idi. İşte şimdi de hakikat olan Tokyo'nun DAYIÇI otelinde ve konforler içindeki şu âni rüya kabul ediyor ve bir türlü intibak edemiyordum.

Otelin 700 odalı olduğunu söyledikleri zaman inanmamıştım. Odam üçüncü katta idi. Yalnız bizim katın odalarını işlenmeden saymış ve bu katta 100 oda bulunduğunu görmüştüm. Umumi tuvaletler ve yine umuma mahsus duşlar, temizlik odaları ve müstahdemine mahsus odalar da başka. Bunlardan başka otelin alt katında yemek salonları, caz ve dans salonları, Amerikan subaylarına mahsus Niyeksler, ve bodrum katında ise büyük bir bar, kumar salonu, berberler, terziler, çamaşırhane, ütücüler, boyacılar için odalar ve mutbıklar vardı. Bu otelin lokantasından, kokteyinden, barından ve hülâsa her yerinden istifade edebilmek ancak otelin misafiri ve âzası olmakla mümkündür. Bunun için otel idaresi tarafından misafirler kaydedilirken bir de âza kartı verilmekte idi. Bugün kokteyl salonu kapısına yakın büyük salonda otururken kokteyl salonuna girmek isteyen bir Amerikalı yarbaya mezkûr salonun kapısı önündeki masada oturan bir assubay kendisinden âza kartını sormuş ve gösteremeyince ayağa kalkarak buraya girmenin yasak olduğunu kendisine tebliğ etmiş ve Amerikalı yarbaya itiraz etmeden çekilip gitmişti. Bunun gibi lokantanın, barların, kumarchanenin ve hülâsa her yerin kapısı önünde birer assubay vazifelenmiştir bulunuyordu.

Otelde haftada üç defa cazlı, danslı ve her çeşit eğlenceli toplantılar tertip edilmekteydi. Bu eğlenceleri tertip etmek ve üst subayların eğlenmek ihtiyacını temin etmek üzere Amerikan makamları hassaten bu işle vazifeli Amerikalı mütehassıs heyetler getirmişler ve eğlence işlerini bunların uhdesine tevdi etmişlerdi. Eğlenceler o kadar mütelevvî ve o kadar neşeli idi ki saat 24 de kadar gecelerin nasıl geçtiği fark edilemiyordu.

Amerikan makamları yalnız üst subaylara değil, binbaşından teğmene kadar olan subaylara ayrı ve assubaylara mahsus ayrı ayrı misafirhaneler tahsis etmiş ve onlar için içinde her türlü eğlenceleri bulunan ve adına Kampdirek denilen her türlü esbaba istirahati temin edilmiş misafirhaneler ve eğlenceler tertip etmişlerdi.

Amerikalıların yaşayış tarzı hakkında uzun boylu yazacak değilim. Çünkü memleketimizde de Amerikalıların muâseret tarzlarına oldukça vâkıf olunmuş ve heinen gizli bir tarafları kalmamıştır. Ben bunlardan sadece benimle alakalı bir meseleden bahsedeceğim.

Tokyoda iznili bulunduğumun ikinci günü Dayiği otelin kokteyl salonunda yalnız başıma oturmuş ve kendi iç âlemime dalmış olarak içiyordum. Yanıma Amerikan deniz kuvvetlerine mensup deniz üsteğmeni Sloven adında bir subay gelerek kendisini İngilizce konuşarak taktim edip masama oturmuştu. Uzun boylu genç ve yakışıklı olan bu üsteğmen benimle İngilizce konuşmak isterken bilmediğimi kendisine anlattıktan sonra pek az bildiğim Fransızca'mla anlaşmaya başlamıştık. Kendisi de ancak benim kadar Fransızca bilen bu üsteğmen kolundaki ayyıldızdan Türk olduğumu anlamışsa da rütbe alâmetlerimizi tanımadığı için rütbemin ne olduğunu ve vazifemi sormuştu. Ben bu sorgusunu pek iyi ezberlediğim İngilizce olarak cevaplandırmış ve aynı zamanda adımı ve soyadımı da bildirmiştim. Üsteğmen Sloven hemen ayağa kalkarak hararetle elimi sıkarak beni tebrik etmiş ve başka masalarda oturan muhtelif rütbedeki Amerikalı subaylara beni göstererek bir şeyler anlatmaya başlamıştı. Biraz sonra hepsini alarak yanıma gelen üsteğmen beni onlara ve onlara da bana taktim ederek tanıştırmıştı. Yanıma gelenler bir Türk alay kumandanı ile tanışıklardan memnuniyetlerini beyan ederek ayrılıyor ve onların yerine başkaları gelerek benimle el sıkışarak tanışıyorlardı. Üsteğmen Sloven bana ve yanıma gelenlere viski ısmarlıyor ve bununla da kalmayarak yemeği Japon Gişehavzlarından birisinde yememizi teklif ediyordu. Masama misafir olarak gelen bu üsteğmene bulabildiğim kelimelerle sözle bulamadığımı da işaretlerle anlatarak Türk âdetleri ve Türk misafirperverliği icabı masrafın bana ait olması lâzım geldiği üzerinde yaptığım ısrarımı kabul etmiş ve kokteyldeki masrafı ben ödemiştim. Biraz sonra kendisi Gişehavzlardan birisine telefon ederek yemeği orada yemek üzere kendisinin hususî otomobili ile hareket etmiştik. Önünde durduğumuz bina büyükçe bir bahçe içinde Japon stili inşa edilmiş bir köşk idi. İçinde havuzu ve çeşitli çam ağaçları ile mütenevvi çiçeklerle süslü bahçeyi geçip binanın kapısına vardığımızda bizi Gişehavzın müdiresi Mamasan denilen orta yaşlı bir kadın karşılamış ve ellerini göğsünde bağlayarak öne doğru eğilmek suretile bizi selâmlamıştı. Önümüze sürülen hasırdan mamûl tertemiz terlikleri

giyerek misafir kabul salonuna alınmıştık. Odada bizden başka kimseler yoktu. Üsteğmen Mamasanla İngilizce bir şeyler konuştuktan sonra dışarı çıkan Mamasan biraz sonra elindeki tertemiz topsiye konmuş servis takımlarını ve yiyecek içecek malzemeleri getirerek masayı hazırlamaya başlamıştı. Bunun ardından iki Japon kız temiz kıyafetleri ile odaya girerek gayet ciddi bir şekilde yerlere kadar eğilmek suretile bizi selâmladıktan sonra beklemeden biri benim diğeri üsteğmenin yanına oturmuşlardı. Çok temiz olarak hazırlanmış olan bu Japon yemek ve içkilerini bu Japon kızları çeşitli maskaralıklar yaparak âdeta zorla yediriyor ve içiriyorlardı. O kadar ki lisânlarını bilmediğimiz halde onların sözlü ve hareketli maskaralıkları karşısında katılacak derecede kahkahalarla gülmeye mecbur kalıyorduk. Gerek oturduğumuz salon ve gerekse bu salona gelinceye kadar geçtiğimiz koridorlar ve dolayısıyla binanın her tarafı tertemiz cam kokusu kokmakta ve âdeta içinden marangozun yeni çıkmış olduğu yepyeni bir bina manzarasını andırmakta idi. Halbuki bu bina tam elli senelik bir bina olduğunu söylemişlerdi. Binanın temizliği kadar çok sade olarak tefriş edilmiş olan bütün mefruşatı da o kadar temiz ve gönüllilere insirah verecek bir güzellikte idi. Japonların temizliğine burada cidden hayran kalmıştım.

Yemek ve içmek faslı sonlarına geldiği zaman yanımızdaki kızlardan biri eline aldığı Japonlara mahsus bir musiki âletini çalarken diğeri kalkarak çeşitli rakıslar yapmaya başlamıştı. Bundan sonra radyo pikabına konan plâklarla dans müziği çalınmış ve bizi dansa kaldırmışlardı. Bu faslı da bittikten ve artık yemek ve içmek işi sona ermiş olduğundan bu iki kız gelirlerken yaptıkları gibi yerlere kadar eğilmek suretile bizi selâmlayarak ayrıldılarken Mamasan da otomobiliz hazır diyerek bizi uğurlamaya davet etmiş ve dış bahçe kapısına kadar uğurlamıştı.

Üsteğmen Sloven ile birlikte otele geldiğimiz zaman saat 23 tü. Otelin içkili dans salonunda bu saatte çeşitli eğlenceler yapılmakta idi. Kendisi bu otelin personelinden olduğu ve âdap ve erkânını bildiği halde biraz fazla içki almış olmasından olacak ki birlikte salona girmemizi teklif ettiğinde salonun kapısındaki vazifeli assubay yakamızda kravatımız olmadığını hatırlatarak girmemize mani olmuş ve üsteğmen koşarak kendi odasından iki kravat getirerek takınmış ve salona girmiştik. Salonda birkaç Amerikan ailesinin topluca oturduğu büyükçe bir masaya doğru beni ısrarla götüren üsteğmen Sloven bu masada oturanlara beni Koredeki Türk alay komandanı albay Dora diye tanıttıktan sonra arkasından

Kumuri ve 156 Kumyongjong-ni muhrebelerinde kazandığımız zaferlerimiz hakkında hatırlatıcı bilgi vermeye başlamıştı. Henüz sözünü bitirmemişti ki bu sırada masada oturanlardan genç ve güzel bir kadın uzaktan masanın üzerine çıkarak kadehleri devirmeden maharetle yürüyerek benim bulunduğum yere doğru yaklaşmaya başladı. Tam benim yanıma geldiği zaman elile işaret ederek ayağa kalkmamı istedi. Ben ayağa kalkınca iki elile başımı tutarak her iki yanağımdan öperken mahcubiyetinden yüzüm kıpkırmızı olmuştu. Bayan hakkı olarak bu hareketinin bir mukabelesini beklemişti. Fakat benden kendiliğinden bir şey yapamadığımı görünce bu defa kendisi yanaqlarını bana uzatarak öpmemi işaret etmiş ve ben de madamın emirlerine harfiyen itaate mecbur kalmıştım. Madam yanımdan ayrılmadan uzakta oturan kocasını çağırarak ona anlamadığımı ve fakat tavır ve hareketimden taktir yollu sözler söylediğini tahmin ettiğim bir konuşmadan sonra kocası hararetle elimi sıkarak beni tebrik etmiş ve bunun üzerine masada oturanların hepsi ayrı ayrı tebriklerde bulunmuşlar ve beni ortalarına oturtmuşlardı. O gece geç vakitlere kadar bu samimi Amerikan aileleriyle eğlenmiş ve ayrılmıştık.

Dayığı otelinde bulunduğum beş gün içinde benim otelde misafir olduğumu duyan Amerikalı subay ve ailelerinden bir çoğu benimle görüşmek arzusunu izhar ederek salonda ve odamda yanıma gelerek muvaffakiyetimizi tebrik etmişlerdi.

Japonyada izintli bulunduğum beş gün zarfında Tokyo içinde görülmeğe değer mahalleleri ve bu arada Japon İmparator sarayını, müzelerini, koskoca bir mahalle halinde inşa edilmiş olan Vaşington Havz denilen Amerikan mahallesini, Amerikan ve Japon piyekslerini (Bonmarşe), Tokyonun meşhur Emperyal revüsünü ve çıplak kadın dans salonunu ve barlarından bazılarını gezmiş ve Japon sanayii hakkında da biraz bilgi sahibi olmuşum. Bu mahallerin gezilmesinde bana rehberlik yapan Tokyodaki Türk cemaatinden Abdullah efendinin bizlere karşı gösterdiği yakın alâkayı hiç unutamıyacağım.

20 Mayıs günü Tokyodaki Türk cemaati kendi mekteplerinin salonunda bir ziyafet tertip ederek beni davet etmişlerdi. Aslen Kazan Türklerinden olan bu aileler Rusyadan muhacir olduklarında evvelâ Çinde bir müddet kalmışlar sonra oradan Koreye geçmişler ve bir müddet sonra da Japonyaya geçerek orada yerleşmişlerdir. Japonyada yerleşen Türk cemaati 50 aileyi tecavüz etmemektedir. Hepsi Tokyonun bir mahallesinde toplanmış mekteplerini, camilerini kendileri yapmış ve kendilerine Abdülvehap efendi isminde bir

cemaat reisi seçmişlerdir. Bugüne kadar hiçbir tabiiyeti olmayan bu Türk cemaati bana verdikleri bu ziyafette bütün erkeği, kadını, çocuğu ve çocukları ile hepsi toplanmışlardı. Tanışma ve konuşmadan sonra sağında oturan cemaat reisi Abdülvehap efendi cemaatleri namına Koredeki zaferlerimizi tebrik etmiş ve arkasından bazı ricalarda bulunacağını söylemişti. Birincisi cemaatlerinin şimdiye kadar hiçbir taabiiyete girmediklerinden mağdur durumda olduklarını anlatarak Türk tabiiyetine girmelerine yardım etmeleri için Tokyoya benden evvel gelmiş olan Şabap Paşa ile General Tahsin Yazıcıya rica etmişlerse de o güne kadar müsbet veya menfi bir cevap alamadıklarından üzgün bulunduklarını ve bu isteklerine benim tavassutta bulunmamı rica etmişlerdi. Türk tabiiyetine geçtikleri takdirde Türkiye'ye gidip gümeyeceklerini sorduğumda henüz bir kararları olmadığı tabiiyete geçtikten sonra Türkiye'ye gönderecekleri bir ön heyetle orada kendilerini geçindirecek iş buldukları takdirde elbette Türkiye'ye göç etmeyi tercih edeceklerini, ancak bu imkânı bulamadıkları takdirde Japonyadaki tabiiyeti olanların haklarına kendileri de sahip olacaklarını söylemişlerdi. Japonyada tabiiyeti olmayan bir kimse çalıştıkları her sabada tabiiyeti olanların yarısı hakkına ancak sahip olabildiklerini bu yüzden çok mağdur olduklarını ifade etmişlerdi. Ben şahsen bu ricalarını salâhiyetli Türk makamlarına ulaştıracağımı vademiş ve Koreye vardığımda Hariciye ve Dahiliye vekâletlerine arz etmişim. Tokyoda gördüğüm ve evlerine misafir olduğum Türk ailelerinin hemen hepsi bizim orta halli ailelerimizin üstünde oldukça müreffah bir hayat yaşamakta olduklarını görmüştüm. Demek Türk tabiiyetine girerek orada kalmış olsalar bu hayat seviyeleri şimdikiinden de üstün olacaklarını anlatmakta idiler.

Japonyadaki bu Türk cemaatinden istisnasız olarak hemen herkes Japonyaya gönderilmiş olan yaralılarıma çok yakın alâka göstermişler, kadınları ve kızları ile yaralılarımızın hizmetinde bulunmayı millî bir vazife olarak kabul etmişer ve hizmetlerinden büyük bir zevk ve şeref duymuşlardır. Bu Türk ailelerinin kendi aralarında konuştuıkları türkçelerini anlamak mümkün değildi. Aralarında bizim türkçe ile konuşanlar pek azdı. Konuşmalarımızda Abdullah efendi ismindeki zat tercümanlık yapmakta idi. Bu Türk ailelerinden bazıları çocuklarını Türkiye'ye göndererek tahsillerini orada yaptırmışlardı. Hatta bizimle beraber Koreye giden arkadaşlarımızdan bir üsteğmen ve bizden sonra değiştirme kâfilesi ile gelen bir hesap memuru buradaki ailelerin çocukları idiler. Bu

arkadaşlarımız uzun zamandanberi hasret kaldıkları cfradı aileleri ile bu vesileden faydalanarak görüşmek fırsatını bulmuşlardı.

Cemaat reisi Abdülvehap efendinin ikinci ricası da şu idi: Ziyafette hazır bulunan Türk kızlarını göstererek hangi aileye mensup olduklarını birer birer tanıttıktan sonra ayrıca vazifeli olup gelmeyen bunlar kadınlar ve bunlar gibi güzel evlenme çağındaki kızlarımız erkek çocuklarımızın azlığından mecburen Amerikalı ve Japon erkeklerle evlendiklerini ve bu halin bizim kanımıza dokunduğunu söyleyerek albayım! sizden rica ediyorum muayyetinizdeki subay ve erlerden bekâr olup evlenmek isteyenlerin bizim bu kızlarımıza talip olmalarını ben milli bir vazife telâkki ediyorum. Sizin bu hususta defâlet ve yardımlarınızı rica ediyorum, demişti. Belli başlı bu iki ricalarını anlattıktan sonra vakit de bir hayli geçmiş olduğundan yeni yeni zaferler kazanmamız için dua ve temennileri arasında beni uğurlamışlardı. Sonradan bu Türk kızları ile iki subayımız evlenmiş ve ailelerini Türkiyeye getirmişlerdir.

Japonyada izini bulduğum beş gün içinde her gün sabahları ilk işim erkence Türk irtibat bürosuna uğramak ve Koredeki durum hakkında bilgi almak. Gündüz ve gece fikren hep alayla meşgul oluyordum. Birleşmiş Milletler Genel Karargâhında her gün saat 10 da yapılmakta olan toplantıya bir gün de ben müsaade atarak girmiştim. Bu toplantıya genel karargâhın personel, haberatma, harekât, lojestik ve diğer bütün şube müdürleri katılmakta ve geçen 24 saat içinde dost ve düşman durumu hakkındaki değişiklik, kara, deniz ve hava faaliyetlerini, insan ve malzeme zaiyatını, her türlü iklimî maddelerinin cins ve tonajı ile iklimî ve tahliye işlerini hazırlanmış plânlar üzerinde genel kumandana veya kurmay başkanına izahat vermekte ve karargâhın bütün şube müdürleri ile Birleşmiş Milletlerin irtibat heyetleri başkan ve mümessillerine cephenin bu umumi durumu açıklanmakta ve bu toplantıya resmen davetli bulunan zevata bu her çeşit malumatı havî olan plânlardan birer adet verilmekte idi. Benim bu toplantıya katıldığım gün 8. ordunun bütün cepheye umumi taarruza geçtiğini ve bir gün evvel verilen muharebede Türk tugayından 2 subay ve 5 erin şehit olduğu plânda gösterilmekte ve o günkü duruma göre Türk tugayı yine 25. Amerikan tümeni emrinde olarak genel taarruza iştirak ettiği bildirilmekte idi.

İzinden dönüşüm.

22 Mayıs 1951 günü akşamı iznimin bitmiş olması dolayısıyla bu gece irtibat beyetinin otomobili ile Yakohama uçak alanına giderek burada toplanmış olan arkadaşlarla birlikte uçakla Koreye müteveccihen hareket etmiştik.

23 Mayıs sabahı saat 10,30 da Kimpo hava alanına inerek doğrudan Suva'a ve oradan hareketle henüz eski muharebe idare yerinden ayrılmamış olan tugay karargâhına gitmiştim. General

Resim 55 — Tokyodan izinden dönüyle Topçu taburu muharebe idare yerinde Tbl. K. Ybl. Tahsin Kurtayla

Yazıcıyı ziyaret ederek izinden döndüğümü söylerken General uzun zaman hasretini çekmiş bir dostuna kavuşmanın sevinci içinde ayağa kalkarak boynuma sarılırken Celâl seni mumla aradım ne iyi ettinde geldin demişti. General Yazıcıdan alayın o andaki durumu hakkında kısaca izahat aldıktan sonra hemen alay muharebe idare yerine gitmek üzere hareket etmişim. Yolda mevzilerine rastladığım topçu taburuna uğrayarak tabur komandanı yarbay Tahsin beyden o andaki düşman durumu hakkında gerçeken bilgiyi alarak alaya

mütevaccihen yoluna devam etmiştim (Resim 55). Alay bir gün evveldüşmana karşı yaptığı mukabil taarruz ve bugün onun devamı olan muharebede muvaffakiyetle hedefini ele geçirmiş ve Korenin en yaşlı olan sık ormanlık bölgede mevzilerine yerleşerek tahkimatla meşgul olduklarını görmüştüm. Muharebe idare yerine varduktan yarım saat sonra güneş batmış ve etraf kararmıştı. Gerek gecenin karanlığından ve gerekse ormanın sıklığından faylanan düşman saat 21 den itibaren yer yer karşı taarruz teşebbüsleri yapmaya başlamış ve bilhassa bu durum karşısında 6. bölük fazlaca sıkışmıştı. Bu bölüğün solundaki 7. Bl. K. Yzb. Hüseyin Çatalpınarın verdiği raporda kendi cephesinde sükûnet olduğunu ve emrederseniz bölüğümle 6. bölüğe yardım için hemen harekete geçmesini teklif ediyordu. Bu bölüğün mevziini boşaltmasını muvafık bulmamış ve saat 24 de kadar devam eden bu düşman taarruzu birliklerimiz tarafından kırılarak def ve tart edilmişti.

Gece yarısı bu geceki muharebede esir edilenler alay muharebe idare yerine gönderilmiş ve sorgulama ekibi tarafından sorguları yapılırken ben de yanlarına gitmiştim. Esirlerden birisinin bir gözü tamamen patlamış ve yüzü mosmor olmuş bir halde idi. Başlarında muhafız olarak gelen erlere bu esir Çinliyi göstererek bunu siz mi bu hale getirdiniz diye sorarken kendisi hakkında konuştuğumuzu anlayan Çinli esir elini sallayarak hayır onlar yapmadı gibi işaretle anlatmaya başlamıştı. Çinli er bugünkü muharebede makinedi tüfek nişancısı olarak kendi savunma mevziinde muharebe ederken bizim havanlarımız kendi mevziini ateş altına alınca orada ateş edemeyecek bir duruma düştüğü için evvelce hazırlanmış olduğu yedek mevziine geçmiş ve oradan ateşe başlamış imiş. Bunu gören kendisinin takım kumandanı Çinli teğmen birdenbire yanına gelmiş ve emirsiz olarak mevzi değiştirdiği için elinde taşıdığı tabancasının kabzası ile gözüne vurarak patlatmış ve ardı ardına yüzünün muhtelif yerlerine vurarak işte bu hale getirmiş olduğunu söylemiş ve sizin askerlere esir düştükten sonra hiç bir fena muamele yapmadılar, demişti. Bu hal Çin ordusundaki disiplin anlayışına güzel bir misaldir. Ayrıca birçok defalar taarruzlarımız karşısında sür'atle çekilen Çinlilerin cephe gerisinde kurdukları idam sehpalarını ve geçtiğimiz sık ormanlık bölgede ağaca asılı olarak bırakıp gittikleri Çin askerlerini görmüştük. Bu da Çinlilerin disiplini sağlamak için muharebe sahasında verdikleri ikinci bir ceza.

17/18 Mayıs gecesi düşmanın keşif üssüne yaptığı taarruzun hikâyesi.

May muharebe idare yerine gelir gelmez nefes almadan düşmanın bu geceki baskın teşebbüsleri yüzünden izinde geçtiğim müddet içinde olup bitenler hakkında arkadaşlarımla görüşmek fırsatını bulamamıştım. Düşmanın bu geceki faaliyetleri def edildikten sonra muavinim yarbay Gafur Enön ve karargâhtaki subay arkadaşlarımla yaptığımız konuşmada H. Tb. K. Bn. Mukat Uluçulu'nun ve 7. Bl. Tksubayı teğmen Rıdvan Terzi'nin şehit olduklarını söyledikleri zaman için parçalanırcasına müteessir olmuştum. Arkadaşlarımla aulattıklarına göre alay kavaklık bölgede keşif üssü görevile çepe-çevre savunmada iken 17/18 Mayıs gecesi saat 23 te başlayan ve sabaha kadar dört defa tekrarlanan şiddetli gece taarruzları kahraman alayımızın siperleri önünde kırılmış ve artık beşinci taarruzlarını yapmaya takat ve tahammülleri kalmadığından ölümlerini bile almaya fırsat bulamadan çekilip gitmişlerdi. Bu gece alayın her birliği kendine düşen vazifeyi en üstün kahramanlıkla başarmış ve Türkün ne yenilmez bir kuvvet olduğunu düşmanlarına ve dostlarına bir daha göstermişlerdi. Bu geceki muharebenin cereyan tarzı hakkında her birlik kumandanının bana ayrı ayrı verdikleri yazılı veya şifahi raporlarına göre kahraman subay ve erlerimizden biri diğerine tercih edilemeyecek derecede üstün fedakârlıklarını ve âdeti kahramanlıkta birbirleriyle yarış edecek şekilde muharebe faaliyetlerini dinlediğim zaman böyle kahraman bir alayın kumandanı olmak şeref ve gururunu bir daha tatmıştım. Bu raporların her birini burada ayrı ayrı yazmak sahifelerce yer tutacağı için diğerlerinden farklı olmayan yalnız üçüncü bölük kumandanı arkadaşımın raporunu nakledersem kahraman alayın bu geceki muharebe faaliyeti hakkında bir fikir vermiş olurum kanaat ile 3. Bl. kumandanı Yzb. Hidayet İpek'in raporunu aynen nakletmekle iktifa edeceğim.

Sayın albayım:

13 Mayıs 1951 günü ileri mevzi mahiyetinde Kavaklıklar bölgesinde keşif üssü kuran alayımızın en önemli savunma mevziini bendenize tensip buyurarak en büyük şeref ve bahtiyarlığı başla-mıştınız.

Kuzeyden Seoul'e inen demiryolu ile ana şosenin kapatılması ve müdafaası gibi mühim bir görevi taşıdığı emredilen bu savunma mevziini bölüğümle plânlı bir şekilde işgal ederek yalnız tahkim

malzemesi ile değil Türkün sarsılmaz iman ve iradesi ile tahkim etmiştim. Artık ALLAHIN izni kecemile yine ALJAFITAN başka hiç bir şeyden korkumuz yoktu. Herkes mevziinde pusuda avını bekleyen aslanlar gibi sükûnetle düşmanı bekliyorduk. Nihayet 17/18 Mayıs gecesi saat 23 de düşmanın beklenen taarruzu başlamıştı. İlk kuşunun patlaması ile gecenin ürpertiçi sesizliği de dağılarak tüfek, makineli tüfek, tank, tarot, havan ve top mermilerinin mayın ve bombaların yirtici sesleri birbirine karışarak cayırtı ayyuka çıkıyordu. Çok şiddetli başlayıp iki saat kadar süren düşmanın ilk taarruz dalgası Türkün yılmaz azim ve imanı ile püskürtülerek geri edilmişti.

Ağır zayıat vererek geri çekişen düşmanın saat ikide kesif bir topçu ateşi ile ikinci dalga taarruzları başlamıştı. Düşman bu defaki taarruzlarında kat'i neticeyi almak için durmadan mevzilerimize top ve havan mermileri yağdırıyordu. Mermiler bir an sürüsünün vızıl-tısı, denizdeki şiddetli fırtınaların sesi gibi ısıltı çalarak başımızın üstünden kulaklarımızın dibinden geçiyordu. Âdeta bir ateş böceği tarlasına girmiştik. Mermilerin parlayarak sönen ışığı ve çıkardığı yangınlarla her tarafımız pırl pırl yanıyordu.

Çinlilerin durmadan yağdırdığı top mermilerinden biri; sürü halinde gelen Çinlileri bir adım dahi ilerletmeyerek ot gibi biçen makineli tüfek mevzimize düşerek mevzi ve tufengi tahrir edip iki aslanımızı da bu kutsî vazifelerinin başında şüheda rütbesine kavuşturmuştu. Düşmanın top mermileri mevzilerimizin her tarafını yalıyor, baş kaldırmanıza fırsat vermek istemiyordu. Muharebe tamamen kızışmış hepimizi galeyana getirerek coşturmuştu. Düşmanı bir anda yok etmek ve boğmaktan başka bir şey düşünmüyorduk.

Düşmanın bölüğün üzerine ateş toplayarak yağdırdığı top ve havan mermileri altında hiç sarsılmadan kale gibi savaşılan cengâverlerimizle kopan irtibatı sağlamak, yaralı ve şehitlerin geriye alınması, ateş tanzimi ve teksifi için gereken emirleri vermek üzere telsizi bırakıp telefonla ve onu bırakıp telsize koşuyor ve bunları da bırakıp yiğitlerimin hudutsuz olan cenk arzularını en büyük kuvvetle takviye etmek için Vurun aslanlarım! ecdadınız gibi vurun! diye kükreyip naralar savuruyordum. İşte tam bu sırada üçüncü bölüğün çok sıkışık durumunu gören tabur kumandanı binbaşı Ziya Aydemir telsizle Hidayet! sizi fazla sıkıştırıyorlar, mevzilerinize düşen top mermilerinden fazla zayıatınız var mı? Durum nedir, diye rapor istediği zaman bu heyecan saçan mermilerin karşısında:

ve her an mukadder olan bu ölüm havası içinde ölüme patlayan top mermilerinin alevlerinin sıcaklığı vücuduma yayılırken, etrafımızı saran barut dumanının kokusunu ruhumu sindirirken o anda en iyi rapor olacak Vatan şairi ve fedaisi Üstad Namık Kemal'in (Vatan kasidesinden) telsizle tabur kumandanına şu fıkrayı sunmuşum.

Binbaşım:

*Varsın top patlasın cırafa ateşleri saçılın,
Cemet kapısı can cerra ihrama açılın.
Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılın.
Kavgada bütün şehadetle kâm alınız biz.
Ulu Türkleriz can veriniz nam abınız biz.*

En ön safta ateş altında tabur kumandanına telsizle verdiğim bu rapor akabinde birbirine irtibatlı olan telsizlerde yıldırım gibi bütün kumandanlara yayılarak karanlık yüzlere bir nur doğmuş, imanla dolu kalplere kıvılcıklar saçmıştı.

İşte bu şekilde bir tümen kadar düşmanın 17.18 Mayıs gecesi dört defa tekrarladıkları taarruzları her defasında da çelik imanımızla karşılanıp ağır zayıat verdirerek eritilip geriye atılmış, İlkbahar taarruzlarının sonuncusu da kırılmıştı. Böylece her Türk iman dolu ruhu, cesaret, seccat ve metanetile kutsi idealleri uğrunda ölümü yaşamaya terasih ettiğini bütün dünyaya bir daha ilân etmişti. En derin saygılarımla.

3. Bl. K. Yzb.
Hidayet İpek

Bu rapor muhteviyatını I. Tb. K. Binbaşı Ziya Aydemir aynen tasdik etmiş ve bunun gibi taburunun diğer bölüklerinin kahramanlıklarını sitayişle anlatmıştı.

Yüzbaşı Hidayet İpek'in anlattıkları gibi alayın bütün birlikleri o gece kendilerine tahsis edilen savunma bölgelerinde canlarını hiçe sayarak inalla mukavemet etmişler ve düşmanın çok üstün kuvvetlerle yaptıkları dört taarruzunu da kırarak ve büyük zayıat verdirerek def ve tart etmişlerdi. Mabza bir örnek olarak buraya yazdığım Yzb. Hidayet İpek'in raporundan başka o değerinde olan diğer arkadaşlarımızın raporlarını burada yazmak imkânını bulamadığımdan kıymetli silâh arkadaşlarımızın nazarı af ve müsamaha ile karşılamaları rica ederim.

Merhum şehit Bnb. Muklat Uluönlü ile teğmen Rıdvan Terzi arkadaşlarımız işte bu geceki muharebelerde ALLAHIN rahmetine kavuşmuşlardı. Şöyle ki: İlk başlayan düşman taarruzu ateşlerimizle def edildikten sonra düşman ikinci bir taarruz için hazırlanırken bir aralık ateş hafiflemiş, topçu ve havanlar susmuş olduğu sırada H. Tb. K. Bnb. Muklat Uluönlü, emirsubayı Yzb. Kâmil Güney ve taburun muhabere Tk. K. teğmen Mehmet Altun üçü birlikte mevzilerinden dışarı çıkarak taburun savunma bölgesinde neler olup bittiğini anlamak üzere sığınaklarının yanındaki bir ağacın yanında dururlarken yeniden başlayan düşman topçusunun ilk mermisi ağaca çarparak patlamış ve büyük mermi parçalarından birisi Muklat Uluönlü'nün başını boynundan koparmak suretille bir anda şehit olmuş, bir diğer parça Yzb. Kâmil Güney'in başında yumruk büyüklüğünde bir yara açmış ve en ucuz kurtulan teğmen Mehmet Altun'u da kolundan yaralamıştır. Bu haber hemen etrafa yayılmış bütün alay mensubu subay ve erler derin bir teessüre kapılmakla beraber bu hal hiç birisinin mukavemet azmini bozmuş ve evvel-den verdikleri ölüm kararlarını değiştirmemiştir. Hemen herkes o anda kumandanlarına rahmet okurken Allah bize de şehadet rütbesini nasip etsin diye kendilerini teselli etmişlerdi.

Bu millet nerede ölüme karar vermişle muvaffak olmamış ve yaşama hakkını zorla almamıştır. Kendilerinden sonrakilerin hür ve müstakil olarak yaşamaları uğruna canlarını seve seve feda eden mübarek şehitlerimizi hürmetle ve minnetle yâd eder ve ALLAH'TAN rahmet ve mağfiret dilerim.

Türk tuğayı kolorda ihtiyatına alınacağı emri ve III. Tb. karargâhında infilâk.

27 Mayıs 1951 günü saat 7 de başlayan taarruzumuz inkişaf etmekte ve çok sık ve kalın ağaçlı orman içinde muharebe ede ede ilerlemekte idik. Saat 11 de ilk taarruz hedefimiz alınmış ve ikinci hedefe ilerlemek için 25. tümen kumandanının emrine itirazaren ele geçirdiğimiz bölgelerde tertiplenmiştik. Bu bekleme anından faydalanarak solda birinci hatta bulunan III. taburun muharebe idare yerine gitmiştim. Tabur kumandanı binbaşı Lütfü Bilgin'i karargâh subayları ile birlikte dere içinde bir su başında kakao içerlerken görmüştüm. Ben de sohbetlerine katılmış ve cereyan eden muharebelerimizdeki tatlı ve acı hatıralarımızı anlatmaya başlamıştık. Bnb. Lütfü Bilgin çok sevdiği ve yakın arkadaşı olan Bnb. Muklat Uluönlü-

İf'nün şehadetini anlatırken gözleri nemleniyor ve bir ay sonra yurda dönerek değiştirme kafilesile yurda döneceği için Tokyodan çocuklarına almış olduğu hediyelerden bahsediyordu. Söz, değiştirme üzerine gelmişken Lütfü Bilgin albayım! müsaadenizle sizden bir şey soracağım dedi. İkinci kafiye ile yurda bir binbaşının dönebileceği Genelkurmaydan emrediliyordu. Ve bu binbaşının Mektat Uluñlü olduğu bildirilmişti. Şimdi bu arkadaşımız şehit olduğuna göre acaba onun yerine ben gönderilerek miyim? Yoksa ben yine üçüncü kafileye mi kalacağım? demişti. Ben kendisine şimdi bunları düşünme inşaallah o günlere sağ salım kavuşalım da hayırlısı nasılsa öyle olur, demişim. Benim bu cevabım her halde kendisini tatmin etmemiş olmalı ki iyi amma albayım her ne olursa hep sıra baştan başlıyor. Bir defada sondan başladığını görmedim, diyerek kendisinin ikinci değiştirme kafilesile gönderilmesinde ısrarla ricada bulunuyordu. Tekrar kendisini teselli ederek yanından ayrılp alay muharebe idare yerine geldiğinde 25. tümen kumandanından gönderilen ikinci bir emirle yedi kilometre ileride gösterilen bir hedefe taarruz edilmesini ve bu tepeler ele geçirildikten sonra geriden cepheye yanaşmakta olan Kanada tugayına bölgemizin teslim edilerek geride gösterilen toplanma bölgesinde kulorda ihtiyatı görevile toplanacağımız emredilmekte idi.

Saat 13,30 da birlikler aynı tertiple kendilerine gösterdiğim hedeflere taarruza başlamışlardı. Düşman bilhassa II. Tb. bölgesinde inatla mukavemete çalışıyor ve III. tabur soldan rahatlıkla ilerliyordu. Saat 17,30 da her iki tabur hedeflerini ele geçirmişler ve kendilerini değiştirerek olan Kanada tugayının gelmesine intizar ediyorlardı. Karanlık başlamış ve fakat Kanada tugayı henüz bölge-mize gelmemişti. Bu geceyi de mevzilerimizde geçireceğimizi anlayanca birliklerin tahkimatlarını ve ateş plânlarını yaparak yerleşmelerini ve işe ve mühimmat ikmallerini yapmalarını emretmiştim.

Saat 21 e kadar cephedeki tabur ve bölük kumandanları ile devamlı muhabere halinde bulunarak birlikler arasında boşluk kalmamasını sağlamış ve komşu birliklerle de irtibat sağlanmıştı. Bu arada saat 20 de Binbaşı Lütfü Bilgin telefonla beni bularak düşman topçu ateşinin yavaş yavaş mesafeyi uzatarak tabur muharebe idare yerine doğru yaklaşmakta olduğunu, bu gece burada barınamayacaklarını ileri sürerek tabur muharebe idare yerini değiştirmesi için müsaade istemişti. Kendisine cevap olarak bir şartla muvafakat ederim. Evvelâ muharebe idare yerini nereye

nakledeceğini bana söyle ve oraya muhabere irtibatlarını tesis et ondan sonra şimdiki yerinden ayrıl demiştim. Saat 21,30 da binbaşı Lütfü Bilgin dediklerimi yaptığını ve eski muharebe idare yerini terk ederek yeni idare yerine intikal ettiklerini bildirmişti.

Saat 21,30 da sağda II. taburun 5. Bl. kumandanı telefonla beni bularak tabur kumandanı ile görüşemediğini ve raporunu bana bildirmek mecburiyetinde kaldığını söyleyerek bölüğünün solunda 11. bölükte yarım saat evveline kadar dirsek dirseğe irtibat halinde iken bu bölüğün şimdi haber vermeden ayrıldığını ve bölüğünün sol yanı açık kaldığını, irtibat aramışlarsa da karanlıkta temas edemediklerini ve 11. bölüğün tekrar eski yerine gelmesi için emir vermemi rica ediyordu. Bu rapor üzerine saat 21,55 te telefonla III. Tb. K. Bnb. Lütfü Bilgin'i bularak durumu anlatmış ve hemen onbirinci bölüğün eski mevzilerine giderek beşinci bölükle irtibat haline geldiğinin bildirilmesini rica etmiştim.

Saat tam 22 idi. Mikrofonu elimden bırakalı henüz iki dakika olmamıştı. Telefon zili'nin acı acı çaldığını duyunca santralın beni çok acele III. taburdan istediklerini duymuştum. Hemen arkasından telefonda karşıma çıkan çok heyecanlı ve titrek bir sesle karşılaştım. Albayım! ben III. taburun topçu irtibat subayıyım. Mahvolduk albayım basıldık mahvolduk benden başka subay kalmadı yetişsin diyerek telefonu kapamıştı. Ne olduğunu anlayamadığım bu heyecan verici haberi tabrik için tekrar tekrar manyalo yapmamaya rağmen III. taburdan kimse karşıma çıkmıyordu. İleri gitmeye karar vermiştim. Hazırlanırken santrale devamı olarak III. taburu aramasını ve bulunca bana haber vermesini emretmiştim. Tam hareket edeceğim sırada santral arkamdan bağırarak telefonda IV. taburdan bir subay sizi bekliyor, demişti. Koşarak telefona gittiğimde karşımdaki subay ben III. tabur muhabere takım kumandanı üstüğün Kaya Yazganım diye kendisini tanıttıktan sonra kendisine: Kaya oğlum ne var ne oluyor, dediğimde albayım ne olduğumuzu ben de bilmiyorum. Yalnız biraz evvel bir infilâk oldu tabur kumandanımız binbaşı Lütfü Bilgin, 12. Bl. kumandanı Yzb. Hafif Çayan şehit ve birçok subay arkadaşlarımız da ağır ve hafif olmak üzere yaralandılar. Acele doktor ve yardım gönderin albayım, demişti. Kaya Yazgan'ı ötedenberi vazifesine bağlı, cesur ve çok soğuk kanlı olduğuna yakinen şahit olmuş ve taburunun en sıkışık zamanlarda bile irtibatını mükemmelen yaptığını görmüş ve kendisini taktir etmiş olduğum için verdiği bu haberin sıhhatına inanmışım. Taburda sıhhiye takımı ve bu takımın iki tabibi olduğu halde doktor yardımı

istemelerinden iki doktorun da bu arada zayi olduğuna hükmetmiştim. Bunun üzerine alay sıhhiye takım kumandanı doktor Yzb. Namık Dursu ve iltiyat tabur kumandanı Bnb. Ziya Aydemir'in hazırlanmalarını emrettikten sonra telefon bir daha çaldığında karşında III. taburun sıhhiye takım kumandanı doktor Yzb. Cemal Tanrıöveri bulmuştum. Tanrıöver şöyle anlatıyordu: Albayım tabur kumandanının çadırında ani olarak bir şey patladı. Ne olduğunu nereden atıldığını henüz anlayamadık. Bu iflak üzerine kumandanım Bab. Lütfü Bilgin ile 12. Bn. kumandanı Yzb. Halil Çayan şehit oldular, tabur kumandanı muavini Yzb. İhsan Sarpkaya çenesinden ağır yaralı, emirsubayı Yzb. Memduh Budak gözünün birisi atmak suretile ağır yaralı, tabur harekât subayı Yzb. Nail Noyanlı belinden ağır yaralı ve ayrıca binbaşının çadırının civarında bulunan iki nöbetçiden birisi ağır diğeri hafif yaralı olduklarını söylemişti.

III. taburun karargâhı toptan ortadan yok olmuştu. Aem çok büyüktü. İki tabur kumandanının ve birçok subay arkadaşlarımın şehadet haberini aynı günde almış bulunuyordum. Bu manevî ızdırap içinde kavranırken III. taburun ortadan kalkan karargâhını yeniden teşkil etmek mecburiyetinde bulunuyordum. Acele olarak bu taburun emir ve kumandasını ele almak ve karargâhını teşkil etmek üzere iltiyatta bulunan birinci tabur kumandanı Bnb. Ziya Aydemir'e taburunun kumandasını Yzb. Rıza Vuruşkan'a bırakarak acele III. tabur muharebe idare yerine hareket etmesini ve emir subayım Yzb. Halim Irsoyu, harekât subayımın yardımcısı Yzb. Ziver Bayarı ayrıca bir subayla takviye ederek tabur karargâhının kurulması için hemen yola çıkarmıştım. Gönderdiğim bu arkadaşlarım III. tabur muharebe idare yerine gidinceye kadar şehitler tugay sıhhiye bölüğüne ve yaralıları da gerimize yanaşmış olan Kanada tugayının sıhhiye bölümünde ilk tedavileri yapılmak üzere acele sevk edilmişlerdi. Gecenin zifiri karanlığında hâdise bir türlü aydınlanamamış ve ortalık ağardıktan sonra yapılan incelemede bu iflakın Bnb. Lütfü Bilginin karyolasının tam altına rastlayan yere düşman tarafından evvelden konmuş ve havan mermilerinden yapılmış bir bubu tuzagının patlamasından ileri geldiği anlaşılmıştı. Taburun ilk seçtiği muharebe idare yerine topçu ateşi geleceği tahmin edilerek oradan ayrılan tabur karargâh mensuplarını mukadderatları oraya çekmiş ve bu akibete maruz kalmışlardı. Sağ kalan arkadaşların anlatıklarına göre tabur karargâhı eski yerlerinden ayrıldıktan sonra topçu ateşini kesmiş ve eski muharebe idare yerine tek bir

top mermisi atılmamıştı. Bu hâdisce bütün tugay mensupları üzerinde derin bir teessür uyandırmış ve 25 Mayıs sabahı General Yazıcı alay muharebe idare yerine gelerek o da teessürlerini ifade ederek hepimize baş sağlığı dilemişti.

25 Mayıs sabahı bölgemiz Kanada tugayına teslim edilerek kolordu ihtiyatı göreviyle Seoul'un kuzey batısında gösterilen ihtiyat mevkiinde toplanmıştık. Ordugâh bölgesi suyu bol ve sık ağaçlıklı güzel bir yerd. 4 Haziran 1951 gününe kadar geçen 11 gün içerisinde burada vücut, malzeme, esya ve silâh temizliklerimizi ve vasıtalarımızın bakım ve tamirini yapmak fırsatını bulmuştuk. Bu müddet içerisinde kolordudan gönderilen sinema filmlerini seyretmek, spor eğlenceleri tertip etmek, çeşitli silâhlarla atış eğitimi yapmak, takım ve bölük muharebe tatbikatları yapmak ve arkadaşları sıra ile Seoul'e izinli göndermek suretile bu kısa müddet içinde yorgunluğumuz giderilmiş, sanki hiç muharebeye girmemiş ve onun çeşitli mahrumiyetlerine maruz kalmamış gibi bütün birlik mensupları mükemmelen dinlenmişlerdi.

Buna kadar devam eden çeşitli muharebelerimizde düşmandan iğtinam edilen muhtelif silâh ve mühimmatın başka Çinlilerin koşulu makineli tüfek ve koşulu sabra topçu hayvanlarından bir çokları da elimize geçmiş ve hıdayette bu hayvanların da iğtinam edilen malzemeler meyânında geride tugaya ve tümene gönderilmesini emretmiştim. Tabur ve bölük kumandanları ekserisi katır olan bu hayvanları ikmal işlerinde ve ihtiyacında binek olarak kullanmaları için birliklerinde bırakılmasını teklif ve rica etmişlerdi. Ekseriya yollardan çok uzak ve yalçın dağlarda muharebe etmek mecburiyetinde bulunduğumuzdan birliklerin ikmal işlerinde kullanılmak üzere her ne kadar 25. tümen kumandanlığından alay emrine 150 kadar Güney Koreli amele tahsis edilmiş ise de hiç bir zaman 10 kilometreden aşağı olmayan cephe genişliği ve onun kadar da derinliğinde bulunan bu geniş sahada cephanec ve iase ikmaline bu 150 kişinin kifayet etmediği ve bizzat birçok erlerin de ikmal işine ayrılarak sırtlarında ikmal malzemelerinin taşınması mecburiyetinde bulunduğumuzdan bu hal birliklerin ikmal personelini bir hayli ypratmakta idi. Bize verilen 150 Koreliye karşı Amerikan alaylarına 300 Koreli tahsis edilmişti. Bundan başka başta ben olduğum halde binek hakkına malik olan yarbay, binbaşı ve yüzbaşı rütbesindeki arkadaşlarım Korenin bu çok ârızalı olan yüksek dağlarını yaya olarak tırmanmak mecburiyetinde bulunuyor ve dolayısıyla çok

yorutuyorduk. Korede Birleşmiş Milletler ordusunda hayvan bulunmadığından binek olarak kullanılmak için hayvan tahsis edilememişti. Bu yüzden ele geçirdiğimiz bu Çin hayvanlarından icasında binek olarak da faydalanmak üzere bu hayvanların ellerinden alınmaması hakkındaki birliklerin teklifini makul karşılamış ve muvafakat etmiştim. 25 Mayıs günü alay motörlü vasıtalarla 70 kilometre geride kolordu ihtiyat bölgesine intikal ederken birliklerdeki hayvanlar da bakıcıları ile birlikte toplu olarak bir kumanda altında ihtiyat bölgesine gelmelerini emretmiştim. Bu hayvanlı birlik geriye doğru gelirlerken bir aralık cepheye gitmekte olan bir Amerikan uçak filosu bu hayvanlı kolu görünce Birleşmiş Milletlerde hayvanlı birlik olmadığından bunları bir Çin birliği zan ederek ateş etmek üzere tur yaparak alçaldıklarını gören hayvan bakıcıları tehlikeyi sezince hayvanlardan yere atlayıp bir kaçının yollarında taşıdıkları tıfılma bezlerini (Panolarını) yere yayarak uçaklara göstermek suretiyle kendilerini mutlak olarak bombalanmaktan zor kurtarmışlardı. Bu hayvanlı kol ancak iki gün sonra ihtiyat bölgesine geldikleri zaman kol kumandanı bu hâdiseyi anlatmış ve bundan sonra buna benzer bir hâdiseye sebep olmamak için hayvanlar tümene teslim edilmişlerdi.

Komünistlerin Demir üçken mevzilerine taarruz.

4 Haziran 1951 günü öğleden sonra kolordu emrine atfen tümenden gönderilen emirde Türk tugayının cephedeki 35. Amerikan alayının taarruz bölgesini teslim almak için hazırlanması emredilmiş ve 5 Haziran sabahı saat 8 de tümenden gönderilen motörlü vasıtalarla kuzeye doğru harekete başlamıştık. Bugün 35. Amerikan alayı günlük taarruz hedeflerini zapt edemediği için bölgesini teslim edememiş ve bu yüzden tabur ve bölükler kendilerine gösterdiğim cephe gerisindeki mevkilerinde geceyi ikinci hatta geçirmek mecburiyetinde kalmışlardı (Kvoki 14, sayfa 1).

6 Haziran günü 35. alayın yaptığı taarruz akşam geç vakit muvaffak olmuş ve hedeflerine varmışlardı. Bununla beraber arazinin çok arızalı ve çok sık ormanlarla kapalı oluşu aynı zamanda düşmana çok yakın bulunulması yüzünden bu gere mezkûr alayı değiştirmeye tümün komandanlığınca müsaade edilmemiş ve değiştirme 7 Haziran sabahı yapılmak üzere alayımız bugün biraz daha ileriye yavaşdırılmıştı.

6 Haziran günü öğleden sonra henüz intikal ettiğimiz alay mubarece idare yeri ve pek yakınımızda mevzilenmiş olan Türk

topçu taburunun mevzileri düşman topçuları tarafından şiddetle ve baskın tarzında ateş altına alınmış ve zayıat verdirmişlerdi. Çok geçmeden gerek Türk topçuları ve gerekse civarımızda bulunan iki Amerikan topçu taburu bu düşman topçusunun yerini bulmuş ve açıkları şiddetli ateşlerle susturmuşlardı. Aradan bir saat kadar bir zaman geçtikten sonra imba edildiğini tahmin ettiğimiz düşman topçusu tekrar faaliyete geçmiş ve bu defa topçularımızın ikinci mukabelesi ile bir daha ateş edemeyecek hale getirilmişlerdi.

Tugay sıhhiye bölük kumandanı iken bugün alay baştabipliği görevi ile alaya yeni katılmış olan tabip binbaşı Seyfi Asu'nun ayağı pek te uğurlu gelmemiş olmasına rağmen bu zafın nükteli sözleri ve neş'eli tavır ve hareketleri bütün alay karargâh mensubu arkadaşların bu topçu ateşi altında bile güldürmeye vesile oluyordu. Kunuri muharebelerinden sonra bugüne kadar gerilerde sahra hizmet taburunun bünyesi içinde tugay sıhhiye bölüğünde bulunması dolayısıyla bu gibi tehlikeli duruma düşmeyen ve top seslerini ta uzaklardan işiten doktor Seyfi Asu'nun alaya gelir gelmez topçu ateşine tutulması sanki hoş geldiniz demek gibi bir sürpriz olmuştu. Topçu ateşi başlamadan alay muharebe idare yerinde subay ve erlerimizin hazırlanmakta oldukları sığınaklar henüz tamamlanmamış olmakla beraber ateşe maruz kahr kalmaz herkes kendisini sığınacağının içine atmış ve bu esnada doktor Seyfi Asu acemiliği yüzünden açıkta kalmıştı. Patlayan top mermileri altında doktor Asu epeyce bir müddet yerinde hopladıkdan sonra alay sıhhiye takım kumandanı doktor Yzb. Namık Dımlı ve tabip üsteğmen Fehmi İsakoğlu doktor Asu'yu kendi sığınaklarına çekmişler ve açıkta kalmaktan kurtarmışlardı. Bu zafın gerek topçu ateşi altında açıkta iken ve gerekse sığınak içinde bulunduğu anlara ait halini ateş kesilip te sığınaklarımızdan çıktıktan sonra karikatörize ederek anlatması hepimizi gülmekten katılmış ve neş'elere gark etmişti (Resim 56).

Doktor Bnb. Seyfi Asu'nun muhitine neş'e sağan meziyeti dar bir çerçeve içinde kalarak yalnız alay karargâhına inhisar etmemiş bundan sonraki muharebelerimizde akşamları sükûnet bulan muharebe fasılalarında karargâhtan saz çalmasını bilen ve şarkı söyleyen arkadaşları yanına toplayarak alay topçu irtibat subayı Yzb. Refik Soykut'un topçu telsizile bütün birliklere radyo nesriyatı da yapmağa başlamıştı. Her açılışta Alo Alo burası şebi yelda istasyonu diye kendini taktim ederek sazlı ve şarkılı müzik konserine nükteli sözlerini de katarak bütün alay arkadaşlarının neş'elenmesini sağlamıştı. Her gün tesiri altında kalan muharebelerin ağır şartlarının

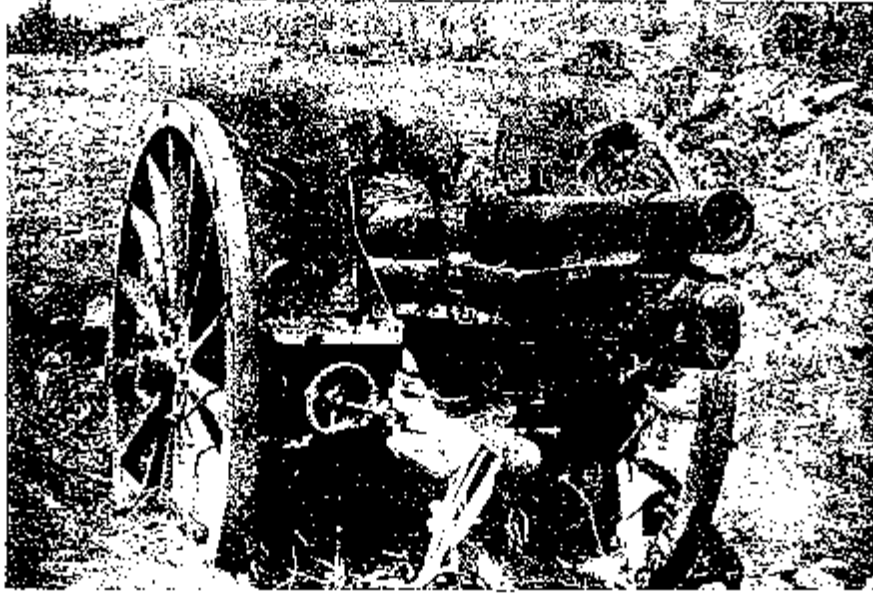
Resim 56 - Oturan Doktor Seydi Asu, yanında Yo. Gafur Enöz,
solda Top. Tb. K. Yh. Tuhsin Keremay

gerginleştirdiği asap ve bozulan moral ancak bu gibi neş'eli sözler ve hareketlerle düzeltilebilmiş ve çok faydası olmuştur.

7 Haziran günü saat 5.30 dan itibaren 35. Amerikan alayının değiştirilmesine başlanmış, sağda birinci tabur solda ikinci tabur birinci hatta olmak üzere saat 11 e kadar teslim aldıkları mevzilerine yerleşmiş ve III. tabur ihtiyatta bırakılmıştı. Geceden başla-

yan şiddetli yağmur daha da çok bızın artırmış ve 7/8 Haziran gecesini birlikler sabaha kadar devam eden bu yağmur ve çamur içinde uykusuz geçirmişlerdi (Kroki 14, sayfa 2).

Gece 25. tümen kumandanlığından verilen taarruz emri gereğince 8 Haziran sabahı alay Nayif hedefine taarruza başlamış ve bu taarruzumuz karşısında çekilmeye mecbur kalan düşman çamurdan kurtaramadıkları vâdi içindeki toplarından bazılarını tabirip ve bir çoklarını olduğu gibi sağlam bir vaziyette ve ateş ettikleri mevzilerde bırakıp çekilmişlerdi. Bunlardan başka düşman bir çok 81

Resim 57 — Düşmanın çekilirken terk ettiği toptarından biri

milimetrelük havan ve ağır makineli tüfeklerini de mevzilerinde terk etmiş ve pek zayıf bir mukavemet göstererek âdetâ hezimet halinde kaçmışlardı. Bu şiddetli yağmurlardan bozulmuş ve âdetâ bataklık bir hale gelmiş olan toprak yoldan bizim de vasıtalarımız zorlukla ilerleyebilmiş ve Amerikan istihkâm taburları bu yolun islâhı için derhal faaliyete geçmişlerdi (Kroki 14, sayfa 3) (Resim 57).

9 ve 10 Haziran günleri yaptığımız taarruzlarda düşmanın hiç bir mukavemetine maruz kalmadan hedeflerimiz erkence ele geçirilmiş ve 11 Haziran günkü taarruzumuz da düşmanın bilhassa solda

II. Tb. bölgesinde şiddetle mukavemetine maruz kalmıştı. Alay emrinde bulunan bütün topçu ve havan ateşleriyle desteklenen II. tabur bu inatlı düşmanı mevzilerinden akşama doğru söküp atmış ve karanlık basarken ikinci tabur mevzilerine yerleşmeye ve tahkimat yapmaya fırsat bulamadan düşman şiddetli topçu ateşi himayesinde gece taarruzuna başlamıştı (Kroki 14, sayfa 4). Bu gece II. tabur cephesinde çok şiddetli muharebeler cereyan ediyor ve düşman terk ettiği mevzilerini tekrar ele geçirmek için zayıflata bakmadan saldırıyordu. Buna rağmen II. taburun sabaha kadar devam eden inatlı mukavemeti karşısında düşmanın taarruzları kırılmış ve çekilmeye mecbur edilmişlerdi. Bu yüzden gerek taburlar ve gerekse alay ve tugay karargâhları geceyi heyecan içinde sabaha kadar uykusuz geçirmişlerdi. Bununla beraber geceden 25. tümen kumandanlığından gönderilen taarruz emrine uyarak hiç göz kırpmadan yorgun argın 12 Haziran sabahı erkence taarruza başlanmış, subay ve erlerin uykusuzluktan bu kadar yorgun olmalarına rağmen verilen taarruz hedefi erkence ele geçirilerek yeni mevzilerine yerleşmişlerdi. Bu geceyi sabaha kadar sükûnet içinde geçirdiğimiz için birlikler bir kaç saat için dahi olsa halâ devam eden yağmur altında ve çamurlar içinde uyuyabilmek imkânını bulmuşlardı. Uyku, yorgunluğu gidermek için en büyük bir gıdadır ve en büyük yorgunluk tevliif eden de uykusuzluktur. Uykusuzluk yalnız bu kadarla da kalmayıp moral üzerinde derhal his edilir derecede menfi tesir husule getiren bir âmildir. Bunun içindir ki gündüz ve gece ele geçen her fırsattan istifade ederek subay ve erleri ve herkesi uyutmak başta gelen tedbirlerimizden biri haline gelmişti.

13 Haziran gününden itibaren başlayacak taarruzlarımız komitistlerin demir üçken tâbir ettikleri çok kuvvetle tahkim edilmiş düşman mevzilerine yapılacaktır. Dünden itibaren tanklarla takviyeli olarak tertiplediğimiz ve bu mevzilere doğru gönderdiğimiz keşif kollarımız daha bu mevzilere yaklaşmadan yolların mayınlanmasından ve tanksavar silâhlarının ateşlerinden iki tankımız tahrip edilmiş olarak geriye çekilmeye mecbur olmuşlardı. Bugün alaya verilen taarruz hedefinin en netameli yeri I. tabur karşısındaki 507 rakımlı tepe manzumesi idi.

Bugünkü taarruz plânımızda tümenden verilen taarruz emrine uyularak solda Kumha şehri güneyindeki sırtlarda bulunan III. tabur mevzilerinde savunmada kalacak, sağda birinci tabur onun sağındaki Güney Kore alayı ile 680 ve 507 rakımlı tepelere taarruz

edilerek Kumba-Şorvan anayolu kontrolümüz altına alınacaktır (Kroki 14, sayfa 5).

I. taburun taarruz hedefi olan 507 rakımlı tepe hem kuvvetli olarak işgal ve tahkim edilmiş ve hem de sağda 680 ve solda 603 rakımlı tepelerin yan ateşleri ile yalanan ve çıkılması çok zor sivri bir tepe idi. I. Tb. K. Yzb. Rıza Vuruşkanın pek haklı ve mantıklı olarak yürüttüğü tabiye mülahazalarına ben de iştirak ederek evvelâ sağdaki 680 rakımlı hâkim tepelerin Güney Kore alayı tarafından zaptını ve ondan sonra I. taburun 507 rakımlı tepelere taarruz etmesi hakkındaki teklifim tugay kumandanına arz edilmiş ve General Yazıcı tarafından da muvafık görülerek 25. tümen kumandanına yapılan teklifimiz kabul edilmişti.

13 Haziran 1951 günü yapılan taarruzda I. tabur ciddi bir taarruza girişmeden gösteriş tarzında 507 rakımlı tepelere doğru keşif faaliyetinde bulunmuş ve akşama kadar sağımızdaki Güney Kore alayı hedeflerini çok zorlamalarına rağmen ele geçirememişlerdi.

14 Haziran sabahı saat 8 de tugay kumandanı General Tahsin Yazıcı alay muharebe idare yerine gelerek bugünkü taarruzda I. taburun 507 rakımlı tepelere ciddi bir taarruz yaparak mutlaka bu tepelerin ele geçirilmesinin 25. tümen kumandanı tarafından emredildiğini tebliğ etmiş ve cevaben 507 rakımlı tepenin topoğrafik durumunu ve düşmanın üçken şeklindeki bu tepeleri çok kuvvetli olarak tahkim etmiş olduklarından sağdaki 680 rakımlı tepe ele geçirilmedikçe bu tepeye yapılacak taarruzda çok zayıf vereceğimizi ve tepeyi ele geçiresek dahi burada tutunmak imkânı olamayacağımızı anlatarak bundan sarfınazar edilmesini, Bunun yerine Güney Kore alayı bölgesinden evvelâ onlarla birlikte 680 rakımlı tepeye müsterekten taarruz edip bu tepeler ele geçirildikten sonra 507 rakımlı tepeye taarruzun daha kolay ve zayıfsız olacağını ve bugünkü taarruzun bu şekilde yapılmasının 25. tümen kumandanına teklif edilmesini rica ettimse de General Yazıcı tümen kumandanının emirlerinin kat'î olduğunu söyleyerek 507 rakımlı tepeye I. taburun cepheden taarruz etmesi üzerinde ısrar etmişlerdi. General Yazıcının bu ısrarı karşısında belki kendisini ikna edebilirim ümidile 507 rakımlı tepeyi yakından görmeleri ve taarruz arazisini haritadan değil bir defa da arazi üzerinde görerek durumu bir daha mütalâa etmeleri için I. taburun gözetteleme yerine gitmemizi teklif ederek birlikte mezkûr taburun gözetteleme yerine gitmiştik. Tabur gözetteleme yerinden bütün taarruz arazisi ve düşmanın mezkûr tepeleri

işgal ve tahkimatı mükemmelen görülmüyordu. Burada bütün vüzuhi ile evvelki mütalâamı tekrarlayarak taarruzun cepheden değil evvelâ sağda Güney Kore alayı ile birlikte 680 rakımlı tepeleri ele geçirdikten sonra yandan yapılması üzerindeki teklifinde ısrar etmeme rağmen bu teklifim tümen kumandanına arz edilmeyerek taburun cepheden taarruz etmesinde o da ısrar etmiş ve yanımızda bulunan tabur kumandanına bu yolda emir vermişlerdi.

Muvaffak olacağına hiç inanmadığım ve çok ziyata mal olacağımı tahmin ettiğim bu taarruzu tabur kumandanı Yzb. Rıza Vuruşkanla birlikte tertiplemiştik. Topçu taburumuzla bir tank bölüğünün himayesinde taarruza kalkan taburun ikinci bölüğü bir takımı ile önümüzdeki dereyi geçerken düşmanın şiddetli makineli tüfek ve havan ateşi altında iki yaralı vererek dereyi geçebilmişlerdi. Önden giden bu takımın kumandanı assubay çavuş Muhittin Teoman'dı. 2. bölüğün diğer takımları ve 3. bölük soldan daha uzaklardan dolaştırılarak ateş tutmayan yerden dereyi geçebildiler. Bu anda iki bölük 507 rakımlı tepenin eteklerinde ve birinci bölük tabur ihtiyatı olarak derenin güneyinde bulunmakta idi. Topçu ve tankların bol miktarda düşman mevzileri üzerine yağdırdıkları ateşlere rağmen sağdaki 680 rakımlı tepede kayalıklar ve sık orman içerisinde saklanmış makineli tüfeklerin ateşleri susturulamamıştı. Sağda Güney Kore alayı da 680 rakımlı tepeleri zorlamakta iseler de bu alayla yapılan temasta onların bir ilerleme kaydetmedikleri anlaşıyordu. Arazinin menaatli takımları birbiri gerisinden ilerlemeye mecbur ettiğinden 507 rakımlı tepenin eteklerinden tepeye doğru tırmanmaya çalışan takımlar ve en ileride giden Teoman çavuşun takımı keklik gibi tümsekten tümseğe sekerek ilerlemekte olduğu görülmüyordu. Düşmanın ilk rastladıkları yuvalarına hücum eden bu takım ölü ve yaralılarından başka 12 kişi esir aldıklarını telsizle bildirmiş ve geri gönderilmesi emredildiği halde 20 kişi kalan takımından bu esirleri geri getirmek için kimseyi ayıramamış ve silâhlarından tecrit ederek oldukları yerde bırakıp hücumlarına devam etmişlerdi. Bu sırada ikinci batta bulunan 2. ve 3. bölüklerin ilerideki takımları 507 rakımlı tepenin tam ortalarına varmış bulunmakta ve bu bölüklerin diğer takımları ilerideki takımlarının yanlarını ateşleri ile himaye ederek ilerlemelerine yardım etmekte idiler. Taarruzun buraya kadar olan devamından gözletme yerinde bulunan General Yazıcı çok memnun görünüyor ve bazan telsizle Muhittin Teoman çavuşla konuşarak onun muvaffakiyetli saldırılarını taktikle daha ileri atılmalarını teşvik ediyordu (Resim 58).

Bir aralık General Yazıcı yanımızda bulunan topçu kumandanı yarbay Tahsin Kurtay'a hitaben ümen takviye topçusu bizi destekleyecek değil mi idi? Ona niçin ateş ettirmiyorsunuz? diye emir verdiği zaman ben: Paşam müsaade buyurun bizim topçumuz bize yeter, geç kalmış olan Amerikan topçularının destek ateşlerinden ekseriya zarar görüyoruz ve zayıf veriyoruz, onları karıştırmayalım, demiştim. Fakat mütemadiyen ilerdeki birliklerle tele-

Kesim 58 -- Muharebenin çok çetin ve fazla zayıf verildiği zamanda muharebe idare yerinde muharebeyi idare ettiğim en kayıplarlı bir durumda

fon ve telsiz muhabereleleri ile meşgul olan tabur kumandanı Rıza Vuruşkanın yanından bu harekâtı dürbünümle adım adım takip etmek suretile meşgul bulunduğumdan ben farkında olmadan General Yazıcı'nın ısrarlı talepleri karşısında topçu tabur kumandanı bizim topçu taburunun ateş idare merkezine Amerikan takviye topçusuna da ateş ettirmeleri emrini vermiş ve bu emir tatbik sahasına konuncaya kadar Muhittin Teoman çavuşun takımı da 507 rakımlı tepeye çıkmıştı. İşte tam bu anda Amerikan topçu taburunun birbiri ardın-

dan üç gurup ateşi Teoman çavuşun takımının tepesinde patlamaya başlamış ve her kes gibi ben de bunu bidayette düşman topçusu zannetmiştim. Çok geçmeden Amerikan topçusunun yaptığı ateş olduğunu anlayınca beynimden vurulmuşa dönmüş ve ağzımdan ne çıktığını işitmeyecek derecede asabilmişim.

Muhittin Teoman çavuşun takımının tepesinde patlayan ve onları perişan eden bu topçu ateşini kendileri için tam bir fırsat bilen düşman iki bölük kadar kuvvetle mukabil taarruza kalkmış ve o anda Teoman çavuşun takımı ile olan telsiz irtibatı da kesilmişti. Bu ateşler ve düşmanın mukabil taarruzu kâfi değilmiş gibi sağdaki 680 rakımlı ve soldaki 603 rakımlı tepelerden yapılan yan ateşleri de bu ve onun gerisindeki takımları hurpalamaya başlamış ve gerideki takımların öndekileri takviyeye fırsat ve imkân vermemişlerdi. Bir aralık Muhittin Teoman çavuşun sesi telsizle duyulmuş ve tabur kumandanına hitaben düşman mukabil taarruza kalktı, çok zayıfın var çekiliyoruz, diye bildirmiş ve tabur kumandanı Yzb. Rıza Vuruşkan bu feci durum karşısında generatın ve benim yüzüme bu akibeti beğendiniz mi diyen mânidar bakışları ile bakarak ne emir verileceğini beklemişti. Esasen bu tepe alınsa bile sağdaki 680 rakımlı tepe ele geçirilmedikçe burada tutunmanın ve barınmanın imkânı olamayacağına daha evvel kestirmiş ve generale açıkça ifade ederek bu tepeye taarruzdan vaz geçilmesini ve evvelâ sağdaki 680 rakımlı tepeye taarruz etmenizi teklif etmiştim. Şu andaki durum karşısında takımları biraz daha orada bekletmek çok zayıfı mucip olacağı aşikârdı. Buna rağmen general; Teoman çavuşu çekilmemelerini emretmesi karşısında ben asabıma hâkim olamayarak bütün taburu toptan imha mı edeceğiz pasanı diyerek tabur kumandanına tepedeki takımlarını ve dereyi geçmiş olan bölüklerini eski mevzilerine geri çek emrini vermiştim. Tabur kumandanı bu emrinin bölüklerine tebliğinden biraz sonra ikinci bölük kumandanı yüzbaşı Nedim Denizoglu bölüğünün verdiği fazla zayıfın üzüntüsünden mütevellit saçları diken gibi dindik ve üstü başı perişan, gözleri yerinden oynamış ve tamamen çıldırılmış bir halde tabur muharebe idare yerine gelmiş bağırıp çağırmaya başlamış ve emir subayın tarafından teskinine çalışırken General Yazıcı da sinirlenerek yanımızdan ayrılmış ve geriye kendi karargâhına gitmişti (Kvoki 14, sayfa 6) (Resim 59).

Bugünkü muharebeler dolayısıyla Muhittin Teoman çavuşun takımından kahraman bir anbaşının menkibesini burada anlatmadan geçemeyeceğim. 507 rakımlı tepede Muhittin Teoman çavuşun

takımının maruz kaldığı bu felâketli anda birkaç kişiden ibaret kalan takıma çekilme emrini vermiş ve fakat bu takımın manga kumandan vekillerinden onbaş Ali Han hep birlikte çekildikleri takdirde terk edecekleri yeri hemen işgal edecek olan düşman hem çekilmekte olan takımı ve hem de onun gerisindeki bölüklerini ateşleri ile perişan edeceklerini kestirmiş ve Terman çavuşu bağırarak kumandanın düşman geliyor siz çabuk çekilin ben burada kalıp makineli tüfeğimle sizi himaye edeceğim demiş ve orada

Resim 59 -- 507 tepesinde fazla kayıtlı veron Muhittin Terman çavuşun takımına ve takımın diğer birliklerine sürekli bir halde çekilme emrini verirken

kalarak mangasının şehit olan makineli tüfek nişancısının yanından makineli tüfeği alıp bizzat kullanarak takımı himayeye ve düşman üzerine mermilerini yağdırmaya başlamıştır. Bidayette tek başına bilâhare hemen yakınında peyda olan Mehmet Demiray adındaki hemşchrisile birlikte son mermilerini atıncaya kadar savaşarak takım tepeyi eteklere ininceye kadar ateşleriyle himaye eden bu kahramanlar sonra çekilmeye muvaffak olamayarak aziz ve mübarek

ruhlarını sıfâhlarının yanbaşında teslim etmişlerdi. Ertesi günü benim teklif ettiğim gibi Güney Kore alayı ile birlikte 680 rakımlı tepeye yaptığımız taarruzda bu tepe ele geçirilmiş ve bu tepeden birinci taburumuz tarafından yandan yapılan taarruzla 507 rakımlı tepe kolaylıkla ele geçirildiği zaman merhum Ali Han ombası ile Mehmet Demirayın vücutlarının delik değış olduğu ve parçalanmış hafif makineli tüfenginin yanında yattıkları görülmüştü. Takımlarının ve bölüğünün kurtulması pahasına bile bile canlarını veren ve bu uğurda bire karşı yüzle çarpışmaktan çekinmeyen Türkün asil Mehmetçğinden başka acaba dünyada eşine tesadüf edilen hangi millet vardır.

507 rakımlı tepe zapt edildikten sonra 25. Tümen kumandanlığının emrine uyularak 15 Haziran günü taburlar bir taraftan keşif faaliyetinde bulunarak düşman durumunu tesbite çalışmışlar ve bir taraftan da tahkimatlarını takviye etmişlerdi.

Bugüne kadar Amerikalı istihkâmcılar gerimizdeki bozuk yolların islâhına çalışmışlar ve kilometrelerce bataklık halinde bulunan bu yolları beş gün içinde asfalt gibi dümdüz ve geniş bir hale sokarak ikmal işlerimizin kolaylıkla yapılmasını sağamışlardır. Amerikan istihkâmcılarının Korede muharebe sahasında ve hattâ çok şiddetli ateş altında dahi hafif ve ağır vasıtaların geçmesine elverişli sür'atli köprü kurmaları, yol inşası, mânileme işlerinde gösterdikleri motörlü çalışma ve gece gündüz bıkmak yılmak bilmeyen faaliyetleri hakikaten kendilerini örnek olacak mertebeye yükseltilmişler ve her zaman taktikre lâyık başarıya ulaşmışlardır.

17, 18, 19 Haziran günleri taburlar mevzilerinin önlerini telörgü ve mayınlarla takviye etmişlerdi. Alayca tanklarla takviyeli olarak ileri gönderilen keşif birlikleri cephemize paralel olarak geçen Kumha - Şorvan yolunun her iki tarafından tahrip edildiğini, yolların mayınlandığını, tankların geçmesine mâni bir çok barikatlar ve engeller yapıldığını ve 603 rakımlı tepenin doğu ve batı sırtlarının çok kuvvetle tahkim edilmiş olduğunu bildirmişlerdi.

Amerikan kumandanlığına verilen işgal ve tahkim emrine göre Birleşmiş Milletler ordusunun düşmanın bu Demir üçgen mevzilerinin karşısında savunmada kalacağı anlaşılmış ve mevzilerin tahkimine bu mülâhaza ile hız verilmişti.

Kumha vâdisi oldukça geniş ve düşmana karşı tamamen açıktı. Gündüzleri bu vâdi içinde düşmanın görerek yaptıkları havan, topçu ve piyade ateşleri altında tahkimat yapmak, mâniler ve mayınlar tesis etmek çok müşküldü. Zira her teşebbüsümüzde düşman

cahşan birliklerimiz üzerine çeşitli silâhların ateşlerini toplamakta ve çalışmalarına fırsat ve imkân vermemekte idi. Bu yüzden alay savunma bölgesinin ikinci tabura isabet eden bu vâdi kısmında ancak alay istihkâm takımının da yardımı ile geceleri çalışmak mecburiyetinde kalmıştı.

18 Haziran günü savunma bölgesinin açık olan bu vâdi kısmındaki mânilerin ne dereceye kadar yapıldığını görmek üzere ileri hatta 3. bölük bölgesine gitmiştim. Mevzîin inşası ve mânileme işleri hakkında bölük subay ve erası ile yarım saat süren bir basitihalden sonra jipimle geriye dönerken düşmanın gözü altında iki kilometre kadar devam eden yol boyunca düşmanın topçu ateşine tutulmuştum. Toprak ve arzalı olan bu yol jipin 20 kilometreden daha fazla sür'atle gitmesine müsait olmamakla beraber çok usta olan şoförüm İstanbullu Cevat Sofulunun pek yakınlarımızda patlayan top mermileri altında soğuk kanlılığını bozmadan azami hızla otomobilini idare etmiş ve düşman topçusu da bizi gözden kayboluncaya kadar ateşle takip etmişti. Bereket versin atılan mermiler en yakın olarak jipe 50 metre kadar uzağa düşmekte ve bir hüsnütesadûf parçaları bize tesir etmemekte idi.

Bu gece düşmanın 507 rakımlı tepedeki birinci tabura ve vâdi içindeki ikinci taburun altıncı bölüğüne yaptıkları taarruzu mezkûr birlikler tarafından tard edilmiş ve açılan şiddetli ateşlerden korktukları için kaçamayan ve mevzilerimiz önündeki su yarantılarında saklanmış olan beş Çinli er ortaboğın aydınlanmas ile görülmüş ve esir edilmişlerdi. Bu esirlerin ifadelerine göre 603 rakımlı tepede ve daha gerideki sırtlarda derinliğine tertiplenerek savunmakta olan Çin birlikleri 26. ordunun 77. tümeni ve 507 rakımlı tepeden kuzeye çekilen düşmanın da mezkûr tümenin 250. alayının ikinci taburu olduğu ve bu alayın diğer birinci ve üçüncü taburlarının birbiri gerisinde daha gerilerdeki sırtlarda savunmakta olduklarını söylemişlerdi.

Çin alayları savunmada ekseriya üç taburunu bir biri gerisinde derinliğine tertiplemekte ve bu durumu gööre on kilometreden aşağı düşmeyen alayımız cephesine her zaman için üç alay isabet etmekte idi.

19 Haziran günü 507 rakımlı tepeden düşman arazisini ve düşman mevzilerini yakından görmek ve birinci taburun savunma tertibini incelemek üzere harekât subayım Yzb. Abbas Yurdakul ile birlikte mezkûr tepenin eteklerine kadar vardığımızda üzerinde hissettiğim kesiklik ve yorgunluk dolayısıyla bu yüksek tepeye

çıkmağa gözüm kesmemiş ve Yzb. Yurdakul'u 507 tepesine gönderdikten sonra ben de bugün tanklarla ileri sürdüğümüz bir takım kuvvetindeki keşif kolunun hareketini yakinen görmek üzere 507 tepesinin solunda ve rakımı daha küçük olan tepede savunmakta olan altıncı bölük mevzilerine doğru tepeye tırmanmaya başlamışım. 603 rakımlı tepenin gözü altında olan bu tepenin eteklerinden itibaren tepeye çıkıncaya kadar 603 tepesinde mevzilenmiş olan ve her halde düşmanın keskin nişancıları olduğunu tahmin ettiğim bir tüfekli nişancı arkamdan attığı mütعاddit mermileri ile âdeta tepeye çıkıncaya kadar adım adım beni takip etmişti. Bana olan mesafesi yedi sekiz yüz metre kadar olan bu keskin nişancının ayakta ve yokuş yukarı tırmanarak aheste aheste ilerleyen bir boy hedefini vuramaması Çin keskin nişancılarının atıcılık kabiliyetini ölçmeye bir misal olmuştu.

Çinlilerin ilk taarruzlarında karşımızda rastladığımız Çin askerleri hakikaten iyi yetiştirilmiş gençlerdi. Ancak muharebelerin devamı boyunca vermiş oldukları fazla ziyatı ikmal için cepheye gönderdikleri ikmal erası acemi denemek kadar talimsiz kimselerdi.

Düşman bugün tanklarla takviyeli olarak gönderdiğimiz keşif kolunuza ustaca bir tuzak kurmuş ve tanklar piyade takımının himayesinde yol boyunca ilerlerken daha evvel yolun bir noktasına tanzim etmiş oldukları 120 mm. lik havanlarının baraj ateşi sahalarına girdikleri zaman baskın tarzında ve bol miktarda havan ateşine maruz kalmışlar ve ilk hamlede iki tankın paletlerinin parçalanarak tahrip edilmesi üzerine zorlukla geriye çekilebilmişlerdi. Biraz geride tekrar toparlanan keşif takımı verilen vazifeyi tamamlamak için ileri hamlesine devam etmiş ve gerek tankların ve gerekse piyade takımının keşfettikleri düşman yuvalarına yaptıkları ateşlerle onların bir kısmını tahrip etmiş ve diğerlerini ateşe mecbur ederek düşman mevzilerinin derinliğine tertiplerini keşfederek vazifelerini yapmış ve dönmüşlerdi. Bu takımın kumandanı 5. Bl. takım subayı üsteğmen Ahmet Soylu idi. Bu arkadaşımı cesaret ve soğuk kanlılığı ile daha evvelki muharebelerde tanımış ve her zaman kendisini takdir etmiştim. Bu defa da düşmanın baskın tarzındaki ateşine uğrayan bu arkadaşım vazifesini tamamlamadan geriye dönmeyi nefesine yedirememiş ve ancak vazifesini tam bir başarı ile sonuçlandırdıktan sonra iki tanktan başka hiç bir ziyat da vermeden keşiften dönmüştü.

XV. BÖLÜM

TÜRK TUGAYI ÜÇÜNCÜ DEFA KOLORDU İHTİYATINDA

Savunma bölgemizi Güney Kore alayına teslim edişiniz.

19 Haziran 1951 günü Amerikan 25. tümen kumandanlığından gönderilen emirde Türk tugayının savunma bölgesini 29. Güney Kore alayına teslim ederek kolordu ihtiyatı görevile Mayıs ayı içinde keşif üssü vazifesile gepeçevre savunduğumuz ve Kavaklılar bölgesi adı ile andığımız bölgeye intikal edeceğimiz emredilmiş ve tugaydan harekât şubesi başkanı Kur. Bnb. Faik Türün başkanlığında alaydan ve taburlardan konma bölgesini keşfetmek üzere subaylar gönderilmişti.

Bugün saat 16 da 29. Güney Kore alay kumandanı yanında alay karargâhından getirdiği bir kaç Koreli subay ve müşavir Amerikalı subaylarla alayının muharebe idare yerine getmişlerdi. Kendilerine savunma bölgesi ve işgal plânımız hakkında gereken izahat verildikten sonra bizim bu işgal plânımızı aynen kabul ettikleri taktirde bir kolaylık olmak için muhabere şebekemizi olduğu gibi teslim edeceğimizi bildirmiştim. Güney Kore alayı ile bu ilk temasımızdı. Şimdiye kadar yakinen Güney Kore alayları ile temas fırsatını bulamamış ve bunların teşkilâtı hakkında bir fikre sahip olamamıştım. Koreli alay kumandanı kendilerinin havan bölükleri olmadığını ve taburlarının ağır bölüklerinde ancak ikişer havanları olduğunu ve bu maksatla havan bölüğünden gayri diğer birliklerin mevzilerini aynen teslim alarak aynı tertiple yerleşeceklerini söylemişti. Koreli bu alayın iase durumu da çok iptidai idi. Yemeklerini kulplu kara kazanlarda pişirmekte ve iase maddelerinin temininde çok sıkıntı çekmekte idiler. Ancak mantıkada ele geçirebildikleri hayvanların eti ve bulabildikleri pirinç ve daha çok bol miktarda temin edilen marul, salatalık ve zehirsiz otlarla iase edilmekte idiler. Korelilerin bizim gibi Amerikalılar tarafından iase edilmediğini, ancak silâh ve cephane yardımı yapıldığını burada öğrenmistim.

20 Haziran günü düünden verdiğim değiştirme emri ve esaslarına uygun olarak sabahın erken saatlerinde başlayan değiştirme

işleri saat on bire kadar devam etmiş ve mezkûr saatte tabur kumandanları taburlarını emrettiğini gerideki toplanma bölgesine harekte geirmişlerdi.

Koreli alay kumandanı kendi alay muharebe idare yerini bizim alay muharebe idare yerinden daha ileride vâdinin düşman tarafına açık olan tabanında tesis etmişti. Bölgemiz tamamen teslim edildikten sonra bu alayın muharebe idare yerine giderek savunma sorumluluğunu üzerine aldığı üst makama bildirmesini rica etmiştim. Koreli alay kumandanının çadırına girdiğimin üzerinden henüz beş dakika geçmemişti. Cepheden bölgelerini Korelilere teslim ederek geride toplanma bölgesine gitmekte olan ikinci tabur ihtiyata gitmenin sevinci içinde düşmana kıymet vermeden açık olan bu vâdi tabanı içinden toplu bir halde geçerlerken taburun bu tedbirsizliğini düşman af etmemiş ve topçusu ile ateşe başlamıştı. Bereket versin düşman topçusunun hedefini tutturamaması ve ilk atılan bir gurup ateşini müteakip taburun sür'atle yayılarak düşman gözünden kaybolması bu tehlikeyi zayıtsız olarak atlattığımızı mümkün kılmişti. Bu durumu birlikte seyrettiğimiz Koreli alay kumandanına kendi alay muharebe idare yerinin düşman gözü altında ve açıkta barınmasına inkân olmayacağını ve rahatlıkla çalışabilmeleri için benim muharebe idare yerime nakletmeleri tavsiyesinde bulunarak veda edip ayrılmıştım.

Bugün geride toplanma bölgesinde hazır bulundurulmuş motörlü vasıtalarla taburlar hareket ettirilerek saat 16 da Kavaklılar bölgesine muvasalat edilmişti. Geriye doğru gidiş istikametimiz 24. Amerikan tümeninin 22/23 Nisan gecesi Çululilerin yaptığı ilkbahar taarruzuna maruz kaldıkları bölgeden geçiyordu. Geçtiğimiz yol boyunca çok miktarda tahrip edilmiş tanklar ve enkaz halinde yolun dışına ve uçurumlara yuvarlanmış çeşitli motörlü vasıtalar buralarda çok şiddetli muharebeler yapıldığının alâmetleri idi.

İhtiyat bölgesine intikalde alayın gerisinden hareket ettiğim için mezkûr bölgeye geldiğim zaman tugayın çok sıkışık ve âdeta toplu bir halde hazerde ordugâh konusu gibi yerleştirildiğini görmüş ve alayın birliklerini birbirinden ayrı ve uzak bölgelere dağıtmak suretiyle yerleştirmiştim. Bu bölgenin her karış toprağı bize burada geçirdiğimiz çeşitli acı ve tatlı günlerimizi hatırlatıyordu. Bab. Muktat Uluönlü'yu, teğmen Rıdvan Terzi'yi ve bir çok çavuş, onbaşı ve erlerimizi burada şehit vermiştik. Yzb. Kâmil Güney ölümünden çok beter bir halde burada başından ağır surette yaralanmıştı. Bununla beraber komünistler burada Türkü bir daha denemişler ve

Türk alayının ağır sillesini yiyerek münhezimen çekilip gitmişlerdi. Burası Türkün savunma zaferlerinin şaheserlerinden birisi ve Birleşmiş Milletler komutanlığına mukabil taarruz kararı verdirmeye müessir oluşunun ikincisi idi.

Bugün akşama kadar birlikler kendilerine tahsis edilen bölgelerde ordugâha geçmiş, tahkimatlarını yapmış, emniyetlerini sağlamış ve çadırlarını kurarak cephede maruz kaldıkları muharebe yorgunluklarını dindirmeye başlamışlardı. Karamlık bastıktan takriben iki saat sonra havada tayyare görüldüleri fazlalaşmış ve tümenlerden kırmızı alârm işaretleri verilerek düşman uçaklarının taarruzu bildirilmiş ve esasen gizleme için alınan ışık yakmamak tedbiri daha sıkı bir kontrole alınmıştı.

Bu gece bir komünist uçak filosu Suvan hava alanının üzerine gelerek kendilerini Amerikalı tayyareciler diye tanıttırarak çıktıkları parola ile iniş için meydana müsaade istemişler ve meydanadaki Amerikalı görevliler tarafından sorulan parolaya aynen ve müsbet olarak cevap alınınca iniş müsaadesi verilmiş ve meydana üzerine alçalan bu komünist tayyareler baskın tarzında meydana bulunan uçaklara ve meydana tesisleri üzerine bomba ve makineli tüfeklerle ateş ederek uzaklaşmışlardır. Bu biteli taarruzda bu gece dört dost uçağı meydana tabrip edilmişti. Bu da komünistlerin muharebe sahasında tatbik ettikleri mahirane hilelerinden birisi idi. Ayrıca bu gece 24. Amerikan alayının konma bölgesi üzerinden geçen bir düşman uçak filosu bu alayın gizlemeyi ifsa edici hareketlerinden dolayı bombalanmış ve 60 kişi zayıf vermişlerdi.

21 Haziran günü birlikler vücut, malzeme, çamaşır ve vasıta temizliği ve bakımı ile meşgul oldular ve ordugâhlarını tanzim ederek erat ve subayların istirahat edebilecekleri bir hale getirdiler. Bölgenin yakınında büyük bir akar suyun bulunması bize bu suyun şişirilerek erat ve subaylarımızın yıkanma ve yüzmeye ihtiyaçlarını karşılayan bir pilâj meydana getirilmesine fırsat vermiş ve bundan faydalanmıştık.

Tugayın toplu olarak bulunduğu bu bölgede uzun müddetten beri birbirleriyle görüşmek fırsatını bulamayan piyade, topçu, uçaksavar, tanksavar ve hülâsa tugayın bütün birliklerine mensup subay, assubay ve erler arkadaşları ile görüşmek ve geçmiş zaman içindeki harp hatıralarını birbirlerine anlatmak fırsatını bulmuş ve kaynaşmaya başlamışlardı.

30 Haziran gününe kadar geçen zaman içinde bir taraftan birliklerin eğitim tatbikat ve atışları ile meşgul olunmuş ve bir taraftan

subay ve erat sıra ile Seoul'e izini gönderilmiş ve Amerikan kumandanlığınca konma bölgemize gönderilen Koreli ve Amerikalı eğlendirme ekiplerinin çeşitli oyun ve gösterileri ve sık sık değiştirilen sinema filimleriyle subay ve erlerin eğlence ihtiyaçları da sağlanmıştır.

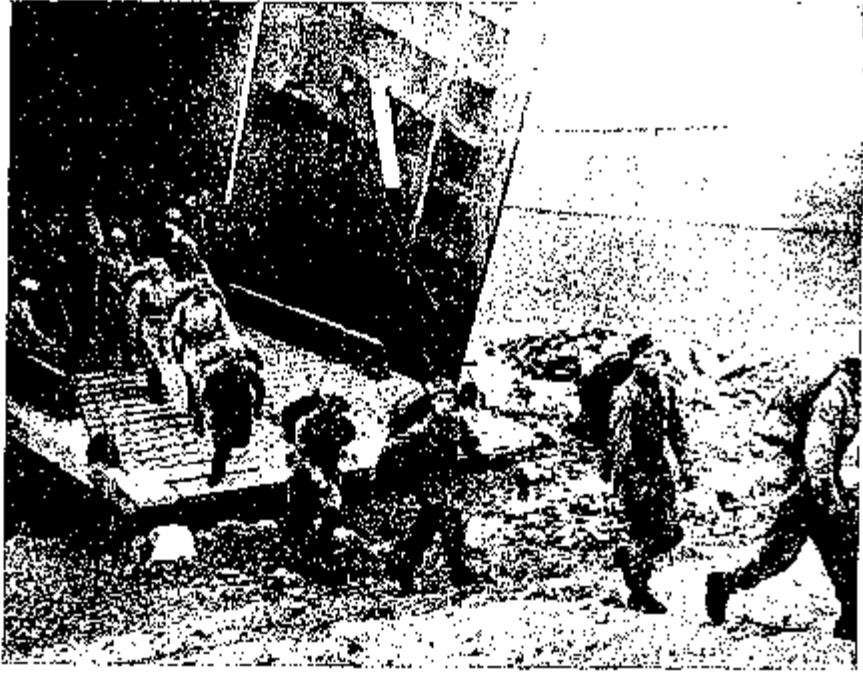
Bu ihtiyat bölgesinde bulunduğumuz müddet içinde yurttan yola çıkarılmış olan ve yakında Koreye varacaklarını beklediğimiz birinci değiştirme kafilesini karşılama ve iskân hazırlıklarına başlanmış ve birinci kafile ile yurda dönecek subay ve erlerin seçimi yapılmıştı. Bu seçim işinde haksızlık yapmamak için azami dikkat ve ihtimam gösterilmiş ve seçilenler yakında hasret kaldıkları yurtlarına ve ailelerine kavuşacaklarından duydukları sevinçlerini ve seçilmeyenler de teessürlerini saklayamamışlardı.

28/29 Haziran gecesi meğbul bir uçak filosu konma bölgemizin üzerinde dolasmaya başlamıştı. Dost ve düşman olduğu belli olmayan bu filo bölgemizde tek bir ışık görememesine rağmen bu bölgeye attığı birkaç bomba bölgemizin 500 metre kadar kuzeyinde boş bir sahaya düşmüş ve birlikler hazırlanmış oldukları korunma çukurlarına girerek saklanmışlardı. Bombalarını atan uçaklar kuzey istikametine doğru uzaklaşmış ve hiç bir zayıflamış olmamıştı. Ertesi günü konma bölgesinin iki kilometre kadar kuzeyinde boş bir araziye tugayca sahte bir ordugâh yaptırılarak gece bu ordugâhı ifsâ eden bazı ışık tertibatı yapılmış ise de bundan sonra bu bölgeden ayrılmacaya kadar uçak taarruzuna maruz kalmamıştı.

Birinci değiştirme kafilesi Korede.

2 Temmuz 1951 günü birinci değiştirme kafilesinin İnşon limanına geleceği haber verilmişti. Bugün başta General Yazıcı olduğu halde tugay karargâhından ve alaydan seçilen birçok subay, assubay ve erlerden mürekkep kalabalık bir heyet motörlü vasıtalarla hareket ederek İnşon limanına gidilmişti. Uzakta demirlemiş olan gemiden çıkarma gemisine aktarına yapan değiştirme birliğini dürbünlerimizle seyrediyorduk. Biz biran evvel onlara onlar da bize kavuşmak için karşılıklı heyecan içinde bulunuyorduk. Çıkarma gemisi kıyıya yaklaşınca bandonun çaldığı seçkin marşlar acasında General yazıcı ile ben birlikte gemiye giderek gelenlere hoş geldiniz hitabesinde bulunmuş ve müteakiben karşılıklı sağı temennileri arasında karaya çıkmaya başlamışlardı. Gemiden çıkanlar kıyıda kendilerini karşılayan subay, assubay ve er arkadaşları ile en yakın

bir akrabadan daha üstün bir samimiyet ve hasretle kucaklaşıyorlar, yeni gelenler arkadaşlarının gazalarını tebrik ederek öpüşürlerken eskiler de onlardan hasret kaldıkları yurtlarının kokusunu almağa çalışıyorlardı. Bu ülvî manzarayı uzaktan seyreden Birleşmiş milletlere mensup çeşitli milletlerin askerleri bizlerin bu sarmaş dolaş halimize hayran hayran bakıyorlardı. Kucaklaşmak, öpüşmek Türke hâs en ülvî ve samimî duygularla dolu imrenilecek bir âdet.

Resim 60 — 2 Temmuz 1961 günü İnönü limanında karaya çıkan birinci değiştirme kafillesi

Bu hal bizi seyredenlerin birbirimize ne kadar candan bağlı olduğumuzu ve birimiz uğruna binimizin öleceğinin en canlı ve mânâlı tezahüratı idi (Resim 60, 61).

Karaya çıkanlar kendilerine gösterilen vasıtalara bindirilerek muntazam kafileler halinde ordugâha doğru sevk edilmekte ve her kamyonu bindirilen eski arkadaşları yol boyunca geçtikleri yerleri teminatarak oralara ait harp hatıralarını anlatmakta idiler. Yeni gelenler ordugâh bölgesinde kendileri için hazırlanmış çadırlarına

yerleştirilmişlerdi. Ancak vasıta kifayetsizliğinden eşyaları karanlık bastıktan sonra getirilebilmişti. Gece bir aralık yeni gelenlerin çadırı ordugâh bölgesinde ışıklar yandığını görünce yanlarına gitmiştim. Herkes eline geçirdiği elektrikli fenerlerle eşyasını aramakta meşgultü. Eskiler ışık yakılmamasını ve yasak olduğunu söylüyorlar ve fakat yeni gelenler ışiksiz eşya bulunur mu diye ışıklarını söndürmüyorlardı. Bir tek ışığın yüzlerce kişinin kanına mal olaca-

Resim 61 — Yarıdan yeni gelenler Koredeki arkadaşları tarafından kucaklanırken

ğını yüksek sesle kendilerine anlatarak ve eşyalarını bir tarafa toplatıp ertesi günü dağıtılmak üzere muhafaza altına alınmasını emir ve ışıkları söndürmüştüm. Harp sahasına yeni gelen bu arkadaşlarımız henüz tehlikeyi bizler kadar yakinen his etemiyorlardı. Bir müsibet bin nasibatten evlâdır diyenler doğru söylemişlerdi. Bizler Korede bulunduğumuz 10 aydanberi birçok musibetlerden ders almış ve bir daha aynı akıbetlere maruz kalmamak için her türlü mahrumiyetlere katlanmağa alışmıştık. Yeni gelen bu arkadaşlarımız da pek kısa zamanda bunlara alışacaklarına şüphe yoktu.

Bulunduğumuz ihtiyat bölgesinde ne kadar kalacağımız bilinmediği gibi cephe durumunun da her gelecek dakikada ne safhaya gireceği kestirilemediği için yeni gelenlerin hemen birliklere tevziatı yapılarak yurda dönecek arkadaşlarının silâhları ile teçhiz edilmeleri ve onlardan bu silâhların kullanılmasını öğrenmeleri için vakit kaybetmemek lâzımdı. Bu maksatla 3 Temmuz günü yeni gelenler birliklere tevzi edilmiş ve 4 Temmuzdan itibaren silâhların kullanılması, atışları ve muharebe eğitim ve tatbikatlarına başlatılmıştı.

6 Temmuz 1951 günü Ramazan bayramının birinci günü idi. Bu Ramazanın çoğunu cephece geçirmiştik. Erat ve subaylarımızdan bir çoğu muharebenin çok gayri müsait ve tahammülsüz şartları altında dahi oruçlarını tutmuş ve her buldukları fırsatta namazlarını kılmuş ve Kuranlarını okumuşlardı. Bu bayram namazını ihtiyat bölgesinin ortasında ve etrafı yüksek kavak ağaçları ile çevrili zümrüt gibi yemyeşil büyük çayırıkta bütün tugayra toptu olarak kılmanızı kararlaştırdıktan sonra içinde bir ürperti his etmiştim. Beş bin kişi namazda iken maazallah düşmanın bir uçak filosunun taarruzuna uğradığımız taktirde ne büyük bir felâkete uğrayacağımızı gözümün önüne getiriyor ve bir türlü gönlüm razı olmuyordu. General Yazıcıya taburların kendi bölgelerinde ayrı ayrı namazlarını kılmalarını teklif etmişse de imam adedinin azlığı yüzünden imkân görülmemişti. Akşamdan birliklere verilen emir gereğince namaz kılınacak yerin dört tarafı uzuklardan ve yakınlardan erkence emniyete alınmış ve birlikler henüz ortalık ağarmadan abdestlerini alarak kendi bölgelerinden çayırığa doğru gelmeye başlamışlardı. Hava çok açık ve berraktı. Havada en küçük bir parça bulut dahi yoktu. Birlikler çayırık bölgeye girerlerken onlarla birlikte bir sis tabakası da çayırık üzerine çökmeye başlamıştı. Cemaat çoğaldıkça bu sis tabakası da kesafet peyda etmiş ve 10 metre ilerisi görünmez bir hal almıştı. Bir hikmeti ilâhî bu sis tabakası yalnız Kavaklık bölgeye inhisar etmiş ve bu bölgenin dışında kalan sahada sisten hiç bir emare görülmemişti. Cenabı Hakkın Türk birliğini koruduğunun en büyük nisanesi olan bu sis tabakası içinde namazımızı kıldıkdan, dâhasını yaptıktan ve bunu müteakip birbirimizle sarmaş dolaş bayramlaştıktan sonra birlikler kendi bölgelerine giderlerken sis de birdenbire ortadan kaybolmuştu. Allah bizi yalnız burada değil her yerde koruyordu (Resim 62).

25. Amerikan tümen kumandanlığından bayram için daha evvel bir isteğimiz olup olmadığı tugaydan sorulmuş ve bizim âdetlerimize

göre bayramda erata koyun eti, pilâv, heıva vesaire gibi seçkin yemekler verilir diye bildirilmişti. Pilâv, sığır eti ve çeşitli tatlılar her zaman yediğimiz şeylerdi. Fakat teklifle göze çarpan hususiyet koyun eti idi. Koyun etini ne Korede ve ne de Japonyada bulmak inkâmı olmadığından Amerikan kumandanlığı uçaklarla Amerika'dan getirttikleri buz gibi koyun etlerini hem de çok bol miktarda vermek suretile büyük bir kadâyınaslık göstermişlerdi.

Resim 62 - Ramazan bayramının namazında ses altında imam vazını yaparken

Türk tuğayı iki bayramı bir arada yapıyor. Sancağımıza takılan Muntaz Birlik nişanının merasimi.

Bugün birisi dini bayramımızı heı beraber kutlayacak ikincisi ise öğleden sonra Amerikan S. ordu kumandanı tarafından Şanlı Sancağımıza takılacak nişan merasimini tes'it edecek ve şerefine şenlikler yapacaktık.

241. piyade alayının 26 Ocak 1951 tarihinde Kumyongjong-ni ve 156 rakımlı tepeler bölgesinde düşmana indirdiği ağır darbenin

tesirle çok zayıf veren düşman çekilmeye mecbur edilmiş ve bu tavvaffakiyetimiz çekilme halinde bulunan Birleşmiş Milletler kumandanlığının mukabil taarruz kararı vermesine başlıca âmil olmuştu. O gün kazanılan bu zaferde madalyaya müstahak kahramanların isimleri benden istendiğinde ve ben cevaben bu kahramanlar kütlesinin içinden kahraman seçmek her babayığitin kârı değildir. Alay küll halinde madalyaya istihkak kazanmış kahraman-

Resim 63 — Ordu, 8.ordü ve Timor kumandanları General Yazıcı'nın çadırında

lardı. Şayet herkesi yetecek kadar verilecek madalya yoksa Sancağımızın madalya ile taltif hepimizi taltif etmek demek olacağından Şanlı 241. Alay Sancağına madalya takılmasını teklif etmiştim.

1 Temmuz 1951 günü General Yazıcı'nın çadırında birlikte otururken bana hitaben Celâl bey 8. ordu kumandanlığından gelen bugünkü emirde 6 Temmuz günü Sancağıma nişan takılacağını bildiriyorlar, sordum sizin madalyanız henüz orduya gelmemiş, ben size madalya verilmeden Sancağa nişan takılmasına taraftar değilim. Bu

münasebetle Sancağa takılacak nişan merasimi gününün sizin madalyanız geldikten sonraya bırakılmasını teklif edeceğim, demişti. Ben generalin hakkındaki bu samimi düşüncelerine teşekkür ederek itirazda bulunmuşum. O güne kadar bana madalya teklifinde bulunulduğunun farkında bile değildim. Cevaben Paşam: Asıl olan Sancağımızın taltifidir. Sancak hepimizindir, ona takılacak nişanla o gün hepimiz sevinecek neşelenecek ve iki bayramı bir arada

Resim 61 — Orgeneral Vankılt mikrofona bağlanmış sancağa takılan MUMTAZ BİRLİK nişanının İngilizcesini anlatır ve tugayı tebrik ederken arkadaşları Tümen ve Kotordu kumandanları

yapacağız. Size çok rica ederim mâni olmayın, demiştim. İşte 6 Temmuz günü öğleden sonra Sancağımıza takılacak nişan için bütün tugay hazırlanmış ve daha evvel tugayca alınmış olan tertibatla her taraf Birleşmiş Milletlerin çeşitli ve rengârenk bayrakları ile süslenmiş ve muhtelif milli oyunlarımızı göstermek için ekipler hazırlanmış, provaları yapılmış ve davetlilere ikramı edilecek çeşitli içki ve yiyecekler tedarik edilmiş ve hülâsa bu iki bayramın çok neşeli geçmesi için ne yapmak mümkünse hepsi yapılmıştı.

Bu nişan merasimine Birleşmiş Milletler ordusunun ordu, kolordu, tümen ve alay kumandanı ve muavinleri tugayca davet edilmiş ve teşrifleri rica edilmişti.

156 rakımlı tepe ve Kumyongjong-ni muharebelerimizde bizimle birlikte çalışan Amerikalı iki tank bölüğü ile bir uçaksavar takımının er ve subayları bütün tugay birlikleri ile mezkûr gün saat 13.30 da çaynılıkta yerlerini almış ve Amerikan bayrağı ile birlikte dalgalanarak meydana gelen Şanlı Sancağımız meydana toplu bir halde bulunan tugay mensupları ve eenebiler tarafından selâmlanmış ve alayın baş tarafından kendisine mahsus şerefli mevkii almıştı (Resim 63).

Sancağa takılan nişanın ve tugay mensuplarına verilen Mümtaz Birlik rozetinin berati.

Bugün Sancağa takılacak nişandan başka madalyaları gelmiş 20 kadar subay, assuby ve erlerimiz de göğüslerine kahramanlık madalyaları takılacağı için bu zevat ta hazırlanmışlardı.

Saat 14 de önde 8. ordu kumandanı Orgeneral Venfleet yanında General Yazıcı ve onların gerisinde kolordu ve tümen kumandanları olduğu halde merasim duruşunda bulunan tugaya yaklaşırlarken bütün tugay taraftan kendilerine taktim edilmiş ve başta duran Türk bandosunun çalmağa başladığı marşla evvelâ Sancağımızı ve sonra bütün tugayın önünden geçerek Türk tugayını selâmlamış ve teftiş etmişlerdi. Teftiş sona erdikten sonra çayın ortasında duran kürsü civarında toplanmış bulunan kumandanların karşısına başta 241. Alay Sancağı yanında muhafızları ve ben olduğum halde ön sırada ve bizim arkamızda da madalya alacak Türk ve Amerikalı subay ve erleri karşılarında yer aldık. Müttekiben kürsüde mikrofona başına gelen tugayın birinci şube müdürü Yzb. İsmail Çataloğlu Sancağımıza takılacak nişanın aşağıda yazılı beratını türkçe olarak okumaya başlamıştı (Resim 64).

AD MSG 26235

21 Haziran 1951

Koredeki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin bir kısmını teşkil eden Türk tugayı ve aşağıda adları yazılı bağlı birlikleri:

Birleşmiş Milletler Türk tugayı istişare gurubu
79. tank taburu A. bölüğü
89. orta tank taburu D. bölüğü
25. uçaksavar taburu A. bataryasının üçüncü takımı.

25 : 27 Ocak 1951 tarihleri arasında Korede (Kumyongjong-ni) batısında 7 millik (11. km.) bir cephe üzerinde düşman silâhlı kuvvetlerine girilen harekâta gösterdikleri fevkalâde cesaret ve kahramanlık dolayısıyla (MUMTAZ BİRLİK NİŞANI İLE) taltif edilmişlerdir.

Bu bölge birinci kolordunun sağ kanadında ve 9. kolordunun sol kanadında bulunmakta idi. Arazi çok sarp ve pek üstün düşman kuvvetleri Han nehri güneyindeki ana mukavemet hatlarını korumak maksadı ile derinliğine savunuyorlardı.

Taarruz eden kuvvetler 25 Ocak 1951 saat 15 te bölgenin iki kanadından iki kol halinde ilerlemişler ve aralarındaki zorlu bir dağ silsilesi dolayısıyla ara irtibatlarını keşif kolları ile sağlamışlardı.

Bu bölgede stratejik ehemmiyeti haiz olan noktalar 185 ve 156 rakımlı tepelerle sağdaki KUMYONGJONG-Nİ kasabası idi. Düşman kuvvetleri ana ikmal yollarını kanatlarını o bölgedeki esas mukavemet hatlarını korumak maksadı ile kuvvetli mevzilenmiş bulunuyorlardı. Düşman bu tahkimli bölgeyi KAHRAMAN TÜRK TUGAYININ VE BAĞLI BİRLİKLERİNİN müthiş ve aralıksız hücumlarına rağmen inat ve acbatla savunmakta idi.

Göğüs göğüse sert çarpışmalardan sonra 185 rakımlı tepe alınmış diğer taraftan bazı birlikler de KUMYONGJONG-Nİ'nin dış mahallelerine girmişlerdi. Muharebe gayet çetin bir şekilde devam etmiş, düşman çekilmek istememiş, tugay da devamlı taarruzlarını geysetmemiştir.

Bu inatlı mukavemete rağmen kahraman askerler süngülerini tutarak kasabada, neçik arazide ve yalın kayabıklarda düşmana hücum ederek gizlendiği yer ve mevzilerden kendisini söküp atmışlardır.

Düşman mukavemet veya ölüm emrini aldığı için bütün varlığı ile kendisini savunmuştur. Buna rağmen Türk tugayı kahraman askerlere hâs olan bütün cesaret, azim ve iradesile taarruzlarına devam etmişlerdir.

Tugay ve bağlı birlikleri vaziyetin ehemmiyetini idrak ederek kendilerinden beklenbilecek en yüksek vazife aşkı ve sarsılmaz bir cesaret, azim ve imanla savaşmışlardır. İlerleyen kuvvetlerin geri-

lerinde bıraktıkları süngülerle delik deşik edilmiş, dipeçiklerle ezilmiş düşman ölüleri bu taarruz kudretinin şiddet ve derecesini ifade eden sessiz şahitlerdir. Bu cesurane ve devamlı hücumlar neticesinde 10 kilometre ilerlenerek bütün tahkimli noktalar zapt edilmiş ve bölgedeki düşmanın mukavemeti ezilmiştir. Türk silâhlı kuvvetleri hedefine eriştikten sonra savaş bölgesini devralacak başka birliklerin yolda oldukları bildirildiği halde korkusuz askerler bu kuvvetin gelmesini bekemeden düşmanı takip ve onu imha etmeye devam ederek bu harekâtı bir imha muharebesi haline getirmişlerdi. Düşmanın muharebe sahasında 1735 ölü bırakarak bezimet halinde çekilmesi savaşın kahraman askerlerin cesareti, kabiliyeti ve muvaffakiyetlerini göstermektedir.

Türk Silâhlı Kuvvetleri ve bağlı birlikleri fevkalâde kahramanlık, cesaret, savaş sahasında vazifelerini mükemmel başarıya ve sedakâtları ile temayüz etmişlerdir.

Türk Silâhlı Kuvvetleri ve bağlı birliklerinin savastaki bu müstesna ve fevkalâde tarihi muvaffakiyetleri ve dünyaya örnek olmaya değer savaş kabiliyetleri demokrasi prensiplerinin idamesine yardım etmiş. Birleşmiş Milletlerle Birleşik Amerika Devletlerinin askeri kuvvetlerine ve Türk vatandaşını Kore savaş alanlarında bu kadar parlak bir şekilde temsil eden bu askeri kuvvetlere ve Türk ordusuna şeref kazandırmışlar ve Türk Sanağını ve birlik mensuplarının göğüslerini MÜMTAZ BİRLİK nişanı ile süslemişler ve her türlü taktive hak kazanmışlardır.....

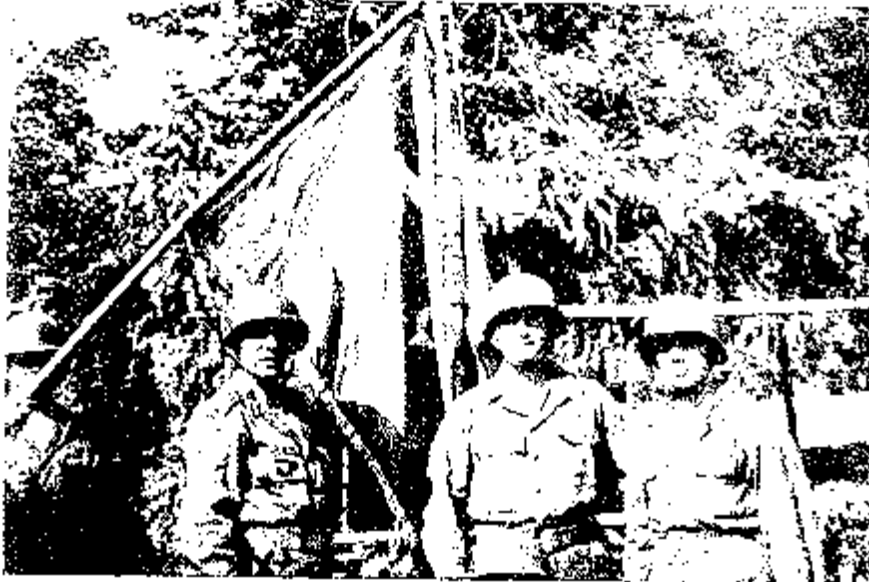
Birinci şube müdürü Yzb. İsmail Çataloğlu'nun türkçe olarak okuduğu bu MÜMTAZ BİRLİK nişanı beratının okunması bittikten sonra 8. ordu kumandanı Orgeneral Van Fleet mikrofon başına gelerek ve İngilizce olarak kazanılan bu zaferi tafsilâtile anlatmış ve bu zaferin Birleşmiş Milletlere kazandırdığı faydalardan bahsetmiş ve bu zaferi ile Türk birliğinin Birleşmiş Milletler ordusu arasında mümtaz bir mevki aldığını ve buna ait nişanı almak bah-tiyarlığına hak kazanmış olduğundan tebrik ve taktirlerini bildirerek bunun nişanesi olarak Şahî Sanağımuza bu nişanı takmakla gurur duyuyorum, diyerek Sanağımuza yanına yanışarak kendi elite üzerinde KUMYONGJONG-Nİ yazısı bulunan mavi kurdela nişanını takmışlardı. Bunu müteakip beraberlerinde getirdikleri beş bin adet MÜMTAZ BİRLİK nişanından iki tanesini sembol olarak birisini General Yazıtının ve diğerini de benim göğsüme takarak tebrik etmişlerdi (Resim 65).

Resim 63 --- 241. Abay Sarayına MUMTAZ BİRLİK nişanı takıldıktan sonra
Orgeneral Vanlılı tarafından telârk edilirken

Resim 66 Samsun'da nisan takvimi için Türk ve yehudi subaylar
berberlik yaptıkları

Resim 67 Samsun'da nisan takvimi için sentra çmii subayları Yzli. Hattin
İrsay, İrtibat subayı Üstegmen Şerif Ünüvarlı berberlik

Bundan sonra çeşitli muharebelerimizde yaptıkları kahramanlıklarla Silver Star madalyasına hak kazanan subay ve erlerimiz isimleri okunarak huzura çağırılmış ve madalyaları bizzat ordu kumandanı tarafından göğüslerine takılarak tebrik ve taktir edilmişlerdi. Merasim sona erince bütün tugay ve bağlı birlikler ordu kumandanının önünden birer geçit resmi yaparak yerlerine giderlerken duydukları gururdan izharı şadümanı yapmışlardı.

O günden itibaren bütün tugay mensuplarının göğüsleri sarı

Resim 68 - Korede n.82. Taktideki pın. er ve subaylarımız milli kıyafetlerle oynayıp eğlenirken

çerçeve içinde mavî renkli MÜMTAZ BİRLİK nişanı ile süslenmişti. Bu nişan Amerikan ordusunda en makbul ve müteber kahramanlık nişanı olarak tanınmıştı. Birleşmiş Milletler orduları, Koreliler ve Japonlar yanında Türk birliğinin şeref ve itibarını bir kat daha yükseltmiş ve kolunda ay yıldız, göğsünün sağ tarafında MÜMTAZ BİRLİK rozetini taşıyan her Türk eri ve subayı büyük rağbet ve itibara mazhar olmuştu.

Bugün Korede geçirdiğimiz günlerin en neşelisi idi. Göğüslerini

MÜMTAZ BİRLİK nişanı ile süsleyen bütün tugay mensupları; bu zaferi kazanan şanlı 241. Alay kahramanlarını tebrik ediyor ve tugay karargâh subayları da başlarında harekât şube müdürü Kur. Alb. Faik Türün olduğu halde yanına gelerek alay namına beni tebrik ve hepimizin göğsümüzü süslediğinden size minnet ve şükranlarımızı arz ediyoruz demişlerdi (Resim 66).

Bu şerefli günün sevinci içinde tugayın bütün subayları yüze yakın davetli yüksek rütbeli Birleşmiş Milletler subayları arasına

Resim 69 - Nisan merasımı günü başka bir oyun ekibi

karışarak karşılıklı kadeh tokuşturmuşlar ve tütsülenen kafalarla heyecanlarını saklayamayan gerek kendi alayının subayları ve gerekse davetli eenebi subaylar boynuma sarılarak bu mes'ut günümüzü tebrik ederlerken bu kahraman alayın kumandanı olmak bahtiyarlığında bulunan beni de en büyük taltiflere mazhar kılmışlardı (Resim 67).

Hemen çok yakınımda yeşil sahanın etrafını çevreleyen bütün tugay mensuplarının ortasında er ve subaylarımız çeşitli millî kıyafetlerle oyunlar oynamakta, millî musikimiz olan davullar ve

zurnalarla neşemize ayrı bir neşe katmakta idiler. İçten coşarak geçirdiğimiz unutulmaz bu tarihi günün kutlanması akşama kadar devam etmişti. Karanlık basarken misafirlerimiz birer birer ayrılıyor, kimisi otomobili ile, kimisi tayyareleri ile ve generaller de kendi helikopterleri ile muharebe idare yerlerine hareket ediyor ve tarafımızdan uğurlanıyordu (Resim 68, 69).

Süleymaniye camiinde şehitlerimiz için okutulan mevlûdu şerifin filiminin gösterilişi.

Davetliler ayrıldıktan sonra gece için ayrıca bir programımız daha vardı. O da akşam yemeğinden sonra tugay tekrar yeşil sahada toplanacak ve değiştirmeye kafilesile yürttân gönderilen Süleymaniye camiinde şehitlerimiz için okunan Mevlidi Şerifin filmi gösterilecekti. Bu maksatla karanlık basar basmaz erat ve subaylar dağılmış ve yemeklerini yedikten sonra tekrar yeşil sahada toplanmışlardı. Çok mükemmel olarak filime alınmış olan bu Mevlidi Şerifi en derin bir huşu içinde dinleyerek mübarek şehitlerimizin ruhuna ittihaz edilmisti.

Bugün göğüslerine madalya takılan kahramanlarımız arasında birinci bölükten Hasan Demirok adındaki çavuşun da ismi okunmuş ve fakat bu çavuş mangasile birlikte merasim yerine oldukça uzak bir tepede emniyet görevinde bulunduğu için madalya merasiminde bulunamamıştı. Ona ait olan madalyanın tugaydaki müşavir Amerikan gurup başkanı albay Ganbi tarafından ertesi günü yapılacak bir merasimle göğsüne takılmak üzere ordu kumandanı tarafından albay Ganbi'ye verilmişti. 7 Temmuz 1951 günü General Yazıcı'nın çağını önünde toplanan Amerikalı müşavir gurup subayları, tugaydan üst rütbeli subaylarla alaydan ben, birinci tabur kumandanı, birinci bölük kumandanı Yzb. Aziz Pekdemir ve diğer isimlerini hatırlayamadığım kalabalık bir subay gurubu önüne çıkarılan Hasan Demirok çavuş gelerek hazır bulunanları selâmlamıştı.

Evvelâ albay Ganbi tarafından madalyanın İngilizce olarak beratı okunmuştu. Bundan tabii Hasan çavuş hiç bir şey anlamamıştı. Arkasından bu beratın türkçeye tercüme edilmiş olanı personel subayı tarafından okunmaya başlanmıştı. Hasan çavuş 14 Şubat 1951 günü Han nehri güneyinde savunmada bulunan alayın en sağında bir makineli tüfekle takviye edilmiş mangasile küçük bir tepede bulunmakta ve alayın sağında bulunan 24. Amerikan alayı ile de irtibatla bulunmakta idi. O gün sabahın erken saatlerinde Han

nehriinin kuzeyinde bulunan komünistler nehrin buz tutmuş yerlerinden geçerek kendi sağındaki Amerikan bölüğüne taarruza kalktıkları sırada kendisinin savunduğu tepenin de aynı zamanda düşman havanları ile ateş altına alındığını görmüş ve fakat bu ateş altında komşu Amerikan birliğine taarruz eden düşmanın bu taarruzuna takip etmeyi ihmal etmemiştir. Bir aralık Nigrolardan mürekkep olan bu Amerikalı zenci bölüğünün düşman taarruzu karşısında mevzilerini terk ederek geri çekildiklerini gören Hasan Demirok çavuş cidden soyadına yarasır bir şekilde demir bir ok gibi yerinden fırlamış ve makineli tüfeğin başına geçerek kendisine 300 : 400 metre uzakta bulunan bu mütearruz düşmanı yarı ve gerilerinden makineli tüfek ateşleriyle bismeye başlamıştır. Düşman havanlarının bu tepeyi ateşleri ile baskı altında tutmak gayreti ne Hasan çavuşu ve ne de mangasını sındırmamış ve bu kesif havan ateşi altında mütemadiyen düşman üzerine yağdırdıkları ateşlerle bir hayli zayıat verdimişlerdi.

Düşman yarı ve gerilerinden baskın tarzında maruz kaldıkları bu ateş ve verdikleri zayıat karşısında şaşkınlıklarından bir müddet duraklamış ve daha fazla beklemenin orasının kendileri için mezar olacağını anlayınca geldikleri istikamete kaçmak mecburiyetinde kalmışlardı. Hasan çavuşun keyfine pâyân yoktu. Düşmanı bu defa da saklanmak yeri olmayan nehrin dümdüz buz tabakası üzerinde ateşle yakalamış düşenler düşmüş ve kurtulabilenler nehrin kuzey tarafına kaçmışlardı.

Bu durum karşısında mevzilerini terk ederek geri çekilmiş olan Amerikan bölüğü tekrar eski mevzilerine gelmişler ve bu bölüğün Amerikalı kumandan ve subayları Hasan çavuşun yanına gelerek onu kucaklayıp havaya kaldırmak suretile tebrik etmişlerdi. Bu durum Hasan çavuş tarafından kendi bölük kumandanına ve Amerikan bölük komandanı tarafından da Hasan çavuşun kınyesi alınmak suretile Amerikan 24. alay kumandanına bildirilmişti.

İşte Hsan Demirok çavuşun kimseden emir almadan kendi kararı ile komşu dost birliğin yardımına koşması ve onları neticesi belki daha vâhım bir durumdan kurtarması uğrunda şiddetli havan ateşi altında olmasına rağmen bu kahramanca hareketine karşılık Amerikan kumandanlığınca en yüksek kahramanlık medalyası ile taltif edilmekte idi.

Türkçe olarak okunan bu madalya beratında bu muharebede Hasan çavuş düşmana 23 ölü ve belki onun iki misli kadar da yaralı olarak zayıat verdirdiği yazılı idi. Madalyanın Türkçe okunan beratı

Resim 70   Ankaranın Çubuk kazasından Basım Demirek Çavuş

bitmişti. Çok ufak yapılı olan Hasan Demirok çavuşun omuzuna elini koyan General Yazıcı: Ya...! Demek böyle ha Hasan çavuş demesi üzerine Hasan çavuş büyük bir haksızlığa uğramış bir insanın hak talep eden edasıyla bulunduğu yerden biraz daha ileri çıkarak ve göğsünü gere gere hayır öyle değil Paşam diye cevap verince hepimiz hayretler içinde kalmıştık. Hazır bulunanların bütün nazarları kendisine çevrilince Hasan çavuş sözüne devamla Kumandanım: Bu yazıda 25 ölü yazılıyor halbuki 35 geberiği ben kendi elimle saydım diyerek hepimizi güldürmüş ve taktirlerimize mazhar olmuştu.

Hasan Demirok çavuş Çubuk kazasının kışlacık köyünden 1929 doğumlu olup yurda sağ olarak dönmüş gazilerimizdendir (Resim 70).

7 : 14 Temmuz 1951 gününe kadar geçen bir hafta içinde bir taraftan yeni gelen arkadaşlarımızın eğitim ve atışları ile meşgul olmurken diğer taraftan da birinci kafilé ile yurda döneceklerin hazırlıkları yapılmakta idi. 14 Temmuz günü kolordu kumandanlığında gönderilen ön emirde 17 temmuz günü cepheye yanaşarak Kanada tugayının savunma bölgesinin teslim alınacağı bildirilmiş ve gereken hazırlıklara başlanmıştı. Ayrıca 15 Temmuz günü yurda dönecek birinci kafiléyi almak üzere İnşon limanına gelecek gemiye mezkûr gün saat 12 de bindirme yapılacağı da tebliğ edilmişti. Bugün mübarek yurdumuza kavuşmak sevinci içinde bulunan subay, assubay ve erlerimiz teker teker çadırına gelerek veda ediyorlar ve Korede bıraktıkları bizlere zaferler ve muvaffakiyetler temennisinde bulunuyorlardı.

15 Temmuz günü saat 8 de mevcutları 1400 kişiyi bulan birinci kafilé ile benim de içlerinde bulunduğum uğurlama heyeti hep birlikte İnşon limanına hareket etmiştik. Saat 12 de başlayan bindirme iki buçuk saat içinde bitmiş ve arkadaşlarımız uğurlayıcıların selâmet ve iyi yolculuk temennileri arasında hareket etmişlerdi.

Kanada tugayının değıştirme hazırlıkları ve savunmaya geçiş.

16 Temmuz günü tugay karargâhından ve alaydan seçilen bir keşif hey'eti Kanada tugayı bölgesine gönderilmiş ve 17 Temmuz günü sabah saat 7 de hareketle mezkûr tugayın gerisine yanaşmıştı.

Cephenin batı kesiminde ŞORVAN bölgesinde bulunan Kanada tugayının savunma bölgesine giden tek bir yol vardı. Bu yolun bir çok yerlerinden bozulmuş olması ve gidiş gelişin çokluğu yüzünden

bu tugayın savunma bölgesinin gerisine yanaşmamız saat 16 yı bulmuştu. Bugün hava çok sıcaktı. Yolların sık sık tıkanması ve füzuli beklemeler yüzünden değiştirmeyi vaktinde yapamayacağımızdan asabımız bozuluyordu. Öğle yemeklerimizi vasıtaların içinde komanya olarak yemiştik. Amerikan konservelerinden o gün yediğim etli fasulyanın bozulduğundan mıdır, yoksa sıcakın tesirinden mi neden olduğunu anlayamadığım bir sebepten dolayı yemekten sonra şiddetli bir sancı ile kıvranmaya başlamıştım.

Saat 16 da savunma bölgesinde Kanadalıların yalnız ihtiyat taburlarının bölgesi teslim alınmış ve ileri hatlardaki taburları değiştirecek tabur kumandanları ile birlikte sancılı halimle Kanada tugayının cephedeki tabur mevzileri gezilmiş ve değiştirme için gereken emirler tarafımdan tabur kumandanlarına verilmişti.

Saat 18 de alay muharebe idare yerine geldiğinde devam etmekte olan sancımdan başka kusma, üşüme ve titreme ile ateşlenerek çadırıma yatmıştım. Yaşlı bir meşe ağacının altında kurulmuş olan çadırında çok keskin ve fena bir koku midemi büsbütün bulandırmakta idi. Geceyi bu pis kokulu çadır içinde geçirmiş ve çadırımı değiştirmek için yerimden kalkacak takat bulamadığımdan teşebbüs bile etmemiştim.

18 Temmuz günü taburlar cephedeki Kanada taburlarını değiştirirlerken onlarla birlikte bulunmak üzere bir kaç defa yatağımdan doğrularak gitmek istedimse de baş dönmesi ve sancı ile birlikte mide bulantısı bir türlü gitmeme fırsat vermemişti.

Çadırımdaki fena koku gittikçe şiddetini artırmakta ve nihayet çadırımın yerini değiştirmeye karar vermek mecburiyetini duymakta idim. Yatağımdan doğrulduğum zaman çadırın içinde kazılmış toprak yığınları dikkatimi çekmiş ve hizmet erim vasıtasile toprağı bir iki kürek attırdığım zaman dört Çin ölüsünün üst üste gömülmüş olduğunu görmüş ve pis kokunun bunlardan olduğunu anlayarak hemen çadırımı değiştirmiştim.

18 : 19 Temmuz günleri alay sıhhiye takım kumandanı doktor Yzb. Namık Dumlulu'nun çok dikkatli tedavisine rağmen hastalığım geçmemiş ve yatağımdan kalkamamıştım. Hastalığım daha fazla şiddetini artırınca 20 Temmuz günü Suvan'da bulunan tugay sıhhiye bölüğüne gitmeye mecbur kalmıştım.

Suvanda sıhhiye bölümünde bulunan doktor arkadaşlarım hemen bepsi tedavim için en yakın alâkayı göstermişlerdi. Bu sıhhiye bölümünün yerleştiği binalar Korelilerin bir kilisesi ve müstemilâtı idi. Burada tugayın hasta ve yaralılarından başka evvelce bu bölümün

kumandanı doktor Enb. Seyfi Asu'nun toplattığı kimsesiz çocuklar da ayrı bir binaya yerleştirilmiş ve ihtimamla bakılmakta idiler. Başlarında bir kaç Koreli papas ve bir kaç Koreli kadın bu mini mini yetim ve öksüz kimsesiz çocuklara onların yetimliklerini his ettirmemek için azamî şefkat göstermekte idiler. Ben bu çocuklara tahsis edilen binanın üst katında camlı köşk dedikleri büyük bir odada yalnız olarak yatıyordum. Burada yapılan tedavi günden güne müsbet tesirini göstermekte ve her geçen gün daha iyiye doğru düzelmekte idim. 28 Temmuz günü tamamen iyileşmiş ve hiç bir şikâyetim kalmamıştı. Yalnız vücutta zayıf düşmem dolayısıyla takatsiz kalmış ve doktor arkadaşların tavsiyesile iki gün daha istirahatten sonra cepheye gitmeye karar vermişlerdi.

29 Temmuz günü öğle yemeğinden sonra yatağında uzanmış olarak istirahat etmekte iken birdenbire hava tazyiki ile beni yatağımdan fırlatarak yere ata müthiş bir infilâkla neye uğradığımı şaşırmışım. Kendimi toparlayıncaya kadar hastahanedeki doktorlar, subay ve assubay arkadaşlar bulunduğum binaya doğru koşmuşlar ve kendime geldiğim zaman onların odamda toplanarak geçmiş olsun demelerinin mânâsını bile anlayamamışım. Biraz sonra bu arkadaşlardan birisinin büyük geçmiş olsun albayım bakın F. 86 tipinde şu Jet uçağı camlı köşkün bir metre üzerinden geçerek yere çarptı, dedi. Bunun üzerine ben de dışarı çıkarak alevler içinde yanmakta olan uçağı bakmaya başlamışım. Uçak bizim binaya takriben 40 metre uzakta yere çarpınca müthiş bir infilâkla parçalanmış ve ikiye bölünerek motör kısmı 100 metre uzağı fırlamıştı. Pilotu kendisini paraşutla atmış ve başı boş kalan uçak koca Suvanda bula bula benim binayı bulmuş ve orada infilâk etmişti.

Bu hâdiseden sonra sükûnetle odama çekilmiş ve bir lâliza düşünceye dalmışım. Bu hâdiseyi Allahın bana karşı bir ikazı ve ihtarını olduğunu kabul ediyordum. Çünkü dündenberi hiç bir ağrım sızım ve şikâyetim kalmamıştı. Yalnız zafiyetten mütevellit duyduğum bir takatsizlik vardı ve fakat bu durumum cepheye vazifem başına gitmeye pek te mâni değildi. Fakat doktor arkadaşların iki gün daha istirahat tavsiyelerine ben de muvafakat etmişim. Anma cephedeki arkadaşların düşmanla karşı karşıya muharebe halinde bulunurlarken benim hiç şikâyetim kalmadığı halde geride istirahat edişim karşısında ALLAHIN ihtarına maruz kalmışım. Bu uçak infilâkından sonra ALLAHIN bana şöyle seslendiğini hissetmişim. E...y alay kumandanı! artık bir şeyin kalmadı. Alayın seni bekliyor hemen alayının başına git diye âdeta bu emri ilâhiyi duyar gibi

otuyordum. Bu emir üzerine hemen yerimden kalkarak doktorumu görmüş ve mutlaka gitmem lâzım geldiğini söyleyerek yola çıkmıştım. Beni tedavi eden doktor Yzb. Rıdvan bey birkaç gün daha kalmalısınız albayım demelerine karşı emir balâdan diyerek veda edip ayrılmıştım.

Alay muharebe idare yeri benim ayrıldığı zamanki yerinde idi. Cepheye keşif kollarının faaliyetinden başka bir hareket yoktu. Alaya iltihakının ertesi günü General Yazıcı muharebe idare yerimize gelerek geçmiş olsun demiş ve karargâhtaki arkadaşlarıma Dora bize çok lâzım ona daha ihtimamla bakmalısınız tavsiyesinde bulunmuşlardı.

Alay karargâhındaki bütün arkadaşlarım istisnasız olarak birbirlerine o kadar candan bağlı ve samimi bir ahenk içinde çalışıyorlardı ki birisinin rahatsızlanması veya fazla bir yorgunluğu halinde diğerleri benzer emir beklemeden o arkadaşlarının yorgunluğunu dindirmek ve istirahatını sağlamak için ellerinden gelen her türlü yardıma koşmakta, geceleri nöbetleşerek uyumakta ve cephedeki birliklerle bir dakika olsun irtibatımızı kesmemekte idiler. Aynı zamanda alayın personel kısmı âmürlüğünü yapan emir subayım Yzb. Halim Tısoy kendi vazifesinden başka icap ettikçe hareket subayının ve haber subayının çok sıkışık olan vazifelerini kolaylaştırmak için onların yardımına koşmakta ve bir taraftan da benimle en yakın alâkasını eksik etmemekte idi. Haber subayım Yzb. Muzaffer Sebükcebe muharebenin devamı müddetince gündüzleri alay gözetleme yerinden mühim haberleri toplamaya çalışmakta ve burada topladığı haberlere doyamayınca omuzuna karabın tüfeğini takarak cephedeki birliklerin en yakınlarına sokularak düşmandan ele geçirilen esirler ve igtinan edilen silâh ve mühimmattan bilhassa o zamana kadar görmediğimiz ve mahiyetini anlamadığımız silâhları toplayarak acile geriye sevk etmek için bir dakika durup dinlenmeden mütemadi bir faaliyet sarf etmekte idi. Bu maksatla Yzb. Sebükcebenin gece ve gündüz ardı arkası kesilmeyen telefon muhaleresi yüzünden birliklerle konuşmak sırası bekleyen karargâhtaki arkadaşlar arasında sık sık mücadele ve münakaşalar olurdu.

Savunma bölgemiz Amerikan 15. alaya teslim edilerek daha doğuda savunmaya geçişimiz.

3 Ağustos 1951 günü Şorvan bölgesinde bulunan savunma mevzilerimizi 15. Amerikan alayına teslim ederek 4 Ağustos günü

20 km. doğuda ve Kumha ile Şorvan arasında bulunan kısmen 24. Amerikan alayının ve kısmen Filipin taburunun işgallerinde bulunan savunma bölgesinin teslim alınması hakkında bugün 25. tümen kumandanlığından gelmiş olan emir üzerine mezkûr bölgenin keşfi ve değiştireceğimiz birlik kumandanları ile temas etmek üzere karargâhtan yanıma aldığım bir kaç arkadaşım ile birlikte 2 Ağustos günü hareket etmiştim. Gördüğüm bu bölge daha çok netameli idi. Komünistlerin bundan evvel güneye doğru yaptıkları iki genel taarruzda da büyük kuvvetleri ile bu bölgeden ilerlemişlerdi. Amerikan kumandanlığının biz Türklere karşı duydukları büyük itimat dolayısıyla cephenin en mühim olan bu bölgesinin savunmasını bu maksatla bize vermişlerdi.

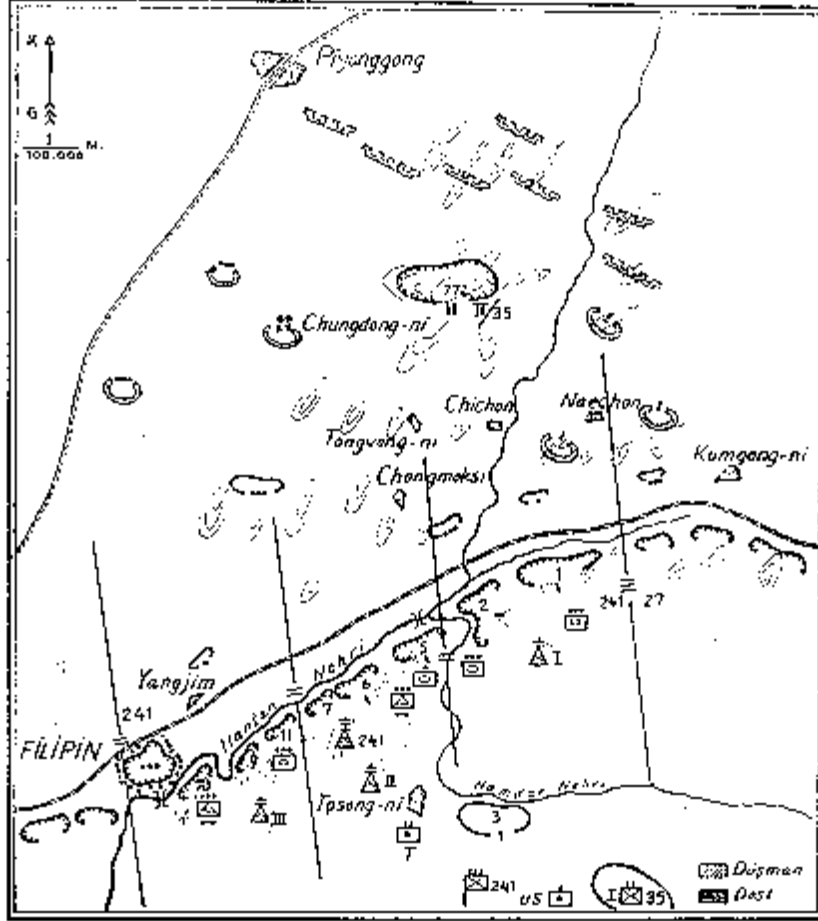
2 Ağustos akşamına kadar bu yeni bölgenin her tarafını gezmiş ve 24. Amerikan alay kumandanı ile Filipin tabur kumandanını görerek 4 Ağustosta yapılacak değiştirme şekil ve esasları üzerinde mütabakata varmıştık. Bu bölgenin genişliği 10 kilometre tutmakta ve ancak üç piyade taburunu da birinci hatta kullanmak suretile bu geniş bölgenin savunulabileceğini düşünmekte idim. Cephenin sağ kanadında yerleştirilecek olan tabur o mevsimde hiç bir yerinden geçit vermeyen Hantan nehrinin doğusunda savunacaktı. Bu nehir mezkûr tabur mevzilerinin gerisini kuşatarak asıl savunma sahası ile âdeta tecrit edilmiş bir hale soktuğundan bu taburla ikmal ve irtibat işinin müşkül olacağı ilk bakışta göze çarpmakta idi. Bunun batısında yerleştirilecek iki taburu birbirinden ayıran yüksek sarp ve ormanlarla örtülü bir dağın mevcudiyeti alay savunma bölgesini üç ayrı manzumeye bölüyordu.

Bu yeni savunma bölgesi ancak üç taburla işgal edilecek kadar geniş olduğu halde tümen kumandanlığınca verilen emirde ayrıca bir bölüğün keşif üssü olarak Hantan nehrinin kuzeyine geçirilip asıl muharebe hattının beş kilometre kuzeyindeki 772 rakımlı tepeye gönderilmesi emredilmişti. Alayın bu kadar muazzam bir yükü kaldıramayacağı ve bu keşif üssü vazifesinin tümenin ihtiyat alayına verilmesi için mucip sebepleri ile General Yazıcıya yaptığım teklif makul görülerek tümen kumandanlığına bildirilmiş ve bu vazife tümen ihtiyatında bulunan 35. Amerikan alayına verilerek bu alaydan bir tabur keşif üssü görevile 772 rakımlı tepeye gönderilmişti (Kroki 15).

3 Ağustos günü akşamına kadar savunma bölgemiz Amerikan 15. alaya teslim edilmiş ve taburlar kendi savunma bölgeleri gerisinde toplanarak ertesi günü için harekete hazırlanmışlardı.

5 Ağustos 1951 günü 24. Amerikan alayı ile Filipin taburundan teslim aldığımız mevziler

Kroki - 15

(Bu defa küçültülmüştür)

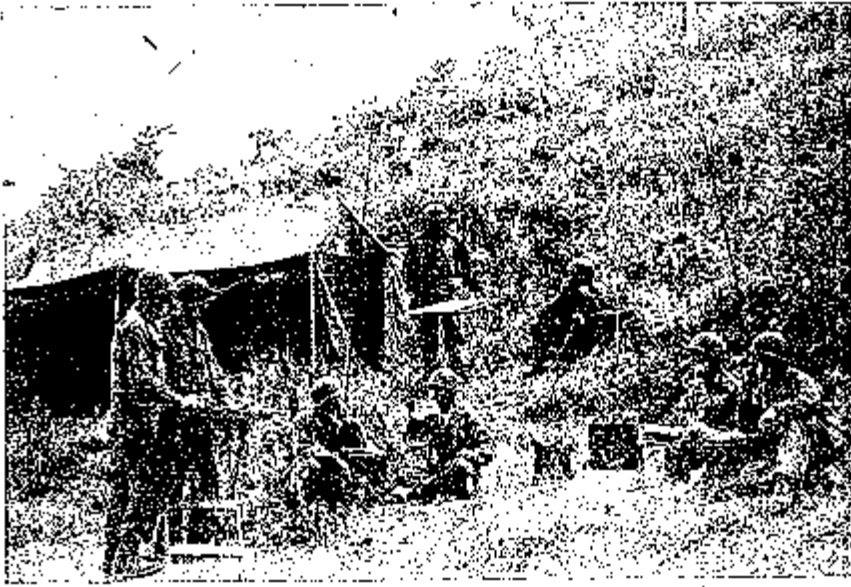
4 Ağustos sabahı taburlar motorlû vasıtalarla kendilerine gösterilen doğudaki savunma bölgelerinin gerisine yanıştırılmış ve 3 Ağustos sabahı yeni mevzilerini teslim almaya başlamışlardı (Resim 71).

Üç gündübari devam eden şiddetli yağmurlar dereleri taşır-
mış, yolları bozmuş ve bizden evvelki birlikler tarafından savunma

Resim 71 - - Kahraman Mehmetçiklerimiz en büyük sevinç ve zorun içinde işgal ettikleri tepeye Türk bayrağını dikerlerken

mevzilerinde yapılmış olan bütün tahkimatın içleri tamamen sularla dolmuştu. İşte bu vaziyette teslim alınan mevzilere ne girilebilmiş ve ne de halâ devam etmekte olan yağmur dolayısı ile mevzilerin temizlenmesi veya yeni mevzi inşasına imkân bulunabilmişti. Yağmur o kadar şiddetli yağıyordu ki tahkimat için toprağa sokulan kürek yerinden kalktığı zaman çıkardığı çukura derhal sular dolmakta ve açıkta barınacak bir yerlevi olmayan bütün birlikler sırsıklam bir hale gelmiş bulunmakta idiler. Nehrin taşması yüzünden 772 rakımlı tepeye gönderilen Amerikan taburu nehri geçme

Resim 72 - Yeni alay muharebe ilare yerinde telli ve tehsiz muhabere faaliyetleri

imkânını bulamamış ve o da bizim bölgemizde intizar vaziyetinde kalmıştı (Resim 72).

6 Ağustos sabahı yağmur dinmişti. Cephe ve geri bölgedeki birlikler sabahın erken saatlerinden itibaren bir taraftan tahkimatlarını temizlemeye ve bir taraftan da divardan ağaç keserek mevzilerinin üstlerini örtmeye çalışıyorlardı. Akşama kadar eski mevzilerden bir kısmı islâh edilmiş ve yeniden yapılan bir kısım mevzilerin de üzerleri kalın ağaç ve topraklarla örtülerek gizlemeleri yapılmış ve birlikler mevzilerine yerleşmişlerdi. Bugün nehir yine geçit vermediği için 772 tepesine gönderilecek Amerikan taburu

tümenden gönderilen Dak'larla zorlukla sudan geçirilmiş ve mezkûr tepeye hareket etmişlerdi. Bizim emrimize Dah tahsis edilmediği için mevzilerimizin ilerisine gönderilmesi planlanan muharebe ileri karakolları ve keşif kolları suyu geçip ileri gönderilememişlerdi. Bu yüzden bugünkü keşif işlerimiz mevzilerimizin yüksek elverişli noktalarından ancak gözetleme ile yapılabiliyordu.

6/7 Ağustos gecesi bardaktan boşanırcasına yağmaya başlayan yağmur mevzilerimizin içini bir anda doldurarak içindekileri dışarı fırlatmış ve herkes yine dışarda yağmur altında sabahlamışlardı.

Resim 73 --- Korede İkmal işlerimizde çalışan bir kısım Korelilerin yük taşımak üzere semerleriyle birlikte bekletirken

8 Ağustos günü savunma tertiplerimizi teftişe gelen kolordu ve tümün kumandanları bölgemizdeki bütün mevzilerin yıkıldığını ve yağmur altındaki halü pürmeliliğimizi seyretmekten başka bir şey yapamadan dönmüşlerdi. Yağan bu yağmurlar yalnız mevzilerimizi tahrip etmekle kalmamış mevzi ilerisinde bizden evvelkilerin yapmış oldukları telçiti mânilerini, tank ve antipersonel mayınlarını sökerek sürüklemiş ve mevzilerin önü manisiz ve mayınsız kalmıştı.

9 Ağustos günü halâ devam etmekte olan yağmur Hantan nehrini korkunç bir hale sokmuş ve sağda birinci taburla irtibatımız ve muvazaaımız tamamen kesilmişti. Bu yüzden tabura erzak ikmalı yapılamadığından helikopterlerle ikmalın yapılması tımenden rica edilmiş ise de helikopterlerin başka bölgede meşgul olmalarından isteğimiz yerine getirilememişti. Bunun üzerine 15 km. doğuda 27. Amerikan alayı bölgesinde seyrüsefere müsait sağlam beton bir köprüden geçirilerek ikmal yapmak yolu bulunabilmişti (Resim 73).

İşte bu çok gayri müsait şartlar içinde kıvranırken tımen kumandanı alaydan ileriye keşif kolları çıkarılmasında ısrar etmekte ve fakat suları geçmek için elimizde ve emrimizde vasıtamız olmadığı için imkân bulunamamakta idi. Nihayet bölgenize gönderilen bir Dak ile 10 Ağustos günü alaydan birer takım kuvvetinde iki keşif kolu Hantan nehrinden geçirilerek düşmanla temas edinceye kadar ileri sürülmüşlerdi. Akşama kadar halâ devam etmekte olan yağmur, suları daha çok kabarttığı ve akıntı hızını da o nisbette artırdığı için Dak'ın çalışmasına imkân vermediğinden keşif kollarımız mevzilerimiz önünde ve en tehlikeli durumda sabaha kadar yağmur altında beklemiş durmuşlardı.

5. bölüğün su baskınına maruz kalışı ve helikopterlerle kurtuluşları.

11 Ağustos günü yağmur halâ dinmemiş ve bilâkis hızını artırmıştı. Bir taraftan suyun karşı tarafında kalan keşif kollarımızın bu tarafa geçirilmesi için çareler ararken bir taraftan da vâdi tabanında bulunan II. taburun beşinci bölüğünün savunma mevzilerinin sel baskınına maruz bulunması dolayısıyla bu bölgenin boşaltılmasını ve bölüğün soldaki tepelere doğru çekilmesini emretmiştim. Çok acele olarak bu emrimi hızla telefonla mezkûr bölük kumandanı Yzb. Saim Özgün'e vermiş ve akabinde takibini de ayrıca tabur kumandanı Yzb. Behçet Göklerden rica etmiştim. Yarım saat sonra ikinci tabur kumandanına sorduğumda emrimin 5. Bl. kumandanı tarafından yapıldığını bildirmiş ise de bu konuşmamızın üzerinden yarım saat geçtikten sonra 5. bölüğün su baskınına uğradığını ve sular içinde kalarak kurtuluş imkânının kalmadığı haberi gelmişti. 5. bölükle telefon irtibatı kalmadığı gibi, teslizi de konuşmuyordu. Hayatımda ve bütün Kore muharebeleri içinde maruz kaldığım heyecanlı anların en müthişini bu anda duymuştum. Bu heyecandan bütün vücudum zangır zangır titremeye başlamıştı. Kolay değil bu. Manevi

mes'uliyetini omuzlarında taşıdığım 160 kişilik bir bölük sulara kapılıp gidiyordu. Bu heyecan içinde jipime atlayarak 5. bölük istikametinde hızla ilerlemeye başlamıştım. Muharebe idare yerinden çok uzaklaşmadan takip etmekte olduğum yolun da su baskımına uğrayarak geçilmez bir derya haline geldiğini görmüştüm. Bulduğum yerden 5. bölük bölgesine daha üç kilometre bir mesafe vardı. Jipten inerek tepelere doğru tırmanmaya başlamıştım. Tepeler hatına yakın yerlerde dahi en küçük bir battı içtima dere gibi akıyordu. Belc kadar sulara girip çıkarak bir buçuk saat sonra 5. bölük mevzilerinin batısındaki 6. bölük bölgesine geldiğim zaman 5. bölüğün tüyler ürpertici manzarası ile karşılaşmıştım. Bölük bütün mevcudu ile nehrin ortasında vâdi tabanının oldukça yüksek bir kısmında hepsi bir araya toplanmış ve kalçalarına kadar suya gömülmüş bir halde ve en büyük bir heyecan ve korku içinde mukadderatlarına intizar etmekte idiler. Ayrıca 12 kişilik uçaksavar erleri suyun daha derin yerinde hepsi uçaksavar taretlerinin üzerine çıkmış ve su bu kanyonun şasesini kaplamakla kalmamış aynı zamanda bir yanının iki tekerleğinin altını oyarak eğitmiş, nerede ise devrilecek ve hepsini suya dökcek bir hale gelmişti. 5. bölük kumandanı ve subayları erleri arasında ümitsizlik içinde bulunuyorlardı. Arasına bölük kumandanının bu muazzam selin etrafı uğuldatan sesleri arasında güçlüğüle duyulabilen sesi ve hareketi ile erlerinin heyecanını teskine çalıştığı duyuluyor ve görülmüyordu. Bölüğün bulunduğu yerin nehrin her iki tarafındaki kıyılara olan mesafesi yüzer metreden az değildi. Her iki tarafta da sular çok derin ve akıntı hızı pek fazla idi. Bu azgın selin yukarlardan sökülüp sürüklediği koskoca ağaç gövdeleri ve parçaladığı tombaz ve ahşap köprülerin enkazları muazzam parçalar halinde olana hızla bölük üzerine doğru gelirlerken gerek sular içinde bulunan bölüğün ve çarekse kıyadaki bizlerin heyecanımızı en son haddine çıkarıyordu. Bulduğum kıyıda üç tane Dak vardı. Başlarında kumandanları Amerikalı bir yüzbaşıya Dakları harekete geçirerek bölüğü kurtarmasını rica etmiştim. Ben oraya varmadan mezkûr yüzbaşı Daklarla bölüğün yanına gitmek ve kurtarmak teşebbüsünde bulunmuş ise de dakların pervanelerine selin sürüklediği telefon kablolarının sarılması dolayısıyla daklar çalışmamış ve onları da kurtarmak bir hayli müşkül olmuş olduğunu anlatmıştı. Baş vurulacak hiç bir çare yoktu. Bir taraftan bölüğün kurtulması için Allaha yalvarıyor, yağmurun dinmesi ve suların çekilmesi için dua ediyor ve yine bir taraftan da başka kurtarma çareleri arıyordum.

Ordumuz teşkilâtı içinde helikopter olmadığından ve helikopterlerin bu durumda su içinden bir kurtarıcılık yapabileceğini tahmin etmediğimden bu hususta bîdayette bir teşebbüste bulunmak aklımdan geçmemişti. Artık hiç bir çare kalmayınca yanımdaki Dakların kumandanına durumu telsizle tümen kumandanına bildirerek helikopter istemesini rica etmiştim. Yardımsever Amerikalı Yzb. bunu daha evvel düşünemediğinin mahcubiyeti içinde acele telsizi ile tümeni bularak bu feci durumu bildirmiş ve acele helikopter istemişti. O anda her geçen saniyesi bir ömür kadar uzun gibi gelen 15 dakikalık bir zaman geçmiş olmasına rağmen halâ helikopterler görülmemişti. Akşam yaklaşmakta ve karanlık bastığı takdirde kurtarmamın büsbütün imkânsız bir hale geleceğini düşünerek heyecanımdan tırl tırl titremekte idim. Suyun içindeki kamyon üzerinde gözle işaretlediğimiz su seviyesi dakikalar geçtikçe yükselmekte olduğunu görmekle ümitsizliğimiz artıyordu. İşte bu heyecanlı anın tüylerimizi ürperten durumu içinde kıvranırken uzaklardan iki ve onu takiben dört helikopterin bize doğru yansıdığını görünce en büyük sevinçlere gark olmuştuk. Önden gelen iki helikopter bölüğün üzerine alçalarak indikleri zaman suların içindekilerin sevinçlerine pâyân yoktu. Helikopter pilotları erlerin göğüslerine kadar suların içinde olduklarını görünce suyun içine inmek cesaretini hakk olarak gösterememişlerdi. Bölüğün takriben 25 metre kadar tepesinde havada sabit bir nokta üzerinde duran bu iki helikopter pilotları başlarını dışarı çıkararak aşağıya bakıyorlar ve incek yer kestiremiyorlardı. Bu sırada su içindeki subay ve erler bulundukları yerin zemininin sert olduğunu ve inebileceklerini işarette inmelerini rica ediyorlardı. Bunların verdikleri işaret üzerine helikopterlerden birisi tecrübe için alçıyor ve tekerlekleri suya gömülerek sürüklenince tekrar havalanıyordu.

Gerek ilk gelenler ve gerekse bunların arkasından gelen dört helikopter inme için yaptıkları bir kaç denemeden sonra inme imkânını bulamayınca hepsi havalandırarak karşı sahilde birinci tabur bölgesine inmişler ve onlar da bölüğün akıbetine seyre dalmışlardı. Yanımdaki Amerikalı yüzbaşuya tekrar rica ederek onlarla telsizle temas edip başka türlü kurtarma imkânlarını aramalarını söyledim zaman saat 17 yi bulmuştu. Bu anda yine tümen istikametinden tek bir helikopterin geldiği görülüyordu. Bu helikopter bölük üzerine alçalarak bir noktada durup nerede ise devrilmek üzere bulunan kamyonun üzerinde toplanmış olan 12 kişi üzerine ince çelik bir telin sallandırıldığını görmüştük. Bu çelik telin ucunda ayakları geçir-

meye mahsus kuvvetli halat halkalar vardı. Fakat o zamana kadar ne biz subaylar ve ne de erlerimiz böyle bir şeyi görmediğimiz için erler helikopterden sarkıtılan bu telin ne olacağını anlamadan teli tutarak çekmek suretile sonuna kadar sağdılar ve pilot bu tele herhalde birisi tutundu zannile yükselirken erter de ellerindeki teli bıraktılar. Tekrar üzerlerine doğru açılan pilot işaret vererek tutunmalarını söylüyordu. İçlerinden en cesuru olan bir er bu halkalara ayaklarını geçirmeyi akıl edememiş ve ellerile tutunmuştu. Bu vaziyette 50 metre kadar uzatılmış olan tele ellerile tutunmuş olarak havada sallana sallana karşı kıyıya kadar götürülen erden diğerleri de cesaret alarak ve o zamana kadar bizim tarafımızdan bacaklarını halkaya geçirmelerini işaretle anlatmamız üzerine böyle hareket ederek kurtarma ameliyesine başlanmış ve sular içindekilerde bir nurlu ümit ve sevinç başlamıştı. Yalnız bir tek endişemiz sular daha çok kabarmadan ve karanlık basmadan bu kurtarmanın bitirilmesi idi. Bu helikopterin faaliyeti devam ederken karşı kıyıda bulunan altı helikopter de geri giderek makara tertibatlarını alarak geri gelmişler ve erteri birer birer çekmek suretile bir buçuk saat içinde hepsi kurtarılarak karşı kıyıda birinci tabur bölgesine indirilmişti.

Bölük kurtarıldıktan sonra en büyük sevinç içinde muharebe idare yerine dönerken gerek Dak kumandanı Amerikalı yüzbaşıya ve gerekse onun vasıtasile helikopter pilotlarına teşekkürlerimi ulaştırmıştım.

11/12 Ağustosgecesi yağmur dönmüş hava berrak bir hal almıştı. Bu fırsattan faydaanılarak 12 Ağustos sabahından itibaren bir taraftan harap olan mevzilerin yeni baştan tabkimi ve mayınlanmasına ve diğer taraftan da bozulan yolların tamirine başlanmıştı.

13, 14, 15 Ağustos günleri sağdan birinci taburdan başlayarak sola doğru bütün birliklerin mevzilerini gezmiştim. Bölükler eskisinden daha sağlam mevziler inşası için bütün gayretlerini sarf etmekte ve yerleşmekte idiler. Değişirme birliği ile yeni gelen ve nlayda ilk muharebe görevi alan tabur ve bölüklerin kumandan ve subayları kendilerinden evvelki arkadaşlarının boşluklarını his ettirmemek için bütün kuvvet ve kudretlerini sarf ederek hümmaltı bir faaliyetle çalışıyorlardı. Gerek bu subay arkadaşlarını ve gerekse alaya yeniden katılan erleri eski arkadaşlarının yanarda neşeli görmekle arkadaşlarına güvenini bir kat daha artmış ve cephenin bu en mühim yerinde bulunan savunma bölgemizi çok üstün kuvvetler karşısında dahi elimizde bulunduracağımıza inanırm kuvvetlenmişti.

Önümüzde bulunan Hantan nehrinin suları eskisine nazaran biraz çekilmiş olmasına rağmen hiç bir geçit vasıtası ile geçmeye fırsat vermiyordu. Buna rağmen 25. Amerikan tümen kumandanı ileriye keşif kolları çıkarılmasını ısrarla emretmekte idi. Suyun geçilmesine imkân olmadığı bildirilmesine rağmen emrinin yapılmasında ısrar eden tümen kumandanı General Yazıcı ile birlikte alay savunma bölgesine gelerek suyun durumunu bizzat gözü ile görmüş ve ondan sonra bu emrinde ısrardan vaz geçmişti. Bunun üzerine 16 Ağustos günü solda üçüncü tabur bölgesinde Japon tipi bir piyade köprüsü kurulmaya başlanmış ve akşama kadar köprü-nün kurulması tamamlandıktan sonra keşif kollarımız bu köprüden geçirilerek ileriye gönderilmişlerdi.

Her gün takviyeli birer takım kuvvetinde üç keşif kolu Hantan nehrini bu köprüden geçerek düşman istikametine sevk edilmekte ve düşmanla temas aramaya çalışmakla beraber 772 rakımlı tepedeki Amerikan keşif üssü ile asıl mevzi arasındaki aralık araziyi taramakta ve Amerikan taburunun gerisini emniyette bulundurarak geriden keşif üssüne gönderilen ikmal malzemelerinin emniyetle mahalline ulaşmasını sağlamakta idiler.

19 Ağustos akşamı cephedeki teftişini bitirdikten sonra gördüğüm bazı ihtiyaçların temini için tugay muharebe idare yerine gittiğinde General Yazıcı akşam yemeğini birlikte yemek için alıkoymuş ve yemekte iken Ankara radyosunun haberler bülteninde spiker Tokyodaki Türk ittibat heyeti başkanlığına tayin edilen Tümgeneral Vahit Aykut ile alay kumandanlığına tayin edilen albay Nuri Pamir'in 29 Ağustos günü Yeşilköyden kalkacak Pan Amerikan uçağı ile Koreye hareket edeceklerini söylemekte idi. Bununla beraber bugün gelen M. M. Vekâletinin şifreli emirlerinde General Yazıcı ile benim uçağıla Türkiyeye avdetimize müsaade edildiği bildirilmekte idi.

Nöbeti benden teslim alacak olan albay Pamir'in bu hareket haberi beni bir taraftan bir yıldanberi hasretini çektiğim mübarek yurduma ve aile efradına kavuşacağım için sevindirmiş bir taraftan da son kafiye ile yurda dönecek arkadaşlarımı Korede bırakıp ayrılacağımdan da üzüntü duymuştum. Gönülüm benimle birlikte Koreye gelen arkadaşlarımla hep beraber dönmeyi çok arzu etmesine rağmen üst makamın değiştirme tertibi böyle olmuştu.

Bir aydanberi en kötü şartlar altında cepheye düşmanla karşı karşıya bulunmamız dolayısıyla yakında ihtiyata alınacağımızı tahmin ederek alayı toplu bir halde yeni kumandanına devir ve teslim

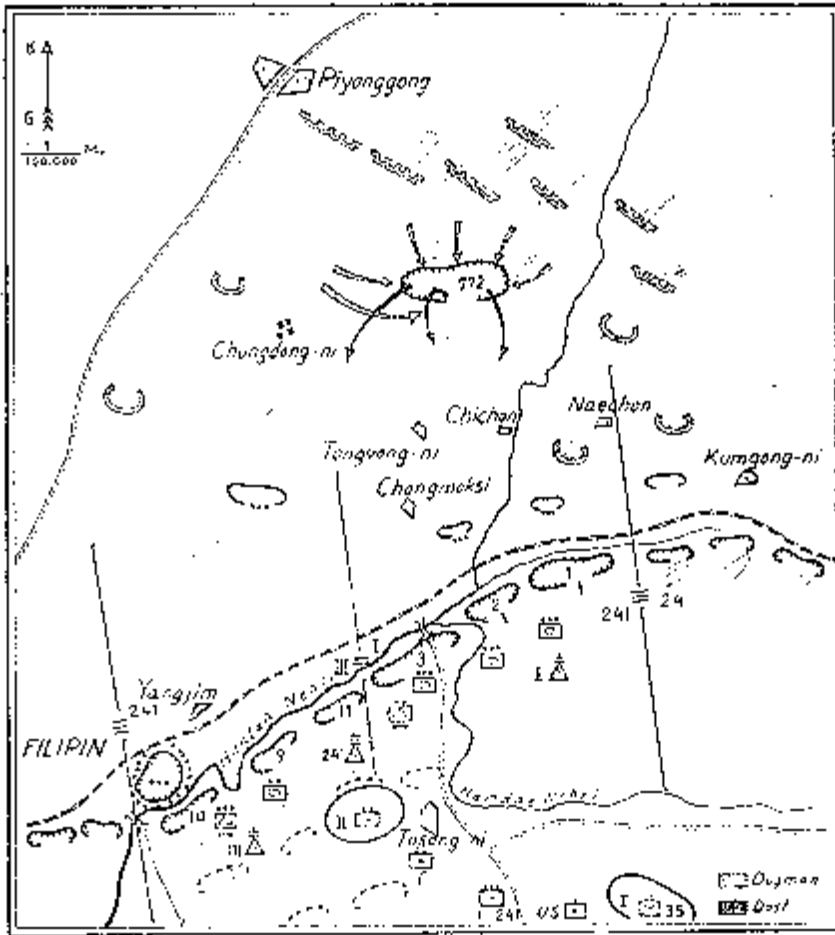
etmeyi tasarlıyor ve aylardanberi çadırında birlikte yaşadığım en yakın dostum ve en yakın varlığım olan mübarek Sancağımı nasıl teslim edeceğimi ve yapılmasını tasavvur ettiğimi mutlak bir merrahın şeklini tesbite çalışıyordum. Onu Türkiye'de teslim aldığı gibi muhafaza ediyordum. Onun yüksek şerefine bugüne kadar bir ike getirmemiş olmakla beraber Birleşmiş Milletler ordusu içinde onun şeref ve itibarını en yüksek hâlde çıkarmaya canla başla çalışmış ve bu kudsî varlığı bir an dahi yanımdan ayırmamıştım. Birleşmiş Milletlerin MÜMTAZ BİRLİK nişanı ile süslediğim bu mukaddes Sancağımı ona lâyık büyük bir merasimle halefime teslim etmek için tasavvur ettiğim en büyük hazırlıkları ona küçük buluyor ve daha daha büyüklerini hazırlamak için gece gündüz fikren meşgul oluyordum.

Sekiz erimizin suların sürüklediği mayınlardan yaralanmaları.

21 Ağustos günü düündenberi yine yağmakta olan şiddetli yağmurun mevzilerde yaptığı tahribatı görmek üzere birinci tabur bölgesine gitmiştim. En ileride bulunan er ve subay arkadaşlarımda durumları pek perişandı. Bu arkadaşlarım bütün enerjilerini sarf ederek tabiatla mücadele ediyorlar, yağmurun bir taraftan yaktığı mevzilerini onlar tamire çalışıyorlar, bir taraftan sellerin sürükledikleri mani ve mayınları gece bir düşman hücumuna karşı yeniden tesis ediyordardı. Birinci bölük mevzilerini gezdikten sonra bu bölüğün muharebe idare yerine geldiğinde ilerdeki tabkimal bölgesinde çalışan erlerden sekiz kişi suların sürükleyip getirdiği mayınlara çarptılar ve patlayan bu mayınlardan bazıları hafif ve bazıları da ağır yaralanmış olarak bölük muharebe idare yerine getirilmişlerdi. İlk tedavileri yapılan bu çocuklardan birisi omuzundan oldukça ağır yaralanmış ve yarası sarılırken baş ucunda bulunmuş ve yüzünü oksayan yüzbaşısına hitaben yüzbaşımı bir şeyim yok, ben burada birkaç gün içinde iyi olurum. Beni bölüğümünden ayırmayın diyerek kan zaylından sararmış yüzü ile gülümseyerek yalvarıyordu. Bl. K. Yzb. Hakkı Tolga onu tatmin edici müşfik sözleri ile oksarken Mehmedin bu asil ve cengâver hareketi karşısında ben de yanına yanaşarak yüzbaşısı gibi onun yanaklarını oksarken sen çok yaşa arslanım Allah seni ve senin gibileri mîllete ve ocağına bağışlasın derken o ağır yaralı halile yanaklarında dolaşan iki elimi öpmeye çalışarak ALLAH sizin gibi kumandanlarımızı da beşmızdan eksik etmesin, sizler bizim başımızda oldukça biz her şeyi yaparız, dedi

23 Ağustos 1951 de değişen yeni savunma tertibimiz

Kroki - 16

(Tibi defu. Icti: i? i? na i? i?)

ve arkasından size de yalvarırım albayım beni bölüğümden ayırma-
yın diye ilâve etti.

Korede 241. alayın subay ve erleri birbirlerine işte böyle kaynaşmış ve mukadderatlarını en sıkı bağlarla birbirlerine böyle bağlamışlardı. Bütün alay mensubu arkadaşlarının her yerdeki muvaffakiyetlerinin başlıca sırrı birbirlerine katben bağlı bulunuşları idi.

Alaya tahsis edilen bu savunma bölgesi haritada 10 kilometre görünmekte ise de her bölüğe birer buçuk kilometre düşecek nispette cephe genişliği 12 kilometreyi bulmakta idi. Alay ihtiyatı olarak ancak bir bölük ayrabilmişim. Taburlar ihtiyat ayırmak imkânını bulamayarak bütün bölükleri ile savunma bölgelerini işgal etmek mecburiyetinde kalmışlardı. Hergün devamlı olarak cephe ilerisine çıkarılması emredilen üç keşif kolu için ihtiyat bölüğü kâfi gelmediğinden cephedeki taburlardan birer takviyeli takım kuvve-

Resim 74 11. tabur ihtiyatta iken Yzb. Besir Güney'in yaptığı çay kütüğü davetinde Yzb. Nedim Aydınoglu ile birlikte

tinde çıkarılan üç keşif kolu alay gözetleme yerinden bir elden idare edilmekte idi.

22 Ağustos günü kolordudan verilen bir emirle cephenin iki taburla tutulması ve mutlaka bir taburun ihtiyata alınması istenmiş ve cephede bırakılan birinci ve üçüncü taburlar üçer bölükleri ile ve bölükler de ikişer kilometrelik cephe genişliği ile yeniden tertiplenmişler ve ikinci tabur da ihtiyata alınmıştı (Kroki 16).

İhtiyata alınmış olan ikinci taburla derinlikte ikinci hat savunma mevzileri hazırlanmaya başlanmış ve bunun gerisinde de tümen

ihtiyatı olan 35. Amerikan alayı tarafından üçüncü hat savunma mevzilerinin inşa ve tahkimine başlanmıştı (Resim 74).

İkinci taburumuz ihtiyata alındıktan sonra her gün ileri sürül-
mekte olan üç keşif kolu bu taburdan çıkarılmış ve muharebe ileri
karakolları da bu taburdan ayrılan kuvvetlerle tesis edilmişti
(Resim 75).

Resim 75 Taburatta bir atada yemek yemek fırsatını bulan erlerimiz

Savunma ateşlerinin yapılması.

26 Ağustos günü 25. Amerikan tümen kumandanlığından gön-
derilen emirde alayların savunma bölgelerinde yaptıkları ateş plânı-
na göre hakiki bir savunma ateş tatbikatının yapılması ve bu
maksatla 27 Ağustos günü birinci tabur bölgesinde yapılacak bu ateş
tatbikatını seyretmek için diğer komşu birlikler subaylarının da
gelecekleri bildirilmişti. Esasen bütün hazırlıklarını daha evvel
yapmış ve plâna göre mevzilendirilmiş olan birinci tabur bölgesin-

deki her çeşit silâh ateşe hazırlanmışlardı. Bu taburun savunma bölgesini ateşlerle destekleyen 18 adet tank, 8 tane her biri dörder makineli tüfekli uçaksavar taretli, 17 adet A. 4 makineli tüfeği, 27 tane hafif makineli tüfek, 15 adet 90 milimetrelilik bazoka, 12 adet 81 milimetrelilik havan, 9 adet 60 milimetrelilik havan ve bir topçu taburu ateş plânına göre yakın savunma ve tevkif ateşine iştirak edeceklerdi. Savunma sahası içinde en küçük birliğe kadar intibak ve muhabere işleri düzenlenmiş ve ayrıca kararlaştırılmış işaretlerle de anlaşma en emin bir şekle sokulmuştu.

27 Ağustos günü sabahın erken saatlerinden itibaren bu savunma ateşimizi seyretmek için komşu birliklerden çeşitli milletlere mensup subaylar gelmeye başlamışlardı. Ateş saat 10 da başlayacaktı. Saat 9 da 25. tümen K. dan gönderilen emirde ateşin tehir edilmesi istenmiş ve sebep olarak dün gece 772 rakımlı tepede keşif üssü olarak bulunan Amerikan taburuna düşmanın yaptığı taarruzda bu taburdan ağır surette yaralanan on bir kişinin geriye tahliyeleri yapılmakta olması ve bu taburun takviyesi için başka bir birliğin ileriye gönderileceği cihetle savunma mevzilerimizin önündeki sahanın emniyette olmadığı bildirilmiş ve birtabi ateş tatbikatı geri bırakılmıştı.

Ateş tatbikatının geri bırakıldığı duyan komşu birliklerden gelen subaylar yerlerine dönerlerken sağımızdaki savunma mevzilerinde bulunan Amerikan 27. alayın bize komşu olan tabur kumandanı ile bir yüzbaşının benimle görüşmek istediklerini haber vermişlerdi. Bu subaylar daima bizimle beraber çalışan Amerikalı müşavir gurup subaylarından yarbay Wevir ile birlikte çadırında kabul edilmiş ve muharebelerimiz hakkında taktikîr sözlerinden sonra dün geceki düşman taarruzuna ait taburunun muharebesini şöyle anlatmıştı:

27. Amerikan alayının ikinci tabur kumandanı olduğunu söyleyen binbaşı dün gece Çinlilerin taarruz edeceğini keşif kolları raporuna göre tahmin ettiğinden bu düşman taarruzunu süngü hücumu ile def ve tard etmeye karar vermiş ve taburunun bütün mevzilerini dolayarak bu kararını mevzidekilere teker teker duyurmuş ve bu hücumda biz Türküz diye bağırmaalarını da emretmiş imiş. Tahmin ettiği düşman taarruzu gece başlamış ve düşman hücum mesafesine yaklaştıktan sonra onların hücumu kalkmalarını beklemeyen kendisi taburuna hücum emrini vermiş ve Amerikalı askerler biz Türküz diye bağırma bağırma düşman üzerine saldırmışlar ve düşman neye uğradığının şaşkınlığı içinde bir çok silâhlarını da mevzilerinde

birakarak kaçmaya mecbur olmuşlar ve sabahleyin ortalık ağarınca önlerinde 30 kadar da ölü bıraktıklarını saymışlar imiş. Bu muvafakiyetlerini sevinçle anlatan Amerikalı binbaşı ben yolunu budum bundan sonra hep böyle yapacağım demişti. Kendisini taktir ederken binbaşının bu sözü karşısında bir Türk alayının kumandanı olmak bahtiyarlığı içinde duyduğum gurur hudutsuzdu.

Evvelce verilen emre göre 28 Ağustos günü de üçüncü tabur bölgesinde savunma ateş tatbikat ve provası yapılacaktı. Birinci taburun ateşinin tehiri doayisile bu taburun da ateş tatbikatı bizzarur geri kalmıştı. Gece tümenenden gönderilen emirde 28 Ağustos günü birinci tabur ateşinin yapılacağı haber verilmişti. Gece emri aldığımız zaman sağnak halinde yağmakta olan yağmur yine mevzileri doldurmuş ve dereleri taşımaya başlamıştı. Yağmur belki dincer diye 28 Ağustosta yapılacak ateşin saat 16 da yapılması kararlaştırılmıştı. Halbuki yağmur diemenmekle beraber hızını da artırıyordu. Saat 15 ten itibaren 25. tümen kumandanı ve muavini ile tümen topçu kumandanı, generaller ve komşu birlikler subayları ve Türk tugayı karargâh subayları ve alayın birinci taburdan başka diğer birlik subayları kâmilan 3. bölük savunma bölgesindeki alay gözetleme yerinde toplanmışlardı. Yağmur durmadan bardaktan boşanırcasına devam ediyordu. Seyirailer yerinde hazırlanmış olan durum haritası ve seyirailerin istihabatt için yapılmış olan her türlü hazırlıklarımız bu şiddetli yağmur altında sulara gömülmüş ve orası bir çamur deryası haline gelmişti.

Hakiki muharebe durumuna göre cereyan edecek olan bu savunma ateşi gösterisine başlangıç olarak asıl savunma hattının iki kilometre ilerisinde bulunan muharebe ileri karakollarımızın düşmanla temas ettiğini farz ve ileriden verilecek rapora göre düşmanın ciddi bir taarruzunun başladığı bildirilecek; bidayette muharebe ileri karakolları kendi ateşi, topçular ve havanların ateş toplanmaları ile düşmanın durdurulamadığı kabul edilerek muharebe ileri karakollarının geri çekilmesi emredilecek ve cephe ilerisinde bulunan asıl muharebe hattının gerisine geçtikleri işaretle birliklere bildirildikten sonra yine verilecek bir başka işaretle tevkif ateşine başlanacaktı. Tertibat ve tedbirlerimizin esas ve normali bu idi.

Tatbikata saat 16 da başlanacak ve bu tatbikatı birinci tabur kumandanı Enb. Tahir Alaybeyi idare edecekti. Ancak yağmurun şiddetlenmesi derelerin her geçen saniyede biraz daha kabarması ve önümüzdeki Hantan nehri üzerindeki piyade köprüsünün her iki

kıyıdaki ayaklarının sulara gömülmesi ve orta kısmının şişerek yükselmesi bu köprüden geri çekilecek olan muharebe ileri karakollarının çekilmesini imkânsızlaştırmakta ve biraz sonra köprünün sular tarafından sürüklenip götürüleceği tehlikesi belirmiş bulunmakta idi. Tatbikatın normal cereyanına mâni olan bu matburlar dolayısıyla tümen kumandanının müsaadesini alarak tatbikatın yarım saat evveline alınarak saat 15.30 da başlamasını rica etmiş ve muvafakat etmişlerdi.

Bab. Tahîr Alabeyî tatbikatın normal olarak seyrini takip edecek şekilde hazırlanmıştı. Böyle yapıldığı taktirde yukarıda belirttiğim müskülîler meydana gelecek ve muharebe ileri karakolları çekilmek lursatını bulamadan köprü sürüklenip gidecek ve muharebe ileri karakolları ileride kalacağı için ateş de yapılamayacaktı. Harekâta hız vermek blamından tatbikatın idaresini bizzat elime almak mecburiyetini duymuş ve tatbikat başlar başlamaz durumun formalitesine bakmadan muharebe ileri karakollarının hemen çekilmesini emretmiştim. Bu karakollar çekilerek piyade köprüsüne 50 metre yaklaştıkları zaman er ve subaylar kalçalarını kadar suya girerek köprüye yanaşmaya başlamışlardı. O anda köprü çok tehlikeli bir hal almış akıntının şiddetinden koptu kopacak bir halde beşik gibi sallanıyordu. Birer birer köprüden geçmekte olan bu arkadaşlarımızın her an için boğulmak tehlikesi geçirdiklerini görüyor ve bu durumun heyecanı içinde bir taraftan gözünle onları takip ederken diğer taraftan heyecanımdan titreyen sesimle muharebe durumunu seyircilere anlatmaya çalışıyordum. Heyecanım yersiz değildi. Nitekim en son erimiz köprüden geçtikten sonra köprünün çatırılarak sulara kapılıp gittiğini görünce bu feci akıbeti kazasız atlattığımızın sevinci içinde birbirimizin yüzüne bakmışlık.

Muharebe ileri karakolları mevzi gerisine geçince savunma ateşinin başlaması emredilmiş ve ateş de başlamıştı. Bu sağınak altında mevzilerinde göğüslerine kadar sular içine gömülmüş olan çeşitli silâh nişancılarının 20 dakika kadar devam eden yakın savunma ve tevkif ateşleri tam bir muvaffakiyetle devam etmiş ve birinci tabur bölgesinden gündüz ve gece yapılacak bir cûşman taarruzunun muvaffakiyetle kırılarak def ve tard edileceği kanaati hasıl olmuş ve tatbikat saat 17 de sona ermişti.

General Yazıcı'nın terfîni tebrik.

Bugün geç vakit muharebe idare yerine döndüğüm zaman Ankara radyosu yayınlarına başlamış ve terfi derecesinde olan başta

generallerin ve onu takiben bazı üst subaylığa terfi eden arkadaşlarımızın isimlerinin okunduğunu duymuştum. Bu arada tugay K. General Yazıcı'nın da tümgeneralliğe terfi bildirilmiş ve hemen telefonla kendilerini tebrik etmekle beraber 29 Ağustos sabahı muavinim yarbay Gafur Enön ile birlikte gerek şahsımız ve gerekse alay mensupları namına generalin terfiini tebrik etmek üzere tugay karargâhına gitmiştik. General Yazıcı mesai çadırında tebrikleri kabul etmek üzere hazırlanmış ve çadırına girdiğimiz zaman bizden evvel tebriğe gelmiş olan tugay karargâh mensuplarından bazı subayların çadırda oturduklarını görmüştük. Biz çadıra girince subaylar müsaade isteyerek ayrılmış ve yalnız tugay kurmay başkanı yarbay Selâhattin Tokay kalmıştı. Ayakta bizi karşılayan generale hitaben terfiinizi radyoda duyunca çok sevindik. Bütün alay arkadaşlarımız namına sizi tebriğe geldik. Hayırlı terfileriniz olsun paşam, demiştim. General Yazıcı cevaben Celâl bey ben bunu hiç te böyle arzu etmezdim. Evvelâ senin terfiini beklerdim. Ne yaparsın hâdisat amulduğu ve beklenildiği gibi olmuyor, davulu sen çaldın paşayı: ben topladım, demişti. Ben de herkes mukadder olan nasibinden hissesini alamaz, sizin terfiniz uğuru olsun paşam, esasen ben bu gibi şeylere karşı haris de değilim, demiştim.

General Yazıcı tarafından izzaz ve ikramdan sonra ayrılıp alay muharebe idare yerine geldiğimiz zaman hepimizi derin teessürlere gark eden kötü bir haberle karşılaşmıştık. O da şu:

Bir istihkâm ekibinin sulara gömülmesi.

Üçüncü tabur savunma bölgesi önündeki nehrin kuzeyinde bulunan arazide mayın dökmek görevi almış olan tugay istihkâm bölüğünden 12 kişilik bir ekip her zaman vazifeye giderlerken geçtikleri tabur bölgesindeki köprünün sular tarafından sürüklenip götürüldüğünü görünce biz tugay karargâhında iken kimseye danışmadan kendiliklerinden nehri geçecek başka yer aramışlar ve birinci tabur bölgesindeki köprüden geçmek üzere bu bölgeye geldiklerinde oradaki köprünün de yerinde olmadığını görmüşler. Ancak 3. bölük savunma bölgesinde olan bu köprünün de sular tarafından sürüklenmesinden sonra ileride 772 rakımlı tepede bulunan Amerikan keşif üssü ile muvasalayı temin için tümenden gönderilen bir istihkâm ekibinin suyun her iki tarafına kurdukları ayaklarla havai batta bağlı (Vara gele) denilen bir tertibatla ve botlarla gidiş gelişini temine çalıştıklarını görünce bu botlarla karşıya geçmeye karar vermişler. Amerikalı istihkâm subayının da muvafakatile bu 12

kısıllık Türk istihkâm ekibi birbirine bağlanan iki bota bindirilmiş ve kıydan beş metre kadar uzaklaşınca botların bağı bulunduğuları telin âni olarak kopması ile her iki bot alabura olarak içindekilerin bepsi azgın suya dökülmüş ve akıntıya kapılarak sürüklenmeye başlamışlardır. Bu 12 kişiden çoğu nehrin akıntı istikametinde 30 metre kadar uzakta bulunan kalın emniyet teline kimisi kolundan ve ekserisi gırtlaklarından takılmışlar ve çabalamalarına rağmen suların çok hızlı akmasının tazyiki altında kendilerini kurtaramayarak âdeta nehrin içinde idam edilmiş gibi gırtlaklarından tele takılı olarak kalmışlardır. Bu feci durumu gören Amerikalılardan çok iyi yüzmeye bilen bir er bunları kurtarmak için kendisini hemen suya atmış ve fakat maalesef o da onlar gibi emniyet teline takılmış ve kendisini de kurtaramamıştır. Bu Türk istihkâm ekibinden ancak dördü bir hüsnü tesadüf olarak tele takılmadan suyun karşı kıyısına atılmak suretile kurtulmuşlar ve diğerleri maalesef boğulmuşlardır.

O gün için nehrin ilerisine geçmek ve çalışmak mecburiyeti yokken bu ekibin mahza vazifelerini bir an evvel bitirmek gayreti içinde kendiliklerinden verdikleri kararla bu şekilde nehri geçişe teşebbüsleri kendilerini bu fena akibete maruz bırakmış ve hepimizin yüreğimizi dağlamışlardır. Bunlar gibi aldıkları vazifelerin ifası yolunda canlarını tehlikeye koyan ve bu uğurda ölümlü hiç sayan arkadaşlarımız pek çoktu. Nitekim aynı gün birinci taburda muhabereimizi sağlayan telefon hattının da sular tarafından sürüklenmiş olması dolayısıyla bu hattın tamiri için alay muhabere takımı çeşitli çarelerle baş vurmışsa da telefon hattını nehrin karşı kıyısına geçiremediği için muhabereyi sağlayamadığının mahcubiyeti içinde kıvrılırken alay harekât subayının yardımcısı 7. sınıf muamele memuru Tarık Kiper muhabere takımı komandanına ben yüzerek sizin telefon hattınızı karşı tarafa geçiririm, diyerek yine kimseye haber vermeden nehrin kıyısına giderek bir tomar teli yanına alıp bu azgın suya atlanmış ve telin ucunu birinci tabura bağlamıştı. Sonradan duyduğum bu gılınca hareket karşısında bu arkadaşımın vzife ve yardımseverlik duygusundan mütevellil yaptığı bu taşkınca hareketi içinden taktir etmekle beraber kendisini azarlamıştım.

Radyonun subay terfi listesini okuması ve terfi eden subaylarımız.

Bugün 30 Ağustos İstiklâl Savaşımızın büyük zaferinin yıldönümü idi. Tugayın geniş bir savunma sahasına yayılmış bulun-

ması yüzünden bu zaferimizin yıldönümünü topluca kutlamak imkânı bulunamamış ve ancak tugay karargâhında General Yazıcıyı makamında ziyaret ederek alayın subay ve erleri namına tebriklerimizi sunmaya gidilmiş ve merasim yalnız bir resmi kabul ile iktifa edilmişti.

Ankara radyosunun 28 Ağustos gününden itibaren rütbe sırasile neşretmeye başladığı terfi listesinin okunması halâ devam ediyordu. Bugün sıra yüzbaşılıktan binbaşılığa terfi eden arkadaşlarımıza gelmişti. Birçok arkadaşlarımızın terfiini beklerken ve hattâ kendilerini peşinen tebrik ettiğimiz halde bunların terfilerinin okunmaması hepimizi müteccerrh etmişti. Radyonuzun senede bir defa yapılmakta olan subay terfilerini yayınlamak için haberler bülteni-nin ancak birkaç dakikasını ayırması ve arkasını kesmesi hepimiz üzerinde çok menfi tesirler yaratıyordu. Terfi listesinin hepsinin bir arada okunması azamî iki saat içinde olup bilecek iken sanki bergün kulaklarımızı tırmalayan gelışı güzel alafranga melodiler daha çok lüzumlu imiş gibi senede bir defa olsun bunlardan fedakârlık yapılmaması radyo idarecilerimizin ordu mensuplarına karşı sevgi ve saygılarının ölçüsü olarak tarafımızdan kıymetlendiriliyordu.

Bugün dinlediğim terfiler arasında topçu taburunun ateş idare merkezinin şefi Yzb. Şemsettin Eralp'ın binbaşılığa terfiini duyunca çok sevinmiştim. Topçu taburunun bütün yükünü omuzlarında taşımakta olan bu kıymetli arkadaşımın bütün muharebelerimizi en yakın bir işbirliği halinde yapmıştı. Çok sakin, vakur, bilgili ve vazifesine bütün benliğini hasretmiş ve istirahat denilen şeyi düşünmeden çalışan bu arkadaşımıza karşı derin bir sevgi ve saygı duymakta idim. Cecenin herhangi bir saatinde topçu taburunu aradığım zaman karşında bu arkadaşımı bulur ve en sıkışık zamanlarda ateş isteklerimi en büyük bir soğuk kanlılıkla emredersiniz albayım şimdi diye cevaplandırır ve hemen isteklerimizi yerine getirirdi. Hiç bir gün bu arkadaşımı aradığım zaman burada yok veya uyuyor gibi bir sözle karşılaşmamıştım. Yalnız ben değil, bizimle birlikte çalışan ve ekseriya dokuz piyade bölüğü de cephede bulunduğu zaman bölüklerimizin yanlarındaki çok gayretli topçu ileri sürülmüş gözetleyici subay ve assubay arkadaşlarımızla bütün piyade arkadaşlarımız herkes Yzb. Şemsiye karşı derin bir muhabbet ve sevgi beslemekte idiler. İşte radyodan binbaşılığa terfi ettiğini duyduğum bu arkadaşımı tebrik etmek için çadırına gitmiş ve kendisini öperek en derin tebriklerimi bildirmiştım. Ne mutlu Türk topçusuna ki böyle kudretli subaylara sahip.

Binbaşılığa terfiiini beklediğim ve çok sevdiğim üçüncü tabur kumandan vekili Yzb. Rıza Vuruşkanın terfiinin çıkmayışından derin üzüntü duymakta idim. Rıza Vuruşkan tam kendi karakterine uygun bir soyadı almış ciddi, vakur, mutedil ve cidden çok iyi vuruşan bir arkadaşım. Onun son olarak üçüncü tabur kumandanlığını eline aldığı günden itibaren bu taburun rahmetli kumandanı binbaşı Lütfü Bilgini aratmamıştı. Bu tabura veriliğini bir emrin yapılıp yapılmadığını takip etmeme hiç lüzum göstermez ve âdeti taburun yanında bulunuyordum gibi her vak'adan zamanında beni haberdar eder, en lüzumlu ve en isabetli tedbirlerini zamanında alırdı.

1 Eylül 1951 günü Rıza Vuruşkanın taburunun savunma ateşi tatbikatı yapılacaktı. Bu taburun tatbikat hazırlıklarını kontrol etmeye hiç lüzum görmemiş ve çok iyi cereyan edeceğine inanmış-tım. Sabahleyin saat 8 den itibaren tabur gözetleme yerinde seyirciler toplanmaya başlamışlardı. Tatbikatın başlama saati gelince büyük bir intizam ve sükûnet içinde cereyan eden bu savunma ateşi seyirci Amerikalı generallerin ve hepimizin taktiklerine mazhar olmuştu. Gerek tatbikat ve gerekse misafirlere karşı yapılan izzaz ve ikramlar hepimizin yüzünü güldürmüştü.

Dün gece saat 24 de Amerikan 24. tümenin 5. alay karargâhına komünist gerillâcılar tarafından yapılan baskın karargâhtan 50 kişinin ölümü ile neticelendiği haber alınmıştı. Geri bölgelerde daima faaliyetle bulunan gerillâcıların baskınlarına karşı çok müteyakkız bulunmak lâzımdı. Hal böyle iken bu Amerikan alayının ihmalî kendilerinin baskına uğramalarına sebep olmuştu.

Tosong-ni bölgesinde bulunan alay muharebe idare yerimizin etrafı tel örgülerle çevrili olarak çift hat emniyet tedbirleri alınmış olmasına rağmen bilhassa geceleri devamlı olarak bizzat emniyet nöbetçilerini kontrol etmeden çadırıma girmez, gördüğüm bazı kusurları derhal tashih ettirirdim. Assubay ve subay devriyeleri bu emniyet nöbetçileri arasında devamlı olarak dolaşmalarına rağmen konturolu bizzat yapmadıkça rahat etmezdim. Bilhassa karargâhın en zayıf zamanı olan sinema oynatıldığı geceler aldım fikrim hep emniyet mevzuu üzerinde meşgul olur ve film gösterilmeye başladığından biraz sonra dışarı çıkarak er ve subaylarım emniyet içinde eğlensinler diye ben nöbetçiler arasında dolaşarak dikkatte bulunmalarını ikaz ve kontrol ederdim. Sinemaya seyre gelen bütün subay, assubay ve erlerin kâmilan silâhlı ve teçhizatlı olarak gelmeleri ve alınan ikinci bir tedbir de bir baskın vukuunda her er ve subayın ne iş yapacaklarının vaktinden evvel tayin edilmiş olması

emniyetimizi takviye etmekte idi. Gerek alay ve gerekse taburların muharebe idare yerlerinde abnan ve devam ettirilen bu tedbirler sayesinde Korede alaya kumanda ettiğim müddetçe karargâhlarımız düşman baskınına uğramamıştı. Maddi olarak alınması lazım gelen bu tedbirlerden sonra her gece yatmadan evvel ve her gün muharebeye başlamadan evvel üç defa Âyetülkürsî'yi okur ve bütün birlikleri Allahın koruyuculuğuna emanet ederdim.

Bugün öğleden sonra 25. tümen kumandanının emirleriyle gerek sağımızdaki 24. alay bölgesinden ve gerekse alayımızdan takviyeli birer bölük kuvvetinde iki keşif kolu tertip edilecek düşman istikametine gönderilmişti. 24. alayın keşif kolu düşman tarafından kurulan bir pusuya düşmüş ve bir hayli zayıat vermekte oldukları alay gözetleme yerinde bulunan haber subayı Yzb. Muzaffer Sebükcebe tarafından görüldünce gerek gözetleme yerinden ve gerekse bizim keşif bölüğünde bulunan topçu ileri sürülmüş gözetleyicimiz tarafından idare edilen topçu ateşimizle bu Amerikan bölüğü maruz kaldığı müşkül durumdan kurtarılmışlardı.

Korede bulunduğumuz müddet içinde Amerikan uçakları hava üstünlüğünü daima ellerinde bulundurmuş olmalarından komünist uçaklarının gündüz taarruzuna maruz kalmamıştı. Geceleri faaliyette bulunan komünist tayyareleri bilhassa ışıklarla bölgelerini ifşa eden birlikler üzerine saldırmakta ve bombalarını atmakta idiler. 2 Eylül gece saat dörtte alayımızın muharebe idare yerinin gerisinde mevzide bulunan bir Amerikan topçu taburunun mevzilerini ifşa edici tedbirsizlikleri yüzünden düşman uçakları tarafından bu birlik üzerine atılan bombalardan ikisi muharebe idare yerimizin pek yakınlarına düşmüş ise de zayıatsız atlattılmıştı. Gizleme disiplini muharebede hiç ihmal kabul etmeyen çok mühim bir iştir. Tabur ve alay haber subayları ve bu kısımların personelleri gizlemenin tamamen yaptırılmasından ve ifşa edici hareketlere meydan verilmemesinden mes'ul oldukları için arkadaşlarım azamî ihtimamla çalışmışlardır. Bununla beraber geceleri alay muharebe idare yerinden görebildiğim alay muharebe bölgesini sık sık gözetler, nerede en ufak bir ışık görürsem derhal söndürtürür ve müsebbibini cezalandırarak gizleme disiplinine azamî gayret sarfederdim.

General Yazıcı ile çamur içinde mevzilerini islahâ çalışan erler arasında.

3 Eylül 1951 sabahı sular biraz çekilmiş havadaki bulutlar da ayrılmıştı. General Yazıcı alay muharebe idare yerine gelerek ilerdeki mevzilerde suların yaptığı tahribatı görmek üzere birlikte 3. bölük bölgesine gitmiştik. Diğer birlikler gibi bu bölüğün subay ve erleri mevzilerinin içine dolmuş olan çamurları dışarı atmaya ve yeniden mevzi inşa ve tamirine çalışıyorlardı. General Yazıcı ile bu erlerden bir gurubun yanına yanaşmış ve hasbihale başlanmıştı. Devamlı yağmur altında ve çamur içinde bulunan erlerin moralleri üzerinde oldukça sarsıntı yaptığı göze çarpıyordu. General Yazıcı çamur içinde çalışan bu erlere onların morallerini takviye edici bazı sözler söyledikten sonra ikinci değiştirme kafilesinin geldiğini ve yakında kendilerini değiştireceğini ve inşaallah sağ salım yurda döneceklerini müjdelemişti. Generalin bu konuşmasına karşılık 3. bölükte hoca diye tanınan ifadesi düzgün Maraşlı bir er paşam müsaade ederseniz bazı maruzatta bulunacağım dedi ve generalin müsaadesile söze başladı:

Paşam: Biz hepimiz Türkiyeden aynı zamanda Koreye geldik. Buraya gelirken de kur'a ile gelmedik. Emir verdiler Koreye gideceksiniz dediler biz de asker olmamız itibarıyla bu emre itaat ederek geldik. Burada bulunduğumuz müddetçe yurt ve milletimizin şeref ve itibarının korunması ve yükseltilmesi için canla başla bugüne kadar çalıştık ve daha da ne kadar emrederseniz çalışacağız. Şimdi benim anlamadığım bir şey varsa o da buraya gelirken kur'a çekerek gelmediğimiz halde buradan yurda dönmek için kur'a çekilmesidir. Biz Koreye geldiğimizden beri işte gördüğümüz bu kötü hayat şartları içinde sular altında ve çamurlar içinde düşmanla karşı karşıya ve mütemadiyen en ileri hatlarda döğüşmekteyiz. Hatbuki geride karargâhlarda ve bağı birliklerde çalışan ve belki top sesini dahi duymayan arkadaşlarımız da bizimle birlikte kur'a çekerek gidiyorlar bu revayı hak mıdır paşam, demişti.

Generalin hocanın bu sözüne karşı verdiği cevabı pek tatmin edici olmamıştı. Hakikaten kur'a ile yurda dönecekleri ayırmak pek isabetsiz bir tedbir olmuştu.

Tugaydan ilk değiştirme emri verilirken birinci kafile ile yurda gönderilecek subay, assubay ve erlerin her birlikten yüzde otuz nisbetinde kur'a ile ayrılması emredilmişti. Kur'a işi seçimlerin en haksızı idi. Kur'a ile seçim yapıldığı taktirde Koreye geldiğimiz

gündenberi çok mahdut günlerini cephede ve daha çoğunu gerilerde geçirenler şansları icabı kur'ada kazanarak belki herkesin evvel yurda dönecek ve fakat buna mukabil bütün bir sene cepheden ayrılmayan ve arkadaşları arasında herkesin gıptasına mazhar olacak derecede kahramanlık yaratanlar da kur'ada şanssızlıkları icabı kazanamayarak yine Korede ve yine cephede en ileri hatlarda kalacaklardı. Ben bu haksız durumu önlemek için alayda evvelâ subay ve assubaylar arasında puvan hesabı ile seçim yapılmasına karar vererek bu şekil seçim müsbet bir sonuç verdiği taktirde orlere de tatbik edeceğimi bildirmiştim. Subay ve assubaylardan cephede en çok bulunan ve birliklerinden hiç ayrılmayan fedakâr ve feragatkâr arkadaşlarımı birinci plâna alarak bunlar ayrıldıktan sonra geri kalanların içlerinden yine cephede daha çok kalanlar ayrılmış ve daha çok geride kalanlar ikinci ve üçüncü değiştirme kafilelerle gönderilmek üzere alıkonulmuşlardı. Bu çok güzel bir usuldü. Seçilenler hizmetlerinin mükâfatını gördüklerinden memnun ve seçilmeyenler de bu seçilen arkadaşlarının kendilerinden daha üstün hizmetler yaptıklarını kabul ve takdir ettiklerinden onlar da memnun kalmışlardı. Bu usulün orler arasında da tatbiki çok sayıyı arzu olmasına rağmen tugaydan müsaade edilmemiş ve işte 3. Bl. ten Maraşlı hoca durumunda olanlara yapılan bu haksızlıktan mütevellit moralleri bozulmuştu.

İsmi maalesef hatıra defterime yazmayı ihmal etmiş olduğum bu Maraşlı hocanın bir hikâyesini de anlatmadan geçemeyeceğim.

11 Mart 1951 günü Ilan nehri güneyinde savunmada bulunan alay birliklerinin savunma mevzilerini gezerken birinci taburun ihtiyatında bulunan üçüncü bölükten bir erin havan mermisi ile şehit olduğunu ve bu şehit için bir defin merasimi yapılmakta olduğunu görerek cenaze ile birlikte ben de mezar başına gitmişim. Bu bölüğün hemen bütün subay ve erleri ve tabur kumandanı ile karargâh subayları da vardı. Herkesin yüzüne bir matem havası çökmüş olarak cenazenin gömülmesini seyrederken erlerin maneviyatını okşayacak bir kaç söz söylemek üzere gömülmenin bitmesini beklerken birdenbire erlerin içinden birisi yüksek sesle şu hitabede bulunmuştu. Arkadaşlarım: Şehit olarak aramızdan ayrılan bu arkadaşımızın defnedildiği şu anda hepimizi mağnum ve kederli görüyorum. Teessürünüz buruşmuş yüzlerinizden anlaşılıyor. Bu mübarek şehidimiz gönlümüz çok arzu ederdi ki daha uzun müddet yaşasın ve düşmanımız olan komünistlere daha birçok kereler süngüsünü

sallayarak kendisinden evvel şehadet rütbesine eren arkadaşlarımızın doya doya intikamını alsın. Ne mutlu bu mübarek arkadaşımıza ki Allahın en büyük ölüleri arasına karıştı ve şimdi cesedini toprağa koymakta olduğumuz bu arkadaşımızın ruhu çoktan cenneti alâya ulaştı. Allahtan en büyük dileğim buna da bu şehadet rütbesini vermesidir. Mübarek yurdumuzun emniyeti ve milletimizin selâmet ve istiklâli uğrunda bu Kore topraklarında en büyük düşmanımız komünistlerle çarpışarak ölmek bahtiyarlığına ulaşmak kadar zevkli bir şey var mıdır. O aramızdan ayrılırken onun bu yüksek mertebeye ulaştığından ağlamak değil sevinmemiz lâzımdır. Allah bizlere bu arkadaşımızın ve bunun gibi daha evvel şehit olan arkadaşlarımızın bol bol intikamını almayı nasip etsin, demiş ve hocanın bu konuşması üzerine hakikaten buruşmuş olan kederli yüzlere bir inşirah, nemlenmiş olan gözlere nur saçılmıştı. Artık bu çok tesirli söz üzerine benim bir şey söylemekliğim belki soğuk bir duş havası yaratacağını tahmin ederek hiç bir şey konuşmamış ve hepsine baş sağlığı dileği ile ayrılırken bu konuşan çocuğun kim olduğunu Bl. K. Yzb. Needet Şermana sorduğumda buna Maraşlı Hoca deriz. Kendisi çok mutekit, cesur ve atılgandır ve aynı zamanda sünükleyici bir hitabeye de maliktir, demişti.

XVI. BÖLÜM

ALBAY NURİ PAMİRİN 241. ALAY KUMANDANLIĞINA TAYİNEN KOREYE GELİŞİ

241. alayı albay Pamir devir ve teslim edişim hakkındaki alay emri.

4 Eylül günü Tokyo irtibat heyetinden alınan bir şifrede Tokyoya gelmiş olan irtibat heyeti başkanı Tümgenoral Vahit Aykut ile albay Nuri Pamir'in yarın uçakla Koreye gelecekleri bildirilmekte idi. Bu zevatı karşılamak üzere tugaydan seçilen karşılama heyetine muavinim yarbay Gafur Enön ile karargâh Bl. K. Yzb. Niyazi Hekimgil de katılmışlardı. Uçağın ineceği Kimpo hava meydanı 100 km. geride bulunması dolayısıyla karşılama heyeti 5 Eylül günü çok erken saatlerde hareket etmişlerdi. Bu gece cephede derin bir sükûnet vardı. Akşamdanberi ne bir tek piyade ve ne de topçu mermisi atılmamıştı.

5 Eylül günü General Yazıcı beni karargâhına davet ederek saat 14,30 da misafirleri tugay muharebe idare yerinde birlikte karşılamıştık. Öğle yemeğini birlikte yedikten sonra General Yazıcı'nın Celâl bey müsaade ederseniz albay Pamir bu gece benim misafirim olsun yarın alaya getiririm demesi üzerine ben de müsaade isteyerek yanlarından ayrılmış ve muavinimle birlikte alay muharebe idare yerine avdet etmiştik.

5/6 Eylül gecesi düşman bir taraftan 772 tepesinde bulunan keşif üssüne ve bir taraftan da muharebe ileri karakollarımıza taarruz etmiş ise de yapılan ve bir saat devam eden şiddetli muharebe sonunda düşman çekilmeye mecbur kalmıştı.

6 Eylül sabahı saat 7 de General Yazıcı albay Pamir'le birlikte alay muharebe idare yerine gelmişlerdi. O esnada ben tümen'den verilen emir gereğince düşmanın birinci tabur bölgesinden girmesi halinde gerek alayın ihtiyat taburunun ve gerekse tümen ihtiyat alayı olan 35. Amerikan alayının birlikte yapacakları mukabil taarruz plânının tatbikatını hazırlamakla meşguldüm. Bu tatbikat

7 Eylül sabahı başlayacaktı. Ben bu hazırlıkla meşgul olduğum için General Yazıcı albay Pamiri olarak birlikte ileride alay gözetleme yerine giderek alayın savunma tertibatını ve düşman durumunu göstermiş ve saat 12 de dönmüşlerdi. Öğle yemeğini birlikte yedikten sonra general albay Pamiri alayda bırakarak muvaffakiyetler dileği ile ayrılmıştı.

Merhum albay Nuri Pamir benden bir sınıf sonra subay olan arkadaşlarımızdandı. Kendisini okul hayatında pek hatırlamıyorum. Ancak yarbay rütbesinde 1947 senesi Piyade Okulu talim alay kumandanı muavini bulunduğu sırada hâlef seçil olmuş ve burada tanışmıştık. Çok kibar centilmen, genel ve mesleki bilgisi üstün ve ıstiklâl Harbinde cesaret ve atılganlığı ile arkadaşları arasında temayüz etmiş bir zattı. Merhum Pamirle ikimiz başbaşa kaldıktan sonra kendisine masamın üzerinde bulunan haritadan alayın savunma bölgesini ve tertiplerini etraflıca anlatmışım. Düşman durumu ve muhtemel hareketlerine karşı alınmış olan tedbirlerimizi ve ayrıca genel olarak birlikte çalıştığımız alay karargâh subayları ile tabur kumandanı ve subayları hakkında gereken izahatı vererek kendisine şu teklifte bulunmuşum:

Şayet arzu ederseniz bir hafta alayın sevk ve idare mes'uliyetini üzerinde tutarak ben çalışırken siz müşahit olarak yanımda bulununuz ve bir hafta sonra emir ve kumandayı siz üzerine alınız, diye teklif etmişim. Albay Pamir bu teklifimi memnuniyetle karşılamakla beraber bugünden itibaren emir ve kumandayı kendisinin üzerine almasına müsaade etmemi rica etmişti. Alay karargâhının bir çok subayları yeni gelenlerle değiştirilmiş ve onlar da ikinci kafiye ile yurda dönmek üzere hazırlanmışlardı. Emir ve kumandayı birdenbire alayın yeni kumandanına terk ederek ayrılmaklığım kendisini müşkül duruma düşüreceği mülâhazası ile alayı kendisine teslim etmekle beraber daha bir hafta yardımcı olarak bulunmak üzere erada kalmanın isabetli bir hareket olacağını düşünerek 7 Eylül-den itibaren emir ve kumandayı kendilerine devrettiğimi aşağıdaki alay emri ile birliklere bildirmiştim.

Alayın geniş bir savunma sahasına yayılmış olmasından ve evvelce tahmin ettiğim ihtiyata alınmak işi tahakkuk etmediğinden alayın toplu olarak bir merasimle devir ve teslimi hususundaki arzu ve tasavvurlarımı yerine getirmek imkânını bulamamışım. Bu durum karşısında birlikleri yeni alay kumandanına kendi mevzilerinde göstererek tanıtmak mecburiyetinde kalmışım.

A L A Y E M R İ

Cl. 37-32

7 Eylül 1951

Kahraman 241. alay:

Bundan 13 ay evvel 23 Ağustos 1950 günü şanlı alayımıza katılarak emir ve kumandasını üzerime almıştım. Etimesuttan itibaren başlayan ve en müşkül şartlar altında cereyan eden alayın Kore kadrosuna göre teşkili, teçhizi, eğitimi ve müteakiben uzun bir deniz yolculuğu ile 17 Ekim 1950 günü Kore topraklarına ayak basmıştık. O tarihten bugüne kadar ulu milletimizin ve şanlı ordumuzun omuzlarına yüklediği şerefli görevimizin başarılməsi uğrunda hepimiz elbirliği ile hayatımızı istihkarederek canla başla çalıştık. Canımızı vermekten, kanımızı akıtmaktan çekinmedik. Başta Ulu Tanrının büyük yardımını ve bizim azim ve imanla çalışmamızın muvaffakiası olarak düşmanımızı her yerde mağlûbiyete uğratıp Birleşmiş Milletler orduları arasında birinci sınıf asker ünvanını kazandık. Birbirini koğuşturan başarılarımızla en küçüğümüzden en büyüğümüze kadar cenebi ordu mensupları arasında ferden dahi büyük itibarlara mazhar olduk ve onları ne mutlu Türk olana sözleri ile kendimize imrendirdik ve nihayet şanlı ve şerefli Sancağımızı Birleşik Amerika Cumhuriyet ordusunun harp tarihinde ikinci defa verilen MÜMTAZ BİRLİK nişanı ile süsleyip onun şan ve şerefini bir kat daha yükselterek bütün tugay mensuplarının göğüslerini bu nişanın rozeti ile donatmak şerefini kazandık.

Bu üstün başarıları ile Türkün ne demek olduğunu bütün dünyaya yeniden tanıtmaya vesile olan 241. alayın kahraman subay, assubay, çavuş, onbaşı ve erlerini hepimiz huzurunda minnet ve şükranla selâmlar ve bu uğurda canlarını feda eden aziz ve muhterem şehitlerimizin mübarek ruhları önünde tazimle eğilirim.

Kalpieri daima bizimle beraber çarpan, muvaffakiyetimiz için gece gündüz dualarını esirgemeyen kadirşinas milletimizin şehitlerimiz için birçok camilerde mevlitler okutarak ruhlarını şâd etmeleri, yurda dönen gazilerimize ve yaralılarımıza karşı gösterdikleri muazzam karşılama merasimlerini başarılarımızın en büyük mükâfatı olarak kabul ediyor ve gurur duyuyoruz.

Kahraman arkadaşlarım:

Güttüğümüz idealin tahakkuku uğrunda ölümü hiçe sayan sizlerin düşmanınızı her yerde nasıl yendiğinizin ve üstün düşman kuvvetlerini birçok defalar nasıl imha ve bezimete uğrattığınızın canlı şahitleri yine sizlersiniz. Çeşitli muharebelerde mukavemete cılışan düşmanın üzerinden silindir gibi ezerek geçmenin ve bu arada ellerini kaldırarak teslim olmak isteyenlere karşı yaptığınız en büyük insanî muamelenin verdiği zafer neş'esini tatmak sizlere nasip olmuştur. Bunlarla iftihar edebilirsiniz.

Pedakâr arkadaşlarım:

Korede birlikte bulunduğumuz müddetçe dört mevsimin çeşitli gayri müsait şartlarını beraber yaşadık ve yine çeşitli muharebe safhalarında aynı gaye uğrunda omuz omuza beraber çarpıştık. Birçok acı ve tatlı hatıralarla birbirinize bağlandığımız bu silâh arkadaşlığı hepimizi ölünceye kadar yine birbirinize bağlı bulunduracak ve acı günlerin tatlı hatıralarını daima yâd etmeye vesile olacaktır.

Vazifelerini yapıp yurda dönen gazilerimizin nöbetini teslim almaya gelen arkadaşlarımızın daha üstün başarı ile kazanılan şan ve şerefi bir kat dah yükselteceklerinden emin bulunuyorum.

Bu arada alay kumandanlığı nöbetini teslim almaya gelen sayın albay Nuri Pamir'e bu şerefli görevi yüz aklıyla teslim etmekle gurur duyuyorum. Bu meyanda 13 aydanberi koynumda taşıdığım hepimizin en mukaddes emaneti olan Şanlı Sancağımızı en mukaddes bir vedia olarak yeni kumandanımızın yüksek şeref ve namusuna tevdi ediyorum. Allah yeni kumandanınızı sizlere uğurlu ve kudümlü etsin.

Ötedenberi sizleri fena akibetlerden koruması için Allaha yalvarmalarım ve dualarım bundan böyle de devam edecektir. Ulu Tanrımızın daima sizlerle beraber olduğuna ve büyük yardımlarını sizlerden esirgemediğine ve esirgemeyeceğine emin olun ve bu inanışla şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de göstereceğiniz daha iyi anlayış ve daha büyük cesaretle düşmanınızı her yerde mutlaka yeneceğinize inanın.

Hepinizi Allaha emanet ederek arzı veda ediyorum. Sağ ve var olun şanlı 241. alay kahramanları.

Resim 75 — Son olarak abiyi teslim ettiğim gün Şanlı ve Nispeti
Sarıcağınla ahkâm resmim

Tabur kumandanlarına ve bağı birlik kumandanlarına yazılmış, Alay karargâh kısımlarına okutturulmuş ve bir sureti harp ceridesine konmuştur.

241. P. A. K.

Alb.

Celâl Dora

Bundan sonra 7 Eylül 1951 tarihli birer yazı ile tugay kumandanına ve topçu tabur kumandanı ile tugay bağı birlik kumandanlarına veda ederek vazifelerimizin başarılmış yolunda yapılan işbirliği ve başarılı hareketlerinden dolayı diğer sınıf ve silâh arkadaşlarıma teşekkürlerimi bildirmiştim.

Alayın albay Pamire teslimi hakkındaki tugay emri.

Aynı gün Türk Silâhlı Kuvvetleri Kumandanlığının gerek benim ayardan ayrılmakbım ve gerekse albay Pamirin alaya iltihakı dolayısıyla yazdığı emri aşağıya yazıyorum.

B. M.

1. Türk Silâhlı K. K.

Şube: 1

Sayı: 17928

241. P. A. K.

1 Koreye varışımızdan bugüne kadar 241. P. Alayımıza komutanlık yapmakta olan piyade albay Celâl Dora Genelkurmay Başkanlığının plânı gereğince değişime tâbi tutularak vazifesini piyade albay Nuri Pamir'e 7 Eylül 1951 de devredip aramızdan ayrılacaktır.

Ankaradan hareket sıralarından bugüne kadar kıymetli alayımızın emir ve komutasını deruhte etmiş bulunan faziletkâr ahlâkı ve iyi sevk ve idaresile birçok muvaffakiyetli muharebeler başarılarak birliğimize taktir ve iltihar vesileleri sağlayan albay Dora'nın aramızdan ayrılması ile üzüntü duymaktayım.

Alayın emir ve komutasını kendileri gibi kıymetli ve iyi sevk ve idareleri ile yine bir çok başarılar sağlayacak bir komutana geçmesinden memnuniyet duyuyor ve teselli oluyorum.

Çok yakın bir zamanda aramızdan ayrılacak olan albay Celâl Dora'ya sağlık ve rahatlık içinde hayırlı yolculuklar dilerken albay Pamire de hoş geldiniz der ve sağlık dileği ile yeni vazifesinde uğurlu muvaffakiyetler temenni ederim.

2 - A plânına göre yayımlanmıştır.

1. Tarih: 8. Kuv. K.

Tema.

Tahsin Yazıcı

İçinde bulunduğumuz TOSONG-Nİ vadisi cepheye doğru dikine uzanan dar bir vadi idi. Vadinin her iki tarafındaki yüksek dağların sık ormanlıkla kapalı bulunması yüzünden topçular ve derinlikte bulunan piyade birlikleri mecburen birbiri gerisinde derinliğine kademeli olarak mevzilenmek zorunda kalmışlardı. Hattâ muharebe idare yerimizin hemen 50 metre sağında da 21 lik bir topçu bataryası mevzilenmiş ve bu bataryanın ateşi bizi çadırımızla huzurla çalışmayacak bir hale sokmuştu. O kadar ki bu bataryanın durmadan yaptığı ateşler ciğerlerimizi sarırmakta ve sıhhatimizi de bozmakta idi. Bu bataryanın 800 metre kadar ilerisinde bulunan birinci tabur muharebe idare yerinde arkadaşlarımız geceleri çadırlarında mum yakamaz olmuşlardı. Zira batarya ateş ettiği zaman şiddetli hava tazyiki yüzünden 800 metre ilerideki mumlar dahi sönmekte idi. Böyle olmakla beraber bu gibi haller muharebenin mecburen tahammül edilecek icaplarından idi. Bununla beraber başlangıçta bu canhıraş gürültüler içinde istirahat etmek, uyunak imkânını bulamayanlar zaman geçtikçe alışmakta ve hattâ trampet çalar gibi birbirini takiben atılan bu top mermilerinin sesleri âdeta ninni gibi gelmekte ve tabii bir hal almakta idi. Biz uzun zamandır bunlara çoktan alışmıştık.

Düşmanın keşif üssüne taarruzu.

7/8 Eylül 1951 gecesi saat 21 de düşman tahminen bir alay kuvvetle 722 rakımlı tepede bulunan keşif üssüne taarruza başlamıştı. Bu tepeye kuşatıcı şekilde başlayan düşman taarruzu sabaha kadar devam etmişti. Tepede 35. Amerikan alayının ikinci taburu

bulunuyordu. Bu taarruz karşısında tepeye geceleyin takviye kuvvetleri göndermek hem faydalı olmayacak ve hem de fazla zayıatı mucip olacağı mülâhazası ile 23. tümen kumandanı haklı olarak buna tevessül etmemiş ve yalnız mevzideki topçu taburlarının şiddetli ateş destekleriyle tabur himaye edilmmişti. Sabaha kadar devam eden bu gece taarruzu karşısında fazla zayıat vererek çekilmek mecburiyetinde kalan taburu himaye etmek maksadile sabahın erken saatlerinde ihtiyatında bulunan ikinci tabur nehri geçerek ilerdeki tepelerde himaye mevziine sokulmuşlardı. Tepedeki Amerikan taburunun zayıatı oldukça fazla idi.

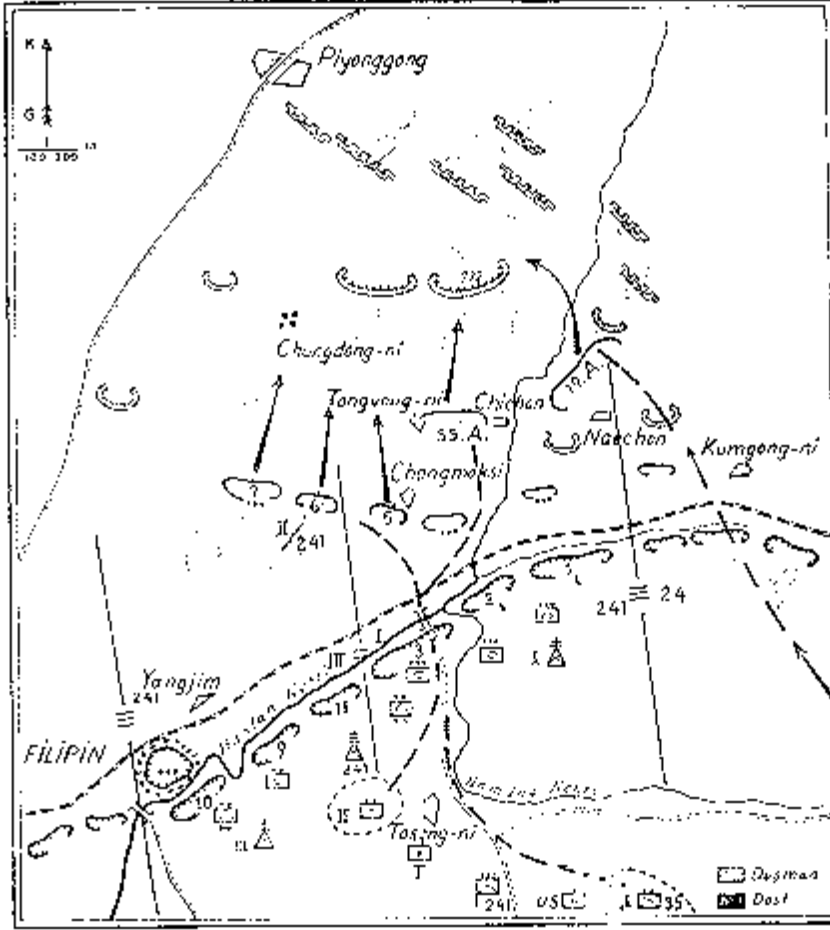
8 Eylül günü gerek Amerikan 35. alay ve gerekse ileride himaye mevziinde bulunan ikinci taburumuzun müstereken yaptıkları karşı taarruzla 772 tepesindeki düşman tırd edilmiş ve bu tepe tekrar elimize geçirilmişti. Hal böyle olmakla beraber akşama doğru 25. tümen kumandanının emirleriyle bu tepeler hiç bir düşman tazyiki olmadığı halde maksatsız olarak boşaltılmış ve hiç bir kuvvet tepede bırakılmadan 35. alayla ikinci taburumuz geriye alınmışlardı (Kroki 17).

772 rakımlı tepe boşaltıldıktan sonra düşman tekra bu tepeleri tahminen bir alay kuvvetle işgal ettikleri keşif kollarımız tarafından görülmüş ve keyfiyet tümene bildirilmişti. Bu durum karşısında tümene verilen emre göre 9 Eylül günü erken saatlerde başlamak üzere kolordu ihtiyatı olan Amerikan 19. piyade alayı ile tümen ihtiyatı olan Amerikan 35. alay ve yine alayımız ihtiyatı olan ikinci taburumuz müstereken 772 rakımlı tepeye taarruz edecek ve bu tepeler tekrar ele geçirilecekti. Bu maksatla Amerikan 35. alayla ikinci taburumuz geceden tekrar nehrin kuzeyine geçirilmiş ve taarruz için hazırlık mevziine sokulmuşlardı.

9 Eylül sabahı saat 5,30 da taarruz başlamıştı. Albay Pamir harekâtı yakinen takip ettiği için ben çoktandır hasret kaldığım derin bir uykuya dalarak çadırında yatmakta idim. 35. Amerikan alayı karşılarındaki düşmanın ciddi ve çetin mukavemetine maruz kalmış ve ikinci taburumuz henüz düşmanla temasa gelmemişti. Saat sekizde ikinci tabur bölüklerinden birisinin telsizle taburuna verdiği bir raporda hedefin işgal edildiği bildirilmiş ve bu telsizi aynı zamanda duyan alay gözetleme yerindeki telsiz dinleyicisi durumdan alay harekât subayını ve o da albay Pamiri haberdar etmiş ve bu haber alayca hiç bir incelemeğe tâbi tutulmadan tugaya ve oradan da tümene bildirilmiş imiş.

9 Eylül 1951 günü 772 rakımlı tepeye yapılan mukabil taarruz

Kroki - 17

(11k. deta kucultulmuştur)

Tümünde toplanan muharebe raporlarına göre o saate kadar 35. alay maruz kaldığı ciddi mukavemet karşısında ilerleyememekte ve sağdan kuşatmaya memur edilen 19. Amerikan alayının harekâtı da düşmanın şiddetli ateşleri karşısında inkişaf edememekte iken alayımızın ikinci taburu tarafından hedefin işgal edildiği haberi tümün kumandanını sınırlendirmiş ve bu iki alaya da taarruzlarını hızlandırmalarını emrederek kendisi de helikopterine atlayarak 772

rakımlı tepeye doğru yaklaşırken bu tepelerden açılan makineli tüfek ateşlerine maruz kalmıştı. Kendisini bu ateşlerden zor kurtarıp tümen kumandanını dönüştü doğrucu tugay karargâhına inmiş ve 772 tepelerinde düşman olduğu halde bu tepenin işgal edildiği haberini verenler hakkında tahkikata başlamıştı. Tam bu sırada durumu telefonla albay Pamir'den sorarlarken karşılıklı cereyan eden hararetlili konuşmalar arasında ben de uyanmıştım. Albay Pamir General Yazıcıya telefonla verdiği cevapta Paşam sinirlenmeyin bu muharebedir bazen böyle yanlışlıklar olur bir daha tekrarı etmez, diyor ve general de böyle yanlışlık olmaz diye sertçe konuşuyordu. Ben kalkıp durumu incelediğim zaman cereyan eden hâdisatın hiç te böyle olmadığını anlamıştım. Alay ikinci tabura hedef olarak 772 rakımlı tepeyi görtermiş, bu emri alan ikinci tabur kumandanı da verdiği taarruz emrinde 772 rakımlı esas hedefe gidinceye kadar arada ele geçirilmesi icab eden iki ara hedef göstererek bölükleri kademe kademe ilerletmek kararına vararak ilk verdiği ara hedeflerden birincisi bölükler tarafından işgal edilince bölüklerin verdikleri hedef işgal edildi raporu taburun verdiği birinci ara hedef olduğu anlaşılmıştı. Durum böyle iken ve taburdan resmen alay kumandanına 772 tepesinin işgal edilmiş olduğuna dair bir rapor verilmemişken bir telsiz dinlenmesi başka tahkikata lüzum görülmeden bu haberin müteselsilen üst makamlara bildirilmesi böyle sonu vahim olabilecek yanlışlıklara sebep olmuştu.

Alayın devir ve teslimi yapılırken bazı muharebe tecrübelerim arasında ilerdeki birliklerden gönderilen raporların başka kaynaklardan tahkik edilmeden ve tam doğruluğuna kanaat getirilmeden bir karara varılmamasını ve üst makamlara bildirilmemesini anlatmıştım. İşte tahkik ve tetkik edilmeden verilen bu rapor hem tümen kumandanının hayatını tehlikeye sokmuş ve hem de rahmetli Pamiri müşkül bir duruma düşürmüştü.

Tugay karargâhında müsbet bir sonuca varamayan tümen kumandanı biraz sonra yine helikopterine atlayarak alay muharebe idare yerine gelmişti. Amerikalı general geçirdiği tehlikeli durumun hevesini içinde kızgınlığını halâ giderememiş ve bu halile yanlış haber verenlerin kimler olduğunun anlaşıp anlaşılmadığını soruyor ve asabiyetinden çadırda oturma teklifimiz de red ederek cevabını ayakta bekliyordu. Albay Pamir General Yazıcıya söylediği gibi ona da bu muharebedir, muharebede böyle yanlışlıklar olur diye cevap verirken ben tercümana işaret ederek bu sözün terzime edil-

ramesini bildirdikten ve Pamir'in de müsaadesini alarak şöyle cevaplandırmıştım: Cephedeki birliklerin verdikleri haber doğrudur. Yanlış haber veren ortada kimse yoktur. Bu haberi bölük kumandanları telsizle tabur kumandanlarına verirken tabur kumandanının bölüklere verdiği ilk hedefin alındığını bildirmişler ve yukarıya doğru verilen raporlarda da taburun ilk hedefini işgal ettiğini duyurmuşlardır. Bir defa bu raporu alan üst makamlar saat altıda taarruza başlayan taburun bu çetin arazide hiç bir düşmana rastlamadan ellerini kollarını sallayarak gitseler dahi dört saatten evvel 772 tepeye varamayacaklarının hesap edilmesi âzımdı. Sonra daha evvel bu taburun düşmanla temasa geldiğine ve muharebeye tutuştuğuna dair de bir raporu yoktu. Ayrıca lisan ayrışığının da bu anlaşmazlığa sebep olduğu aşikârdır diye cevaplandırmıştım. Bu şekildeki konuşmam tümen kumandanını tatmin etmiş olmalı ki yanımızdan ayrıldıktan sonra bir daha bu mevzu üzerinde durmamış ve mesele de böylece kapanmıştı.

Alay, tugay ve bağlı birlik kumandan ve subaylarına veda ederek alaydan ayrılışım.

İkinci değiştirme kafilesile yurttan Koreye gelen subaylarla birlikte üst rütbeli subaylardan beş kişilik bir tetkik heyeti de bugün ayrı ayrı vasıtalarla alay muharebe idare yerine gelmişlerdi. Kendilerini gözdermeye memur edilen tugay harekât şubesi müdürü Kur. Bnb. Fâik Türün aynı zamanda kendisine hâlef olacak kurmay arkadaşına da muharebe durumu ve alınmış olan tertibat hakkında izahat vererek bilâmel dervini yapıyordu. Bu zevatla muharebe idare yerinde tanıştıktan ve biraz istirahatten sonra cephedeki birinci tabur savunma bölgesine gitmişlerdi. Öğleden sonra ben de birinci ve üçüncü taburlara giderek mevzilerindeki arkadaşlarla vedalaşmıştım. İkinci tabur 772 rakımlı tepeye taarruz halinde bulunduğu için bu tabur subayları ile ancak telefon ve telsizle vedalaşabilmıştım.

10 Eylül günü topçu taburu ve bağlı birliklere de veda ettikten sonra saat 16 da son olarak General Yazıcıya arzi veda için tugay karargâhına gittiğimde general akşam yemeğini birlikte yememizi ve son gecemizi beraber geçirmemizi teklif etmişlerdi. Yemekte tugay karargâhı subaylarından başka beş kişilik Türk tetkik heyeti (Doktor General Necmi Şar, Kur. Alb. Şefik İltis, Ordu donatım mühendis Bnb. Emin Bozoğlu, Hâkim Alb. Arif Onat ve ismini unuttuğum diğer bir Kur. Albay) ve ayrıca o gün karargâha gelmiş

olan Amerikan, İngiliz, Fransız ve Yunanlı dört kişilik cenebi gazete muhabirleri de davetli olarak yemekte bulunuyorlardı. General Yazıcı Alb. Pamir'e de telefon ederek davet etmiş ve böylelikle hatif ve selef ikimiz de bu kalabalık sofrada yerlerimizi almıştık.

İçkili olan bu ayrılık ziyafetinde General Yazıcı bir aralık ayağa kalkarak şu konuşmayı yapmıştır:

Arkadaşlarım: Bugün albay Dora'nın aramızdan ayrılışı münasebetile burada toplanmış bulunuyoruz. Celâl ile arkadaşlığınız 339 senesi Mardin vilâyetinin Nusaybin kazasında başladı. Ben o zaman Yzb. rütbesinde süvari bölük kumandanı idim. Celâl de teğmen rütbesile hudut bölük kumandan vekili idi. Bir sene Nusaybin kılasında beraber kalmış ve çölin kahramanı beraber çekmiştik. Aradan uzun yıllar geçmişti. Geçen sene Kore'ye gönderilecek tugay kumandanlığına tayin edildiğim zaman henüz alayın kumandanının kim olacağı belli değildi. Acaba alaya kim tayin edilecek, kiminle beraber çalışacağız endişesi içinde iken bir gün Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral Tonaboylu telefonda beni bularak albay Doranın alay kumandanlığına tayin edilliğini söylemişti. Arkasından tanıyor musunuz diye sorunca birdenbire hatırlayamadım. Sonra Nusaybinde beraber bulunmuşunuz diye hatırlınca eski bir çöl arkadaşım olan Celâl ile birlikte çalışacağımızdan büyük bir memnuniyet duymuştum.

Gerek tugayın teşkilinde ve gerekse uzun deniz yolculuğunda ve nihayet on bir aydanberi Korede acı ve tatlı günlerimizi beraber yaşadık. Albay Celâl Dora fuzilekâr, yüksek ahlak ve karakter sahibi ve derin mesleki bilgisi ile bütün muharebelerinde muvaffak olmuş, Türk milletine ve Türk ordusuna ve tugayımıza dünya milletleri arasında yüksek şan ve şeref kazandırmıştır. Bu şeref doğrudan doğruya albay Dora'ya aittir. Kendisini huzurunuzda tebeilen yâd ederken bundan sonra alacağı her vazifede de muvaffak olacağına en büyük güvenim vardır. Kendilerine Allah'tan iyi ve rahet yolculuklar dilerken Albay Pamir'e de muvaffakiyetler dilerim, demişti.

General Yazıcı bu konuşmasını cenebi gazetecilere de tercüme edilme fırsatını verebilmek için yavaş yavaş konuşmuş ve cenebi gazeteciler de not almışlardı.

Generalin konuşması bitince ben de mukabelede bulunmuş ve Korede Türk birliğinin en büyük kumandanı olmaları itibarile kazanılan şan ve şerefin kendilerine ait olduğunu ve hakkındaki iyi

görüşlerinden dolayı teşekkürlerimi arz etmiş ve bundan sonra da üstün başarılarla daha birçok zaferler kazanmaları temennisinde bulunarak arzi veda ediyorum demiştim.

Vakit saat 24 ü bulmuştu. Sabahleyin erkence hareket ederek uçak meydanına gitmek mecburiyetinde idim. Ayrılmak için müsaadelerini istediğim zaman General Yazıcı yarın tayyare meydanında beni uğurlamaya geleceklerini söylemişti. Durum cepheden ayrılmayı hiç te müsait olmadığından zabınet etmemelerini kendilerinden rica ettiğimde o halde gel öpüşelim diyerek boynuma sarılmış ve yanaklarımı ıslatan göz yaşları karşısında ben de heyecanlanmıştım.

11 Eylül 1951 gece saat birde alay muharebe idare yerine gelmiş ve iki saat bir uykudan sonra Tokyoya izinli gidecek olan karargâhtaki arkadaşlarımla beraber hazırlanarak kalanlarla vedalaşıp uçak meydanına hareket etmiştik. Meydanda diğer birliklerden toplanan arkadaşlarla beraber iki gün evvel tetkik seyahati için Koreye gelmiş olan beş kişilik Türk hey'eti de gelmişlerdi. Bunlar da Tokyoya gideceklerdi (Resim 77).

Bugün saat 17.30 da Tokaşıma'ya gelmiştik. Üzerimizde harp elbisesi olduğu için Amerikan misafirhanesinde (KAMP DİREK) elbiselerimizi değiştirerek oradan hareketle Tokyo'daki Dayıçı otel misafir edilmiştik. Tetkik hey'eti Türk İrtibat hey'eti tarafından karşılanarak Tokyo Emperyal oteline götürülmüşlerdi.

12 Eylül günü Kurban Bayramının birinci günü idi. Bugün irtibat hey'etinin yeni başkanı Tümgeneral Vahit Aykut'u makamlarında ziyaret ve tebrikle bulunmuştum. İrtibat hey'etinin eski başkanı Kur. Alb. Sırrı Ökten'le anayurda beraber dönecektik. Uçakta yer tedariki için Korede iken tugaydan irtibat hey'etine bildirilmiş olmasına rağmen 29 Eylül gününe kadar Tokyodan kalkacak uçaklarda yer bulunamadığından ancak 30 Eylül günü için yer tedarik edilebilmiş ve biletlerimiz alınmış olduğunu orada öğrenmiştim. Ben Tokyoda bir veya iki gün kalacağımı tahmin ederek ona göre hazırlığımı yapmışken bu hesaba göre 18 gün beklemek mecburiyetinde kalmıştım.

17 Mayıs 1951 günü Koreden beş günlük bir izinle Tokyoya geldiğim zaman alayın bütün manevî mes'uliyetini omuzlarımda taşıdığım için hiç eğlenememiş aklım fikrim hep alayda kalmış ve arkadaşlarımla her günlük durumlarını sormakla meşgul olmuştum. Bu manevî mes'uliyet altında Japonyayı hemen hiç tanımamış ve bu beş gün âdeta bir rüya ve bir hayal gibi gelip geçmişti. Şimdi bu muazzam yükün omuzlarımdan kalktığını ve bir kuş gibi hafifle-

diğini his ediyor ve vazifesini bîhakkın yapmış, vicdanına karşı hiç bir sorumluluk duymayan insanların ulaştıkları bahtiyarlık içinde bulunuyordum. Japonya ve bilhassa içinde bulunduğum her türlü eğlence yerlerine sahip Tokyoda gezmek ve eğlenmek benim için en büyük bir fırsat ve bulunmaz bir nimet iken gönlüm bir an evvel

Resim 11 - - - Vefatkar hizmet erimi İsmail Aghayev

mübarek yurduma ve efradı aileme kavuşmak hasretiyle yanıp tutuşmakta idi. Tokyo konak gibi güzel ve yattığım Dayiçi oteli turistik her türlü ihtiyacı sağlayan ve her çeşit konforu muhtevi bir yuva olmasına rağmen bunlar benim atminden olmamakta ve biran evvel vatanıma kavuşmak için sabırsızlanmaktaydım.

Tokyoda kaldığım 18 günlük hayatıma ait hatıralarıma geçmeden Korode geçen on bir aylık bir zaman içinde Birleşmiş Milletler ordusu ile Komünist Çin ve Kuzey Kore ordularının strateji ve taktik sahada karşılıklı durumlarını umumî olarak kısaca mütalâa etmeyi faydalı buluyorum. Şöyle ki:

Dost ve düşman tarafların mukayesesi.

1 — Kuvvetler mukayesesi bakımından komünist orduları adet itibarile Birleşmiş Milletler ordusuna nisbetle başlangıçtan itibaren çok büyük bir üstünlük sağlamış ve sonuna kadar adet üstünlüğünü muhafaza etmişlerdir.

2 — Silâh bakımından Birleşmiş Milletlerin komünistlere üstünlüğü inkâr edilemeyecek bir hakikattir. Birleşmiş Milletler ordusunda en küçük çaplı piyade silâhlarından tutun en büyük çaplı topçularına kadar yalnız adet itibarile değil ateş üstünlüğü bakımından da komünistlere her zaman tefevvuk etmişlerdi.

3 — Birleşmiş Milletler kuvvetleri motorize olmaları itibarile hareket kabiliyeti bakımından komünistlere daima üstünlük sağlamışlardır.

4 — Birleşmiş Milletlerin işe, silâh, cephane ve mühimmat ikmalleri karadan, denizden ve havadan motorize birlikler tarafından sür'atle yapılmasına karşılık komünistlerin ikmal işleri yarı motorize ve ekserisi canlı nakil vasıtaları ile ve insan sırtlarında yapılmakta idi.

5 — Birleşmiş Milletlerin hava kuvvetleri Kore havasında daima üstünlük sağlamış ve gündüzleri ne cephede ve ne de cephe gerisinde komünist hava kuvvetlerinin faaliyetine fırsat vermemişlerdir. Komünistler ancak geceleri hava faaliyetinde bulunabilmişlerdi.

6 — Hava hâkimiyetini daima ellerinde tutan Birleşmiş Milletler kuvvetleri komünistlerin gündüz hareket ve faaliyetlerine engel olmuşlar ve mühim miktarda zayıat verdirmişlerdir. Bu yüzden hava kuvvetlerinin tesirinden kurtulmak için komünistler taarruz, takip ve çekilme muharebelerini geceleyin yapmak zorunda kalmışlardır.

7 — Arazinin yabancılığı ve hemen dörtte üç kısmının ormanlık oluşu komünist orduları için büyük bir avantaj olmuş ve bundan komünistler azami surette faydalanmışlardır.

8 — Birleşmiş Milletler ordusunun hava, silâh ve hareket kabiliyeti üstünlüğüne karşı komünistler gece hareket ve muharebe kabi-

biyetlerini artırmış ve gece muharebeleriyle Birleşmiş Milletler ordusunun bu sahadaki üstünlüklerini yenmeye çalışmışlar ve birçok defalar mevzii büyük muvaffakiyetler kazanmışlardır.

9 - - Yine Birleşmiş Milletler ordusunun ateş üstünlüğüne karşı komünistler tahkimat ve gizleme işlerine ustacasına çok önem vermişler ve bu hareketleri ile zayıflarını azaltmaya muvaffak olmuşlardır. Ses ve ışıkla işaretleşmek hususlarında komünistler cariz bir üstünlük sağlamışlardır.

10 - - Teçhizat bakımından Birleşmiş Milletler kuvvetleri komünistlerle kıyas edilemeyecek kadar üstündürler. Komünistlerin hılbassa pamuklu elbiseleri her ne kadar soğuk havalarda koruyucu ise de çok yağmurlu geçen Korede bu elbiseler ıslandığı zaman taşınamayacak kadar ağırlaşmakta ve kolay kolay da kurumamaktadır. Komünistlerin yalnız ufak bir lüştikten ibaret olan ayakkapları yazın hareket kabiliyetlerini artırmalarına karşılık kışın büyük mükyahta ayak donmalarına ve dolayısıyla hareket kabiliyetlerini engellemeye sebep olmuştur.

11 - - Birleşmiş Milletler birliklerinin beslenmesi komünistlerin beslenmeleriyle kıyas edilemeyecek derecede üstünlük taşımaktadır. Heri tarafta lüks denecek derecede her türlü gıda maddeleri bol bol mevcutken komünistlerin başlıca gıdalarını yalnız piring teşkil etmektedir.

12 - - Birleşmiş Milletlerin sıhhiye teşkilâtı komünistlerinkinden çok üstündür. Birleşmiş Milletler ordusunda cephenin en ileri hatlarındaki hasta ve yaralıları birkaç saat içinde jiplerle, ambulansla, helikopterlerle ve hasta nakliye uçakları ile Korede veya Japonya'daki memleket içi hastanelere ve ameliyat masalarına ulaştırmak imkânlarına sahip olmalarına karşılık komünistler hasta ve yaralılarını geriye sırtla ve sedye ile taşımakta ve kılafetsizlik yüzünden yaralıları günlerce yollarda süründükten sonra dayanabilenleri hastahaneye gidebilmekte ve bu yüzden fazla zayıfla vermektedirler.

13 - - Birleşmiş Milletlerin istihkâm birliklerinin teşkilât ve faaliyetleri komünistlerinkine nazaran çok üstündür. Yol yapmak, köprü kurmak, suları geçmek hususlarındaki sür'at ve faaliyetleri bu sahada çok büyük bir üstünlük sağlamıştır.

14 - - Muharebe hileleri bakımından komünistler hıdayette çok üstünlük sağlamış olmalarına rağmen sonradan keşfedilen bu çeşitli hilelerini tatbik edememek durumuna düşmüşler ve bu yoldaki üstünlüklerini kaybetmişlerdir.

15 — Moral bakımından B. Milletler ordusu harbin sonuna kadar üstünlüklerini muhafaza etmişlerdir. Komünist ordu mensupları biri komünist rejim ve prensiplerini kabullenmiş hakiki komünistler diğeri aslında milliyetçi Çin idealine bağlı ve fakat zorla muharebeye sokulan ve muharebe etmesini istemeyen iki ayrı zümreden teşekkül ettiği için genel olarak moral bakımından düşük

Resim 78 — Tuzaya varılan bir seyir hattının sıra ile taburları ve karargâhları doludur ve er ve subaylarımız böyle yakanırlarda

seviyede kalmışlardır. Bithassa bakımsızlık ve iyi beslenememek gibi moral üzerine müessir olan amillere ilâveten Birleşmiş Milletler ordusunun kara, hava ve denizden yaptıkları devamlı ateş baskısı altında nefes alamayan komünistlerin moralleri sarsılmakta olduğu müşahade edilmiştir.

16 — Birlikler arasında irtibat ve muhabere bakımından her iki taraf arasında bariz bir üstünlük göze çarpmamaktadır.

17 — Disiplin bakımından Birleşmiş Milletler ordusundaki idcal anlayışla tesis edilen disipline karşı komünist ordusunda mer-

hametsizce tatbik edilen şiddetli ceza ve korkuya dayanan kuvvetli bir disiplin dikkatini çekmektedir.

18 — Birleşmiş Milletler ordusunda her çeşit bakım işleri komünist ordusundan çok üstündür. Ordunun yüksek seviyedeki beslenme işlerinden başka her zaman için en ileri batların gerisine kadar yavaştıran seyyar hamamlar, çamaşır makineleri ve ütü makineleriyle sık sık vücut temizliği, çamaşır temizliği, elbiselerin ütülenmesi gibi en mükemmel ve modern teşkilâtile ordu mensuplarının çiçek gibi temizliği en üstün seviyede tutulmasına karşılık komünistler bunların en iptidai şekillerinden bile mahrum bulundukları ile geçen bütün esirlerin saçlarının ve üstbaşlarının çok miktarda bitli ve pis olduklarından anlaşılmuş ve ordu birliklerinin sağlıkları ile alâkının en düşük seviyede olduğu görülmüştür (Resim 78).

19 — Hülâsa olarak hemen her sabada üstünlük sağlamış olan Birleşmiş Milletler ordusunun komünistlere karşı başlıca zayıf olan tarafı gece hareket ve muharebelerine onlar kadar önem vermemiş olmalarıdır. Korede defatla bir ileri bir geri yapılan oynak muharebeye mecbur kalmaya âmil olan da komünistlerin gece muharebelerindeki üstünlükleri olmuştur.

20 — Genel olarak büyük birliklerin sevk ve idaresinde komünistler mühim bir üstünlük sağlayamamış ve ellerine geçen büyük fırsatlardan faydalanmayı her zaman için kaçırmışlardır. Buna karşılık Birleşmiş Milletler Genel Kumandanlığı her türlü üstünlüklerine rağmen siyasi mülahazalarla komünistlere karşı kat'i neticeli bir muharebe tatbikatından mahrum bırakılmış ve ancak neticesi kat'i bir muvaffakiyet vadetmeyen mevzii muharebelerle beyhude uğraşmış durmuştur. Ve işte bunun içindir ki Uzak Doğu'nun emniyeti ile ilgili olan bu Kore dâvası bugüne kadar hal edilememiştir.

Korede birlikte çalıştığımız Amerikalı kumandan ve subayların isimleri.

Kore muharebelerinde muhtelif tarihlerde emirlerinde savaştığımız ordu, kolordu ve tümen kumandanları ile ekseriya yanyana muharebe ettiğimiz Amerikan alaylarının kumandanları ve emrimizde çalışan bağlı birlik kumandanlarının isimlerini burada yâd etmeden geçemeyeceğim. Mukadderat birliği yaptığımız bu kumandan ve subaylarla birçok muharebe hatıralarını beraber yaşamış ve en yakın silâh arkadaşlarımız olan bu zevatla acı ve tatlı günlerimizi

birlikte geçirmiş olmamız dolayısıyla bu kumandan ve arkadaşlarımızı hatırlamamak mümkün değildir.

8. ordu kumandanlığını yapan kumandanlar sırasile ve türkçe telâffuzla:

Orgeneral Volker
» Rievey
» Vanfilit

Birinci kolordu kumandanlığını yapanlar sırasile:

Korgeneral Milbör
» Godenyu

25. tümen kumandanlığını yapanlar sırasile:

Tümgeneral Kin
» Bradley
» Swift

25. tümen kumandan muaviniğini yapanlar sırasile:

Tümgeneral Maykilis
» Mişel

25. tümen kurmay başkanlığını yapanlar sırasile:

Kur. Albay Dolvin
» Yarbay Vatni

Amerikan 33. alay kumandanı Albay Şıvıl
27. » » » Ki
24. » » » Gıls

Emrimizde çalışan tank bölük kumandanları.

Yüzbaşı Evins
» Rıksbi
Uçak irtibat Sb. Yzb. Vitni

Bu zevatları başka hatıratımda sırası geldikçe isimlerinden bahsettiğim Amerikalı meslekdaşlarıma tekrar olmasın diye isimlerinden burada bahsetmedim. Dünya sülh ve selâmeti için hayatlarını feda edercesine çalışan bu Amerikalı meslekdaşlarımdan ölenlere mağfiret ve sağ kalanlara sağlık ve selâmet dilerim.

241. alay mensubu subayların isimleri ve akıbetleri.

Anayurddan Koreye hareketiniz gününe kadar kumandanı bulunduğum piyade 241. alayın kuruluş ve kadrosuna göre muhtelif tarihlerde ve alayın muhtelif birliklerine tayin edilerek birlikte Koreye gittiğimiz subay arkadaşlarımızla Korede iken yurddan gönderilen 600 kişilik takviye birliğile alaya katılan subaylar ve daha sonra birinci ve ikinci değiştirme birlikleriyle Koreye gelip alaya iltihak eden subayların isimlerini ve akıbetlerini burada yazmayı bir vazife addederim. Assubaylarla erlerin beş bin kişiyi mütecaviz isimlerini burada yazmaya imkân bulamadığımdan mazur görülmemi rica ederim. Resmi kayıtlara dayanarak yazdığım bu isim listesinde şehit gösterilen arkadaşlarımızdan bir ikisi sonradan komünistlerle yapılan esir mübadelesinde sağ olarak yurda dönmüşlerdir.

Dünya sulh ve selâmeti için yurddan onbinlerce kilometre uzaklara ve denizlerarası ülkelere giderek kendi mübarek vatanının korunması ve milletin istikdâli uğruna Korede komünistlerle kahramanca çarpışan ve bu uğurda canını seve seve veren aziz şehitlerimize ALLAHTAN rahmet diler ve yine bu yolda esirgeme-den kanlarını akıtarak çoğu sakat kalan yaralılarımızla sağ salım yurda dönen muhterem gazilerimize minnet ve şükran duygularıyla sağlık ve saadet temenni ederim.

Kore Türk Silahları Kuvvetleri 241. Piyade alayına katılan subayların isim listesidir.

Görevi	Rütbesi	Adı soyadı	Sıralı No.	İttihak tarihi	Akabe
P. A. K.	Albay	Celâl Dem	336-37	23/8/1950	
P. A. K. M.	Yarbay	Natık Poyrazoğlu	336-102	15/8/1950	Yerine başka bir mevzuatla göndürülmek üzere 4 ay sonra yurda iade edildi.
A. Emir subayı	Kd. Yüzbaşı	Halim İrsay	335-181	23/8/1950	
A. İtali. Al. Sb.	Kd. Yüzbaşı	Muzaffer Sebükçe	330-181	15/8/1950	
A. Har. Ekte. Sb.	Kd. Yüzbaşı	Abbas Yurdakul	333-251	10/9/1950	
A. Muh. Sb.	Yüzbaşı	Noemettin Erce	341-210	10/9/1950	
A. İtali. Sb.	Yüzbaşı	Cihan Kumbasar	341-85	7/9/1950	
" "	Yüzbaşı	Kamil Çekir	342-2	20/8/1950	
" "	Üsteğmen	Serif Çuvay	343-432	24/8/1950	
A. Kh. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Saati Özal	339-394	30/8/1950	Yaralandı 29/11/1950 yurda iade edildi
A. Kh. Bl. K. M.	Üsteğmen	Yusuf Babacan	343-40	5/9/1950	13 Mayıs 1951 yurda iade
A. Muh. Tk. K.	Üsteğmen	Ahmet Güneş	343-201	23/8/1950	
A. Kes. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Kamil Doğan	343-334	26/8/1950	Yaralandı 13/4/1951
A. Is. Tk. K.	Üsteğmen	İbrahim Yurdakök	344-61	23/8/1950	Yaralı 9/6/1951 yurda iade
A. Muhaf. Tk.	Teğmen	Orhan Akpala	347-160	22/8/1950	
A. St. Tk. K.	Tbb. Vazhası	Narek Dumlu	345-45	11/9/1950	
A. St. Tk. Tbb.	Tbb. Üsteğmen	Fehmi İsaçoğlu	347-15	9/9/1950	
A. İk. Bl. Bas. Tbb.	Tbb. Başbaşı	Seyit'in Asu	336-35	15/9/1950	
A. İk. Bl. Lv. Mü.	Kd. Yüzbaşı	Bürhanettin Özkay	339-51	21/9/1950	
A. İk. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Kaya Aldoğan	337-228	15/9/1950	Şehit 28 Kasım 1950
A. İk. Bl. K. M.	Üsteğmen	Feyzi Güzen	344-297	10/9/1950	Şehit 28 Kasım 1950
A. Pers. Sb.	Yüzbaşı	Nerat Doğan	342-167	6/9/1950	

Görevi	Kıf/besif	Adı soyadı	Sicil No.	Tutulan tarihi	Alkedi
A. Ordnat. Sb.	Kd. Yüzbaşı	Seydi Erkmen	935-140	30.8.1950	Hasta 15 Ocak 1951 de yurda iade edildi Sicil 28 Kasım 1950
A. İnce Sb.	Yüzbaşı	Kâmil Atalay	942-630	15.9.1950	
A. Üst. Kış. Sb.	Üsteğmen	Rifat Baykal	946-113	28.8.1950	
A. Nâk. Yk. K.	Batıkmen	Naim Durgu	944-125	17.8.1950	
A. As. Yarış	K. sınıf	Mehmet Arslan	947-5	9.9.1950	Hasta 15.5.1950 yurda iade
A. Hesap Memuru	2. sınıf	O. Nuri Tongar	937-1	25.8.1950	
A. İmtah.	3. sınıf	Mehsin Özgünel	523	4.9.1950	
A. Tüfekçi	K. sınıf	Hacı Güllüoğlu	912-2	21.9.1950	
A. Havan Bl. K.	Yüzbaşı	Nail Noyan	941-54	23.8.1950	Yeni 23.5.1951 yurda iade
A. Hv. Bl. 1. Yk. K.	Üsteğmen	İzzet Özbay	942-72	21.8.1950	
A. Hv. Bl. 2. Yk. K.	Üsteğmen	Alaaddin Özlü	914-26	9.9.1950	
A. Hv. Bl. Göz. Sb.	Teğmen	Ömer Uzunel	947-17	30.8.1950	
A. Hv. Bl. Kes. Sb.	Teğmen	Niyazi Hatipoğlu	947-51	1.9.1950	
J. Tü. K.	Batık	İsmail Karamel	941-56	23.8.1950	Hasta 15.5.1951 yurda iade
J. Tü. K. M.	Kd. Yüzbaşı	Abdül Tuncer	902-132	30.8.1950	Sicil 28 Kasım 1950
J. Tü. Emir Sb.	Kd. Yüzbaşı	Nedim İsmailoğlu	938-427	20.8.1950	
J. Tü. Hah. Sb.	Kd. Üsteğmen	İsmail Tüzün	934-54	6.9.1950	
J. Tü. Har. Bl. Sb.	Yüzbaşı	Ufuk Akaröz	941-73	23.9.1950	
J. Tü. İnce Sb.	Kd. Üsteğmen	Uyru Özgünel	943-14	6.9.1950	
J. Tü. Mucavir M.	4. sınıf	İsmet Özalp	943-43	4.9.1950	
J. Tü. İmam	7. sınıf	Nazım Çelebi	---	30.8.1950	15.5.1951 yurda iade
J. Tü. Kd. Bl. K.	Yüzbaşı	Halil İbrahim	941-161	24.8.1950	
J. Tü. Is. Yk. K.	Kd. Üsteğmen	Rıza Yılmaz	942-17	23.8.1950	
J. Tü. Nâk. Yk. K.	Kd. Üsteğmen	İsmail Ömer	943-38	23.8.1950	İsmail 28 Kasım 1950
J. Tü. Sb. Yk. K.	Tbb. Yüzbaşı	Emir Yücel	939-74	17.9.1950	
J. Tü. Sb. Yk. Tbb.	Tbb. Üsteğmen	Nail Tokat	947-64	9.9.1950	

1. Bl. K.	Yüzbaşı	Aziz Fekemeç	941-942	15.9/1950	
1. Bl. Tk. K.	Kd. Çsteğmen	Hakkı Tarık Öztürk	943-944	31.8/1950	
1. Bl. Tk. K.	Üsteğmen	Kadir Mahramanlı	943-944	30.8/1950	
1. Bl. Tk. K.	Teğmen	Nedim Tugaltay	947-948	29.8/1950	Şehit 28 Kasım 1950
2 Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Ramazan Akber	949-950	21.8/1950	Yaralı 28 Kasım 1950 yurda iade edildi
2 Bl. Tk. K.	Üsteğmen	Halim Soğmez	944-945	30.8/1950	Yaralı 1 Şubat 1950 yurda iade edildi
2. Bl. Tk. K.	Teğmen	İhsan Sözer	947-948	24.8/1950	
2. Bl. Tk. K.	Çsteğmen	Selâhattin Erkmen	944-945	24.8/1950	Şehit 1 Şubat 1951
2 Bl. Tk. K.	Teğmen	Kemal Sahirancer	947-948	26.8/1950	Yaralı 20/8/1951 yurda iade
3 Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Narinet Sezman	947-948	21.8/1950	
3. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	İzzet Varol	943-944	29.8/1950	Çalışa 28 Kasım 1950 yurda iade edildi
3. Bl. Tk. K.	Çsteğmen	Sani Özlük	944-945	31.8/1950	
3. Bl. Tk. K.	Teğmen	S. Altınok	947-948	28.8/1950	
3. Bl. Tk. K.	Teğmen	Ruşen Günsur	947-948	23.8/1950	Şehit 28 Kasım 1950
4 Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Rza Yurdukan	944-945	23.8/1950	
4. Bl. Tk. K.	Kd. Çsteğmen	Kadir Hanağası	944-945	10.8/1950	
4. Bl. Tk. K.	Üsteğmen	Sevil Yavuz	944-945	23.8/1950	Şehit 29 Kasım 1950
4 Bl. Tk. K.	Teğmen	Şehit Tüzün	947-948	6.9/1950	
4. Bl. Tk. K.	Teğmen	Bahadır Yalta	947-948	6.9/1950	
II. Th. K.	Binbaşı	Mutlal Çuğulu	941-942	28.8/1950	Şehit 17-18 Mayıs 1951
II. Th. K. M.	Kd. Yüzbaşı	İrfan Tuna	943-944	23.8/1950	
II. Th. Emir Sb.	Yüzbaşı	Kamdi Güney	949-950	22.8/1950	Yaralı 17-18/5/1951 yurda iade edildi

Görevi	Rütbesi	Adı soyadı	Sıra No.	İhtilak tarihi	Akabeği
1. Tbb. Bab. Sh.	Csteğmen	Orhan Goyünmer	946-100	23/8/1950	
11 Tbb. Har. Sh.	Yüzbaşı	Zeynel Bayar	941-6-201	26/8/1950	
11. Tbb. İstae Sh.	İst. Csteğmen	Hüseyin Kuşç	946-44	23/8/1950	Şehit 29 Kasım 1950
11. Tbb. Ml. Ml.	7. sınıf	Ali Çelen	948-77	22/8/1950	
11. Tbb. Kz. Bl. K.	Yüzbaşı	Nazmi Özoğlu	941-A-15	23/8/1950	
Kb. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	Abdül Seyit	943-52	28/8/1950	
Kb. Bl. mu. Tbb. K.	Tekmen	Mehmet Altun	946-184	30/8/1950	
Kb. Bl. İst. Tbb. K.	Csteğmen	Avni Lâtin	940-149	26/8/1950	
11. Tbb. Sh. Tbb. K.	Tbb. Yüzbaşı	Asım Genç	945-59	24/9/1950	
Sh. Tbb. Tbb.	Tbb. Csteğmen	Kemal Bozdoğan	947-38	15/9/1950	
3. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Ömer Ölm	947-374	23/8/1950	Şehit 18 Nisan 1951
3. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	Sami Duruk	943-427	25/8/1950	
3. Bl. Tbb. K.	Csteğmen	İsmet Nigdeli	945-11	30/8/1950	Hasto 28/12/1950 yurda İade
3. Bl. Tbb. K.	Csteğmen	Hasan Başlı Çınarlıp	940-154	30/8/1950	
3. Bl. Tbb. K.	Tekmen	Raayan Terzi	947-53	27/8/1950	Şehit 16 Mayıs 1951
6. Bl. K.	Yüzbaşı	Resit Güny	941-A-25	15/8/1950	Yaralı 23 Kasım 1950
6. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	Yarık İslayır	943-173	26/8/1950	
6. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	İslup Kaynak	943-283	30/8/1950	
6. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	Zeki Bekem	943-156	3/9/1950	
6. Bl. Tbb. K.	Tekmen	Zeki Öjüncü	947-11	31/8/1950	Hasto 30/8/1951 yurda İade
7. Bl. K.	Yüzbaşı	Tarhan San	941-187	4/8/1950	
7. Bl. Tbb. K.	Csteğmen	Arif Generebo	943-242	23/8/1950	Yaralı 20/11/1950 yurda İade
7. Bl. Tbb. K.	Kd. Csteğmen	Avni Dürüç	943-261	30/8/1950	
7. Bl. Tbb. K.	Csteğmen	Naci Çikçe	946-157	23/8/1950	Şehit 26 Kasım 1950
7. Bl. Tbb. K.	Tekmen	Hüseyin Akdağ	946-182	6/9/1950	

8. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Nedim Aydınoglu	934-54	23/8/1950	
8. Bl. Tk. K.	Kd. Ustağmen	Zeki Turanverdi	943-2	5/9/1950	
8. Bl. Tk. K.	Kd. Ustağmen	Seydi Küçükayalar	943-31	2/8/1950	
8. Bl. Tk. K.	Kd. Ustağmen	Sahap Gürelci	943-61	4/8/1950	
8. Bl. Tk. K.	Teğmen	İsmet Şahbaz	947-37	6/9/1950	
9. Bl. K.	Binbaşı	Lütfü Bıçın	931-115	2/9/1950	Şehit 24/25 Mayıs 1951
9. Bl. K. M.	Binbaşı	Ziya Aydemir	932-25	8/9/1950	
9. Bl. Em. Sb.	Yüzbaşı	Metullah İsmik	941-18-143	22/8/1950	Yaralı 23/5/1951 yurda iade
9. Bl. Sb.	Ustağmen	Cahit Çelikkaya	945-105	5/9/1950	İstifa 30/11/1950 yurda iade
9. Bl. Sb.	Kd. Yüzbaşı	Zeynep Karal	938-202	23/8/1950	İstifa 15/7/1951 yurda iade
9. Bl. Sb. M.	3. sınıf	Rasit Mete	941-6	30/8/1950	Şehit 29 Kasım 1950
9. Bl. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	İsmet Özlüzün	940-302	23/5/1950	İstifa 28/11/1950 yurda iade
9. Bl. K.	Kd. Ustağmen	Ali Kaşar	943-30	24/8/1950	
9. Bl. Tk. K.	Teğmen	Kaya Yılmaz	947-8	30/8/1950	
9. Bl. Tk. K.	Ustağmen	Ömer Köktü	946-117	30/8/1950	
9. Bl. Tk. K.	Ustağmen	Seyfettin Güzeloğlu	946-51	29/8/1950	
9. Bl. Tk. K.	9. Bl. Yüzbaşı	Cemal Yarıoğlu	946-73	11/9/1950	
9. Bl. Tk. Tbb.	Tbb. Ustağmen	C. Ruşay	948-48	13/9/1950	
9. Bl. K.	Yüzbaşı	Turan Engünür	923-180	4/8/1950	
9. Bl. Tk. K.	Teğmen	Feydun Akbay	947-278	6/9/1950	
9. Bl. Tk. K.	Teğmen	Orhan Özcan	947-101	5/9/1950	
9. Bl. Tk. K.	Ustağmen	Harun Vural	944-69	13/8/1950	
10. Bl. K.	Yüzbaşı	Müseyin Çatalpınar	941-b-51	24/9/1950	
10. Bl. Tk. K.	Kd. Ustağmen	Cemal Çalır	943-315	23/8/1950	Yaralı 2 /2/1951 yurda iade
10. Bl. Tk. K.	Ustağmen	Mustafa Kaynar	944-292	5/9/1950	İstifa 29/11/1950 yurda iade
10. Bl. Tk. K.	Ustağmen	Ercan Özcan	945-125	18/8/1950	
10. Bl. Tk. K.	Teğmen	Osman Güral	947-193	23/8/1950	Şehit 28 Kasım 1950
11. Bl. K.	Yüzbaşı	Ahmet Çelebi	942-74	21/9/1950	

Gıbrevi	Büfhesi	Adı soyadı	Sıralı No.	İttihak tarihi	Akılloğı
1. Bl. Tr. K.	Kd. Üsteğman	G. Nurl Akılon	943-289	10.9/1930	Hasta 1-2/1931 yurda inde
4. Bl. Tr. K.	Teğmen	E. Yüden	947-180	22.9/1930	
11. Bl. Tr. K.	Teğmen	Kızım Tofan	947-166	20.9/1930	Yareh 2-2/1931 yurda inde
11. Bl. Tr. K.	Östeğmen	A. Mezafer Zeynelü	947-394	20.8/1930	
12. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Halil Çayan	943-116	10.9/1930	Şe'dil 24-25.9-1931
12. Bl. K& Sh.	Kd. Üsteğman	Micir Çnal	943-302	23.9/1930	
12. Bl. Tr. K.	Üsteğmen	Libemj Çandamar	943-276	23.8/1930	
12. Bl. Tr. K.	Östeğmen	Alii Uruy	946-180	3.10/1930	
12. Bl. Tr. Tr. K.	Östeğmen	İsmail Yuvuz	946-131	13.9/1930	

Kınuvi muharebesinden sonra zayıtı karşılamlak üzere tuğayın depo bölüklerinde bulunan subaylardan alaya verilenler:

1. Tr. K& Sh	Kd. Yüzbaşı	Edita Gökçe	937-35	23.9/1930	
10. Tr. Bl. S& Sh.	Yüzbaşı	Yeli Kozman	941-25-1	16.9/1930	
1. Tr. K. Sh	Kuzbaşı	İhsan Serim	941-13-28	9.9/1930	Şehit 23 Nisan 1932
5. Bl. K.	Yüzbaşı	Hayati Adıyaman	941-13-5	20.8/1930	Hasta 26/12/1930 yurda inde
2. Bl. K.	Yüzbaşı	Öğuz Aldora	941-13-75	11.9/1930	
11. Tr. K& Sh	Kd. Yüzbaşı	El. Akinci	935-82	12.9/1930	
10. Bl. Tr. K.	Kd. Üsteğman	A. Kızıl Yantar	943-219	11.9/1930	
3. Bl. Tr. K.	Teğmen	Galil Çiz	947-75	3.9/1930	
2. Bl. Tr. K.	Teğmen	Ricai Erken	947-185	20.9/1930	
5. Bl. Tr. K.	Teğmen	Behç Turak	947-80	6.9/1930	
3. Bl. Tr. K.	Östeğman	Hamdi Alshan	943-145	17.9/1930	
10. Bl. Tr. K.	Teğmen	Tekim Bekkac	947-82	9.9/1930	
9. Bl. Tr. K.	Teğmen	Rifat Süme	947-73	30.8/1930	
9. Bl. Tr. K.	Teğmen	Kızım Ün	947-140	12.9/1930	Kafir 22/23 Nisan 1931
11. Bl. Tr. K.	Teğmen	Erdogan Mete	947-134	13.9/1930	

III. Tb. Şh. Tk. Tbb.	Tub. Üsteğmen	T. Yılmaz Toprak	947-30	23/9/1951
7. Bİ. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Nurcan Turan	943-205	9/9/1951
A. Kh. Bl. İstisnalar	Yüzbaşı	Hale Horrocks	941-15 218	10/9/1950
1. Tbb. Tbb.	Yüzbaşı	Monire Kuchay	916-80	18/1/1951
8. Bl. K.	Yüzbaşı	Müşafa Teksen	943-31	28/3/1951
2. Bl. Tk. K.	Üsteğmen	Bedra Çelen	944-32	28/3/1951
7. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Çenel Bara	913-431	21/3/1951
1. Tbb. İlg. Şh.	Yüzbaşı	Nedim Aslan	941-243	30/3/1951
II. Tbb. Kh. B. M. Tk. K.	Tüzmen	O. İmre	947-14	28/3/1951
III. Tbb. M. M.	7. sınıf	İsmet Güner	948-34	6/12/1951
1. Tbb. İstisnalar	Kd. Üsteğmen	Kadir Nurla	943-383	3/2/1951

Yürden 16/5/1951 yürürlükte

Şehit 20 Nisan 1951

Yürden 600 kişilik teklife birliği ile gelen subaylar:

A. K. Maravini	Yürden	Çağrı Köksal	925-39	23/2/1951
III. Tbb. K. Muavini	Kd. Yüzbaşı	Hasan Fırtın	935-449	28/3/1951
A. Kh. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Nurcan Hekimci	937-283	20/3/1951
1. Tbb. 4. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Sahir Kızılcı	937-300	1/4/1951
9. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	İsmet Yılmaz	930-403	20/3/1951
II. Tbb. İlg. Şh.	Yüzbaşı	Sadık Özgün	941-203	29/3/1951
III. Tbb. Kh. B. K.	Yüzbaşı	Sabahattin Tavas	912-6-191	29/3/1951
II. Tbb. İlg. Şh.	Çavuş	Hamit Naiman	943-26	24/3/1951
II. Tbb. Şh. Tk. K.	Tub. Üsteğmen	T. Karabeyoğlu	948-31	25/3/1951
A. Kh. Memura	7. sınıf	Fevzi Şen	948-03	26/3/1951
10. Bİ. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Sahir Yıldız	943-23	3/4/1951
4. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Nuri Tahir	943-89	1/4/1951
9. Bl. K. V.	Kd. Üsteğmen	Nazmi Kırbaş	948-130	3/4/1951
A. Muha. Tk. K.	Üsteğmen	Zafer Çeteli	943-275	7/4/1951
7. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Şenel Alvanak	943-335	3/4/1951

Yürden 24/25 Mayıs 1951
yürden işde edildi

İstisna 22/23 Nisan 1951

İstisna 15/3/1951 yürürlükte

Görevi	Rütbesi	Adı soyadı	Sicil No.	Katılmak tarihi	Akibeti
6. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Recep Türk	944-148	3/4/1951	
2. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Ali B. Kırışıl	944-256	3/4/1951	Şehit 22/23 Nisan 1951
2. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Eztem Akıner	944-274	3/4/1951	
1. Bl. Tk. K.	Östeğmen	İsmail Sarıgoz	944-78	3/4/1951	Hasta 15/5/1951 yurda iade
11. Bl. Tk. K.	Teğmce	Remzi Yeşürmak	947-174	3/4/1951	
11. Bl. Tk. K.	Teğmen	Yusuî Eker	947-20	2/4/1951	Yurdu 23/4/1951 yurda iade
6. Bl. Tk. K.	Teğmen	Mussaîa Çakıner	948-106	3/4/1951	

Birinci değıştirme kafilesile gelen subaylar:

A. Blk. Mg. Sh	Kd. Yüzbaşı	Zeki Gärşöze	933-184	3/7/1951
A. Gas. Tbl.	Batbaşı	A. Hikmet Udo	937-64	3/7/1951
A. Kd. Tk. K.	Kd. Östeğmen	Ohan Aksoy	943-44	3/7/1951
A. Kd. Tk. K.	Tank Östeğmeni	Yaelli Berberoglu	944-25	3/7/1951
A. Yüzbaşı	K. emir	Sabri Kirişoglu	946-14	3/7/1951
A. Sh. Tr. Tbl.	Tbl. Östeğmen	Yasar Taner	948-20	3/7/1951
A. Tr. Bl. Tk. K.	Kd. Östeğmen	Mazhar Özer	942-159	3/7/1951
1. Tr. K.	Batbaşı	Tahir Akıner	942-142	3/7/1951
1. Tr. Jar. Sh.	Yüzbaşı	Orhan Gärşöze	941-154	3/7/1951
1. Tr. luse Sh	Östeğmen	Nihat Tokbay	944-50	3/7/1951
1. Tr. luse Sh	7. sınıf	Turhan Özgürer	947-24	3/7/1951
1. Tr. Sh. Tk. K.	Tbl. Östeğmen	F. Şapnoluglu	937-430	3/7/1951
1. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Uzlu Tolun	945-220	3/7/1951
1. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Ahmet Kural	945-217	3/7/1951
1. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Fahrettin Özailik	947-39	3/7/1951
1. Bl. Tk. K.	Teğmen	Kamil Seeken	940-126	3/7/1951
2. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Yusuî Altu	946-102	3/7/1951
2. Bl. Tk. K.	Östeğmen	Cevdet Akar	948-11	3/7/1951
2. Bl. Tk. K.	Teğmen	Mehmet Varol		3/7/1951

3. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Dursun Tunca	943-402
3. Bl. Tk. K.	Teğmen	Aziz Köpür	947-51
3. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Selâhattin Berkman	943-144
11. Tb. K. V.	Kd. Yüzbaşı	Reşat Çökeç	933-175
11. Tb. Har. Ek. Sh	Yüzbaşı	Muzaffer Arkan	941-B-365
11. Tb. Sh. Tk. K.	Tbb. Yüzbaşı	Mehmet Temiz	946-73
3. Bl. Tk. K.	Çavuş	Veysel Eren	946-180
3. Bl. Tk. K.	Teğmen	Macit Özgün	947-86
3. Bl. Tk. K.	Teğmen	Reşat Çökeç	943-44
6. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Kemal Tokat	937-173
7. Bl. K.	Yüzbaşı	Nevdet Özgüç	941-B-100
7. Bl. Tk. K.	Kd. Teğmen	Ziyettin Akay	943-24
7. Bl. Tk. K.	Çavuş	İlhami Arık	943-164
7. Bl. Tk. K.	Teğmen	Osman Kibici	947-169
8. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	Nazmi Özkür	939-199
8. Bl. Tk. K.	Çavuş	Nevdet Özgüç	943-87
8. Bl. Tk. K.	Kd. Çavuş	Jasaul Sarıgür	943-83
11. Tb. Har. Sh.	Teğmen	Saîfa Bulğoroğlu	947-4
11. Tb. Sh. Tk. K.	Tbb.	Mesut Uğur	943-3
9. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	İhsan Berkay	106-64
9. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Fahri Ok	943-200
9. Bl. Tk. K.	Teğmen	İbrahim Bulkan	947-77
10. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Kemal Aksoy	943-
10. Bl. Tk. K.	Teğmen	Neset Karal	947-48
11. Bl. K.	Kd. Yüzbaşı	İsmet Vural	936-102
11. Bl. Tk. K.	Kd. Üsteğmen	Osman Özbek	943-116
12. Bl. Tk. K.	Teğmen	Başar Dural	943-63
12. Bl. Tk. K.	Teğmen	Naci Bayrak	948-46
11. Th. Tereddüt	Y. Astekmen	Naci Döner	952-58
11. Th. Tereddüt	Y. Astekmen	Sükrü Eren	950-82
1. Th. Tereddüt	Y. Astekmen	Turgut Ömer	954-93

Tokyo'da 18 gün uçak beklemek için geçen günlerim.

12 Eylül 1951 günü öğleden sonra Tokyo'daki Türklerden Abdullah efendi ile birlikte Lünepark ve Japon sanat müzesini gezmeye gılmıştık. Müze binası bilhassa bu maksat için yapılmış ve çok güzel tanzim edilmişti. Buraya giriş yerinden itibaren sıra ile tertiplenen sanat eserlerini gezip te çıkış kapısından çıktığı zaman hiç bir izahat alınmamış olsa bile taş devri, tunç, demir ve çelik devirlerine ait tedricen terakkiye doğru giden Japon sanat tarihi hakkında bir fikir edinmek mümkün olmaktadır.

Abdullah efendi beni gezdirmeyi ve Tokyo'nu görmeye değer yerlerini göstermeyi ve bazı ihtiyaçlarının teminini âdeti kendisine vazife edilmiş ve bunu yapmakla en büyük bir zevk duyduğunu söyleyerek 13 Eylül sabahı birlikte bidayette Japon Piyekisine, Takasimaya ve müteakiben Mikimoto ve Hiroşimaya gibi muazzam ticarethaneleri gezdirmişti. Yalnız bu büyük mağazalarda değil bütün Japon mağazalarında tezgöhtarların belki yüzde doksan beşi Japon kızlarıdır. Çok munis, terbiyeli olan bu kızlar bir malın satılması için müşterilerini memnun edecek her türlü hizmeti güler yüzle ve çâhil hoşluğu ile yapmakta ve çok yorulduğu halde bir şey alamadan ayrılmanız bile yine güler yüzle teşekkür ederek müşterilerini uğurlamaktadırlar. İşportalardan başka dükkânlarda ve büyük mağazalarda fiatlar maktadır.

Bugün öğle yemeğini Abdullah efendi ile birlikte bir Japon lokantasında yemiştik. Her birimiz iki porsiyon yemek ve birer de tetildan ibaret olan altı porsiyon karşılığında on bir dolar vermiştik ki bu bizim paramızla sınıdı 99 İra demektir. Buna mukabil Amerikan lokantalarında Birleşmiş Milletler ordu mensuplarına bir övün yemek o da doyabildiğiniz kadar yemek şartile 56 sent, yani bizim paramızla 500 kuruşa yeniliyordu. Arada bu kadar muazzam bir fark vardı. Amerikan Piyeklerinde yalnız Birleşmiş Milletler ordu mensuplarına satılan her türlü yiyecek, içecek ve giyecek maddeleri dış piyasadan bir kaç misli ucuza veriliyordu. Yalnız Pasifikte muharebe sahasında değil, Amerikalılar anayurdlarında dahi kendi vatan ve milletleri için ölümü göze almış bu mukaddes meslek mensuplarının her çeşit ihtiyaçlarını dış piyasadan birkaç misli ucuza satmaları ordu mensuplarına verdikleri büyük kıymetin bir ifadesi ve onların morallerini üstün tutan bir nişanesidir.

Japon ve Amerikan mamûlû birçok nadide eşyalardan çocuk çocuklarına ufak tefek hediye almak arzusu içinde bir meşale gibi

yanıp tutuşurken bazı sebepler bu arzunun yerine getirilmesine imkân vermemişti. Bunların başında cebimde zaruri ihtiyacımı karşılayacaktan başka param olmaması idi. Zira Korede bulunduğumuz müddetçe maaş olarak ayda ancak 40 dolar para verilmekte idi. Buna karşılık bir Amerikalı albayın maaşı 1400 dolardı. Bunun gibi bir Amerikan erinin 90 dolar aylığına karşılık Türk erine 5 dolar verilmekte idi. Çavuşlarımız 10, subaylarımız 20 ve binbaşılarımız 30 dolar almakta idiler. Bu kadar bariz haksızlık er ve subaylarımızın Kore ve Japonyada öteki Birleşmiş Milletler ordu mensupları yanında bizinkilerini her nimetten mahrum bırakmakta idi. Abdullah efendi bu işin farkında olmadığı için beni de bir Amerikalı albay gibi paralı zannederek en iyi ve nâdide eşyalardan almamı teklif ediyor ve parasızlığımı kendisine his ettirmeden bir bahane bularak vaz geçiyordum.

Birleşmiş Milletler Genel Karargâhında bana verilen Silver Star madalyasının merasimi.

Bugün akşam otele geldiğimde Türk irtibat heyetinden Üsteğmen Kemal Çam telefonla beni bularak Birleşmiş Milletler Genel Kumandanlığından gönderilen bir emirle 14 Eylül günü saat 10 da Birleşmiş Milletler genel karargâhında bana madalya verileceğinden bu merasimde bulunmak üzere saat 9,30 da Türk irtibat heyetinin bulunduğu binaya gelmemi bildirmişti. Mezkûr gün ve saatte Türk irtibat heyetinin bulunduğu binaya gitmiş ve oradan irtibat heyeti başkanı Tümgeneral Vahit Aykut, Üsteğmen Kemal Çam ve Üsteğmen Ragıp beylerle birlikte Birleşmiş Milletler genel karargâhına gitmiştik. Biraz sonra Amerikan irtibat heyeti başkanı albay Farnsvort da bize katılmıştı. Saat 9,40 da genel karargâhın şube müdürleri de merasim yapılacak salonda toplanmışlardı. Amerikan irtibat heyeti başkanı albay Farnsvort bizleri ayrı ayrı hazır bulunanlara takdim etmiş ve karşılıklı tanışmadan sonra Genel Kumandan Orgeneral Ridgway yerine vekâlet eden Kurmay Başkanı General WHITFIELD-P. SHEPARD madalyanın aşağıda türkçeye terceme edilmiş yazılı beratını İngilizce okuduktan sonra Birleşmiş Milletler ordusuna bir gok zaferler ve Türk ordusuna şan ve şeref kazandıran siz kahraman albayı tebrik eder ve sizin göğsünüze bu madalyayı takmak bahti-yarlığının bana nasip oluşundan sevinç duyurum, dediğini Üsteğmen Ragıp arkadaşımın tercümesinden anlamışım.

Verilen Silver-Star (Gümüş yıldız) madalyasının tercüme edilen Türkçe berati şöyledir:

Amerikan Birleşmiş Devletler Cumhurbaşkanı Kongrenin 9 Temmuz 1918 tarihinde kabul ettiği kanunun vermiş olduğu selâhiyete istinaden Türk ordusundan

Albay Celâl Dora'yı

göstermiş olduğu kahramanlığa mukabil Silver-Star (Gümüş yıldız) madalyasıyla taltif etmiştir.

Türk Ordusu Silâhlı Kuvvetleri 241. Piyade Alay Kumandanı piyade albay Celâl Dora Korede Suwan civarında yapılan ve 26 Ocaktan 6 Şubat 1951 tarihine kadar devam eden harekâta gösterdiği kahramanlıkla temayyiz etmiştir.

Albay Celâl Dora'nın alayına sayıca üstün ve inatçı bir düşmanla şiddetli bir şekilde muharebeye girdiği 156 rakımlı tepedeki müteaddit düşman istinat yuvalarına taarruz ve bunları almak görevi verilmişti. Albay Celâl Dora taktik harekâtı sevk ve idare etmek için müteaddit defalar kendisini düşmanın öldürücü ateşlerine maruz tarakarak birliğinin en ileri unsurları ile birlikte bulunmuştur. Muharebenin kritik safhaları esnasında kendisinin buradaki mevcudiyeti kotalar üzerinde kuvvet ve istikrar yaratan bir tesir meydana getirmiş ve onlara her ne pahasına olursa olsun düşmanı yok etmeyi ilham etmiştir. Albay Celâl Dora tarafından gösterilen harikülâde kumandanlık, ateş altında pervasızlık ve kendisini vazifeye hasretmesi alayının muvaffakiyetli icraatına geniş ölçüde hizmet etmiş ve kendisi ile Türk ordusuna büyük şeref kazandırmıştır...

Madalya takıldıktan sonra mersimde hazır bulunanların her biri ayrı ayrı tebrik etmişlerdi. Bu arada bana madalya verilmesinden âdeta benim kadar sevinç duyan Amerikan irtibat heyeti başkanı albay Farnsfort her iki elimi mütemadiyen hararetle sıkmakta ve seni çok tebrik ederim Türk ordusunun kahraman albayı Dora. Size

[1] Tercüme eden: Çankırı Piyade Okulu Talimname Kurulunda tercüman-sözbaşı Süha Sakar.

bu madalya azdır, diye hakkımda beslediği saf ve temiz hissiyatını izhar etmekten kendini alamamıştı (Resim 79).

Hepimiz birlikte tekrar Türk irtibat heyetinin bulunduğu binaya geldikten biraz sonra Amerikalı albay Farnsfort yanıma gelerek Tokyoyu ve Japonyanın bir çok görülmeye değer yerlerini gezmemi tavsiye etmişti. Cebinden defterini çıkararak gezilecek yerlerin isimlerini okurken bir taraftan da yüzüme bakıyor ve benim iş duy-

Resim 79 - Silver Star madalyası takıldıktan sonra. Sağda Amerikalı General WHITFIELD-P SHEPARD ve solda Tokyoda Türk irtibat heyeti başkanı Tümgeneral Vahit Aykut

gumu sanki anlanmış gibi buraları gezmek bir hayli paraya mütevakıftır. Size ben bir otomobil tahsis edeceğim ve şoförü ile birlikte sizin emrinize vereceğim arzu ettiğiniz yerlere sizi götürecektir. Yalnız gideceğiniz yerlere hareketinizden bir gün evvel bana haber verirsiniz oralardaki otellere telefon ederek yer ayırttırır ve Amerikan subaylarına yapılan kolaylık ve ucuzluktan faydalanırsınız. Size başka nasıl hizmet edeceğim ne arzu ederseniz çekinmeden bana

söyleyebilirsiniz, sizin gibi kahraman kumandana ne yapsak azdır, demişti. Amerikalı bu albayın hakkındaki bu asil hareketinden çok mütehasşis olmuş ve teşekkürlerini arzetmişti.

Bugün öğleden sonra yine Abdullah efendi otele gelerek beni almış ve birlikte Japon operasına giderek akşama kadar eğlenmiştik. Buradan çıkıp ayrılırken Abdullah efendi yarın akşam için izoli bulunan birkaç subay ile birlikte beni de evine davet etmişti. Abdullah efendi kızını alay karargâhı irtibat subaylarından yüzbaşı Kâmil Cerkan'la evlendirmişti. Daha evvel yaptıkları düğünde bizim bulunmayışımız dolayısıyla bu akşam yine çiftlerin mes'ut olmaları şerefine bir ziyafet tertiplemişti.

17, 18, 19 Eylül günleri üsteğmen Kemal Çam'ın delâletile Tokyounun birçok görülmeye değer yerlerini gezmiştik. Bu arada Japon Millet Meclisi binasını, İmparator sarayının gezilmeye müsade-i yerlerini ve Japonyada Amerikan işgal kuvvetlerinin yeniden meydana getirdikleri tesisleri, parkları, hayvanat bahçesini, ziraat müzesini ve yer altı trenlerini dolaşmıştık.

Uçakla yurda gönderilen yaralılarımızın uğurlanması.

19 Eylül günü Türkiyeye uçakla nakledilecek ağır yaralıların uğurlanması için bu yaralıların hareket edecekleri istasyona yer altı treni ile gelmiştik. Yaralılar hazırlanan yataklı hasta vagonlarına bindirilmiş ve istirahatleri mükemmelen sağlanmıştı. 100 kilometre uzakta bulunan bir uçak meydanına kadar bu trenle nakledildikten sonra İngiliz uçakları ile yurda gönderilecek olan ve hepsi ağır olan yaralılarımız yurda kavuşacaklarından ızdıraplarını unutup ve yurd hasretinin verdiği sevinç içinde çok neşeli idiler.

Bugün Birleşmiş Milletler Genel Kumandanı Orgeneral Ridgway de refikası ile birlikte Türk yaralılarını uğurlamaya gelmişler ve trende yaralılarımızı birer birer yataklarında ziyaret ederek hediyeler vermek suretile taltifkâr sözlerle iyi yolculuk ve sağlık temennisinde bulunmak gibi yüksek kadirşinashk göstermişlerdi.

Başta Amerikalı dostlarımız olduğu halde bütün Birleşmiş Milletlere mensup meslekdaşlarımızın hepsi gerek Koredeki seyyar ve memleket içi hastahanelerinde ve gerekse Tokyodaki bütün hastahanelerde yaralılarımıza karşı çok büyük alâka ve ihtimam göstermişler ve bu hareketleriyle hepimizi minnettar bırakmışlardır. Bu arada Tokyodaki Türk cemaatine mensup Türk kızları, kadınları, genç ve yaşlı erkekleri yaralılarımızı kendi öz kardeşleri gibi kabul

ederek onların tedavileri yapılırken kendilerine yaptıkları en müstefik yardımları daima taktir ile anılmaya sezaadır.

Bugün biz de yaralılarımıza iyi yolculuk temennisinde bulunarak onları uğurladıktan sonra istasyona yanan çok kalabalık bir trene binerek aydet ediyorduk. Yazlık Amerikan gömleği ve yazlık pantolon giymiş olduğum için pantolonumun arka cebinde içinde ihtiyaten az miktarda para bulundurduğum cüzdanımın cebimden çekildiğini his ettiğim anda içinden büyük paralar alınmış ve cüzdan ile ufak paraların yere atılmış olduğunu gördüm. Arkamda birbirine yapışık derecede sıkışık olan Japonlardan birisinin yardımı ile yerdeki cüzdanı ve paraları topladığım zaman yarısından fazlasının aşırılmış olduğunu görmüştüm. Bir an içinde ve bu kadar sür'atle beni çarpan Japon yankesicinin kim olduğunu araştırırken inceceğimiz istasyona da gelmiş ve imneye mecbur kalmıştık. Bizde olduğu gibi Japonlarda da böyle kalabalık yerlerde bütün dikkat ve ihtimama rağmen eli çabuk yankesiciler tarafından çarpılmak mukadderdir.

Japon halkının örf ve âdetleri hakkında intibalarım.

Tokyoda caddeler çok geniş ve halk seyrüsefer kaidelerine çok riayetkâr oldukları için trafik kazaları nâdiren vuku bulmaktadır. Japon halkı itaatli ve ahlâken de mazbut kimselerdir. Herkesin bir iş olduğu ve bir iş peşinde koştuğu bir bakışla anlaşılabilir. Halk sokakta çevik adımlarla hızlı hızlı yürümektedir. Japonyada meskenet yuvası olan kahvehane denilen bir tek yer yoktur. Sık sık rastlanan pastahanelerde halk ancak bir şey içmek ve yemek için oturmakta ve işini bitirince hemen kalkıp gitmektedirler. Tokyoda avuç açarak veya mendil sererek dilenen bir tek dilenciye rastlamadım. Yük ve sırt hamalı yerine Japon nakil işlerinde çalışanlar taşıdıkları yükü ya bisikletle veya motosiklet ve kamyonetlerle taşımaktadırlar. Semerli bir hamala burada rastlanamaz.

İkinci Dünya Harbinde Japonlar petrol sıkıntısı çektikleri için otomobillerini mangal kömürü gazı ile işleyecek surette tâdil etmişlerdir. Takside çalışan arabaların yüzde doksanı hep mangal kömürü gazı ile çalışmaktadır. Taksi saatleri ne yazarsa ondan fazlasını şahşis olarak dahi Japon şoförüne vermek mümkün değildir.

Japon halkının içtimai ahlâk ve akidelerinin sağlam olduğuna Tokyoda kaldığım 18 gün içindeki müşahedelerime dayanarak kanaat getirdim. Japonlar çalıştıkları nisbette eğlenmesini de bilen insanlardır. Tokyoda irili ufaklı çok miktarda bulunan barlar iş saatinden

sonra tıklım tıklım dolmakta ve eğlenmeleri geç vakitlere kadar devam etmektedir. Aldıkları fazla alkolden sarhoş olup sokak ortasında sızıp kalanlara Japon polisi yalnız trafiğe mâni olmayacak şekilde bir tarafa çekip kendi haline bırakmakta ve başka bir müdahalede bulunmamaktadır. Sarhoş hallerile dahi kavgâ edenlere rastlamadım.

Tokyoda akşamları sokaklarda bol miktarda kadın tellâlları dolaşmakta ve âtenen ıcrayı sanat etmektedirler. Japon kadınlarının ekserisi kendilerine has millî kıyafetlerle sokaklarda takonya ile

Resim 80. — Bir Japon berber kız sakal tıraşı yaparken

dolaşmaktadırlar. Ancak resmî daire ve müesseselerde çalışanlar Avrupai tarzda giyinmektedirler. Japonyada berberlerin çoğu kadındır. Japon erkeklerinin pek seyrek olarak çıkan sakallarını bu kadınlar tıraş etmektedirler. Sakal tıraşı yapılacak kimse âdetâ sırt üstü yatırılarak tıraş edilmektedir. Sokaklarda fotin boyacılarının hemen hepsi kadındır. Şehrin tanzifat ameleleri de hepsi kadınlardan ibarettir. Bunlar geceleri saat 24 ten sonra ellerinde küçük süpürgeleri ile ve farâşlarla sokakları temizlemektedirler (Resim 80).

Yukarıda yazdıklarımı hülâsa edersen anlaşıyor ki Japonyada ağır işler erkeklere, hafif işler de kadınlara terk edilmiş bulunmak-

tadır. Japon kadınları dünya milletleri içinde erkeğine en çok saygı gösteren ve âdeta erkeğine mâbut gibi tapınanların başında yer almaktadırlar.

Japonyada ziraat en modern şeklini almış bulunmaktadır. Her nevi ziraat Japon tarlalarında âdeta oya gibi işlenerek yapılmakta ve en mükemmel şekilde yetiştirilmektedir. Bizde yetişen sebze ve meyvelerin hemen hepsi en nefis bir şekilde ve en modern ambalajlar içinde Japon dükkânlarında satılmaktadır.

Korede olduğu gibi Japonlar denizlerinden de azami istihsal sağlamakta, balık pazarlarında her nevi balık taze, salamura ve kurutulmuş olarak mezbul miktarda satılmaktadır.

Tokyoda rastladığımız düğünler Japonlara has örf ve âdetler içinde yapılmaktadır. Bir arabaya konan gelin arabaya bağlanmış birçok uzun halatlarla süslü püslü giyinmiş gençler tarafından çekilmekte ve yine birçok Japon gençleri milli kıyafetleri ile bu arabanın etrafında sazlar çalarak ve şarkılar söyleyerek çeşitli rakıslar yapmak suretile gelini götürmektedirler.

Çarşı içinde ve sokak ortalarında sık sık rastlanan Japon mâbetlerine Japonlar sık sık ziyaretler yapmakta ve mâbedin kapısından içeri girerken elleri birbirine kavuşturulmuş ve vücutları ihtiram vaziyetinde eğilmiş olarak vaziyet almakta, mâbedin karşısında ellerini açarak dua etmekte ve çıkarken geri geri çekilerek çıkmakta ve kapıdaki kasaya bir miktar para atmaktadırlar. Japonlar çok çeşitli din ve mezhebe mensupturlar.

Japon gençlerinin spora merakları da pek fazladır. Tokyoda birçok yerlerde rastladığım spor sahaları Japon gençleri ile tıklım tıklı dolu idi. O kadar ki bu spor sahaları geceleri de elektriklerle tenvir edilmekte gündüz gibi aydınlatılan bu sahalarda her gece çeşitli sporlar yapılmaktadır.

Tokyonun merkezinde çok muazzam binalar vardır. Bunların ekserisi zelzeleye karşı mukavemet etmesi için Japon stili betonarme olarak yapılmıştır. Türk ittibat heyetinin oturduğu Teikoku Biding denilen mevkiin karşısında yapılmakta olan muazzam sekiz katlı binanın çelikten kurulan iskeletini görmüş ve bir müddet onu seyretmişim. Anlattıklarına göre bu bina Japon mühendis ve mimarları tarafından son sistem bir mimari esaslara göre yapılmakta ve birkaç kişiden ibaret olan Amerikan mimar ve mühendisleri de bu tarzı mimariyi tetkik etmek üzere müşahit olarak bulunmakta imişler. Bu çelik iskeletli bina zelzeleye karşı azami elâstikiyet sağlamakta imiş.

Tokyoda şehrin merkezinden muhite doğru uzaklaştıkça binalar küçülmekte ve bilhassa resmi olmayan binalar bir veya iki katlı olarak absaptan Japon tarzı mimarisine göre inşa edilmiş bulunmaktadır.

Japonya İkinci Dünya Harbinde harap ve bitap bir hale gelmişken harbin sona ermesiyle Amerikan ordusunun işgali altında bulunmalarına rağmen Japon milleti boş durmamış harabelerin yerine eskilerinden daha mükemmel kâşaneler, saraylar vücuda getirmişlerdir. En fazla bombardımana maruz kalarak tahrip edilen Tokyoda dahi bir yangın yerine bir bina enkazına rastlamamıştık.

Jponlar bir taraftan şehirlerini imar ederlerken bir taraftan da harp dolayısıyla bozulmuş olan iktisadi ve ticarî durumlarını da kısa bir zamanda eski hale getirmeye çalışmışlar ve bugün daha da inkişaf etmekte olan Japon sanayisini Amerikan sanayii ile rekabet edecek bir hale getirmişlerdir. Japonyaya Amerikadan ithal edilen bir mal henüz piyasaya sürülmeden Japon sanayii ithal mallarından tefrik edilemeyecek evsaf ve kalitede sür'atle imâl ettikleri mallarını daha ucuz olarak piyasaya sürmekte ve bu suretle Amerikan ticaretini baltalayacak rekabet yapmaktadırlar. Japonyada küçük sanat sahipleri de bümmlü bir şekilde çalışmaktadırlar.

21 Eylül günü Koreden iznelli gelen arkadaşlarımdan bir çoğu beni Dayiği otelde arayarak ziyaretine gelmişlerdi. Ben Koreden ayrıldığımdan beri geçen 10 gün içinde olup bitenler hakkında havadis veren bu arkadaşlarımmın geldikleri ilk gün içinde beni arayıp sormalarından ve hakkında besledikleri sevgiden çok mütehassıs olmuş ve bugünümlü arkadaşlarımla beraber gezerek geçirmiştim.

23 Eylül günü Tokyodaki Türk irtibat heyeti bir yıldanberi beraber çalıştıkları ve çok sevdikleri eski başkanları albay Sırrı Öktem'in ayrılışı şerefine Emperyal otelinde tertipledikleri veda ziyafetine beni de davet etmişlerdi. Bu ziyafete Tokyodaki Türk cemaatinden iki hanımla Amerikan irtibat heyeti başkanı albay Farnsvort da refikası ile davetli bulunuyorlardı. Üç saat kadar Emperyal otelinin çok mutantan ve hususiyet arz eden salonunda eğlenmiştik. Konuşmalar arasında albay Farnsvort mevzuu bana intikal ettirerek mağlûp olmamış Türk kumandanı! sana her şey lâyıktır ve size karşı vazifemizi yapamadık diyor ve nereleeri gezdiğimi, eğlenebilmek imkânını bulup bulamadığımı ve niçin otomobil istemediğimi soruyor ve mutlaka Fujiya oteline gitmemi tavsiye ediyordu.

Fujiyama yuvarlağı ve Fujiya oteli hakkında çok etraflı izahat veren albay Farnsvort emrivâki yaparak yarın otele telefon edip yer hazırlatacağını ve 26 Eylül günü emrime bir otomobil göndereceğini söylemiş ben de çok memnun ve müteşekkik kalacağımı bildirerek muvafakat etmiştim.

24 Eylül günü Kur. albay Sırrı Öktenle birlikte pasaport muamelelerimizi yaptırmak üzere İngiliz sefaretine gidecektik. Tokyoda Türk cemaat reisi Abdülvehap efendinin kızı bayan Süreyya ile evlenmiş ve kendisi birinci değıştirme kafilesi ile Türkiyeye gitmiş olan doktor bakteryolog Yzb. Aydın Yazıcıoğlu ailesini birlikte götürmek inkâmını bulamadığından mezkûr katile ile yalnız giderek ailesini orada bırakmıştı. Bayan Süreyyanın Türkiyeye gitmesi için şahsen yaptığı müracaatına İngiliz sefareti muvafakat etmeyerek pasaport vermemiş ve bizim tavassutumuzu rica etmişti. Albay Öktenle birlikte bayan Süreyyayı da alarak İngiliz sefaretine gitmiştik. Bizi hüsnü kabul göstererek karşılayan İngiliz sefiri bizim pasaportlarımızın müstacelen yapılmasını ilgililere emretmekle beraber bayan Süreyyanın pasaportu için yaptığımız ricamızı da kabul etmiş ve hep beraber pasaportlarımızı alarak dönmüştük.

Fujiya turistik otelde iki gün kalışım.

26 Eylül sabahı albay Farnsvort tarafından emrime gönderilen otomobil ile saat dokuzda Tokyodan hareketle Fujiya oteline doğru yollanmıştık. Şoförüm Japondur. Azıcık İngilizce biliyorsa da anlaşmamız mümkün olmuyordu. Bazen işaretle anlaşmak için kendimize hâs işaretlerimi de anlatmak mümkün olmuyordu. Bu yüzden dört saatlik yolculuğumuz sessiz geçmişti. Ancak yolumuzun üzerinde uğradığımız yerlerin isimlerini söylüyor ve Tokyodan ayrıldıktan sonra Yakohama, Kamakura mevkilerinden geçtiğimizi ve nihayet Fujiya oteline geldiğimizi söylüyordu. Kamarukadan sonra gittikçe yükselen ve etrafı çok sık ve mütenevvi çam ormanları içinden geçen asfalt yoldan ilerlerken tabiatın bütün güzelliklerini bu yolda görmek mümkündür. Otomobilimiz Fujiya otelinin önünde durduğu zaman süslü püslü elbiselerle iki kişi koşarak çantamı alıp yol göstermişlerdi.

Bütün dünya seyyahlarını zorla kendine celp edecek şekilde tabiatın en güzel yerinde yapılmış olan bu otel bütün ihtiyaçlara cevap verecek şekilde sun'i olarak da güzelleştirilmişti. Otelde rengârenk mefruşatla süslenmiş istirahat salonları, oyun salonları,

yemek salonları, kokteyl ve dans salonları, bilardo salonları, çeşitli kapalı spor salonları, kışık sıcak su plâjları ve bu plâjın çocuklar, yüzmeye bilmeyen ve bilenler için her türlü su sporuna uygun tesisler, otelin alt katında Japon mamûlî çeşitli eşya ve mücevherat satış mağazaları, kütüphanesi, otelin dispenseri, ayrıca dışarıda yazlık sporlar için tenis, voleybol, basketbol, hentbol sahaları ve akşamları dans salonlarını cınlatan Japon saz ve cazarı ve hepsinden üstün olarak otelin tabii manzarası ve çok temiz havası buraya gelecek hasta seyyahları dahi sinesinde kısa bir zamanda tedavi imkânlarını cami muazzam sanatoryum gibi bir müesseseye.

Otelin müşterileri çok kalabalık olmasına rağmen gündüzleri sanki içinde hiç kimse yokmuş gibi derin bir sessizlik içinde herkes istirahat etmekte buna karşılık akşamları saat 20 den sonra 24 e kadar devam eden neşe ve kahkaha tufanı otel müşterilerini zorla eğlenmeye davet etmekte idi.

Otel müşterilerinin ekseriyetini Amerikalılar teşkil etmekte idi. Amerikalı aileler bu otelde ikamet edenleri âdeta kendi aileleri gibi kabul ederek tanışmak ve konuşmak arzusunu göstermekte ve ne yazık ki lisan bilmemekliğim beni bütün eğlencelerden mahrum etmekte idi. Bu otelde aylarca kalırsa sıkılmak ihtimali olmadığı halde yine lisan bilmemek yüzünden bir günden fazla sıkılacağımı tahmin ettiğim için ancak iki gün kaldıktan sonra dönmeye karar vermiştim.

Otelin üçte ikisi Japon kızlarından hem de en seçkin güzellerden mürekkep belki 150 den fazla müstahdemi vardı. Her türlü hizmet tasavvurun fevkinde cereyan etmekte idi. Çamaşırı ve ütücü kızlar her sabah odanıza girer ütömek üzere elbiselerinizi ve yıkamak için çamaşırlarınızı alırlar. Ayrıca odacı kızlar sabahleyin gelerek odanızın temizliğini yapar ve hergün çarşafları değiştirir ve geceleri yatma zamanı tekrar gelerek yatağı yatmak için hazırlar ve yattıktan sonra üzerinizi örterek hayırlı geceler temennisiyle odanızdan çıkarken gece lâmbasını yakar ve giderler.

28 Eylül sabahı oteleten hareket ederek saat 16 da Tokyoya vardığımızda albay Farnsvort'u ziyaret edip teşekkürlerimi bildirirken başka bir yere gitmeyi arzu etmez misiniz tomorralı her zaman emrinizdedir, demişti.

28 Eylül akşamı albay Farnsvort'un ailesi ile birlikte Emperyal oteli salonunda tertipledikleri vedu ziyafetine davet edilmiştik. Bu ziyafet bir seneceğdenberi birlikte çalıştıkları mesai arkadaşı Türk İrtibat heyeti başkanı albay Sırrı Öktemin ayrılması dolayısıyla şereflerine veriliyordu. Çok samimi bir hava içinde cereyan eden ve üç

saat devam eden bu ziyafetten ayrılırken ertesi günü sizinle tekrar hava meydanında buluşarak uğurlayacağım diyerek iyi yolculuk temennileri arasında ayrılmıştık.

Uçakla anayurda hareket.

Uçağımız 29 Eylül 1951 günü saat 23,30 da meydana kalkıyordu. Saat 22 de irtibat beyetindeki subaylarla birlikte uçak meydana gitmiştik. Meydan çok kalabalıktı. Bayan Süreyya Yazıcıoğlu da bizimle beraber seyahat edeceği için Tokyodaki Türk ailelerinin çoğu uğurlamaya gelmişlerdi.

Dört motörlü Pan Amerikan uçağı cidden çok konforlu, her türlü esbabı istirahatı cami ve içindeki Amerikalı hostes bayan çok kibar ve centilmen hareketleriyle yolcularını memnun ediyordu. Beş buçuk saat sonra Okinava hava meydanına inmiştik. Pan Amerikan şirketinin bu meydanadaki gazinosunda sabah kahvaltımızı yaparken 45 dakika içinde uçağımız da bakımları ve benzin ikmalini yaptıktan sonra saat 7 de Okinava'dan hareket etmiştik. Saat 12 de İngiliz müstemlekesi olan Hongonk tayyare meydanına indiğimizde programa göre burada bir gece kalmamak ve ertesi günü hareket edileceği bildirilmiş ve otobüsle Peninsula oteline götürülmüştük. Otel müstahdemleri hepsi Çinli idi. Otelin kapısından içeri girerken gazete muhabirleri etrafımızı sarmış ve Kore muharebeleri hakkında intibahlarımızı sormuşlardı. Bunlara asker olmamız itibarıyla beyanat vermekte mazur olduğumuzu söyleyerek atlatmıştık.

Otelin Çinli hademeleri Japonların tamamen zıddına olarak çok çingene ve terbiyesiz insanlardı. Her emredilen bizzatı yapmadan peşin olarak bahşis istemekte ve müşterilerini izaç etmekte idiler. Peninsula oteli Japonlarınkine nisbetle turistik otel olmaktan ziyade plâde yalnız yatma ihtiyacını karşılayacak büyüğe bir oteldi.

Bayan Süreyya Yazıcıoğlu Japon kolejinden mezun Türkçeyi iyi konuşur, japonca, ingilizce ve çince olmak üzere dört lisana âşina olduğu için yol boyunca bize büyük yardımları olmuştu. Hongonk meydanına kendisini karşılamaya gelen Kazan Türklerinden akrabaları Faris Muhiittin isminde bir zatla birlikte otele gelmişlik. Öğle yemeğini otelde birlikte yedikten sonra vapurla Hongonk adasına hep birlikte geçerek yine akrabalarından bir bayanla görüşmek üzere Hongonk kız enstitüsüne gitmiştik. Misafir salonunda tanıştığımız bayan tarafından izaç ve ikram edildikten sonra binanın üst tarafından Hongonk'un genel görünüşünü doya doya seyretilmişlik.

Müteakiben şehri birlikte dolaşarak çarşı pazarlarını ve plâjlarını gezip akşam otelimize geldiğimizde Pan Amerikan şirketi tarafından otlamıza konan bir yazıyı bulmuştuk. Bu yazıda uçağın pilotunun hastalandığını ve hareketimizin 24 saat tehir edildiği yazılmıştı. Bu haber yurda kavuşmamızın gecikmesinden dolayı bizi üzmüş olmakla beraber daha 24 saat Hongonk'u gezmek fırsatını bulmuş oluyorduk.

29 Ağustosta Türkiyeden hareket eden irtibat heyeti başkanı ile albay Nuri Pamir de bu otelde misafir olduklarında kendilerini Kıbrıslı Doktor Hamdi Süat Rasim isminde bir zat ziyaret ederek çok yardımında bulunmuş ve arkadaşlarımız bu zatı görerek tanışmamızı tavsiye etmişlerdi. Telefonla çalıştığı hastahane de bularak görüşmek istediğimizi bildirmiş ve akşam otele gelmişti. Arkadaşlarımızın teşekkürlerini ve selâmlarını kendisine tebliğ ettikten sonra ısrarla bizi de davet ederek kendi hususi otomobili ile evine götürmüştü. Refikası İngiliz olan bayan bize hüsnü kabul göstererek o akşam evlerinin manzarası çok güzel olan balkonunda ızaz ve ikram edilmıştik. Müteakiben şehrin bilhassa gece manzarasını göstermek için hep beraber Hongonk adasına geçerek birçok yerleri dolaşmıştık. Bugün şehirde her günküden başka bir faaliyet ve şenlikler olduğunu söyleyen doktor bugün komünistlerin bayramı olduğunu ve ada tam kozmopolit bir yer olup her çeşit mîllete mensup ve her türlü inanışta kimselerle dolu olduğunu ve bu meyanda çok miktarda komünistlerin de bulunduğunu, bu serbest limanda her kes kendi inanışında ve davranışında tam bir serbestiye sahip olduğunu söylemişti. Kıbrıslı bu Türk doktor İngiliz hastahanesinde çalışmakta ve tekatütlüğe istihkak kesbedince Türkiyeye gelip yerleşmek hasretini çekmekte olduğunu söylemişti. Bir Türk subayını veya erini görünce Türkiyeyi görmüş kadar sevindiğini ifade eden doktorun bize karşı gösterdiği samimî hüsnü kabul tasavvurun üstünde denecek dereceyi bulmuştuk.

Yeşilköy hava alanında karşılanışım.

2 Ekim 1951 günü saat sekizde Hongonk meydanından havalandan uçağımız Kavo, Bankonk, Siyam, Kalkûta ve Yeni Delhi meydanlarında aneak ikmalini yapacak kurlar yarımşar saat bir müddet kalarak Pakistanın başşehri olan Karacî'ye gelmiştik. Uçağımız normal olarak buradan Basra'ya ve orndan da Beyrut'a uğrayacaktı. Basraya incek ve oradı binecek yolcu olmdığı için Karacî'den

kalkan uçağımız hiç bir yere inmeden 14 saat sonra 4 Ekim günü ortalık ağırırken Beyrut hava meydanına inmisti. Meydandaki gazonoda sabah kahvaltısını yaptıktan sonra saat 9 da hareket eden uçağımız Kıbrıs üzerine geldiğinde uçak mürettebatı arasında dikkatimizi çekecek derecede anormal konuşmalar ve faaliyetlerden bir tehlikeli durum olduğunu his etmiştik. Yolcuların adedi 46 kişiden ibaretti. İçlerinde biz üç Türkten başka Filipinli, Siyamli, Hintli ve İspanyaltı muhtelif milletlere mensup erkek kadın ve çocuklar vardı. Tayyarenin pencerelerinden Kıbrıs adası üzerine bakarak tehlikenin ne olduğunu veya ne olacağını sezmeye çalışıyorduk. Tam ada üzerinde uçağımız istikametini değiştirerek tekrar Beyrut'a doğru yol almaya başladığını görünce bütün yolcular ne oluyoruz, Niçin dönüyoruz diye sualler sormaya başlamışlar ve uçak mürettebatının soğuk kanlılıkla verdikleri cevap bir şey yok demekten ibaret kalmıştı. Uçağımız saat on birde tekrar Beyrut meydanına indiği zaman motorlardan birisinin benzin akıttığı ve havada uçağın tutuşmak ihtimali olduğundan avdet etmek mecburiyetinde kaldıklarını söylemişlerdi. Bir buçuk saat içinde meydandaki tamir ekipleri tarafından tamir edilen uçağımız 12,30 da hareket ederek yine Kıbrıs üzerinden geçtikten sonra bir müddet Anadolu kıyılarını takip ederken duyduğumuz sevinçli yanıımızdaki yolculardan saklayamamış ve onları da bu sevincimize katmak için işte bakın bizim yurdumuz üzerinden geçiyoruz, diye iftiharla göstermiştik. Artık mübarek topraklarımızı havadan görüyor, mübarek yurdumuzun havalarında dolaşıyorduk. Ve artık hiç bir korkumuz kalmamıştı. Düşsek de kendi toprağımız üzerine düşecek, ölsek te mezarımız kendi toprağımız olacaktı.

Saat 15 te Marmara üzerinden Yeşilköy istikametine ilerliyorduk. Çok kesif bir bulut tabakası içine giren uçağımız bir saat mütemadiyen Yeşilköy üzerinde havada dolaşıyor ve çok alçalmasına rağmen toprağı görmek imkânı hasıl olamıyordu. Uçağımızın inemeyeceği ve İstanbuldan uzaklaşarak başka cenebi bir meydana gideceği endişesi ve heyecanı içinde idik. Tam saat 16 da bulutlar sıyrılmış ve Marmaranın cennet gibi güzel kıyıları görülmeye başlamıştı. Uçak alçalırken Yeşilköy meydanı görülmeye başlamış ve meydan civarında büyük bir kalabalık dikkatimi çekmişti. Meydana iner inmez evvelâ telörgünün dışında bulunan kalabalığın telörgülerden atlayarak uçağı yanına hücum ettiklerini görmüştüm. Bu sırada Amerikalı Hostes bayan uçağın kapısını açmış ben de bu kalabalık içinde beni karşılamaya gelen efradı ailemden kimse

var mı merakile kapıya doğru yaklaşmışım. Gelenlerin hepsi beni uçağın kapısında görünce alkışlamaya başlayarak Yaşar Dora hoş geldin diye bağırmakta ve candan tezahürat yapmakta idiler. Bu manzara karşısında uçak yolcuları da şaşırmışlardı. Çünkü birlikte seyahat ettiğimiz müddetçe kendimizi uzun boylu tanıtmamıştık. Uçağın kapısı açılalı 15 dakika olduğu halde halâ bir merdiven yanaştırılmamış ve karşılayıcılar bir an evvel bana kavuşmak heyecanı ile bir taraftan meydana müstahdemlerine kızıp çatarlarken bir taraftan da albayım at kendini aşağı bizim omuzlarımız sana merdiven olsun diye telâşlanmakta idiler. Hepsine içimden gelen minnettarlığımı Varolun, sağ olun sözleriyle arz ederken karşılayıcıların uzaktan ite kaka getirdikleri merdiven yanaştırılmış ve merdivenden yukarı hücum eden sayın İstanbulluların ve kıymetli hemşehrilerimin kolları arasında merdivenden ayağımı toprağa basmağa fırsat vermeden kadirşinas milletimin omuzları üzerinde maydanın gümrük binası istikametinde ilerlemeye başlamıştık. Her ağızdan yükselen takdirkâr cümleler ve elimi yüzümü öperek boynuma sarılanlar, göz yaşı dökerek müsaade edin ben de babamın elini öpeyim diye yalvaran kızına karşı o hepimizin babası, diye bağırانlar arasında gümrük binasına gelmiştik. Milletimin bana karşı gösterdiği bu candan sevgi ve taktir tezahüratı karşısında gözlerim yaşıyor ve ey ulu millet senin uğrunda hizmet edenlere senden daha büyük mülkâfat veren var mıdır, diyordum.

Yeşilköy hava alanında beni paylaşamayan kıymetli hemşerilerim ve sayın İstanbullular gümrük salonunda muamelesi tekemmül edecek gümrük işlerinin neticesine kadar yanımdan ayrılmamışlardı. Bu arada karşılayıcılar arasında bulunan Hürriyet, Yenisabah, Cumhuriyet, Vatan, Milliyet ve Yeni İstanbul ve diğer gazete muhabirlerinin yurda kavuşmaktan mütevellit duyduğum intibalarını ve Kore meselesinin daha ne zamana kadar sürüp gideceğini ve sair hususlar hakkında her birisi ayrı ayrı sual yağmuruna tutuyorlar, ben de kendilerini tatmin edici cevap vermeye çalışıyordum (Resim 81).

Burada bir gazete muhabiri arkadaşım heyecanlı ve herkesin duyabileceği yüksek sesle şöyle bağırıyordu: Kahraman Dora acaba dikkatinizi çekiyor mu? Bugün sizi karşılamaya gelenler arasında sivil ve asker hiç bir resmi şahsiyete rastlıyor musunuz? Gerek meydana ve gerekse işte burada resmi kıyafetli bir polis dahi yoktur. Bunun sebebini lütfen açıklaarmısınız, diye sormuş ve dikkatimi çekmişti. O ana kadar hakikaten hiç bir şeyin farkında

Resim 8: Yeşilöz hava alanının yeni kurgulayan hemşerilerimiz ortalarında

değildim. Dikkatim bu tarafa çekildikten sonra etrafıma bakınca resmi şahsiyet olarak Yeşilköy inzibat kulayından başka hiç kimseyi görmemiştim. Ama o anda bu soru'nı cevabını verecek durumda olmadığımı için sükûlla mukabele etmek mecburiyetini duymuştum. Böyle olmakla beraber bu alakasızlık içini burgulamaya başlamış ve bunun mânasını çözmeye çalışmışım. Öyle ya Kore'den yıralı ve hasta olarak yurda dönenler ve hattâ mesaisinden faydalanıla-

Resim 82 — Uçakta bizimle beraber gelen İzzet Süreyya ile kendisini Yeşilköy havan alanında karşılayan kocası Doktor Aydın Yazicioğlu ile

madığından yurda iade edilenler dahi yurdun her tarafında karaya ayak bastıkları zaman onlara en müfentan karşılama törenleri yapı-lirken bugün bana karşı resmi makamların gösterdikleri bu lâkay-diliğin neden ileri geldiğine o an için bir türlü mâna verememişim (Resim 82).

Yeşilköy meydanının görünük memurları arkadaşlar çok kibar ve nazik hareketlerle herkesten evvel birden ilâret olan bayıllarını muayeneye lüzum görmeden muamelesini bililerek hareketimize

müsaade etmişlerdi. Önde çocuklarımla bindiğim arabamı bir gelin alayı gibi takip eden karşılayıcıların otomobilleri ile İstanbul'a ve oradan Üsküdar'daki evimize gelmiştik.

Ziyaretler ve konferanslarım.

Otomobil yolculuğumun tozunu gidermek için henüz elimi yüzümü yıkamaya fırsat bulamadan kapa arka arkaya çalınmakta, tanıdığımız ve tanımadığımız birçok ziyaretçiler birbirlerini takip etmekte idiler. Bu ziyaretçiler arasında yine birçok gazete muhabirleri de bulunmakta idi. Bu muhabir arkadaşların bilhassa benden sordukları şu idi: Kore'de kazandığı zaferlerle Türk milletinin ve Türk ordusunun namını şanını göklere yükselten ve bütün dünya milletlerine Türkün ne demek olduğunu bir daha tanıtan şanlı alayımızın kumandanı albay Celâl Dora'nın Yeşilköy hava meydanındaki karşılama töreninde sivil ve asker hiç bir resmi şahsiyetin bulunmamasının sebeplerini benden ısrarla soruyorlar ve beni deşmeye çalışıyorlardı. Bu muhabir arkadaşlardan ikisi daha açık konuşarak İstanbul Valisi ve Belediye Reis vekili Ordinaryüs Profesör Fahrettin Kerim Gökay'ın İstanbul'a gelen bir papası dahi karşılamayı ihmal etmez ve kendisi için bunu bir şeref telâkki ederken dünya çapında bir Türk kahramanını karşılamayı milletçe hepimizi çok üzmiştir. Biz sizin bugün geleceğinizi Amerikalı dostlarımızdan haber aldık. Nefense gelişinizi de gizli tuttuklar. Şayet bu haberi akşamdan verselerdi ve matbuata aksettirilseydi bütün İstanbul halkı çoluğu ve çocuğu ile Yeşilköye akın edeceklerini biliyorlardı. Millet resmi makamların size karşı olan bu takay-diliğinin sebeplerini sizin ağızınızdan açıklanmasını merakla beklemektedir diyorlardı.

Asker olmam itibarıyla iç duygularımı açıkça ifade etmek mümkün değildi. Ancak cevap olarak şu kadarını söyleyebilmişim: Ben resmi formalitelerden hoşlanmam. Bu gibi resmi karşılamaları samimiyet çerçevesinin hudutları dışında görürüm ve bundan müteessir değilim. Milletin kendi içinden gelerek yaptıkları karşılamayı her şeyin üstünde mütalâa ederim. Resmi karşılanmanın yapılmamasının sebebini ancak ileride imkânlar hasıl olursa açık-larım, demiştim.

Gazeteci arkadaşlarla yapılan bu hasbihaller sırasında ardı arkası kesilmeyen birçok ziyaretçiler içeri girmekte idiler. Bu arada dış kapıdan büyük bir kalabalığın içeri akın ettiğini gören

gazeteci arkadaşlar yerlerini bu yeni gelenlere terk ederek ayrılmışlardı. Gelenler Üsküdar'daki ilk ve orta okulların her sınıfından arkadaşlarını temsilen seçilmiş birer kişiden mürekkep yavruçuklarla yine her okuldan kendi okullarının öğretmenlerini temsilen ayrılan bay ve bayan öğretmenlerden mürekkep bir ziyaretçi grubu idi. Miktarları kırkı müteceviz olan bu kıymetli misafirlerimi küçük odamda oturtmak imkânını bulamadığımdan üzülüyordum. Birçokları ayakta kalnak üzere tekrar tekrar elimi öpererek etrafında gevrelenmişlerdi. İçlerinden öğretmenlerin kademlisi ve yaşça da büyüklüğü olan bay öğretmen gözlüklerinin altından döktüğü göz yaşlarını saklayamıyordu. Odada diğer misafirlerle beraber elliyi müteceviz bir kalabalık olduğu halde bir an derin bir sessizlik içinde herkes gözlerini bana çevirmişlerdi. Ben onların bu bakışlarından iç duygularını tamamen okuyordum. Bir bayan öğretmen bu sükûtu bozarak sayın albayım diye söze başladı. Bu gördüğünüz çocuklar sizi görmek bahtiyarlığına kavuşmak için bilseniz ne kadar heyecanlıdırlar. Sınıflarını temsilen birer talebe ayırmak için ne kadar müşkülâta uğradık. Uerkez sizi görmeye can atıyor ve gelemeyenler size kavuşamadıklarından şu anda ne kadar müteassir olduklarını tarif edemem. Sizin Koredeki kahramanlıklarınız bizim bu yıl derslerimizin başlıca mevzunu teşkil etmişti. Sizin yaptıklarınızı bilmeyen hiç bir talebemiz yoktur. Sizi hepsi tanıyorlar. ALLAH sizi millete bağışlasın sözleri arasında kendimi zor zaptetmiştim. Bu sırada henüz ilkokula o sene girmiş yedi yaşındaki bir kız çocuğuna hitap eden bayan öğretmen kızım bu kimdir tanıyor musun diye sormuştu. Yavruçuk Albay Celâl Dora'dır. O Korede herşey yaptı ve Sancıağı derken heyecanından hıncınlıklarla ağlamaya başlayınca odadakilerin de hepsini ağlatmıştı. Bu hıncınlıklar yavruçuğun ve bütün odadakilerin Türk Sancıağına ve bayrağına karşı besledikleri derin aşkın bir tezahürü idi. Minicik yumrukları ile gözlerini uğuşturarak gözyaşlarını dindirmeye çalışan yavruçukların bu ülvî manzarası beni de ağlatmıştı. İşte milletin özü ve onların kendileri yaşasın diye hayatını istihkar ederek kendi uğurlarında çalışan eviâtlarına verdiği en büyük mükâfat.

Gözyaşları henüz dinmeden odadan çıkan bu kıymetli ve istikbatın kahramanları olan bu minicik misafirlerimi dış kapıya kadar uğurladığımda kamının önünde duran bir otomobilden inmeye çalışan tanımadığım çok yaşlı iki zatın biraz daha dinç olanı diğerinin inmesi için yardımlarken otomobilin yanına giderek bu malûl ve 85 yaşında olan misafiriye ben ile yardım ederek odama kadar

getirmiştim. Oturmadan elime sarılarak öpmeye çalışırken estâğfirullah ne münasebet siz benim babam yerindesiniz müsaade edin ben sizin elinizi öpeyim, demiştim. Bu zal iki elle elimi tutarak kendisini bana tanıttı ve benim de adım Celâl ama ben senin pâyene erişecek Celâl değilim. Ben de albayım, Birinci Dünya Harbinde birçok cephelerde muharebe ettim ve son olarak Filistin'de yaralandım ve malûl kaldım. Bir müddet de Kuleli Askeri Lise Müdürlüğünü yaptım. Emekliye ayrıldıktan sonra Çengelköyünde ikamete karar verdim ve şimdi Çengelköyünden bilhassa sizi ziyarete geldim. Koredeki muharebelerinizi gazetelerden adım adım takip ettim. Çok gözyaşları döktüm, Kahramanlıklarınızın karşısında göğsüm kabarıyor, kabına sığmaz oluyordum. ALLAHIMA ahd ettim. Yarab şu albay Celâl Dorayı millete bağışla, Sağ salım yurda dönsün onun elini öpmek vâdim olsun, demiştim. İşte şimdi vâdimi yerine getirmek için geldim müsaade et mutlaka elini öpmeliyim diyerek elime sarılmıştı. Arkasından ben çok oturmayacağım size şu topal bacağımla bir hizmet yapmak istiyorum. Ankaraya yalnız gidiceğinize göre çocuklarınızı burada bırakacağınızı anlıyorum. Çok rica ederim efkânınıza ve yavrularınıza söyleyin telefon numaramı veriyorum yapılacak her hizmetlerini ben yapayım. Bir defacık olsun sizin hizmetinizde bulunmazsam gönlüm rahattamayacak diye yalvarmıştı.

Bunlar o kadar ülvî manzalardı ki karşılarında ürpermek ve erimemek mümkün değildi. Bunlar milletimin hakkunda besledikleri iç duygularının tezahürleri idi. Buna mukabil resmî makamlar başlarındaki partizan zihniyetli siyasi liderler bu Kore muharebeleri dolayısıyla isminin gazetelerde fazla geçmesi ve sık sık taktikâr cümleler sarfedilerek efkârı umumiyeye tanıtılmış olumandan ürkmüşler ve kendi evhamları ile beni ileride kendilerine rakip olabilecek kanaat ve vehmine kapılarak daha yurda ayak bastığım andan itibaren kıymet verilmeyen bir insan durumuna düşürmeye çalışmışlardı. Beyhude gayret.

Akşama kadar dolup boşalan ziyaretçiler arasında İstanbul Merkez Kumandanlığının Kadıköy bölge komandanı olan bir yarbay arkadaşım da teşrif ederek İstanbulun Kurtuluş yıldönümü dolayısıyla Taksim Gazinosunda belediyece verilecek ziyafete davetli olduğumu bildiren bir davetiye getirmişti. Uzun seneler İstanbulun sinesinde yaşamış, Boğazın, Marmaranın tertemiz havasını yıllarca teneffüs etmiş ve onun her türlü nimetlerinden nasibini almış ve kurtuluşu uğrunda İstiklâl Savaşında carıpmış bir Türk evlâdı olarak hakiki kurtuluşunda kendi hissesine düşenî yapmış ve birçok

yıldönümlerini de ilk kurtuluşunun heyecanı ile çok defalar tes'it etmiştim. Gönlüm İstanbullularla birlikte bugünü onların arasına katılarak kutlamayı çok arzu ediyordu. Fakat başta Valinin hakkındaki lâkaydisi beni bu davete icabet etmekten alıkoymuştu.

Ertesi günü 5 Ekim 1951 de sayın İstanbulluların manevi şahsiyetini temsil eden Belediye Reisini ziyaret etmek ve İstanbulluların hakkındaki gösterdikleri samimi sevgi tezahüratına şükran beygılarını arz etmek medeni bir insanın baş vazifesi iken Belediye Reisinin baştakilerden aldığı emre uyarak gösterdikleri bu lâkaydi yüzünden bu vazifemi yapamamış, ancak matbuat vasıtasile sayın İstanbullulara şükranlarımı arz etmiştim.

Bugün resmi ziyaret mecburiyetinde bulunduğum Birinci Ordu Kumandanlığına gittiğimde merhum Orgeneral Şükrü Kanath'ın Almauyuda bulunması dolayısıyla vekili sayın Orgeneral Abdülkadir Seven ve yanında misafiri bulunan eski alay kumandanım Orgeneral Muharrem Mazlûm İskora tarafından hüsnü kabul görerek bir müddet oturmuş Kore muharebelerimiz ve Koredeki birliğimiz hakkında sorularını cevaplandırıc hasbihallerde bulunarak ayrılmıştım.

Harp Okulu alay kumandanlığına tayinim.

Ankaraya biran evvel gitmek ve doğrudan bağlı bulunduğum Milli Müdafaa Vekilini ve Genelkurmay Başkanını ziyaret ederek geldiğimi arz etmek mecburiyetinde bulunduğumdan İstanbulda daha fazla kalamamış ve 8 Ekim 1951 günü hareket ederek Ankara garına geldiğim zaman Ankara Valisi sınıf arkadaşım merhum Necati İltis, Emniyet Genel Müdürü sınıf arkadaşım emekli Kur. Alb. Servet Sürenkök ve Merkez Kumandanı eski alay kumandanım albay Necati Olcay ile Garnizon Kumandanı Tuğgeneral Mithat Akcakoca ve Ankarada bulunan sayın hemşerilerim tarafından karşılanmışım. Ankara Ordüevinde misafir edilerek mezkûr gün öğleden sonra Millî Savunma Vekilini ve Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Zekâi Okan'ı ve Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Korgeneral merhum Tunaboyluyu makamlarında ziyaret etmiş ve karşılamaya gelen zevata da iadei ziyarette bulunmuşum. Merhum Korgeneral Tunaboylu benim bir tugaya çıkarılmamı düşündüklerini ancak Cankırıda Piyade Okulunda bulunan Amerikalı uzmanlarla okul kumandanı okulda bulunan temel ve tekâmül kursundaki subayların harp tecrübelerimden faydalanmaları için mezkûr okula tayinimi

istediklerini ve sayın Orgeneral Zekâi Okan ise Genelkurmay Başkanının arzularının Harp Okulu Alay kumandanlığına tayinim üzerinde durulduğunu, genç ve münevver bu kütle üzerinde maddi ve manevî daha çok faydalar sağlayacağını düşündüklerini bildirmişti (Resim 83).

Kore'den yurda dönenlerin arzu ettikleri yerlere tayinleri hakkında alınmış bir prensip kararı olduğuna göre sayın Zekâi Okan da bana arzularımı sormuş ve cevaben bugün Türk ordusunda alay

Resim 83 — Ankara paralı. Beni karşılayan yakın arkadaşlarım ve mensuğillerim arasında

kumandanı olarak uzun müddet muharebenin her safhasında tecrübe kazanmış benden başka kimse yoktu. Bu tecrübelerimden elbetteki ordu mensuplarının faydalanmalarını can ve gönülden arzu ederim. Bu maksatla ordum ve milletim için nerede daha fazla faydalı olacağım taktir buyrulursa ve bu yer yurdun en büyük mahrumiyet bölgesinde dahi olsa memnuniyetle kabul edeceğimi arz etmiştim. Bu cevabından çok mütehasşis olan sayın Orgeneral elbetteki ordu için en faydalı olabileceğiniz bir yeri seçmek başlıca düşüncemiz

olacaktır. Genelkurmay Başkanı ile de görüştüğten sonra neticeyi size bildireceğim demişlerdi (Resim 84).

10 Ekim günü akşamına kadar Orduevinde birçok Ankaralılar ve hemşerilerimle gazeteci arkadaşların ardi arkast konuşmayan

Resim 84 - Sağ salım yolda dönen bir Kore gazisi kendisini karıştıran babasının müstak belatı arasında

ziyaretlerle geçmişti. Ayrıca Türk Milliyetçiler Derneği, temsil bürosuna müracaat ederek Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi salonunda konferans vermeme rica etmişlerdi. Bu akşam mezkûr fakülte salonunda verdiğim konferansı dinlemeye gelen binlerce

Resim 85 - - Çankırıda şayin Fyade Okulu Kumandanı ve subayları Iraklılarda
büyük sevgi tezahürleri göstermişlerdi

Ankaralıların yarısından fazlası salon dışında sokaklarda kaldıkları-
ndan bu konferansın ertesi günü tekrar edilmesini rica etmişler
ve tarafından kabul edilerek ertesi günü akşamı ikinci bir konfe-
ransla Ankaralıları kısmen tatmin edebilmişim. Çoktan Ankara
gençliği Malmekteğin Korede yaptıklarını dinlemek heyecanı ile
çıpıyorlardı. Birliğimizin Koredeki zaferlerinden ve bu zaferi
kazanan kahramanlarımızın menkıbelerinden anlattıkça milli hisleri
kabına sığmayan Türk milleti duyduğu gururun heyecanı ile alkış
tufanları içinde salona çalıyorlardı.

12 Ekim akşamı Ankaradaki Elâzığ Kültür Derneğinin Gar-
guzinosunda tertipleddiği ziyafete giderek burada davetli bulunan
yüzü müteceviz Ankaradaki hemşerilerimin sevgi tezahüratı ara-
sında salona girmiş ve salonun şeref mevkiine oturtulmuşum. Gerek
daveti tertipleyen dernek başkanı sayın Rahmi Uluğun açış konu-
ması ve gerekse Elâzığ Askeri Rüştiyesinden hocam olan sayın Fethi
Altayın seçkin hitabesile baharındaki taltifkâr sözleri beni ziyafetle
memnun ve minnettar bırakmıştı.

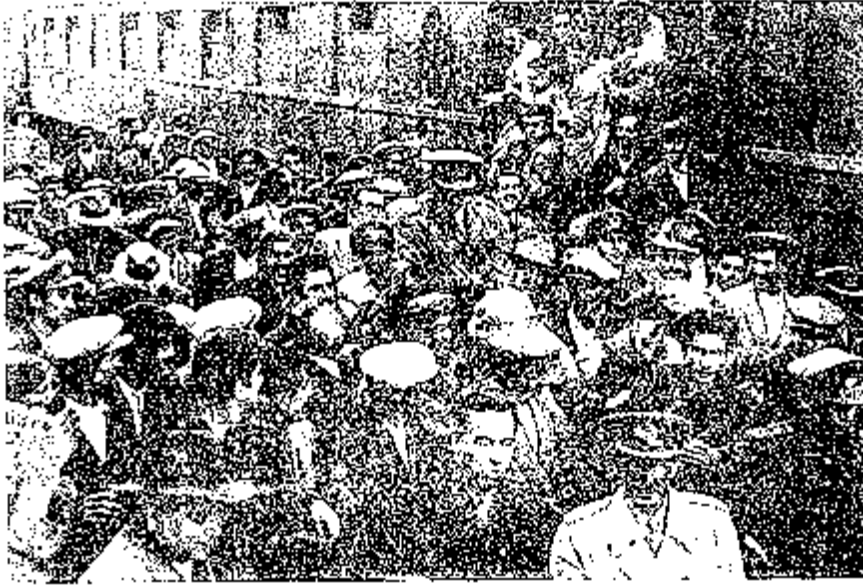
Ankarada kaldığım 10 gün içinde birçok ilk, orta, lise ve üniver-
site gençleri ve öğretmenleri beni okullarına davet etmişlerdi.
Yetinebildiğim okullara gitmekle beraber diğerlerinin bu asil arzula-
rını yerine getiremediğimden üzülmekte idim. Her halde ağır bir
yük altında bulunduğumun taktir eden bu okul mensubu öğretmen
ve talebeler beni nazarı af ile karşılamış olouklarını tahmin ederim.

20 Ekim günü Çankırılıarın ve piyade okul mensuplarının davet-
lisi olarak Çankırıya hareket etmiştim. Çankırıya 10 km. mesafede
bulunan Sülüklü karakoluna kadar zahmet ederek teşrif eden başta
okul kumandanı sayın Orgeneral Aziz Ayman ve subay arkadaşla-
rıyla Çankırıda mevcut otomobil ve otobüslerin taşıyabildikleri
kadar sayın Çankırılıar beni orada karşılamışlardı. Çankırıya
geldiğimiz zaman bir gün evvel Pazar olması dolayısıyla köylerden
Çankırıya gelen ve benim ertesi günü geleceğimi haber alınca
köylerine kıtmeyip o geceyi Çankırıda geçiren köylü vatandaşlarla
bütün Çankırı halkı çoluğu çocuğu ile sokaklara dökiilmişler ve
Çankırının bütün okul öğrencileri ile piyade okulunda kursta bulu-
nan bütün subaylar beni Çankırı mehalinde karşılayarak otomobil-
den ayağımı yere bastırmadan omuzlarında götürülerken üzerinden
geçtiğimiz köprü başında kurbanlar kesmişler ve okul tarafından
çıkarılan merasim bölüğünü selâmlamak için dahi omuzlarından
indirmeden Atatürk heykeğine kadar götürmüşlerdi (Resim 85).

Atatürk heykeli önündeki meydan mahşeri bir kalabalıkla tıklım tıklım dolu idi. Burada nutuklar söylenmiş ve hemasi şiirler okunarak taltif edilmiştim.

Çankırıda kaldığım bir hafta içinde piyade okulunda subaylara sinema salonunda Çankırılılara ve ayrıca okul talebelerine Kore harp hatıralarından bazılarını anlatmışım.

Çankırıda iken Elâzığ hemşerilerimin telgrafla defatle vâki davetlerine icabet etmeyi daha fazla geciktirmeme imkân olmadığı için 28 Ekim günü trenle hareket etmiştim. Malatyaya kadar karşı-

Resim 86 Elâzığ hemşerilerim Volçatı istasyonunda beni trenlerden böyle indirmişlerdi

lamaya gelmek zahmetine katlanan birçok hemşeri ve akrabalarının kolları arasında Elâzığa kadar geçtiğimiz her istasyonda ve bilhassa Faskıl kazasının bütün halkı beni görmek üzere davul zurnalarile istasyona gelmişlerdi. Trenin burada durduğu müddet içinde kendileri ile konuşup ve ısrarları üzerine Kore hakkında bazı hatıralar anlattıktan sonra sevgi tezahürleri arasında ayrılmış ve biraz sonra Volçatı istasyonuna geldiğimizde âdeti bütün Elâzıqlılar burada toplanmış gibi muazzam bir kalabalık beni karşılamışlardı. Bu istasyona civar köylü hemşerilerim de davul ve zurnaları ile istasyona

gemişlerdi. Başlarında sayın Vali Muharrem Balasaygın ve Tümen Kumandan vekili sayın albay Teflik Çağlar beyler olduğu halde bir çok subay ve memur arkadaşlar da bu mahşeri kalabalık içinde bulunuyorlardı. Trenden beni omuzlarına alarak yere bastırmadan ve gelenlere teşekkür borcunu ifa etmeye fırsat bile bulunmadan Vali otomobiline kadar götürmüşlerdi. Belki yüzden fazla otomobil ve otobüslü bir konvoy halinde Beşkardeşler mevkiine kadar gelip orada yere indirilince o sahada toplanmış olan on binlerce hemşeri çoluğu, çocuğu ve erkeği kadın ile kimisi boynuma sarılarak yüzümü, kimisi ellerime sarılarak elini öpmekte ve taktikâr sözlerle ve içten gelen derin sevgi tezahürleriyle beni taltif ediyorlardı. Bu muazzam kitle içinden sıyrılıp çıkabilmek için polis ve asker arkadaşların yardımları bile az geliyordu (Resim 86).

Elâzığda bulunduğum müddet içinde sayın hemşerilerim bir dakika bile beni yanlarından ayırmayarak ardı ardına Vilâyet, Defediye, Kültür Derneği, Tümen, okullar ve birçok hemşerilerimin bitmek tükenmek bilmeyen ziyafetleri ve her yerde sevgi ve taktir tezahürleri ile mülkâfatlandırılmışım. Bu arada sayın Çimışgezektîler, Palulular, Madencililer beni kendi kazalarına davet etmekte ben de davetlerine icabet etmeyi bir vazife bilmekte idim. Ne yazık ki mevsimin müsaadesizliği bana bu fırsatı vermemişti.

Asıl doğum yerim olan ve bugün harap bir hale gelmiş bulunan Harput'un harabelerini dahi ziyaret etmek heyecanı ile bu baba yurduna gümüş ve onun bir toprak yığını haline gelmiş olan sokaklarındaki çocukluk hatıralarımı canlandırmaya çalışmışım. Bu arada ziyaret edemeden geçemediğim Sarchatun camisini gezerken bugün cemaatsiz kalan ve bütün mefruşatı ve azameti ile sapsağlam bir halde duran bu ibadethaneyi iç çekerek derin derin seyre dalmışım. Yedi yaşından başlayarak Harputtan ayrıldığım 13 yaşına kadar geçen bu zaman içinde bu camide kendi kendime tahsis ettiğim ve fırsat buldukça beş vakit namazımı kıldığım yere bakarak geçmiş zamanları hatırlamış ve derin bir manevî zevke dalmışım.

Elâzığdan Ankaraya dönerken Malatyalıların misafiri olarak iki gün Malatyada kalmışım. Çerç sayın Malatyalı hemşerilerimin ve gerekse okulların isteği üzerine bir gün lisenin bahçesinde bir gün de öğretmenler lokalinde olmak üzere iki konferans vermişim. Malatya gençliğinin duyduğu heyecan tarîf edilemeyecek derecede coşkundu. O sıralarda Malatyada yarasını tedavi ettirmek üzere tebülhavaî bulunan Malatyalı teğmen Kemal Sakıraner'in bütün Türk tugayının taktirlerine mazhar olan kahramanlığının menkıbe-

lerini anlatmakla sessiz sedasız evine çekilerek oturan bu mütevazî kahramanı hemşerilerine tanıtmak fırsatını bulmuştum. Bu kahraman arkadaşım ikinci bölüğün takım kumandanı olarak Kunuri savaşına katılmış ve aynı bölüğün takım kumandanı şehit merhum teğmen Selâhattin Erkemen ve yüzbaşları malûl gazi Ramazan Akıncı ile birlikte Kunuri muharebelerinde gösterdikleri fevkalâde fedakârlıkları tugay mensuplarının dillerinde destan olmuştur. Kunuriden sapasağlam çıkan bu kahraman arkadaşım oradan sonra girdiğimiz birçok muharebelerde de cesaret, atılganlık ve önderlik vasıfları ile takımının başında aldığı her vazifeyi yüz aklıyla ile başarmış ve en son olarak 20 Mayıs 1951 tarihinde yaralanarak Türkiye'ye gönderilmişti.

Malatyada kaldığım müddet içinde sayın Malatya Valisi ve hemşerilerimin ayrı ayrı tertipleedikleri ziyafetler beni çok mütehasşis etmişti.

Ankarada Genelkurmay Başkanını ziyaret edişim ve General Tahsin Yazıcı'nın gazetelerde intişar eden hatıratına cevabım.

Ankaraya döndüğüm zaman sayın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'u ziyaret etmek fırsatını bulmuştum. Beni makamlarında kabul buyuran Orgeneral ahımdan öperek gazamı tebrik etmiş ve oturunca ilk söz olarak Koredeki bütün muharebelerinizi adım adım takip ettim. Türk milletine ve Türk ordusuna yüksek şeref kazandırdınız. Sizi tebrik ederim, derlikten sonra parmağımı yumulmuş ve büzülmüş olan dudağına götürerek kol kırılır yen içinde kahr. Biz her şeyi biliyoruz. Kendinizi Korede geçmiş hâdiselerin dedikodularına kaptırmamanızı rica ederim demişti. Biraz sonra benim Harp Okulu Alay Kumandanlığına tayinimin münevver genç askerler üzerinde çok faydalı olacağını söylemişlerdi. Ben alay kumandanlığı hizmetini hem de muharebe sahasında başarı ile yapmış ve tugay kumandanlığına tayine hak kazanmış olmama rağmen Genelkurmay Başkanının bu arzularına itiraz dahi etmeden muvafakat etmiştim.

Ben o gündönberi merhum Orgeneral Nuri Yamutun tavsiyelerine uyarak bugüne kadar geçen 13 yıl içinde ne yazılı ve ne de ağızdan hiçbir dedikoduya kendimi kaptırmamış ve millî mesabirimizi rencide edecek şeylerden tevekkî etmiştim. General Yazıcı'nın 1963 yılında Son Havadis gazetesinde neşrettirdiği hatıratile bu

-ükûl perdesi yırtılmış ve bu perdenin arkasında bugüne kadar gizli kalmış hakikatleri açıklamaya beni mecbur etmiştir.

General Yazıcı birçok tefrikalarında kendisinin umumî efkâr muvacehesindeki ağır sorumluluğunu örmek gayretile birlik mensubu küçük ve büyük rütbeli kumandanlara ve bilhassa şahsını hedef tutan tarikkâr yazılara karşı aynı gazete sütunlarında intişar eden cevaplarını hatıratının bu kısmına eklemeye mecbur kaldım. Zira hatıratımda mümkün mertebe kendisinin KUNURİ muharebesindeki bataht ve suç olan hareketlerine dokunmamaya çalışmış ve bu kısımlardan birçoğunu kapalı olarak geçinmişim.

Son Havadis gazetesinin 3 Nisan 1963 tarih ve 936 sayılı ve 13 Nisan 1963 tarih ve 965 sayılı nüshalarının üçüncü sayfalarında intişar eden cevabi yazıların aşağıdadır.

İSTANBUL

20 Mart 1963

Son Havadis Gazetesi Yazı İşleri Md.

İstanbul

Kunuri Savaşlarında Türk Süngüsü adı altında General Tahsin Yazıcı'nın gazetenizde neşredilen hatıratının aşağıda tarih ve tefrika numaraları yazılı kısımlarında şahsımı ilgilendiren mevzularda hakikate uymayan bazı kısımların tektip ve tavihine ihtiyac duyduğundan bu yazının Basın Kanununun gerekli hükümleri mucibince aynı sütunlarda neşrini rica ederim.

Emekli Albay
CELAL DORA

1 - 19 Mart 1963 tarih ve bir numaralı tefrikada general benden tugay muavini olduğundan bahsetmektedir. Generalin hiç bir sebep yokken alayımı lâğv ettiği günden itibaren kendisine muavinlik yapmayacağımı hem kendisine ve hem de Genelkurmay Başkanlığına yazı ile bildirmiş ve alay yeniden teşkil edilinceye kadar bir gün dahi muavinlik yapmamışım. Ancak Genelkurmay Başkanlığından yazılarına cevaben gelecek emre intizarla bulunduğum müddet içinde bir fert olarak kendileriyle beraber bulunduğum Türk birliğinin normal durumlarında dargın ve köskün bir halde kendi-

lerinden uzakta kalmış ve fakat birliğin maruz kaldığı sıkışık durumlarda ise ya kendiliğimden ileri atılarak müdahale etmiş veya vazife istemişimdir.

Kunurı'da 28 Kasım 1950 günü şafakla başlayan ilk muharebemizin kuşatılmak gibi en sıkışık durumunda da kendiliğimden ileri hatlara atılmış, evvelâ 9. bölüğün bir takımile ve sonra ikinci taburun 6. bölüğü ile kuşatma yapan düşmana karşı yapılan süngü hücumlarına bizzat iştirak etmişimdir. Yoksa generalin yazdığı gibi bu muharebelerde gurup kumandanı falan değildim.

2 --- 21 Mart 1963 tarih ve 3 No.lu tefrikada Wovandan çekilmenin tugayca plânı ve tertipli yapıldığı sözü tamamen hakikate aykırıdır. Çekilme emri jip üzerine monte edilmiş SCR. 300 telsizinden generalin gözü önünde açık konuşma ile taburlara (Karanlık basınca SİMİNİN istikametine çekileceksiniz diye) verilmiş ve çekilme sırası ve artçı gibi bir tedbir ve tertip alınmamıştır.

3 — 22 Mart 1963 tarih ve 4. No.lu tefrikada Birlikler kademe kademe değil çekilme sırası tanzim edilmediği için hep beraber ve birbirlerine karışmış olarak büyük bir heyecan içinde âdeta koşarcasına çekilmişlerdir.

Düşman çekilmeyi pekâlâ his etmiş, ateş ve hareketle takip ederek geride kalan birliklere de oldukça zayıfla verdirmiştir.

General bu çekilme sırasında birlikleri savunma için tertiplemek üzere geriye SİMİNİN köyüne gitmiş ve ben birliklerin çekilmesinin sonu almuncaya kadar kendiliğimden kontrol noktası denilen yerde kalmışım.

General saat 21 de SİMİNİN köyünde toplanan birliklere hemen savunma tertibi aldığını hakikate aykırıdır. Birlikler bu köyde yemekleri pişirilip yiyinceye kadar saatlerce köy içinde vazifesiz ve toplu bir halde bekletilmişlerdir. Ben saat 23 te köye gelip te bu tehlikeli durumu görünce birliklerin acele mevzilerine sevk edilmesini ve yemeklerini mevzilerinde yemelerini teklif ettiğimde bu işin benim tarafından yapılmasını rica etmiş ve kendisi karargâhile birlikte geride Kaejong köyüne gitmişti.

Ancak saat 24 e kadar zorlukla yerlerini bulup kaldırdığım birinci ve ikinci taburları mevzilerine sevk etmiş isem de köyün içinde toplu bir halde vazifesiz olarak bulundurulmuş tugayın topçular da dahil diğer bütün muharip ve gayri muharip birlikleri emrettiğim yeni tertiplerini almaya fırsat bulamadan bu toplu durumda

düşman baskınına uğramış ve fazla zayıflar yerecek perişan bir halde geriye çekilmişlerdir.

4 — 25 Mart 1963 tarih ve 3 No.lu tefrikada Sancağı alıp geri gittiğimden bahsediliyor.

Alayımın lâğvındanberi hiç kimse tarafından sahip çıkılmayan 241. Alay Sancağının muhafazası için en küçük bir kıta veya tek bir muhafız er tefrik edilmeden benim şahsi muhafaza ve mes'uliyetim altında benim yanında bırakılmıştı. Sancağı hareket halinde jipimin yanına bağlayarak, ikamette ise yatağının yanına ve koynuma olarak muhafazasını yapıyor ve ben nerede isem Sancak da orada benimle beraber bulunuyordu.

Generalin pekâlâsını bildiği halde bir maksadı mahsusla anlamadım dediği geri gidişimin sebebi: Yukarıda izah edildiği gibi baskın felâketine uğrayan ve bezimci halinde nereye gittiklerini veya gideceklerini bilmeden geriye giden bu SİMİNNİ köyünde vazifesiz ve toplu bir halde bırakılan tugayın muharip ve gayri muharip birliklerini toplamak ve bir disiplin altına alarak yeni bir vazife için hazırlamaktı. Nitekim geç ve güç de olsa bu yapılmış ve topladığım beş yüzü mütecaviz bu karışık topluluk Kaesong'da tugaya iltilhak ettirilmiştir.

Generalin benimle ilgili bu yazılarına teferrüatlı olarak vereceğim cevap bu sütunlara sığmayacak kadar uzundur. Bütün bunlara teferrüatle cevap teşkil edecek olan ve pek yakında kitap halinde intişar edecek olan hatıratımı umumi efkâra arz edeceğim.

Saygılarımla.

Celâl Dora

İstanbul

9 Nisan 1963

Son Havadis Gazetesi Yazı İşleri Md.

İstanbul

Kunuri Savaşlarında Türk Söğüşü adı altında emekli General Tahsin Yazıcı'nın gazetenizde neşredilen hatıratının aşağıda tarih ve tefrika numaraları yazılı kısımlarında şahsını ilgilendiren ve

hakikate uymayan bazı kısımların tekzip ve tavgihine ihtiyac duyduğundan bu yazımın Basın Kamununun gerekli hükümleri mucibince aynı sütunlarda neşrini rica ederim. Saygılarımla.

Emekli Albay
CELAL DORA

1 26, 27, 28 ve 29 Mart 1963 tarih ve 6, 7, 8 ve 9 Nolu tefrikalarda General Tahsin Yazıcı'nın şahsını hedef tutan yazılarına cevabım:

Ben Kore'den 1951 yılında yurda döndüğümde o zamanın Genelkurmay Başkanı merhum Orgeneral Nuri Yamut'u ziyaret ettiğim zaman bana Kore'deki muvaffakiyetleriniz Türk milletine ve Türk ordusuna büyük şeref kazandırmıştır, sizi tebrik ederim, dedikten sonra parmağını yumulmuş ve büzülmüş olan dudağına götürerek kol kırılır yen içinde kalır, biz her şeyi biliyoruz, kendimizi geçmiş zamanın dedikodularına kaptırarak milli menfaahımızı rencide edecek davranışlardan sakınmak da milli bir vazifedir. Buna kapılmanızı rica ederim, demiş ve merhum generalin bu öğütlerine uyarak bugüne kadar sükût etmişim. Aradan 13 yıl gibi uzun bir zaman geçtikten sonra General Yazıcı gazetenizde neşrettiği hatıratile bu sükût perdesini yırtmış ve bana da gerek hatıratımın neşrine ve gerekse bu perdenin arkasında bugüne kadar gizli tutulmuş olan hakikatlerin bütün çıplaklığı ile açıklanmasına fırsat vermiş olduğundan kendilerine teşekkür ederim.

A — Sayın General Tahsin Yazıcı hâdiseleri mugalataya boğarak yazılarında kendisinin milli efkâr muvacehesindeki ağır sorumluluğunu örtmek çabası içinde mütemadiyen suçlu aramak gayretinde ve önüne gelene suç isnat etmeye çalıştığı görülmektedir. Ezelimle Siminni baskınında tugayın parçalanarak kendisinin emri ve müsaadesi olmadan geri gittiklerinden şikâyet ettiği topçu taburu, üçüncü tabur, havan bölüğü, muhabere bölüğü, sıhhiye bölüğü ve bütün birliklerin ağırlıkları ve sair birlik mensubu ve kumandanlarile benim bunları toparlamak için kendisinden emir almadan geri gidişinden mütevellit işlenilen suçların büyüklüğünden bahsetmekte ve fakat asıl bu suçların işlenmesine sebep olanın kim olduğunu meskût geçmektedir. Müsaadelerile onu da ben açıklayayım:

Mes'ul bir sevk ve idare kumandanı olan sayın General Yazıcı gerek Wovan boğazına çekilmeye ve gerekse Wovan'dan Siminni'ye

çekilen birliklere vaktinde savunma tertibi aldırılmaz, çok zayıf bir emniyet perdesi altında bütün tugayı köy içinde vazifesiz saatlerce toplu bir halde bekletir, yemeklerini pişirip yedirtinceye kadar uyutur ve işte bu halde düşmanın baskınına uğratır ve ondan sonra da niçin emirsiz çekildiniz, diye birlik mensuplarını ve kumandanlarını, ve niçin benden emir almadan dağılanları toplamaya gittin diye de beni suçlu göstermeye çalışır. Kanun nazarında aslâ müsamaha edilmeyecek olan suç birlikleri kurbanlık koyun gibi 825 kişinin hayatlarına mal olan bu baskın felâketine maruz bırakmak ve anlattığı şekilde sağ kalanları da perişan bir hale sokmaktır. Ve bu suç Korede işlenen suçların en ağırdır. Yurda dönünce elbette bu suçların hesabı sorulacaktı. Sayın General Yazıcı evvelâ hemşchrisi merhum Orgeneral Nuri Yamutun himayesi ve sonra zamanın iktidar partisine intisap etmiş olmasile bunların hesabını vermekten kurtulmasını bilmiş ve fakat vicdanına karşı halâ bunun hesabını verememenin ızdırabını çekmiş ve çekmekte olduğu yazılarından anlaşılmıştır.

B — Sayın Generalin yazıları dikkatle mütalâa edilince görülür ki koskoca beş bin kişilik bir Türk birliğinin kumandanı olduğu halde emrindeki bu zinde birlikleri zamanında kullanamamış ve elinde en modern telli ve telsiz muhabere vasıtaları olduğu halde başlangıçtan itibaren hiç bir birliğite muhabere ve irtibat temin edememiş ve birlikleri baskına uğrattıktan sonra da karışık birliklerden eline geçirdiği 150 kişilik bir kuvvetle bu hatasını tamir için çırpınıp durmuştur. Sinionni köyünde vazifeleri yalnız istirahat etmek ve uyumaktan ibaret olan ve başkaca hiç bir muharebe görevi almamış olan tapçu taburu, havan bölüğü, üçüncü tabur ve bütün birliklerin ağırlıkları baskına uğratıldıktan sonra kumandanlarıyla muhabere ve irtibatları olmazsa elbette canlarını kurtarmak için o tehlikeli bölgeden uzaklaşacaklardı ve nitekim de öyle yaptılar. Bu perişan halde çekilenler içinden kendilerini bu hale sokanlara karşı söyleyenler ve bunun hesabını soracaklarını yana yakıla feryat edenler çoktu. Fakat askerî terbiyenin nübayet muayyen olan bir hududu vardı ve onu aşamazlardı.

2 — 4, 5, 6 ve 7 Nisan 1963 tarih ve 13, 14, 15 ve 16 numaralı tefrikalarda General Yazıcının şahsını hedef tutan yazılarına cevabım:

A — Ben Piyongyang'da topladığım ve orada hepsini piyade olarak teşkilâtlandırıp emrime aldığım karışık birliklerden beşyüz

kişiyi Piyongyang'daki misafirhaneye yerleştirmiş ve oradaki garnizon kumandanı Amerikalı albaydan (O an için bana tercümanlık yapan Üsteğmen Şeref Ünüvarın yardımı ile) ikinci tümen, dokuzuncu kolordu ve ordu ile irtibatları olup olmadığını sormuştum. Amerikalı albay ikinci tümen ve dokuzuncu kolordu ile irtibatları olmadığını ve halen nerede olduklarını bilmedikleri, ancak evvelce orada bulunup Seoule çekilmiş olan ordu ile irtibatları olduğunu söylemiş ve bizim durumumuzu orduya bildirdikten sonra akibeti meçhul olan tugayın durumu tebellür edinceye kadar Seoule celp edilmemiz orduca emredilmişti.

B — General Yazıcı'nın; Dokuzuncu kolordu kumandanının daha geri gitmemiz hakkındaki emirlerini dinlemediğimizden çok müteessir oldukları hakkındaki yazısı bir hayal mahsulü ve kültüyen yalandır. Kolordu kumandanı General Yazıcı ile görüştükleri zaman sayet böyle bir üzüntü izhar etmişlerse bu üzüntü aslı esası olmayarak uydurulan kendi emirlerini dinlememekliğimden değil, olsa olsa kendisinin Kunuride emrinde bulunduğu ikinci Amerikan tümen kumandanının emrini dinlemeyerek onları halâ orada kurulu olan çadırında bırakıp birliğinin büyük kısmı olan birinci ve üçüncü taburları tamamen düşman tarafından tıkalı bulunan Kunuri - Piyongyang yoluna sokarak onları kendi mukadderatları ile başbaşa bırakıp onları ayrılarak jipine atlayıp başka bir kolordu bölgesinden Kunuri - Anju yolundan Piyongyanga gelmiş olduğunu görmesindendir. En müşkül bir anda birliğinin büyük kısmının başından ayrılıp onları kendi hallerine terk ederek şahsi emniyet mülâhazası ile daha emin bir yoldan 100 kilometre geriye gitmek ve bu halile kıtasız kalmış bir kumandan durumunda kolordu kumandanının karşısına çıkan bir kumandana elbette güler yüz gösterilemezdi ve bu hal elbette af edilecek suçlardan değildi.

3 — General Yazıcı'nın bitti diye yazdığı kitabının birinci kısmının sonuna şu cümleyi ilâve etmesi kaçınılmaz bir hakikatin ifadesi olurdu: (Bu muharebelerin çok acı neticeleri muvacehesinde teşkilât değiştirmenin çok hatalı olduğu anlaşılmış ve lâğv edilmiş olan alayın yeniden teşkil edilmesine mecbur kalmarak 7 Aralık 1950 günü albay Celâl Dora tekrar alayın başına geçirilmişti.)

4 — Sayın General Yazıcı'nın bundan evvelki tekzip ve tazyihlerime verdiği cevabı bütün teferruatlarla cevaplandırarak olan ve pek yakında kitap halinde umumî efkâra arz edeceğim hatıralarımda

bütün çıplaklığı ile yazılmış olduğundan burada tekrar cevaplandırmayacağım. Saygılarımla.

Celâl Dorn

Elâzığ'da bulunduğum müddet içinde İzmirîlerin, Bursalıların, Manisalıların telgrafla vâki davetlerine icabet etmeyi arzu ettiğim halde fırsat bulamamıştım. Geliboluda bulunan ağabeyim albay Kemal Dorayı ziyaret etmek üzere gittiğimde orada kolordu kumandanı olarak bulunan sayın General İhsan Eriş tarafından da hüsnü kabul göverek subayların arzularına dayanan emirleriyle kolordu subaylarına sualli cevaplı olmak üzere beş saat devam eden bir konferans vermiştim.

Geliboludan otobüsle İstanbul'a dönüşte 1947 yılında askerlik şube reisliğini yaptığım Keşan kazasında sayın Keşanlıların ısrarile zarla otobüsten indirilerek o gece Keşanlıların misafiri olmuş ve istek üzerine iki saatlik bir konferans vermiştim. Ertesi günü Keşanlı hemşerilerimin sevgi tezahürleri arasında beni otomobil ve otobüslerle Malkaraya kadar uğurlamışlardı. Malkaraya vardığımızda bir öğle yemeği yedirmeden göndermeyeceklerini söyleyen Malkaralıların misafiri olmuş ve yemekten sonra bu defa da sayın Malkaralıların sevgi tezahürleri arasında beni otomobilleri ile Tekirdağ'ına kadar götürmüşlerdi.

Tekirdağ'ına geldiğimizde şehrin methalinde otomobilden indirilerek beni davul zurnalarla aralarına alan Tekirdağlılar Belediye binasına kadar gölürmüşler ve vaktin geç olmasına rağmen belediye binası önünde toplanan mahşeri kalabalığa Kore ahırp hatıralarımdan bazılarını anlattıktan ve ancak akşam yemeğini yedirdikten sonra müsaade etmişlerdi.

İstanbul'a geldiğimın ertesi günü gazetede Harp Okulu kumandanı Nizamettin Paşanın ani olarak öldüğü haberini okuyunca iznimin bitmesine henüz bir hafta varken Ankaraya hareket etmiş ve 10 Aralık 1951'de Harp Okulundaki alay kumandanlığı vazifesine başlamıştım.

Harp okulu alay kumandanlığından alınıp pasif büro vazifesine verilişim.

Vazifeye başladığımın üzerinden henüz 14 gün gibi çok kısa bir zaman geçmişti. Bu geçen müddet içinde inhilâl eden okul kumandanlığına benim tayin edileceğimi beklerken 24 Aralık 1951 günü tepeden inme bir emri vâki ile okul kumandanlığına vekâlet etmek

üzere kurmay albay Remzi Hasdal adında bir zatın Harp Okulu Alay Kumandanlığına ve benim de Ankarada piyade dairesi üçüncü şube başkanlığına tayin edildiğim haberini bana tebliğ ettikleri zaman çok müteessir olmuşum.

Türk ordusunda alay kumandanı olarak muharebe görmüş ve Korede her türlü muharebe safhalarında tecrübeler kazanmış olan benim bir kuru sandalyası ve masasının üzerinde bir kaleminden başka hiç bir kumanda mevkii olmayan ve vazifesi askeri okulların esya ve teçhizatını ikmalden ibaret olan büro vazifesine tayin edilmekliğimden çok çeşitli mânalar çıkarmıştım.

Harb okuluna tayinim veya Ankarada bir yere kayırlılmaklığım hakkında hiç bir kimseye rica ve minnet etmemiştim. Alay kumandanlığı kıta hizmetini hem de harp meydanında bitirmiş ve tugay kumandanlığına da hak kazanmış durumda olduğum halde Harp Okulu alay kumandanlığı vazifesini Genelkurmay Başkanının arzularını kırmamak için kabul etmiştim. Kendi ricaları üzerine kabul ettiğim bu alay kumandanlığı vazifesinden alınarak bir büroya tayin edilmekliğim Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamutun dahi mukavemet edemeyeceği siyasî bir kaynağın tesiri ile olduğuna hükmetmiştim.

Evet; Koreden yurda döndüğümde bir kastı mahsusla ne İstanbul'da ve ne de Ankarada bir karşılama töreni yaptırmayan siyasî liderlerin malûmatı haricinde benim Harp Okulu alay kumandanlığına tayinim ve hele Ankara gibi bir hükûmet merkezinde münevver ve hem de silâhlı bir birliğin kumandanı oluşum daima vehim içinde bulunan iktidar mensuplarının hiç te hoşlarına gitmemişti. İktidar liderlerinin hakkımda menfi kanaate varmış olmalarının elbette bir sebebi vardı. O da şu idi:

Korede alay kadrosunda muavinim olarak görünen ve maalesef bir gün dahi muavinlik yapmayarak dört aylık bir Kore seyahatini geri teşkillerde ve istirahat halinde geçiren yarbay Nâlık Poyrazoğlu yurda iade edilince Demokrat Parti tarafından bir kahraman edasıla ara seçimlerde Muğladan millet vekili seçildiğindenberi beni yakın Vekil arkadaşlarına ve Başvekilin Cümhur Reisine muhalif fikirli ve Cumhuriyet Halk Partisi taraftarı olduğum yolunda tanıtmaları iktidar liderlerinin bana karşı davranışlarının ve maruz kaldığım haksız muamelelerin başlıca âmili olmuştu. Poyrazoğlunun hakkımda bu düşünceye sahip olmasının da başlıca sebebi şu idi.

Kore alay kumandanlığına tayin edilip kendisini alay kumandanı muavini olarak Etimesut garnizonunda ilk gördüğüm gün bana Zafer gazetesinde yazmakta olduğu seri halindeki yazılarını okumamı ısrarla rica edmişti. Vaktin darlığından ancak iki yazısını okuyablmıştım. Bu yazının mevzuunu C.H.P. Genel Başkanı sayın İnönü teşkil ediyordu. Yazıları baştan sonuna kadar İnönü'yü küçük düşürecek şekilde kaleme alınmıştı. Makaleleri bitirdikten sonra kendisine sen asker olduğun halde imzanla böyle yazıları nasıl yazıyorsun? Hakkında yazdığım bu büyük adamla kendini nasıl mukayese edebiliyorsun? O ordulara kumanda etmiş, zaferler kazanmış, Başvekil Cumhuriyet Reisiği yapmış, memleketi bu kadar hizmet eden bu muhterem insana bu şekilde nasıl kalem kullanıyorsun? Sana rica ederim bundan sonra böyle yazılar yazma diye tavsiyede bulunmuştum. Buna karşılık, ben yazarım diye cevap verince ben de kumandanlık sıfatımı kullanır ve hakkında gerekli kanunî takibati yaparım, demiştim.

Ben vatana ve millete büyük hizmetleri sebkat etmiş insanları başa tapıncasına seven ve hayatımda onları örnek tutan bir yaratılış ve böyle bir terbiyeye sahip bir insan oluşum dolayısıyla bu gibi büyük insanlara karşı gösterilecek saygısızlığı âdeti bir komünistin, bir sabotajcinin veya bir vatan haininin işledikleri suçlar kadar yıkıcı ve ağır bulurum. Zira vatan ve millete büyük hizmetleri geçmiş kimseleri yererek umumî effkârdan silmeye çalışmak gibi hareketler istikbalde kendilerini vatan ve milletin hizmetine vakfetmek aşkıle kalpleri meşbu olan bugünün münevver ve değerli gençlerinin bu kutsal hedeflerine ulaşmalarını baltalar ve gençlikten hizmet aşkını söndürür. Tutulan bu yol; dolayısıyla vatana hiyanet etmek demek olacağından siyasi rakiplerini bu kötü yola saparak çürütmeye çalışanlardan nefret ederim. Yoksa partizanlık veya herhangi bir tarafı tutmak gibi bir zihniyete sahip olmamı o zaman bilhassa asker olmaklığım itibarıyla aklımdan bile geçirmemişim.

İşte aramızda cereyan eden bu konuşmadan benim Demokrat Partiye muhalif ve C. H. Partili olduğuma hükmederek bu damgayı vuran Poyrazoğlu'nun böyle muhalif zihniyette bulunan bir adamın Ankarada Harp Okulu gibi silâhlı bir kuvvetin başında bulunmasının kendileri için tehlikeli olacağını liderlerine telkin ederek hakıkında yaptığı propagandaları tesirini göstermiş ve harp okulundan alınıp kumanda mevkii olmayan bir büro vazifesine tayin edilmekliğime âmil olmuştu.

Poyrazoğlu bununla da kalmayarak mebusluğu devam ettiği müddetçe Ayyıldız adında bir gazete çıkarmaya başlamış ve meydum boş bularak burada tefrika ettiği hayal mahsulü Kumuri muhavebelerini âdeta bir başkumandan edasıla anlatırken beni umumi efkârda küçük düşürücü ve kendisini Kumurinin bir numaralı kahramanı gösteren yazıları uzun müddet sürüp gitmişti.

Çankırıda Piyade Okulu Kumandan muavinliğine tayin edilişim.

Harp Okulu alay kumandanlığı görevinden ayrılıp yeni şube müdürlüğü vazifesine iltilhak etmeden aldığım üç aylık hava değişimini Ankarada geçirirken o sıralarda Gençkumay İkinci Başkanlığına tayin edilen Orgeneral Şahap Güler beni arattırarak senin böyle şube müdürlüğü gibi pasif bir yere tayin edilişine üzüldüm. Ordunun senden istifade edecek yerleri çoktur. Bu arada Çankırındaki piyade okulunda devam eden temel ve tekâmül subay kursları senden çok faydalanacaklardır. Şimdi okulda kumandan olarak Tuğgeneral Aziz Avman bulunmaktadır, iki ay sonra terfi için kıtaya çıkarılacağına göre şimdi seni bu okulun kumandan muavinliğine ve General Avmanın ayrılmasile okul kumandanlığına tayin edelim diye teklif etmiş ve ben de bu şartlar altında muvafakat etmiştim.

28 Mart 1952 tarihinde piyade okulu kumandan muaviniği vazifesine başlamıştım. Okul kumandanı sayın General Aziz Avman'la en yakın bir işbirliğiyle okul için faydalı mesai sarfetmekte idik.

Sakıt Cümhur Başkanı Celâl Bayar'la ilk tanışmamız.

3 Nisan 1952 günü Çankırıya gelen sakıt Cümhur Başkanı Celâl Bayar bu arada piyade okulunu da teflis etmek istemişlerdi. Kendileri için hazırlanan bir merasim kıtasının sağında başta ben ve beni takiben okul subayları ve okuldaki Amerikalı uzman subaylar yer almış bulunuyorduk. En başta benim elimi sıkarken kendimi taktim ettiğimde hiç bir alâka göstermeden geçmişti. Öğle yemeğine okulun davetlisi olarak şehir içindeki Askeri garnizonda vali, daire müdürleri, Amerikalı yardım kurul başkan yardımcısı ve saire bazı seçkin zevat da davet edilmişlerdi. Ben masada Celâl Bayarın karşısına isabet eden yerde oturan valinin yanında oturuyordum. Benim tam karşında Amerikalı yardım kurulu başkan yardımcısı albay Rozbaham oturuyordu. Yemekte Celâl Bayar Ankaradan beraber getirdiği arkadaşları ile ve ara sıra vali ile konuşuyordu. Bir aralık

sözün kesilmesinden istifade eden Amerikalı albay Rozbaham tercümanı vasıtasile Celâl Bayara sayın başkan (beni göstererek) Şu albayı tanıyormusunuz, diye sormuş ve devamla: O Korede Birleşmiş Milletlere ve Türk milletine şeref kazandıran albay Celâl Dora'dır, diye beni taktim etmişti. Bu vaziyet karşısında Bayar müşkül durumda kalmıştı. Kendi iktidarlarına muhalif olarak tanıtılan bir albay memleketi hizmeti ne olursa olsun iyi ve makbul bir insan sayılamazdı. Zaten okula geldiğinde kendisine ismimi

Resim 87 - Sağdan itibaren Çankırı Yurtiçi Bölge Komandanı, Vali Okul Komandanı, ben ve en solda Amerikalı albay Rozbaham

söyleyerek selâmladığım zaman hakkındaki bu tutumundan dolayı hatır sormayı bile lüzumsuz ad etmişti. Amma şimdi fena duruma düşmüş ve zevahiri kurtarmak icap etmişti. Geçirdiği bir tereddüt devresinden sonra gülererek elini uzatan Bayar elimi sıkarken teşekkür ederimden başka bir şey söylememişti.

Yurddan onbinlerce kilometre uzakta ve denizler aşırı Kore gibi bir ülkede Birleşmiş Milletler safında dünya sulh ve selâmeti için vatan ve milleti uğruna canını feda ederek hizmet etmiş ve kazandığı zaferlerle milletine, ordusuna şeref kazandırmış olarak yüz

aklıyla yurda dönmüş olan bir insanın kendi öz milletinin Devlet Reisine bir ecnabi uzman tarafından tanıtılmasından çok üzülmüştüm. Ve zaten Amerikalı albay Rozbaham da bu alâkasızlığa çok üzüldüğünden dolayı bile böyle hareket etmişti (Resim 87).

Yemekten sonra istirahat etmek üzere beraberindeki arkadaşları ile okulun şeref salonuna giren Bayar her halde Amerikalı albayın bu hareketinden fazla üzülmüş olmalı ki yine Amerikalı uzmanların da hazır bulunduğu bir anda okul kumandanı vasıtasile beni çağırtmış ve salona girdiğinde itibar ederek ayağa kalkıp elimi sıkarak yanında oturtmuştu. Celâl Bayar; Kumuri muharebeleri sırasında tugayla irtibatını kesildiği günlerde duydukları heyecanı anlattıktan sonra Korede Türk birliğinin gösterdiği kahramanlık sayesinde Türk milletinin dünya milletleri yanında şeref ve itibarının yükseldiğini, Türkü tanımayanlara ve onu unutanlara bir daha tanıtılmak ve Türkün ne demek olduğunu er meydanında anlatmak gibi milletimize çok büyük faydalar sağladığını ve bilhassa senelerdenberi bizim de girmeye çalıştığımız Nato anlaşmasına bugün kabul edilişimizin başlıca âmili Korede vazifesini bihakkin yapan sizler olduğunuzu ve bu millet sizin bu fedakâraneye hizmetlerinizi hiç bir zaman unutmayacaktır, diye taktirlerini bildirdikten sonra Kore harp hatıralarından birkaçını anlatmamı rica etmiş ve anlatmıştım.

Meslekten ayrılmaya mecbur edilişim.

Piyade okulumu tayininin üzerinden beş ay kadar bir zaman geçtikten sonra okul kumandanı General Aziz Avman'ın kıtaya çıkarılması emri ile beraber okul kumandanlığına piyade albay Nazım Aker isminde bir zat tayin olunmuş ve ben yine muavin olarak kalmıştım.

Üst üste yapılan ve tahammül edilmez bir hal alan bu haksızlıklar karşısında çok sevdiğim mesleğimden ayrılmak kararına vardığım zaman bu kararımı bir defa da en yüksek makama arz etmeyi uygun bularak o zamanki Cümhur Başkanı Celâl Bayıra yazdığım mektupta maruz bırakıldığım haksız muameleleri anlatmış ve (bu millet sizin fedakâraneye hizmetlerinizi unutmayacaktır tarzındaki) taktirkâr iltifatlarımız böyle mi tecelli edecekti, tarzındaki yazılarında bu haksızlığın tashihi eihetine gitmelerini rica etmiştim. O zamanki tutuma göre herhangi bir vatandaşın bile Cümhur Başkanına yazdığı mektup veya telgrafa iki gün içinde cevap verilirken benim bu yazıma aylar geçtiği halde cevap vermeyişi koyduğum

teşhisin tamamen doğru olduğunu isbat etmiş ve evet kendi iktidarlara muhalif olarak tanıdığı bir albay memlekete hizmeti ne olursa olsun makbul bir insan olamaz gibi kötü zihniyetini fiilen açığa vurmuştu.

Evet bu millet ferti olarak hakikaten hizmetlerimizi unutmadı ve her yerde hakkımda gösterdiği kadirşinaslığını esirgemedi. Amma cemiyet olarak partizan zihniyetli insanlar ve dolayısıyla iktidar liderlerinin bana ve benim gibilere karşı takındıkları haksız davranışları iktidarlara devamınca o da devam edip gitti.

Çok sevdiğim mesleğimden istemeyerek mecburen ayrılmaya karar verdiğim andan itibaren yine bu iktidar mensupları ve liderleri tarafından muhalif partiye geçmemekliğim için çeşitli vaatler ve sırasile tazyikler ve tehditlerle zorla kendi saflarına almaya çalışmışlarsa da muvaffak olamamışlardır. Vaktaki C. H. P. ne girdiğim matbuatta intişar etti. İşte kıyamet o zaman koptu. D. P. gurup toplantısında benim niçin muhalif partiye geçtiğimin izahı yolunda Başvekil sorulan bir soruya cevaben Menderes; Celâl Dora denilen siyaset ucmisi asker pek yakında Halk Partisinin tezyir makineleri arasında ezilecek ve kına gibi un haline getirilecektir, diye cevaplandırmıştı. Bütün bu sakat tutumları ile kendisi; gözleri menfaat hürsile kararmış partisinin ihtiras makinelerinin dişlileri arasında yalnız ezilip kül haline gelmekle kalmamış üstelik ihtirası uğruna partisini de aynı akibete sürüklemiştir.

C. H. P. ne girdiğim günden itibaren hakkımda bütün nüfuzlarını kullanan iktidar liderleri tarafından maruz kaldığım çeşitli hâdisat Kore hatıralarım kadar okurlarımı ilgilendirecek bir mahiyette ise de esas mevzuun dışında kaldığı için burada yazmayı lüzumsuz bularak Kore hatıralarıma son vereceğim.

Hatıratımda benimle birlikte Korede çarpışan bütün arkadaşlarımın yarattıkları üstün başarı ve kahramanlık menkibelerine ayrı ayrı yer vermek fırsatını bulamadığımdan gerek mübarek şehitlerimizin aziz ruhları ve gerekse hayatta bulunan muhterem gazilerimizin beni mazur görerek nazarı afv ile karşılayacaklarından eminim.

Milletime, Şanlı orduma, Şehit ve gazitelimize minnet ve şükranlarımı ifade eden son sözlerim.

Muhterem vatandaşlarım:

Kore muharebelerindeki faaliyetimizi toplam olarak hülâsa

edecek olursam yurddan Koreye müteveccihen bareketimizden itibaren Koreden ayrıldığım güne kadar geçen 351 günlük zamanın

- 24 günü deniz yolculuğu ile
- 23 günü Korede harbe hazırlık, ikmal, eğitim ve tatbikatlarla
- 11 gün komünist gerillâcılarla savaşmakla
- 78 gün taarruz muharebeleri ile
- 126 gün savunma muharebeleri ile
- 18 gün çekilme muharebeleri ile geçmiş ve bütün bir sene içinde ancak
- 71 gün muhtelif tarihlerde ihtiyat görevi ile cephe gerisinde biraz dinlenmek fırsatı bulunabilmiştir.

Bütün bu muharebelerimiz yılın dört mevsiminin çeşitli haricî tesirleri altında karda, buzda, yağmur ve çamur içinde ve yazın beynimizi kaynatan sıcaklığı altında, tamamen yabancı bir arazide ve hiç birisinin lisanını bilmediğimiz milletler arasında ve hülâsa en müşkül şartlar içinde geçmiş ve bu harbe katılan birliğimizin her ferdi bu kadar güçlükler içinde dahi vatan ve milletimizin selâmet ve saadeti uğrunda bütün kuvvet ve kudretlerini kullanarak en büyük tehammül, feragat ve fedakârlığı esirgememiştir.

Ulu Türk milleti:

Uğrunda canlarını feda eden şehitlerimizin sizden bekledikleri şey sık sık rahmetle anılmaları, yine uğrunda kanlarını dökererek kısmen sakat kalarak ve kısmen sağlam olarak yurda dönen kahraman gazilerimizin umdukları ise kazandıkları zaferlerini yıldönümlerile yaşatmak ve bu arada kendilerini de hatırlamaktan başka bir şey değildir. Bu tarzı hareket millet olarak, devlet olarak ve hükümet olarak elbirliğiyle istikbale hazırlayacağımız kahramanlar namzedi gençlerimiz için iyi bir teşvik ve gazilerimize karşı da kadirşinastlık olur.

Büyük Türk milleti:

Unutmaki biz evlâtlarınızın Korede dillere destan olan başarılı savaşları ve kazandığı birçok zaferlerle senin tarihen var olan yüksek şeref ve itibarının bütün dünya milletleri arasında bir kat daha yükselmiş, maddî ve manevî çok şeyler kazandırmıştır.

Bu arada Doğuda komünistlere karşı NATO'nun sağ kanadının emniyetli bekgisi ve güvenilir bir ileri karakolu olduğuna inanan

Batı bloku, harp sahasında bizzat şahit oldukları kahramanlıklar karşısında hayranlıklarını saklayamamış ve kucakını açarak hem NATO camiasına almış hem de o gündenberi dostlarımız ve müttefiklerimiz kalkınmamız için her sahada maddî yardımlarını esirgememişlerdir. Zamanın iktidarı ehliyet gösterip bu yardımları israf etmeden mahalline sarf etmiş olsa idi ve kazanılan bu zaferlerden zamanında siyasi sahada faydalanarak büyük avantajlar sağlayabilseydi yurdumuzun ve milletimizin bugünkü çehresi istikble güvenle bakan bambaşka bir şekil almış olacaktı.

Kahraman ve şanlı Türk ordusu:

Omuzlarına yüklemiş bulunduğunuz çok ağır ve mes'uliyetli olan Birleşmiş Milletler Türk Silâhlı Kuvvetleri 241. Alay Kumandanlığı görevinin sureti ierasını tarih, mevki, vekayi ve hâdisatı ile hazırlamış olduğum bu hatıratında vazifesini bîhakkın yapmış bir insanın vicdan huzur ile ve yüz aklı ile hesabını vermiş bulunuyorum. Senin tarihen mesbuk yüksek şan ve şerefine lâyık bir vazife yapabildimse onun bahtiyarlığı içinde ynsayacağım.

Büyük Türk Milleti:

Kore muharebe sahasında şuna şahit oldum ve inandım ki, senin istiklâtinin, Cumhuriyetinin ve mübarek yurdunun korunması uğruna evlâtların bile bile kanlarını okutmakta ve seve seve canlarını vermekten aslâ çekinmemektedirler. Fedakârın tertemiz kanına bir zerrecik yabancı madde karıştırmayan asil ve necip Türk gençliği senin varlığın uğrunda her zaman ölmeye karar vermiş olduğuna inan ve böyle mert ve cengâver gençliğe sahip bulunmakla iftihar et ve her zaman istikbaline güven.

Fedakâr Kore şehitleri ve kahraman Kore gazileri:

Bugüne kadar yaptığınız ve bundan sonra da yapacağınız hizmetlerin Milletimiz ve mübarek yurdumuz için olduğunu bilerek savastınız. Bu mukaddesatımızın korunması uğrunda seve seve verdiğiniz can ve esirgemediğiniz döküğün kamı halâl et ve aslâ karşılık bekleme. Çünkü bu vatan senin bu millet senindir.

S O N

Resim 88 Piyade 241. Alay karargahından sağ kalıp yurda dönen arkadaşlarım ve Sancagimla son resmimiz.

